Y 42

Digitized by Google

Digitized by Google

THEOLOGIA
CHRISTIANA
DOGMATICO-MORALIS

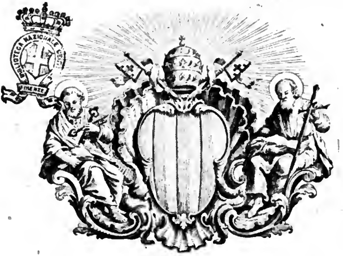
AUCTORE

F. DANIELE CONCINA

ORDINIS PRAEDICATORUM.

TOMUS OCTAVUS

DE SACRAMENTIS IN GENERE: ITEM DE BAPTISMO; CONFIRMATIONE, ET EUCHARISTIA.

ROMAE, MDCCL.

SUPERIORUM PERMISSU.

PROSTANT VENALES VENETIIS

APUD SIMONEM OCCHI.

Digitized by Google

PRAELOQUIUM.

EMerſit iam fere e vadis, & ſcopulos, ſyrteſque, ſin omnes, ſaltem plures prætervecta eſt oratio noſtra. Implicatiſſimas hactenus controverſias de iure naturali, gentium, poſitivo, divino, humanoque, fuſo ſermone, quoad potui, enucleavi. Superſtitionem, blaſphemias, periuria, impietatem, libidines, furta, ſenora, mendacia, & cetera ſcelera quæ contra mandata decalogica perpetrare homines ſolent, profligare; ſubtiliſſima commenta, acuta paradoxa, quibus Caſuiſtarum non pauci flagitiis ipſis malitiam adimere, & virtutis larvam iiſdem obtendere pertentarunt, convellere pro modulo meo conatus ſum. Divina in præſens pharmaca, & ſaluberrima remedia, quæ & ne labamur in ſcelera, nos continent, & vulnera ex perpetratis culpis animis noſtris inflicta ſanant, exponenda a nobis diligentia ſingulari, maturoque ſtudio occurrunt.

Septem hæc ſunt ſacramenta, a Chriſto Domino inſtituta, *per quæ* (inquit Concilium Tridentinum ſeſſ. VII.) *omnis vera iuſtitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amiſſa reparatur*. Myſteria ſacra a Patribus dicta fuere, quod alto ſecreto tecta Ethnicorum cognitioni abſcondebantur. Quare mirandum haud eſt, ſi in vetuſtis monumentis pauca de ſacramentorum dignitate, & excellentia ſcripta reperiamus. Huius *arcani* diſciplinam ampla & ſelecta eruditione exornavit Cl. Emanuel Schelſtrate, rationumque momenta perhibet cur Patres tanta ſeveritate hæc divina myſteria occultare ſtuduerint. Hinc anſam arripuere novatores Lutherani, & Calviniſtæ audacius in hæc ſanctiſſima ſacramenta quam in cetera catholicæ religionis dogmata debacchandi. Iſtorum errores & blaſphemias ſilentio præterire deſtinaveram; & ſolas quæſtiones quæ de ſacramentorum recta adminiſtratione tractari a Theologis catholicis pro moribus formandis ſolent, ſub examen inducere. At re ſerius expenſa operæ pretium duxi, præſtitutæ mihi methodo inſiſtere, & primum omnium catholica de re ſacramentaria dogmata paucis perſtringere, hæreticorum errores profligare; ac deinde morum controverſias, quæ inter Catholicos diſputantur, reſolvere. Ut enim mea minima præfert opinio, magnopere dedecet Parochos, & ſacros conſcientiarum arbitros penitus novatorum errores ignorare, adverſus ſacramenta noſtra invectos, & ſacros canones quos pro temporum opportunitate Eccleſia Romana condidit, ut & Catholicos in veritate confirmaret, & ora obſtrueret hæreticorum. Plurimi, & præſtantiſſimi Theologi, Bellarminus, Gravina, Gotti, Turnely, Iuvenin, Le Druin, Vitaſſe, Berti, ut innumeros alios præteream, rem ſacramentariam uberrima doctrinarum copia illuſtrarunt, &

Digitized by Google

& convulſis Lutheranorum, & Calviniſtarum deliriis, catholica dogmata pleno in lumine conſtituerunt. Quæ a præclaris viris iſtis fuſo calamo, & vaſta eruditione pertractata ſunt, brevi ego & contracta oratione perſtringam. Poſt conſueta methodo quæ mores formandos, & laxiores opiniones convellendas ſpectant, enucleabo. Hæc duo ita connexa ſunt, ut quamquam primum ſeiungi a ſecundo valeat, ultimum tamen ſine primo conſiſtere nullo modo poſſit. Qui enim de evangelicis ſacramentis caſuum centones infarciunt, hominum commenta diſcutiunt, non Dei Theologiam interpretantur. Qui dogmata, inquiunt, & polemicas controverſias addiſcere volunt, dogmaticos, & polemicos Theologos adire poſſunt. Ita ne vero? At multi ſunt qui tot comparare ſibi libros nequeunt, quibus ego conſulere deliberavi. Calleant enim neceſſe eſt Paſtores ſacri & dogmata catholica, & errores novatorum, ut paſcere cæleſtium veritatum pabulo gregem ſuum, illumque a luporum cuſtodire inſidiis valeant. Falluntur ſane mirum in modum qui conſcientiæ caſus a dogmatica doctrina ſeiungunt; cum non minus credenda quam agenda, ad ſalutem neceſſaria ſint. Illud dumtaxat cavendum ne nimia rerum copia lectores obruantur. Quod ut declinarem, ſobrie, temperateque ſacramentorum articulos explicare, novatorumque errores convellere ſtudui; fuſius vero expoſui quæ ad mores informandos attinent. Digitum itaque ad limpidiſſimos intendamus fontes, unde aquæ ſcaturiunt ſalientes in vitam æternam. Qui ex hac aqua bibunt, non ſitient in æternum: & qui hanc aquam non guſtant, æterna ſiti cruciabuntur. Hæ ſunt columnæ illæ ſeptem quas divina ſapientia ex latere Mediatoris noſtri Chriſti IESU excidit. *Unus militum lancea latus eius aperuit, & continuo exivit ſanguis, & aqua*. En tibi apertam altiſſimam originem, unde & Eccleſia, & SACRAMENTA noſtra manarunt. In hoc ſanctiſſimum pectus, in hæc ſacroſancta vulnera animum mentemque deſigamus omnes, & ego dum ſcribo, & tu dum legis, ut & mihi ſcriptum, & tibi lectio ad ſalutem proficiat ſempiternam. Amen.

Digitized by Google

INDEX

Librorum, diſſertationum, capitum, paragraphorum, & quæſtionum quæ in hoc Tomo continentur.

LIBER PRIMUS

DE SACRAMENTIS IN GENERE:

DISSERTATIO UNICA:

CAPUT I.

Propoſitiones ab Eccleſia damnatæ. 1.

§. I.

Brevis expoſitio theſis ab Innocentio XI. proſcriptæ: 2.

§. II.

Propoſitiones laxæ Caſuiſtarum. 5

CAPUT II.

Variæ ſacramenti acceptiones, eiuſque vera finitio. 10.

CAPUT III.

De ſacramentorum neceſſitate tum in ſtatu naturæ, tum in lege ſcripta. 14.

CAPUT IV.

De ſacramentis novæ legis latæ per Chriſtum. 17.

CAPUT V.

De partibus quibus ſacramenta conſtant, ſeu de materia, & forma eorumdem. 19.

Quæſt. I. *Materiæ, & formæ ſacramentorum baptiſmi, & Euchariſtiæ ſunt ne a Chriſto determinatæ?* 20.

Quæſt. II. *Aliorum quinque ſacramentorum omnium determinavit ne Chriſtus res, & verba in ſpecie?* 21.

Quæſt. III. *Verba quibus formæ ſacramentorum conſtant, ſunt ne promiſſionis, & concionalia, an conſecrationis?* 24.

CAPUT VI.

Plures quæſtiunculæ reſolvuntur circa mutationem materiæ, & formæ ſacramentorum. 28.

Quæſt. I. *Quæ mutatio materiæ, aut formæ nullum reddit ſacramentum?* ibid.

Quæſt. II. *Quot modis induci variatio accidentalis, vel ſubſtantialis in materia poteſt?* ibid.

Quæſt. III. *Quot modis formæ variatio contingere poteſt?* 29.

Quæſt. IV. *Quodnam peccatum perpetret qui in perficiendis ſacramentis aliquid ſive in materia, ſive in forma mutat?* 30

Quæſt.

Digitized by Google

Quæſt. V. *Quæ mutationes accidentales dicuntur graves, letalem culpam inferentes?* ibid.
Quæſt. VI. *Licitum ne eſt in perficiendis ſacramentis uti materia, vel forma dubia?* 31.
Quæſt. VII. *Quo tempore obtinuit uſus formæ conditionalis?* 32.

CAPUT VII.

De ſacramentorum evangelicæ legis numero, & dignitate. 34.
Quæſt. I. *Utrum lotio pedum inter ſacramenta numeranda ſit?* 41.
Quæſt. II. *Qui ordo, & quæ dignitas ſit in ſeptem ſacramentis ſpectanda?* 42.

CAPUT VIII.

De ſacramentorum efficacia in producenda gratia. Variæ quæſtiunculæ reſolvuntur. 44.
Quæſt. I. *An ſacramenta novæ legis phyſice, vel moraliter gratiam ex opere operato producant?* 50.
Quæſt. II. *Quænam ſit gratia quam novæ legis ſacramenta conferunt?* 51.
Quæſt. III. *An ſacramenta præter gratiam ſanctificantem peculiarem aliquam gratiam, quæ ſacramentalis dicitur, conferant?* ibid.
Quæſt. IV. *Sacramenta novæ legis conferunt ne eamdem omnino æqualem gratiam omnibus?* 52.
Quæſt. V. *An ſacramenta vivorum per accidens producere gratiam primam valeant?* ibid.

CAPUT IX.

De charactere, quem imprimunt aliqua novæ legis ſacramenta: & de diſcrimine ſacramentorum novæ a ſacramentis veteris legis. 53.
Quæſt. I. *Quid ſit character; & quænam illius proprietates?* 54.
Quæſt. II. *Quomodo differant ſacramenta novæ a ſacramentis legis veteris?* 55.
Quæſt. III. *Utrum circumciſio ex opere operato remitteret peccatum originale?* 56.

CAPUT X.

De auctore, & inſtitutore ſacramentorum. 57.

CAPUT XI.

De ſacramentorum miniſtris. 59.

§. I.

Sacramentorum miniſtri, ut cauſſæ inſtrumentales, active cum ipſis ſacramentis concurrunt ad ſanctificationem. Soli homines viatores ſunt ſacramentorum miniſtri. ibid.

§. II.

De intentione miniſtri in perficiendis ſacramentis. Novatorum ſententia. Doctrina Catharini a cenſura vindicatur. 62.

§. III.

Neceſſaria eſt ad ſubſtantialem ſacramenti integritatem interna miniſtri intentio, qua ſerio & vere facere velit quod facit Eccleſia. 67.

§. IV.

Diluuntur adverſæ ſententiæ obiecta. 74.

§. V.

Variæ quæſtiunculæ de miniſtri fide, intentione, & ſanctitate reſolvuntur. 84.
Quæſt. I. *Ut validum ſit ſacramentum, requiritur ne in miniſtro fides, aut intentio producendi effectum ſacramentalem?* ibid.

Quæſt.

Digitized by Google

Quæſt. II. *Ad ſacramenti integritatem requiritur ne ut miniſter intendat facere quod facit Eccleſia Romana?* 85.
Quæſt. III. *An neceſſaria ſit intentio actualis, vel ſufficiat virtualis, & interpretativa?* ibid.
Quæſt. IV. *Ad integritatem ſacrament i ſufficit ne intentio interpretativa?* 86.
Quæſt. V. *Validum ne ſacramentum eſt, forma conditionali adminiſtratum?* 87.
Quæſt. VI. *Utrum in miniſtro ſacramentorum requiratur probitas?* 88.
Quæſt. VII. *Peccant ne letaliter Sacerdotes qui ſibi gravis culpæ conſcii ſacramenta ex officio adminiſtrant?* 89.
Quæſt. VIII. *Peccat ne mortaliter miniſter qui ſibi gravis culpæ conſcius ſacramenta adminiſtrat non ex officio, ſed ex neceſſitate?* 90.
Quæſt. IX. *An peccet mortaliter Sacerdos qui mortali culpa inquinatus Euchariſtiam adminiſtrat?* ibid.
Quæſt. X. *Peccat ne Sacerdos qui in peccato mortali audit confeſſiones?* 91.
Quæſt. XI. *Utrum Diaconi mortaliter peccent, ſolemniter miniſtrantes Sacerdoti celebranti ſacrificium, aut Euchariſtiam diſtribuentes?* 92.
Quæſt. XII. *Peccant ne mortaliter Concionatores Sacerdotes, verbum Dei prædicantes letali culpa inquinati?* 93.
Quæſt. XIII. *An miniſter ſibi mortalis peccati conſcius teneatur ſacramentaliter conſiteri antequam ſacramentum adminiſtret, ſi adſit copia Confeſſarii, & non urgeat neceſſitas ſuccurrendi periclitanti?* 94.

CAPUT XII.

Quando, & quibus miniſtri diſpenſare ſacramenta teneantur. 97.
Quæſt. I. *Licite ne adminiſtrari ſacramenta indigno valent?* 99.
Quæſt. II. *Adminiſtranda ne ſacramenta ſunt peccatori occulto, vel publico?* 100.
Quæſt. III. *Licet ne ſimulare ſacramentorum adminiſtrationem ob mortis metum?* 101.

CAPUT XIII.

De diſpoſitione ex parte ſuſcipientis ſacramenta, & an a malis miniſtris peti adminiſtratio ſacramentorum poſſit. 102.
Quæſt. unic. *Licet ne petere ſacramenta a miniſtro indigno?* 103.

CAPUT XIV.

De cæremoniis ſacramentorum, & de iis quæ ſacramentalia dicuntur. 105.
Quæſt. I. *Quænam ſint commoda & utilitates ſacrarum cæremoniarum?* 107.
Quæſt. II. *Potitur ne Eccleſia auctoritate ſacros ritus præſcribendi?* 109.
Quæſt. III. *Sacræ cæremoniæ ab Eccleſia præſcriptæ præferunt ne ſymbolicam & myſticam ſignificationem?*
Quæſt. IV. *Obſervandæ ne ſunt ſacræ cæremoniæ ab Eccleſia præſcriptæ?* 111.

LIBER SECUNDUS.

DE BAPTISMO, ET CONFIRMATIONE.

DISSERTATIO I.

De baptiſmo.

PRAELOQUIUM. 116.

CAPUT I.

Baptiſmi origo, & notio. 118.

CA-

CAPUT II.

De materia remota baptiſmi. 121.

Quæſt. I. *Num ſola aqua naturalis ſit materia remota baptiſmi?* ibid.

Quæſt. II. *Cur Chriſtus Dominus aquam potius quam alium liquorem ſumpſerit pro baptiſmi materia?* 122.

Quæſt. III. *Num vetuſtus & probandus ſit uſus quo Eccleſia Romana conſecrat aquam baptiſmo inſervientem?* 123.

CAPUT III.

Plures quæſtiunculæ quæ praxim ſpectant, reſolvuntur. 125.

Quæſt. I. *Quænam aqua dicenda naturalis eſt?* ibid.

Quæſt. II. *Aqua corrupta adhiberi ne in adminiſtratione baptiſmi poteſt?* ibid.

Quæſt. III. *An una, vel altera gutta aquæ ſatis ad baptiſmum ſit?* 126.

Quæſt. IV. *An aqua ex ſale liquato ſit apta baptiſmi materia?* ibid.

Quæſt. V. *Aqua reſoluta ex nive, glacie, gelu, aut rore cæli, eſt ne ſufficiens baptiſmi materia?* ibid.

Quæſt. VI. *Nix, & glacies ſunt ne apta baptiſmi materia?* 127.

Quæſt. VII. *Aqua, quæ ex vite, aliiſve arboribus profluit, eſt ne ſufficiens baptiſmi materia?* ibid.

Quæſt. VIII. *Liſcivium, & juſculum carnium ſunt ne apta baptiſmi materia?* ibid.

Quæſt. IX. *Utrum aqua diſtillata ex floribus ſit materia baptiſmi?* 128.

CAPUT IV.

De materia proxima baptiſmi. 129.

Quæſt. unic. *Validus ne baptiſmus eſt, ſive per unam, aut trinam immerſionem, ſive per effuſionem, aut aſperſionem adminiſtretur?* 130.

CAPUT V.

Plures quæſtiunculæ caſuiſticæ reſolvuntur. 132.

Quæſt. I. *Liberum ne miniſtris eſt, baptiſmum aut una vel trina immerſione, aut infuſione, vel aſperſione adminiſtrare?* ibid.

Quæſt. II. *Qualis infuſio fieri in baptiſmo debet?* ibid.

Quæſt. III. *An infans in utero matris incluſus baptizari poſſit, utero matris abluto?* ibid.

Quæſt. IV. *Utrum valide baptizetur infans in utero matris incluſus, ſi obſtetricis arte poſſit ſuper ipſum aqua immitti?* 133.

Quæſt. V. *An ſi infans pelle ſecundina involutus baptizetur, validus baptiſmus ſit?* 134.

Quæſt. VI. *Si aqua capillos tantum, aut veſtes tangat, validus ne baptiſmus eſt?* ibid.

Quæſt. VII. *Validus ne baptiſmus eſt, ſi ſolus pes, aut digitus infantis abluatur?* ibid.

Quæſt. VIII. *Si quis ob aquæ penuriam in puteum, aut flumen infantem projiciat morti proximum, valet ne baptiſmus, ſi formam pronunciet, dum in aqua infans reperitur?* 135.

Quæſt. IX. *Licitum ne eſt perſecare alvum mulieris deſperatæ ſanitatis, ut baptizetur infans?* 136.

CAPUT VI.

De forma baptiſmi. 137.

Quæſt. I. *Legitima ne eſt & conveniens verborum forma qua Eccleſia Latina utitur?* 138.

Quæſt. II. *Valida ne eſt forma qua utuntur Græci?* ibid.

Quæſt. III. *Requiritur ne ad validitatem baptiſmi ut exprimatur actus baptizantis per verbum* baptizo, *aut* baptizatur? 139.

Quæſt.

Digitized by Google

Quæſt. IV. *Collatus ne aliquando baptiſmus fuit in nomine Ieſu, aut Chriſti tantum, prætermiſſa Trinitatis invocatione?* 141.

CAPUT VII.

Quæſtiones quæ diſputari in utrumque partem a Caſuiſtis ſolent, reſolvuntur. 142.

Quæſt. I. *Qui deliberate omitteret in forma baptiſmi hanc particulam* EGO, *peccaret ne graviter?*

Quæſt. II. *Validum ne baptiſma eſſet, ſi miniſter loco* Ego *diceret, Nos te baptizamus?* ibid.

Quæſt. III. *Utrum, ſi plures baptizarent ſimul, unum conferrent baptiſmum?* ibid.

Quæſt. IV. *Hæc particula TE eſt ne de baptiſmi eſſentia?* ibid.

Quæſt. V. *Peccaret ne mortaliter qui exprimeret nomen baptizati, dicens: Ego te baptizo Petrum in nomine &c.?* 143.

Quæſt. VI. *Validum ne efficeret baptiſma qui loco* baptizo, *diceret, mergo, intingo, lavo, abluo?* ibid.

Quæſt. VII. *Particula IN eſt ne de eſſentia baptiſmi? Aut graviter peccaret qui illam deliberate omitteret?* ibid.

Quæſt. VIII. *Valide ne baptizaret qui diceret, Ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filii, in nomine Spiritus ſancti?* 144.

Quæſt. IX. *Validus ne baptiſmus eſt hac forma adminiſtratus: Ego te baptizo cum Patre, cum Filio, cum Spiritu ſancto?* ibid.

Quæſt. X. *Si quis omitteret* in nomine, *& ſubſtitueret* in virtute, *validum ne baptiſma conferret?* ibid.

Quæſt. XI. *Validum ne baptiſma eſt ſub hac forma miniſtratum: Ego te baptizo in nomine Genitoris, Geniti, & Procedentis ab utroque?* 145.

Quæſt. XII. *Conferret ne validum baptiſmum, qui diceret: Ego te baptizo in nomine Patris: Ego te baptizo in nomine filii: Ego te baptizo in nomine Spiritus ſancti?* ibid.

Quæſt. XIII. *Omiſſio particulæ ET in pronuntiatione perſonarum, ut ſi quis diceret:* In nomine Patris, Filii, Spiritus ſancti &c. *redderet ne invalidum baptiſma?* 146.

Quæſt. XIV. *Validum ne eſt baptiſma adminiſtratum a balbo vel imperito idiota, qui mutet, vel demat aliquam litteram verbis formæ?*

CAPUT VIII.

De baptiſmi diviſione. 147.

§. Unicus.

Martyrii notiones, & quomodo ſuppleat vices baptiſmi fluminis. 148.

Quæſt. I. *An martyrium ſuppleat in adultis vices baptiſmi fluminis ſeu aquæ?* 150.

Quæſt. II. *Utrum martyrium parvulis loco baptiſmi inſerviat?* ibid.

Quæſt. III. *Utrum martyrium ſuppleat vices baptiſmi aquæ ex opere operato?* 151.

Quæſt. IV. *Quænam diſpoſitiones requiruntur in adultis ad ſuſcipiendum baptiſmum ſanguinis?* 152.

CAPUT IX.

De miniſtro baptiſmi. 153.

Quæſt. I. *Peccant ne mortaliter non Sacerdotes qui extra neceſſitatis caſum baptizant?* 154.

Quæſt. II. *Peccat ne mortaliter laicus qui, neceſſitate urgente, & præſente Sacerdote, baptizat?* ibid.

Quæſt. III. *Peccat ne mortaliter laicus qui in neceſſitate, præſente Diacono, baptizat?* 155.

Digitized by Google

Quæſt. IV. *Laicus baptizans ſine neceſſitate incurrit ne irregularitatem?* ibid.
Quæſt. V. *An unus miniſter poſſit unica aſperſione plures baptizare?* ibid.
Quæſt. VI. *Si duo eſſent, quorum unus manibus, alter lingua careret, poſſent ne valide & licite baptizare, neceſſitate urgente?* 156.
Quæſt. VII. *Si duo tantum eſſent periclitanti puero præſentes, obſtetrix, & Sacerdos excommunicatus, quis horum adminiſtrare baptiſmum deberet?* 157.
Quæſt. VIII. *Valide ne quis baptizare ſeipſum poſſet, extrema urgente neceſſitate?* ibid.
Quæſt. IX. *An Parochus peccet, qui ut ſaluti infantis conſulat, privatim baptiſmum adminiſtrat domi, expectans patrinum aut de longinquo venturum, aut alio negotio diſtentum, ut in Eccleſia ſolemnem ritum peragat?* ibid.
Quæſt. X. *Parentes baptizare ne proprios filios valent, neceſſitate urgente: & an amittant ius debiti petendi?* 158.
Quæſt. XI. *Validum ne baptiſma eſt a Pagano, aut Iudæo adminiſtratum?* 159.

CAPUT X.

De baptiſmi inſtitutione, eiuſque obligatione. ibid.
Quæſt. I. *Probabilius ne eſt, Chriſtum inſtituiſſe baptiſmum ante mortem, & tempore quo baptizatus in Iordane fuit?* 160.
Quæſt. II. *Quando lex baptiſmi obligare cæpit?* 161.

CAPUT XI.

De baptiſmi neceſſitate. ibid.
Quæſt. I. *Neceſſarius ne baptiſmus eſt neceſſitate medii infantibus ex fidelibus parentibus procreatis?* 163.
Quæſt. II. *Adultis eſt ne neceſſarius baptiſmus neceſſitate medii in re, aut in voto?* ibid.
Quæſt. III. *Ut baptiſmus adultis proſit, requiritur ne votum implicitum, aut explicitum eiuſdem?* 164.
Quæſt. IV. *Quo tempore ſuſcipere adulti baptiſmum debent?* 165.
Quæſt. V. *Qui ordo ſervatus olim fuit in catechumenis tingendis?* 166.
Quæſt. VI. *Quo tempore baptizandi catechumeni ſunt?* 167.
Quæſt. VII. *An præceptum ſuſcipiendi baptiſmum obliget adultos, ut quamprimum commode poſſunt, ſub pœna gravis culpæ baptiſmum ſuſcipiant?* ibid.
Quæſt. VIII. *Peccant ne mortaliter parentes, & tutores, qui infantium ſine rationabili cauſſa baptiſma differunt?* ibid.
Quæſt. IX. *Salvari ne hoc tempore aliqui poſſunt abſque baptiſmo, ſi eiuſdem legem ignorant?* 168.

CAPUT XII.

De baptiſmi ſubiecto. ibid.
Quæſt. I. *Adminiſtrandum ne parvulis ante rationis uſum baptiſma?* 169.
Quæſt. II. *An ſatyri, vel concepti ex bruto & femina ſint baptiſmi capaces?* 171.
Quæſt. III. *An monſtrum procreatum ex viro & muliere, baptizandum ſit?* ibid.

CAPUT XIII.

Sint ne baptizandi infantes infidelium invitis & reluctantibus parentibus. 172.
Quæſt. I. *Illicitum ne eſt baptizare infantes infidelium, invitis eorumdem parentibus?* ibid.
Quæſt. II. *An filii Iudæorum, aliorumve infidelium in periculo mortis licite baptizari valeant?* 175.
Quæſt. III. *Filii infidelium expoſiti, aut patriæ poteſtati ſubducti, licite ne baptizari valent?* 176.

Quæſt.

Quæſt. IV. *Si unus parentum infidelium conſentiat, baptizari ne puer licite valet, altero diſſentiente?* ibid.
Quæſt. V. *Infidelium plures infantes ſuos offerunt baptizandos, ut infirmitatibus curentur: validum ne eiuſmodi baptiſma eſt?* ibid.
Quæſt. VI. *Si puer petat baptiſmum, & dubitetur, an uſu rationis præditus ſit, poteſt ne invitis parentibus baptizari?* 177.
Quæſt. VII. *An requiratur aliqua diſpoſitio in infantibus ad baptiſmum ſuſcipiendum?* ibid.
Quæſt. VIII. *An amentes, & furioſi baptizandi ſint?* 178.

CAPUT XIV.

De baptiſmo adultorum, vivorum, mortuorum, & campanarum. ibid.
Quæſt. I. *Requiritur ne in adultis ad digne baptiſmum ſuſcipiendum fides in Chriſtum, dolor de peccatis, & amor Dei inchoatus?* ibid.
Quæſt. II. *Licite conferri baptiſmus aut mortuis, aut vivis pro mortuis valet?* 179.
Quæſt. III. *Licitus ne eſt, & cuiuſque ſuperſtitionis expers baptiſmus campanarum?* 180.

CAPUT XV.

De baptiſmi effectibus. 182.
Quæſt. I. *Confert ne baptiſmus gratiam ſanctificantem?* ibid.
Quæſt. II. *Aufert ne baptiſmus omnia peccata quoad rationem culpæ?* ibid.
Quæſt. III. *An baptiſmus deleat reatum pœnæ æternæ, & temporalis?* 183.
Quæſt. IV. *Baptiſmus imprimit ne characterem?* 184.
Quæſt. V. *Quandonam in praxi iterandus baptiſmus ſit?* ibid.
Quæſt. VI. *Qui ab obſtetrice baptizati ſunt, debent ne iterum baptizari?* ibid.
Quæſt. VII. *An infantes expoſititii, ſchedam collati baptiſmi collo appenſam habentes, ſint rebaptizandi?* 185.
Quæſt. VIII. *An baptiſmus ficte ſuſceptus, ſublata fictione, peccata deleat?* ibid.
Quæſt. IX. *An qui ſcienter rebaptizat, incurrat irregularitatem?* 186.

CAPUT XVI.

De baptiſmi cæremoniis. ibid.
Quæſt. I. *Utrum requiratur aliquis qui baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiat?* 188.
Quæſt. II. *Utrum quilibet indifferenter eligi in patrinum poſſit?* ibid.
Quæſt. III. *An pueri præditi uſu rationis poſſint hoc munus ſubire?* 189.
Quæſt. IV. *An Parochi adminiſtrantes baptiſmum ſine patrinis peccent mortaliter?* ibid.
Quæſt. V. *An plures debeant eſſe patrini; & an Monachi, & Regulares poſſint hoc officium exercere?* ibid.
Quæſt. VI. *Quot ſunt perſonæ quibuſcum patrinus contrahit cognationem ſpiritualem?* 190.

CAPUT XVII.

Profeſſionis baptiſmalis onera. Abrenuntiationis vis, & ſignificatus. 191.

DISSERTATIO II.

De ſacramento confirmationis.

PRAELOQUIUM. 192

CAPUT I.

Confirmatio eſt verum ſacramentum novæ legis. 197.

CAPUT II.

De confirmationis materia. Plures quæſtiunculæ reſolvuntur; 201.
Quæſt. I. *Quid ſit chriſma, & ex quibus conficiatur?* 202.
Quæſt. II. *Eſt ne neceſſarium balſamum in confirmationis materia neceſſitate ſacramenti?* 204.
Quæſt. III. *Utrum chriſma debeat neceſſario ab Epiſcopo eſſe conſecratum?* 205.
Quæſt. IV. *Unctio in modum crucis, facta in fronte, eſt ne materia proxima ſacramenti confirmationis?* 206.

CAPUT III.

De forma ſacramenti confirmationis. ibid.

CAPUT IV.

De auctore, & miniſtro confirmationis. 209.
Quæſt. I. *An ſolus Epiſcopus ſit ordinarius miniſter iſtius ſacramenti?* 210.
Quæſt. II. *Concedi ne poteſt ſimplici Sacerdoti facultas confirmandi?* 213.
Quæſt. III. *An ſolus Papa poſſit ſimplici Sacerdoti poteſtatem confirmandi impertiri, ſecus Epiſcopus?* 215.
Quæſt. IV. *An chriſmatis ſacramentum adminiſtratum ab Epiſcopo hæretico, validum ſit?* 216.
Quæſt. V. *An peccet mortaliter Epiſcopus, non confirmans opportunis temporibus in ſua diœceſi, aut confirmans ſubditos alterius diœceſis?* ibid.

CAPUT V.

De ſubiecto, de diſpoſitionibus, deque effectibus ſacramenti confirmationis. 217.
Quæſt. I. *Quinam ſint capaces ſacramenti confirmationis?* ibid.
Quæſt. II. *Conveniens ne eſt ut poſt rationis uſum pueris confirmatio adminiſtretur?* ibid.
Quæſt. III. *Num amentes, ægroti, & energumeni ſint confirmandi?* 218.
Quæſt. IV. *Quænam diſpoſitiones requiruntur in adultis confirmandis?* ibid.
Quæſt. V. *Requiritur ne ut confirmandi ſciant ſymbolum apoſtolicum, ſintque ieiuni?* 219.
Quæſt. VI. *Quinam ſunt confirmationis effectus?* 220.
Quæſt. VII. *Confertur ne gratia ſanctificans, ſeu gratum faciens, confirmationis ſacramento?* ibid.
Quæſt. VIII. *Sacramentum confirmationis confert ne primam, aut ſecundam gratiam, quæ primam perficiat?* ibid.
Quæſt. IX. *Gratia quæ ſacramenti confirmationis effectus eſt, quomodo differt a gratia baptiſmali?* 221.
Quæſt. X. *Animat ne confirmatio non modo ad fidei articulos, verum etiam ad moralis doctrinæ integritatem propugnandam?* ibid.
Quæſt. XI. *Sacramentum confirmationis imprimit ne characterem?* 222.

CAPUT VI.

De neceſſitate huius ſacramenti. Refelluntur PP. Viva, La-Croix, & aliorum Caſuiſtarum opiniones laxæ. 223.

CAPUT VII.

De ritibus confirmationis. 229.
Quæſt. I. *An ſint adhibendi patrini in confirmatione?* ibid.
Quæſt. II. *Quinam in patrinos eligi poſſint?* ibid.

Quæſt.

Digitized by Google

Quæſt. III. *Quid circa nominis, & veſtium mutationem reſpectu confirmandi præſcribant canones?* 230.
Quæſt. IV. *Qui ritus confirmationem comitantur?* 231.
Quæſt. V. *Quæ cæremoniæ ſubſequuntur confirmationem?* 194.

LIBER TERTIUS.

DE AUGUSTISSIMO EUCHARISTIAE SACRAMENTO.

PRAELOQUIUM. 233.

DISSERTATIO I.

CAPUT I.

De variis Euchariſtiæ nominibus, eiuſque definitione. 235.

CAPUT II.

De materia Euchariſtiæ. 238.
Quæſt. I. *Utrum ſolus panis triticeus, & vinum de vite ſit materia Euchariſtiæ?* ibid.
Quæſt. II. *Quæ materiæ quantitas apta eſt conſecrationi?* ibid.
Quæſt. III. *Quæ materiæ quantitas licite conſecrari poſſit, & debeat?* 239.
Quæſt. IV. *Debet ne materia conſecranda eſſe præſens conſecranti?* ibid.
Quæſt. V. *An materia conſecranda deſignari a Sacerdote debeat?* 240.
Quæſt. VI. *An panis confectus ex amygdalis, caſtaneis, fabis, lentibus, farre, hordeo &c. ſit materia conſecrationis?* 241.
Quæſt. VII. *An panis ex ſiligine ſit materia ſufficiens iſtius ſacramenti?* ibid.
Quæſt. VIII. *Qui ritus olim ſervatus fuerit in præparandis panibus pro conſecratione?* 242.

CAPUT III.

Utrum panis euchariſticus azymus debeat eſſe, an fermentatus? 243.
Quæſt. I. *An valida ſit conſecratio tam in azymo, quam in fermentato?* 247.
Quæſt. II. *An convenientior ſit uſus azymi quam fermentati, & an prudentiores in hac cauſſa Latini ſint quam Græci?* 248.
Quæſt. III. *An Græci apud Latinos, & Latini apud Græcos commorantes, vel peregrinantes valeant conſecrare illi in azymo, iſti in fermentato?* 249.

CAPUT IV.

De materia conſecrationis calicis, nempe de vino, & aqua vino miſcenda. 250.
Quæſt. I. *An vinum de vite ſit materia altera ſacramenti Euchariſtiæ?* ibid.
Quæſt. II. *Quænam ſit quantitas vini adhibenda in conſecratione calicis?* ibid.
Quæſt. III. *An ſubſtitui vino alii liquores pro conſecratione poſſint?* ibid.
Quæſt. IV. *Utrum aqua vino admiſcenda ſit in calicis conſecratione?* 252.
Quæſt. V. *Commixtio aquæ cum vino eſt neceſſaria neceſſitate ſacramenti, an ſolius præcepti divini, vel eccleſiaſtici?* 253.
Quæſt. VI. *Qualis, & quanta debet eſſe aqua vino immiſcenda?* 254.

Quæſt.

Digitized by Google

Quæſt. VII. *An aqua vino immixta convertatur in ſanguinem?* ibid.
Quæſt. VIII. *An aqua vino permixta prius convertatur in vinum, poſtea in ſanguinem?* ibid.
Quæſt. IX. *An una ſpecies poſſit ſine altera conſecrari in extrema neceſſitate, & accedente ſummi Pontificis diſpenſatione?* 256.

CAPUT V.

De verbis quæ formam ſacramenti Euchariſtiæ conſtituunt. 257.
Quæſt. I. *Utrum Chriſtus Dominus verbis uſus ſit in Euchariſtiæ inſtitutione?* ibid.
Quæſt. II. *An Euchariſtia ſolis verbis dominicis, & non precibus, quæ antea, vel poſtea recitantur, conſecretur?* 258.
Quæſt. III. *An hæc ſola dominica verba*, Hoc eſt corpus meum, *ſint eſſentialia conſecrationi panis eucharistici?* 259.
Quæſt. IV. *Sola ne hæc verba*, Hic eſt calix ſanguinis mei, *vel* hic eſt ſanguis meus, *ſunt de eſſentia conſecrationis calicis; an vero etiam alia quæ ſequuntur*, novi, & æterni teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum, *ad eſſentiam conſecrationis pertinent?* ibid.
Quæſt. V. *Hiſtorice ne, an aſſertive, & ſignificative præfata conſecrationis verba pronuntiantur?* 261.
Quæſt. VI. *Utrum Chriſtus adhibuerit particulam* enim *in conſecratione panis?* ibid.
Quæſt. VII. *Peccaret ne mortaliter qui hanc particulam* enim *omitteret?* ibid.
Quæſt. VIII. *Qui omitteret particulam* enim *ex contemptu, peccaret ne mortaliter?* ibid.
Quæſt. IX. *Quid de his innumeris quæſtiunculis dicendum? Nempe an valida ſit conſecratio, ſi quis dicat. 1. Hoc eſt corpus Chriſti. 2. Hic eſt corpus meum. 3. Ecce corpus meum. 4. Hæc eſt caro mea. 5. Hic cibus eſt meum corpus. 6. Hoc ſit, ſiat, ut ſit corpus meum. 7. Ego conſecro hunc panem in corpus meum. 8. Ego conficio corpus meum ex pane. 9. Accipite, & comedite hoc corpus meum. 10. Hæc eſt ſubſtantia mea. 11. Hic eſt cibus meus. 12. Illud eſt corpus meum. 13. Meum eſt hoc corpus. 14. Hoc corpus eſt meum. 15. Hoc eſt corpus meum. 16. Hic eſt calix zanguinis mei?* 262.

CAPUT VI.

De vera & reali Chriſti præſentia in Euchariſtia. 263.

§. I.

Chriſtus Dominus Ioannis VI. *corpus ſuum in cibum, & ſanguinem ſuum in potum promiſit ſe nobis daturum vere, realiter, ac ſubſtantialiter ſub ſpeciebus panis & vini; promiſſionemque in Euchariſtiæ inſtitutione implevit. Quæ catholica veritas adverſus ſacramentarios demonſtratur.* 269.

§. II.

Realis, & ſubſtantialis præſentia corporis, & ſanguinis Chriſti in Euchariſtia ex perpetua, & conſtanti Patrum, & Conciliorum traditione demonſtratur. 282.

§. III.

De dogmate tranſubſtantiationis adverſus Lutheranos impanatores, & conſubſtantiatores. 286.

§. IV.

Nonnullæ quæſtiunculæ Euchariſtiam ſpectantes reſolvuntur. 294.
Quæſt. I. *An totus Chriſtus ſit in hoc ſacramento?* ibid.
Quæſt. II. *An Chriſtus ſit totus in qualibet ſpecierum parte?* 295.

Quæſt.

Quæſt. III. *An Chriſtus ſit in hoc ſacramento, ſicut in loco?* ibid.
Quæſt. IV. *Poteſt ne corpus Chriſti oculo corporali, aut intellectuali in hoc ſacramento percipi?* 296.
Quæſt. V. *An accidentia, ſeu ſpecies ſacramentales & corrumpi, & nutrire valeant?* ibid.
Quæſt. VI. *Quantum temporis interſuere debeat, ut particulæ in communione receptæ ſpecies corrumpantur?* 297.
Quæſt. VII. *An, ſi ſanguini ſub ſpeciebus vini conſecrato vinum infundatur, deſinat eſſe ſanguis ſub eiſdem ſpeciebus?* ibid.

§. V.

Aliæ quæſtiunculæ de adoratione Chriſti in Euchariſtia, de eiuſdem conſervatione, expoſitione, feſto, aliiſque reſolvuntur.
Quæſt. I. *Utrum Chriſtus in Euchariſtia exiſtens adorandus ſit cultu latriæ?* 298.
Quæſt. II. *An religioſe in templis cuſtodienda, & aſſervanda Euchariſtia ſit?* ibid.
Quæſt. III. *Pia ne eſt & religioſa feſti Corporis Chriſti inſtitutio?* 299.
Quæſt. IV. *Religioſa ne eſt ſolemnis Corporis Chriſti in proceſſionibus circumgeſtatio?* 300.
Quæſt. V. *Pia ne eſt & religioſa Euchariſtiæ expoſitio?* 301.
Quæſt. VI. *Licitum ne eſt in itineribus Euchariſtiam collo appenſam deferre?* 302.
304.

CAPUT VII.

De Euchariſtiæ diſtribuendæ miniſtro ordinario, & extraordinario. ibid.
Quæſt. I. *An ſoli Sacerdotes ſint diſpenſandæ Euchariſtiæ miniſtri ordinarii?* ibid.
Quæſt. II. *An Diaconi poſſint eſſe extraordinarii Euchariſtiæ diſpenſatores?* 305.
Quæſt. III. *Abſente Presbytero, poteſt ne Diaconus infirmis Euchariſtiam diſpenſare?* 306.
Quæſt. IV. *An, extrema neceſſitate urgente, poſſint, abſente idoneo miniſtro, Subdiaconi, Clerici, laici ſemetipſos, & alios communicare?* ibid.
Quæſt. V. *An Sacerdotes, & Diaconi poſſint ſemetipſos communicare, cum alii idonei miniſtri deſint?* 307.
Quæſt. VI. *Tenetur ne Parochus tempore peſtis cum vitæ periculo communicare ſuos parochianos?* 308.
Quæſt. VII. *Licitum ne eſt a Sacerdote excommunicato, ſchiſmatico, hæretico, ſacramentum Euchariſtiæ ſuſcipere in mortis articulo?* ibid.
Quæſt. VIII. *An peccet mortaliter Sacerdos adminiſtrans ſacramentum Euchariſtiæ abſque ſuperpelliceo, & ſtola?* ibid.

CAPUT VIII.

De ſubiecto capaci ad ſuſcipiendum Euchariſtiæ ſacramentum. 309.
Quæſt. I. *Adminiſtranda ne parvulis eſt Euchariſtia?* ibid.
Quæſt. II. *Adminiſtrandum ne hoc ſacramentum amentibus, & energumenis?* 319.
Quæſt. III. *Supplicio extremo plectendis adminiſtranda ne Euchariſtia eſt?* ibid.
Quæſt. IV. *Adminiſtranda ne eſt mortuis Euchariſtia?* 311.
Quæſt. V. *An concedenda ſit Euchariſtia publicis peccatoribus?* ibid.
Quæſt. VI. *Peccatori occulto publice petenti Euchariſtiam concedenda ne eſt?* 312.
Quæſt. VII. *Si quis hoc loco ſit publicus peccator, & alio pergat, ubi ſit occultus, & publice petat Euchariſtiam, deneganda ne illi eſt?* ibid.
Quæſt. VIII. *Poteſt ne Sacerdos adminiſtrare Euchariſtiam publico peccatori ob metum mortis, aut notabilis ſuæ infamiæ?* 313.
Quæſt. IX. *Peccatori occulto publice petenti Euchariſtiam poteſt ne Sacerdos præbere hoſtiam non conſecratam ad illius ſacrilegium vitandum?* ibid.
Quæſt. X. *Quid de corruptela, quæ alicubi graſſatur: an liceat Sacerdoti ſimulare*

Digitized by Google

re ſe hoſtiam immittere in os peccatoris ad vitandam infamiam, vel damnum accedentis? 314.

CAPUT IX.

De neceſſitate, ſeu divino præcepto ſumendæ eucharisticæ communionis. 316.
Quæſt. I. Eucharistia eſt ne neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem? ibid.
Quæſt. II. Eſt ne neceſſaria Eucharistia neceſſitate medii ſaltem in voto? 317.
Quæſt. III. Eucharistia eſt ne neceſſaria vi divini præcepti? 319.
Quæſt. IV. Quinam hoc divino præcepto obligantur, an ſoli baptizati, an etiam non baptizati? ibid.
Quæſt. V. Quandonam obligat præceptum iſtud divinum? ibid.
Quæſt. VI. Qui paulo ante quam incideret in mortis periculum, communicavit, aſtringitur ne iterum ſumere ſacrum viaticum? 320.
Quæſt. VII. An hoc divinum præceptum pluries obliget? 321.
Quæſt. VIII. Hoc divinum præceptum obligat ne ut Eucharistia ſub utraque ſpecie ſumatur? ibid.
Quæſt. IX. Prudenter ne Eccleſia ſubtraxit laicis calicis uſum, & an illum permittere expediat? 324.
Quæſt. X. Quid ſit communio laica, peregrina, & præſanctificatorum? 325.

CAPUT X.

De effectibus Eucharistiæ; quorum deſcriptione cordis amor erga auguſtiſſimum ſacramentum accenditur. 326.

CAPUT XI.

De diſpoſitionibus tum animæ, tum corporis ad Eucharistiam digne ſuſcipiendam. 332.
Quæſt. I. Qui poſt obtentam abſolutionem recordatur ſe aliquod perpetraſſe grave crimen, quod ex inculpabili oblivione non eſt confeſſus, debet ne ante communionem ad Confeſſarium redire? 335.
Quæſt. II. Diſpoſitio neceſſaria ne eſt immunitas ab affectu ad peccata venialia? ibid.

§. I.

Plures aliæ quæſtiunculæ de præparatione ad communionem. Improbabiles PP. La-Croix, Viva, Tamburini, & aliorum Caſuiſtarum opiniones refelluntur. 337.
Quæſt. I. An præceptum de præmittenda confeſſione ab eo qui eſt in peccato mortali, ſit divinum, an humanum? ibid.
Quæſt. II. Quid ſentiendum de interpretatione P. Tamburini in præceptum Concilii Tridentini confitendi quamprimum? 338.
Quæſt. III. Quid dicendum de interpretatione P. Claudii La-Croix, P. Viva, & aliorum in præfatum Tridentini præceptum? ibid.
Quæſt. IV. Quandonam elicere actum contritionis debet laicus, conſcius peccati mortalis, qui urgente neceſſitate ad Eucharistiam ſine confeſſione accedit? 340.
Quæſt. V. An præfatum Tridentini mandatum obliget etiam laicos? 341.
Quæſt. VI. Quid dicendum de opinione P. Vaſquez, & Leandri, aſſerentium, Sacerdotem, peccantem mortaliter in ipſius Miſſæ celebratione, non obſtringi ad confitendum quamprimum? 342.
Quæſt. VII. Quæ neceſſitas dicatur urgens, ut quis communicare poſſit non præmiſſa confeſſione mortalium? 343.
Quæſt. VIII. Quandonam deeſt copia Confeſſarii? 346.
Quæſt. IX. Quando in aliquo monaſterio, ſeu communitate uſus obtinet quotidie celebrandi, aut communicandi certis diebus menſis, aut hebdomadæ, nec haberi po-

Digitized by Google

poteſt Confeſſarius pro oblitis, licitum ne eſt communicare non præmiſſa confeſſione? ibid.
Quæſt. X. Si quis confeſſus eſt peccatum mortale, tamquam dubium, & ante communionem agnoſcat eſſe certum, tenetur ne iterum confiteri? 347.
Quæſt. XI. Habens peccatum reſervatum poterit ne, urgente neceſſitate, communicare, non præmiſſa confeſſione ob penuriam Confeſſarii, qui valeat a reſervatis abſolvere? 348.
Quæſt. XII. Quem ſenſum præfert hæc particula confitendi quamprimum? ibid.
Quæſt. XIII. Licitum ne umquam eſt communicare ſine confeſſione, & contritione, atque adeo in peccato mortali, ut contendunt PP. Tamburinus & Viva? 349.

§. II.

De devotione qua anima a culpis mundata præparare ſe ad communionem debet. 352.

§. III.

De corporis diſpoſitione ad ſacram communionem. Laxæ opiniones quorumdam Caſuiſtarum refelluntur. 359.
Quæſt. I. Eſt ne neceſſarium ieiunium ad Euchariſtiam ſumendam? ibid.
Quæſt. II. An ſumi aliquando Euchariſtia poſſit a non ieiuno? 362.
Quæſt. III. Poteſt ne Sacerdos, ut adminiſtret viaticum infirmo, privatim proferre verba conſecrationis ſine veſtibus ſacris, ſine altari &c? 363.
Quæſt. IV. Poteſt ne Sacerdos ob neceſſitatem perficiendi ſacrificium communicare non ieiunus? ibid.
Quæſt. V. Quantum temporis interfluere debet Euchariſtiam inter & cibum? 364.
Quæſt. VI. An ad Euchariſtiam præcedere ſomnus debeat, & ciborum digeſtio? 365.
Quæſt. VII. Quid de caſu quem proponit P. Claudius La-Croix de Sacerdote primam Miſſam canente? ibid.
Quæſt. VIII. An pollutio nocturna impediat acceſſum ad communionem? 366.
Quæſt. IX. An ſit peccatum mortale, eodem die quo perpetrata voluntaria pollutio, vel fornicatio eſt, etiamſi præcedat confeſſio ſacramentalis, communicare? 367.
Quæſt. X. An licitum ſit accedere ad Euchariſtiam poſt coniugalem copulam? ibid.
Quæſt. XI. Quid dicendum de ornatu exteriori corporis, ſeu de veſtibus mulierum, virorum, & Sacerdotum? 369.

CAPUT XII.

De frequenti communione.

§. I.

Non expedit omnes fideles qui maiorem diſpoſitionem non habent præter gratiam habitualem, quotidie communicare. 373.
DECRETUM Ven. Innocentii XI. de quotidiana communione. 374.

§. II.

Decretum Innocentii XI. conſentaneum eſt Patrum traditioni, quorum aliqua teſtimonia referuntur, ſeu regulæ pro vel frequenti, vel rariori communione. 377.

§. III.

Teſtimonia SS. Thomæ, Bonaventuræ, & aliorum Theologorum. 379.

§. IV.

Nonnullæ adverſariorum obiectiunculæ diluuntur. Impoſtura P. Nicolai Ghezzii *expleditur.* 383.

§. V.

Sacrilegarum communionum cauſſæ invictis argumentis manifeſtantur. 389.

§. VI.

Nonnulla conſectaria pro Confeſſariis. Quando concedere; aut denegare communionem debeant. 396.

§. VII.

De Sacerdotibus quotidie celebrantibus, qui vel tepidi ſunt, vel in flagitia præſertim carnis prolabuntur. 400.

§. VIII.

Sacerdotes in flagitia carnis relabentes, tametſi confiteantur, non ſunt ad quotidianam celebrationem admittendi. 403.

DISSERTATIO II.

De ſacrificio Miſſæ.

CAPUT I.

Quid, & quotuplex ſit ſacrificium. Quænam eius neceſſitas: 412.

CAPUT II.

De ſacroſancto Miſſæ ſacrificio. 415.

§. I.

Fidei catholicæ dogma eſt, Euchariſtiam eſſe verum ſacrificium, quod in Miſſa offertur. 416.

§. II.

Sacrificii Miſſæ eſſentia explicatur. 423.
Quæſt. I. *Utrum eſſentia ſacrificii Miſſæ ſita ſit in oblatione?* ibid.
Quæſt. II. *An fractio, commixtio ſpecierum, diſtributio, & earumdem conſumptio ſint de eſſentia ſacrificii?* 423.
Quæſt. III. *An conſecratio Sacerdotis ſit de eſſentia ſacrificii?* ibid.
Quæſt. IV. *An communio Sacerdotis ſit pars eſſentialis ſacrificii Miſſæ, aut ſolum integralis?* ibid.
Quæſt. V. *An conſecratio utriuſque ſpeciei panis, & vini ad eſſentiam ſacrificii pertineat?* 425.
Quæſt. VI. *Si Chriſtus, peracta conſecratione, appareret per miraculum ſub ſpecie carnis & ſanguinis, eſſet ne utrumque a Sacerdote ſumendum?* 426.
Quæſt. VII. *Quid agendum, ſi aliquid veneficum poſt conſecrationem deprehendatur in calice?* ibid.

CAPUT III.

De valore ſacrificii Miſſæ, eiuſque effectibus. 427.
Quæſt. I. *Eſt ne infinitus valor ſacrificii Miſſæ?* ibid.
Quæſt. II. *Qui ſint effectus ſacrificii Miſſæ?* 428.

CA-

Digitized by Google

CAPUT IV.

Cui, & pro quibus ſacrificium Miſſæ offeratur. 430.
Quæſt. I. *Offerri ne ſacrificium Miſſæ poteſt pro omnibus hominibus mortalem vitam degentibus, paganis, Iudæis, hæreticis, ſchiſmaticis, excommunicatis, cathecumenis, maxime tamen pro fidelibus?* ibid.
Quæſt. II. *An liceat offerre ſacrificium pro damnatis, & beatis?* 432.
Quæſt. III. *An offerri ſacrificium pro defunctis in purgatorio detentis poſſit?* 433.

CAPUT V.

De miniſtro ſacrificii Miſſæ. 435.
Quæſt. I. *An plures Sacerdotes poſſint eamdem hoſtiam conſecrare?* 437.
Quæſt. II. *An ſceleſti Sacerdotes valide conſecrent?* ibid.
Quæſt. III. *An Sacerdotes hæretici, ſchiſmatici, ſuſpenſi, excommunicati, degradati valide ſacrificium perficiant?* ibid.
Quæſt. IV. *Licet ne communionem petere ab hæreticis, excommunicatis, ſchiſmaticis?* 438.
Quæſt. V. *An liceat Sacerdoti celebrare Miſſam privatam?* ibid.

CAPUT VI.

De eleemoſyna pro Miſſis celebrandis collata. 439

§. I.

CONFIRMATIO DECRETORUM Congregationis S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, ſuper celebratione Miſſarum, etiam cum declarationibus, & innovatione decretorum, ab eadem Congregatione, auctoritate fel. rec. Urbani Papæ VIII. deſuper alias factorum. 442.

§. II.

Plures quæſtiunculæ caſuiſticæ reſolvuntur de Miſſæ ſtipendio. 460.
Quæſt. I. *A quo taxanda eſt eleemoſyna conferenda Sacerdoti Miſſam celebranti?* ibid.
Quæſt. II. *An liceat Sacerdoti diviti eleemoſynam accipere, ut Miſſam celebret?* 461.
Quæſt. III. *Quinam Sacerdotes ſimoniæ ſuſpicionem præbeant?* 462.
Quæſt. IV. *An licitum ſit pacisci de ſtipendio Miſſarum?* ibid.
Quæſt. V. *An Sacerdos valeat accipere eleemoſynam unam pro fructu ſpeciali, alteram pro fructu ſpecialiſſimo?* ibid.
Quæſt. VI. *An Sacerdos qui, ut celebret, cogitur emere ſacras veſtes, candelas &c. poſſit licite ſtipendia Miſſæ augere?* 463.
Quæſt. VII. *Utrum Sacerdos poſſit per alium celebrare, retenta ſibi parte ſtipendii accepti?* ibid.
Quæſt. VIII. *Beneficiarius, quando per alium celebrare cogitur, licite ne præbere valet conſuetam eleemoſynam, tametſi ex beneficio maior percipiatur?* 466.
Quæſt. IX. *Qui accipit plura ſtipendia exigua, ſingulis Miſſam promittens, poteſt ne unica Miſſa pro omnibus ſatisfacere?* ibid.
Quæſt. X. *An Sacerdos poſſit accipere duplex ſtipendium, alterum pro præſentia ſeu officiatura in Eccleſia deſignata, alterum pro applicatione?* 467.
Quæſt. XI. *Poteſt ne unica Miſſa pluribus obligationibus ſatisfieri?* 468.
Quæſt. XII. *Quamdiu differri celebratio Miſſæ poteſt, pro qua acceptum ſtipendium eſt?* 469.
Quæſt. XIII. *Quid agendum ſit Sacerdoti qui celebrare nequit Miſſas pro quibus ſtipendia accepit?* ibid.
Quæſt. XIV. *Qui vovit Miſſam in gratiarum actionem celebrandam, poteſt ne accipere ſtipendium?* ibid.
Quæſt. XV. *Qui accepit ſtipendium, ut celebret Miſſam* de Requie, *peccat ne, ſi aliam Miſſam legat?* 470.

Digitized by Google

Quæſt. XVI. *Quid, ſi Sacerdos qui omni die ex onere capellaniæ, vel legati celebrare aſtringitur, nequeat celebrare, quia Confeſſarius eidem ſuſpendit celebrationem ob crimina pollutionis, fornicationis &c.?* 471.
Quæſt. XVII. *Quid, ſi inſtitutor capellaniæ, legati &c. expreſſe non præſcribat, quoties, vel ſecundum quam intentionem celebrandum ſit?* ibid.
Quæſt. XVIII. *Sacerdos, laborans morbo caduco, vel lepra, celebrare ne debet?* ibid.
Quæſt. XIX. *An liceat celebrare Miſſam ſiccam, & Gregorianam?* ibid.
Quæſt. XX. *Quæ remedia adhibere Sacerdos ſcrupuloſus in conſecratione, & celebratione Miſſæ debeat?* 472.
Quæſt. XXI. *Ad quem attineat Miſſam applicare, & quæ intentio requiratur?* 473.
Quæſt. XXII. *An licita & valida ſit applicatio Miſſæ pro illo quem Deus novit primo daturum ſtipendium?* 474.
Quæſt. XXIII. *Quid de reductione Miſſarum dicendum eſt?* 475.
Quæſt. XXIV. *Quibus diebus animarum curam gerentes applicare Miſſam debent pro grege illis commiſſo?* 476.
SANCTISSIMI Domini Noſtri BENEDICTI Papæ XIV. EPISTOLA ENCYCLICA ſuper Miſſa parochiali, & conventuali. 477.

CAPUT VII.

Quando, quoties, & quo loco celebrandum ſit. 487.
Quæſt. I. *Qua hora celebrare liceat?* ibid.
Quæſt. II. *Quodnam peccatum perpetrat qui ante, vel poſt præſcriptum tempus celebrat?* ibid.
Quæſt. III. *Licitum ne eſt celebrare tribus ultimis diebus hebdomadæ ſanctæ?* ibid.
Quæſt. IV. *Quandonam liceat pluries eodem die celebrare?* 488.
Quæſt. V. *Quo loco celebranda ſit Miſſa?* ibid.
DECRETUM CLEMENTIS XI. 491.
Quæſt. VI. *Quid de oratoriis privatis dicendum?* 490.
Quæſt. VII. *An qui non ſunt de familia, ſatisfaciant præcepto diei feſti audiendo Miſſam in Oratoriis privatis?* 492.
Quæſt. VIII. *Quid dicendum de abuſu differendi celebrationem Miſſæ in privatis Oratoriis ultra horam præſcriptam?* 493.
Quæſt. IX. *Quid dicendum de Eccleſiæ benedictione, & conſecratione?* ibid.
Quæſt. X. *Quid ſit Eccleſiæ pollutio?* 494.
Quæſt. XI. *Eccleſia deſtructa, quid de lignis, lapidibus, & fundo agendum eſt?* ibid.
Quæſt. XII. *Quale altare requiratur ad ſacrificium?* 495.
Quæſt. XIII. *Quodnam altare ſit execratum?* ibid.

CAPUT VIII.

De præcepto quo Sacerdos celebrare aſtringitur cum miniſtro. 496.
Quæſt. I. *An Sacerdotes teneantur Miſſæ ſacrificium offerre?* ibid.
Quæſt. II. *An Sacerdos ſine miniſtro celebrare valeat?* 498.

CAPUT IX.

De ritu, ſeu cæremoniis quibus celebrari Miſſa debet. 499.
Quæſt. I. *Quotuplex eſt cæremoniarum Miſſæ genus?* ibid.
Quæſt. II. *Quot ſunt ornamenta ſacerdotalia?* ibid.
Quæſt. III. *Quænam ſunt ſacrarum veſtium myſticæ ſignificationes?* 500.
Quæſt. IV. *Licitum ne aliquando eſt abſque ſacris veſtibus celebrare?* 501.
Quæſt. V. *Urget ne præceptum recitandi præſcriptas preces in veſtibus ſacris induendis?* ibid.
Quæſt. VI. *Licitum ne eſt ad evitandam mortem ſine veſtibus ſacris celebrare?* ibid.
Quæſt.

Digitized by Google

Quæſt. VII. *Quid dicendum de veſtibus ipſius Sacerdotis; de capillitio, annulo; & baculo?* 504.
Quæſt. VIII. *Quot in partes Miſſa tribuitur; & quæ cæremoniæ ipſam comitantur?* 506.

CAPUT X.

Nonnullæ aliæ quæſtiunculæ circa Rubricas, & ritus Miſſæ celebrandæ. 509.
Quæſt. I. *Eſt ne peccatum mortale negligere Rubricas in Miſſa celebranda?* ibid.
Quæſt. II. *Qui omittit aliquam Miſſæ partem, peccat ne mortaliter?* ibid.
Quæſt. III. *Licet ne aliquid addere, vel immutare in Miſſa?* 510.
Quæſt. IV. *Quid de verborum expreſſione dicendum?* 511.
Quæſt. V. *Quantum temporis inſumere Sacerdos debet in Miſſa celebranda?* ibid.
Quæſt. VI. *Quæ diſtractio mentis reputanda eſt mortalis in Miſſæ celebratione?* 513.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

LIBER PRIMUS
DE
SACRAMENTIS
IN GENERE.
DISSERTATIO UNICA.
CAPUT I.
Propoſitiones ab Eccleſia damnatæ.

ALEXANDER VII. damnavit ſequentes.

8. *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt decretum Urbani VIII.*

9. Poſt decretum Urbani poteſt Sacerdos cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.

10. *Non eſt contra iuſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam eſt contra fidelitatem, etiam ſi promittam, promiſſione etiam iuramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.*

38. *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali, confitendi quam primum, eſt conſilium, non præceptum.*

39. *Illa particula* quam primum *intelligitur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur.*

INNOCENTIUS XI.

1. *Non eſt illicitum in ſacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de va-*

lore ſacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in collatione baptiſmi, ordinis ſacerdotalis, aut epiſcopalis.

29. *Urgens metus gravis eſt cauſſa iuſta ſacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.*

56. *Frequens confeſſio, & communio etiam in his qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis.*

ALEXANDER VIII.

22. *Sacrilegi ſunt iudicandi qui ius ad communionem percipiendam prætendunt, ante quam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint.*

23. *Similiter arcendi ſunt a ſacra communione quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers.*

29. *Valuit aliquando baptiſmus ſub hac forma collatus*, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, *prætermiſſis illis verbis*, Ego te baptizo.

30. *Valet baptiſmus collatus a miniſtro qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervet; intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit: Non intendo facere quod facit Eccleſia.*

§. I.

Brevis expoſitio theſis ab Innocentio XI. proſcriptæ.

I. Prima theſis proſcripta a Ven. Innocentio XI. eſt legitimum conſectarium Probabiliſmi. Ante eiuſmodi theſis proſcriptionem, Probabiliſtæ maiori ex parte (nam circiter ſeptuaginta numerantur) uſum Probabiliſmi in quacumque materia licitum propugnabant. P. Gabriel Vaſquez 1. 2. *quæſt.* lxiii. *cap.* iii. & *III. Part. diſp.* cxlvi. *cap.* iv. *num.* 27. docet lædi quidem caritatem, ſecus reverentiam ſacramentis debitam, ſi in adminiſtrandis ſacramentis ſequamur opinionem minus probabilem. Idem docet P. Thomas Sanchez *Lib. I. in Decal. cap.* ix. *num.* 33. ubi hæc habet. *Exiſtimo tamen probabilius eſſe licere in ſacramentorum adminiſtratione uti opinione minus probabili, relicta probabiliore, ac tuta, non obſtante irritandi ſacramenti periculo, cum duplici tamen limitatione. Prior eſt, ut ſit in re quæ non eſt contra communem Eccleſiæ uſum præſcribentem ut eo modo, & non aliter adminiſtrentur ſacramenta. . . . Poſterior eſt, ne pars minus tuta, quamvis probabilior*

Digitized by Google

lior ſit, deroget obligationi caritatis, & miſericordiæ, reſpicientis remedium proximi.

II. P. Dominicus Viva in hanc theſim *num.* 8. refert, PP. *Serra*, & *Ledeſma* Dominicanos docuiſſe damnatam propoſitionem: potuiſſet addere etiam *Medinam, Ildephonſum*, & alios iſtius Ordinis Probabiliſtas, quos ego non minus ac Probabiliſtas alterius inſtituti, confutare ſoleo. Unum ego petere iure valeo, ut qua libertate P. Viva cum aliis recenſet laxas Dominicanorum quorumdam qui poſt Medinam uſque ad annum circiter 1656. ſcripſerunt, opiniones, eadem mihi aliorum Probabiliſtarum opinationes, morum integritati adverſas, refellere ſine reprehenſione licitum ſit; non ut vices rependam, ſed ut lectores inſtruam, & quid cavere illi debeant, patefaciam. Medina, Ildephonſus, Ferre, Serra, Zanardus, & pauci alii Dominicani Probabiliſtæ vix noti ſunt Confeſſariis, Parochis, aliiſque qui morum doctrinæ ſtudent: ſiquidem Auctores iſti volumina ediderunt Theologiæ ſcholaſticæ, & de actibus humanis ſcribentes Probabiliſmi controverſiam tractarunt. Iſtorum libri in bibliothecis iacent, nullique nocumentum inferunt. Et hoc eſt in cauſſa cur ego illorum examen prætercam. At opera Tamburini, Eſcobarii, Caſtropalai, Sporer, Viva, Salmanticenſium, Leandri, Dianæ, Bonacinæ, & ſimilium, omnium manibus teruntur: idcirco illorum opiniones, quæ imbecillitati meæ falſæ, & laxitatis plenæ apparent, refello, lectoreſque, ut ab eiſdem caveant, moneo. Huc unice pertinet in hoc negotio conſilium meum. Sed hæc dicis cauſſa. In ſemitam revertamur.

III. Ratio cur pluſquam ſeptuaginta Probabiliſtæ cum Medina propugnarunt damnatam theſim, eſt unica totius Probabiliſmi baſis, & fundamentum. Inquiunt enim: Qui ſequitur opinionem probabilem, omiſſa tutiore, prudenter, atque adeo licite operatur: ergo qui amplectitur opinionem probabilem de valore ſacramenti, quamvis omittat tutiorem, prudenter, ac licite operatur. Probabiliſtæ qui poſt damnatam theſim ſcripſerunt, diſparitates aſſignare conantur varias; ſed omnes ineptas demonſtrabo *Tom. II. Appar. ad Theolog.* & iam omnia effugia præcluſi *Tom. II. Hiſt. Probabiliſmi.*

IV. Opinionem ſupra relatam Vaſquez, & Sanchez damnatam cenſeo, ſin minus explicite, ſaltem implicite. Nec limitationes adiectæ a P. Sanchez vim damnationis elevant. Nam eiuſmodi limitationes continentur in ipſa proſcripta theſi. *Niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi.* Nec ipſe P. Dominicus Viva *loc. cit. num.* 11. audet aſſerere præfatam opinionem non eſſe implicite proſcriptam, ſolum aſſerit explicite damnatam non eſſe. Mihi nunc ſat eſt admonere lectorem, hanc opinionem falſam eſſe, & improbandam, tamquam ſacramentorum dignitati iniurioſam. Quandoquidem minor probabilitas in conſpectu maioris violat caritatem, fatentibus *Vaſquez*, & *Sanchez*, erga proxi-

 mum:

mum : quia, neglecto remedio certo, porrigitur minus certum. Ergo eadem ratione peſſumdatur religio, & reverentia erga ſacramenti dignitatem, quando, omiſſa ſententia probabiliore, & tutiore, eligitur opinio minus probabilis : quia contingere poteſt ne adhibeatur in ſacramentis conficiendis materia a Chriſto prædefinita. Plura adverſus præfatam doctrinam mihi dicenda eſſent, niſi & *loc. cit.* multa dicta fuiſſent, & iterum infra dicenda forent.

V. Hæc pauca delibare volui, priuſquam ingrederer tractatum ſacramentorum, ut cautum lectorem redderem in legendis libris quorumdam Caſuiſtarum, præſertim in controverſiis de ſacramentis. Licet enim novi Probabiliſtæ abſolute ſubſcribant damnatæ theſi, nihilominus variis commentis vim damnationis elevare ſtudent. P. Dominicus Viva *loc. cit. num.* 10. diſtinguit cum aliis probabilitatem ſpeculativam, & probabilitatem practicam, ut a damnationis cenſura ſubducat doctrinam Cardinalis de Lugo, qui *diſp.* VII. *de pœnit. num.* 273. docet in adminiſtratione ſacramentorum licitum eſſe ſequi opinionem practice probabilem, omiſſa tutiore. *Quæ ſententia*, inquit P. Viva, *neque hic reiicitur*, *neque eſt reiicienda*. Hoc P. Viva commentum, ſane vaniſſimum, penitus deludit damnationem theſis. Numquid Auctores damnatæ theſis loquuntur de probabilitate ſpeculativa, & non practica? An non loquuntur de probabilitate dirigente operationem, ſeu adminiſtrationem ſacramentorum? An omnes Probabiliſtæ non requirunt probabilitatem practicam, ut operatio licita ſit? At, inquies, nulla opinio eſt practice probabilis, quando exponit ſacramentum periculo fruſtrationis. Ergo erravit De Lugo, docens licitum eſſe univerſim in ſacramentis conficiendis ſequi opinionem practice probabilem, omiſſa tutiore, & probabiliore. Ergo gravius, ut mea minima præfert opinio, errat P. Viva, qui poſt proſcriptam theſim propugnat, hanc Cardinalis De Lugo ſententiam *non eſſe reiiciendam*.

VI. Relictis itaque captioſis commentis, quando de ſacramentorum valore agitur, tutior opinio amplectenda eſt. Plura hic dicenda forent de iuriſdictione probabili contra eumdem Viva, & La Croix, qui Probabiliſmi iura, ut mihi videtur, nimis amplificant. Verum hæc diſcutienda remitto ad tractatum de Pœnitentia.

§. II.

Digitized by Google

§. II.

Propoſitiones laxæ Caſuiſtarum.

I. P. La Croix *Lib. VI. part.* 1. *num.* 102. „ Dicendum eſt.... eum non peccare „ mortaliter qui in mortali formam ſacramenti inchoat, dummodo ante „ expreſſionem ultimæ partis eſſentialis ſit in ſtatu gratiæ; quidquid in contra- „ rium dicant Averſa, & alii. "

II. P. Matthæus Moya in *quæſt. ſelect. Tom. I. tract.* IV. *Miſcellan. quæſt.* II. *§.* 3. *num.* 13. & 14. „ Non eſt cur ob metum, ſaltem mortis, non liceat ſimulatione „ huiuſmodi in omnibus ſacramentis uti. Hinc ſi hæreticus (non in odium fidei) „ minaretur mortem Sacerdoti, niſi omnem panem in foro exiſtente i conſecra- „ ret, poſſet ille conſecrationis verba proferre abſque intentione conſecrandi, „ *abſque ullo peccato* contra religionem, vel iuſtitiam, & abſque ulla mendacii „ labe. "

III. Ioannes Sanchez in *ſelect. diſp.* XXXV. *num.* 6. „ Nec obſtat aliquos adorare „ talem panem tamquam conſecratum: erit enim idololatria materialis, quam „ Sacerdos in illo caſu vitare non tenetur. "

IV. P. Hieronymus Llamas in *Method. I. Part. cap.* 1. *§.* 5. & *Part. II. cap.* 11. *§.* 12. Vide Leandrum a SS. Sacramento *Part. I. tract.* 1. *diſp.* VI. *quæſt.* VIII. „ Ad „ alia adminiſtranda ſacramenta, immo & Euchariſtiam ſacram aliis dandam, „ non credimus obligare præceptum contritionis. Quia qui ſacramentum admini- „ ſtrat in mortali, non ponit obicem gratiæ... ergo non eſt nova culpa, cum „ dans ſacramentum non ſit recipiens. " Granados *ibidem* probabilem reputat hanc opinionem.

V. Torrecilla *Tom. II. Sum. tract.* IV. *diſp.* 1. *cap.* V. *num.* 5. „ Capax eſt baptiſmi „ infans in utero matris, etſi nulla eius pars in lucem prodeat, dummodo aqua „ introduci ibi poſſit. "

VI. Idem Torrecilla *loc. cit. diſp.* II. *cap.* VII. *num.* 3. „ Nullum eſt peccatum, „ ſacramentum confirmationis non recipere, etiam in eo qui commode poteſt, „ niſi ex contemptu illud omittat. Nec illud contemnere eſt iudicandum, niſi „ illud non recipere eo ſit vel quia parvi momenti, vel indignum ſibi, vel ut „ puerile id habeat. "

VII. Idem Torrecilla *ibid. cap.* III. *num.* 8. „ Neceſſitate ſacramenti in confir- „ matione non requiritur quod unctio fiat digito Epiſcopi: ſufficit enim ad valo- „ rem quod aliquo inſtrumento fiat. "

VIII. P. Dominicus Viva in *Curſ. Theolog. Part. V. quæſt.* III. *art.* 2. *num.* 6. „

Digitized by Google

„ Reſpondeo cum communi apud Dianam... non eſſe mortale illud (*ſacramen-* „ *tum confirmationis*) nolle ſuſcipere, præciſo contemptu, & ſcandalo, Immo ex „ Trull. & Henr. contra Nav. apud Conink, nec veniale quidem, cum nullibi „ extet præceptum de illo ſuſcipiendo. “

IX. P. Claudius La Croix *Lib. VI. part.* 1. *dub.* 3. *num.* 395. *quæſt.* lxxii. „ Quid „ præterea notandum ſit circa neceſſitatem confirmationis? Reſp. Fuiſſe olim præ- „ ceptum eccleſiaſticum, ut ſuſciperetur confirmatio, colligit Dicaſtillo hic num. „ 105. ex variis Conciliis, & dictis SS. PP. Recte autem docet dub. 10. cum com- „ muni, per deſuetudinem nunc deſiiſſe illud præceptum.“

X. P. Thomas Tamburinus *Lib. III. de Confirm. cap.* iii. *§.* 4. *num.* 2. „ Non ta- „ men iidem peccant nec mortaliter, nec venialiter, ſi citra contemptum, vel „ quid ſimile, data occaſione, id negligant: quia de hoc nullum apparet præce- „ ptum: quæ eſt ſententia Suarez... contra Caietanum, & alios nonnullos, pu- „ tantes eſſe veniale. Unde *non eſt fides adhibenda Leandro*... qui trahit ad ſe „ Suarezium, quaſi concedentem eſſe veniale. “

XI. Sylveſter verb. *Eucbariſtia* 3. *§.* 1. „ Videtur mortale in tali articulo (mor- „ tis) contemnenti, ideſt negligenti communicare... Sed quia ſumptio Euchari- „ ſtiæ non eſt ex neceſſitate ſalutis, ſed ex ſtatuto Eccleſiæ; ideo verius eſt, „ hoc non eſſe mortale, ubi ſola negligentia eſt in cauſſa. “

XII. P. Paulus Layman *Lib. V. tract.* iv. *cap.* v. *num.* 4. „ Infirmus paulo ante, „ puta octo, vel decem diebus, communicavit, cum ſanus eſſet, & nihil de „ *mortis periculo* cogitans: tunc non tenetur iterum communicare in morbum „ lapſus. “

XIII. P. Didacus Nugno Cabazudo in *III. Part. D. Thom. quæſt.* lxxii. *art.* 8. *dub.* 2. „ Fideles non habent divinum præceptum ſuſcipiendi ſacramentum confir- „ mationis... Nullum eſt poſitum præceptum ab Eccleſia de ſacramento confir- „ mationis... *Per ſe loquendo* non eſt peccatum etiam veniale non velle ſuſci- „ pere hoc ſacramentum. “

XIV. P. Matthæus Moya in *quæſt. ſelect. Tom. I. tract.* iv. *Miſcellan. de Sacram. quæſt.* xi. *num.* 7. „ Unde facile diluitur fundamentum aſſerentium eſſe peccatum „ veniale, eo quod ſit ſpiritualis quædam prodigalitas ſe privare tanto fructu hu- „ ius ſacramenti (confirmationis) quando quis *commode* percipere poteſt. Quæ „ quidem ratio nimium probat, ac *proinde nihil*. “

XV. Idem P. Moya *loc. cit. num.* 11. „ Ex eo quod non detur præceptum con- „ firmationis per ſe loquendo, inferunt non eſſe venialem eius omiſſionem... „ Ergo ex eo quod nullum detur præceptum prohibens ſuſcipere ordines, non „ præcedente confirmatione, infertur ſimiliter non eſſe veniale ante confirmatio- „ nem illos ſuſcipere. “

XVI.

XVI. PP. Salmanticenſes *tract.* 1. *cap.* VII. *punct.* II. *num.* 107. „ Immo ſi confeſſionem ſacramentalem in peccato mortali tantum audiat, dummodo habeat „ propoſitum confitendi, vel habendi actum contritionis, antequam verba abſolu„ tionis proferat (non peccat mortaliter) ut dicunt Henriquez, & Diana."

XVII. P. Leander *tract.* VII. *diſp.* IX. *quæſt.* VI. „ Ego vero ſub diſtinctione re„ ſpondeo. Si particula *enim* (in verbis conſecrationis) omittatur *ex contemptu* „ *formali*, mortale erit illud omittere: quia contemptus formaliter eſt, directe „ ſe opponere præcepto ſuperioris, quod eſt mortale. Si vero omittatur ex *con*„ *temptu materiali*, nempe quia præceptum eſt de re levi, tunc non erit morta„ le illud omittere."

XVIII. Idem Leander *loc. cit. diſp.* VII. *quæſt.* LXI. „ In caſu quo maritus mina„ retur mortem uxori, niſi communicaret, ut ſic ſuſpicionem adverſus illam ab„ iiceret: tunc enim optime poterit ſimulare ſe Euchariſtiam ſuſcipere, ſicut pot„ eſt ſimulare ſe ſacramentaliter confiteri: quia in eo caſu optime poteſt abſque „ mendacii crimine uti æquivocatione: ergo & Sacerdos etiam ſimulare ſe ho„ ſtiam in os eius immittere."

XIX. P. Claudius La Croix *Lib. VI. part.* 1. *de Euch. num.* 546. *ſ.* 4. „ Docent „ Suar. Vaſq. Say. Marchant. Nugn. Lugo *num.* 150. Diana *part.* 2. *t.* 14. *reſ.* 61. „ Dicaſtil. *num.* 155. Avver. *ſ. quinto*. Io. Sanch. *d.* 31. *num.* 12. Gob. *num.* 440. „ Pelliz. de *Regular. t.* 6. *cap.* 1. *num.* 69. Leander *num.* 385. & in hoc conveniunt „ fere omnes, inquit Moya *t.* IV. *quæſt.* VI. *ſ.* 1. citans valde multos, *quod Sa*„ *cerdos non teneatur hoc præcepto, ſi habens copiam Confeſſarii non ſit confeſſus* „ *ex malitia*: quia licet gravius peccet, tamen in præceptis poſitivis non valet „ argumentum a minori ad maius, vel ad ſimile, uti cum communi Lugo in „ *Reſp. Mor. Lib. IV. dub.* 47. *num.* 5. *Tridentinum* autem loquitur de eo qui ne„ ceſſitate urgente celebravit ſine confeſſione prævia. Sed ſi fuerit copia Con„ feſſarii, non fuit neceſſitas urgens celebrandi abſque confeſſione prævia. *Ergo* „ *nec tunc tenebitur* ad confitendum quam primum. *Hæc ſententia eſt probabilis*."

XX. P. Thomas Tamburinus *Lib. de methods. commun. cap.* 1. *ſ.* 6. *num.* 50. „ In „ caſu dubio, an verba aliqua legis præceptum obligans importent, an conſilium, „ *tamquam regulam certam* ponunt Doctores, reputanda eſſe conſilia, & non præ„ cepta: & ratio eſt, quia, cum lex ſit gravis, & oneroſa, SEMPER in beni„ gniorem ſubditorum partem eſt intelligenda. Adde quod in dubio melior eſt „ conditio poſſidentis. Ergo in dubio, lex ne ſit obligans, an non obligans, me„ lior eſt conditio humanæ libertatis, quæ a tali obligatione immunis eſt."

„ num. 51. Tertio, quia *optabile* eſt ut enixe optat Navarr.... a legiſlatoribus „ neminem obligari ad peccatum: & iuvat humanas leges ſub præcepto obli„ gantes diminuere, ne tanta præceptorum multitudine Hebræis peiores efficia-

„ mur. Quare hoc de quo agimus præceptum (*confitendi quam primum*) dimi-
„ nuere etiam operæ pretium eſt. “

XXI. Idem Tamburinus *loc. cit.* §. 7. *num.* 56. „ De laico non eſt difficultas:
„ ſatis enim eſt, ſi eliciat immediate ante ipſam ſumptionem: & quia ſumptio,
„ ſeu manducatio ſubſtantialiter fit, cum cibum deglutimus, ſeu traiicimus, non
„ autem dum ille eſt in ore, quando ſolum initiative eſt ſumptio; ideo *probabi-*
„ *liſſimum* puto, ſatis eſſe, ſi actus contritionis fiat, cum ore habetur Sacratiſſima
„ hoſtia. Ita de Lugo *de Euch. diſp.* XII. *num.* 22. Hurtad. *de Euch. diſp.* VIII.
„ aliique. “

XXII. Idem Tamburinus *loc. cit. num.* 59. „ Quamvis nonnulli cum Layman
„ aſſerant, Sacerdotem mortali crimine deturpatum mortaliter delinquere, ſi Eu-
„ chariſtiam fidelibus porrigat, tamen aliqui merito id negant, ut Vaſquez, quem
„ citat, & ſequitur De Lugo *diſp.* VIII. *de Sacr. in com. ſec.* 9. quia tunc Sacer-
„ dos non conficit ſacramentum, ſed ſolum diſpenſat conſecratum, ad quod tan-
„ ta dignitas nequaquam requiritur. Idemque eſt de Diacono, quando ex ſpeciali
„ Sacerdotis commiſſione ſactam Euchariſtiam aliis porrigit: ſiquidem tunc non
„ conficit, ſed ſolum diſpenſat. Si ergo *probabile* id eſt, quanto magis probabile
„ fiet mortalem culpam non eſſe ſolum attingere? “

XXIII. P. Leander *quæſt.* VII. *diſp.* VII. *quæſt.* I. *An ſacerdos qui in ipſa actione*
„ *ſacrificandi recordatur peccati mortalis, aut forte illud committit, teneatur poſtea*
„ *ex vi dicti præcepti quamprimum confiteri?* Probabiliter reſpondeo non teneri
„ eo præcepto, quia Concilium fuit locutum de Sacerdote *qui neceſſitate urgente*,
„ *abſque prævia confeſſione celebravit*, ideſt de Sacerdote qui neceſſitate coactus
„ non præmiſit confeſſionem, antequam ad celebrandum Sacrificium accederet:
„ hoc enim clare ſignificant illa verba *prævia confeſſione*, ideſt confeſſione ante
„ Miſſam: *non vero de Sacerdote qui celebrando committit peccatum*, aut illius re-
„ cordatur. Ergo quantumvis tunc conſecret, atque communicet abſque confeſſio-
„ ne, non tenebitur poſtea quamprimum confiteri. Sic *Vaſquez diſp.* CCVIII. *cap.*
„ III. *num.* 20. *Sayrus*, *Diana*. “

XXIV. Idem Leander *loc. cit. quæſt.* XXXII. „ Si Sacerdos eſt pauper, & vivit
„ ex conſueta eleemoſyna Miſſæ, vere in eo reperitur neceſſitas corporalis, quæ
„ ſufficiens eſt ad celebrandum ſine prævia confeſſione. “

XXV. P. Thomas Tamburinus *Lib. de meth. comm. cap.* I. §. 10. *num.* 71. „ An
„ ſit caſus in quo communicare quis ſine confeſſione, & etiam ſine contritione,
„ atque adeo in peccato mortali poſſit?„. *Tam benigna ſunt viſcera miſericordiæ*
„ *Domini, ut non dedignetur excuſare aliquando pervicaciam noſtram. Invenio enim*
„ *unum vel alterum caſum in quo quis puriſſimam communionem in peccato ſume-*
„ *re ſine peccato poſſit.* “

XXVI

XXVI. Idem Tamburinus *loc. cit. num.* 72. „ Etenim ex ſupradictis conſtat Sa-
„ cerdotem qui, incepta bona fide Miſſa, recordatur ſe mortalis culpæ reum, de-
„ bere elicere actum ſaltem a ſe exiſtimatæ contritionis. Sed iam ſi non poſſit,
„ *ſeu experiatur actum illum ſibi valde eſſe difficilem*, quid agat? Confiteri non pot-
„ eſt, conteri nequaquam valet, Sacrificium inchoatum relinquere ob infamiam
„ ſibi reſultantem, *difficillimum eſt*. Quid ergo ab anima ſic affecta ſupereſt ex-
„ torquendum? *Probabile* eſſe ex aliquorum ſententia iudico, hunc non peccatu-
„ rum mortaliter, ſi cum huiuſmodi conſcientia peccati mortalis, & cum eo do-
„ lore quem tunc poteſt elicere, Miſſam proſequatur, conſecret, communicetque.
„ Ita Vaſquez de *Euch. diſp.* CCVII. *cap.* I. *num.* 34. Hurt. *diſp.* IX. *de Euch. diff.* I.
„ De Lugo *de Sacr. diſ.* IX. *ſect.* I. *num.* 8. Ratio eſt, quia præceptum digne com-
„ municandi non videtur tam arcte fideles aſtringere, ut cogat Sacerdotem cum
„ tanto ſuo dedecore ab incepto Sacro diſcedere. Tum autem eiuſmodi Sacerdos
„ non acquiret gratiam, ſed tamen non peccabit. “

XXVII. Idem Tamburinus *ibidem num.* 73. „ Idemque erit de laico qui iam iam
„ recepturus ſacram Synaxim ante linteum, nec ſub aliquo prætextu ſeſe remo-
„ vere valens, peccati mortalis recordetur, nec conteri poſſit. Ita ibi. Par enim
„ eſt ratio. NOTENT HANC DOCTRINAM SCRUPULOSI, ANIMOQUE
„ SEMPER TIMIDI. “

XXVIII. Idem Tamburinus *Lib. III. meth. Miſſ. celebr. cap.* I. *§.* 5. *num.* 15. „ Si
„ quis, cum ſit procurator, ut centum v. g. Miſſæ celebrentur, quæ Miſſæ in hac
„ urbe ſolent dici v. g. pro ducentis iuliis: ſi quis, inquam, per induſtriam ſuam
„ mittat, ſeu eat ad aliam urbem, ubi intra expoſtulatum tempus dicantur pro
„ centum iuliis: puto enim non eſſe *improbabile*, poſſe talem procuratorem retinere ſibi
„ alios centum. Ratio eſt, quia ſumi poteſt paritas a ſervo, qui per extraordinariam
„ induſtriam (nam ad ordinariam & moralem obligatur ex ipſo famulatu) per ſuum
„ laborem emit res minoris quam valeant communiter in foro: poteſt enim retinere
„ quod ſupereſt, utpote fructum ſuæ induſtriæ. *Pari ergo modo in caſu noſtro*. “

XXIX. P. Dominicus Viva in *Trut. in prop.* 9. *Alex. VII. num.* 8. „ Præterea, ſi
„ collectores eleemoſynarum pro Miſſis ſint Sacerdotes, & non tradantur iis Miſ-
„ ſæ celebrandæ, ſed ſe habeant ut laici, qui curant Miſſarum celebrationem,
„ poterunt ex Nav. Cord. Tambur. *probabiliter* contra Peliz. Soto *Lib. IX. de iuſt.*
„ *quæſt.* III. moderatam pro labore mercedem *ex datis pro Miſſa* ſuſcipere, cum
„ id videatur licitum iure naturæ. “

XXX. P. La Croix *Lib. IV. num.* 1341. „ Pontifices ſciunt ſententiam quæ eiuſ-
„ modi obligationem (attentionis internæ) negat, defendi; & tamen, cum facile
„ poſſent, non contradicunt. Ergo agnoſcunt legem illam non eſſe certam: ergo
„ nec obligat: ſed *libertas noſtra eſt in poſſeſſione contra eam*. “

CA-

Digitized by Google

CAPUT II.

Variæ ſacramenti acceptiones, eiuſque vera finitio.

I. S*Acramenti* vocabuli acceptio varia penes ipſos Auctores ethnicos. Varro *Lib. IV. de lingua latina* ſacramenti voce ſignificari aſſerit pecuniam depoſitam a litigantibus in loco ſacro ea lege ut victor pecuniam ſuam auferret; contra victus in pœnam iniuſtæ litis intentatæ ærario Pontificis ſuam pecuniam relinqueret. Altera tum apud Ethnicos, tum apud Chriſtianos ſatis crebra eſt, qua ſacramentum pro iuramento uſurpatur. Vegetius *Lib. II. de re militari cap. v.* ſacramentum, quo ſacrabantur chriſtiani milites, his verbis deſcribit. *Picturis in cute punctis milites ſcripti, & matriculis inſerti iurare ſolent. Iurant autem per Deum, & per Chriſtum, & per Spiritum ſanctum, & per Maieſtatem Imperatoris, quæ ſecundum Deum generi humano diligenda eſt, & colenda* &c. Iuramentum hoc militare a ſacrando dictum eſt. Concilium Ilerdenſe an. 524. ſub Ioanne Papa celebratum *can. vII.* iuramentum pro ſacramento accipit, his verbis, quæ referuntur xxII. quæſt. Iv. *Qui ſacramento ſe obligaverit, ut litigans cum quolibet, ad pacem nullo modo redeat, pro periurio uno anno a communione corporis, & ſanguinis Domini ſegregatus, reatum ſuum eleemoſynis, fletibus, & quantis potuerit ieiuniis abſolvat. Ad caritatem vero, quæ operit multitudinem peccatorum celeriter venire feſtinet.* Viden' quanta tunc unum periurium plectebatur ſeveritate?

II. Communior ſacramenti uſurpatio eſt pro re arcana, ab hominum ſenſibus abdita, ſive in bonam, ſive in malam partem accepta. In malam partem uſurpatur *Apoc. cap. xvII.* ubi legitur: *Et dixit mihi Angelus: Quare miraris? Ego dicam tibi ſacramentum mulieris, & beſtiæ quæ portat eam.* In bonam e contrario partem ſumitur Sap. cap. II. *Et neſcierunt ſacramenta Dei, neque mercedem ſperaverunt iuſtitiæ.* Huc quoque pertinent veteris teſtamenti figuræ, quæ Chriſtum Dominum portendebant; & novi fœderis parabolæ, quibus ipſemet Chriſtus in aſſumpta carne divina myſteria celebranda adumbravit, ut ſcite docet S. Auguſtinus *epiſt. v.* ad Marcellinum. *Signa, cum ad res divinas pertinent, ſacramenta appellantur . . . Breviter dici poteſt, quod homini acuto fortaſſe ſuffecerit, aliis ſacramentis prænuntiari Chriſtum, cum venturus eſſet, aliis cum veniſſet, annuntiari oportuiſſe; ſicut modo nos, idipſum loquentes, diverſitas rerum compulit etiam verba mutare. Siquidem aliud eſt prænuntiari; aliud annuntiari; aliud, cum venturus eſſet; aliud, cum veniſſet.*

III. Sacramenti nomen hæreticorum plures improbarunt, ut Zuinglius, Carloſta-

Digitized by Google

ſtadius, & alii. Brentius, Confeſſio Auguſtana, Kemnitius *in II. Par. Exam. Concil. Trident. ad 1. decret.* ſcribit : *Noſtri in Apologia Auguſtanæ Confeſſionis publice profeſſi ſunt ſe non magnopere rixari de vocabulo ſacramenti, aut de numero.* Rixantur autem de numero quammaxime, & præcipue Kemnitius ipſe. Nec mirandum, cum iſti in dies ſuæ commentitiæ Eccleſiæ fidei articulos varient, minuant, augeant, Inepte reponunt alii, intruſum hoc *ſacramenti* nomen a latino interprete, cum græce ſcriptum ſit *myſterium*. Quoniam quod Græci nomine *myſterii* produnt, id Latini *ſacramenti* vocabulo ſignificant; ut Catharinus in libro adverſus Soto animadvertit, inquiens : *Numquid Paulus græce ſcribens potuit dicere Sacramentum, quæ eſt vox latina? Dicens autem græce myſterium, id certe græce dixit, quod latine ſignificat ſacramentum.*

IV. Theologi catholici ſtrictius adverſus heterodoxos ſacramentum uſurpant pro ſigno divinitus inſtituto ad ſignificandam gratiam internam, & inviſibilem. Varias tradunt definitiones, ſeu potius deſcriptiones, quæ tamen omnes eodem recidunt. Tres tradit Sententiarum Magiſter. Prima eſt : *Sacramentum eſt rei ſacræ ſignum.* Altera : *Sacramentum eſt inviſibilis gratiæ viſibilis forma.* Hæ deſcriptiones communes etiam ſunt veteris legis ſacramentis. Tertia, qua definitur ſacramentum novæ legis, eiuſmodi eſt. *Sacramentum eſt quod ſignum eſt gratiæ Dei, & inviſibilis gratiæ forma; ut ipſius imaginem gerat, & forma exiſtat.*

V. Communem ſacramenti definitionem perhibet Catechiſmus Concilii Tridentini *Part. II.* §. 4. his verbis. *Sacramentum eſt rei ſacræ ſignum.* Quam definitionem ex S. Auguſtino acceptam, his aliis verbis continuo exprimit. *Sacramentum eſt inviſibilis gratiæ viſibile ſignum ad noſtram iuſtificationem inſtitutum.* Deinde §. 11. uberius hanc definitionem exponit his verbis: „ Quare ut explicatius „ quid ſacramentum ſit, declaretur, docendum erit, *rem eſſe ſenſibus ſubiectam, quæ ex Dei inſtitutione, ſanctitatis, & iuſtitiæ tum ſignificandæ, tum efficiendæ vim habet.*

VI. S. Thomas *III. Part. quæſt.* lx. *art.* 2. hanc tradit definitionem. *Sacramentum eſt ſignum rei ſacræ, inquantum eſt ſanctificans homines.* Omnes recenſitæ definitiones, licet diverſis conſtent verbis, idem omnino ſignificant. Iuxta omnes ſacramentum reducitur ad genus *ſigni ſenſibilis*. Signum autem definitur a S. Auguſtino *Lib. II. de Doctr. Chriſt. cap.* 1. his verbis : *Signum eſt res, præter ſpeciem quam ingerit ſenſibus, aliquid aliud ex ſe faciens in cognitionem venire.* Viſo veſtigio, tranſiſſe animal, cuius veſtigium eſt, inferimus : & viſo ſumo, ſubeſſe ignem iudicamus. Signum aliud inſenſibile, ut eſt character, quem imprimunt tria novæ legis ſacramenta, baptiſmus, confirmatio, & ordo. Aliud ſenſibile, quod ſenſibus percipitur, ut eſt ablutio baptiſmalis. Sacramentum autem eſt *ſignum*

Digitized by Google

gnum ſenſibile. Rurſus ſignum aliud naturale, aliud a voluntate inſtitutum; quod ſignum *ad placitum* nuncupari ſolet. Signa autem alia ab hominibus, alia a Deo inſtituta ſunt. Horum aliqua ſpeculativa, aliqua practica vocantur. Speculativa dicuntur illa quæ ſignificandi dumtaxat vim habent, ut iris, de qua *Gen. cap.* IX. Deus dicit: *Arcum meum ponam in nubibus, & erit ſignum fœderis inter me & inter terram*. Practica dicuntur quæ ex divina inſtitutione aliquid ſignificant, unaque efficiunt.

VII. Notio ſigni ſenſibilis ſacramentis omnibus communis eſt: rationemque aſſignat S. Thomas *III. Part. quæſt.* lx. *art.* 4. his verbis. *Sapientia divina unicuique rei providet ſecundum ſuum modum: & propter hoc dicitur Sap.* VIII. *quod* ſuaviter diſponit omnia: *unde & Matthæi* XXV. *dicitur*, *quod* dedit unicuique ſecundum propriam virtutem. *Eſt autem homini connaturale ut per ſenſibilia perveniat in cognitionem intelligibilium. Signum autem eſt per quod aliquis devenit in cognitionem alterius. Unde cum res ſacræ, quæ per ſacramenta ſignificantur, ſint quædam ſpiritualia, & intelligibilia bona, quibus homo ſanctificatur, conſequens eſt ut per aliquas res ſenſibiles ſignificatio ſacramenti impleatur; ſicut etiam per ſimilitudinem ſenſibilium rerum in divina Scriptura res ſpirituales nobis deſcribuntur*.

VIII. Nec ſolum ſacramenta novæ legis ſunt ſigna ſenſibilia quæ aliquid ſignificant; ſed præterea ſimilitudinem quamdam rei ſignificatæ, per quamdam proportionem accommodatam, produnt; quatenus ſpecie quadam nobis declarant id quod Deus in anima noſtra ſua efficacitate, quæ ſenſu percipi nequit, efficit. Heinc baptiſmus, cum, adhibitis ſolemnibus verbis, aqua extrinſecus corpus abluitur, ſignificat Spiritus ſancti virtute maculam peccati, & turpitudinem omnem internam deleri, animaſque noſtras gratia ſanctificante ornari, ut Tertullianus peroptime declarat Lib. de reſurrect. carnis cap. VIII. *Caro abluitur, ut anima emaculetur: caro ungitur, ut anima conſecretur: caro ſignatur, ut anima muniatur: caro manus impoſitione adumbratur, ut & anima ſpiritu illuminetur: caro corpore, & ſanguine Chriſti veſcitur, ut anima de Deo ſaginetur*.

IX. Sacramenta ſigna ſunt ex divina inſtitutione, quia ſolus Deus auctor religionis eſt. Sunt autem ſigna non ſpeculativa, ſed practica: quia gratiam, quæ res ſacra eſt, producunt, niſi a ſuſcipiente obſtaculum apponatur. Heinc a ratione ſacramenti excluduntur imagines, cruces, veſtes ſacerdotales, & alia eiuſmodi; quæ ſpeculativa tantum ſigna ſunt.

X. Expoſitam ſacramentorum definitionem, quam omnes Catholici defendunt, improbant novatores, aliaſque excogitarunt definitiones, quæ licet aliquid veritatis prodant, minus tamen aptæ ſunt ad ſacramentorum naturam exprimendam

dam

Digitized by Google

dam. Lutherani contendunt, non aliud ſacramentum eſſe *quam promiſſionem gratiæ ſigno externo annexam*. Quæ definitio non improbatur a Catholicis, quatenus aſſerit, ſacramenta habere gratiæ promiſſionem annexam. Legimus enim Marc. cap. XVI. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*. Item Ioan. cap. VI. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam*. Inſuper Catechiſmus Concilii Tridentini *Part. II.* §. 18. declarat, ſacramenta *magnam vim habere ad fidem in animis noſtris excitandam, & exercendam, & ad caritatem inflammandam*. Supra ex S. Thoma animadvertimus, ſacramenta ſigna eſſe commemorativa præteritorum, & prænuntiativa futurorum beneficiorum. Ceterum minus accurata eſt Lutherana finitio, qua aſſeritur, ſacramenta eſſe *ipſam gratiæ promiſſionem*, quibus nos annexam fatemur. Quoniam verba quibus ſacramenta conficiuntur, non exprimunt gratiæ promiſſionem, ut conſtat. Quare præfata definitio fraude plena eſt, eoque tendit, ut errorem inſinuet novatorum, qui contendunt, hominem iuſtificari per ſolam fidem *divinarum promiſſionum*, & per ſolam fiduciam in Chriſtum, excluſis bonis operibus, & ſacramentorum efficacitate ſublata. Contendunt enim, ſuſcipientes ſacramenta per ſolam fidem aſſequi iuſtitiam, & ſanctitatem.

XI. Calvinus *Lib. IV. Inſtitut. cap.* XIV. §. 1. docet, *ſacramentum externum eſſe ſymbolum quo benevolentiæ erga nos ſuæ promiſſiones conſcientiis noſtris Dominus obſignat, ad ſuſtinendam fidei noſtræ imbecillitatem; & nos viciſſim pietatem erga eum noſtram tam coram eo, & Angelis, quam apud homines teſtamur*. Quæ definitio eodem recidit ac Lutherana: denegat enim ſacramentis vim producendi gratiam. Omnes quippe novatores, ſi Grotium, alioſque paucos excipias, improbant Catholicos, quod doceant, ſacramenta natura ſua gratiam, & ſanctitatem *ex opere operato* ſeu reipſa producere, niſi obex adiiciatur. Neque Calvino ſuffragatur, circumciſionem ab Apoſtolo *Rom.* VI. vocari *ſignaculum*, ſive *ſigillum*: quoniam nemo negat circumciſionem ſignaculum fuiſſe, Abrahæ filiorum carni impreſſum, quo ab alienis populis diſcriminabantur. Sed quid hinc? Propterea ne ſacramenta mera ſunt ſignacula, & oppignorationes, & divini fœderis commemorationes? Hoc eſt quod inficiamur: aſſerimuſque ſacramenta non modo eſſe ſigna *commemorativa* initi fœderis, verum etiam *demonſtrativa*, & efficientia. Novatorum ergo definitiones falſæ ſunt, & fraudulentæ: quia eo pertinent ut adimant ſacramentis vim ſpiritualis gratiæ effectricem. Veritatem produnt ea parte qua dicunt, ſacramenta eſſe initiationem quamdam, qua fideles Chriſto, ut milites Imperatori, dedicantur: ſigna quibus ad rectam vivendi formam excitamur, & quibus a Iudæis, & Paganis ſecernimur. Hæc & ſimilia non denegamus ſacramentis noſtris; ſed ultra aſſerimus, eſſe ſigna ſenſibilia

Digitized by Google

lia practica, quæ ex divina inſtitutione, & virtute reipſa gratiam, & ſanctitatem in animabus noſtris operantur.

CAPUT III.

De ſacramentorum neceſſitate tum in ſtatu naturæ, tum in lege ſcripta.

I. Varias diſtinguunt Theologi neceſſitatis ſpecies. Aliam vocant inevitabilem, ſine qua homo aſſequi nullo modo finem poteſt. Aliam appellant convenientiæ, qua neceſſarium aliquid dicitur, ut iuxta modum naturæ noſtræ congruum finis obtineatur. Primo modo neceſſaria ſacramenta non eſſe fatentur omnes, cum Deus aliis mediis, aliaque via ſalutem noſtram potuerit procurare De ſola ergo convenientiæ neceſſitate diſputatur. Hæc autem duplex eſt, medii, & præcepti. Hæc a ſuperioris mandato pendet, illa ex inſtitutione rei proficiſcitur. Cibus, & potus neceſſitate medii requiruntur ad vitæ conſervationem; & baptiſmus ad vitam æternam. Neceſſitas præcepti viam parat ad faciliorem finis conſecutionem. Sic ſumptio Euchariſtiæ facilius conſervat, fovetque ſpiritualem animæ ſanitatem. In præſenti materia neceſſitatis medii, & præcepti diſcrimen proficiſcitur ex gratiæ ſacramentalis natura, a Chriſto Domino cuique ſacramento adſcripta. Si enim gratia hæc ita neceſſaria ſit, ut ſine ea æterna haberi ſalus nequeat; ſacramentum dicitur neceſſarium neceſſitate medii. Eiuſmodi ſunt baptiſmus, & pœnitentia. Si gratia ſacramentalis non ſit talis neceſſitatis, ut eſt gratia confortans in confirmatione, nutriens, & augens in Euchariſtia; tum ſacramenta neceſſaria dicuntur neceſſitate præcepti.

II. Diſtinguenda quoque eſt neceſſitas uſus ſacramentorum a neceſſitate exiſtentiæ. In præſentia non diſputatur de neceſſitate abſoluta, ſive medii, ſive præcepti, uſus ſacramentorum; ſed ſolum de neceſſitate inſtitutionis, & exiſtentiæ: quæ neceſſitas eſt ſolius convenientiæ & congruentiæ. Nam, ut iam indicavi, certum eſt Deum potuiſſe, ſi voluiſſet, abſque ullis ſignis ſenſibilibus gratiam ſuam conferre. Diſputant itaque Theologi, conſentaneum ne fuerit tum divinæ providentiæ, tum naturæ hominis, ut mediis ſignis ſenſibilibus ſuam divinam gratiam Deus infunderet. Quadruplex diſtingnitur ſtatus. Innocentiæ, legis naturæ, legis ſcriptæ, & legis evangelicæ. De ſacramentorum neceſſitate in quolibet horum ſtatuum ſermo erit.

III. In ſtatu innocentiæ nec extitiſſe, nec fuiſſe neceſſaria ſacramenta, docet S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxi. *art.* 2. his verbis. *In ſtatu innocentiæ ante peccatum*

Digitized by Google

tum ſacramenta neceſſaria non fuerunt. Cuius ratio accipi poteſt ex rectitudine ſtatus illius, in quo ſuperiora inferioribus dominabantur, & nullo modo pendebant ab eis. Sicut enim mens ſuberat Deo, ita menti ſuberant inferiores animæ vires, & ipſi animæ corpus. Contra hunc autem ordinem eſſet, ſi anima perficeretur vel quantum ad ſcientiam, vel quantum ad gratiam per aliquid corporale, quod fit in ſacramentis. Et ideo in ſtatu innocentiæ homo ſacramentis non indigebat, non ſolum inquantum ſacramenta ordinantur ad remedium peccati, ſed etiam inquantum ipſa ordinantur ad animæ perfectionem.

IV. Diſputant Theologi ſcholaſtici de ſtatu innocentiæ, qui fuiſſet, an videlicet hac in hypotheſi inſtituiſſet Deus ſacramenta. Quam diſputationem inter illas colloco quarum nec ſcientia emolumentum, nec ignoratio detrimentum parit. Quid enim operaturus Deus fuiſſet in tali hypotheſi, cum a mero ipſius voluntatis nutu pendeat, fugit humanæ mentis aciem.

V. In ſtatu legis naturæ ab Adæ lapſu uſque ad præceptum circumciſionis, Abrahæ impoſitum, nulla fuiſſe ſacramenta, aliqui Theologi contendunt. Probabilior, & communior ſententia oppoſitum defendit. Nihil tamen certi erui ex divina Scriptura poteſt, ut S. Auguſtinus *Lib. XV. de civit. Dei cap.* XVI. docet. *Utrum aliquod fuerit, vel, ſi fuit, quale fuerit corporale, atque viſibile regenerationis ſignum ante diluvium, ſicut Abrahæ circumciſio poſtea eſt imperata, ſacra hiſtoria tacet.* Quamquam vero nihil certi & definiti erui ex divinis Scripturis poſſit; nihilominus communis Patrum, & Theologorum ſententia docet, extitiſſe in lege naturæ pro parvulis aliquod delendo peccato originali opportunum remedium deſtinatum, illudque in fide venturi Meſſiæ, ſigno aliquo ſenſibili exteriori demonſtrata, conſtitutum fuiſſe: & hoc probabilius eſt. Quare idem S. Auguſtinus *Lib. V. contr. Iulian. cap.* XI. hæc ſcribit. *Nec ideo credendum eſt, ante circumciſionem famulos Dei, quandoquidem eis inerat Mediatoris fides in carne venturi, nullo ſacramento opitulatos fuiſſe parvulis ſuis; quamvis quid illud eſſet, aliqua neceſſaria cauſa Scriptura ſacra latere voluerit. Nam & ſacrificia eorum legimus, quibus ſanguis ille figurabatur qui ſolus tollit peccata mundi. Apertius enim legis iam tempore naſcentibus offerebantur ſacrificia pro peccatis.*

VI. Doctrinam S. Auguſtini adoptat S. Thomas *III. Part. quæſt.* lx. *art.* 5. *ad* 3. ubi ait. *Sicut S. Auguſtinus dicit . . . diverſa ſacramenta diverſis temporibus congruunt, ſic etiam diverſis verbis ſignificantur diverſa tempora . . . Et ideo ſicut in ſtatu legis naturæ homines nulla lege exterius data, ſed ſolo interiori inſtinctu movebantur ad Deum colendum; ita etiam ex interiori inſtinctu determinabatur eis, quibus rebus ſenſibilibus ad Dei cultum uterentur.*

VII. Opponunt adverſarii, S. Thomam *III. Part. quæſt.* lxx. *art.* 4. *ad* 2. contrariam

riam docere opinionem his verbis. *Sicut ante inſtitutionem circumciſionis ſola fides Chriſti futuri iuſtificabat tam pueros, quam adultos; ita etiam & circumciſione data. Sed antea non requirebatur aliquod ſignum proteſtativum huius fidei, quia nondum homines fideles ſeorſum ab infidelibus cœperant adunari ad cultum unius Dei*. Hoc truncatum teſtimonium obtrudi ſolet. Si quæ continuo Angelicus ſubdit, reſcribantur, oppoſitio tota evaneſcit. Sic enim S. Doctor pergit: *Probabile tamen eſt quod parentes fideles pro parvulis natis, & maxime in periculo exiſtentibus, aliquas preces Deo funderent, vel aliquam benedictionem eis adhiberent, quod erat quoddam ſignaculum fidei; ſicut adulti pro ſeipſis preces, & ſacrificia offerebant*. Hanc eamdem doctrinam confirmat in IV. diſt. 1. quæſt. 1. art. 2. quæſtiunc. 2. ad 2. *Dicendum eſt, quod ante legem ſcriptam erant quædam ſacramenta neceſſitatis, ſicut illud fidei ſacramentum quod ordinabatur ad deletionem originalis peccati; & ſimiliter pœnitentia, quæ ordinabatur quoque ad deletionem actualis*. Ex hac angelica doctrina eruitur, ſacramentum, ſeu aliquod ſignum fuiſſe in ſtatu legis naturæ, non aliqua lege extrinſecus lata determinatum, ſed quod interiori inſtinctu a parentibus parvulorum ſeligebatur. Quare dum idem S. Doctor ibidem *art. 6. quæſtiunc. 2.* docet, ſatis fuiſſe parvulis fidem parentum *ſine omni exteriori ſigno*, excludit dumtaxat ſignum commune omnibus, lege publica definitum; ſecus ſignum quod in citatis modo teſtimoniis extitiſſe affirmat. Nulla quippe ratio patitur, inquit Melchior Cano *Relect. de ſacram. in gen. part. III.* ut divina providentia ullo umquam tempore defuerit hominibus in neceſſariis ad ſalutem. Non poſſent autem filiis parvulis remedia parentes applicare, niſi per Dei revelationem cognoviſſent, & parvulos originali peccato teneri, & aliquod remedium ad eos ſervandos idoneum eſſe: quod licet ſcriptum non ſit, non eſt tamen propterea denegandum reipſa illud extitiſſe. Et cum Scriptura exprimat, ante Abraham fuiſſe religionem, ac ſacerdotium, ex conſequenti tradit fuiſſe ſacramenta, ſine quibus nec religio, nec ſacerdotium conſiſtunt. Quæ ſane argumentatio ſolida eſt. Remedium autem iſtud in fide venturi Meſſiæ poſitum fuiſſe, docent omnes Patres, & Theologi, divinarum Scripturarum teſtimoniis nixi. Quoniam, ut inquit S. Lucas Act. IV. *non eſt aliud ſub cælo nomen datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri*. S. Auguſtinus *Lib. II. de nupt. & concupiſc. cap. XI.* inquit: *Superioribus temporibus omnino latuit ſacramentum iuſtificationis ex fide. Eadem tamen fides Mediatoris ſalvos iuſtos faciebat antiquos, puſillos cum magnis . . . Quia ſicut credimus nos Chriſtum in carne veniſſe, ſic illi venturum; ſicut nos mortuum, ſic illi moriturum*.

VIII. Fides illa qua remittebatur peccatum originale, vim iuſtificandi habebat non ex merito credentis, ſed ex merito Chriſti venturi, ſeu vim habebat impetran-

Digitized by Google

trandi gratiam propter Chriſtum, qui credebatur venturus: unde S. Thomas in *IV. diſt.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 6. *ad* 2. docet, *eam quamdam habuiſſe ſimilitudinem cum noſtris ſacramentis, inquantum iuſtificabat quaſi ex opere operato, non autem ex opere operante*. Fides ergo illa ex parte operantis non erat cauſſa efficacitatis & virtutis ipſius remedii; ſed erat cauſſa applicans remedium. Operabatur enim fides illa & per modum meriti, & per modum ſuffragii. Meritum profluebat ex parte obiecti crediti, Chriſti nempe venturi; ſuffragium habebatur ex parte ipſius credentis, qui applicabat remedium, ut S. Thomas *quæſt.* IV. *de malo art.* 8. *ad* 12. docet. *Fides ergo antiquorum cum aliqua proteſtatione fidei valebat parvulis ad ſalutem, non prout erat quidam actus meritorius credentis (unde non requirebatur quod eſſet actus fidei formatæ) ſed ex parte rei creditæ, ſcilicet ipſius Mediatoris. Sic enim & ſacramenta, quæ poſtea ſunt inſtituta, valent, inquantum ſunt quædam fidei proteſtationes. Unde non ſequitur quod infidelitas parentum filiis noceret, niſi per accidens, ſicut removens remedium peccati.*

IX. In lege ſcripta per Moyſem extitiſſe ſacramenta, docent omnes: idque evidenter habetur in Conciliis Florentino, & Tridentino. Quatuor numerantur; quæ quatuor ex noſtris portendebant. 1. Circumciſio figura fuit baptiſmi; ut S. Auguſtinus *Lib. II. de anima*, & *eius orig. cap.* 11. docet: *Circumciſio fuit illius temporis ſacramentum, quod præfigurabat noſtri temporis baptiſmum*. 2. Agnus paſchalis, qui figura fuit Euchariſtiæ, in qua Chriſtus occiſus animam ſpiritualiter alit, & nutrit. 3. Ordinatio Sacerdotum figura ſacramenti ordinis. 4. Expiationes, & luſtrationes, quæ umbræ erant & figuræ ſacramenti pœnitentiæ.

X. Elapſo octavo a nativitate die, pueri Hebræorum circumciſioni ſubdebantur; nec licitum erat eamdem anticipare. Porro iis qui ante octavum diem morerentur, applicabatur ſacramentum quod legis naturæ tempore obtinebat, & perduravit in lege ſcripta, maxime pro feminis, circumciſioni nequaquam ſubditis. Quæ legis naturæ ſacramenta obtinuerunt quoque apud Gentes ex Abraham, non per Iſaac, progenitas.

C A P U T IV.

De ſacramentis novæ legis latæ per Chriſtum.

I. Conventientiam, cur Chriſtus in ſua nova lege ſacramenta inſtituerit, explicat S. Thomas *III. Part. quæſt.* lx. *artic.* 4. Sicut antiqui patres ſalvati ſunt per fidem Chriſti venturi; ſic nos per fidem Chriſti nati iam, & paſſi ſalvari congruum eſt. Aliis autem ſignis futura, aliis præterita, aliis præſentia ſi-

gnificari oportet. Conveniens itaque fuit in lege nova alia inſtitui ſacramenta, a veteris legis ſacramentis diſtincta, quibus & peracta, & præſentia myſteria repræſententur. Quam doctrinam tradit S. Auguſtinus *epiſt.* clvii. *alias* lxxxix. *ad Hilarium quæſt.* iii. his verbis. *Vide quemadmodum commendat unum, & unum,* idest *Adam, & Chriſtum: illum ad condemnationem, hunc ad iuſtificationem, cum tanto poſt Adam venerit Chriſtus in carne: ut ſciamus etiam antiquos iuſtos, quicumque eſſe potuerunt, nonniſi per eumdem fidem liberatos per quam liberamur & nos, fidem ſcilicet incarnationis Chriſti, quæ illis prænuntiabatur, ſicut nobis facta annuntiatur . . . Hæc ergo fides etiam antiquorum iuſtorum fuit. Unde & Apoſtolus dicit:* Habentes autem eumdem ſpiritum fidei, propter quod ſcriptum eſt: Credidi, propter quod locutus ſum: & nos credimus, propter quod & loquimur. *Non diceret* eumdem ſpiritum fidei, *niſi admonens etiam antiquos iuſtos habuiſſe ipſum ſpiritum fidei, hoc eſt incarnationis Chriſti. Sed quia illis futura prænuntiabatur, quæ iam facta nobis annuntiatur; & tempore veteris teſtamenti velabatur, quæ tempore novi teſtamenti revelatur: ideo eius ſacramenta variata ſunt, ut alia eſſent in veteri teſtamento, alia in novo; cum ipſa fides varia non ſit, ſed una ſit.*

II. Novæ legis ſacramenta neceſſaria ſunt ad ſalutem: alia neceſſitate medii, alia neceſſitate præcepti; non tamen omnia ſingulis, ut definivit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* vii. *can.* iv. his verbis. *Si quis dixerit, ſacramenta novæ legis non eſſe ad ſalutem neceſſaria, ſed ſuperflua, & ſine eis, aut eorum voto, per ſolam fidem, homines a Deo gratiam iuſtificationis adipiſci, licet omnia ſingulis neceſſaria non ſint; anathema ſit.* Baptiſmus omnibus neceſſitate medii neceſsarius eſt in re, vel in voto. Illis autem qui gratiam regenerationis, per baptiſmum obtentam, mortaliter peccantes amittunt, neceſsarium eſt ſacramentum pœnitentiæ neceſſitate medii in re, vel in voto. De baptiſmo inquit Chriſtus Ioan. iii. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Et de pœnitentia ait Luc. xiii. *Si pœnitentiam non egeritis, omnes ſimiliter peribitis.* Mortuorum ſacramenta hæc duo vocantur, quod vitam ſpiritualem, per peccatum aut originale, aut actuale amiſsam, reſtituant. Alia ſacramenta vivorum nuncupantur, quia vitam ſpiritualem in anima vigentem exigunt, & ad gratiam augendam, vitamque divinam roborandam, nutriendam, augendamque inſtituta ſunt; ut confirmatio, Euchariſtia, extrema unctio, ordo, & matrimonium. Hæc neceſsaria ſunt neceſſitate præcepti affirmativi, tempore, & circumſtantiis determinatis obligantis. Duo ultima neceſsaria ſunt in Eccleſia, ut ordo ad miniſtrorum conſecrationem, matrimonium ad fidelium propagationem. Singuli tamen nec ſacris ordinibus initiari, nec matrimonium inire tenentur.

III.

III. Concilium Tridentinum *loc. cit. can.* v. definit, novæ legis ſacramenta non eſſe propter ſolam fidem nutriendam inſtituta, ut novatores contendunt. *Si quis dixerit, ſacramenta propter ſolam fidem nutriendam inſtituta eſſe; anathema ſit.* Hæc enim ſacramenta Chriſtus inſtituit, ut virtute ſacratiſſimæ paſſionis ſuæ gratiam nobis conferant; quemadmodum infra fuſius explicabitur. Similiter ſacramenta iſta a ſacramentis veteris legis ſola externorum rituum, & cæremoniarum varietate non differunt; ut hæreſiarcha Calvinus contendit: contra quem Concilium Tridentinum *cit. ſeſſ.* VII. *can.* II. definivit: *Si quis dixerit, & ipſa novæ legis ſacramenta a ſacramentis antiquæ legis non differre, niſi quia cæremoniæ ſunt aliæ, & alii ritus externi; anathema ſit.* Doctrina hoc canone contenta, hauſta eſt ex ipſa Scriptura, & apoſtolica traditione. S. Paulus *epiſt. ad Gal. cap.* IV. quæ in Moſaica lege præcipiebantur, *infirma & egena elementa* vocat: quia vi inſtitutionis ſuæ, & inſita virtute ad iuſtitiam & ſanctitatem non perducebant. Nec obeſt quod *Levit. cap.* I. *& ſeqq.* dicatur, vetera ſacrificia, & ſacramenta peccata remiſiſſe, & gratiam contuliſſe. Quoniam ſolam immunditiam legalem expiabant, quæ homines, veluti profanos, a divino cultu arcebat; minime vero internam peccatorum remiſſionem, iuſtitiam, & ſanctitatem per ſe inducebant; ut docet S. Auguſtinus tract. XLI. in Ioan. *In illis ſacrificiis non erat expiatio peccatorum, ſed umbra futurorum.* Qui autem ex Iudæis, ſacrificiis oblatis, & ſacramentis ſuſceptis gratiam aſſequebantur, non eorumdem ſacramentorum, aut ſacrificiorum vi, ſed ex fide, qua Chriſtum venturum credebant, & præfatis ſignis profitebantur, eam obtinebant.

CAPUT V.

De partibus quibus ſacramenta conſtant, ſeu de materia, & forma eorumdem.

I. THeologi ſcholaſtici, Philoſophia Peripatetica in ſcholas invecta, in qua materiæ, & formæ nomine rerum naturæ explicari ſolent, nomina materiæ, & formæ adhibere cœperunt in exponendis partibus quibus ſacramenta conſtant. Priſcis quippe temporibus eiuſmodi loquendi formulæ minime uſurpabantur; ut ex Patribus, in quorum ſcriptis hæc nomina non occurrunt, apparet. Signo, & re ſacra conſtare ſacramenta ipſi dicunt. Per ſignum id intelligebant quod per materiam, & formam nunc exprimimus, quidquid nempe ſenſibus percipitur. Nomine rei ſacræ effectum inviſibilem ſignificabant, gratiam videlicet ſanctificantem. Communis eorum loquendi formula erat, ſacramenta

Digitized by Google

rebus conſtare, & verbis: rebus, ut aqua, oleo, pane &c. verbis, ut *Ego te abſolvo* &c. Alia quoque formula familiaris erat, ſcilicet ſacramenta verbo, & elemento conſtare; ut habetur ex S. Auguſtino tract. lxxx. in Ioan. *Verbo baptiſmus conſecratur. Detrahe verbum, & quid eſt aqua, niſi aqua? Accedit verbum ad elementum, & fit ſacramentum.*

II. Nomina tamen materiæ, & formæ, tamquam rei ſacramentariæ explicandæ accommodata, adoptavit Eccleſia tam Latina, quam Græca. Materiæ, & formæ ſacramentorum tales nuncupantur per analogiam ad materias & formas phyſicas rerum. Siquidem res ſenſibiles determinantur per verba, ſicut materia per formam: & ſicut forma totum phyſicum complet, ſic verba perficiunt ſacramentum.

III. Materiæ nomine non res tantum ſignificantur, ſed actiones quoque ſenſibiles; ut ablutio, unctio, contritio, confeſſio, conſenſus verbo, aut nutu expreſſus, rationem materiæ obtinent. Materia alia remota, alia proxima. Materia remota *baptiſmi* eſt aqua, proxima ablutio. *Confirmationis* remota eſt chriſma benedictum, proxima eſt unctio. *Euchariſtiæ* remota eſt panis & vinum, proxima corpus & ſanguis Chriſti ſub ſpeciebus. *Pœnitentiæ* remota ſunt peccata poſt baptiſmum commiſſa; proxima ſunt contritio, confeſſio, ſatisfactio. *Extremæ unctionis* remota oleum benedictum, proxima unctio infirmi. *Ordinis* remota ſunt manus Epiſcopi, proxima illarum manuum impoſitio. De inſtrumentorum traditione infra dicetur. *Matrimonii* remota ſunt corpora contrahentium, proxima eſt illorum mutua traditio. Formæ vero iſtorum ſacramentorum ſunt verba, ſeu orationes, quas, dum de ſingulis ſacramentis ſermo erit, explicabo.

IV. Quæſt. I. *Materiæ, & formæ ſacramentorum baptiſmi, & Euchariſtiæ ſunt ne a Chriſto determinatæ?* Reſp. Duplici modo res, & verba determinare Chriſtus potuit, generatim, aut in ſpecie. Generatim, ſi ſignum ſenſibile, opportunum aptumque ad ſignificandum inſtituti ſacramenti finem, aſſumendum præſcripſerit, facta Eccleſiæ poteſtate determinandi, & eligendi hoc ſignum exterius. In ſpecie vero determinaſſe dicitur, ſi ipſemet Chriſtus Dominus hoc tale ſignum reipſa determinaverit. Ad quæſtionem propoſitam omnes Theologi uno ore reſpondent, Chriſtum determinaſſe in ſpecie res, & verba ſacramentorum baptiſmi, & Euchariſtiæ. Et hoc perſpicue ex divina Scriptura eruitur. Nam aquam pro materia baptiſmi determinaſſe Chriſtum, teſtatur S. Ioannes cap. III. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Materiam Euchariſtiæ deſignavit, cum panem & vinum, in corpus, & ſanguinem ſuum conſecrata, Apoſtolis tradidit ſumenda, præcepitque illis ut in ſui memoriam, impoſterum idem peragerent; ſicut habetur *cap.* XXVI. *Matth.* Iſtius de-

Digitized by Google

determinationis congruentem rationem aſſignat S. Thomas III. Part. quæſt. lx art. 5. *Quia ergo ſanctificatio hominis eſt in poteſtate Dei ſanctificantis, non pertinet ad hominem ſuo iudicio aſſumere res quibus ſanctificetur; ſed hoc debet eſſe ex divina inſtitutione determinatum. Et ideo in ſacramentis novæ legis, quibus homines ſanctificantur, ſecundum illud I. ad Cor.* VI. Abluti eſtis, ſanctificati eſtis, *oportet uti rebus ex divina inſtitutione determinatis.*

V. Formam baptiſmi determinavit Chriſtus, dum dixit Matth. cap. XXVIII. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Verba adhibenda in perficiendo euchariſtico ſacramento definivit Matth. XXVI. *Hoc eſt corpus meum. Hic eſt ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.*

VI. Quæſt. II. *Aliorum quinque ſacramentorum determinavit ne Chriſtus res & verba in ſpecie?* Reſp. Duplex eſt inter Theologos catholicos ſententia. Prima adfirmat. Nam ex divina Scriptura colligitur pro quolibet horum ſacramentorum materiæ ſpecifica determinatio. Nam confirmationis materia determinata eſt manus impoſitio, & unctio; ut habetur Act. VIII. *Oraverunt pro eis.... Tunc imponebant manus ſuper illos.* Pœnitentiæ materia remota ſunt peccata, proxima pœnitentis actus; forma vero Sacerdotis verba. *Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Extremæ unctionis materia eſt olei unctio, forma oratio, ut *Iacob.* V. habetur. *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.* Materia Ordinis eſt manuum impoſitio; forma oratio, ſicuti determinatum *Act.* VI. legimus. *Hos ſtatuerunt ante conſpectum Apoſtolorum, & orantes impoſuerunt eis manus.* Matrimonii tandem materia eſt mutua corporum traditio, & mutua acceptatio eſt forma, ut colligitur ex Epiſ. ad Epheſ. cap. V. *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum eſt. Ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia.*

VII. Planum itaque eſt, Chriſtum Dominum ſingulorum ſacramentorum materias definiviſſe, non generatim dumtaxat, ſed etiam in ſpecie. Ipſe enim inſtitutor eſt omnium ſacramentorum, ut definivit Tridentinum Concilium ſeſſ. VII. can. I. *Si quis dixerit, ſacramenta novæ legis non fuiſſe omnia a Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta &c. anathema ſit.* Et quamqnam Concilium non definiat, Chriſtum Dominum eſſe *immediate*, & per ſe inſtitutorem; id tamen conſequi neceſſario videtur. Porro ſi Eccleſiæ poteſtatem contuliſſet determinandi materiam, & formam ſacramentorum, non *immediate*, ſed mediate, & per Eccleſiam tantum ſacramenta inſtituiſſet Chriſtus Dominus. Præterea idem Tridentinum Concilium *ſeſſ.* XXI. *cap.* XI. declarat, *hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in ſacra-*

Digitized by Google

mentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum ſacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire iudicaret. Ritus ergo, ſecus ſubſtantiam ſacramentorum mutare Eccleſia poteſt. Materia autem, & forma ad ſubſtantiam, non ad ritus pertinent. Porro ſi determinare materiam, & formam Eccleſia poſſet, poſſet ſimiliter pro temporum, & circumſtantiarum diverſitate tum materiam, tum formam mutare. Hoc autem dignitatem ſacramentorum dedecet, & aperte repugnat Tridentino Concilio.

VIII. Altera ſententia negat, Chriſtum Dominum determinaſſe in ſpecie materiam, & formam ſacramentorum confirmationis, & ordinis. De his enim duobus ſacramentis diſputatur in utramque partem. Porro quod Chriſtus Dominus non determinaverit in ſpecie atoma materiam confirmationis, colligitur ex *Act. cap.* VIII. ubi hæc habentur. *Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Nulla hic habetur mentio chriſmatis, ſeu unctionis. Adiectum ergo chriſma fuit Eccleſiæ poteſtate. Similiter ſeptem prioribus ſæculis inſtrumenta non porrigebantur tangenda ſacramentum ordinis ſuſcipientibus. Ergo hæc inſtrumentorum porrectio tunc temporis materia non erat iſtius ſacramenti.

IX. Hæc ſecunda opinio pro certo habet, chriſmatis unctionem, & porrectionem inſtrumentorum ad ſubſtantiam pertinere utriuſque ſacramenti, confirmationis, & ordinis. Id autem negant prioris ſententiæ Theologi; aiuntque tam actionem chriſmatis, quam porrectionem inſtrumentorum eſſe accidentalem additionem, quæ ſubſtantiam non immutat. Manuum impoſitio in utroque ſacramento eſt ſola materia, ut ſic dicamus, ſubſtantialis; cetera autem ad accidentalem ritum pertinent. Addunt, chriſma in confirmatione adhibitum eſſe iam inde a primis temporibus, ut colligitur ex S. Cypriano *epiſ.* lxx. & ex Cyrillo Ieroſolymitano *catech. 3.* myſtagogica. Ad auctoritatem Concilii Florentini, in quo Eugenius IV. decreto pro Armenis definivit, materiam Presbyteratus eſſe traditionem calicis cum vino, & patenæ cum pane; & Diaconatus traditionem libri Evangeliorum: reſpondent, Eugenium IV. inſtruxiſſe Armenos circa ea quæ in Eccleſia Romana obtinebant. Non meminit materiæ *eſſentialis* ſacrorum ordinum, quæ nec Græcos, nec Latinos, nec Armenos latebat; ſed recenſuit materiam *accidentalem*, ab Eccleſia Romana adhibitam. Confirmant, hanc inſtrumentorum traditionem eſſe accidentalem, quod Eccleſia Græca ſola manuum impoſitione ſacros ordines conferat. Ordinationes autem, ſeu conſecrationes Eccleſiæ Græcæ ratas Eccleſia Latina habet. Porro in Eccleſia tam Latina, quam Græca manus impoſitio in utroque ſacramento confirmationis, & ordinis adhibetur. Quid ergo magis rationi congruum, quam ſi dicamus, manuum impoſitionem, in utraque Eccleſia adhibitam,

Digitized by Google

tam, materiam eſſe *eſſentialem*; inſtrumentorum vero traditionem materiam eſſe *accidentalem*, ab Eccleſia Latina adiectam?

X. Prior ſententia mihi probabilior videtur. In utroque ſacramento, de quo diſputatur, materia in ſpecie determinata a Chriſto Domino habetur, nempe manuum impoſitio. Quid cauſſæ eſt cur dicamus, hanc non eſſe materiam eſſentialem ad ſacramentum ſufficientem? Illam determinavit Chriſtus Dominus. Ergo non diminuta, non impar ad ſacramentum conficiendum. Ergo ſive inſtrumentorum, ſive unctionis materia accidentalis eſt, Eccleſiæ poteſtate adiecta ad clariorem ſacramentorum ſignificationem. Eccleſia Græca hanc inſtrumentorum traditionem non adhibet. Ergo exiſtimat, ſolam manuum impoſitionem materiam eſſe eſſentialem. Hanc eamdem manuum impoſitionem, ut a Chriſto inſtitutam, adhibet Eccleſia Latina. Ergo utriuſque Eccleſiæ conſenſu impoſitio manuum eſſentialis materia eſt. Sola conſuetudo Eccleſiæ Latinæ in cauſſa eſt cur Theologi ſecundæ ſententiæ doceant, inſtrumentorum porrectionem ad materiam pertinere *eſſentialem*. Mihi autem veriſimilius eſt illam ſolam materiam eſſentialem eſſe quæ in utraque Eccleſia obtinet; accidentalem vero cuius uſus in ſola Eccleſia Latina viget. Nec video ſolidam rationem cur dici oppoſitum debeat. Ex alia parte hæc opinio opportunior eſt adverſus hæreticorum dicacitatem, & ſacramentorum dignitati convenientior. Cum tamen ſuper hac controverſia nihil Eccleſia definierit, quiſque in ſuo ſenſu abundet.

XI. Heinc conſequitur, Latinæ Eccleſiæ Clericum valide ordinari ſola manuum impoſitione; e contrario neque Latinum, neque Græcum Clericum valide ordinari ſola inſtrumentorum porrectione. Nec mihi probatur quod docet Cardinalis Gotti *quæſt.* 11. *dub.* 2. *§.* 2. nempe probabile eſſe, Græcum valide ordinari poſſe ſola inſtrumentorum traditione. Nam impoſitionem manuum materiam eſſe a Chriſto Domino determinatam, fatentur omnes. Quo ergo fundamento aſſeri poteſt, omiſſa hac materia divinitus inſtituta, validam eſſe ordinationem? Sit partialis, & non integra materia hæc manuum impoſitio: eſt tamen a Chriſto determinata. E contrario adverſæ ſententiæ patroni inſtrumentorum traditionem inſtitutionis eſſe eccleſiaſticæ fatentur. Ergo potior materia & principalior in hoc ſacramento eſt manuum impoſitio. Ergo, hac omiſſa, nullum eſt ſacramentum. Quamvis itaque dici poſſet, validam eſſe conſecrationem ſola manuum impoſitione; nullo tamen modo affirmari poteſt, validam eſſe ordinationem ſola inſtrumentorum porrectione; cum de materia hac diſſidium ſit, eſſentialis ne, vel accidentalis reputari debeat. Impoſitionem vero manuum omnes, ut dixi, fatentur divinitus determinatam eſſe. Ceterum, cum neutra opinio certa ſit, revocanda in memoriam eſt definitio Innocentii XI. qua ſtatuitur, in ſacramentis conferendis tutiorem partem eſſe eligendam. Quare mortaliter peccaret, ut omnes aiunt, ille

Digitized by Google

qui in ſacra ordinatione ritum ſuæ Eccleſiæ negligeret. Et ad maiorem ſecuritatem teneretur omiſſo ritui ſe ſubiicere, & potiſſimum, ſi omiſſa fuiſſet impoſitio manuum. Tunc enim, ut ego quidem arbitror, nulla prorſus ordinatio eſſet. Verum de hoc plura, cum de ſingulis ſacramentis ſermo erit.

XII. Quod de adiecta per Concilium Tridentinum conditione (qua ſtatuitur, contractum clandeſtinum ad matrimonii valorem minime ſufficere) opponi ſolet, ut probetur, Eccleſiam reipſa variaſſe iſtius ſacramenti materiam; nullius momenti eſt. Siquidem conditio hæc haudquaquam ſacramenti materiam afficit; ſed legitimam, & ſolemnem contractus celebrationem ſpectat. Præcipit ſacra Synodus ut ſacramentum inſtitutum a Chriſto Domino non clandeſtine, ſed publice, & ſolemni ritu celebretur.

XIII. Quæſt. III. *Verba quibus formæ ſacramentorum conſtant, ſunt ne promiſſionis, & concionalia, an conſecrationis?* Reſp. Lutherus contendit verba quibus conſtant ſacramentorum formæ, eſſe *promiſſoria*; Calvinus vult eſſe *concionalia*. Quoniam iuxta hæreſiarchas iſtos ſacramenta ſunt mera ſigilla divinarum promiſſionum a Deo inſtituta, ut fidem in nobis excitent, qua iuſtificemur, & Deo coniungamur. Iſtius autem coniunctionis ſacramenta ſunt ſigillum, & arrha. Hinc inferunt, verba ſacramentorum eſſe tantum *promiſſoria*, vel *concionalia*. Error de ſola fide iuſtificante ſupra reiectus eſt.

XIV. Catholici omnes negant ſacramentorum verba eſse promiſsoria. Id ex eo patet quod effectum, divina operante virtute, producunt, non promittunt. Promiſſio enim non eſt actualis rerum largitio, ſed gratiæ ſuo tempore conferendæ pollicitatio. Quid, quæſo, promiſſionis in eiuſmodi verbis elucet? *Ego te baptizo* &c. Nihil profecto verba iſta promittunt; ſed exprimunt, efficiuntque præſentem animarum ablutionem, & ſpiritus regenerationem. Non ergo ad hæreticorum ſenſum promiſsoria ſunt præfata verba. Neque enim promiſſio gratiæ facta eſt credentibus tantum, ſed illis credentibus qui reapſe ſacramentum ſuſcipiunt. Nec legitur Marc. cap. XVI. *Qui crediderit, ſalvus erit*; ſed additur: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*. Duo, non unum tantum, ad ſalutem Chriſtus requirit, fidem nempe, & ſacrum lavacrum. Aberrant itaque Lutherani, & novatores, aſſerentes verbis quibus ſacramenta perficiuntur, gratiam promitti, ſola fide obtinendam.

XV. Verba ſacramentorum non ſunt *concionalia*, ut Calvinus blaterat *Lib. IV. Inſtit. cap.* XIV. *§. 4.* ubi de more adverſus Eccleſiam Romanam debacchatur. *Verbum*, inquit, *intelligere debemus, non quod ſine ſenſu, & fide inſuſurratum, ſolo ſtrepitu, velut magica incantatione, conſecrandi elementi vim habeat; ſed quod prædicatum intelligere nos faciat quid viſibile ſignum ſibi velit*. In concione ergo qua cathecumeni inſtruuntur, quæque præmitti ſacro lavacro ſolet, baptiſmi formam Calvinus collocat. Sed unde eruit hanc præmittendam concionem eſſe? An ex Evan-

Evangelio? Nonne Calviniani validum fatentur baptiſma infantibus collatum? Numquid ad iſtos habenda concio eſt, antequam baptiſmus conferatur? Hi ne concioni audiendæ apti? Præterea Calviniani fatentur, nullum eſſe baptiſma, ſi hæc verba *Ego te baptizo* &c. omittantur, aut ſubſtantialiter immutentur. Quid ergo concionem obtrudunt? Quid quod concio, ſeu catechiſmus, quem præmittunt Catholici, toto cælo diſtat ab eo quem præmittunt Calviniani? Conciones quas Sociniani, Ariani, Ebionitæ habere ſolent, dum adultos baptizant, diſcrepant a concionibus tum Calviniſtarum, tum Catholicorum. Nullum ergo baptiſma ab hæreticis collatum? Negant hoc Calviniani. Pernegent ergo neceſſum eſt, verba quibus baptiſma confertur, eſſe *concionatoria*. Alioquin ſicut inſtructiones Socinianorum, Arianorum, & Catholicorum Calviniani repudiant, ita eorumdem baptiſma improbare deberent.

XVI. Iure igitur Catholici Proteſtantium commentum, verius dixerim, delirium, quo *concionalia* aſſerunt hæc verba, *Ego te baptizo* &c. explodunt. Verba quippe *concionalia* parere effectum nequeunt, niſi ab auditoribus intelligantur. Infantes autem, ut dixi, intelligere verba concionalia nequeunt. Præterea officia concionandi, & baptizandi, tamquam duo diſtincta munera, Scriptura ſancta perhibet. *Non miſit me Chriſtus baptizare, ſed evangelizare*. Quem ſermonem Chriſtus habuit, dum Euchariſtiam inſtituit? Quid concionis præſeferunt verba quibus ſacramentum iſtud perficitur?

XVII. Ad hæc omnia reponit Calvinus *Lib. IV. Inſtit. cap.* XVI. §. 21. baptiſmum infantibus non prodeſſe dum confertur, ſed profuturum in poſterum. *Nihil plus in pædobaptiſmo præſentis efficaciæ requirendum eſt, quam ut fœdus cum illis a Domino percuſſum obſirmet, & ſanciat. Reliqua eius ſacramenti ſignificatio, quo tempore Deus ipſe providerit, poſtea conſequetur*. Nullius ergo utilitatis baptiſma erit infantibus, qui, antequam uſu rationis potiantur, decedunt. Quin, ſi concio ad eſſentiam baptiſmi pertinet, aut ſuum parere effectum, dum baptiſmus confertur, debet; aut fruſtranea omnino eſt concio illa puero baptizando. Reponit Calvinus, concionem, non infantibus, ſed circumſtantibus prodeſſe. Quid, ſi nemo, ut ſæpius evenit, circumſtet? Quid quod baptiſmus non propter circumſtantes, ſed propter ſuſcipientium utilitatem inſtitutus eſt? Inſiſtit Calvinus, & obtrudit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos* &c. Matth. ult. Dubio procul imbuendi chriſtiana Theologia ſunt adulti, antequam baptizentur. Verum hanc inſtructionem eſſe partem eſſentialem baptiſmi, commentum eſt Calvinianis dignum.

XVIII. Verba igitur ſacramentorum non promiſſoria, non concionatoria, ſed conſecratoria ſunt, ut Catholici omnes docent. Dicuntur autem verba conſecratoria, quatenus ſacra ſymbola, ſive elementa externa conſecrant, evehuntque ad gratiam divina virtute efficiendam. Hoc in ſenſu Patres omnes verba ſacramen-

mentalia exponunt. Paulus *I. Cor.* x. vocat benedictionis ſeu conſecrationis verba hæc : *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt?* Dicuntur quoque *verbum vitæ* Epheſ. v. Verbum invocationis. *Baptizare, & ablue peccata tua, invocato nomine ipſius :* Act. xxII. Et quamvis hæc divina teſtimonia ita luculenta non ſint, ut ora obſtruant hæreticorum ; tamen unanimis Patrum traditio, hoc in ſenſu ſacramentalia verba exponens, Calvinianum errorem penitus profligat. S. Ambroſius *Lib. IV. de Sacram. cap.* IV. inquit. *Panis iſte, panis eſt ante verba ſacramentorum. Ubi acceſſerit conſecratio, de pane fit caro Chriſti . Hoc igitur adſtruamus. Quomodo poteſt qui panis eſt, corpus eſſe Chriſti? Conſecratione. Conſecratio autem quibus verbis eſt, & cuius ſermonibus? Domini Ieſu . Nam in reliquis omnibus quæ in ſuperioribus a Sacerdote dicuntur, laudes Deo deferuntur, oratio petitur pro populo, pro Regibus, pro ceteris : ubi venitur ut conficiatur venerabile ſacramentum, iam non ſuis ſermonibus utitur Sacerdos, ſed utitur ſermonibus Chriſti. Ergo ſermo Chriſti hoc conficit ſacramentum.*

XIX. Hoc ſolum teſtimonium, Calvini dicacitatem reprimit . Perſpicue enim declarat Doctor ſanctus, formam ſacramentorum ſitam haud eſſe in inſtructionibus, deprecationibus, aut concionibus, quæ præmitti , dum baptizantur adulti, ſolent; ſed in ſolis verbis quibus ſymbola conſecrantur. Hoc idem docet S. Auguſtinus tract. lxxx. in Ioan. *Accedit verbum ad elementum, & fit ſacramentum.* Item *Lib. VI. de baptiſmo cap.* xxv. hæc habet. *Deus adeſt evangelicis verbis ſuis, ſine quibus baptiſmus conſecrari non poteſt : & ipſe ſanctificat ſacramentum ſuum, ut homini, ſive antequam baptizetur, ſive cum baptizatur, ſive poſtea quandoque ad ſe veraciter converſo, id ſolum valeat ad ſalutem quod ad perniciem, niſi converteretur, valeret.* Plura alia SS. PP. teſtimonia prætereo brevitatis ſtudio.

XX. Obiicies 1. S. Ambroſius *Lib. de myſteriis cap.* III. hæc ſcribit . *Aqua ſine prædicatione dominicæ Crucis ad nullos uſus futuræ ſalutis eſt . Cum vero ſalutaris fuerit Crucis myſterio conſecrata ad uſum ſpiritualis lavacri, & ſalutaris poculi temperatur.*

XXI. Reſpondeo, hæreticos, qui ſimilia Patrum teſtimonia obtrudunt, ludere verbis; & ut ſuis erroribus velum aliquod prætendant , ea exaggerare quæ a Catholicis non negantur. Conciones, inſtructiones, & benedictiones , antequam ſacramenta miniſtrentur, communiter præmitti, ultro fatentur omnes. Adultorum baptiſma præcedunt aquæ, fontiſque baptiſmalis benedictiones. Sacrum lavacrum virtute dominicæ Crucis, ſeu meritorum Chriſti Ieſu ſalubre evadit. Hæc omnia prædicantur, priuſquam adulti baptizentur . Hæc conſtant ex ipſis S. Ambroſii verbis. *Cum vero ſalutaris fuerit Crucis myſterio conſecrata, tunc ad uſum ſpiritualis lavacri, & ſalutaris poculi temperatur.* Utique non ſemper, puta urgente neceſſitate, eiuſmodi ritus adhibentur . At S. Ambroſius deſcribit ſolemnes ritus quos ce-

Digitized by Google

celebrare Eccleſia ſolet; tametſi, his etiam ſublatis, validum baptiſma ſit. Quam inaniter heterodoxi S. Ambroſii auctoritatem obtrudant, inde patet, quod S. Doctor ibidem ſequenti capite, conceptis verbis illorum errorem damnet, & Catholicorum doctrinam confirmet, dum aſſerit, ſacrum lavacrum virtute pollere ſanctificandi animam. Animadvertant ergo hæretici homines, nos illos haudquaquam arguere, quod doceant, ſacramenta eſſe ſigilla, ſignacula, pignora divinæ gratiæ, & cæleſtium promiſſionum; quod doceant, præcedere debere baptiſma adultorum conciones, atque inſtructiones; ſed illos iure redarguimus, quod negent evangelica ſacramenta eſſe ſymbola, & pignora practica, ac efficientia animarum ſanctificationem.

XXII. Obiicies 2. S. Auguſtinus *tract.* lxxx. *in Ioan.* ad illa Chriſti verba (Ioan. xv.) *Iam vos mundi eſtis propter verbum quod locutus ſum vobis*, hæc ſcribit. *Unde iſta tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat, niſi faciente verbo, non quia dicitur, ſed quia creditur?... Hoc eſt verbum fidei quod prædicamus, ait Apoſtolus: quia ſi confeſſus fueris in ore tuo, quia Dominus eſt Ieſus, & credideris in corde tuo, quia Deus ſuſcitavit illum a mortuis, ſalvus eris. Corde enim creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Unde in Actibus Apoſtolorum legitur: Fide mundans corda eorum.... Hoc eſt verbum fidei quod prædicamus, quo ſine dubio, ut mundare poſſit, conſecratur & baptiſmus.*

XXIII. Miſſis variis Auctorum reſponſis, mihi arridet germana interpretatio Cl. P. Laurentii Berti *Lib. XXXI. cap.* xi. ubi animadvertit, S. Auguſtinum perſpicue docere, verbis evangelicis baptiſma conſecrari, non præcedenti concione, aut inſtructione. En illius luculentum teſtimonium *Lib. III. de baptiſmo cap.* xv. ubi inquit: *Integrum eſt ſacramentum, ſi conſtet evangelicis verbis:* In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: *quamvis eius fides, ſub eiſdem verbis aliud opinantis quam catholica veritas docet, non eſſet integra, ſed fabuloſis falſitatibus inquinata.* Subdit M. Pater eodem *de baptiſmo* opere *Lib. VI. cap.* xxv. in his evangelicis verbis, *in nomine Patris &c.* contineri ſacrum ſymbolum, quod tribus partibus conſtat, triumque perſonarum, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti prærogativas indicat. *Ceterum*, inquit, *quis neſciat non eſſe baptiſmum Chriſti, ſi verba evangelica quibus ſymbolum conſtat, illic defuerint?* Baptiſmum, his verbis evangelicis conſecratum, ad ſalutem æternam regenerare, nullaque hominum perverſitate fruſtrari, demonſtrat ibi Auguſtinus. In commentariis in Evangelium Ioannis Doctor ſanctus docet, evangelica verba quibus ſymbolum conſtat, fide divina credenda eſſe. Et his verbis quæ credenda prædicantur, conficitur baptiſma. Hæc duo coniungant heterodoxi, & continuo evaneſcit illorum commentum.

C A-

CAPUT VI.

Plures quæſtiunculæ reſolvuntur circa mutationem materiæ, & formæ ſacramentorum.

I. DUplex in materia & forma ſacramenti mutatio diſtinguitur : altera ſubſtantialis, accidentalis altera . Rurſus altera mutatio phyſica , altera theologica. Mutatio ſubſtantialis phyſica eſt ſubſtitutio unius ſubſtantiæ loco alterius; ut quando aqua ponitur loco vini, aut argentum loco auri . Accidentalis phyſica mutatio eſt, quando eadem phyſice ſubſtantia remanens , ſubit aliquam alterationem; ut cum aqua magno frigore congelatur. Hæc mutatio, in genere phyſico accidentalis , in genere theologico eſt ſubſtantialis . Tum enim mutatio ſubſtantialis theologice dicitur , quando inepta eſt ad ſignificandum id ad quod eſt inſtituta : & quia aqua gelu concreta inepta eſt ad ſignificandam ablutionem interiorem, ideo ſubſtantialis mutatio eſt iuxta communem Theologorum ſenſum : Accidentalis vero mutatio theologica eſt, ſi aqua ſit frigida , vel calida , vel odoribus affecta : quia tunc apta remanet ad exteriorem ablutionem peragendam, & interiorem ſignificandam. Similiter verba theologice ſubſtantialiter mutantur , quando ſenſum amittunt; accidentaliter vero, dum ſenſum retinent , & aliquam levem variationem ſubeunt; ut mox exemplis conſtabit . Mutatio accidentalis materiæ in ſenſu theologico ex diverſa etiam materiæ applicatione evenire poteſt; ſicut quando baptiſmus confertur per aſperſionem, infuſionem , aut effuſionem aquæ. Accidentalis variatio formæ contingit, aut quia verbis quibus Eccleſia utitur, alia ſubſtituuntur eiuſdem ſignificationis & valoris; aut quia alia verba adduntur, vel detrahuntur, quorum tamen additio, vel detractio nec tollit, nec mutat ſenſum.

II. Quæſt. I. *Quæ mutatio materiæ, aut formæ nullum reddit ſacramentum?* Reſp. Penes omnes convenit, ſubſtantialem ſolam, ſecus accidentalem, mutationem materiæ, vel formæ nullum reddere ſacramentum . Qui enim ſubſtantialiter variat materiam, aut formam a Chriſto præſcriptam, variat ipſam Chriſti Domini inſtitutionem, & eiuſdem ſacramenti ſubſtantiam : ergo illud deſtruit.

III. Quæſt. II. *Quot modis induci variatio accidentalis, vel ſubſtantialis in materia poteſt?* Reſp. Variis modis. Aqua congelata converſa in grandinem , in nivem , ut iam ſupra indicavi, licet phyſice ſubſtantialiter eadem ſit, theologice tamen ſubſtantialem mutationem affert reſpectu baptiſmi; cum inepta ſit ad uſum abluendi. Similiter aqua converſa per diſtillationem in aquam roſaceam, ſubſtantia-

liter

lliter mutata eſt. Chriſmatis benedicti in chriſma non benedictum mutatio ſubſtantialis eſt. Vinum naturale in vinum crematum mutatum, non eſt apta materia Euchariſtiæ: quia ſubſtantialiter mutatum eſt. De vino congelato diſputant Theologi in utram partem, ſit ne apta materia Euchariſtiæ. P. Claudius La Croix *Lib. VI. part.* 1. *num.* 24. partem adfirmantem ut omnino probabiliorem defendit. Adducit P. Suarez, qui *diſ.* xlv. *ſ.* 1. ait, hanc ſententiam eſſe fere certam. Hodie hæc opinio ad praxim reduci non poteſt, quia in ſacramentis perficiendis ex decreto Ven. Innocentii XI. dum de ſacramentorum valore agitur, tutiorem ſententiam amplecti debemus. Sacramentum euchariſticum, per modum cibi & potus inſtitutum eſt. Glacies autem non eſt materia potus. Plura dicentur ſuo loco.

IV. Quæſt. III. *Quot modis formæ variatio contingere poteſt?* Reſp. P. Dominicus Soto *in* IV. *diſt.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 8. plures huius variationis modos recenſet. Octo potiſſimum numerantur. 1. ſit per diverſum idioma. 2. per alicuius verbi additionem. 3. detractione alicuius verbi. 4. verborum corruptione. 5. verborum tranſpoſitione. 6. interpolatione verborum. 7. verbis ſynonymis. 8. verbis æquivocis. Diverſitas idiomatis, & diverſa ſynonyma inducunt tantum mutationem accidentalem; dummodo verba ſynonyma revera iuxta communem ſenſum efferant eamdem ſignificationem. Similiter verborum tranſpoſitio, quæ ſenſum non tollit, ſolam inducit mutationem accidentalem. Additiones verborum ſolam inferunt mutationem accidentalem, quoties non deſtruunt ſenſum quem præferunt evangelica verba. Interruptio pariter verborum, ſi tanta non ſit, ut verborum ſenſus tollatur, non infert ſubſtantialem mutationem; ſicuti neque corruptio verborum, niſi ſit tanta, quæ ſenſum deſtruat, ut communiter deſtruit, quando corruptio contingit in vocis initio. Hoc patet in voce *Patris*, in qua ſi litteram P. mutes in M, conſurgit vox *Matris*. Corruptio vero in fine vocis, communiter non inducit mutationem ſubſtantialem. Subſtitutiones vocum, aut litterarum, & verba æquivoca, quæ ſenſum mutant, ſubſtantialem inferunt mutationem. Tot ſunt mutationes quæ accidere poſſunt in formis ſacramentorum, ut vix recenſeri valeant. Plures expendam, dum de ſacramentis in particulari ſermo erit. Regula generalis eſto. Quoties ſenſus obvius quem præferunt evangelica verba, deſtruitur, variatio eſt ſubſtantialis. Contra, ſi ſenſus verborum conſiſtat, tunc mutatio accidentalis erit. Ut igitur reſolvere valeas, an ſubſtantialis, vel accidentalis ſit mutatio, ſenſum obvium verborum ſemper præ oculis habeto. Altera quoque regula ſemper menti obverſetur, nempe, in ſacramentis conferendis, dum de valore eorumdem agitur, tutiorem ſententiam amplectendam eſſe. His duabus regulis ſerio expenſis, facile cuiuſque mutationis vim percipies. Baptiſmus, his verbis collatus, *Baptizo te in nomine Patria, Filia, & Spiritu ſancta*, validus eſſet, quod vocum terminatio imperitiæ latinæ linguæ effectus ſit, & ſenſus ſubſtan-

ſtantialis remaneat. Invalidus mihi eſſet ſub hac forma adminiſtratus, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, qui alterius ſunt a Patre ſubſtantiæ:* quia poſtrema verba pravum ſenſum affingunt verbis evangelicis. Similiter, ſi quis Baſilidis imbutus errore, & Marcionis, his verbis conſecraret azymum: *Hoc eſt corpus meum, quod aereum, & umbraticum eſt*: nullum eſſet ſacramentum. Conſiderandum ſemper eſt, num miniſter ſacramentorum variet formam ob imperitiam linguæ in qua conſecrat, aut ob pravum finem inducendi aliquam hæreſim. In hoc poſteriori caſu variatio ſubſtantialis eſt, & nullum reddit ſacramentum.

V. Quæſt. IV. *Quodnam peccatum perpetret qui in perficiendis ſacramentis aliquid ſive in materia, ſive in forma mutat?* Reſp. Quæcumque deliberata mutatio in materia, vel forma ſacramentorum culpabilis eſt. Maior vero aut minor culpa erit iuxta minorem aut maiorem variationem. Si mutatio ſubſtantialis fiat aut ex prava deliberatione, aut ex craſſa negligentia; mortalis, & quidem graviſſima, culpa erit ſacrilegii. Maxima quippe iniuria irrogatur & Deo ſacramentorum auctori, & ſuſcipienti, qui fructu ſacramenti privatur. Letale quoque crimen perpetraret qui aut novos induceret ritus in ſacramentorum adminiſtratione, aut præſcriptos ab Eccleſia omitteret; ut ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* VII. *de Sac. in gen. can.* XIII. colligitur. *Si quis dixerit, receptos & approbatos Eccleſiæ catholicæ ritus, in ſolemni adminiſtratione ſacramentorum adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato a miniſtris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe; anathema ſit.* Quamquam ergo mutatio ſubſtantialis non ſit, non propterea a peccato letali immunis miniſter ex officio eſt, ſi mutatio notabilis fuerit. Quin nec iuris ignorantia ſuffragatur miniſtro ex officio: quia ſcire tenetur ea quæ ad ſuum munus obeundum neceſſario requiruntur. Excuſari dumtaxat laicus poſſet a letali culpa, ſi neceſſitate urgente baptizans, aliquo modo in materia, vel forma deficeret. Obſtetrices tamen inſtructæ ſint oportet in iis quæ ad præſcriptam verborum formam in baptiſmo conferendo neceſſaria ſunt.

VI. Quæſt. V. *Quæ mutationes accidentales dicuntur graves, letalem culpam inferentes?* Reſp. Plures numerantur ab Auctoribus. Sacerdos latinus mortaliter peccaret, qui Græcorum formam adhiberet, ſic baptiſmum adminiſtrans: *Baptizetur ſervus Chriſti in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*. Peccaret quoque letaliter Sacerdos latinus qui alieno idiomate in adminiſtratione ſacramentorum uteretur; quidquid fabulentur Proteſtantes. Solum matrimonium vernacula lingua confici valet. Obſtetrices quoque lingua vernacula adminiſtrare baptiſmum expedit: quoniam ſic obtinet Eccleſiæ latinæ uſus. Rurſus peccaret letaliter Sacerdos latinus, qui more Græcorum conſecraret in fermentato. Item qui in conſecratione calicis omitteret hæc verba, *novi & æterni teſtamenti*. Sed plura dicentur, dum ſingula ſacramenta explicabuntur.

VII-

VII. Quæſt. VI. *Licitum ne eſt in perficiendis ſacramentis uti materia, vel forma dubia?* Reſp. In ſacramentis quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medii ad iuſtificationem, urgente extrema neceſſitate, licitus eſt uſus materiæ, aut formæ dubiæ; ut defendunt communiter Theologi. S. Auguſtinus *Lib. I. de adulterinis coniugiis cap.* XXVIII. docet, baptizandum catechumenum, ſi deſperatus iaceat, nec valeat reſpondere, etiamſi, vivente coniuge, adulterina cōnſortia retinuerit; qui tamen ſanus exiſtens ad baptiſmum non admitteretur. Similiter addit, impertiendam eſſe pœnitentiæ reconciliationem morituro loquela deſtituto, tametſi ob pravam vitam actam, dubia ſit eiuſdem diſpoſitio, ſeu contritio, inquiens: *Nec ipſos enim ſine arrha ſuæ pacis exire velle debet mater Eccleſia.* Nonne, argumentabatur Auguſtinus, proditori propriis manibus corporis ſui *ſacramentum* diſtribuit Chriſtus Dominus, quamquam prohibeat ſanctum dare canibus? Sacramenta enim pro hominum ſalute ſunt inſtituta, non homines propter ſacramenta. Ideo Chriſtus Dominus vult ob infinitam ſuam erga nos caritatem, ut cum periculo etiam ſacramentorum, hominum ſaluti provideatur, quando provideri alia via nequeat. Heinc puero morituro, deficiente aqua limpida, poterit aqua alio liquore vitiata baptiſmus adminiſtrari. Sacri canones præſcribunt pœnitentiæ miniſtris ut fideli animam agenti, & nutu, aliove ſigno reconciliationem petenti, abſolutionis remedium impertiant; quamvis pietatis operibus ſuam non probaverit contritionem.

VIII. Extra caſum neceſſitatis extremæ illicitum eſt uti materia, aut forma dubiis, etiam in ſacramentis neceſſitate medii ad ſalutem requiſitis. Hæc communis ſententia eſt Patrum, & Theologorum. S. Auguſtinus *Lib. I. de baptiſ. cont. Donatiſ.* ubi ſermonem habet de illo qui certus eſſet de baptiſmo Catholicorum, & dubius de baptiſmo Donatiſtarum, hanc præſcribit regulam. *Graviter peccaret in rebus ad ſalutem animæ pertinentibus vel eo ſolo quod certis incerta præponeret.* Quam doctrinam confirmavit Innocentius XI. dum theſim proſcripſit *cap.* 1. relatam.

IX. In aliis ſacramentis a baptiſmo, & pœnitentia illicitus eſt uſus formæ, aut materiæ dubiæ, etiam neceſſitate urgente: quoniam ratio cur licitus ſit uſus formæ, aut materiæ dubiæ in baptiſmo, & pœnitentia, urgente extrema neceſſitate, eſt periculum æternæ damnationis. Huic autem periculo anima non ſubiacet, ſi cetera ſacramenta omittantur. Nequit itaque Sacerdos conſecrare in materia dubia, ut morituro ſacram communionem præbeat; neque eidem licet uti liquore de quo dubitat ſit ne verum oleum, ut ungat fidelem morti proximum. Similiter licitus non eſt uſus materiæ dubiæ ſub forma conditionali. Quandoquidem ſacri Canones, Patres, & Theologi uſum materiæ dubiæ licitum aſſerunt in ſolo extremæ neceſſitatis caſu. Ergo qui extra caſum neceſſitatis ſub conditione

Digitized by Google

ne abſolutionem impertiret, graviter peccaret, ſi dubitaret eſſet ne abſolvendus ſufficienter contritus.

X. Quæſt. VII. *Quo tempore obtinuit uſus formæ conditionalis?* Reſp. Forma conditionalis hæc eſt: *Si nondum baptizatus es, ego te baptizo* &c. Communis Theologorum ſententia eſt hanc conditionalem formam antiquis temporibus, immo uſque ad ſæculum VIII. fuiſſe inauditam. Idque adductis monumentis evincunt. Sæculo III. ſervente controverſia, valeret ne baptiſmus per aſpetſionem adminiſtratus *clinicis*, ſeu in lecto decumbentibus, S. Cyprianus *epiſ.* lxxvi. ad Magnum, ſe exiſtimare ait, gratiam iſtos aſſecutos eſſe. Subdit vero: *Si aliquis exiſtimat eos nihil conſecutos, eo quod aqua ſalutari tantum perfuſi ſint, ſed inanes & vacui ſunt, non decipiantur, ut ſi incommodum langueris evaſerint, & convaluerint, baptizentur*. Nulla hic conditionalis formæ mentio, opportune alioquin facienda. Item Concilium Arelatenſe I. anno 314. celebratum ſtatuit ut baptizati ab Arianis, ſi ignorent an fuerint invocato Trinitatis nomine baptizati, & *interrogati non reſponderint hanc Trinitatem, baptizentur*, nulla facta conditionis mentione. Hoc ipſo deſinente ſæculo Concilium Carthaginenſe V. *can.* vi. præſcribit ut ſublata omni hæſitatione baptizentur infantes, *ſi certiſſimi non inveniantur teſtes qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur, neque ipſi ſunt per ætatem idonei de traditis ſibi ſacramentis reſpondere*. Neque hic conditionis commemoratio fit. S. Gregorius Magnus *Lib. XIV. epiſ.* xvii. in dubitatione de collato baptiſmo, confirmatione, & Eccleſiæ dedicatione hæc ſtatuit. *Ut baptizentur tales, ac confirmentur, atque Eccleſiæ canoni dedicentur, ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat: quoniam non monſtratur iteratum quod non certis indiciis oſtenditur rite peractum*. Si uſus obtinuiſſet formæ conditionalis, dubio procul in his, aliiſque monumentis aliquod appareret indicium, cum iterandi ſacramenti caſus narrentur.

XI. Quæ hactenus dicta ſunt, luculentius confirmantur. Quia ſæculo VIII. uſus formæ conditionalis obtinuit, eiuſdem expreſſa habetur mentio. Nam *Lib. VI. Capitul.* Caroli Magni *cap.* clxxxi. uſus formæ conditionalis præſcribitur his verbis. *De quibus dubium eſt utrum ſint baptizati, an non, omnimodis, abſque omni ſcrupulo baptizentur, his tamen verbis præmiſſis: Non te rebaptizo; ſed, ſi nondum baptizatus es, baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*. Uſus tamen huius conditionis nondum univerſalis erat vel in ipſis Galliis. Nam *Lib. VII. cap.* cccxci. hæc leguntur ſtatuta. *Placuit ut infantes, quando non inveniuntur certiſſimi teſtes qui eos ſine dubitatione baptizatos eſſe teſtentur; neque ipſi ſunt per ætatem idonei de traditis ſibi ſacramentis reſpondere; abſque ullo ſcrupulo tempore legitimo baptizentur..... Quoniam quod non oſtenditur geſtum, ratio non ſinit ut dicatur iteratum*. Nulla hic conditionis mentio. Quod argumento eſt recentem fuiſſe hoc ſæculo uſum huius conditionis. Nulla enim conſuetudo re-

Digitized by Google

recenter introducta continuo apud omnes Eccleſias obtinet, ſed lento pede dilatatur.

XII. Sæculo XIII. apud omnes Latinorum Eccleſias conſuetudo huius formæ conditionalis communis evaſerat. Nam eiuſdem uſus præſcriptus habetur in corpore iuris canonici auctoritate Gregorii IX. S. Raymundi O. P. opera promulgato, ubi cap. *De quibus*, de baptiſmo hæc habentur. *De quibus dubium eſt an baptizati fuerint, baptizentur his verbis præmiſſis: Si baptizatus es, non te baptizo; ſed, ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo* &c. Hæc Decretalis eſt Alexandri III. qui ſæculo circiter præceſſit Gregorium IX. Unde ſolum colligitur, uſum ante Gregorium IX. formæ conditionalis amplificatum fuiſſe; at inde inferri nequit, communem apud omnes Latinorum Eccleſias fuiſſe, antequam Decretalis iuri canonico inſerta promulgaretur. Et hoc magis conſtat ex Petro Cantore Doctore Pariſienſi, qui ante Gregorium vixit, & hunc uſum reiecit, inquiens. *In confirmatione, aut in baptiſmo, de quo dubitatur an ſit collatus, non approbamus conditionem appoſitam ſic:* Si non es baptizatus *&c. quia ſacramenta non ſunt conditionaliter conferenda*. S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXVII. *art.* 7. *ad* 2. hanc formam conditionalem adhibendam ſuggerit, ut ritum extra controverſiam poſitum. *Si adulto deeſſet intentio ſuſcipiendi ſacramentum, eſſet rebaptizandus. Si tamen hoc non conſtaret, eſſet dicendum: Si non es baptizatus, ego te baptizo.*

XIII. Uſus formæ conditionalis primum obtinuit in adminiſtratione ſacramentorum quæ iterari nequeunt. Hoc colligitur ex indicatis monumentis, in quibus ſolius baptiſmatis, aut confirmationis, aut ordinis mentio fit. Vix reperitur veſtigium formæ conditionalis ante Tridentinum in aliorum ſacramentorum adminiſtratione. Poſt Tridentinum plures Auctores defendunt uſum formæ conditionalis etiam in adminiſtratione ſacramenti pœnitentiæ. Referunt Clementem VIII. hominem labentem e fabrica Vaticani, abſolviſſe hac conditione: *Si es capax, abſolvo te* &c. Hominem inopinato morbo correptum, qui nullum edere ſignum, animi contritionem manifeſtans, valet, abſolvi poſſe ſub conditione, nec ipſe negare audeo. Extra neceſſitatis extremæ caſum iſtius formæ uſum in adminiſtratione ſacramenti pœnitentiæ ego non probo. Confeſſarii nonnulli, quoties dubitant de pœnitentis diſpoſitione, ſit ne ſufficienter contritus, abſolvere eum ſub conditione ſolent. Mos iſte mihi minime probatur, tum quod nullum in antiquitate veſtigium formæ conditionalis in iſtius ſacramenti adminiſtratione; tum quod formæ ſacramentorum a Deo ipſo inſtitutæ, & prædefinitæ nullo modo alterari debent, neque verborum additione, extrema neceſſitate ſublata. Si enim pœnitens compos ſui ſit, & dubitatio oriatur, impertita ne abſolutio ſit; novum edat doloris actum, & denuo peccata confiteatur, & abſolute abſolvatur: quia tum non iteratur idem numero ſacramentum, etiamſi data prius abſolutio fuiſſet;

Digitized by Google

ſed novum ſacramentum adminiſtratur. Quoniam licet eadem ſint peccata, actus tamen pœnitentis, qui ſunt proxima ſacramenti materia, iidem non ſunt. Si dubia ſit diſpoſitio pœnitentis ſani, ſuique compotis; tunc inſtruatur, & differatur abſolutio, donec diſpoſitus prudenter cognoſcatur. Plures Confeſſarii, quorumdam Caſuiſtarum lectione decepti, quoties dubitant, ſint ne adoleſcentes, aut peccatores conſuetudine prava devincti, diſpoſiti nec ne, ut ſibi caveant, & rem in tuto collocent, continuo conditione adiecta, *ſi capax es*, eoſdem abſolvunt. Porro qui ſine extrema urgente neceſſitate alterat formam a Chriſto inſtitutam, maximam iniuriam inſtitutori, qui abſolutas, non conditionales formas inſtituit, irrogat. Cauti ergo ſint ſacri miniſtri, & dum induſtria, ac labore inſtruere, & diſponere pœnitentes ſuos poſſunt, non audeant formæ a Chriſto Domino præfinitæ quidquam adiicere. Verum plura de his in tractatu de pœnitentia.

CAPUT VII.

De ſacramentorum evangelicæ legis numero, & dignitate.

I. SAcramentorum numerum, & dignitatem ſacrum Concilium Tridentinum definivit *ſeſſ.* VII. &, ad numerum quod attinet, hunc formavit canonem I. his verbis conceptum. *Si quis dixerit, ſacramenta novæ legis non fuiſſe omnia a Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, aut eſſe plura, vel pauciora quam ſeptem, videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Eucbariſtiam, Pœnitentiam, extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, aut etiam aliquod horum ſeptem non eſſe vere & proprie ſacramentum; anathema ſit.*

II. Adverſus hunc ſeptenarium numerum primo Lutherus, poſt Calvinus, deinde Lutherani, & Calviniani omnes, agmine facto, conclamarunt ad arma: & de more; non modo contra catholicum dogma, verum etiam contra ſemetipſos bellum excitarunt inteſtinum. Reiecta quippe firma veritatis regula, Eccleſiæ ſcilicet auctoritate & iudicio, continuo diſperſi & confuſi, ſinguli ex ingenio ſacramentorum numerum diminuerunt, auxeruntque. Lutherus primo unum ſolum, poſt duo admiſit ſacramenta; immo *lib. de Capt. Babylon.* aperte teſtatur, ſe non damnare *ſeptem ſacramenta*; ſed ait, illa ex divinis Scripturis probari non poſſe. Angli ſub Henrico VIII. ſeptem admiſerunt ſacramenta, ut ipſorum hæreticorum teſtimoniis Cl. Boſſuetus demonſtrat *Lib. VII. Hiſt. variat.* Lutherani in *Apolog. Confeſſ. Auguſt. ad art.* 13. tria admittunt ſacramenta, *baptiſmum, confirmationem, abſolutionem.* Brentius, & Melanchthon tria, Lucas Loſſius quatuor recipiunt, Hugo

Digitized by Google

Hugo Grotius *Tom. IV. pag.* 698. inquit. *Sacramentorum vox quamquam per ſe latius patet, potuit tamen ſtrictius ſumpta ad ſeptem illos actus externos interna ſignificantes referri, quorum auguſtior in Scripturis eſt mentio, ut baptiſmi Matth.* XXVIII. *Marci* XVI. *Confirmationis Act.* VIII. *Eucbariſtiæ Matth.* XXVI. .... *Ordinationis I. Timoth.* IV. *Pœnitentiæ Matth.* XXVIII. *I. Cor.* V.... *Matrimonii Epheſ.* V. *Unctionis infirmorum Marci* VI. *Iacobi* V. *Eminere inter ea quæ veterum more ſacramenta dici poſſunt, illa ſeptem agnoſcunt & Lutherus, & Melanchthon.*

III. Communis hodie hæreticorum ſententia, tam Lutheranorum, quam Calviniſtarum, duo tantum recipit ſacramenta, baptiſmum, & Euchariſtiam. Calvinus in *Antidoto* contra I. *can. Trident.* more ſuo nugatur. *Volunt*, inquit, *ſeptem a Chriſto inſtituta eſſe ſacramenta. Cur ergo non ipſum iubebant inſtituere? Nobis cur ſuccenſeant, nihil eſt cauſſæ.* Ipſa argutandi ratio, non ſuccenſendi Calvino, ſed illius cæcitatem lugendi, cauſſam præbet. Duo ille ſacramenta admittit. Cur non iuſſit ut illa inſtituerentur? Septem nos numeramus ſacramenta, quia totidem Chriſtus inſtituit. Martinus Chemnitius in *examin. Concil. Trident. part.* 2. *ad* I. *can.* Calvini veſtigia premit, contra hunc ſeptenarium numerum effutiens, Tridentinos Patres ſtatuere *ſine omni probatione talia ſacramenta in N. Teſtamento non eſſe plura, vel pauciora quam ſeptem; cum expreſſio ſeptenarii numeri nec in Scriptura, nec in tota vera & puriori antiquitate demonſtrari poſſit.* Oſtendat Chemnitius cum ſuis Lutheranis expreſſionem binarii numeri in Scriptura divina reperiri. Res numeratas ſeptenario numero in Scripturis ſanctis perſpicue a Deo inſtitutas reperiri oſtendimus: & hoc ſatis nobis eſt ad obſtruenda Lutheranorum, & Calviniſtarum ora mendacia. Lutheranus iſte, quemadmodum ceteri, mendaciis, & impoſturis de more contra Catholicos bellum gerit. Congruentias quas Theologi noſtri cum S. Thoma aſſignarunt divinæ inſtitutionis, antequam Lutherana ſecta e tenebris erumperet, Chemnitius blaterat eſſe rationum momenta quibus adſtruimus ſacramenta nec plura, nec pauciora eſſe quam ſeptem. Hæc autem eſt putidiſſima calumnia: nam omnes Theologi catholici ex duplici fonte eruunt hunc ſacramentorum numerum, nempe ex divinis ſcripturis, & perenni omnium Eccleſiarum traditione. Deinde, demonſtrato facto, Chriſtum nempe reipſa ſeptem inſtituiſſe ſacramenta, quaſdam huius divinæ inſtitutionis congruentias explicant.

IV. Obvia autem ſunt Scripturarum teſtimonia, quibus hæc ſeptem ſacramenta a Deo inſtituta eſſe evincimus. Non eſt quod reſcribam baptiſmatis, & Euchariſtiæ inſtitutionem; cum & ipſi novatores hæc duo ſacramenta inſtituta a Deo confiteantur. Sacramentum confirmationis declarat S. Lucas *Act.* VIII. his verbis. *Nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine Domini Ieſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum*

ſanctum. Inſtitutum ſacramentum pœnitentiæ legimus Ioan. xx. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cum dixiſſet, inſufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt*. Sacramenti extremæ unctionis inſtitutionem exponit S. Iacobus epiſtol. catholica cap. v. *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, remittentur ei*. S. Paulus *I. ad Timoth.* iv. ſacramenti ordinis meminit. *Noli negligere gratiam quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum Presbyterii*. Poſtremum idem Apoſtolus matrimonii ſacramentum luculenter proponit ad Epheſ. v. *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ: & erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum eſt: ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia*.

V. Blaterant Lutherani, & Calviniani, ex recenſitis divinis Scripturis colligi tantum ſacras eſſe cæremonias, ſecus ſacramenta, quæ ibi deſcribuntur. Sed hæc ſunt conſueta illorum effugia. Quis iudex ſedebit, qui germanum tranſcriptorum textuum ſenſum definiat? Apoſtatæ Lutherus, & Calvinus? Pudeat perduelles homines tribunal erigere adverſus univerſam Eccleſiam. Perennis Eccleſiæ traditio nos certos reddit, vere & proprie ſacramenta *loc. cit.* deſcribi. Quod breviſſime evinco.

VI. Et primum, tempore quo Lutherus, & Calvinus nefariæ ſeceſſionis vexillum explicarunt, univerſa Eccleſia catholica, ſive occidentalis, ſive orientalis dogma profitebatur ſeptem ſacramentorum. Ad occidentalem Eccleſiam quod attinet, vel ipſi hæreſiarchæ fatentur, ſeptem ſacramenta hanc admiſiſſe, invecta, ut ipſi garriunt, ab otioſis Monachis, antiqua fide reiecta. De orientali res quoque comperta eſt. Ediſſerant novatores, quo tempore, in quo Concilio Eccleſia Græca litem ſuper ſeptenario ſacramentorum numero Eccleſiæ Latinæ intentaverit. Numquid Græci perpetuum ſilentium ſervaſſent, ſi in hoc puncto ab illorum Eccleſia Latini diſceſſiſſent? Quid quod non minus Græci quam Eccleſia occidentalis novatoribus noſtris improperant errorem negati ſeptenarii numeri ſacramentorum? Nam Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus ad *Confeſſionem Auguſtanam* ſibi miſſam a Theologis Vittembergenſibus, hoc præbuit reſponſum, ut habetur *Tom. V. Perp. Trid. Lib. I. cap.* 111. his verbis conceptum. *Cæremonias ſacras, & ſacramenta in Eccleſia catholica a Chriſtianis orthodoxis recepta, numero ſeptenario contineri, Baptiſmo nimirum, unctione divini chriſmatis, communione divina, Ordinatione, Matrimonio, Pœnitentia, & oleo ſancto: ſicut ſeptem ſunt dona Spiritus ſancti, ut loquitur Iſaias; ita ſeptem eſſe ſacramenta, quæ Spiritus ſanctus operatur, nec plura, nec pauciora*. Hoc reſponſum, datum anno 1677,

Lu-

Lutheranorum, qui in proprias trahere partes omni adhibita arte pertentaverant dictum Patriarcham, audaciam repreſſit, eorumque hæreſim luculentius declaravit.

VII. Calviniani anno circiter 1625. Cyrillum Lucari Patriarcham Conſtantinopolitanum, vafrum, & morum corruptione obſcuri nominis hominem, propriæ hæreſis lue de binario ſacramento infecere. Ab eodem fidei confeſſionem extorſerunt, in qua *art.* 15. teſtatur, *Græcorum perpetuam, & conſentientem eſſe doctrinam, duo tantum ſacramenta, Baptiſma, & Euchariſtiam, a ſupremo Legislatore Chriſto ſancita*. Continuo ac Clerus Conſtantinopolitanus, reſcivit, formulam hanc clanculum a verſuto Patriarcha evulgatam, vocem contra eamdem exaltavit, & eiuſdem Cleri nomine Gregorius Coreſſius Chius contrariam catholicæ fidei formulam oppoſuit, quam poſtea Gregorius Proto-Syncellus publici iuris fecit anno 1635. In hac declaratum eſt, ſeptem eſſe novi teſtamenti ſacramenta, conſentiente anno 1635. ipſo Cyrillo Lucari, ut univerſale Græcorum odium declinaret. Demum, Cyrillo e vivis ſublato, Concilium Conſtantinopolitanum anno 1638. congregatum hæc ſtatuit: *Anathema Cyrillo nova dogmata fabricanti, & credenti non eſſe ex inſtitutione Ieſu Chriſti, neque ex Apoſtolorum traditione, praxique perpetua ſeptem Eccleſiæ ſacramenta, Baptiſmum ſcilicet, Chriſma, Pœnitentiam, Euchariſtiam, Sacerdotium, extremam Unctionem, & Matrimonium: ſed falſo aſſerenti duo tantum a Chriſto in Evangelio data eſſe, aut inſtituta, Baptiſmum, & Euchariſtiam*. In altera Synodo Conſtantinopolitana anno 1642. Cyrilli confeſſio proſcripta eſt, quod Calvinianorum errorem continebat. *Eo quod* (inquiunt Patres art. 15.) *quinque Eccleſiæ ſacramenta repudiet, Sacerdotium, ſanctum Chriſma, extremam Unctionem, Confeſſionem, quæ pœnitentia fit, & honorabile Connubium, quæ ad nos antiqua traditio, tamquam res ſacras, tranſmiſit divinæ gratiæ effectrices*. In eumdem Cyrillum anathema dixit Synodus Hieroſolymitana, ſub Patriarcha Doſitheo habita anno 1672. *cap.* V. his verbis. *Cyrillo dogmatizanti, & credenti non eſſe ſeptem Eccleſiæ ſacramenta, videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Pœnitentiam, Euchariſtiam, Ordinem, extremam Unctionem, & Matrimonium, iuxta Chriſti diſpoſitionem, Apoſtolorumque traditionem, nec non & Eccleſiæ conſuetudinem; ſed mentienti duo tantum a Chriſto tradita fuiſſe, Baptiſmum ſcilicet, & Euchariſtiam . . . anathema*. Huc tandem Lutheranorum, & Calviniſtarum artificia reciderunt, ut inde audirent ſuæ hæreſis damnationem, unde ſuarum fraudum vi approbationem ſperabant.

VIII. *Quod apud omnes unum invenitur, non eſt erratum, ſed traditum*: axioma eſt Tertullianæum. Utraque Eccleſia, orientalis, & occidentalis, ſeptem profeſſa eſt ſacramenta ſæculo quo prodierunt Lutherani, & Calviniani. Ab illis percontamur, quando, & ubi innovatio cœperit. Innovarunt Lutherus, & Cal-

Digitized by Google

vinus dogma iſtud. Reclamarunt continuo utriuſque Eccleſiæ Catholici omnes; & in eoſdem anathemata intorſerunt. E contrario Catholici Itali, Galli, Germani, Hiſpani, Angli, Græci, cum catholici, tum ſchiſmatici, Copti, Iacobitæ, Neſtoriani per univerſum chriſtianum orbem diſperſi, obliterato dogmate binarii ſacramenti, quod ſæculo IV. iuxta Calvinum obtinebat, unanimi conſenſu novum ſeptem ſacramentorum dogma fabricarunt? In tanta nationum diverſitate, in tanta Catholicorum, hæreticorum, ſchiſmaticorum multitudine, nemo unus reclamavit? Nullum in univerſa retro antiquitate tantæ innovationis veſtigium? An ſi Romani Pontifices in Eccleſia Latina hoc ſacramentorum numerum ex binario ad ſeptenarium amplificaſſent, obmutuiſſent Græci, Latinis infenſiſſimi? An heinc luculenter non conſtat Lutheranos, & Calvinianos manifeſte delirare, dum iſtius dogmatis variationem nobis exprobrant? Aut ergo deſignent tempus, auctoreſque eiuſmodi mutationis, aut tandem inſanire adverſus catholicam Eccleſiam deſinant.

IX. Catholicam veritatem confirmant tum Euchologia Græca, quorum plura edidit P. Iacobus Goar, tum Ritualia Eccleſiæ Latinæ. Accedit perpetua SS. Patrum traditio, quorum teſtimoniis miſſis, brevitatis gratia, loca tantum indicabo. Tertullianus *Lib. de reſurrectione carnis cap.* VII. Baptiſmum, Confirmationem, & Euchariſtiam; & *Lib. de præſcript. cap.* XLI. Ordinis ſacramentum recenſet. Sed illud eſt advertendum, Patres non ſemper enumerare omnia ſeptem ſacramenta; ſed illa dumtaxat quorum mentio argumento quod tractabant, opportuna erat. Si ergo evincamus, Patres modo unum, modo alterum commemorare, adeo ut nullum ſit cuius illi non meminerint; victoriam adverſus novatores obtinuimus. S. Cyprianus *epiſt.* LXX. præter Baptiſmum, & Euchariſtiam ſacrum chriſma commemorat. *Origenes*, *Tertullianus*, *Pacianus*, *Ambroſius*, *Chryſoſtomus*, *Hieronymus*, *Auguſtinus* & ceteri Pœnitentiam eſſe ſacramentum aperte teſtantur. S. Auguſtinus Baptiſmum, & Euchariſtiam *epiſt.* LIV. Confirmationem *Lib. III. contra litteras Petiliani Donatiſtæ cap.* X. Pœnitentiam *Lib. V. de Baptiſmo cap.* XX. Ordinem *Lib. II. contra epiſt. Parmen. cap.* XIII. numerat, & vera ſacramenta eſſe teſtatur. Et Matrimonium ſacramentum eſſe docet *Lib. de bono coniugali cap.* XVIII. Sacramenti extremæ unctionis meminerunt Innocentius I. *epiſt. ad Decentium*, & S. Ioannes Chryſoſtomus *Lib. III. de Sacerdotio cap.* VI. Mentiuntur ergo novatores, dum effutiunt, altum eſſe ſeptem ſacramentorum ſilentium apud antiquos Patres.

X. Congruentes rationes aſſignat S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXV. *art.* I. cur nec plura, nec pauciora ſint quam ſeptem. Sacramenta duo ſpectant: hominis perfectionem in his quæ pertinent ad cultum Dei, & eiuſdem a peccato curationem. Septem autem homo indiget, ut hæc duo aſſequatur. I. ut ad vitam ſpiri-

Digitized by Google

ritualem regeneretur: & hoc obtinet per *baptiſmum*. 2. augeri, & roborari debet: & hoc augmentum *confirmatio* adfert. 3. alimento indiget: & *eucbariſtico epulo* nutritur. 4. ſi in morbum incidat, ſanari debet: & per *pœnitentiam* amiſſa ſpiritualis vita reſtituitur. 5. virium imbecillitas inſtauranda eſt: & per *extremam unctionem* virtutes roborantur, ſublatis peccatorum reliquiis. 6. dirigi, & imbui debet in via ſpirituali: & per *ordinem* traditur poteſtas adminiſtrandi ſacramenta, & exercendi ſacras cæremonias. 7. per *matrimonium* tandem vir & mulier ſancte coniunguntur, ut ex hac coniunctione filii Dei propagentur, & conſerventur. Ex alio quoque capite ſeptenarii numeri convenientiam colligit. Nam *baptiſmus* inſtitutus eſt contra peccatum originale. *Confirmatio* contra infirmitatem animi. *Eucbariſtia* contra animi proclivitatem ad peccandum. *Pœnitentia* contra peccatum actuale. *Extrema unctio* contra reliquias peccatorum. *Ordo* contra diſſolutionem multitudinis. *Matrimonium* in remedium contra concupiſcentiam. Tandem ſeptem ſacramenta ad ſeptem virtutes animum præparant. Baptiſmus eſt ſacramentum fidei, confirmatio ſpei, Euchariſtia caritatis, pœnitentia iuſtitiæ, extrema unctio perſeverantiæ, ordo providentiæ, matrimonium temperantiæ. Ineptiſſime garrit Chemnitius cum ſuis Lutheranis adverſus harum rationum convenientiam, & de more impudenter mentitur, has rationes a nobis adduci, ut ſeptenarii numeri ſacramentorum inſtitutionem probemus, quemadmodum ſupra indicavi.

XI. Obiiciunt 1. heterodoxi, ſacram Scripturam numeri ſeptenarii nullibi meminiſſe. Sed iam reſponſum eſt, divinam Scripturam nobis explicare ſacramenta, quæ efficiunt numerum ſeptenarium.

XII. Opponunt 2. Traditio Patrum numero ſeptenario ſacramentorum adverſatur. Immo pauciora eſſe definiunt. Primis Eccleſiæ ſæculis diſciplina arcani obtinebat, occultandi videlicet ſacra myſteria religionis noſtræ. Porro duo tantum occultata ſacramenta legimus, *Baptiſmum*, & *Eucbariſtiam*, ut habetur ex S. Auguſtino in *Pſal.* CIII.

XIII. Reſponſio patet ex iis quæ dicta ſunt. Nam Patres numerum ſacramentorum non definierunt, quia nulla tunc controverſia de hoc numero habebatur. Quoties hæretici aliquod ſacramentum negabant, continuo Eccleſia anathemate illos percutiebat. Nonne ſæculo III. damnavit Novatianos, quod neophytos non confirmarent; ſæculo IV. Manichæos, quod ſacras nuptias improbarent; ſæculo XIV. Vicleffiſtas, reiicientes unctionem extremam; & tandem in Concilio Tridentino numerus ſeptenarius definitus eſt, quia hæretici Lutherani, & Calviniani hunc numerum inſectabantur? Utique diſciplina arcani vigebat, occultandi non ſacramenta modo, verum etiam alia religionis noſtræ myſteria. Sed negamus duo tantum occultata ſacramenta fuiſſe. Idque adductis teſtimoniis evincit Cl. Ema-

C iiij nuel

Digitized by Google

nuel Schelſtrates *de diſcipl. arcan. contra Tentzelium cap.* II. *art.* 2. S. Baſilius *Lib. de Spir. ſanct. cap.* XXVII. enumerat *olei inunctionem* inter arcana Ethnicis occultata. S. Ioannes Chryſoſtomus *hom.* XVIII. *in II. Epiſt. ad Cor.* occultandam Gentilibus ſacram ordinationem ſcribit. *Et acclamant ea quæ nota habent initiati. Neque enim fas eſt coram profanis cuncta detegere.* S. Auguſtinus illo ipſo *Pſalmo* CIII. plura quam duo commemorat ſacramenta. *Munus ſacramentorum in baptiſmo, in Euchariſtia, in ceteris ſanctis ſacramentis.* Quod alicubi duo commemoret, non excludit alia. Calvinus *Lib. IV. Inſtit. cap.* XVIII. *§.* 2. exaggerat locum S. Auguſtini, ex *epiſt. ad Ianuarium* nunc LIV. olim CXVIII. deſumptum. Sed de more cavillatur homo verſutus. Ibi Doctor ſanctus duo tantum præcipua ſacramenta commemorat, quia ibi controverſiam non inſtituit de numero ſacrorum ſignorum. Numquid Auguſtinus, & ceteri alii Scriptores ubique omnia numerare ſacra ſymbola debent, dum unius & alterius, prout occaſio fert, mentionem faciunt?

XIV. Sapienter more ſuo S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxv. *art.* 1. ad 3. ad oppoſitionem, petitam ex Dionyſio Areopagita, ſeu ex Auctore Libri de cæleſti Hierarchia, ubi tria tantum numerantur ſacramenta, reſpondet, ibi tantum tractari de iis ſacramentis quæ in officiis hierarchicis exercentur, conſecratione quadam peculiari. Auctor laudati operis meminit *ſacri chrimatis*, ſeu *ſacri unguenti*, quod unum ex tribus eſſe ſacramentis docet. Ergo perperam obtrudunt novatores auctoritatem Dionyſii; cum ipſi & confirmationem, & extremam unctionem ſacramenta eſſe negent. Pudere deberet homines qui ſeveri ratiocinii callentiſſimos ſe iactant, tam ineptis argutationibus graviſſimam cauſſam agere. Sed hic eſt illorum perpetuus mos, dum adverſus Catholicos diſputant.

XV. Opponunt 3. Magiſter Sententiarum primus omnium numerum ſeptenarium ſacramentorum invexit *in IV. diſt.* II. Durandus a numero ſacramentorum matrimonium excludit. Hugo Victorinus *de ſacram. part.* IX. pluſquam ſeptem enumerat ſacramenta.

XVI. Reſp. oppoſitionem hanc luculentius patefacere novatorum deſperatam cauſſam. Petrus Lombardus primus numerum ſacramentorum ſeptenarium aſſeruit? Antea duo erant, & ille proprio marte quinque ſacramenta fabricatus eſt? Et Eccleſia non reclamavit? Nulla natio, Theologorum nemo vocem extulit? Vah commentum putidiſſimum, nec anicella dignum. SS. Thomas, Bonaventura, B. Albertus, & ceteri omnes, ſive ſynchroni, ſive ſuppares, ſive proximi illius temporis ſcriptores unanimi conſenſu, Scripturarum, & apoſtolicæ traditionis adductis teſtimoniis, ſeptenarium eſſe ſacramentorum numerum, diſſentiente nemine, adfirmant. Ad Durandum quod attinet, falſum eſt illum negare, matrimonium eſſe ſacramentum; immo conceptis verbis ſacramentorum numero

ma

matrimonium accenſet in IV. diſt. xxvi. quæſt. iii. *Tenendum eſt abſolute quod matrimonium eſt ſacramentum , cum hoc determinet Eccleſia extra de hæret. Ad abolendam, ubi enumerat matrimonium inter alia ſacramenta*. Ex eo autem quod Durandus adiiciat , matrimonium inferius ceteris ſacramentis eſſe , cauſſamque gratiæ effectricem non eſſe , infertur dumtaxat , illum in hoc turpiter erraſſe . Hugo Victorinus *loc. cit.* aſperſionem aquæ benedictæ , ſacros cineres , benedictionem palmarum , cereum , agnos benedictos , ſacramenta , ideſt ſacras cæremonias , appellat , ad augendam devotionem opportunas ; ut ipſe ibi *cap.* 1. exponit. *Sunt quædam ſacramenta in Eccleſia , in quibus etſi principaliter ſalus non conſtet , tamen ſalus ex eo augetur , in quantum devotio exercetur*. S. Thomas *III. Par. quæſt.* lxv. *art.* 1. *ad* 6. docet , aquam benedictam , & alias conſecrationes non eſſe ſacramenta , ſed diſpoſitiones quaſdam ad ſacramenta , quæ aut removent obſtacula , aut muniunt contra dæmonum inſidias & peccata venialia . Lege ibi plura . Martyrium fide , caritate , & patientia partum ſanctitatem martyri confert ; at ſacramentum non eſt : quia Chriſti inſtitutione caret .

XVII. Quæſt. I. *Utrum lotio pedum inter ſacramenta numeranda ſit ?* Reſp. Fuſo calamo rem hanc pertractant Bellarminus , Turnely , Boucat , & alii plures adverſus novatores . Paucis ego argumentum iſtud perſtringam . Olim in quibuſdam Eccleſiis pedum ablutio præcedebat baptiſmi adminiſtrationem ; nullibi tamen loco ſacramenti habita eſt . Eſt enim in exemplum humilitatis inſtituta , ut habetur Ioan. xiii. *Exemplum dedi vobis , ut quemadmodum ego feci vobis , ita & vos faciatis* . Aliqui Patres hanc lotionem ſacramentum vocant in lata quadam acceptione , ut S. Ambroſius *Lib. de myſteriis cap.* vi. S. Bernardus *ſerm.* 1. *de cœn. Dom.* Nam hæc ſacra ablutio , ut a Chriſto inſtituta , non eſt ſolius humanitatis officium , quo hoſpites honorare antiqui ſolebant ; ſed eſt ritus ſacer , & myſticus , quo humilitatis obſequia ſuadentur . Hæc pedum ablutio nos excitat ad continuas preces , ad venialium culparum abſterſionem frequentem , & ad vigilantiam contra irrumpentes ſuperbiæ , & concupiſcentiæ motus . Sicut enim pedes per terram gradientes pulvere reſperguntur , & niſi frequenter mundentur , ſordeſcunt ; ita anima noſtra quotidie carnalium appetitionum exhalationibus maculatur ; & idcirco ablui frequenter indiget . Huc reſpicientes præfati Patres , in ampla , & minus propria ſignificatione hanc pedum lotionem ſacramentum vocant . Audiamus ipſum S. Bernardum *ſerm. de baptiſmo* , ubi inquit : *Lavamur igitur in baptiſmo , quia deletur chirographum damnationis noſtræ* . De pedum vero lotione hæc ſubdit . *Et unde ſcimus quia ad diluenda peccata quæ non ſunt ad mortem , & a quibus plene cavere non poſſumus ante mortem , ablutio iſta pertineat ? Ex eo plane quod offerenti manus , & caput ad abluendum , reſponſum eſt :* Qui lotus eſt , non indiget niſi ut pedes lavet. *Lotus enim eſt qui gravia peccata*

Digitized by Google

ta non habet, cuius caput, ideſt intentio, & manus, ideſt operatio, & converſatio munda eſt. Sed pedes, qui ſunt animæ affectiones, dum in hoc pulvere gradimur, ex toto mundi eſſe non poſſunt, quin aliquando vanitati, aliquando voluptati, aut curioſitati cedat animus pluſquam oportet. In multis enim offendimus omnes . . . Nemo pernicioſa ſecuritate dormitet, declinans in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis . . . Hinc eſt quod in oratione quam ipſe conſtituit, quotidie pro peccatis illis voluit nos orare. Ipſa ergo lotio non delet vel ipſa venialia peccata; ſed ad infirmitatis noſtræ agnitionem excitat, ut precum frequentia mundare ab eiuſmodi ſordibus animam noſtram ſtudeamus.

XVIII. Quæſt. II. *Quis ordo, & quæ dignitas ſit in ſeptem ſacramentis ſpectanda?* Reſp. Non omnes eumdem in recenſendis ſacramentis ordinem ſervant. Aliqui Euchariſtiæ pœnitentiam præmittunt, & ordini matrimonium. Sed ordo præſcriptus a Tridentino, quem prius ſervaverant Petrus Lombardus, S. Thomas, Concilium Florentinum, optimus eſt, & rationum congruentia a S. Thoma confirmatus. Duplicem diſtinguunt Theologi ordinem, generationis, & dignitatis. Priorem ordinem perſpicue S. Thomas explicat III. Part. quæſt. lxv. artic. 2. *Ratio ordinis ſacramentorum apparet ex his quæ ſupra dicta ſunt . . . . Nam ſicut unum eſt prius quam multitudo; ita ſacramenta quæ ordinantur ad perfectionem unius perſonæ, naturaliter præcedunt ea quæ ordinantur ad perfectionem multitudinis: & ideo ultimo inter ſacramenta ponuntur ordo, & matrimonium, quæ ordinantur ad multitudinis perfectionem; matrimonium tamen poſt ordinem, eo quod minus participat de ratione ſpiritualis vitæ, ad quam ordinantur ſacramenta. Inter ea vero quæ ordinantur ad perfectionem unius perſonæ, naturaliter ſunt priora illa quæ per ſe ordinantur ad perfectionem ſpiritualis vitæ, quam illa quæ ordinantur per accidens, ſcilicet ad removendum accidens nocivum ſuperveniens: cuiuſmodi ſunt pœnitentia, & extrema unctio; poſterior tamen eſt naturaliter extrema unctio, quæ conſummat ſanitatem, pœnitentia, quæ inchoat. Inter alia vero tria manifeſtum eſt quod baptiſmus, qui eſt ſpiritualis regeneratio, eſt prius; & deinde confirmatio, quæ ordinatur ad formalem perfectionem virtutis; & poſtmodum Euchariſtia, quæ ordinatur ad conſecutionem finis.*

XIX. Ad dignitatem ſacramentorum quod attinet, Concilium Tridentinum contra novatores, præſertim Calviniſtas, *ſeſſ.* VII. *can.* III. conſtituit. *Si quis dixerit, hæc ſeptem ſacramenta eſſe inter ſe paria, ut nulla ratione aliud ſit alio dignius; anathema ſit.* Lutherani, & Calviniani paria omnia aſſerunt ſacramenta, quod eodem modo fidem excitent, & nullum ſacramentum in anima ſanctitatem reipſa operetur. Omnium ſacramentorum excellentiſſimum Euchariſtiam eſſe teſtatur Tridentinum *ſeſſ.* XIII. *cap.* III. his verbis. *Commune hoc quidem eſt ſanctiſſimæ Euchariſtiæ cum ceteris ſacramentis ſymbolum eſſe rei ſacræ, & inviſi-*

bilis

bilis gratiæ formam viſibilem ; verum illud in ea excelleus, & ſingulare reperitur, quod reliqua ſacramenta tunc primum ſanctificandi vim habent cum quis illis utitur; at in Eucbariſtia ipſe ſanctitatis auctor ante uſum eſt.

XX. Rationes valde congruentes iſtius dignitatis unius ſacramenti præ alio aſſignat S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxv. *art.* 3. quas iſthuc tranſcribere operæ pretium exiſtimavi. *Dicendum, quod ſimpliciter loquendo ſacramentum Eucbariſtiæ eſt potiſſimum inter alia ſacramenta. Quod quidem tripliciter apparet. Primo quidem ex eo quod in eo continetur : nam in ſacramento Eucbariſtiæ continetur ipſe Chriſtus ſubſtantialiter; in aliis autem ſacramentis continetur quædam virtus inſtrumentalis participata a Chriſto . . . . Semper autem quod eſt per eſſentiam, potius eſt eo quod eſt per participationem. Secundo hoc apparet ex ordine ſacramentorum ad invicem. Nam omnia alia ſacramenta ordinari videntur ad hoc ſacramentum ſicut ad finem. Manifeſtum eſt enim quod ſacramentum ordinis ordinatur ad Eucbariſtiæ conſecrationem : ſacramentum vero baptiſmi ordinatur ad Eucbariſtiæ ſuſceptionem : in quo etiam perficitur aliquis per confirmationem, ut non vereatur ſe ſubtrahere a tali ſacramento : per pœnitentiam etiam, & extremam unctionem præparatur homo ad digne ſumendum corpus Chriſti : matrimonium etiam ſaltem ſua ſignificatione attingit hoc ſacramentum; in quantum ſignificat coniunctionem Chriſti & Eccleſiæ, cuius unitas per ſacramentum Eucbariſtiæ figuratur. Unde & Apoſtolus dicit Ephef.* v. Sacramentum hoc magnum eſt; ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia. *Tertio hoc apparet ex ritu ſacramentorum : nam fere omnia ſacramenta in Eucbariſtia conſummantur, ut Dion. dicit cap.* III. *eccl. hier. ſicut patet quod ordinati communicant, & etiam baptizati, ſi ſint adulti.*

Aliorum autem ſacramentorum comparatio ad invicem poteſt eſſe multiplex. Nam in via neceſſitatis baptiſmus eſt potiſſimum ſacramentorum : in via autem perfectionis ſacramentum ordinis : medio autem modo ſe habet ſacramentum confirmationis : ſacramentum vero pœnitentiæ, & extremæ unctionis ſunt inferioris gradus a prædictis ſacramentis : quia ordinantur ad vitam chriſtianam, non per ſe, ſed quaſi per accidens, ſcilicet in remedium ſupervenientis defectus. Inter quæ tamen extrema unctio comparatur ad pœnitentiam, ſicut confirmatio ad baptiſmum; ita ſcilicet quod pœnitentia eſt maioris neceſſitatis, ſed extrema unctio eſt maioris perfectionis.

XXI. Quæ contra hanc angelicam doctrinam opponi poſſunt, confutat S. Thomas in argumentorum, quæ ibi videri poſſunt, ſolutione.

Digitized by Google

CAPUT VIII.

De ſacramentorum efficacia in producenda gratia. Variæ quæſtiunculæ reſolvuntur.

I. CONcilium Tridentinum *ſeſſ.* VII. *can.* 8. hæc definivit. *Si quis dixerit, per ipſa novæ legis ſacramenta ex opere operato non conferri gratiam, ſed ſolam fidem divinæ promiſſionis ad gratiam conſequendam ſufficere; anathema ſit.* Quoniam novatores Lutherus, & Calvinus docent, ſacramenta non aliud operari, niſi ſenſibili repræſentatione excitare divinarum promiſſionum fidem, qua homines apprehendunt ſanctificationem; ut ſibi conſtent, præfatum canonem cavillari, deridere, & improbare coguntur. Error enim errorem parit, & qui ſemel a recta aberravit ſemita, quo longius progreditur, eo in maiores ſe detrudit anfractus.

II. Calvinus in *Antidoto* ad hunc Tridentinum canonem hæc evomit. *Hic vero non modo clarius, ſed etiam craſſius impietatem ſuam detegunt. Commentum de opere operato & recens eſt, & ab indoctis Monachis excuſum, qui de ſacramentorum natura nihil umquam didicerant: nam in ſacramentis proprie ſolus Deus agit: quia nihil illuc homines ſuum afferunt, ſed accedunt oblatam ſibi gratiam recepturi. . . Pecudes autem iſtæ* (tanta comitate excipit Tridentinos Patres) *in gratuitis Dei donis reperiunt aliquod hominis meritum . . . . Si concedatur illis quod poſtulant, opere operato comparari gratiam in ſacramentis; ſeparatur a fide pars meriti, ut per ſe valeat ſacramenti uſus ad ſalutem. Atqui ſi de ſacramento idem quod de verbo prædicandum eſt, nihil prodeſſe, niſi fide percepta, teſtis eſt Apoſtolus.* Planum eſt Calvinum hoc loci docere, ſacramenta nihil operari, meraque eſſe externa ſymbola, quæ fidem excitant, vi cuius homines iuſti fiunt. Hanc fidem verbum quoque divinum prædicatum excitat. Nullum ergo, ad effectum quod attinet, inter verbum divinum & ſacramenta diſcrimen.

III. Commiſeratione quadam digni eſſent cæci homines, ſi ſuis erroribus contenti, a calumniis contra Catholicos abſtinerent. At doctrinam in ſacro Concilio definitam, manifeſtis mendaciis corrumpunt. Nam Philippus Melanchthon in confeſſione Auguſtana *art.* 13. hæc Catholicis impingit. *Damnat igitur phariſaicam opinionem, quæ obruit doctrinam de fide, nec docet fidem in ſacramentis requiri, quæ credat propter Chriſtum nobis gratiam dari; ſed fingit homines iuſtos eſſe propter uſum ſacramentorum ex opere operato, & quidem ſine bono motu utentium.* Effrenatam calumniam, honeſto homine indignam, refellit vel ipſe *Hugo Grotius*, doctus, gravis, prudens, & honeſtus Auctor, in adnotatis ad Caſſandrum *pag.* 621. ut prius

Digitized by Google

prius animadvertit Cl. Magiſter Laurentius Berti *Lib.XXX.cap.*XIX. hæc ſunt Grotii verba. *Opus operatum intelligitur de efficacia ad honorandam Eccleſiam, & eius unitatem nobis communicandam, ſacramentis attributa. Ceterum non negant Catholici requiri ad ſalutarem uſum in adultis fidem, & Dei amorem: & hæc ita aiunt requiri, ut efficaciæ bonos Deo ſalvus ſit. In his omnibus nihil eſt controverſiæ, ſi dextera interpretatio accedat.*

IV. Martinus Chemnitius in 2. *part. Exam. ad can.*8. *Concil. Trid. cap. de opere operato*, putidiſſimam adverſus Catholicorum doctrinam confirmat incredibili procacitate calumniam his verbis. *Hæc eſt tandem illa Helena, cuius introducendæ, ornandæ, & ſtabiliendæ gratia, præcedentes canones omnes conſtituti ſunt, ut ſcilicet commentum Scholaſticorum, & quidem ipſorum verbis, ſtabiliatur, & retineatur: ſacramenta novi teſtamenti utentibus conferre gratiam ex opere operato, etiamſi in ſuſcipiente non adſit bonus interior motus, modo non ponat obicem.* Si vel unus Catholicorum tantum errorem impune ſuſtineret, aliquid impudenti detrahendum calumniæ eſſet; at cum nec unus id afferat, omni ex parte mendaciſſimum ſe prodit Chemnitius. Paullo poſt hæc ſubdit. *Sed dicunt, nibil aliud ipſas diſputationes de opere operato, & opere operante voluiſſe, quam ſacramentorum virtutem non eſſe ex miniſtri operantis dignitate, ſeu merito æſtimandam, ſed ex Dei auctoris inſtitutione, potentia, & operatione. Ipſe enim eſt qui per externum miniſterium baptizat, ut ſacramenta dicantur valere non ex opere operantis miniſtri, ſed ex opere operato . . . . . Si enim hoc vellent Pontificii, quando de opere operato diſputant, quia ſententia vera eſt, nulla eſſet controverſia.* Deinde poſt plura audacius mendacia ſua multiplicat inquiens: *Et vulgi opiniones teſtantur, quomodo doctrina illa de opere operato, in Papatu tradita, accepta, & intellecta fuerit. Exiſtimant enim abunde ſibi de ſalute proſpectum externa exhibitione, & ſuſceptione ſacramentorum, quidquid fiat de pœnitentia & fide.* Ita ſane eſt. Vulgus, talium impoſterum præſtigiis deceptum, tam horrenda errorum portenta a Catholicis doceri credit. Sed ipſum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XIV. *cap.* IV. calumniam iſtam refellit. *Falſo quidam calumniantur catholicos Scriptores, quaſi tradiderint, ſacramentum pœnitentiæ, abſque bono motu ſuſcipientium, gratiam conferre: quod numquam Eccleſia Dei docuit, neque ſenſit.*

V. Hæc referre pretium operæ exiſtimavi, ut confirmarem quæ alias dixi, Lutheranos, & Calvinianos ſolis mendaciis contra Catholicos bellum agere. Adeo enim luculenta ſunt dogmata noſtra, ut calumniis opus ſit ad ea obſcuranda.

VI. Paucis exponenda eſt Tridentini Concilii doctrina, ut hæreticorum calumniæ ſeipſis diſpereant. Duplex producendæ gratiæ modus, videlicet ex opere operantis, & ex opere operato. Gratia ex opere operantis producitur, quando illam Deus confert intuitu fidei, pietatis, ſeu meriti illius qui ſuſcipit, aut admini-

niſtrat ſacramentum. Ex opere operato gratiam produci dicimus, cum vi, & efficacitate ipſius externi ſigni ſacramentalis, a Chriſto Domino inſtituti, & congruo modo homini applicati, præter iſtius meritum, reipſa producitur. Neceſſario tamen requiritur ut homo ſacramenta percepturus, fidei, & pietatis diſpoſitionibus animam ſuam præparet. Quæ diſpoſitiones neque vim, neque efficacitatem tribuunt ſacramentis, quæ a Chriſto Domino omnem virtutem habent; ſed removent dumtaxat obſtacula quæ efficaciam impediunt ſacramentorum. Ad tam excelſum opus producendum concurrunt Deus ut cauſſa primaria; Chriſti paſſio ut cauſſa meritoria; miniſter ut cauſſa miniſtetialis, coniungens materiam & formam; ſacramentum ut cauſſa iîſtrumentalis: fidei vero, ſpei, pietatis officia hominis ſuſcipientis ſacramentum, tamquam conditiones, diſpoſitioneſve apprime neceſſariæ ſunt. Quid carpere in hac doctrina novatores poſſunt? His paucis delibatis, ſequentem evinco propoſitionem.

VII. *Sacramenta novæ legis* ex opere operato *producunt gratiam*. Quam propoſitionem definivit Concilium Tridentinum *can.* VIII. ſupra reſcripto; eamque fuſius declaravit *can.* VI. his verbis. *Si quis dixerit, ſacramenta novæ legis non continere gratiam quam ſignificant, aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non conferre, quaſi ſigna tantum externa ſint acceptæ per fidem gratiæ, vel iuſtitiæ, & notæ quædam chriſtianæ profeſſionis, quibus apud homines diſcernuntur fideles ab infidelibus; anathema ſit.*

VIII. Sacramenta novæ legis non ſunt tantum ſigna externa, ſed ſigna efficacia, quæ ſubiectam materiam conſecrant, quorum virtute, a merito paſſionis Chriſti derivata, fideles exuto vetere homine remiſſionem obtinent peccatorum, innovantur ſpiritu, regenerantur ad vitam ſpiritualem, & divinis exornantur chariſmatibus: quæ omnia ex Scripturis ſanctis uberrime declarantur. De baptiſmo Ioan. III. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*. Item Apoſtolus ad Titum III. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus ſancti*. Rurſus ad Galatas III. *Quicumque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*. Denuo Epheſ. V. *Chriſtus dilexit Eccleſiam, & tradidit ſemetipſum pro ea, ut illam ſanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ*. Hæc profecto teſtimonia luculenter evincunt, baptiſmum reipſa gratiam conferre. De confirmatione *Act.* VIII. dicitur: *Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum*. De Euchariſtia Ioan. VI. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam*. Et de pœnitentia idem Ioannes cap. XX. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*. De extrema unctione Iacobi V. *Si in peccatis ſit, remittentur ei*. De ordine S. Paulus ad Timoth. IV. *Noli negligere gratiam quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum Preſbyterii*. Matrimonium ſua præſentia Chriſtus conſecravit, ut gratiam conferre oſtenderet.

IX.

IX. Accedit SS. Patrum traditio. Origenes *hom.* XIV. *in Luc.* II. ubi aſſerit, *parvulos baptizari in remiſſionem peccatorum, & per baptiſmi ſacramentum nativitatis ſordes deponi.*

X. Tertullianus Lib. de reſur. carn. cap. VIII. *Caro abluitur, ut anima emaculetur; caro ungitur, ut anima conſecretur; caro ſignatur, ut & anima muniatur; caro manus impoſitione adumbratur, ut anima ſpiritu illuminetur; caro corpore Chriſti, & ſanguine veſcitur, ut & anima de Deo ſaginetur.* Plura ſimilia ſcribit *Lib. de baptiſmo cap.* I. II. & III.

XI. S. Cyprianus *epiſ. ad Donatum de baptiſmo* ſcribit. *Poſtquam undæ genitalis auxilio ſuperioris ævi labe deterſa, in expiatum pectus ac purum deſuper lumen infudit: poſtquam cælitus ſpiritu hauſto in novum me hominem nativitas ſecunda reparavit: mirum in modum protinus confirmare ſe dubia, patere clauſa, lucere tenebroſa, facultatem dare quod prius difficile videbatur, geri poſſe quod impoſſibile putabatur; ut eſſet agnoſcere terrenum fuiſſe quod prius carnaliter natum, delictis obnoxium viveret; Dei eſſe cœpiſſe quod iam Spiritus ſanctus animaret.*

XII. S. Baſilius *Lib. de Spiritu ſancto cap.* XV. efficacitatem baptiſmi ſic deſcribit. *Cum duo ſcopi propoſiti ſint in baptiſmo, videlicet, ut aboleat corpus peccati, poſtea ſanctificet mortem, tum ut vivat ſpiritu, & fructum habeat in ſanctificatione.... Hoc igitur eſt deſuper naſci ex aqua, & ſpiritu, quaſi mortificatio perficiatur in aqua, vitam vero noſtram operetur ſpiritus. Itaque ſi qua eſt gratia in aqua, non eſt ex ipſius aquæ natura, ſed ex ſpiritus præſentia.*

XIII. S. Gregorius Nyſſenus in *orat. de bapt. Chriſti* hæc habet. *Quare ne contemnas divinum lavacrum, neque id tamquam commune propter uſum aquæ parvi facias. Nam id quod operatur, magnum eſt, & ab illo mirabiles exiſtunt effectus.* Plura ibidem habet de ſacramentis aliis, quæ videri poſſunt.

XIV. Optatus Milevitanus Lib. V. adverſ. Parmenian. *Baptiſma Chriſtianorum, Trinitate confectum, confert gratiam: ſi repetatur, facit vitæ iacturam.*

XV. S. Cyrillus Alexandrinus Lib. XI. in Ioan. *Quemadmodum infuſa lebetibus aqua, ſi admoveatur igni vehementi, vim eius concipit; ita ſpiritus efficacitate ſenſibilis aqua ad divinam quamdam, & ineffabilem vim transformatur, omneſque demum in quibus fuerit, ſanctificat.*

XVI. S. Leo ſerm. V. de nat. Dom. *Dominus Ieſus originem quam ſumpſit in utero Virginis, poſuit in fonte baptiſmatis. Dedit aquæ quod dedit matri. Virtus enim Altiſſimi, & obumbratio Spiritus ſancti, quæ fecit ut Maria pareret Salvatorem, eadem facit ut regeneret unda credentem.*

XVII. S. Auguſtinus Lib. IV. contra Creſconium Donatiſtam cap. XVI. *Non eorum meritis a quibus miniſtratur, conſtare baptiſmum, ſed propria ſanctitate, atque veritate propter eum a quo inſtitutus eſt, male utentibus ad perniciem, bene utentibus ad ſalutem.*

XVIII.

Digitized by Google

XVIII. Recenſita teſtimonia, pluribus aliis miſſis, quæ referunt Bellarminus, Natalis ab Alexandro, aliique Theologi noſtri, perſpicue evincunt, ſacra ſymbola gratiam continere, & producere merito paſſionis Chriſti, non fidem tantum excitando, ſed divina virtute operando. Porro dum Catholici docent, ſacramenta producere gratiam *ex opere operato*, non aliud intendunt quam ſacramentis vim ineſſe, & efficacitatem remittendi peccata, ac ſanctificandi animam ex Chriſti inſtitutione.

XIX. Ratione theologica, præfata doctrina confirmatur. Sacramenta conferunt gratiam non per fidem ſive miniſtrantium, ſive ſuſcipientium ſacramenta, ſed ſeipſis. Ergo ex opere operato. Prima propoſitio adeo certa eſt, ut neque ipſi novatores negare eam valeant. Nonne ipſi cum Catholicis adverſus Anabaptiſtas infantes baptizandos docent, ut regnum cælorum aſſequantur? Confert ne his baptiſma gratiam? Si aiunt; ergo ex opere operato. Si negant; ſignum ergo mere externum baptiſma eſt, diſtinguens populum fidelem ab infideli. Et ſic Lutherani, & Calviniani evadunt Sociniani. Numquid actualem fidem in infantibus admittent novatores iſti? An dicent, infantes baptizari in fidem Eccleſiæ, ſupplentis illorum impotentiam? Sed fides Eccleſiæ communis & univerſalis eſt, quæ applicari debet. A quo? A miniſtro? Finge, miniſtrum fide carere. Fatentur quippe heterodoxi validum eſſe baptiſma collatum ab hæretico, a pagano, a mimo. A quo ergo fides iſta applicatur? Ergo firmum manet, ipſum baptiſma ex opere operato, ſeu vi quæ virtute, & merito paſſionis Chriſti ei ineſt, gratiam producere. In adultis vero, ut ſacramenta gratiam conferant, removenda ſunt obſtacula, & fides, ſpes, ac cetera pietatis officia præcedant oportet, quibus anima ſeſe præparet ad tantum donum ſuſcipiendum.

XX. Opponunt 1. *Iuſtus ex fide vivit*: Rom. 1. & rurſus cap. IV. *Credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam*. Reſp. Nugantur, dum hæc obtrudunt: Fidem ad iuſtificationem adultorum neceſſariam eſſe, Catholici omnes docent. Quid heinc? Ipſa ne *ſola* iuſtificat? Ubinam Scripturarum hoc reperitur? Adducant, ſi valent, novatores teſtimonium aliquod. Si fides ſola ſufficeret, ſuperflua ſacramenta eſſent; cum excitari fides poſſit per ſolam verbi prædicationem. Fidem aſſerimus neceſſariam. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*. Ambo requiruntur, & fides ut diſpoſitio, & baptiſma ut cauſſa inſtrumentalis, quæ virtute paſſionis Chriſti animam ſanctificet. Inſiſtunt, ſolum Deum eſſe cauſſam gratiæ; cum dicat Ioannes cap. 1. *Hic eſt qui baptizat*. Reſp. Solus Deus eſt cauſſa primaria; ſacramenta cauſſa ſecundaria. Deus, ſublatis ſacramentis, infundere gratiam poteſt; at Deus ſua infinita clementia adhibere ſacra ſymbola, ſenſibus noſtris accommodata, voluit, eaque virtute, & merito paſſionis Chriſti elevare ad gratiæ ſuæ productionem, animæque ſanctificationem. Miniſter in ſacramentis con-

Digitized by Google

conferendis abſolute dicit : *Ego te baptizo* : *Ego te abſolvo* : quæ loquendi formulæ mendaces eſſent, niſi aliquid operarentur. Inſiſtunt, Phariſæos clamaſſe Matth. XI. *Quis poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus?* Utique ſolus Deus peccata dimittit, quia ipſe ſolus eſt cauſſa prima & princeps gratiæ, & ſanctitatis; ipſe tamen utitur ſacramentis, & miniſtris, tamquam cauſſis inſtrumentalibus, ad eumdem effectum producendum. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*. Solus Deus ſibi delegit hunc modum ſanctificandi animas noſtras. Quid ergo obganniunt?

XXI. Oppones 2. Plures ſanctorum Patrum ſacramenta vocant ſigilla, & pignora gratiæ. S. Bernardus *ſerm. de cæn. Dom.* inquit : *Qua ratione inveſtitur Canonicus per librum, Abbas per baculum, Epiſcopus per annulum, ſic diviſiones gratiarum diverſis traditas eſſe ſacramentis*. Ergo iuxta S. Bernardum, quemadmodum liber, baculus, & annulus Epiſcopi ſigna ſunt ſpeculativa, ſic quoque & ſacramenta. S. Auguſtinus *Lib. XIX. cont. Fauſt. cap.* XVI. ſcribit : *Quid enim ſunt aliud quæque corporalia ſacramenta, niſi quædam quaſi verba viſibilia, ſacroſancta quidem, verumtamen mutabilia, & temporalia?* Ergo, Auguſtino teſte, ſacramenta non aliter concurrunt ad animæ ſanctificationem quam verbum concionatorium.

XXII. Reſp. Iam ſupra dictum eſt, ſacramenta reipſa eſſe pignora, ſigna, ſigilla cæleſtium gratiarum; ſed ſimul cauſſas inſtrumentales gratiæ, & ſanctificationis. Allatum S. Bernardi teſtimonium exponit S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXII. *art.* I. ſicut & teſtimonium Auguſtini. S. Bernardus comparat ſacramenta baculo, annuloque Epiſcopi, quatenus in ratione ſigni conveniunt; & ut oſtendat diverſas eſſe ſacramentorum gratias, ſicuti diverſæ ſunt in Eccleſia dignitates. Quare S. Thomas poſt allatam S. Bernardi auctoritatem, hæc ſcribit. *Dicendum, quod duplex eſt cauſſa agens, principalis, & inſtrumentalis. Principalis quidem per virtutem ſuæ formæ, cui aſſimilatur effectus... Cauſſa vero inſtrumentalis non agit per virtutem ſuæ formæ, ſed ſolum per motum quo movetur a principali agente... Et hoc modo ſacramenta novæ legis gratiam cauſant. Adhibentur enim ex divina ordinatione hominibus ad gratiam in eis cauſandam. Unde Auguſtinus dicit XIX. contra Fauſtum : Hæc omnia (ſcilicet ſacramentalia) fiunt, & tranſeunt; virtus tamen (ſcilicet Dei) quæ per iſtas operatur, iugiter manet. Hoc autem proprie dicitur inſtrumentum, per quod aliquis operatur : unde & Tit.* III. *dicitur : Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*. S. Auguſtinus *loc. cit.* ſacramenta ſpectat, quatenus ſigna ſunt quæ ſignificant aut Chriſtum venturum, aut Chriſtum natum, paſſum, & mortuum. Sacramenta veteris legis Chriſtum futurum portendebant. Chriſto nato, mutata ſunt : quia non venturum, ſed iam adveniſſe repræſentant. Hæc eſt tota mutatio quam in adducto teſtimonio S. Auguſtinus tradit : ſcribit enim

Digitized by Google

ibi contra Manichæos, veterem legem damnantes; oſtenditque, Chriſtum non venıſſe legem ſolvere, ſed adimplere; quamvis eiuſdem legis ſacramenta, & cæremonias mutaverit iuxta temporis diverſitatem.

XXIII. Quæſt. I. *An ſacramenta novæ legis phyſice, vel moraliter gratiam ex opere operato producant?* Reſp. Sacramenta novæ legis & continere gratiam, & eam ex opere operato producere, definivit Concilium Tridentinum: idque hactenus breviter oſtenſum eſt adverſus novatores. Diſputant autem Theologi catholici, utrum phyſice, an moraliter divinam gratiam hæc ſacramenta producant. Quæſtionem hanc, utpote mere ſcholaſticam, & inſtituto meo parum utilem, paucis perſtringam. Cauſſa generatim accepta ea eſt quam effectus conſequitur. Altera per accidens, quæ non influit in effectum, ſed abſque ea effectus non ponitur. Altera per ſe, quæ reipſa effectum parit. Hæc rurſus duplex: una phyſica, quæ reali actione effectum producit; altera moralis, quæ cauſſam effectricem movet, & allicit ad effectum producendum. Tandem utraque in principalem, & inſtrumentalem tribuitur. Principalis phyſica vi propria; inſtrumentalis vi aliunde accepta, effectum producit. Cauſſa moralis principalis intentione propria; inſtrumentalis alterius intentione cauſſam effectricem allicit ad opus.

XXIV. Thomiſtæ communiter cum S. Thoma propugnant, ſacramenta novæ legis phyſice concurrere ad gratiam producendam. Thomiſtis accedunt plures Auguſtiniani. Cl. Magiſter Berti cum AEgidio, & Argentina *Lib. XXX. cap.* xx. diſtinguit duplicem cauſſam phyſicam inſtrumentalem, directam unam, indirectam alteram. Sacramenta inſtrumenta phyſica indirecta gratiæ aſſerit.

XXV. Sententiam S. Thomæ, eiuſque diſcipulorum probabiliorem exiſtimo. Hæc ſunt illius præcipua argumenta. Deus hanc virtutem ſacris ſymbolis communicare potuit; quemadmodum potuit humanitatem hypoſtatice Verbo unire, eaque ut phyſico inſtrumento uti ad gratiam elargiendam, & miracula patranda; quemadmodum lutum ut phyſicum inſtrumentum adhibuit ad cæcum illuminandum; quemadmodum igne materiali animas ſpirituales damnatorum phyſice torquet. Quidni ergo Deus potuit ſacramentis virtutem communicare, vi cuius tamquam inſtrumenta phyſica, divinæ ſuæ omnipotentiæ effectus producant? Potuit: ergo fecit; cum ſacramentorum dignitatem maxime deceat nobilior producendi modus. Hanc doctrinam confirmat Catechiſmus Concilii Tridentini *Part. II. de ſacramentis, §.* 27. his verbis. *Quo pacto tanta res, & tam admirabilis per ſacramentum efficiatur, ut, quemadmodum S. Auguſtini ſententia celebratum eſt, aqua corpus tangat, & cor abluat, id quidem humana ratione, atque intelligentia comprehendi non poteſt. Conſtitutum enim eſſe debet, nullam rem ſenſibilem, ſuapte natura, ea vi præditam eſſe, ut penetrare ad animam queat. At fidei lumine cognoſcimus, omnipotentis Dei virtutem in ſacramentis ineſſe, qua id efficiant quod ſua vi res ipſæ naturales præ-*

ſtare

ſtare non poſſunt. Quæ doctrina hauſta eſt ex Concilio Tridentino can. VI. *Si quis dixerit, ſacramenta novæ legis non continere gratiam quam ſignificant, aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non conferre; anathema ſit*. Et can. VIII. ſtatuitur, hanc gratiam ſacramenta producere ex *opere operato*. Hæc ſane teſtimonia probabilius phyſicam quam moralem productionem præferunt. Cauſſa enim moralis, ſi proprie loqui velimus, nec continet, nec operatur, ſed movet cauſſam effectricem ad opus producendum. Hanc ſententiam S. Thomas conceptis verbis tradit *III. Part. quæſt.* LXII. *art.* I. Cetera argumenta prætereo, cum obvia ſint; quemadmodum & contraria Scotiſtarum, & aliorum obiecta.

XXVI. Quæſt. II. *Quænam ſit gratia quam novæ legis ſacramenta conferunt?* Reſp. Duplex a Theologis gratia diſtinguitur: habitualis una, actualis altera. Hæc motio tranſiens dicitur, qua anima ad pium opus excitatur: illa eſt quid permanens, & intrinſecus inhærens animæ, quam ſanctificat. Gratia quæ ſacramentorum vi confertur, eſt quid internum animæ, intrinſecus inhærens, diſtinctum a motione fluente, & tranſitoria. Hoc definitum eſt in Concilio Tridentino contra novatores, qui ſola exteriori imputatione iuſtificari impios effutiunt: quem errorem Concilium damnat ſeſs. VI. can. XI. *Si quis dixerit, homines iuſtificari vel ſola imputatione iuſtitiæ Chriſti, vel ſola peccatorum remiſſione, excluſa gratia, & caritate, quæ in cordibus eorum diffunditur, atque illis inhæret; anathema ſit*. Item *cap.* VII. fuſius hæc doctrina explicatur. *In hac impii iuſtificatione per Spiritum ſanctum caritas Dei diffunditur in cordibus eorum qui iuſtificantur, atque ipſis inhæret* &c. Definitum tamen non eſt, ut advertit Dominicus Soto *Lib. II. de grat. cap.* XVIII. ab Eccleſia, gratiam hanc ſanctificantem eſſe verum habitum, & veram qualitatem. *Concilium*, inquit, *conſulto abſtinuit a vocabulo habitus, ut rem expreſſe non definiret*. Idem afferit Melchior Cano *Lib. VII. de loc. theol. cap.* II. De fide ergo eſt caritatem, & gratiam ſanctificantem eſſe quid intrinſecum inhærens; non autem eſſe in Philoſophorum ſenſu verum habitum, & veram qualitatem.

XXVII. Quæſt. III. *An ſacramenta, præter gratiam ſanctificantem, peculiarem aliquam gratiam, quæ ſacramentalis dicitur, conferant?* Reſp. Duplicem diſtinguunt Theologi gratiam ſanctificantem: unam omnibus ſacramentis communem, alteram cuique propriam. Communis omnium ſententia eſt, ſingula ſacramenta præter gratiam ſanctificantem, omnibus ſacramentis communem, & dona eidem annexa, peculiarem aliquam gratiam ſacramentalem conferre. Nam quodlibet ſacramentum confert gratiam convenientem fini ad quem inſtitutum eſt. Hæc vero gratia ſacramentalis non eſt habitus diſtinctus a gratia ſanctificante; ſed eſt ius quoddam ad nova & ſpecialia auxilia obtinenda. Quod ius gratuitum eſt, utpote non in meritis noſtris, ſed in liberali, & omnino gratuita divina benevolentia,

D ij &

& miſericordia fundatum. Notio iſtius gratiæ ſacramentalis, additæ gratiæ ſanctificanti, doniſque eidem annexis, vix explicari poteſt. Gratia baptiſmalis regenerat hominem ad vitam novam, & ſpiritualem, ut vitiis, mundo, ſatanæ, & pompis, quibus renuntiat baptizatus, moriatur. Ideo gratia hæc ius præbet ad obtinenda auxilia huic fini aſſequendo conſentanea. Gratia itaque ſacramentalis baptiſmi hominem illuminat ad vanas pompas, oblectamenta, illecebraſque mundi contemnendas, & ſatanæ inſidias repellendas. Gratia hæc chriſtianæ profeſſionis dignitatem, & vitæ noſtræ ad Chriſti Domini exemplar conformandæ debitum ob oculos ponit, vireſque ad id præſtandum porrigit. Confirmatio ius præbet ad auxilia obtinenda quibus Chriſti fides, occaſione data, coram tyranno propugnetur. Renatus, & roboratus chriſtianus homo divinæ Euchariſtiæ epulo nutritur, & ad augmentum iſtius vitæ conſequendum auxilia obtinet. Pœnitentia animæ ægritudines ſanat, ſubſidia ad ſatisfactionem pro patratis culpis Deo reddendam, & futura præcavenda mala ſuppeditat. Extrema unctio in agone contra hoſtis tentationes fortes efficit; & corporis vires, prout animæ expedit, inſtaurat. Ordinis gratia inſtruit ad ſacra munia peragenda, divinumque cultum propagandum. Matrimonii gratia eo pertinet ut coniugum benevolentiam mutuam foveat, concupiſcentiam frenet, temperetque, ut filii in Dei timore educentur. Gratia hæc ſacramentalis dicitur conferre ius ad auxilia obtinenda tempore ſucceſſivo, cum videlicet iis opus fuerit ad finem comparandum, ſeu effectus producendos: idcirco tota ſimul non confertur, ſed ſucceſſive.

XXVIII. Quæſt. IV. *Sacramenta novæ legis conferunt ne eamdem omnino æqualem gratiam omnibus?* Reſp. Communis ſententia eſt adfirmans, æqualem ſacramenta conferre gratiam, quando eadem omnino eſt ex parte ſuſcipientium diſpoſitio. Ratio patet: quia quando cauſſa eadem eſt, & eodem prorſus modo diſpoſita, & applicata, eumdem parit effectum. Si diverſæ ſint ſuſcipientium diſpoſitiones; tum ſacramenta ex opere operato diverſam, maiorem nempe, vel minorem, gratiam conferunt. Id aperte colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* VI. *cap.* VII. ubi declaratur *in baptizatis iuſtitiam recipi ſecundum menſuram quam Spiritus ſanctus partitur ſingulis, prout vult, ſecundum propriam cuiuſcumque diſpoſitionem, & cooperationem.* Sacramenta agunt ut cauſſæ neceſſariæ, quæ quantum ad ſpeciem determinatum effectum habent; at maior, aut minor gratiæ producendæ perfectio ex maiori, aut minori diſpoſitione illius qui ſacramentum ſuſcipit, pendet.

XXIX. Quæſt. V. *An ſacramenta vivorum per accidens producere gratiam primam valeant?* Reſp. Alia ſunt ſacramenta mortuorum, ut baptiſmus, & pœnitentia, quæ per ſe primam; alia vivorum, quæ per ſe ſecundam gratiam conferunt. Prima gratia dicitur quæ homini, eadem deſtituto, & peccatis inquinato, con-

confertur : ſecunda eſt quæ datur homini Iuſto. Sacramenta vivorum per ſe hanc ſecundam gratiam conferunt. Diſputant Theologi, utrum hæc vivorum ſacramenta *per accidens* conferre gratiam primam valeant. Negat P. Vaſquez *in III. Part. diſp.* ccv. cum pluribus aliis; ſed adfirmat communis, & vera ſententia, quam docet S. Thomas III. Part. quæſt. lxxix. art. 3. *Poteſt tamen hoc ſacramentum operari remiſſionem peccati.... etiam perceptum ab eo qui eſt in peccato mortali, cuius conſcientiam, & affectum non habet. Forte enim primo non fuit ſufficienter contritus; ſed devote, & reverenter accedens, conſequetur per hoc ſacramentum gratiam caritatis, quæ contritionem perficiet, & remiſſionem peccati.* Ratio ipſa patet. Sacramenta ſuapte natura gratiam conferunt illis qui obicem non ponunt. At ſi quis ad Euchariſtiam aliqua gravi culpa infectus, cuius poſt diligens examen ſe reum invincibiliter ignorat, accedat pietatis, & religionis affectu, nullum obicem ponit. Ergo hoc ſacramentum producere gratiam in illo debet : non ſecundam, quia nullam in eo ſupponit : ergo primam, per accidens quidem, & indirecte. Similiter duo ſacramenta mortuorum per accidens conferre ſecundam gratiam valent : quandoquidem ſi quis perfecta contritione iuſtificatus accederet ad baptiſmum, aut pœnitentiam, hac in hypotheſi ſacramenta iſta gratiam primam, quam ſupponunt, non conferrenr, ſed dumtaxat eamdem augerent. Prima tamen gratia non daretur eo in caſu ſine voto baptiſmi, aut pœnitentiæ; ut clarius explicabitur ſuo loco.

CAPUT IX.

De charactere, quem imprimunt aliqua novæ legis ſacramenta, & de diſcrimine ſacramentorum novæ a ſacramentis veteris legis.

I. PRæter effectum gratiæ, quam omnia ſacramenta evangelica, niſi ponatur obex, conferunt, tria, nempe baptiſmus, confirmatio, ordo, imprimunt characterem. VVicleffus, Lutherus, Calvinus, & ceteri novatores contendunt, nullum novæ legis ſacramentum imprimere characterem. Fabulantur, Innocentium III. inventorem eſſe iſtius dogmatis. Quem errorem damnavit Concilium Tridentinum ſeſſ. vii. can. ix. *Si quis dixerit, in tribus ſacramentis, baptiſmo ſcilicet, confirmatione, & ordine, non imprimi characterem in anima, hoc eſt ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile, unde ea iterari non poſſunt; anathema ſit.*

II. Catholici omnes, tamquam fidei dogma, propugnant, tria præfata ſacra-

Digitized by Google

menta characterem imprimere; & ideo hæc ſacramenta iterari non poſſe. Veritas hæc, in Tridentina Synodo definita, ex divinis Scripturis eruitur. S. Paulus II. ad Cor. I. *Qui unxit nos Deus, qui & ſignavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus noſtris*. Rurſus Epheſ. cap. I. *In quo credentes ſignati eſtis Spiritu promiſſionis ſancto, qui eſt pignus hereditatis noſtræ*. Et tandem cap. IV. *Nolite contriſtare Spiritum Dei, in quo ſignati eſtis in diem redemptionis*. Perennis Patrum traditio eamdem confirmat veritatem. S. Cyrillus in præfat. ad catecheſ. *Magnum ſane eſt propoſitum hoc baptiſma, captivitatis liberatio, peccatorum remiſſio, mors peccati, animæ regeneratio, veſtimentum candidum, ſignaculum ſanctum, & indelebile*. Item catecheſi IV. *Spiritus ſanctus tempore baptiſmatis animam obſignat*. Gratia autem non eſt ſignaculum indelebile.

III. S. Auguſtinus tract. VI. in Ioan. *Tene quod accepiſti, non mutatur, ſed agnoſcitur: character eſt Regis mei, non ero ſacrilegus: corrigo deſertorem, non muto characterem*. Item epiſt. CLXXXV. alias l. *Quare ergo me non baptizas, ut abluas me a peccatis? Reſpondeo, quia non facio iniuriam characteri Imperatoris, cum errorem corrigo deſertoris*. Tandem Lib. VI. contra Donatiſtas cap. I. *Satis eluxit Paſtoribus Eccleſiæ catholicæ toto orbe diffuſæ, per quos poſtea plenarii Concilii auctoritate originalis conſuetudo firmata eſt, etiam ovem quæ foris errabat, & dominicum characterem a fallacibus deprædatoribus ſuis foris acceperat, venientem ad chriſtianæ unitatis ſalutem, ab errore corrigi, a captivitate liberari, a vulnere ſanari; characterem tamen dominicum in ea agnoſci potius quam improbari*. Similia docent S. Baſilius *hom.* XIII. S. Ioannes Chryſoſtomus *orat.* II. *in Epiſt. ad Epheſ.* S. Epiphanius *hæreſ.* VIII. & ceteri Patres.

IV. S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXIII. ſex articulis rem hanc illuſtrat. *Artic.* I. congruentem rationem cur imprimi character iſte debeat, aſſignat inquiens: *Quicumque ad aliquid certum deputatur, conſuevit ad illud conſignari, ſicut milites qui adſcribebantur ad militiam, antiquitus ſolebant quibuſdam characteribus corporalibus inſigniri, eo quod deputabantur ad aliquod corporale*. Porro chriſtiani homines ad militiam ſpiritualem agendam, ad Dei cultum propagandum deſtinati ſunt. Ergo ſpirituali ſigno diſtinguantur oportet. Signum autem iſtud indelebile eſſe, ex eo colligitur quod ſacramenta quæ illud imprimunt, iterari nequeant.

V. Quæſt. I. *Quid ſit character, & quænam illius proprietates?* Reſp. Quæſtiones non minus curioſas quam inutiles fuſo calamo verſant Theologi non pauci, ut characteris iſtius notionem exponant. Salmanticenſes *tract.* I. *cap.* VI. ſeptem inſtituunt quæſtiones. I. quærunt, num ſit ens reale. 2. utrum ſit in prædicamento relationis, an reducatur ad prædicamentum qualitatis. 3. an pertineat ad tertiam ſpeciem qualitatis. 4. pertineat ne ad quartam qualitatis ſpeciem, ſeu ad figu-

figuram. 5. utrum collocandus ſit in prima ſpecie qualitatis. 6. utrum reduci poſſit ad ſecundam qualitatis ſpeciem per modum potentiæ activæ, vel paſſivæ. 7. hæreat ne animæ, an eiuſdem potentiis. Hæc omnia fuſo calamo per diſtinctos ʃʃ. diſputant. Durandus in *IV. diſt.* IV. *quæſt.* I. exiſtimat characterem eſſe ens rationis, ſeu relationem rationis.

VI. Paucis dico, characterem non eſſe relationem, ſive rationis, ut vult Durandus, ſive realem, ut vult Scotus; ſed quid reale abſolutum, intellectui proxime hærens. Prima pars ſeipſa patet. Character eſt ſignum indelebile animæ impreſſum. Hoc autem relationi rationis minime congruit. Quare opinio Durandi ut falſa communiter reiicitur. Similiter Scoti ſententia falſa eſt. Character enim producitur, & imprimitur. Relatio autem ex fundamento, & termino reſultat. Eſt itaque character aliquid reale abſolutum, permanens indelebiliter in anima. Si autem quæras, in qua categoria conſtituendum character ſit; reſpondet S. Thomas loc. cit. art. 2. *Sicut virtus quæ eſt in ſacramentis, non eſt in genere per ſe, ſed per reductionem, eo quod eſt quiddam fluens, & incompletum; ita etiam character non proprie eſt in genere, vel ſpecie, ſed reducitur ad ſecundam ſpeciem qualitatis.* Docet vero *ibidem art.* 4. S. Doctor, characterem proxime & immediate hærere intellectui. *Character*, inquit, *eſt quoddam ſignaculum quo anima inſignitur ad ſuſcipiendum, vel aliis tradendum ea quæ ſunt divini cultus. Divinus autem cultus in quibuſdam actibus conſiſtit. Ad actus autem proprie ordinantur potentiæ animæ, ſicut eſſentia ordinatur ad eſſe. Et ideo character non eſt, ſicut in ſubiecto, in eſſentia animæ, ſed in eius potentia.* Si plura cupis, lege ipſum S. Doctorem, qui omnia quæ deſiderari poſſunt hac de re, perſpicue exponit.

VII. Quæſt. II. *Quomodo differant ſacramenta novæ a ſacramentis legis veteris?* Reſp. Omnes fatentur, ſacramenta evangelica diſcrepare pluribus titulis a ſacramentis moſaicis, ut in ritibus, in cæremoniis externis, in numero, aliiſque pluribus. Id quod in diſputationem potiſſimum vocatur, eſt, utrum hæc duo ſacramentorum genera differant in gratiæ productione: & in hoc puncto diſſident Theologi. Alii cenſent, ſacramenta moſaica gratiam produxiſſe ex opere operato; alii contendunt, neque ex opere operantis illam contuliſſe.

VIII. Communis, & vera ſententia hæc eſt. Vetera ſacramenta non ex opere operato, ſed ex opere operantis gratiam producebant. Plurima ſunt Scripturarum oracula ex quibus hæc veritas hauritur. S. Ioannes cap. I. *Lex per Moyſen data eſt, gratia & veritas per Ieſum Chriſtum*. S. Paulus ad Hebræos X. *Umbram habens lex futurorum bonorum, non ipſam imaginem rerum*. Rurſus ad Galatas IV. *Quomodo convertimini iterum ad infirma & egena elementa?* Et tandem de ſacrificiis, & ſacramentis generatim ad *Hebr.* IX. hæc ſcribit. *Munera, & hoſtiæ offeruntur, quæ non poſſunt iuxta conſcientiam perfectum facere ſervientem, ſolummodo in cibis,*

Digitized by Google

& in potibus, & variis baptiſmatibus, & iuſtitiis carnis . . . . Sanguis hircorum, & taurorum, & cinis vitulæ aſperſus inquinatos ſanctificat ad emundationem carnis. Et cap. x. *Impoſſibile enim eſt ſanguine taurorum, & hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit: Hoſtiam, & oblationem noluiſti; corpus autem aptaſti mihi: holocautomata pro peccato non tibi placuerunt.*

IX. Heinc conſtat quam impudenter more ſuo blateret Calvinus *Lib. IV. inſtit. cap.* XIV. *§.* 23. ubi in Scholaſticos invehitur, effutiens, *penitus explodendum eſſe ſcholaſticum illud dogma quo tam longum diſcrimen inter veteris, ac novæ legis ſacramenta notatur, perinde ac ſi illa non aliud quam Dei gratiam adumbrarent, hæc vero præſentem conferant.* Paria ergo cum novis vetera ſacramenta efficere Calvinus audet? Scholaſticum dogma vocat doctrinam Apoſtoli Pauli, qua luculenter ſacramenta evangelica excellentiora moſaicis declarantur? Innumera ſunt Patrum teſtimonia quibus ſignificatur, ſacramenta vetera non produxiſſe gratiam ex opere operato. S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXII. *art.* 6. propoſitam ſententiam perſpicue tradit. *Sic ergo patet quod ſacramenta veteris legis non habebant in ſe aliquam virtutem qua operarentur ad conferendam gratiam iuſtificantem; ſed ſolum ſignificabant fidem, per quam iuſtificabantur.*

X. Nulla vera ratio iſtius diſcriminis præter divinam voluntatem aſſignari poteſt. Congruentiam dumtaxat *loc. cit.* aſſignat S. Thomas. Omnis iuſtificatio eſt, fuitque per Chriſtum. Conſentaneum autem eſt ut nobiliori modo ſanctificet animas Chriſtus præſens, ac ſanctificaret Chriſtus futurus; cum res præſentes efficacius agant quam futuræ: res quippe futuræ non agunt niſi quatenus intentionaliter per actum animæ apprehenduntur, eo modo quo finis per cognitionem movet; res vero præſentes phyſice operari valent. Igitur in veteri lege Chriſtus Dominus ſanctificabat, quatenus apprehenſus per fidem futurus. Quare ſacramenta vetera erant proteſtationes fidei, qua fideles in Chriſtum futurum credebant. Hæc eſt mera congruentia; cum Deus potuiſſet intuitu paſſionis futuræ Chriſti illorum ſacramentorum uſu reipſa gratiam conferre. Vetera itaque ſacramenta non ex opere operato, ſed ex opere operantis, ſeu ex fide, & pietate aut miniſtrantis, aut percipientis ſacramentum, gratiam conferebant.

XI. Quæſt. III. *Utrum circumciſio ex opere operato remitteret peccatum originale?* Reſp. Peculiarem de circumciſione Theologi controverſiam inſtituunt. Plures non improbabiliter contendunt, circumciſionem haudquaquam inſtitutam fuiſſe in peccatis originalis remedium. Quoniam *Gen. cap.* XVII. hæc habentur. *Circumcidetur ex vobis omne maſculinum, & circumcidetis carnem præputii veſtri, ut ſit ſignum fœderis inter me & vos.* Nulla hic peccati originalis delendi mentio. Contrariam ſententiam probabiliorem exiſtimo, quam aperte docent S. Auguſtinus, S. Thomas, & communiter Thomiſtæ. S. Auguſtinus *Lib. II. de nupt. & concupiſc.*

piſc. cap. XI. hæc ſcribit. *Ex quo enim instituta eſt circumciſio in populo Dei*; *quod erat tunc ſignaculum iuſtitiæ fidei, ita ad ſignificationem purgationis valebat & in parvulis originalis, veteriſque peccati; ſicut & baptiſmus ex illo valere cœpit ad innovationem hominis, ex quo eſt inſtitutus: non quod ante circumciſionem iuſtitia fidei nulla erat . . . ſed ſuperioribus temporibus omni modo latuit ſacramentum iuſtificationis ex fide.* Vide plura *Lib. XVI. de Civ. Dei cap.* XXVI. & XXVII. S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxx. *art.* 4. inquit: *Ab omnibus communiter ponitur, quod in circumciſione peccatum originale remittebatur.*

XII. Circa modum quo circumciſio remittebat peccatum originale, Scotus docet id præſtitiſſe ex opere operato. Contrariam ſententiam docet S. Thomas *loc. cit.* his verbis. *In circumciſione autem conferebatur gratia, non ex virtute circumciſionis, ſed ex virtute paſſionis Chriſti, cuius ſignum erat circumciſio; ita ſcilicet quod homo qui accipiebat circumciſionem, profitebatur ſe ſuſcipere talem fidem, vel adultus pro ſe, vel adultus pro aliis.* Plura ſunt & Scripturarum, & Patrum teſtimonia quæ doctrinam hanc confirmant, quæque brevitatis ſtudio prætereo.

CAPUT X.

De auctore, & inſtitutore ſacramentorum.

I. ANtiquorum Scholaſticorum aliqui docuerunt, Apoſtolos ex Chriſti conceſſione aliqua inſtituiſſe ſacramenta, præſertim confirmationem, & extremam unctionem. Plures nunc, & quidem graves Theologi, ut Bellarminus, Vaſquez, Becanus, & alii, docent, de fide eſſe, omnia ſacramenta Chriſtum Dominum immediate per ſeipſum inſtituiſſe. Alii negant id eſſe de fide; quamvis adfirment ipſum reapſe omnia ſacramenta immediate inſtituiſſe; & qui oppoſitum ſentiret, fortaſſis temeritate non vacaret. Ita docent Soto, Eſtius, Suarez, & hodie communis ſententia eſt.

II. Dicendum igitur, Chriſtum Dominum omnia & ſingula ſacramenta novæ legis immediate per ſeipſum inſtituiſſe. Hoc aperte docent Scripturæ divinæ, quarum teſtimonia ſupra recenſui, dum ſacramenta novæ legis ſeptem eſſe declaravi. Apoſtoli ipſi miniſtros ſe, non inſtitutores ſacramentorum appellant. S. Paulus inquit I. Cor. III. *Quid eſt Apollo? Quid vero Paulus? Miniſtri eius cui credidiſtis.* Et rurſus cap. IV. *Sic nos exiſtimet homo ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.* Et S. Petrus *Epiſt.* I. *cap.* IV. omnes Apoſtolos vocat *diſpenſatores multiformis gratiæ Dei.* Accedit traditio Patrum. S. Ambroſius *Lib. IV. de ſacram. cap.* IV. inquit: *Ergo auctor ſacramentorum quis eſt niſi Dominus Ieſus? De cælo iſta ſacramenta venerunt.* S. Auguſtinus de vera Religione cap. XVII. *Ab Dei*

ipſa

Digitized by Google

Dei ſapientia, homine aſſumpto, a quo in libertatem vocati ſumus, pauca ſaluberrima conſtituta ſunt, quæ ſocietatem chriſtiani populi, hoc eſt ſub uno Deo liberæ multitudinis, continerent. Tandem Concilium Tridentinum ſeſſ. VII. can. I. *Si quis dixerit, ſacramenta novæ legis non fuiſſe omnia a Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta &c. anathema ſit.* Et de extrema unctione *ſeſſ. XIV. can. I.* hæc decernit. *Si quis dixerit, extremam unctionem non eſſe vere & proprie ſacramentum, a Chriſto Domino noſtro inſtitutum, & a Beato Iacobo Apoſtolo promulgatum . . . anathema ſit.* Adeo luculenti ſunt canones iſti, ut vix percipere valeam, quomodo, ſalva fide, defendi poſſit, ſacramentorum aliquod ab Apoſtolis inſtitutum fuiſſe. Idcirco mihi probabilior eſt ſententia Bellarmini, & aliorum, de fide nempe eſſe, omnia ſacramenta novæ legis inſtituta fuiſſe *immediate* a Chriſto Domino. Nam ſi Apoſtoli aliquod ſacramentorum inſtituiſſent, revera Chriſtus non eſſet omnium ſacramentorum conditor. Concilium autem definit, omnia ſacramenta condita eſſe a Chriſto Domino. Nec eſt quod reponatur, Chriſtum dici omnium ſacramentorum inſtitutorem, quatenus ipſe poteſtatem tradidit Apoſtolis aliqua inſtituendi ſacramenta. Nam heinc infertur, Chriſtum reipſa non eſſe inſtitutorem. An quiſquam umquam docuit, Apoſtolos propria poteſtate inſtituiſſe ſacramentum aliquod ? Omnes illi qui aſſerebant, Apoſtolos aliquod inſtituiſſe ſacramentum, docebant id præſtitiſſe poteſtate ſibi a Chriſto communicata. Cum ergo Concilium definiat, omnia ſacramenta Chriſtum Dominum inſtituiſſe, perſpicue excludit ab hac inſtitutione Apoſtolos, & Chriſtum Dominum illa immediate condidiſſe conſtituit.

III. Ratione eadem veritas confirmatur. Deus per ſe & immediate inſtituit ſacramenta veteris legis, quæ erat egena elementa. Ergo potiori iure inſtituit omnia ſacramenta novæ legis; cum ſint perfectiora, & abundantiora dona efficiant. Præterea quis elemento ſenſibili vim animam ſanctificandi, quis aquam, oleum, panem ad gratiam conferendam elevare, niſi ſolus Deus, valet? Tandem ſolus Deus ædificator Eccleſiæ eſt: ſolus Deus fidei articulorum conditor eſt. Ergo ſolus Deus inſtitutor eſt ſacramentorum, quæ ſunt ſacra illa ſymbola quibus divinum ædificium munitur, obſignatur, atque perficitur.

IV. Non contenti Scholaſtici plures ea explanare quæ Deus fecit, ultra ad diſputandum pergunt, num communicare ſaltem Deus poſſit ſimplici creaturæ inſtituendi ſacramenta poteſtatem. Sententiam negantem Scotus, Gabriel, Durandus, Vaſquez, & alii; affirmantem Thomiſtæ, Suarez, Valentia, AEgidiani omnes, pluresque alii defendunt. Otio abuterer, ſi controverſiam hanc diſpiciendam ſuſciperem. Triplicem diſtinguunt poteſtatem: *auctoritatis*, quæ ſoli Deo convenit: *excellentiæ*, quæ humanitatis Chriſti propria eſt: *miniſterii*, ſeu delegata Eccleſiæ miniſtris, qui eadem inſtructi, ſacramenta a Chriſto inſtituta perficiunt, & diſpenſant. Poteſtatem *auctoritatis* non poſſe creaturæ impertiri, docent omnes,

omnes; cum hæc ſolius Dei propria ſit. At quod Deus poſſit excellentiæ poteſtatem creaturis communicare, docet S. Thomas III. Part. quæſt. lxiv. art. 4. *Potuit miniſtris communicare, dando ſcilicet eis tantam gratiæ plenitudinem, ut eorum meritum operaretur ad ſacramentorum effectus, ut ad invocationem nominum ipſorum ſanctificarentur ſacramenta, & ipſi poſſent ſacramenta inſtituere, & ſine ritu ſacramentorum effectum ſacramentorum conferre ſolo imperio.* Subdit tamen ad 1. reipſa hanc Deum poteſtatem *excellentiæ* non communicaſſe Eccleſiæ miniſtris *propter fidelium utilitatem, ne in homine ſpem ponerent, & ne eſſent diverſa ſacramenta, ex quibus diviſio in Eccleſia oriretur; ſicut apud illos qui dicebant: Ego ſum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephæ.* Quæ contra hactenus dicta opponi ſolent, prætereo; cum non ſit pretium operæ ea expendere.

CAPUT XI.

De ſacramentorum miniſtris.

PLura ſcitu neceſſaria de ſacramentorum miniſtris dicenda occurrunt: idcirco iſtud in ſequentes ſſ. tribuo, ut quæ diſputari a Theologis de miniſtrorum influxu ad gratiæ productionem, de illorum intentione, fide, & probitate ſolent, exponere clarius valeam.

§. I.

Sacramentorum miniſtri, ut cauſſæ inſtrumentales, active cum ipſis ſacramentis concurrunt ad ſanctificationem. Soli homines viatores ſunt ſacramentorum miniſtri.

1. SI ipſa ſacra ſymbola divina virtute elevantur ad gratiam producendam; non eſt cur hæc prærogativa ipſis miniſtris denegetur. Sed factum divinis Scripturis evincendum eſt. Miniſter ſacramenti pœnitentiæ vere abſolvit a peccatis, ut habetur Ioan. xx. *Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Rationem congruam præbet S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxiv. *art.* 1. ubi inquit: *Homo poteſt operari ad interiorem effectum ſacramenti, inquantum operatur per modum miniſtri. Nam eadem ratio eſt miniſtri, & inſtrumenti: utriuſque enim actio exterius adhibetur, ſed ſortitur effectum interiorem ex vir-*

virtute principalis agentis, quod eſt Deus. Porro ſacramenta ſunt cauſſæ inſtrumentales effectrices ſanctificationis noſtræ. Ergo etiam miniſtri eadem ſacramenta miniſtrantes. Excipitur tamen Euchariſtiæ ſacramentum, quod non conſiſtit in uſu. Elapſa enim miniſtri actione, conſiſtunt ſacra ſymbola, ſeu ſpecies, ſub quibus vere, & realiter corpus Chriſti continetur: & iſtius ſacramenti ſumptio gratiam confert poſt elapſam miniſtri actionem. Cetera ſacramenta, quæ in actione conſtituta ſunt, ſimul cum actione miniſtri unam conſlant cauſſam inſtrumentalem ad ſanctificationem producendam.

II. Solus homo viator, ſed non omnis, eſt ordinarius, & idoneus miniſter ſacramentorum. Id evincitur ex divinis Scripturis. *Accipite Spiritum ſanctum: quorum* &c. Ioan. xx. Et Paulus I. Cor. iv. *Sic nos exiſtimet homo ut miniſtros Chriſti* &c. Item II. Cor. iii. *Qui nos idoneos miniſtros novi teſtamenti fecit*. Rurſus Hebr. v. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis: qui condolere poſſit iis qui ignorant, & errant, quoniam & ipſe circumdatus eſt infirmitate* &c.

III. Quid ſi Angeli, aſſumpto viſibili corpore, ſacramenta miniſtrarent? S. Thomas *III. Par. quæſt.* lxiv. *art.* 4. reſpondet. *Sciendum tamen, quod ſicut Deus virtutem ſuam non alligavit ſacramentis, quin poſſit ſine ſacramentis effectum ſacramentorum conferre; ita etiam virtutem ſuam non alligavit Eccleſiæ miniſtris, quin etiam Angelis poſſit virtutem tribuere miniſtrandi in ſacramentis. Et quia boni Angeli ſunt nuntii veritatis, ſi aliquod ſacramentale miniſterium a bonis Angelis perficeretur, eſſet ratum habendum: quia deberet conſtare hoc fieri voluntate divina: ſicut quædam templa dicuntur angelico miniſterio conſecrata. Si vero dæmones, qui ſunt ſpiritus mendacii, aliquod ſacramentale miniſterium exhiberent, non eſſet ratum habendum*. Si ſancti comprehenſores, corpore per miraculum aſſumpto, ſe viſibiles præberent, miniſtrare hi ſacramenta poſſent; ut indicare S. Thomas *loc. cit. ad* 2. videtur. Sed hæc omnia extraordinaria ſunt, quæ humanæ mentis aciem fugiunt.

IV. Solus, ſed non omnis, homo idoneus eſt ſacramentorum miniſter. Oppoſitum docuit Lutherus, qui poteſtatem ab uſu diſtinguit. Poteſtatem adminiſtrandi ſacramenta cuilibet Chriſtiano per baptiſmum tributam aſſerit. Uſum autem iſtius poteſtatis uſurpare neminem ſibi debere contendit, niſi qui legitime vocatus fuerit. Sic enim ſcribit in Libro ad Pragenſes. *Sacerdos, in novo præſertim teſtamento, non fit, ſed naſcitur; non ordinatur, ſed creatur. Naſcitur autem in baptiſmo, ſuntque prorſus omnes Chriſtiani Sacerdotes*. Immo pueris, & feminis adminiſtrandi ſacramenta poteſtatem concedit. Hanc quippe illius propoſitionem damnavit Leo X. *Ubi non eſt Sacerdos, æque poteſt quilibet Chriſtianus ſacramen-*

ta

ta adminiſtrare, etiamſi mulier, aut puer eſſet. Quid quod ipſi dæmoni hanc poteſtatem tribuit *Lib. de Miſſis privatis, & unct. Sacerd.* ubi hæc ſcribillat. *Si diabolus ipſe veniret, & ego poſtea reſcirem, diabolum ſic irrepſiſſe in officium Paſtoris Eccleſiæ, ſpecie hominis vocatum ad prædicandum, & publice in Eccleſia docuiſſe, celebraviſſe Miſſam, & abſolviſſe a peccatis, & tali munere functum eſſe iuxta inſtitutionem Chriſti: tunc cogeremur fateri, ſacramenta ideo non eſſe inefficacia; ſed verum baptiſmum, verum Evangelium, veram abſolutionem, verum ſacramentum corporis, & ſanguinis Chriſti accepiſſe*. Accipere Lutherus cum ſuis Lutheranis a diabolo ſacramenta poteſt, quicum modium ſalis ſe comediſſe, familiaremque habuiſſe conſuetudinem, iactabundus teſtatur: quin eius conſilio ſe quoque motum aſſerit ad Miſſam abrogandam. Calvinus e contrario ſolis miniſtris, a Deo vocatis, munus miniſtrandi ſacramenta ita adiudicat, ut exprobret Tridentinis Patribus, quod, urgente neceſſitate, feminis facultatem baptizandi faciant. Hæc enim ſcribit in *Antidoto* ad ſeſs. VII. & can. X. *Ergo cum peculiaris requiratur vocatio, nemo, niſi vocatus, honorem ſibi uſurpet. Porro munus baptizandi ubi mulierculis iniunctum reperient, quemadmodum illis permittunt?* Per errorum extrema gradiuntur frequenter hi duo hæreſiarchæ.

V. Non quilibet homo chriſtianus, ſed illi tantum qui in Eccleſia legitime ordinati ſunt, poteſtatem habent ſacramenta miniſtrandi. Hanc veritatem Catholici omnes docent adverſus Lutheranos. Eam tradunt Scripturæ ſanctæ. S. Paulus *Epheſ.* IV. inquit: *Unicuique data eſt gratia ſecundum menſuram donationis Chriſti .... Ipſe dedit quoſdam Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios vero Evangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterii*. Quam doctrinam familiari illuſtrat ſimilitudine membrorum humani corporis *Epiſt.* I. *ad Cor. cap.* XII. ubi fuſe miniſterii diverſitatem explicat. *Et diviſiones miniſtrationum ſunt, idem autem ſpiritus ... Alii quidem per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ ... alteri fides in eodem ſpiritu, alii gratia ſanitatum in uno ſpiritu, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii diſcretio ſpirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio ſermonum .... Nam & corpus non unum eſt membrum, ſed multa. Si dixerit pes: Quoniam non ſum manus, non ſum de corpore: num ideo non eſt de corpore? ... Si totum corpus oculus, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus?*

VI. Nec eſt quod Lutherus reponat, Apoſtolum non de poteſtate, ſed de poteſtatis uſu loqui. Nam de ea loquitur Paulus poteſtate quam Apoſtoli a Chriſto, & Aaron a Deo acceperunt. *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tamquam Aaron:* Hebr. V. Sed hi poteſtatem, unde uſus manat, a Deo acceperunt. Et profecto ſi in ipſa lege veteri cuilibet licitum minime fuit, ſed iis tantum qui abs ſtirpe Aaron deſcendebant, ſacra per-

peragere ; quanto magis in lege nova a ſacro miniſterio arcendi illi ſunt qui legitimam poteſtatem media ſacra ordinatione non acceperunt?

VII. Tandem Concilium Tridentinum *ſeſſ.* VII. *can.* X. hunc articulum definivit. *Si quis dixerit, Chriſtianos omnes in verbo, & omnibus ſacramentis adminiſtrandis habere poteſtatem; anathema ſit.*

VIII. Opponit Lutherus, Petrum *Epiſt.* I. *cap.* II. omnes Chriſtianos vocare *genus electum, regale Sacerdotium*. Et S. Ioannes *Apocal.* I. inquit: *Fecit nos regnum, & Sacerdotes Deo Patri ſuo.* Reſp. Omnes Chriſtiani ſunt Sacerdotes metaphorice, & improprie, quatenus precum hoſtias, & bonorum operum ſacrificia Deo immolant, ut ibidem S. Petrus declarat. *Et ipſi tamquam lapides vivi ſuperædificamini domus ſpiritualis, Sacerdotium ſanctum offerre ſpirituales hoſtias, & acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum ... Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, ut virtutes annuntietis eius* &c. Eo modo Chriſtiani Sacerdotes vocantur quo dicuntur lapides vivi, domus ſpiritualis, Reges &c. Dignitatem, & prærogativas chriſtianæ profeſſionis ibi deſcribit S. Petrus. Plura eiuſmodi quæ opponi ſolent, prætereo.

§. II.

De intentione miniſtri in perficiendis ſacramentis. Novatorum ſententia. Doctrina Catharini a cenſura vindicatur.

I. Miniſtri intentio propoſitum voluntatis eſt quo miniſter ſacramentum conferre deliberat. Triplicem diſtinguunt Theologi intentionem, habitualem, actualem, virtualem. *Habitualis* prompta quædam facilitas eſt operandi, ſeu prona voluntas, & diſpoſitio ad opus præſtandum; nullo tamen modo in actum erumpit, de quo ſæpe nec cogitatur quidem. Sic vino recocti, aut ſomno capti ea interdum agunt quæ uſu antea frequentabant. *Actualis* intentio eſt præſens animi applicatio, & attentio ad opus quod reipſa agitur. Sacerdos, dum confert ſacramentum, actu cogitat de eo conferendo, & actu intendit illud miniſtrare. Hanc rurſus diſtinguunt in *directam*, qua agens rem vult; & in *reflexam*, quæ tendit in ipſum actum quo voluntas rem vult. *Virtualis* illa dicitur quæ ex actuali intentione præcedente manat, quæque nec per contrariam intentionem, nec per longam temporis moram interrumpitur. Heinc miniſter qui, dum confert ſacramentum, alio diſtractus, actu non cogitat de ſacramenti adminiſtratione, non habet intentionem actualem: quia tamen prius illam habuit, nec

nec eam retractavit, nec fluxit notabile tempus, ſufficiens ad illam interrumpendam, dicitur habere intentionem virtualem: quia prior actualis virtute permanet, & vi prioris actus ad agendum ille ſe applicat. Verbo, intentio actualis tranſit quidem, prout eſt actualis, at virtute remanet.

II. Convenit penes omnes Catholicos, intentionem habitualem nequaquam ſufficere ad ſacramentum perficiendum; ſicut actualem non eſſe neceſſariam, ſed ſufficere virtualem. De hac virtualis intentionis qualitate acriter diſputant mutuo Theologi catholici, quorum placita infra expendam. In præſens intentionem quam Catholici omnes contra novatores propugnant, ob oculos pono.

III. Lutherus non modo plura ſacramenta a Chriſto inſtituta de medio ſuſtulit; verum etiam miniſtros valide perficere duo illa ſua ſacramenta contendit; tametſi ſcurras, & mimos ſe prodant, atque iocantes, & ludentes baptizent. Hic eſt enim illius articulus quem *num.* 12. proſcripſit Leo X. *Si Sacerdos non ſerio, ſed ioco abſolverit, ſi tamen credat ſe eſſe abſolutum, veriſſime abſolutus eſt*. Quem errorem ſuſius explicat *Lib. de captivit. Babylonica*.

IV. Calvinus in *Antidoto* ad *can.* XI. *ſeſſ.* VII. *Concil. Trid.* hæc ſcribit. *Parvi ſe facere anathemata ſua oſtendunt, in quibus fundendis adeo ſunt prodigi. Quod de intentione conſecrandi garriunt, a ſophiſtis nulla probabili ratione fuit proditum ... Nam ſi neceſſaria eſt miniſtri intentio, nemo eſt noſtrum qui certam baptiſmi ſui fidem facere ſibi auſit ... Qualis erit fides quæ pendebit a ſecreta alterius voluntate? Et adhuc ſua anathemata, hoc eſt ſuos crepitus, nobis minari porci iſti non verentur, niſi mox ſubſcribamus talibus blaſphemiis. Ego vero ſacroſanctæ Chriſti inſtitutioni tantum defero, ut ſi Epicureus quiſpiam, intus totam actionem ſubſannans, mihi cœnam ex Chriſti mandato, & ſecundum regulam ab eo datam, rituque legitimo adminiſtret, non dubitem panem, & calicem illius manu porrectum, revera mihi eſſe corporis, & ſanguinis Chriſti pignora. Putidas iſtas nænias piget excutere, ubi dicunt: Saltem faciendi quod facit Eccleſia.* Qualis fuerit Calvini ſpiritus, ex eiuſdem gravi, modeſta, ac prudenti locutione colligere quiſque valet. Lutheri errorem temperat Calvinus, qui exteriorem Lutheri irriſionem, & ſubſannationem, interiorem in Epicureo facit. Requirit ipſe exteriorem adminiſtrationem, ſerio, & legitimo ritu peractam. Improbat ergo & ipſe Lutheri errorem: ergo probet neceſſum eſt anathema in illum a Tridentino latum. Prætereo nunc quod Calvinus Epicureum inſtituat ſacramenti euchariſtici idoneum miniſtrum.

V. Martinus Chemnitius *part.* II. *exam.* in præfatum canonem plura conſarcinat mendacia, ut invidiam Catholicorum doctrinæ conflet. Ab errore magiſtri ſui Lutheri recedere videtur, inquiens. *Non hoc vult inſtitutio baptiſmi, ut fiat vulgaris aliqua lotio, vel quæ ex profeſſo nihil aliud ſit quam vel ridiculus luſus*,

Digitized by Google

ſus, vel mimica ſubſannatio, vel profanatio inſtitutionis cum recitatione verborum; ſed requirit ut peculiaris inſtituatur actio, & quidem illa actio quam Chriſtus inſtituit. Et hoc ſufficit ad ſervandam inſtitutionem. Viden', quam preſſe, & perſpicue loquantur thraſones iſti, qui continenter blaterant adverſus implicatam quorumdam Scholaſticorum locutionem? Reiicere hic videtur Chemnitius exteriorem luſum, & mimicam actionem. Fateatur ergo oportet, iure errorem Lutheri ſui, qui baptiſmum ioculari adminiſtratione collatum, validum docuit, damnatum eſſe. Calumniam vero quam Scholaſticis impingit Chemnitius ibidem, hæc eſt. *Scholaſtici . . . docuerunt ad veritatem baptiſmi requiri non tantum formam inſtitutionis, verum etiam intentionem miniſtri, eamque non tantum reſpectu actus baptizandi, ut obiecti, ſed etiam reſpectu baptiſmi, qui eſt finis & terminus.* His mendaciis opus erat ut invidioſam efficeret Catholicorum doctrinam. Catholici omnes docent, non requiri intentionem producendi effectum qui ſacramentum conſequitur; requirunt vero miniſtrum ſerio intendentem facere quod facit Eccleſia. Lutheranorum autem conſolationem, & ſecuritatem interturbare haud debet ſive ebrietas, ſive inſania, ſive ſcurrilitas miniſtri. Hæc ſunt cæcitatis Lutheranæ, & Calvinianæ portenta. Si ita res ſe haberet; cur Deus hominum miniſterio ſacramentorum diſpenſationem commiſit? Reiicienda eſt miniſtri intentio, ne fideles, incerti de hac occulta intentione, anguſtiis vexentur? Si hæc ratio urget, reiiciendum erit abſolute hominum miniſterium, ne fideles ambigentes, num forma, aut materia vitiata ſint, perpetuis conſcientiarum aculeis torqueantur. O lepidum hominum genus! Utique non adeo facile eſt res, & verba immutare; tamen frequentiſſime tum formam, tum materiam depravare, mutilare, invertere pro arbitrio miniſtri iniqui valent. Quid tum de conſolatione, de gaudio Lutheranorum, & Calviniſtarum? In hoc errorum chaos ſe coniecerunt miſeri homines, ex quo Dei præſidium Eccleſiæ, ne deficiat in neceſſariis, denegare auſi ſunt. Divina providentia, quæ hominum miniſterio ſua concredidit ſacramenta, illa ipſa eſt quæ miniſtros idoneos cœtui ſuo donat, donabitque uſque ad conſummationem ſæculi, ut ſacroſancta ſymbola recte & rite adminiſtrent fideli populo.

VI. Ambroſius Catharinus Politi Epiſcopus Minorenſis tempore quo Concilium Tridentinum, cui interfuit & ipſe, celebrabatur, opuſculum de miniſtri intentione edidit. Hæc ille proponit diſcutienda. *Dicendum, quod intentio miniſtri dicitur eſſe in hoc ut intendat facere quod Chriſtus, & Eccleſia facit, etiamſi ipſe nihil credat fieri . . . Ponamus miniſtrum omnia exterius facere quæ iubet Eccleſia, intus autem aliud ſervare in animo, ita ut intendat deriſorie baptizare.* Hoc eſt quæſitum quod ille proponit reſolvendum. Et his verbis reſpondet. *Non alia intentio miniſtri requiritur, niſi ut intendat exterius facere quod facit Eccleſia;*

quam

quamvis ipſe neque credat Eccleſiam, neque ullum baptiſmi ſpiritualem effectum: ſed ſatis eſt ut intendat facere quod Eccleſia iubet per miniſtros fieri: namque quod illa per miniſtros facit, ipſa facere intelligitur. Quid ergo fecit Eccleſia per miniſtros baptizando? Niſi quod legitime utitur materia, adhibens ſuam verborum formam. Hoc igitur ſi facit miniſter, profecto illud facere intendit, ſi ſit mente ſanus. Quis enim vigilans faciat aliquid quod facere non intendit?

VII. Bellarminus *Lib. I. de ſacram. in gen. cap.* XXVII. contendit, hanc Catharini opinionem non in alio ab hæreticorum errore diſcrepare, *niſi quia Catharinus in fine opuſculi ſubiicit ſe Apoſtolicæ Sedi, & Concilio; novatores autem rident utrumque*. Cardinalis de Lugo *diſp.* VII. *de ſacram. ſect.* 2. eamdem fere in Catharini ſententiam cenſuram intorquet. *Merito*, inquit, *cenſetur ab errore damnato non multum diſtare; & ideo meritiſſime ab omnibus Theologis reiecta ſit* &c. Excipere ſaltem debuiſſet Eminentiſſimus Cardinalis Cl. Salmeronem, qui non modo Catharini ſententiam defendit, verum etiam amplificat, & ultra metas a Catharino præſcriptas extendit *Lib. I. part.* III. *diſp.* II. in D. Pauli Epiſtolas, ubi hæc habet. *Advertendum, duplicem eſſe intentionem miniſtri conferentis ſacramentum. Alteram quidem publicam, & Eccleſiæ ipſius, cuius miniſterio perfungitur, quicumque ille ſit, qui ſacramentum diſpenſat. Hæc autem intentio ſatis exprimitur in ipſis ſacramentorum formis: ut* Ego te baptizo: Ego te abſolvo: Hoc eſt corpus meum. *Intendit enim Eccleſia catholica, ſicut & Chriſtus ſacramentorum auctor per huiuſmodi verba baptizare, abſolvere, & panem in Chriſti corpus convertere. Hæc autem intentio inſeparabilis eſt ab ipſis verbis, ſi integre, ut debent, proferantur. Et ideo miniſtri ſolliciti eſſe debent ut formam ipſam integre pronuntient, nec illam aliquo verbo contrario vitient, quo ſic perficiant ſacramentum, & ſacramenti effectum digne accedentibus conferant. Altera vero intentio privata eſt, & particularis ipſius miniſtri, qui aut nihil credit eorum quæ facit, aut occulta ſecretaque DERISIONE facit, aut contrariam habet intentionem non conferendi ſacramenta, aut eorum effectus, etiamſi ſacramentum in forma Eccleſiæ conſueta adminiſtret. Hæc intentio privata, etſi neceſſaria ſit ne miniſter peccet, utque conformetur intentioni Eccleſiæ, tamen tam fortis, & efficax non eſt, ut vitiare ſacramentum poſſit*. Et poſt plura rationum momenta, opponit ſibi canonem Concilii Tridentini, quo ſtatuitur neceſſaria intentio faciendi quod facit Eccleſia: & hoc præbet reſponſum. *Dicendum, quod ſi intentio illa ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, debet eſſe pars ſacramenti, non debet eſſe illa cordis interna, & privata ipſius miniſtri; ſed publica, quæ verbis ipſis exprimitur; ut* Ego te baptizo *&c.*

VIII. Cautius profecto ſuam circumſcripſit Ambroſius Catharinus ſententiam. Idcirco Cardinalis Pallavicinus *Lib. IX. cap.* VI. Hiſt. Conc. Trid. teſtatur, *Catha-*

rini ſententiam Patribus ſuſpectam non fuiſſe, nec illis fuiſſe in animo eam [illegible]*ſcribendi*. Cenſura itaque Bellarmini, & de Lugo in doctrinam Catharini omnino abludit a vero, ut fatetur vel ipſe D. Honoratus Turnely *de ſacrām. in gen. quæſt.* VII. *art.* I. Ego opuſculo Catharini careo; ideo eiuſdem doctrinam expendere pro meritis nequeo. Ex reſcripto teſtimonio, relato a præfato Turnely, perſpicue colligitur, Catharinum requirere in miniſtro intentionem, & quidem interiorem faciendi quod facit Eccleſia. Excludit vero intentionem quæ reſpiciat aut effectum ſacramenti, aut ritum externum ſub ratione formali ſacramenti; ut ipſe Catharinus declarat his verbis, relatis a Cl. Turnely. *Non alia intentio miniſtri requiritur, niſi ut intendat exterius facere quod facit Eccleſia; quamvis ipſe neque credat eſſe Eccleſiam, neque ullum baptiſmi ſpiritualem effectum*. Doctrina Catharini, ut ex utriſque teſtimoniis allatis conſtat, huc pertinet. Miniſter qui ſerio, & deliberate baptizat, legitimum ritum ſervando, intendit facere id quod facit Eccleſia. *Quis enim*, inquit, *vigilans facit aliquid quod facere non intendit?* Et hanc eſſe Catharini mentem fatetur ipſe Bellarminus, ut advertit præfatus Turnely. Catharinus, inquit Bellarminus loc. cit. *duplicem diſtinguit intentionem: unam faciendi ſimpliciter actum externum quem facit Eccleſia; alteram faciendi actum externum non ſimpliciter, ſed ut ſacramentalem, ſive animo celebrandi myſterium quod Chriſtus inſtituit, & Eccleſia celebrat. Et quidem priorem intentionem ait requiri, poſteriorem negat*. Intentio itaque, Bellarmino fatente, quam Catharinus negat, ea eſt quæ effectum ſacramenti, aut ritum, quatenus formaliter ſacramentum eſt, ſpectat; eam vero requirit quæ externum Eccleſiæ ritum reſpicit, quemque miniſter ſerio, non ſimulate celebrare vult. Hoc in ſenſu Gabriel Vaſquez in *III. Part. S. Thomæ diſput.* XXXVIII. *cap.* II. interpretatur. An hoc in ſenſu exponi ſententia Salmeronis poſſit, ceteri videant. Ex allatis teſtimoniis inferri videtur, Salmeronis doctrinam huc pertinere, nempe nullam in miniſtro privatam intentionem neceſſariam eſſe, præter illam *quæ verbis ipſis exprimitur: ut* Ego te baptizo *&c.* An autem hæc ſatis ſit, mox palam fiet. Illud eſt certum, liberius Salmeronem quam Catharinum ſcribere.

IX. Sententiam Catharini propugnandam integro opuſculo ſuſcipit P. Serry, ſed, ut mea præfert opinio, deſiderandum erat ut Catharini ſyſtema propriis eiuſdem Catharini verbis exponeret: quod neglexit. Si enim Catharini ſententia talis eſt qualis a P. Serry, & ab Auctore *de re ſacramentaria* exponitur, mihi falſa eſt, & a cenſura Bellarmini eam non abſolverem; ut omnibus pateat, me non pro domo, ſed pro veritate ſcribere. Et ut id quod ſentio, candide prodam, P. Serry, & P. Le Druin Catharini ſyſtema plus iuſto amplificarunt, & odioſum effecerunt; aut ſaltem quod Catharinus implicate, circumſcripte, & adie-

Digitized by Google

adiectis clauſulis docuit, iſti, ſublatis terminis, amplificarunt. Heinc eſt quod P. Serry in *Vin. Vind. cap.* VI. *pag. 39.* ſcribat, P. Salmeronem meliori quam Catharinum in luce poſuiſſe ſententiam de externa intentione. Idque verum habet, quia clarius, & apertius Salmeron quam Catharinus negat internam intentionem.

§. III.

Neceſſaria eſt ad ſubſtantialem ſacramenti integritatem interna miniſtri intentio, qua ſerio, & vere facere velit quod facit Eccleſia.

I. PRimum omnium, ut propoſitam ſententiam clare exponam, reſcribo *can.* XI. *ſeſſ.* VII. Concilii Tridentini. *Si quis dixerit, in miniſtris, dum ſacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia; anathema ſit.* Aut reiicienda eſt definitio iſta, aut admittenda interna aliqua intentio in miniſtro conficiente, & miniſtrante ſacramenta. Non primum: ergo ſecundum. Quod ſic evinco. Aut exterior adminiſtratio ſacramenti, ſecundum ritum inſtitutum a Chriſto Domino ſerio peracta, natura ſua, ſecluſa omni prorſus miniſtri intentione interna, validum efficit ſacramentum; aut ſecus. Si primum: ergo nullo modo adminiſtratio ſacramentorum ab interiore intentione miniſtri pendet: quod eſt damnatum a Tridentino. Si ſecundum: ergo neceſſaria eſt miniſtri intentio interna. Rurſus. Aut miniſter ſerio pronuntians formam ſacramentalem, & materiam applicans iuxta legitimum ritum, poteſt intendere oppoſitum facere ab eo quod facit Eccleſia; aut non poteſt. Si non poteſt; ſed neceſſario, poſita adminiſtratione ſeria externa, cogitur intendere, & velle id quod facit Eccleſia: ſuperfluus omnino eſt Tridentinus canon. Fruſtra quippe definitur ponendum quod neceſſarium eſt, ſeu quod omittere miniſter nequit. Iuxta oppoſitum ſyſtema, eo ipſo quod miniſter ſerio applicet materiam, & formam iuxta legitimum ritum, neceſſario intendit facere id quod facit Eccleſia; ita ut hæc voluntas exterior ſeriæ adminiſtrationis collidat profligetque contrariam voluntatem interiorem. Ergo fruſtra Tridentinum requirit miniſtri intentionem. Clarius rem explico. Intentio externa ſeparari, iuxta contrariam ſententiam, a ſeria applicatione materiæ & formæ nullo modo poteſt. Ergo fruſtra Concilium, præter ſeriam materiæ & formæ iuxta præſcriptum ritum applicationem, requirit intentionem. Sed illam requirit. Ergo falſa contraria ſententia. In hypotheſi adverſariorum canon Tridentinus ſic formandus fuiſſet. *Si quis dixerit, in miniſtris, dum*

Digitized by Google

ſacramenta conficiunt, & conferunt, ſatis eſſe iocoſam, & non requiri ſeriam adminiſtrationem; anathema ſit. Sic enim, damnata Lutheri ioculari adminiſtratione, ſublatum eſſet omne diſſidium. At damnatus non fuiſſet error Calvini, aliorumque novatorum, qui ſeriam reipſa requirunt adminiſtrationem, excluſa omni interiori intentione faciendi quod facit Eccleſia. Hanc ipſi intentionem faciendi quod facit Eccleſia, derident ut ſuperfluam. Quoniam, poſita reipſa materia, & forma a miniſtro, Chriſtus eſt, inquiunt, qui baptizat; nec in miniſtri poteſtate eſt nolle baptizare.

II. Quid quod Concilium Tridentinum & intentionem requirit, & ſeriam adminiſtrationem? Siquidem diſtincto canone damnat iocularem adminiſtrationem. Hæc quippe *ſeſſ.* XIV. *can.* IX. definivit. *Si quis dixerit, abſolutionem ſacramentalem Sacerdotis non eſſe actum iudicialem, ſed nudum miniſterium pronuntiandi, & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti, modo tamen credat ſe eſſe abſolutum; aut Sacerdos non ſerio, ſed ioco abſolvat .. anathema ſit.* Duo ergo Tridentinum neceſſaria aſſerit, nempe & ſeriam adminiſtrationem exteriorem, & intentionem interiorem ipſius miniſtri: quod confirmat ibidem *cap.* VI. ubi damnat primum Lutheri errorem, aſſerentis Sacerdotem poſſe iocoſe abſolvere; præſcribitque ſeriam exteriorem adminiſtrationem, a qua contendunt adverſarii inſeparabilem interiorem miniſtri intentionem: & præterea animum vere abſolvendi neceſſarium decernit. Quæ duo ſi deſint, nullum eſſe ſacramentum definit. *Atque adeo non debet pænitens adeo ſibi de ſua ipſius fide blandiri, ut, etiamſi nulla illi adſit contritio; aut Sacerdoti animus ſerio agendi, & vere abſolvendi deſit* &c. Si ab animo ſerio agendi inſeparabilis foret animus abſolvendi; fruſtra, & inepte addidiſſet Concilium *& vere abſolvendi*.

III. Confirmo hanc doctrinam ſub alio aſpectu. Aut ſufficit iocularis adminiſtratio; aut non ſufficit, ſeria ſublata interiore miniſtri intentione. Quandoquidem quæro: ex miniſtri voluntaria & deliberata exteriori materiæ & formæ applicatione iuxta Eccleſiæ ritum, coaleſcit ne eo ipſo ſacramentum; tametſi interius miniſter fingat, derideat, & formaliter nolit ritum illum ſacramentalem? Ais? Hoc eſt enim ſyſtema tuum. Ergo quod ioco, aut ſerio applicatio hæc fiat, dummodo ſit iuxta legitimum Eccleſiæ ritum, perinde eſt. Quoniam, inquis, poſita materiæ, & formæ, iuxta præſcriptum ritum, exteriori applicatione, Chriſtus eſt qui baptizat. Ergo neque iocus impedire, nec gravitas exterior efficere ſacramentum poteſt; ſicuti, ut a cauſſis naturalibus exempla arceſſam, poſita applicatione ignis ad materiam, & propinato homini veneno, ſive ioco, ſive ſerio id fiat, ad effectum quod attinet, perinde eſt. Finge, mimum reipſa applicare materiam, & formam baptiſmi ioculari actione; voluntarie tamen & deliberate, licet ioculariter, res & verba applicat iuxta Eccleſiæ ritum. Miniſter, non ſecus ac mimus, inte-

Digitized by Google

interius deridet, & improbat ritum illum; ſerio tamen exterius rem peragit, ut gravia mala declinet, quæ ſubire, ſi eius occulta deriſio innoteſceret, deberet. Quodnam inter utrumque diſcrimen? Ambo voluntarie & deliberate rem agunt. Ambo ea omnia ſervant quæ ſervanda Eccleſia iubet. Non ſane aliud diſcrimen, niſi quod ille manifeſtus, hic occultus deriſor ſit. Nullum eſt ſacramentum in primo caſu. Ergo nullum quoque in ſecundo. Id ſolum diſcrimen eſſet, quod in primo caſu nobis conſtaret, nullum reipſa eſſe ſacramentum, ſecus in ſecundo. Ceterum, ſi miniſter pateſaceret ſuam voluntatem contrariam interiorem, occultamque deriſionem, vix eſſet qui iterandum ſacramentum non iudicaret; ut quidem mihi videtur, admiſſo quod fides adhibenda miniſtro eſſet.

IV. Præterea Concilium definit, nullam eſſe ſacramenti adminiſtrationem iocoſe peractam. Numquid Concilium reſtringit ſuam definitionem ad exteriorem irriſionem, & iocularem adminiſtrationem? Minime gentium. Sed abſolute pronuntiat: *Si deſit animus ſerio agendi*. Quo fundamento coarctant adverſarii hæc verba ad exteriorem dumtaxat ritum? An non deeſt animus ſerio agendi, cum adeſt animus revera irridendi; tametſi extrinſecus non ſe prodat? An novatores, ut iam dixi, poſt Lutherum non excludunt mimicam, & iocularem externam adminiſtrationem? Qui intus deliberat, *Nolo abſolvere, nolo baptizare*, nonne animo interiori ſimulat, deridet, ſubſannat? Nonne intus teſtatur ſe nolle facere quod facit Eccleſia? Quomodo ergo intendit facere quod facit Eccleſia? Quia reipſa deliberate ponit ritum, & ea quæ extrinſecus agenda Eccleſia præſcribit? At ſi hoc ſat eſſet, perperam Concilium requireret intentionem faciendi quod facit Eccleſia; ſolamque ſeriam exteriorem adminiſtrationem præſcribere debuiſſet.

V. Ad hæc omnia reſpondent Contenſonius, Serry, Le Druin, nos ſophiſtica æquivocatione confundere id quod facit Eccleſia, cum eo quod intendit Eccleſia. Eccleſia peragit ritum externum ſacrum materia & forma ſimul applicatis; intendit vero hominum ſanctificationem. Qui externum peragit ritum, intentionem habet faciendi quod facit Eccleſia; licet non intendat id quod intendit Eccleſia. Interpretamentum hoc vanum eſt. Eccleſia non facit ritum, ut dicitur *materialiter*, ſed religioſum & ſacrum. Ut ſit eiuſmodi, voluntas miniſtri neceſſaria eſt quæ ablutionem illam exteriorem ſacram religioſamque efficiat. Cur enim Deus, non ſeipſo, ſed Sacerdotum miniſterio conficere, & conferre ſacramenta voluit? Ut miniſtri, tamquam animata inſtrumenta, nomine ſui principalis auctoris Chriſti Domini agerent. Novatores dumtaxat effutiunt, Deum ſolum ſacramenta conficere, nihilque miniſtros agere. Utique non requiritur ut miniſtri intendant ſacramentorum effectum, hominumque ſanctificationem. At intendant neceſſum eſt efficere ritum externum religioſum & ſacrum. Perſpicue confirmat S. Thomas hanc doctrinam, & effugium adverſariorum præcludit. Opponit ſibi *III. Part.*

quæſt. lxiv. *art.* 10. *arg.* 1. hoc ipſum interpretamentum. *Videtur quod intentio recta miniſtri requiratur ad perfectionem ſacramenti. Intentio enim miniſtri debet conformari intentioni Eccleſiæ. Sed intentio Eccleſiæ ſemper eſt recta. Ergo de neceſſitate ad ſacramenti perfectionem requiritur intentio recta miniſtri.* Reſponſum quod præbet, adverſariorum ſyſtema penitus convellit. *Eccleſiæ intentio recta eſt & quantum ad ſacramenti perfectionem, & quantum ad ſacramenti uſum; ſed prima rectitudo perficit ſacramentum, ſecunda operatur ad meritum. Et ideo miniſter qui conformat intentionem ſuam Eccleſiæ quantum ad primam rectitudinem, non autem quantum ad ſecundam, perficit quidem ſacramentum, ſed non eſt ſibi ad meritum.* Ut itaque miniſter perficiat ſacramentum, ad Eccleſiæ ſe conformare intentionem debet. Non tenetur vero ad Eccleſiam ſe conformare, quatenus hæc ſacramenti effectum, ſeu hominis ſanctificationem intendit.

VI. Extra omnis diſputationis aleam ſententiam noſtram, niſi me amor fallit, conſtituit Alexander VIII. dum anno 1690. hanc *prop.* 30. proſcripſit: *Valet baptiſmus collatus a miniſtro qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat, intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit: Non intendo facere quod facit Eccleſia.* Varia ſunt adverſariorum interpretamenta, quibus circumvenire hanc damnationem ſtudent; ſed, ut ego quidem arbitror, omnia vana. Caſpar Iuvenin reſpondet, Canoniſtas Gallos rata non habere decreta Romana quæ a Pontifice ſummo proxime non emanant. Hanc reſponſionem ut futilem reiicio. Animadverti alibi, iure P. Michaelem Elizalde Probabiliſtis pluribus improperare, quod pontificia diplomata ambabus ulnis ſuſcipiant, exaltent, amplificent, dum ſibi favent; dum e contrario ſibi adverſantur, captioſis diſtinctiunculis ea eludere ſtudeant. Merito hæc eadem increpatio retorquenda eſt in Iuvenin, alioſque Canoniſtas Gallos, qui pro ingenio eiuſmodi decreta reiiciunt.

VII. Reſpondent ſecundo Serry, Le Druin, Milante, & idem Iuvenin, propoſitionem merito proſcriptam eſſe, quod abſoluta ſit, comprehendatque omnem ritum, ſive ioco, ſive ſerio peractum: idcirco in ſenſu Lutheri, qui baptiſmum, etiam ſcenicum, & theatralem, validum fabulatur, propoſitionem damnatam eſſe contendunt. Reſponſum iſtud omnino falſum exiſtimo. Lutheri error de iocoſa, & mimica adminiſtratione damnatus fuit & a Leone X. & a Concilio Tridentino. Fruſtra contra hunc errorem, nullo modo expreſſum in hac propoſitione, anathema innovatum eſſet. Gratis aſſerit P. Serry in *Vind. Vind. cap.* xii. ſententiam Lutheri, a nonnullis maleferiatis impudenter recuſam in Belgio, præfatam formaſſe propoſitionem. Unde hoc colligit? Catholicorum nemo Lutheri errorem, damnatum a Tridentino, propugnavit umquam. Quid quod ipſi Lutheri diſcipuli mimicam, & iocularem adminiſtrationem reiiciunt? Tantum abeſt ut aliqui maleferiati recuſerint in Belgio Lutheri errorem, quin e contrario, ſicuti advertit

Cl-

Google

Cl. Laurentius Berti *Lib. XXX. cap.* XVI. nonnulli Lovanienſes Theologi, præcipue Farvacqueſius, qui exteriorem ſeriam intentionem ſufficere propugnaverant, ſimul atque intellexerunt promulgatum decretum Alexandrinum, damnatam Farvacqueſii ſententiam iudicaverunt, & contrariam de neceſſitate interioris intentionis ſententiam propugnaverunt. Et hoc conſtat ex P. Leonardo Vanroy *Tom. IV.* ex Aurelio Piette *Tom. V.* Ex Franciſco Henno Belga *tract.* I. *diſp.* IV. *quæſt.* II. *art.* 2. qui indicat theſim proſcriptam decerptam fuiſſe ex theſibus Farvacqueſii, qui ſententiam de exteriore intentione, excluſa ioculari, & ſcenica adminiſtratione, acriter propugnaverat. Fruſtra itaque damnatam propoſitionem arctare ſtudent adverſarii ad mimicam adminiſtrationem; cum nec verbum ſit in ea theſi, unde tam arbitrarium figmentum erui poſſit; immo conceptis verbis ſolam opinionem negantem internam intentionem, nulla ludificatione patefactam, recta & apertiſſime petit. *Intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit : Non intendo facere quod facit Eccleſia.* Ubinam vel leviſſimum veſtigium externi ioci ? Tam peregrinum & violentum adverſariorum commentum argumento eſt, illorum opinionem percuſſam in præfata theſi eſſe. Nec maioris momenti eſt quod ſubdit P. Serry, ſe videlicet Præſules, conſultores, & iudices Romæ teſtantes audiviſſe, ſententiam Catharini nullo modo petitam in dicta theſi fuiſſe. Quidquid ſit de Catharini ſyſtemate, cuius doctrina non adeo aperta eſt : nos dicimus, damnatam eſſe opinionem quæ defendit, validum eſſe ſacramentum, ſerio ritu exteriori ſervato; tametſi Miniſter intus prorſus nolit facere quod Eccleſia facit, quin adminiſtrationem extrinſecus ſerio peractam, intus improbet, & derideat. Quod libri in quibus contraria opinio defenditur, non ſint proſcripti, nihil ſuffragatur eidem opinioni; cum non ideo aliqua opinio ſit probabilis, quia liber in qua defenditur, non eſt proſcriptus.

VIII. P. Dominicus Viva, qui paſſim theſium damnationem extenuare pro viribus ſtudet, hanc plus iuſto amplificat. Siquidem *num.* I. inquit. „ Catharinus „ tamen . . . . Sylveſter, Paludanus, & alii apud Lugo putarunt, requiri quidem intentionem faciendi quod facit Eccleſia, ſed faciendi materialiter, non „ formaliter, hoc eſt requiri intentionem adhibendi ritus, ac cæremonias externas „ ab Eccleſia præſcriptas, *non tamen intentionem conferendi ſacramentum, & gratiam ſacramentalem nomine Chriſti principaliter operantis, prout ſit in Eccleſia.* „ *Hanc opinionem abolitam iam, & ſepultam excitavit deinde Io: Maria Scribonius* &c. " Sententia quæ docet non requiri intentionem producendi effectum ſacramenti, ſeu *gratiam ſacramentalem*, non eſt abolita, neque ſepulta; cum ſit communis inter Theologos.

IX. Plura in confirmationem ſententiæ noſtræ adducere teſtimonia de Scripturis, & Patribus poſſem, quæ brevitatis ſtudio prætereo. Eugenius IV. in in-

ſtructione Armenis data, hæc decernit. *Omnia ſacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & perſona miniſtri conferentis ſacramentum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia: quorum ſi aliquod deſit, non perficitur ſacramentum.* Teſtimonium iſtud peremptorium eſt.

X. Communi ratiocinio illuſtratur ſententia noſtra. Quæ ſunt natura ſua ad varios uſus indifferentia, determinari ad unum debent per aliud. Atqui ablutio exterior, etiam invocato Trinitatis nomine, indifferens eſt ut ſit profana, vel ſacra. Ergo intentione miniſtri determinari debet, ut ſacra evadat. Determinatur, inquis, per ſeriam formæ a Chriſto inſtitutæ prolationem. Falleris. Externa ablutio indifferens eſt ut ſit aut ſeria, aut iocoſa; ſacra, vel profana. Ut non ſit mimica, neceſſaria eſt intentio qua ſerio peragatur. Ergo ut non ſit profana, & mere naturalis, neceſſaria eſt intentio, qua determinetur ut ſit ſacra. Rurſus ſicut ablutio infantis indifferens eſt ad uſum ſacrum, aut profanum; ita verborum ſignificatio indifferenter ad varios uſus ſanitatis corporis, vel animæ adhiberi poteſt. Ergo ut ad ſacrum uſum determinetur, neceſſaria eſt miniſtri intentio. Cedo: miniſter, dum ritum externum peragit, aut illum peragit ut a Chriſto inſtitutum; aut ſecus. Si primum; iam habet intentionem interiorem faciendi quod facit Eccleſia, & exercendi ritum illum ut ſacrum. Si contra intendat exercere ritum illum, non ut inſtitutum a Chriſto; immo ut inſtitutum a Chriſto intus deridet, improbat, deteſtatur, quemadmodum ſatentur adverſarii, cum intus velit non baptizare; iam non exercet ritum ut ſacrum. Quomodo enim ſacrum efficit ritum illum? Quomodo ut Chriſti miniſtrum ſe gerit? Nonne Catholici omnes ſatentur, Sacerdotes poteſtatem accepiſſe a Chriſto miniſtrandi ſacramenta? Nonne iſtius poteſtatis exercitium ab ipſius libera miniſtri voluntate pendet? Numquid miniſter hac poteſtate a Chriſto accepta utitur, cum expreſſe renuit eam adhibere?

XI. Inſiſtunt, Sacerdotem ſe gerere ut Chriſti miniſtrum, & poteſtatem ab eodem acceptam exercere, quoties applicat formam, & materiam præſcriptam; & ablutionem ex adiectis circumſtantiis patrinorum, fontis baptiſmalis, aliiſque determinari ad ritum ſacrum. Verum effugium iſtud iam præcluſum antea eſt. Nam ſicut ablutio indifferens eſt, ita verba indifferenter ad plures adhiberi ſignificatus poſſunt. Si neſarius Sacerdos puerum in fonte lavaret ſanitatis cauſſa, & divinas perſonas iuxta præſcriptum ritum invocaret, hac deliberata interna intentione, ut ſanitatis donum puero obtineret: numquid baptizatus puer eſſet, quamvis adſtantes ex circumſtantiis baptizatum crederent? Si aiunt; ergo verba illa ſuam vim ita a Chriſto habent, ut nullo modo ab intentione miniſtri pendeant. Quod ſi hoc adfirmes, concedas oportet, verba illa, etiam a mimo, ab ebrio, ab amente prolata, ſacramentum perficere; ut ſupra iam demonſtravi exemplo

ignis,

ignis, qui applicatus ſive a ſtulto, ſive ab ebrio, ſive a mimo, perinde comburit, quia independenter ab intentione applicantis vi comburendi inſtructus eſt. Similiter ſi verba evangelica ita a Chriſto vim perficiendi ſacramentum habent, ut ab intentione interna miniſtri nullo modo pendeant, ſive ioco, ſive ſerio applicentur, parere effectum debent. Quæ omnia quam ſint abſona, nemo non videt.

XII. Præfata ratiocinatio tota eſt S. Thomæ, qui *III. Part. quæſt.* lxiv. *art.* 8. hæc ſcribit. *Quando aliquid ſe habet ad multa, oportet quod per aliquid determinetur ad unum, ſi illud effici debeat. Ea vero quæ in ſacramentis aguntur, poſſunt diverſimode agi; ſicut ablutio aquæ quæ fit in baptiſmo, poteſt ordinari & ad munditiam corporalem, & ad ſanitatem corporalem, & ad ludum, & ad multa alia huiuſmodi. Et ideo oportet quod determinetur ad unum, ideſt ad ſacramentalem effectum, per intentionem abluentis. Et hæc intentio exprimitur per verba. quæ in ſacramentis dicuntur; puta cum dicit: Ego te baptizo in nomine Patris &c.*

XIII. Sibi favere hunc textum P. Serry *loc. cit.* & P. Le Druin contendunt ob ultima verba. Sed manifeſte falluntur. Utique intentio exprimitur per verba, niſi mendacium contingat. Spectetur integrum allatum teſtimonium de indifferentia eorum quæ ad perficienda ſacramenta adhibentur: &, niſi præiudiciorum caligo mentem obſcuret, continuo veritas apparebit. *Ea*, inquit Angelicus, *quæ in ſacramentis aguntur*, ſive materiæ, ſive formæ ſint, *poſſunt diverſis modis agi*. Determinari hæc debent. Per quid? Per verba? Minime, reponit S. Doctor, ſed per intentionem. *Et ideo oportet quod determinentur ad unum, ideſt ad ſacramentalem effectum, per intentionem abluentis*. Quæ poſtea intentio verbis exprimitur. At ſi nefarius Sacerdos ablutionem determinet per iniquam occultam intentionem ad unum, nempe ad effectum ſanitatis, munditiei, aut levaminis; tunc ſuam intentionem determinantem verbis externis adſtantibus, & in foro humano occultat. Illuſtrat Angelicus hanc ſuam doctrinam ibidem *art.* 10. his verbis. *Intentio miniſtri poteſt perverti dupliciter: uno modo reſpectu ipſius ſacramenti, puta cum aliquis non intendit ſacramentum conferre, ſed deriſorie aliquid agere; & talis perverſitas tollit veritatem ſacramenti, præcipue quando ſuam intentionem exterius manifeſtat*. In hoc teſtimonio ſitam ſuam ſententiam eſſe, reſpondet Serry *loc. cit. cap.* VII. additque, non eſſe audiendum Gonettum, qui hoc teſtimonio noſtram confirmari ſententiam aſſerit. Contendit is, *τὸ præcipue* abſolute, non comparate ſumendum eſſe. Idem aſſerit P. Le Druin. Sed interpretatio hæc cavillatoria eſt, & prorſus inepta: ſiquidem manifeſta doctrina Angelici eſt, miniſtri intentionem nullum efficere poſſe ſacramentum; tum vero *præcipue*, cum miniſter hanc ſuam perverſam intentionem exterius manifeſtat: quia tum omnium Catholicorum ſententia ſacramentum nullum eſt. Subdit Angelicus loc. cit. ad 2. *Intentio ludicra, vel ioco-*

coſa

coſa excludit primam rectitudinem intentionis, per quam perficitur ſacramentum. Nulla hic exterioris manifeſtationis mentio. Abſolute definit Doctor ſanctus, intentionem ludicram nullum efficere ſacramentum: quia excludit rectitudinem primæ intentionis, quæ ſacramentum perficit. Alia plura S. Thomæ teſtimonia referre omitto, cum allata ſatis ſuperque illius mentem declarent.

§. IV.

Diluuntur adverſæ ſententiæ obiecta.

I. QUæ heterodoxi pro adminiſtratione ioculari baptiſmi obtrudere ſolent, paucis perſtringam, cum ſint a Theologis noſtris centies convulſa. Quatuor exempla, ex hiſtoria eccleſiaſtica deprompta, opponunt. I. S. Athanaſius, cum puer eſſet, alios pueros ludens in maris littore baptizavit: quem baptiſmum ratum habuit Alexander Epiſcopus Alexandrinus; ut referunt Rufinus *Lib. I. hiſt. cap.* XIV. Socrates *Lib. III. cap.* XV. Sozomenus *Lib. II. cap.* XVII. II. Ratum quoque habitum fuiſſe S. Geneſii baptiſmum, a mimo in theatro adminiſtratum, ſcribit Ado Viennenſis in ſuo Martyrologio ad diem 25. Auguſti. III. Nicephorus narrat *Lib. III. cap. ult.* Iudæum quemdam a ſociis ludentibus in littore maris baptizatum fuiſſe. IV. Dioſcorus, in theatro ludens, baptizatus eſt.

II. Reſp. Duplex præbent Theologi reſponſum ad factum S. Athanaſii. Principio falſitatis revincunt factum quod de S. Athanaſio narratur. Secundo, admiſsa facti narratione, dicunt, Athanaſium ſerio baptiſmum miniſtraſſe ludentibus pueris iuxta ritum quo ab Epiſcopo conferri baptiſmum viderat. Agebat enim tum Athanaſius annum duodevigeſimum. Quare per ludum collatum fuiſſe baptiſmum narrat Rufinus, comparate ad oblectamenta quibus pueri operam dabant; ſecus comparate ad intentionem qua Athanaſius catechumenos baptizabat. Geneſii baptiſmum fabulis quoque eruditi Critici accenſent; & Scriptores ipſi in hoc facto narrando diſcrepant, ac ineptiſſimas nugas venditant imperitis. Nam alii baptizatum Geneſium volunt a mimo in ſcena, alii a chriſtiano Sacerdote, alii ab Angelo. Nicephorus narrat, puerum hebræum non invitum ſerio baptizatum fuiſſe, & cum ceteris templum ingreſſum ab Antiſtite Conſtantinopolitano examinatum fuiſſe. Re comperta, decrevit Epiſcopus, inquit Nicephorus, *ut etiam in illo, quod deeſſet, iuxta myſterii executionem, compleretur*, nempe ut baptizaretur, ſi nondum vere baptizatus fuiſſet; aut confirmaretur, ſi validum ſuſceperat baptiſma. Ad quartum exemplum de Dioſcoro architheatro reſpondet S. Auguſtinus *epiſt.* LXVII. ad Alipium, non in theatro, ſed ſenem, miraculorum, quæ & in filia ad ſanitatem reſtituta, & in ſemetipſo expertus fuerat, vi excitatum, baptiſma ſuſce-

ſuſcepiſſe. Addunt editores operum S. Auguſtini, & Dioſcorum non *archibeatrum* ſeu comœdorum ducem, ſed *archiatrum* ſeu medicorum principem fuiſſe evincunt. Is cum prius chriſtianam religionem luſiſſet, vovit ſe chriſtianum futurum, ſi filiam ægrotantem ſanatam videret. Quo beneficio accepto, promiſſis non ſtetit, ſed cæcitate, & paralyſi a Deo percuſſus tandem votum implevit; ut fuſe narrat S. Auguſtinus.

III. Opponunt heterodoxi præter recenſita exempla auctoritatem Innocentii IV. in *III. Decret. cap. Si quis puerum de baptiſ.* ubi hæc ſcribit. *Non eſt neceſſe quod baptizans ſciat quid ſit Eccleſia, quid baptizatus, & unde ſit, nec quod gerat in mente facere quod facit Eccleſia; ſi tamen facit, quia formam ſervat, nihilominus baptizatus eſt.* Truncatum teſtimonium obtrudunt. Nam continuo Innocentius ſubiicit. *Unde ſi aliquis in caſu neceſſitatis conſtitutus, vel etiam ſine neceſſitate, vadat ad Saracenum, & dicat, Baptiza me; & doceat eum formam, & ille Saracenus baptizet, non credens per immerſionem aliquid aliud fieri niſi madefactionem, & non intendat eum baptizare, vel etiam madefacere ſecundum intentionem petentis baptiſmum, ideſt ut baptiſmus operetur quidquid operari poteſt, & ipſe baptizans tamquam miniſter conferat quod alii baptizantes conferunt; vere baptizatus eſt. Sed ſi hoc non intenderet, non baptizaret.* Conſtat heinc, internam requirere Innocentium intentionem: quia ſi non intendit conferre quod alii baptizantes conferunt, baptiſma nullum eſt. Ratum baptiſma ait, etiamſi miniſter non intendat facere quod Eccleſia facit; immo etiamſi contrarium in mente gerat, de intentione in effectum baptiſmi loquens, ut eius verba ſubiecta perhibent: *ut baptiſmus operetur quidquid operari poteſt.* Addunt, hanc Innocentii IV. doctrinam privati Doctoris eſſe, quæ, etiamſi falſa foret, nullum faceſſeret negotium. Neque doctrina hæc inſerta eſt corpori iuris canonici; ut falſo intrepide aſſerit P. Le Druin *de re ſacramentaria pag.* 102. ubi hoc Innocentii teſtimonio firmare ſuam opinionem ſtudet.

IV. Obiiciunt 1. defenſores externæ intentionis auctoritatem S. Auguſtini, qui *Lib. VII. cap.* LIII. *de baptiſmo contra Donatiſtas* plurimas inſtituit quæſtiones. Valde prolixum eſt teſtimonium quod communiter obiicitur, & varia ſunt Auctorum reſponſa. Interpretatio Cl. P. Laurentii Berti, in Auguſtini doctrina verſatiſſimi, mihi arridet. Perdoctus vir, poſt allata aliorum reſponſa, S. Auguſtini quæſtiones paucis perſtringit, & germanum ſenſum exponit *Lib. XXX. cap.* XVI. Prima Auguſtini quæſtio eſt *de baptiſmo dato ab eo qui non accipit, ſed curioſitate aliqua didicit, quemadmodum dandum ſit.* Paganus, a Chriſtiano imbutus ritu baptizandi apud nos ſervato, tradit quod didicit. Ratum baptiſma iſtud aſſerit Auguſtinus: quia intentio adeſt faciendi rem ſacram Chriſtianorum. Secunda quæſtio eſt *de baptiſmo eius qui accipit cum ſimulatione, ſive fallens in Eccleſia, ſive iocans, ſicut in*

in mimo, ſi inter agendum repentina pietate moveatur. Fallaci ſimulatione, aut mimice quis a Catholico, vel ſchiſmatico petit baptiſmum: ſubito intus commotus convertitur. Hoc in caſu *ſimulatio fidei* eſt in ſuſcipiente, non *ſimulatio intentionis* in miniſtrante. Validum baptiſma aſſerit S. Auguſtinus, inquiens: *Sicut iam præteritis maiorum ſtatutis, non dubito illos habere baptiſmum qui quamvis fallaciter id accipiant, in Eccleſia tamen accipiunt, vel ubi putatur eſſe Eccleſia ab eis in quorum ſocietate id accipitur*. Planum eſt, Auguſtinum loqui de ſimulatione ex parte ſuſcipientis. Miniſter vero, ſive catholicus, ſive ſchiſmaticus, ſive hæreticus, baptizans non ſimulat. Tertia quæſtio eſt, approbandus ne baptiſmus ſit; *ubi nulla eſt ſocietas credentium, ſed totum ludicre, mimice, & iocu lariter ageretur*. Cui quæſtioni reſpondet: *divinum iudicium per alicuius revelationis oraculum concordi oratione, & impenſis ſupplici devotione gemitibus eſſe implorandum*. Anceps ergo Auguſtinus eſt, inquies, num baptiſma mimice ſuſceptum validum ſit. Falleris. Dubitatio eius eſt, facta hypotheſi, *ſi quis exiſtat qui fideliter ſubito commotus accipiat*. Ioculariter, & per ludificationem quis ad baptiſma accedit; ſed repentino divinæ miſericordiæ ictu tactus fideliter baptiſma ſuſcipit. At quia ſubitanea commotio non patet, ideo anceps Auguſtinus implorandum divinæ revelationis oraculum ait. Plurima alia ibi diſputat Auguſtinus contra Donatiſtas; nempe effectum baptiſmi non pendere ex conſcientia baptizantis; ſpem non eſſe ponendam in homine; neque a miniſtrorum meritis petendam eſſe ſacramentorum efficaciam: quæ omnia vera ſunt.

V. Obiiciunt 2. teſtimonium S. Thomæ, qui *III. Part. quæſt.* lxiv. *art.* 8. *ad* 2. hæc reſpondet. *Dicendum, quod circa hoc eſt duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod requiritur mentalis intentio in miniſtro; quæ ſi deſit, non perficitur ſacramentum: ſed hunc defectum in pueris, qui non habent intentionem accedendi ad ſacramentum, ſupplet Chriſtus, qui interius baptizat; in adultis autem, qui intendunt ſacramentum ſuſcipere, ſupplet illum defectum fides, & devotio. Sed hoc ſatis poſſet dici quantum ad ultimum effectum, qui eſt iuſtificatio a peccatis; ſed quantum ad effectum qui eſt res, & ſacramentum, ſcilicet quantum ad characterem, non videtur quod per devotionem accedentis poſſit ſuppleri: quia character numquam imprimitur niſi per ſacramentum. Et ideo alii melius dicunt, quod miniſter ſacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ, cuius eſt miniſter; in verbis autem quæ profert, exprimitur intentio Eccleſiæ; quæ ſufficit ad perfectionem ſacramenti, niſi contrarium exterius exprimatur ex parte miniſtri, vel recipientis ſacramentum*.

VI. Ut quis ſit germanus recitatæ doctrinæ ſenſus, percipias, argumentum quod ſibi obiicit S. Thomas, & cui reſponſum præbet, ob oculos revocandum eſt. En verba obiectionis. *Non poteſt homini eſſe nota intentio alterius. Si igitur intentio miniſtri requiratur ad perfectionem ſacramenti, non poſſet homini ad ſacramentum*

tum accedenti eſſe notum quod ſacramentum ſuſcepiſſet ; & ita non poſſet habere certitudinem ſalutis. Nonne luculenter patet reſponſionem S. Thomæ eo pertinere ut dubitationes & perplexitates conſcientiarum de ſuſcepti baptiſmatis certitudine expellat? Ut moraliter certos fideles reddat, ſe eſſe baptizatos, quamvis occulta & ignota ſit miniſtri baptizantis intentio, monet, miniſtros Eccleſiæ perſonam ſuſtinere, & Eccleſiæ nomine verba proferre. Cui prolationi fides adhibenda eſt, præſumendumque intentionem illum habere faciendi quod facit Eccleſia, niſi verbis oppoſitum exprimat. Ex recitatis obiectionis verbis planum eſt, ibi S. Thomam non loqui de certitudine ſacramenti in ſe, ſed de certitudine quæ omnem prudentem dubitationem de ſuſcepto baptiſmo ab animo baptizati auferat. Et reipſa quoties miniſter Eccleſiæ profert verba, & contrarium forinſecus non exprimit, moraliter certi ſumus in eodem fuiſſe intentionem, & recte baptiſmum adminiſtraſſe; quemadmodum moralis certitudo adeſt hoſtiam publicæ adorationi expoſitam eſſe conſecratam. Hanc eſſe S. Thomæ mentem teſtantur graviores Thomiſtæ; & ex obiectione cui datum reſponſum eſt, patet. Adde, numquam mentem S. Doctoris ex ſolis ad argumenta obiecta reſponſis colligendam eſſe, ſed ex doctrina in articulorum corpore conſtituta. Porro vidimus ſupra, perſpicue S. Doctorem docere neceſſitatem intentionis internæ, determinantis indifferentiam tum materiæ, tum formæ ſacramentorum. Porro, ut omnis ad effugium latebra præcludatur, lubet adiicere aliud S. Thomæ teſtimonium ex *opuſ.* VIII. de ſacramentis, ubi hæc habet. *Unde verba quibus ſanctificantur ſacramenta, dicuntur ſacramentorum formæ; res autem ſanctificatæ dicuntur ſacramentorum materia : ſicut aqua eſt materia baptiſmi, & chriſma confirmationis. Requiritur etiam in quolibet ſacramento perſona miniſtri conferentis ſacramentum cum intentione conferendi, & faciendi quod facit Eccleſia. Quorum trium ſi aliquid deſit; ideſt, ſi non ſit debita forma verborum, & ſi non ſit debita materia, & ſi miniſter ſacramenti non intendat ſacramentum conficere; non perficitur ſacramentum*. Luculentiora hæc ſunt quam eludi aliqua cavillatione queant. Alia teſtimonia quæ obtrudi ſolent, prætereo, tum quod nihil faceſſunt negotii, tum quod apertiſſima eſt S. Doctoris mens.

VII. Obiiciunt 3. Altum eſt apud antiquos Scriptores de intentione ſilentium. Nemo ante Martinum V. Eugenium IV. Concilium Tridentinum eiuſdem meminit. Reſp. Antiqui raro de intentione diſputarunt, quia nemo eiuſdem neceſſitatem in controverſiam adduxerat. Idem de aliquo alio dogmate accidit. Eccleſia ſuperfluas non condit definitiones; ſed dumtaxat, occaſione data emergentium errorum, doctrinam a maioribus traditam declarat. Neque Tridentina Synodus canonem de neceſſitate intentionis condidiſſet, niſi novatores eamdem impudenter, & effrenate pernegaſſent, mimica adminiſtratione invecta. Prærerquamquod Auguſtinus *loc. cit.* ad baptiſmum validum neceſſariam aſſerit intentionem;

Ne-

Neque Tridentini Patres novam, ſed antiquam doctrinam dumtaxat explicarunt.

VIII. Obiiciunt 4. Valet baptiſmus, a Pagano, a Iudæo, ab Atheo adminiſtratus. Nullam hi intentionem habent ritus ſacri peragendi. Ergo nulla requiritur intentio, ut rectum baptiſma habeatur. Propoſitio minor, quæ ſola adduci in controverſiam poteſt, conſtat. Ritum ſacrum Chriſtianorum, ut ſuperſtitione pollutum, iſti execrantur. Illum ergo intendere ut ſacrum nequeunt. Reſp. Deteſtantur proculdubio Iudæi, Pagani, Athei chriſtianæ religionis ritum tamquam ſuperſtitioſum & impium, intentione particulari & privata; & quatenus Athei, Pagani, & Iudæi ſunt. At dum ſerio baptizant, ſerio volunt agere quod agit Eccleſia; atque adeo ſacramentum illud conficere quod Eccleſia conficit. Duplex diſtingui in his voluntas debet. Altera qua improbant chriſtianam religionem; altera qua intendunt ritum eiuſdem religionis peragere. Illa particularis; hæc generalis eſt. Generalis autem, qua hic & nunc Atheus baptizat, prævalet voluntati particulari. Voluntate igitur generali ſe ſubiicit intentioni Eccleſiæ, quam ceteroquin ipſe non credit. Clarius rem explico. Infidelis non credit, ritum Eccleſiæ chriſtianæ eſſe ſacrum, immo improbat ut ſuperſtitioſum; dum tamen baptizat, intendit Eccleſiæ chriſtianæ more baptizare. Habet ergo intentionem faciendi quod facit Eccleſia. Quod ſi inſiſtas, neque Iudæum, neque Paganum, neque Atheum hanc habere intentionem; ego repono, hac in hypotheſi nullum eſſe baptiſma miniſtratum. Quare non eſt quod adverſarii magni faciant argumentum iſtud. Nam aut infidelis intendit reipſa ſe gerere ut miniſtrum Eccleſiæ, intentione ſaltem implicita; aut expreſſe intendit non facere quod Eccleſia facit. Si primum, validum eſt baptiſma. Si ſecundum, baptiſma nullum eſt. Si enim nullum eſt baptiſma a Catholico miniſtratum qui intus in corde dicat, *Nolo facere quod facit Eccleſia*, ut definivit Alex. VIII. pariter irritum erit baptiſma collatum ab Atheo, qui expreſſe nolit facere id quod Eccleſia chriſtiana facit. Et quia raro infideles hanc intentionem habent, ideo raro admittitur baptiſma ab illis miniſtratum, niſi certæ coniecturæ adſint quæ oſtendant, reipſa illos intendiſſe chriſtianæ Eccleſiæ ritum ſervare.

IX. Obiiciunt 5. Non eſt neceſſaria in miniſtro producendi effectus ſacramentalis intentio. Ergo neque intentio interior peragendi rem ſacram. Probatur conſequentia. Eadem ratio eſt cur Chriſtus noluerit gratiam & characterem pendere ab occulta miniſtri intentione, & ritum ſacrum. Reſp. Diſparitas manifeſta eſt. Ritus exterior indifferens eſt ut ſit ſacer, aut profanus: idcirco, ut ſacer evadat, determinari a miniſtro debet per intentionem deliberatam. Quando autem cauſſa determinata eſt ad effectum producendum, non pendet deinceps a miniſtri intentione talis effectus productio.

X.

X. Obiiciunt 6. Eccleſia Reſpublica quædam eſt a Chriſto inſtituta, cuius publici miniſtri ſunt Sacerdotes, qui Chriſti nomine ſacramenta adminiſtrant. Ea ergo ſola ineſſe illis intentio debet quæ in publicis miniſtris requiritur. Sed publicis miniſtris ſat eſt habere intentionem externam peragendi communia Reipublicæ munia. Si iudex, inquit P. Serry, pro tribunali ſedens, partibus auditis, ſervatiſque publici iuris formulis, ſenatoria indutus veſte, vultuque gravi ſententiam dicat, reumque abſolvat; valida eſt abſolutio, & ſententia, quæcumque ſit illius interna, & occulta intentio: quia ut perſona publica ſententiam pronuntiat, & nomine Principis iudicii formam inſtituit. An audiretur iudex iſte, ſi, ſerio rebus extrinſecus peractis, iactaret ſe intus noluiſſe reum abſolvere? Sacerdotes nomine Chriſti baptizant, peccatores abſolvunt. Quid ergo curabimus neſarios Sacerdotes, qui poſtquam ſerio & rite omnia forinſecus peregerunt quæ Eccleſia præſcribit, iactabunt ſe intus noluiſſe baptizare, aut abſolvere? Reſp. Argumentatio iſthæc manifeſto vitio laborat. Miniſtri Reipublicæ mandata Principis exequuntur, & inſtituti ſunt ad extrinſecum regimen civile populorum. Sicut iſti internas populorum conſcientias non moderantur, ita illorum interna privata intentio non curatur. Iſtorum regimen externum prorſus eſt; contra, regimen Chriſti internum & ſpirituale eſt, quod interiorem animarum ſanctificationem ſpectat. Sacerdotes a Chriſto poteſtatem accipiunt in interiorem animarum ſanctificationem, aſſumuntur ut animata inſtrumenta, quæ res exteriores determinent ad ritum ſacrum. Quam diſparata & vana paritas iſta ſit, ex eo patet quod in univerſo iuris corpore, neque in alicuius Principis ſtatutis legatur diſputatum umquam fuiſſe, aut decretum aliquod conditum eſſe quo præſcribatur in Reipublicæ miniſtris neceſſaria animi intentio ſive interna, ſive externa. Contra vero Eccleſia in ſuis miniſtris animi intentionem præſcribit; improbatque eos qui abſolute hanc animi intentionem requiri negant. Nulla eſt ergo paritas miniſtros fori civilis inter & miniſtros fori ſpiritualis ac interioris.

XI. Obiiciunt 7. Eccleſia viſibilis eſt, & ſacramenta ſignis ſenſibilibus ſubiecta. Nihil ergo conſtituendum in ſacramentis quod ſenſibile non ſit. Alioquin qua ratione Eccleſiæ viſibilitatem adverſus hæreticos probabimus, ſi ab inviſibili & latente Sacerdotum intentione pendere ſacramenta dicamus? Reſp. Viſibilis Eccleſia eſt, quia viſibilibus ſignis, viſibili dogmatum profeſſione, viſibili miniſterio in unam ſocietatem ligata, & viſibili capite directa, atque ſenſibili participatione ſacramentorum alita. Verum ſub hac viſibili imagine ſpiritus fidei, veritatis, & gratiæ latitat, animatque viſibilem repræſentationem. Inſiſtunt. Quid, ſi Epiſcopus ordinatus ſine intentione præſideret diœceſi? Tum omnes illius diœceſis Sacerdotes umbratici eſſent, nullum tum foret ſacrificium, & curſu temporis univerſa diœceſis Sacerdotio, & ſacramentis careret? Et quod in una contingere diœ-

diœceſi poteſt, quidni in univerſo regno, quidni in tota Eccleſia? Ineptiſſimum eſt ratiocinium, Lutherano, non Catholico Theologo, dignum. Unde nos adverſus heterodoxos evincimus, numquam defuturam Eccleſiam? Ex divina promiſſione, a Chriſto Domino facta, præſtandi ſuum divinum præſidium, ne portæ inferi adverſus eam umquam prævaleant. Quid ergo hypotheſes obtrudunt quas numquam eventuras Deus certos nos reddidit? Nonne ſicuti nefarius Sacerdos ſecretam ementiri intentionem valet, ita mutare materiam, alterare formam ſacramentorum, aqua artificiali loco naturalis uti, corrumpere baptiſmi formam poteſt? Quid, ſi pueri ſic tincti ſacris ordinibus initiarentur? Quid, ſi Epiſcopi fierent? Nonne tum ex defectu materiæ & formæ ea omnia evenirent abſurda quæ ex defectu occultæ intentionis contingere poſſe obtrudunt? Quo adverſarii ſe recipiunt, ut hæc declinent incommoda? Nonne ad Chriſti promiſſionem, Eccleſiæ ſuæ factam? Accidere poteſt quod hic aut ille miniſter nefarius ſimulet religionem, adulteret ſacramenta. At numquam Deus permittet, adverſus Eccleſiam prævalituram Sacerdotum impietatem. Futilis ergo & prorſus vana eſt argutatio quam Contenſonius, Iuvenin, Serry, & ceteri exaggerant.

XII. Obiiciunt 8. Epiſcopi teſtantur ſe nolle excommunicatos ordinare; & tamen ordinantur reipſa, ſi accedant, porrigantque materiam, velintque ordinem ſuſcipere. Reſp. Proteſtatio Epiſcopi adverſus initiandos eo pertinet ut excommunicatos arceat, ſi adſint. Cum non conſtet aliquem adeſſe, Epiſcopus, dum ſingulos ordinat, ſingulis conferre ſacros ordines intus deliberate vult.

XIII. Obiiciunt 9. Sacramenta ſunt ſigna practica, quæ ex opere operato ſuum producunt effectum: ſunt inſtrumenta quæ a Chriſto virtutem accipiunt. Miniſtri quoque inſtrumenta Chriſti ſunt, cuius virtute agunt. Hæc omnia nullo modo pendent a miniſtri intentione. Hoc patet in cauſſis naturalibus: quia ignis natura ſua comburit, non pendet ab applicantis intentione. Reſp. Celebratio ſacramenti actio humana, atque adeo voluntaria eſt. Ergo a propoſito miniſtri pendet. Sacramenta agunt ex opere operato, dum exiſtunt: ut exiſtant, perfici a miniſtro voluntarie operante debent. Miniſter eſt inſtrumentum animatum, electum a Chriſto Domino, ut libere ſacramenta celebret. Quare inepta eſt paritas petita a cauſſis naturalibus, quæ vim agendi non accipiunt ab applicante. Sed ſacramenta, ut perficiantur, ab intentione miniſtri pendent. Poſtquam autem perfecta ſunt, tum ex opere operato, independenter a quacumque miniſtri intentione, effectum producunt.

XIV. Obiiciunt 10. Duplex in miniſtro intus nolente facere quod facit Eccleſia, & extrinſecus ſerio celebrante ſacramentum iuxta evangelicum ritum, voluntas adeſt: altera interna, externa altera. Pugnant mutuo hæ duæ voluntates.

Digitized by Google

tes. At prævalet exterior, quæ reipſa operatur; interior ſuccumbit victa, & mera evadit velleitas. Mercator ſervare merces vellet; at voluntas ſervandi vitam prævalet voluntati ſervandi merces. Ideo voluntas qua merces proiiciuntur, efficax eſt, prævaletque voluntati eaſdem ſervandi. Similiter voluntas ſerio peragendi ritum exteriorem efficax eſt, ſuperatque voluntatem interiorem, qua miniſter obluctatur facere quod Eccleſia facit. Reſp. Quando duæ voluntates contrariæ mutuo pugnant circa eamdem rem, idemque obiectum; dubio procul quæ forinſecus effectum producit, efficax eſt, inefficax altera; ut in exemplo adducto patet. Voluntas qua mercator proiicit merces, efficax eſt; inefficax altera, qua nollet merces proiicere. At hæ duæ voluntates idem omnino obiectum ſpectant. Diſpar omnino eſt caſus noſter. Voluntas celebrandi ſerio ritum externum, indifferentem ad ſacram, vel profanam ablutionem, & voluntas non faciendi ſacramentum, ſunt duæ voluntates quæ duplex reſpiciunt obiectum: ideo utraque efficax in ſuo genere eſt, nec una ſuperatur ab altera: quia non pugnant circa idem, ſed circa diverſa. Ut argumentatio aliquid evinceret, ſic formari deberet. Intendo celebrare ritum externum, prout celebratur ab Eccleſia; nolo celebrare ritum externum, prout celebratur ab Eccleſia. Tum voluntas quæ reipſa celebrat ritum externum ſacrum, efficax eſſet, prævaleretque interiori contrariæ: quia ambæ voluntates idem omnino ſpectarent obiectum. Et hoc fortaſſis dicere Catharinus voluit. Sed hac in hypotheſi miniſter non modo ſceleſtus, ſed ſtultus quoque eſſet: quia vellet, & non vellet ſacramentum; & voluntas quæ forinſecus ſacramentum celebraret, victrix foret. Verum miniſter neſarius, qui tanta nequitia præventus eſt, ut nolit reipſa ſacramentum perficere, quantum per ipſum ſtat, deliberate intus deridet cultum ſacrum; ob humanum autem reſpectum declinandi ſupplicia, ſi ſuam proderet iniquitatem, intendit celebrare *materialiter* cultum exteriorem, quem intus improbat: intendit abluere puerum, quomodo abluuntur manus, vultus, pedes ad munditiem. Si enim ob ſuam malitiam intus ſacramentum celebrare expreſſe, & omni meliori modo quo poteſt, reluctatur; profecto intendit expreſſe peragere forinſecus ritum illum ut profanum, & ut ineptum ad conficiendum ſacramentum, quod in hac hypotheſi perficere intus omnino renuit; & extrinſecus ideo unice celebrat, quia alio modo declinare publicam indignationem nequit. Quo in caſu ſi ſacramentum celebraret, non video cur illud non celebraret etiam extrinſecus iocando, & deridendo; ut accidit in applicatione cauſſarum naturalium, quæ applicatæ independenter ab intentione applicantis operantur.

XV. Obiiciunt II. Iuramentum ſerio libereque prolatum, verum iuramentum eſt; tametſi animo iurare intus iurator nolit, iuretque ſine animo iurandi. Quoniam inquit S. Iſidorus Hiſpalenſis Lib. II. cap. XXXI. *Dominus, qui teſtis eſt conſcien-*

ſcientiæ, ita accipit iuramentum, ſicut homo cui iuratur intelligit. Heinc Innocentius XI. has duas 25. & 26. theſes proſcripſit. *Cum cauſa licitum eſt iurare ſine animo iurandi, ſive res ſit levis, ſive gravis*. Altera: *Si quis vel ſolus, vel coram aliis, ſive interrogatus, ſive propria ſponte, ſive recreationis cauſa, ſive quocumque alio fine iuret ſe non feciſſe aliquid quod revera fecit, intelligendo intra ſe aliquid aliud quod non fecit, vel aliam viam ab ea in qua fecit, vel quodlibet aliud verum, revera non mentitur, nec eſt periurus*. Porro tam neceſſaria eſt iuramento intentio iurandi, quam ſacri ritus celebrandi intentio neceſſaria eſt ſacramento. Ergo quoties ſerio celebratur ritus externus, fit ſacramentum; ſicuti quoties ſerio pronuntiatur formula iuramenti, fit iuramentum. Argumentum iſtud fuſe proponit P. Serry *loc. cit. cap.* IX. cui reſpondet illius domeſticus impugnator, iuramentum abſque interna animi voluntate prolatum, non eſſe reipſa iuramentum defectu intentionis ad illius eſſentiam neceſſariæ. Contra quam reſponſionem clamat P. Serry: Quis id æquo ferat animo? Non eſt ergo periurus iurator iſte? At Innocentius XI. in *prop.* 26. damnat theſim in qua dicitur: *Nec mentitur, nec eſt periurus*. Eſt igitur, concludit P. Serry, velit, nolit morum Doctor atque Magiſter, etiam tunc verum, ac proprium iuramentum, uti tunc verum eſt propriumque mendacium.

XVI. Reſp. Ambo domeſtici Theologi mihi, pinguis minervæ homini, a veritate aberrare videntur. Domeſticus impugnator Patris Serry fallitur, niſi fallar ego, negans eſſe iuramentum illud deliberate prolatum ex defectu intentionis iurandi. Errat vero P. Serry, dum ex paritate iuramenti, non pendentis ab intentione interna iurantis, inferre contendit, neque ſacramenti celebrationem pendere ab intentione miniſtri interiore. Ambos domeſticos, licet clariſſimos Theologos, & de Republica Litteraria optime meritos, pro modulo meo refello. Principio dico contra P. Serry, diſparitatem patentem eſſe ſacramentum inter & iuramentum. Magnum quippe diſcrimen eſt inter verba ſpeculativa, & practica. Verba ſpeculativa totam efficacitatem ſuam habent in ſignificatione, quæ nullo modo pendet ab interna voluntate hominum. Verba practica præter ſignificationem includunt effectus productionem, quæ omnino pendet a poteſtate & voluntate illa proferentis. Verba iuratoria ſpeculativa ſunt; verba ſacramentalia practica, quæ id efficiunt quod ſignificant. Idcirco hæc, ſecus illa, pendent ab intentione interna, & poteſtate operantis. Sed, ut manifeſta differentia contra præfatos Theologos conſtet inter ſacramentum & iuramentum, recolendum memoria eſt, ſigna ſenſibilia, applicanda ad perficienda ſacramenta, eſſe indifferentia ad uſus ſacros, aut profanos; ut ſupra palam feci: neque adverſarii hoc negant; ſed dicunt ex circumſtantiis materiam, & formam determinari. Nos vero probavimus, hanc determinationem omnino pendere ab intentione miniſtri. Convenit

venit itaque penes ipſos adverſarios, & ceteros omnes, materiam & formam baptiſmi indifferentiam habere ad uſus aut ſacros, aut profanos. Quo principio certo conſtituto, conſequitur neceſſario manifeſtum diſcrimen inter iurantem, & celebrantem ſacramenta. Siquidem verba iuratoria, cum ad ſignificandum, non ad operandum, & determinandam materiam, ſint inſtituta, non pendent ab intentione iurantis. Heinc *Tom. III. in Decal. Lib. V. diſs.* 11. *cap.* IV. *quæſt.* VI. *num.* 17. conſtitui, eum qui ſerio, & deliberate iurat, dicendo *per Deum ita eſſe*, vere iurare, etiamſi intentionem internam iurandi non habeat. Quæ ibi dicta ſunt, paucis confirmo. Reſtrictio interna mentalis & voluntaria non adimit verbis ſuas ſignificationes, quas iuxta communem hominum beneplacitum habent. Homo profert hanc propoſitionem, *Non eſt ita*; vel alteram, *Ita eſt*. Quamcumque interiorem reſtrictionem adhibeat qui ſic loquitur, efficere nequit quin prior ſit negans, & ſecunda adfirmans. Et quamvis animo ſenſum aliquem diverſum ab eo quem propoſitio natura ſua prodit, intendat, non effugit mendacii pravitatem. Porro non minus hæc divini nominis ſeria, & deliberata invocatio, *Per Deum ita eſt*, iuratoria eſt, quam hæc altera, *Non ita eſt*, negativa eſt. Ergo quemadmodum mendax eſt qui interna reſtrictione adimit obviam ſignificationem ſecundæ; ita periurus eſt qui animo interno vim iurandi auferre contendit primæ. Heinc in laudata *propoſit.* 26. Innocentius XI. æque periurii ac mendacii damnat illum qui aut invocationi divini teſtimonii vim iurandi, aut propoſitioni negativæ vim negandi internis reſtrictionibus adimere verſute ſtudet. A mendacio excuſari homo nequit qui profert propoſitionem in ſenſu diverſo ab eo quem natura ſua perhibet; licet animum habeat non mentiendi. Ergo a periurio immunis eſſe non poteſt qui profert formulam verum iuramentum continentem, tametſi internum non iurandi animum habeat. Hæc argumentatio mihi ſolida eſt. Si quibus aliter videtur, ſuo utantur ſenſu.

XVII. P. Billuart, qui *Tom. IV. diſs.* V. *art.* I. verſat hanc quæſtionem de iuratore ſine animo iurandi, contra *Iuvenin* ſic argumentatur. Iuramentum eſt eſſentialiter invocatio divini teſtimonii. Invocatio autem eſt eſſentialiter actus intellectus, & voluntatis. Nemo hoc in controverſiam vocat. Immo hic eſt quæſtionis ſtatus, utrum ſcilicet qui deliberate invocat divinum teſtimonium, iuret, quando contrariam intus voluntatem non iurandi habeat. Requiritur itaque & actus intellectus, quo cognoſcatur, verba eſſe iuratoria; & actus voluntatis, quo quis velit ita eiuſmodi invocationem divini teſtimonii proferre, ut audientes credant eſſe iuramentum. Et tunc dicimus, internam intentionem contrariam ſuccumbere voluntati foriſecus erumpenti. Inſiſtit *P. Billuart*. Sequeretur quod ſemper iurarent, & ſæpiſſime peierarent qui ad ſingula fere verba dicunt, *Per Deum*: *quod videtur inconveniens*. Ita ne vero? Abſurdum ne eſt eum qui paſſim ad me-

retricem accedit, ſæpiſſime fornicari? Adfirmare ergo homines *per Deum* ita rem ſe habere, cum falſa eſt, poſſunt, quin peierent? Ut ſacrilegum hominum abuſum a periurio purgemus, invertenda erit iuramentorum natura, & a crimine purganda periuria? Obtrudit auctoritatem S. Thomæ ex *IV. Sent. diſt.* XXXVIII. *quæſt.* I. *artic.* I. *ad* 2. ubi inquit: *Promiſſio quandoque fit ore, & non corde; & talis apud Deum non eſt votum.* Eadem eſt ratio, ſubdit P. Billuart, voti, & iuramenti. Conſequentia falſa eſt. Promiſſio, cum ſit actio practica, pendet a voluntate interiore, ſine qua obligatio non oritur. Verborum ſignificatio a voluntate non pendet; ſed verba natura ſua independenter a cuiuſque hominis intentione ſuam habent ſignificationem. Ideo diſparitas eſt evidens, ad hoc quod attinet. Admiſſa doctrina P. Billuart, nullum erit mendacium, quod per reſtrictionem mentalem a crimine purgari non valeat. Nam, ut dixi, hæc propoſitio, *Per Deum ita eſt*, natura ſua eſt iuratoria, non ſecus ac iſta, *Ita res ſe habet*, affirmans eſt. Si illa a periurio purgari poteſt, quia qui illam pronuntiat, non intendit iurare; cur, quæſo, hæc alia a mendacio liberari non poterit in caſu falſitatis, quia qui illam pronuntiat, non intendit intrinſecus affirmare quod extrinſecus pronuntiat?

§. V.

Variæ quæſtiunculæ de miniſtri fide, intentione, & ſanctitate reſolvuntur.

I. QUæſt. I. *Ut validum ſit ſacramentum, requiritur ne in miniſtro fides, aut intentio producendi effectum ſacramentalem?* Reſp. Quamvis S. Cyprianus in controverſiam vocaverit, num baptiſma miniſtratum ab hæreticis validum ſit; tamen Eccleſiæ catholicæ ſententia ſemper fuit, ad baptiſmum conferendum non requiri in miniſtro fidem; validumque ab hæretico, & infideli conferri baptiſma, dummodo evangelicus ritus ſervetur, definivit. Opinionem S. Cypriani improbavit Stephanus Papa, cuius verba refert in ſuis hoc de argumento epiſtolis Cyprianus ipſe. *Si quis ergo a quacumque hæreſi venerit ad nos, nihil innovetur, niſi quod traditum eſt, ut manus illi imponatur per pœnitentiam, cum ipſi hæretici proprie alterutrum ad ſe venientes non baptizent, ſed communicet tantum.* Tempore Cypriani non erat definita doctrina iſta: idcirco S. Martyr refutavit ſcriptum Stephani Papæ, qui Eccleſiæ traditionem opponebat; ut docet S. Auguſtinus *Lib. II. de baptiſm. contr. Donatiſtas cap.* VII. ubi inter alia hæc ſcribit: *Nondum erat diligenter illa baptiſmi quæſtio pertractata; ſed tamen*

ſalu-

ſaluberrimam conſuetudinem tenebat Eccleſia, in ipſis quoque ſchiſmaticis, & hæreticis corrigere quod pravum eſt, non iterare quod datum eſt; ſanare quod vulneratum eſt, non curare quod ſanum eſt. Quam conſuetudinem credo ex apoſtolica traditione venientem, ſicut multa quæ non inveniuntur in litteris eorum, neque in conciliis poſteriorum; & tamen, quia per univerſam cuſtodiuntur Eccleſiam, nonniſi ab ipſis tradita, & commendata creduntur. Tandem Concilium Tridentinum, ut innumera aliorum Patrum, & Conciliorum teſtimonia mittam, *ſeſs.* VII. *can.* IV. hæc ſtatuit. *Si quis dixerit, baptiſmum qui etiam datur ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, non eſſe verum baptiſmum; anathema ſit.*

II. Similiter fatentur omnes, non eſſe in miniſtro neceſſariam intentionem producendi effectus ſacramentalis. Id patet ex iis quæ dicta ſunt. Nam infideles, Pelagiani, Calviniſtæ, Zuingliani intentionem non habent baptizandi in remiſſionem peccatorum; & tamen iſtorum baptiſma validum eſſe, adfirmamus omnes cum S. Thoma *III. Part. quæſt.* LXIV. *art.* 10. ubi inquit: *Alio modo poteſt perverti intentio miniſtri quantum ad id quod ſequitur ſacramentum: puta, ſi Sacerdos intendat aliquam feminam baptizare, ut abutatur ea; vel ſi intendat conficere corpus Chriſti, ut eo ad veneficia utatur. Et quia prius non pendet a poſteriori, inde eſt quod talis intentionis perverſitas veritatem ſacramenti non tollit; ſed ipſe miniſter ex tali intentione graviter peccat.*

III. Quæſt. II. *Ad ſacramenti integritatem requiritur ne ut miniſter intendat facere quod facit Eccleſia Romana?* Reſp. Negat communis & vera ſententia. Sat eſt ut miniſter velit generatim facere quod facit Eccleſia Chriſti, quamcumque in mente habeat, ſive Lutheranam, ſive Calvinianam particularem Eccleſiam: quoniam qui intendit facere quod facit Eccleſia Genevenſis, Lutherana, Calviniana, generatim intendit facere quod facit vera Chriſti Eccleſia. Huic quippe generali intentioni non officit error privatus, quo credit Eccleſiam Genevenſem, aut Lutheranam eſſe veram & orthodoxam Chriſti Eccleſiam. Neque neceſſe eſt ut expreſſe miniſter cogitet de vera Chriſti Eccleſia, aut ut expreſſe velit perficere verum ſacramentum; ſed ſat eſt id velle implicite. Ratio eſt, quia miniſter in adminiſtrandis ſacramentis non privatam, ſed publicam Chriſti, & Eccleſiæ perſonam ſuſtinet; & Chriſti, atque Eccleſiæ nomine agit: nec privata eiuſdem intentio erronea, & falſa opus Dei inficere valet. Hæc omnia communia ſunt.

IV. Quæſt. III. *An neceſſaria ſit intentio actualis, vel ſufficiat virtualis, & interpretativa?* Reſp. Supra explicata eſt intentionis diverſitas. Ibi dictum eſt non ſufficere intentionem habitualem ad perficienda ſacramenta; cum hæc nullo modo cauſſa ſit actionis, & reperiri in dormientibus poſſit. Intentionem actua-

lem optandam eſſe omnes adfirmant; ſed, attenta humanæ mentis, & voluntatis inconſtantia, nemo eam aſſerit neceſſariam. Virtualem ſufficere, & neceſſariam eſſe adfirmant omnes. Miniſter, vocatus ad baptizandum, in hunc finem iter arripit: en actuale voluntatis propoſitum. Dum baptizat, de baptiſmo expreſſe non cogitat; at vere baptizat primæ intentionis vi, quæ virtualiter perſeverat. Doctrina communis eſt, quam tradit S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxiv. *art.* 8. ubi inquit: *Licet ille qui aliud cogitat, non habeat actualem intentionem, habet tamen habitualem, quæ ſufficit ad perfectionem ſacramenti; puta cum Sacerdos accedens ad baptizandum intendit facere circa baptizandum quod facit Eccleſia. Unde ſi poſtea in ipſo exercitio actus cogitatio eius ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur ſacramentum. Quamvis ſtudioſe curare debeat ſacramenti miniſter ut etiam actualem intentionem adhibeat: ſed hoc non eſt totaliter poſitum in hominis poteſtate: quia præter intentionem, cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare.* Habitualem intentionem pro virtuali hic accipit S. Doctor, ut patet ex eius doctrina.

V. Multa congerunt Auctores, ut aſſignent modum quo intentio actualis perſeveret, & fiat virtualis. At res adeo difficilis eſt, ut vix ego intelligam quæ alii ſcribunt, & vix notionem ipſe formare poſſim claram, eamque verbis exponere. Aliqui dicunt perſeverare voluntatem miniſtri, quia potentiæ externæ applicatæ fuerunt ad operandum ab ipſa voluntate. Alii, explicationem iſtam reiicientes, addunt, voluntatem præteritam perſeverare in actu voluntatis præſentis tenuiſſimo & confuſo, quo volumus inchoatum opus perficere. Si quæras, quid ſint eiuſmodi actus tenuiſſimi, & confuſi, puto nec ipſos intelligere qui eos excogitarunt. Fugiunt hæc omnia mentis noſtræ aciem. Non aliud ego nomine intentionis virtualis intelligo niſi occultam quamdam impreſſionem relictam in voluntate ex actuali præterita deliberatione. Eo ipſo enim quod deliberate intendam aliquid facere, imprimitur in voluntate mea quædam determinatio, quæ remanet uſque dum illam congruo tempore non retractem. Quantum vero temporis hæc determinatio non retractata per contrariam deliberationem perſeveret in voluntate, definiri a me certe nequit. Ex circumſtantiis, & prudentum iudicio colligi hoc poteſt. Quiſque magis intimo ſenſu quam verbis definire hoc valet.

VI. Quæſt. IV. *Ad integritatem ſacramenti ſufficit ne intentio interpretativa.* Reſp. Intentio interpretativa vocatur communiter a Theologis in præſenti materia, quæ non eſt, ſed eſſet, ſi homo qui operatur, ſui compos foret: quia ex præcedenti deliberatione interpretamur ita eum velle. Quis deliberate proponit baptizare, conſecrare: poſt deliberationem factam, in ebrietatem, in ſomnum, in amentiam incidit: & hoc in ſtatu baptizat, conſecrat. Communis, & vera ſententia eſt, hunc non baptizare, non conſecrare. Quoniam ſacramenta humanis peragi acti-

bus

bus debent. Actiones autem quæ ab ebrio, ab amente, a dormiente fiunt, non ſunt humanæ; cum homo tunc deſtitutus ratione ſit.

VII. Opponit contra hanc doctrinam Godoy *tract. de vit. & peccat. quæſt.* lxxi. *diſp.* xxiv. Homicidium in ebrietate patratum, ſive quodlibet aliud ſcelus, voluntarium, ac liberum eſt, ſi prius quam in temulentiam occiſor incidat, homicidium fuerit præmeditatum, prævideritque quid in ebrietate, vel ſomno agere conſueſcat. Porro ſi propoſitum præcedens ſat eſt ut ſcelus in ebrietate patratum, liberum & humanum ſit; cur antecedens propoſitum liberum baptizandi, vel conſecrandi ſufficiens non erit ut homo temulentus, vel dormiens baptizet, & conſecret? Reſp. Sunt hæc vana, & inania. Propoſitum deliberatum antecedens perſeverare virtualiter dicitur, quatenus voluntatem determinavit: & ratio humani officii effectrix perſeverare dicitur, quia vi talis impreſſionis voluntas operatur; nullumque adeſt impedimentum quod vim relictam ab antecedenti propoſito, elevet. Manet mentis lumen, manet voluntatis impreſſio, & uſque dum homo mentis compos eſt, in ſtatu libertatis reperitur, in quo & mentis lumen exercere, & voluntatis determinationem in opus reducere valet. Contra accidit in ebrio, in amente, in dormiente. In his propoſitum antecedens vim ſuam exercere nequit tamquam rationis lumen, & libertatis norma. Sed ſi aliqua impreſſio remanet, tota eſt in imaginatione, & cerebri muſculis. Verbo, libertas omnino impedita tunc eſt. Homicidium patratum ab ebrio, grave crimen eſt: quia ad peccatum ſufficit libertas in cauſſa, ſeu ſat eſt ut prævifum fuerit, & volitum. Quoniam ad peccatum ſufficit ut aliquo modo ſit ab homine volitum aut in ſe, aut in cauſſa, quam ipſe homo antecedenter formaliter voluit. Actio ſacramentalis eſſe debet, ut aiunt, *exercite* humana. Bonum quippe ex integra cauſſa, malum ex quocumque defectu. Addere Theologi ſolent, ad peccatum non requiri ut intendatur per modum actionis; ſed ſufficere *tendentiam* in obiectum, a quo voluntas malitiam haurit, quocumque modo illud amet. Ipſa vero actio ſacramentalis reipſa aut actu, aut virtute intendi debet, & humano modo fieri.

VIII. Quæſt. V. *Validum ne ſacramentum eſt, forma conditionali adminiſtratum?* Reſp. De conditionali forma ſupra *cap.* vi. ſermo fuit. Paucis itaque ad quæſitum reſpondeo. Aut conditio eſt de re præterita, ut, *Si non es baptizatus, ego te baptizo*; aut de re præſenti, ut, *Si capax es, ego te abſolvo*; aut de re futura, ut, *Ego te abſolvo, ſi die craſtina rem alienam reddideris*. Valere ſacramentum ſub conditione de re præterita, aut præſenti, ſi conditio vera ſit, ſecus, ſi falſa, docent omnes. Sub futura conditione perfici ſacramentum nequit. Quoniam, dum materia applicatur, & profertur forma, præſens ſuſpenditur intentio: ſi futuro tempore conditio erit, non aderunt tunc materia & forma. Contractui matrimoniali

apponi futura conditio poteſt; at ſuſpenditur contractus, donec impleatur conditio. Sed hoc ſuo loco.

IX. P. La-Croix *Lib. VI. part.1. num.81. & ſeq.* plures agglomerat caſus de adiectione conditionis. Si conditio ſit de futuro neceſſario, ut, *Te abſolvo, ſi cras ſol orietur; ſi Antichriſtus ſeducet multos; ſi Deus cognoſcit quod cras reſtitues*. Et ſubdit, multos Doctores ſentire cum Dicaſtillo, Eſparza, aliiſque, conditiones iſtas eſſe de præſenti. Sed ſunt iſta, ſupra quam dici poteſt, vana, & inania. Diſputant quoque num adiecta conditio exprimi ore, an ſola mente concipi debeat. Caſtropalaus, Ioannes Sanchez, Arriaga, Gobat, Eſcobar contendunt, ſat eſſe eam mente concipi: *Volo omnes & ſolos abſolvere qui erunt legitime diſpoſiti*. Ultra pergit *Moya*, ut refert idem *La-Croix*, docetque, ſe non damnaturum mortalis culpæ illos qui ne mente quidem expreſſe conciperent conditionem: quia certum eſt, ſemper adeſſe conditionem implicitam; cum nemo intendat conferre ſacramentum, niſi prout poteſt, & debet. Hæc & plura alia de more P. La-Croix arbitrio lectoris relinquit. Heinc iuxta relatam doctrinam omnibus accedentibus ad tribunal pœnitentiæ diſpenſare miniſtri theſaurum abſolutionis poterunt, ut diſpoſiti illam percipiant, ſecus indiſpoſiti. Hoc conditionis implicitæ arcano Confeſſarii a moleſtia ſevere examinandi diſpoſitionem pœnitentium ſeſe liberant, & numeroſiſſimam populorum frequentiam ſibi conciliant. Omnes ſe abſolutos exiſtimant, cum ignorent ſecretum conditionis implicitæ. Quam ſit hæc doctrina & pernicioſa pœnitentibus, & chriſtianæ diſciplinæ infeſta, quiſque intelligit. Infra de pœnitentia ſeverius diſcutietur.

X. Quæſt. VI. *Utrum in miniſtro ſacramentorum requiratur probitas?* Reſp. Donatiſtæ ſacramenta a miniſtris improbis collata, nulla eſſe contendebant: quem errorem inſtaurarunt Henriciani, qui ſe Apoſtolicos nuncupabant, tempore S. Bernardi, & poſtea Valdenſes, Albigenſes, & VVicleſiſtæ. Hunc errorem damnavit Concilium Conſtantienſe *ſeſſ.* xlv. in iſto VVicleſi articulo. *Si Epiſcopus, vel Sacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non conſecrat, non baptizat*. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* VII. *can.* XII. hæc definit. *Si quis dixerit, miniſtrum in peccato mortali exiſtentem, modo omnia eſſentialia quæ ad ſacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, ſervaverit, non conficere ſacramentum; anathema ſit.*

XI. Hanc veritatem docuerunt Patres omnes. Unum referre ſatis ſit Auguſtinum, qui *tract.* v. *in Ioan.* hæc ſcribit: *Non exhorreat columba miniſterium malorum, reſpiciat Domini poteſtatem. Quid tibi facit malus miniſter, ubi bonus eſt dominus? Quid te impedit malitioſus præco, ſi eſt benevolus iudex?* Lege integrum tractatum: item *Lib. III. cap.* v. contra Creſconium. S. Thomas *Lib. IV. contr. Gent. cap.* LXXVII. hæc habet. *Inconveniens videtur quod ſpem ſuæ ſalutis in bonitate puri bo-*

hominis quis ponat : dicitur enim Hier. XVII. Maledictus homo qui confidit in homine. *Sed ſi homo ſalutem conſequi per ſacramenta non ſperaret, niſi a bono miniſtro diſpenſata, videretur ſpem ſuæ ſalutis aliqualiter in homine ponere. Ut ergo ſpem noſtræ ſalutis in Chriſto ponamus, qui eſt Deus, & homo; confitendum eſt quod ſacramenta ſunt ſalutaria ex virtute Chriſti, ſive per bonos, ſive per malos miniſtros diſpenſentur.*

XII. Plura obiici ſolent, quæ, quia obvia ſunt, prætereo. Illud faceſſere negotium videtur quod Gregorius VII. irritas declaraverit ſimoniacas ordinationes. Sed reſpondent communiter Theologi, irritas declaraſſe Gregorium eiuſmodi ordinationes quantum ad executionem ordinis, ſecus quantum ad ſubſtantiam. Tempore Gregorii VII. non pauci Theologi ob canonum ſeveritatem adverſus ſimoniacas ordinationes, irritas illas propugnabant. Verum poſt varias diſceptationes Eccleſia validas huiuſmodi ordinationes declaravit.

XIII. Quæſt. VII. *Peccant ne letaliter Sacerdotes qui ſibi gravis culpæ conſcii ſacramenta ex officio adminiſtrant ?* Reſp. Adfirmant omnes, probantque luculentis ſacrarum litterarum teſtimoniis. Nam *Levit.* XXII. hæc habentur. *In quo eſt immunditia, peribit coram Domino.* Et Iſaiæ LIII. *Mundamini qui fertis vaſa Domini.* S. Paulus I. ad Timoth. III. *Probentur primo; & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes.* Concilium Trident. *ſeſſ.* XIII. *cap.* VII. ex Apoſtolo Paulo I. ad Corinth. cap. XI. *Probet autem* &c. declarat *eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat; quod a Chriſtianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc ſancta Synodus perpetuo ſervandum eſſe decrevit, modo non deſit illis copia Confeſſarii : quod ſi, neceſſitate urgente, Sacerdos abſque prævia confeſſione celebraverit, quam primum confiteatur.*

XIV. Peccatum iſtud mortale eſſe, *probabilius* videtur P. La-Croiſio *loc. cit. num.* 91. at de more recenſet Auctores qui, variis adiectis diſtinctiunculis, oppoſitum defendunt : & vi ſyſtematis Probabiliſmi, ſi prior ſententia eſt probabilior, altera eſt probabilis : cuius uſum licitum admittere debet P. La-Croiſius; cum ſit Probabiliſta, & quidem acerrimus. Quare dicimus, non ſolum probabilius, ſed certum eſſe, miniſtrum ex officio miniſtrantem ſacramenta, peccati mortalis conſcium, peccare mortaliter. Idque clare eruitur ex divinis Scripturis, ex allato Concilii Tridentini teſtimonio, ex Patribus, quorum teſtimonia brevitatis ſtudio prætereo. Legatur Catechiſmus Romanus *II. Part.* §. 23. Audiatur S. Thomas, qui *III. Part. quæſt.* LXIV. *art.* 6. hæc ſcribit. *Non eſt dubium quin mali, exhibentes ſe miniſtros Dei, & Eccleſiæ in diſpenſatione ſacramentorum, peccent. Et quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei, & contaminationem ſacramentorum,*

quan-

quantum eſt ex parte ipſius peccatoris (licet ſacramenta ſecundum ſe ipſa incontaminabilia ſint) conſequens eſt quod tale peccatum ex genere ſuo ſit mortale. Quare, miſſis offuciis probabiliſticis, certum eſt eiuſmodi miniſtros mortaliter peccare.

XV. Quæſt. VIII. *Peccat ne mortaliter miniſter qui ſibi gravis culpæ conſcius ſacramenta adminiſtrat, non ex officio, ſed ex neceſſitate?* Reſp. Miniſter alius eſt ſolemnitatis, ſeu ex officio, qui ad miniſtranda ſacramenta ſpeciali conſecratione eſt deputatus; ut Sacerdos Miſſam celebrans, abſolvens a peccatis, & ſolemni ritu baptizans. Alius eſt qui ſine ſpeciali conſecratione ſacramentum baptiſmi adminiſtrat. Communis & vera ſententia eſt, ſive Sacerdotem, ſive laicum, gravi culpa inquinatum, urgente neceſſitate baptizantem, non peccare. Ita docet S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxiv. *art. 6. ad 3.* inquiens: *In articulo neceſſitatis non peccaret baptizando, in caſu in quo etiam poſſit laicus baptizare: ſic enim patet quod non exhiberet ſe miniſtrum Eccleſiæ, ſed ſubveniret neceſſitatem patienti. Secus autem eſt in aliis ſacramentis, quæ non ſunt tantæ neceſſitatis ſicut baptiſmus.*

XVI. Heinc infertur, peccare mortaliter Sacerdotem miniſtrantem ſacramentum pœnitentiæ, etiam moribundo, niſi prius actum contritionis ſaltem eliciat. Diſputant aliqui, duplex ne, an unum peccatum malus Sacerdos committat, dum Miſſam celebrat. Sed, miſſis vanis diſputationibus, Sacerdos iſte duplex peccatum committit: unum, quia indigne conficit; alterum, quia indigne ſuſcipit ſacramentum. Alii addunt tertium, quia indigne ſibi adminiſtrat. Si tamen poſt conſecrationem contritionis actum ederet, tum ſolum peccaſſet in conficiendo ſacramento.

XVII. Quæſt. IX. *An peccet mortaliter Sacerdos qui mortali culpa inquinatus Euchariſtiam adminiſtrat?* Reſp. P. La-Croix *loc. cit. num.* 94. cum Vaſquez, Lugo, Amico, Bernal, Sporer, Illſung, Diana, & aliis, *probabile* eſſe docet, hunc non peccare mortaliter: & ſimul addit, *probabile* eſſe iuxta Suarez, Valentiam, Gonet, Filliucium, & alios talem peccare mortaliter. Et ipſe laxiorem amplectitur: liberatque a culpa Sacerdotem miniſtrantem Euchariſtiam in peccato mortali. Eamdem opinionem refert P. Viva *quæſt.* I. *art.* 4. *num.* 4. & ait: *Non videtur improbabile quod docent multi & graves Auctores.... apud Dianam, Sacerdotem miniſtrantem Euchariſtiam in mortali non peccare mortaliter.* En uſum Probabiliſmi, ubique graſſantem. Ipſe probabilius cenſet oppoſitum; at cum priorem opinionem non iudicet improbabilem, iam vi eiuſdem ſyſtematis reduci illa ad praxim poterit. Hanc opinionem ut falſam, & laxitatis plenam reiicio: &, miſſis probabiliſticis argutationibus, præter auctoritatem S. Thomæ *loc. cit.* & S. Auguſtini *Lib. II. cont. Parmen. cap.* XIII. & *Lib. XXXII. contra Fauſtum cap.* XIV. adduco verba Ritualis Romani, iuſſu Pauli V. editi §. I. ubi hæc habentur. *Etſi ſacramenta ab im-*

Digitized by Google

impuris coinquinari non poſſint, neque a pravis miniſtris eorum effectus impediri; impure tamen, & indigne miniſtrantes, in æternæ mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo, ſi fuerit peccati mortalis ſibi conſcius (quod abſit) ad ſacramentorum adminiſtrationem non audeat accedere, niſi prius corde pœniteat. Sed ſi habeat copiam Confeſſarii, & temporis, locique ratio ferat, convenit confiteri. Quid contra hanc ſolam declarationem valent probabiliſticæ ſubtilitates? Accedit Catechiſmus Concilii Tridentini *Part. II. cap. 1. §. 26.* in quo hæc ſtatuuntur. *Paſtores, aliive ſacramentorum miniſtri.... meminiſſe ſemper debent, ſacramenta divinam quidem virtutem quæ illis ineſt, numquam amittere; at vero impure ea miniſtrantibus æternam perniciem, & mortem afferre. Sancta enim (quod ſemel, atque iterum, ac ſæpius admonere oportet) ſancte & religioſe tractanda ſunt.* Laudantur in margine eiuſdem Catechiſmi auctoritates Scripturarum, Concilii Tridentini, SS. Auguſtini, & Thomæ in huius veritatis confirmationem. Accedit conſenſus graviorum Theologorum. Iure ergo falſam, & laxam exiſtimamus opinionem P. La-Croiſii, aliorumque Probabiliſtarum. Diſputant Theologi, num tot mortalia peccata committat Sacerdos malus, quot hominibus continuate diſtribuit Euchariſtiam, vel abſolutionem ſacramentalem. Adfirmant plures. Alii docent unicum ſcelus, ſed eo gravius, quo pluribus ſacramenta diſtribuit, talem perpetrare. Definiri hæc a me nequeunt, qui a multiplicandis peccatis, niſi gravis urgeat ratio, abſtineo. De ſecunda ſententia dubitari nequit.

XVIII. Falſam quoque, & laxam reputo opinionem alteram eiuſdem P. La-Croix, qui *loc. cit. num. 96.* aſſerit, Epiſcopum non peccare mortaliter, chriſma in mortali conſecrantem. Peccare quoque graviter Epiſcopum conſecrantem extremæ unctionis oleum exiſtimo. An vero graviter peccet Epiſcopus malus, conſecrans altaria, calices, aliaque ſacra munia peragens, non audeo definire. Quod alicuius criminis reus evadat, dum tam ſancta munia exercet gravis culpæ conſcius, mihi certum eſt. Et hoc ſufficere debet, ut ſuam purgare conſcientiam debeat. Nec enim præſto nobis, quemadmodum Caſuiſtis non paucis, trutinæ ſunt quibus malitiæ cuiuſque gradus ponderentur. Miſſis humani cerebri ſubtilitatibus, malum, ſive grave, ſive veniale, declinandum eſt, non inepta ſophiſmata excogitanda, quibus animentur homines ad non curanda peccata: quia plures Caſuiſtæ non raro, ſolida ratione deſtituti, definiunt eſſe dumtaxat venialia. Sæpe mihi compertum eſt hanc vel illam actionem malam eſſe; me vero latet, ſit ne mortalis, an venialis illius malitia: & tum ſemper a deciſione abſtineo.

XIX. Quæſt. X. *Peccat ne Sacerdos qui in peccato mortali audit confeſſiones?* Reſp. Sententia quam ego veram exiſtimo, adfirmat. P. La-Croix *loc. cit. num. 102.* cum Gobat, Bernal, Diana, & aliis probabilius docet, hunc non peccare mortaliter; quia dum audit, non operatur nomine Chriſti, *nec adhuc cauſat gratiam;*

tiam; ſed hoc fit, quando datur abſolutio. Hanc rationem *Moya* vocat probabiliſſimam, ſubdit La-Croiſius. Audi quæ ſequuntur ibidem. *Hinc conſequenter dicendum eſt.... nempe eum non peccare mortaliter qui in mortali formam ſacramenti inchoat, dummodo ante expreſſionem ultimæ partis eſſentialis ſit in ſtatu gratiæ*. Quid in hac opinione mirari magis debeamus, num ſpeculationis vim, an doctrinæ novitatem, ceteri iudicent. Non peccat ergo qui ſcelere maculatus inchoat formam ſacramentalem? Dum miniſter Chriſti formam inchoat ſacramentalem, iam exercere incipit vices inſtrumenti animati, quo Deus utitur ad ſacramentum perficiendum. Cur ergo initium iſtud ſacrilegum non erit, quemadmodum ſacrilegus finis, ſi gratia deſit? Immo principium in formæ pronuntiatione magis quam finis ſpectandum eſt. Præterea grave ſcelus non perpetrat Sacerdos, dum conſcius gravis flagitii inchoans formam, periculo graviſſimo ſe ſe committit illam in mortali complendi? In inſtanti ne elicere contritionis actum valet? Interrumpenda ne forma eſt, ut eam ſine peccato complere poſſit? Verum opiniones eiuſmodi ſat eſt expoſuiſſe lectorum prudentiæ, quin tempus teramus in eiſdem convellendis.

XX. Miniſtri non conſecrati, conſcii gravis culpæ, non peccant utique, urgente neceſſitate quæ actum contritionis non permittat. Verum, hac neceſſitate ſublata, peccant & iſti; ut ex adductis teſtimoniis, quæ abſolute de quolibet miniſtro loquuntur, colligitur: ſancta enim ſancte ab omnibus tractanda ſunt.

XXI. Quæſt. XI. *Utrum Diaconi mortaliter peccent, ſolemniter miniſtrantes Sacerdoti celebranti Sacrificium, aut Euchariſtiam diſtribuentes?* Reſp. Negat P. La-Croix, peccare mortaliter Diaconum ſolemniter miniſtrantem. Hanc opinionem falſam cum gravioribus Theologis reputo. Patet ex *Act. Apoſt.* VI. ubi Diaconatus ordine initiandos non alios voluerunt quam viros Spiritu ſancto plenos. S. Auguſtinus *epiſt.* XXI. alias CXLVIII. docet, *nihil eſſe in hac vita difficilius, laborioſius, periculoſius Epiſcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi officio, ſed apud Deum nihil beatius* (ſi rite peragatur.) *Si vero perfunctorie, atque adulatorie nihil miſerius, & triſtius, & damnabilius*. Perſpicue hanc veritatem docet S. Thomas in *IV. diſt.* XXIV. *quæſt.* I. *art.* 3. *quæſtiunc.* 5. ubi hæc ſcribit. *Lex præcipit ut homo iuſte ea quæ ſunt iuſta, exequatur. Et ideo quicumque homo, quod ſibi competit ex ordine, facit indigne, quod iuſtum eſt, iniuſte exequitur, & contra præceptum legis facit; ac per hoc peccat mortaliter. Quicumque autem cum peccato mortali aliquod ſacrum officium pertractat, non eſt dubium quin illud indigne faciat. Unde patet quod peccat mortaliter*. P. La-Croix contendit, Diaconum ſolemniter miniſtrantem Euchariſtiam in peccato mortali, letaliter non peccare, *quamvis etiam ex conſuetudine id ſæpius faciat*: loc. cit. num. 98. Laxa mihi videtur talis opinio. Diaconus in peccato mortali diſtribuens corpus Chriſti peccat mortaliter: quoniam diſpenſatio ſanctiſſimum mini-

miniſterium eſt, cui gravem irreverentiam irrogat Diaconus, peccato letali inquinatus. Num vero tot peccata mortalia committat, quot perſonis corpus Chriſti diſtribuit; an unum ſolum, eo gravius, quo pluribus Euchariſtiam adminiſtrat: reſpondi ſupra, deciſionem certam a me dari non poſſe; nec valde intereſſe eam ſcire, cum ſciamus hunc graviter peccare, & eo gravius, quo pluribus ſacratiſſimum corpus diſpenſat.

XXII. Quid de Subdiacono ſolemniter obeunte officium ſuum, dicendum? Res non adeo comperta eſt. Probabilior tamen mihi videtur ſententia adfirmans.

XXIII. Quæſt. XII. *Peccant ne mortaliter Concionatores Sacerdotes, verbum Dei prædicantes letali culpa inquinati?* Reſp. Adfirmant Caietanus in *III. Part. quæſt.* LXIV. *art.* 8. *ad* 1. Merbeſius *III. Part. quæſt.* XV. *reſ.* 3. Farvacqueſius *quæſt.* VII. *§.* 3. Iuvenin *quæſt.* V. *cap.* III. *art.* 2. Turnely *quæſt.* VII. *art.* 3. *concl.* 2. Bouchat *Tom. XIII. pag.* 460. Andreas de Sauſſay in *Panopl. Sacerd. Part. II. Lib. IV. art.* 2. Navarrus in *Enchiridio*, Iacobus Boudartius in *Manual. Theolog. Tom. III. tract.* 1. *§.* 4. *quæſt.* VI. Henricus a S. Ignatio *Tom. III. Lib. I. cap.* XVI.

XXIV. Hanc eamdem ſententiam docere videtur S. Thomas in *IV. diſt.* XIX. *quæſt.* II. *art.* 2. *ad* 2. ubi hæc habet. *Docere ſacram Scripturam dupliciter contingit: uno modo ex officio prælationis... alio modo ex officio magiſterii; ſicut Magiſtri Theologiæ docent. Dicunt ergo quidam, quod ille qui primo modo docet, peccat mortaliter, ſi ſit in peccato mortali notorio; non autem ille qui ſecundo modo docet. Sed hoc eſt falſum: quia eorum qui docent ſacram Scripturam, eſt idem finis, & eorum qui ſacram Scripturam ediderunt. Unde cum ad hoc ordinetur Scripturæ editio ut ad vitam æternam homo perveniat... quicumque impedit finem doctrinæ, docendo peccat. Impedit autem qui ſacram Scripturam in peccato docet, quia ore ſe profitetur noſſe Deum, factis autem negat. Et dicendum, quod ille qui eſt in peccato notorio peccat, ſive ſic, ſive ſic doceat. Sed ille qui eſt in peccato occulto, peccat, ſi primo modo doceat; non autem, ſi ſecundo.*

XXV. Dominicus Soto in *IV. diſt.* 1. *quæſt.* V. *art.* 6. limitat doctrinam S. Thomæ, contenditque peccare Concionatorem, ſi ſcelus notorium ſit; ſecus, ſi ſit occultum. Hæc diſtinctio conformis non videtur reſcriptæ S. Thomæ doctrinæ. Ceterum hanc ſuam doctrinam delinire, & ad ſolos, ac publicos peccatores in *II. Cor. cap.* VI. *lect.* I. reſtringere videtur S. Doctor. Inquit enim ex Gregorio: *Cuius vita deſpicitur, reſtat ut eius prædicatio contemnatur. Unde publicus & famoſus peccator cavere ſibi debet ne prædicet; alids peccat.* Quæ mihi probabiliora videntur, hæc ſunt. Concionator, occultus peccator, ſi vitia ſua deteſtetur, ſi corde humili, & ſincero veniam poſtulare contendat; non crederem illum graviter delinquere, ſi ante culpæ abolitionem verbum Dei enuntiaret. Contra, ſi verſuta

ſuta ſimulatione, & ſubdola hypocriſi tectus, in vitiis ſordeſceret, & ſcelera quorum alios arguit, flocci ipſe faceret, immo admitteret; ſi pecuniis, honoribus, & dignitatibus, quorum contemptionem ſuadet, manifeſta ambitione inhiaret: quis a ſacrilega profanatione excuſaret? Profanatur enim, inquit alibi S. Thomas, verbum Dei aut per plauſum, aut per quæſtum. Serio Concionatores perpendant Apoſtoli verba. *Qui alium doces, teipſum non doces: qui prædicas non furandum, furaris: qui dicis non mœchandum, mœcharis: qui abominaris idola, ſacrilegium facis: qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras:* ad Rom. cap. 11. Hæc altius memoriæ commendent, animoque imprimant Concionatores, curentque ne eorum opera confundant illorum ſermonem. Peccent nec ne mortaliter peccato inquinati Concionantes, illud certum eſt & indigne tantum miniſterium eos tractare, & quantum per ipſos ſtat, fructum divini ſeminis impedire.

XXVI. Quæſt. XIII. *An miniſter ſibi peccati mortalis conſcius teneatur ſacramentaliter confiteri, antequam ſacramentum adminiſtret, ſi adſit copia Confeſſarii, & non urgeat neceſſitas ſuccurrendi periclitanti?* Reſp. Negant Probabiliſtæ plures, quos inter P. Dominicus Viva *quæſt.* 1. *art.* 4. *num.* 4. ubi hæc habet. „ Notandum tamen, quod exiſtens in mortali non debeat neceſſario præmittere confeſſionem „ adminiſtrationi ſacramenti, cum ſatis ſit ut conteratur: nullum enim huiuſ„ modi præceptum habetur neque naturale, neque divinum, neque eccleſiaſti„ cum, neque ex conſuetudine. Dumtaxat ſuſceptioni Euchariſtiæ præmittenda „ eſt confeſſio. "

XXVII. Recenſita doctrina mihi & falſa, & laxa videtur. Nullum eſt præceptum præmittendæ confeſſionis? An præceptum non eſt cavendi grave, & valde probabile periculum profanandi ſacramenta? Nonne præceptum illud naturale, & divinum quo iubetur, ſancta ſancte tractanda eſſe, aſtringit quoque ut vitetur periculum magnopere probabile indigne illa miniſtrandi? Porro miniſter qui Confeſſarii copiam habens, & confitendi tempus opportunum, conſcientiam a peccatis mundare per confeſſionem negligit, periculo voluntarie ſe exponit, nulla urgente gravi neceſſitate, ſancta indigne tractandi. Quod paucis evinco. Nonne Probabiliſtæ omnes fatentur, contritionem perfectam, neceſſariam ad peccati remiſſionem, difficillimam eſſe, arduam, & ita raram, ut in paucis ardeat? Sed quid Probabiliſtas appello? cum ipſe Catechiſmus Concilii Tridentini aperte difficultatem hanc declaret *II. Part. cap.* v. *§.* 36. his verbis. *Ut enim hoc concedamus, contritione peccata deleri, quis ignorat illam adeo vehementem, acrem, & intenſam eſſe oportere, ut doloris acerbitas cum ſcelerum magnitudine æquari, conferrique poſſit? At quoniam pauci admodum ad hunc gradum pervenirent, fiebat etiam ut a pauciſſimis hac via peccatorum venia ſperanda eſſet* &c. Ideo clementiſſimus Deus, con-

Digitized by Google

concludit Catechiſmus, claves regni cæleſtis Eccleſiæ tradidit. Hac certa doctrina conſtituta, ſic argumentor. Qui adminiſtrat ſacramentum in materia, vel forma incerta, cum certa in promptu ſit, peccat mortaliter: quia periculo exponit ſacramentum invalidæ adminiſtrationis. Ergo qui adminiſtrat ſacramentum cum remedio ſuæ indignitatis valde incerto, & raro, certo quod adeſt neglecto, ſe exponit gravi periculo indignæ adminiſtrationis. Nec vis Probabiliſmi argumentationem hanc infringit. Adminiſtrat illud, inquies, probabiliter digne. Eſto. Sed probabilius eſt illud adminiſtrari indigne. Quod enim difficillimum, & rarum eſt, in paucioribus contingit. Ergo probabilius eſt perfecta contritione communiter ſuccenſos non eſſe miniſtros peccato inquinatos. Porro ſicut probabilitas materiæ, vel formæ, relicta certa quæ adeſt, non aufert periculum adminiſtrationis invalidæ; ita probabilitas contritionis incertæ, & raræ, neglecto confeſſionis remedio certo, & obvio, non tollit periculum adminiſtrationis indignæ. Nec enim minus in re neceſſaria eſt contritio perfecta ad iuſtificationem miniſtri peccatoris, quam ſit neceſſaria in re vera materia, aut forma ad ſacramenti integritatem: & quemadmodum probabilitas non efficit ut materia, aut forma inepta evadat apta ad ſacramentum validum; ſic probabilitas præſtare nequit ut contritio imperfecta evadat perfecta, qualis requiritur ad peccati abolitionem; ſed in utroque caſu & materia valida certa, & contritio perfecta certa requiritur. Ergo non minus ſacrilege adminiſtrat qui incertus de contritione perfecta, negligit certum confeſſionis remedium, quam invalide admiſtret qui utitur materia, vel forma probabiliter dubia, quoties certam præſto habet.

XXVIII. Accedit, contritionem perfectam non abolere peccatum abſque ſacramenti voto. Siquidem Concilium Tridentinum *ſeſs.* XIV. *cap.* IV. docet, *reconciliationem ipſi contritioni, ſine ſacramenti voto non eſſe adſcribendam*. An præſumi hoc votum ſincerum in eo miniſtro poteſt qui cum habeat & tempus opportunum, & Confeſſarii copiam, pœnitentiæ ſacramentum omittit? An reponent Probabiliſtæ, eiuſmodi miniſtrum habere votum confitendi in paſchate? Per totum annum ergo abſolvet, unget, diſpenſabit corpus Chriſti? Hæc ne paradoxa deglutient? Confirmantur hæc omnia auctoritate Concilii Tridentini *ſeſs.* XIII. *cap.* VII. ubi ſtatuitur, præmittendam eſſe a Sacerdote peccati mortalis ſibi conſcio confeſſionem ſacramentalem, antequam celebret, *quantumvis ſibi contritus videatur*; dummodo ſubdit cap. XI. *non deſit illi copia Confeſſarii. Quod ſi neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur*. Neque hoc conſilium eſt, ſed præceptum: neque illud *quamprimum* intelligitur, ut confiteatur ſuo tempore; ſed prima opportunitate data. Præfata quippe duo Caſuiſtarum commenta damnavit Alexander VII. *propoſit.* 38. & 39. Quamvis autem Euchariſtia ſit omnium ſacramentorum ſanctiſſimum; numquid cetera ſacra-

men-

menta ſancta non ſunt? Ergo ſi Tridentina Synodus jubet ut Sacerdos, licet ſibi contritus videatur, præmittat confeſſionem ſacramentalem celebrationi, legitime inferendum videtur, præmittendam quoque eſſe adminiſtrationi aliorum ſacramentorum. Nonne contritio perfecta æque delet peccatum in celebrante Miſſam, ac in miniſtrante abſolutionem? Nonne æque incerta & difficillima eſt contritio perfecta in Sacerdote qui celebrat, ac in Sacerdote qui abſolvit? Nonne mortaliter peccat tum qui indigne celebrat, tum qui indigne abſolvit? Diſcrimen ſolum eſt quod gravius peccet indigne celebrans ob maiorem ſacramenti ſanctitatem. At hoc non tollit quin mortaliter peccet Sacerdos peccator qui indigne abſolvit. Ergo cum in utroque caſu æque incerta ſit, & rara perfecta contritio, ſequitur in ſutroque caſu ad tollendam hanc incertitudinem, & periculum indigne tractandi ancta, præmitti confeſſionem debere.

XXIX. Hæc omnia non confirmat modo, ſed docet Catechiſmus Concilii Tridentini *II. Part. cap.* v. *ſ.* 45. his conceptis verbis. *Verum ſi quid ſalutis noſtræ ratio poſtulet, conſideremus profecto quoties vel mortis periculum imminet, vel aliquam rem tractare aggredimur cuius tractatio homini peccatis contaminato non conveniat, veluti cum ſacramenta adminiſtramus, aut percipimus, toties confeſſio prætermittenda non eſt.* Quid ad hæc P. Viva? An nobis opponet Dianam, Eſcobar, Gobat, & alios eiuſmodi? Sed Eccleſia ſui Catechiſmi doctrinam, ſecus opiniunculas Caſuiſtarum, nobis amplectendam imponit. Et ſane mirari ſatis non vacat Auctores iſtos, qui, relictis regulis ab Eccleſia in ſuis Conciliis, & Ritualibus præſcriptis, commenta quorumdam neotericorum propugnanda ſuſcipiunt. Nam præter Catechiſmum, Rituale quoque Romanum hanc confeſſionem præmittendam monet. *Sacerdos, ſi fuerit peccati mortalis ſibi conſcius (quod abſit) ad ſacramentorum adminiſtrationem non audeat accedere, niſi prius corde pœniteat. Sed ſi habeat copiam Confeſſarii, & temporis, locique ratio ferat, convenit confiteri.* S. Carolus Borromæus in Actis Eccleſiæ Mediolanenſis *part.* IV. Sacerdos, inquit, ad ſacramenta miniſtranda vocatus *primum ſollicite, & intime recogitare debet, an alicuius peccati mortalis.... ſibi conſcius ſit. Quod ſi reum ſe ipſe novit, prius ſacramentali confeſſione ſe expiare ſtudebit: contritionem certe habere quam diligentiſſime curet, ſi ſcilicet copiam non habeat Confeſſarii.* Conſilia ne hæc eſſe inquient, non præcepta? Hæc ſcilicet conſilia, hæc documenta, hæ inſtructiones ſunt quas Eccleſia Epiſcoporum voce nobis ſequendas imponit. Qui, his neglectis, adhærere potius volunt quorumdam Caſuiſtarum, quos certe Deus non conſtituit regere Eccleſiam ſuam, placitis, caveant ne ſuo indulgentes genio, & ſe, & alios fallant.

XXX. Ut laxam quoque reiicimus opinionem Salmanticenſium, qui *tract.* I. *cap.* VII. *punct.* II. *num.* 107. hæc ſcribunt. „ Immo, ſi confeſſionem ſacramenta-

„ lem

Digitized by Google

„ lem in peccato mortali tantum audiat, dummodo habeat propoſitum confiten„ di, vel habendi actum contritionis, antequam verba abſolutionis proferat (non „ peccat mortaliter) ut docent Henriquez, & Diana." Auditis ergo pœnitentis criminibus, interrumpere ſacramentum debet Confeſſor, ut impleat propoſitum confitendi, vel ut ad contritionem excitandam ſeſe diſponat? An actio ſacramentalis non incipit, continuo ac pœnitens ſupponit Eccleſiæ clavibus peccata ſua; & miniſter pro tribunali audit? Ad momentum illud quo applicanda eſt forma materiæ, protrahere miniſtri valent aut contritionem, aut executionem propoſiti confitendi? Hæc paradoxa imbecillitati meæ apparent. Si me errare ſapientes iudicant, ignorantiæ meæ veniam impertiant.

CAPUT XII.

Quando, & quibus miniſtri diſpenſare ſacramenta teneantur.

I. OMnes Sacerdotes curam animarum habentes, divino iure adminiſtrare ſacramenta tenentur ſuis parochianis: paſtor quippe alere gregem ſuum debet. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXIII. *cap.* I. debitum iſtud exponit his verbis. *Præcepto divino mandatum eſt omnibus quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas cognoſcere, pro his ſacrificium offerre, verbique divini prædicatione, ſacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium exemplo paſcere, pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cetera munia paſtoralia incumbere.* Neque tantum rogati ex iuſtitia adminiſtrare aſtringuntur Parochi; verum etiam ipſi ſæpe inquirere debent, num oves ſacramentis indigeant. Paſtorum quippe eſt invigilare ſuper ovium neceſſitatibus, & indigentiis. Miniſtrare ſacramenta debent & in gravi neceſſitatis periculo, & extra neceſſitatem, quoties rationabiliter ea poſtulant parochiani; ut communiter docent omnes. Onus iſtud contraxit animarum curator, dum officium ſuſcepit. Et non modo ſacramenta miniſtrare, verum etiam inſtruere, illuminare, ſolari oves ſuas debent evangelici paſtores.

II. Saluberrimum eſt monitum quod *Act. part.* IV. exhibet S. Carolus Borromæus. *Quacumque vero diei, vel noctis hora ad ſacramenta infirmis miniſtranda Parochus vocabitur; cum præcipuum eius munus, cuius cauſa a reliquo populo ſeparatur, ab Eccleſiaque ſuſtentatur, præter cetera, eorum adminiſtratio ſit. Nullam tam ſanctis pietatis officiis moram interponet; immo populum ſæpenumero, prout occaſio tulerit, accurate præmonebit ut cum opus eſt parochiali adminiſtratione,*

ne, atque officio, quamprimum, & libere ſe accerſat, nulla habita neque temporis; neque loci diſtantis, neque alterius cuiuſcumque incommodi ratione. Dum vero accerſetur, ſubdit ſanctus Archiepiſcopus, tantum abeſſe debet ut verbis, vel vultu, vel alio ſigno oſtendat ſe gravate iturum, quin potius illius cui miniſtrare debet, ſalutis deſiderio ſe accenſum patrem præbens, verborum benignitate, vultuque hilari, caritatem paternam ſignificante, & libentiſſime, & ut poteſt celerrime accedat.

III. Quare peccant Parochi, ſuperioreſque omnes qui ſe moroſos, agreſtes; amaros, difficileſque ſubditis præbent in iis præſtandis quæ ex officio porrigere debent. Væ illis qui hirſuto vultu, qui fronte contracta & caperata, aliiſque ſignis ſubditos abſterrent, reiiciunt, contriſtant. Tum enim ad petenda neceſſaria, & congrua animarum ſubſidia accedere ſubditi non audent. Quapropter abſurda quæ hinc conſequuntur, in ſuperiorum animam recidunt. Paſtoribus, & ſuperioribus omnibus quibus animarum concredita cura eſt, vultus hilaritate, verborum ſuavitate, & comi tractatione ut alliciant ſibi oves ſuas, curandum eſt. Huc illorum officium pertinet. Adverſus debitum iſtud plus minuſve peccare poſſunt iuxta temporum, neceſſitatum, & ſubditorum diverſitatem.

IV. Animarum Paſtores, & curatores omnes tempore peſtis aſtringuntur cum vitæ periculo ſacramenta miniſtrare ſubditis ſuis, morbo contagioſo infectis; ut Patres omnes docent, dum explicant oraculum Chriſti Ioan. x. *Bonus paſtor animam ſuam dat pro ovibus ſuis*. Id ſimiliter præſtare ex iuſtitia tenentur, dum parochiani in extrema neceſſitate verſantur. Quare non paſtores, ſed mercenarii illi ſunt qui tempore peſtis fugiunt; niſi de Epiſcopi conſilio id faciant, idoneoſque miniſtros ſubſtituant. Veri paſtores, non quæ ſua ſunt, ſed quæ ad gregis ſalutem pertinent, quærunt. Omnes curam animarum habentes ſerio meditentur divinam increpationem quam adverſus eiuſmodi paſtores Propheta Ezechiel *cap.* xxxiv. deſcribit. *Væ paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos: nonne greges a paſtoribus paſcuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini; & quod craſſum erat, occidebatis: gregem autem meum non paſcebatis. Quod infirmum fuit, non conſolidaſtis; & quod ægrotum, non ſanaſtis; quod confractum eſt, non alligaſtis; & quod abiectum eſt, non reduxiſtis; & quod perierat, non quæſiſtis: ſed eum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia. Et diſperſæ ſunt oves meæ, eo quod non eſſet paſtor; & factæ ſunt in devorationem omnium beſtiarum agri, & diſperſæ ſunt .... Propterea paſtores audite verbum Domini .... Ecce ego ipſe ſuper paſtores requiram gregem meum de manu eorum, & ceſſare faciam eos, ut ultra non paſcant gregem, nec paſcant amplius paſtores ſemetipſos*.

V. Hoc pabulum limitant Probabiliſtarum non pauci ad duo ſacramenta neceſſi-

ceſſitatis, baptiſmum nempe, & pœnitentiam . Sed reſtrictio iniuſta eſt . Ex iuſtitia quippe viaticum, & extremam unctionem miniſtrare aſtringuntur, ut ego quidem arbitror: quia utrumque hoc ſacramentum divino præcepto ſuſcipiendum iubetur; ut infra, cum de his ſacramentis ſermo erit, declarabitur.

VI. Non modo peſtis, verum etiam perſecutionis militaris tempore commorari Paſtores debent cum ovibus ſuis, vel in talem locum ſe ſe recipere, ex quo ſuccurrere illis facile queant . Si omnes parochiani fugerent, comitari eoſdem Paſtores poſſent . Incumbit utique ipſis Eccleſiæ, & ſacrorum vaſorum cuſtodia; ſed hæc, nempe calices, pixides, olea ſacra, & cetera ſecum aſportare valent, & ſacras hoſtias conſumere, etiam non ieiuni, ſi timeant hæc ſurripienda, & male tractanda a militibus. Fugere Paſtores non debent, dum oppidum obſeſſum capitur armata manu: quia vix contingere tum poteſt ne plures parochiani extreme indigeant.

VII. Deficientibus tempore peſtis Parochis, Sacerdotes privati tenentur etiam cum propriæ vitæ periculo ſacramenta miniſtrare extreme egentibus, & communitati peſte laboranti aſſiſtere. Bonum enim commune præferendum privato eſt . Circumſtantiæ tamen ſpectandæ ſunt.

VIII. Sacerdotes ordinum mendicantium potiſſimum, deficientibus Parochis, tenentur vi proprii inſtituti, & caritatis præcepto ſacramenta miniſtrare peſte laborantibus. Sunt quippe Epiſcoporum, ac Parochorum *cooperatores, & laborum ſuorum participes*, inquit Clemens V. in Bulla *Dudum de ſepulturis* . Hi præ reliquis Sacerdotibus ad id aſtringuntur, quod huc pertineat eorumdem inſtitutum, & quod populorum oblationibus, & eleemoſynis vivant. Ideo enim civitates, & oppida mendicantes Fratres ad ſe vocarunt, conventus, & Eccleſias iiſdem ædificarunt, eleemoſynas in dies offerunt, ut auxiliares copias tempore ſpiritualis belli promptas habeant. Quando itaque contagium in civitate, in oppidis graſſatur, & animarum curatores haud ſufficiunt, præſtare ſubſidia neceſſaria caritatis præcepto Regulares mendicantes tenentur; cum illorum profeſſio animarum ſalutem ſpectet. Nec ipſi tunc fugere licite poſſunt; ſed Prælato iubenti ut peſte infectis ſacramenta miniſtrent, obedire debent. Immo ipſi Religioſi vitam contemplativam profitentes, ſi neceſſitas urgeat, & deſint alii Sacerdotes, ſuccurrere proximo extreme laboranti aſtringuntur. Quandoquidem vitæ contemplativæ profeſſio non eximit ab obſervantia legis naturalis, quæ iubet ut proximo extrema neceſſitate preſſo auxilium pro viribus conferatur.

VIII. Quæſt. I. *Licite ne adminiſtrari ſacramenta indigno valent?* Reſp. Negant omnes; cum ſit expreſſum Chriſti Domini mandatum, id vetans Matth. VII. *Nolite ſanctum dare canibus, neque mittatis margaritas veſtras ante porcos*. Sacerdotes enim ſunt diſpenſatores ſacramentorum: ergo fideles ſint neceſſum eſt. Fide-

deles autem, prudenteſque minime eſſent, ſi indignis profananda ſacramenta porrigerent. Nec ſatis illis eſt non miniſtrare eadem indignis; ſed id præſtare debent, ut prudenter præſumere poſſint eſſe dignos qui ad ſacramenta ſuſcipienda accedunt; ita ut pro ſacramentorum diverſitate maiorem aut minorem diligentiam adhibeant. In ſacramento pœnitentiæ, in cuius adminiſtratione iudicis perſonam ſuſtinent ſacri miniſtri, exactior habenda notitia eſt de pœnitentis diſpoſitione. Similiter promovendorum ad ſacros ordines, cum ſacramentum iſtud bonum commune ſpectet, mores, & indolem inveſtigare Epiſcopi debent.

IX. Quæſt II. *Adminiſtranda ne ſacramenta ſunt peccatori occulto, vel publico?* Reſp. Peccatori occulto publice petenti ſacramenta deneganda non ſunt; ſicuti Chriſtus Dominus Iudæ ſanctiſſimam Euchariſtiam non negavit, ſed præbuit, ne eum diffamaret. Divini magiſtri exemplum imitandum omnibus eſt. Peccatori tamen occulto occulte petenti deneganda ſacramenta ſunt, niſi ſufficientia dederit pœnitentiæ ſinceræ argumenta.

X. Heinc peccatoribus publicis neganda ſacramenta ſunt, ſive publice, ſive occulte petentibus; tum ne ſacramenta indignis porrigantur; tum ut evitetur publicum ſcandalum. Ita docent Patres omnes. Crimen publicum dicitur aut iure, aut facto ſeu ſama, ut alibi explicatum eſt. Deneganda ergo ſacramenta ſunt omnibus comicis, tragœdis, mulierculis cantatricibus, pſaltriis, ſaltantibus in theatris, publicis concubinariis, feneratoribus, adulteris, ceteriſque id genus.

XI. P. Claudius La-Croix *Lib. VI. part.* 1. *num.* 138. contendit, doctrinam hanc veram eſſe *ordinarie*; ſecus, ſi mortis metus immineret. Tum enim cum P. Gobat *Tom. I. num.* 273. Dicaſtillo *num.* 292. Sporer *num.* 188. Eſcobar *num.* 357. & aliis miniſtranda ſacramenta ait, niſi petantur in odium fidei, vel contemptum religionis. Quoniam, inquit, citati Auctores notant, præceptum non miniſtrandi ſacramenta indignis non eſſe pure negativum, ſed reſolvi in affirmativum, prudenter, & fideliter diſpenſandi. Peregregie. Prudens ergo ſtudium conſulendi propriæ vitæ præſcribit tradere ſacramenta publicis peccatoribus, qui armata manu iugulum petunt Sacerdotis, niſi miniſtret? Affirmans ergo eſt præceptum iſtud Chriſti Domini, ſeu in adfirmativum reſolvitur, *Nolite dare ſanctum canibus, neque mittatis margaritas veſtras ante porcos?* Prudenter ne, & pro temporum diverſitate adminiſtranda, aut neganda ſunt ſancta canibus, & porcis? Abominabiliores enim porcis, & canibus ſunt ſceleſti homines, qui minis, & damnorum metu extorquere ſacramenta audent. Sed audiamus argumentationem quam *P. La-Croix* nomine *Gobat*, *Sporer*, & *Eſcobar* obtrudit. Ad vitandam publicam infamiam peccatoris occulti eidem petenti ſacramentum miniſtrandum eſt. Ergo ad evitandam ſimilem infamiam, aut mortem propriam, miniſtranda ſacramenta ſunt peccatoribus publicis. Nimium ſophiſtica eſt argutatio iſthæc. Occul-

cultus peccator ius habet ad publicam ſuam famam. Qui eam læderet, peccaret, ſcandalumque publicum ingereret. Idcirco ad hæc crimina vitanda adminiſtrandum eſt peccatori occulto publice petenti ſacramentum. Sacerdos vero paratus infamiam, & mortem pati, ne publicis peccatoribus ſancta myſteria prodat, virtutis heroicæ officium exercet, & fideles ædificat. Primis religionis noſtræ ſæculis fideles dira tormenta, bonorum iacturam, & mortem ſubibant, priuſquam ſacros codices, & vaſa ſacra proderent infidelibus. An non ſunt infideli deteriores publici peccatores, qui ſcelerum iniquitate fœdati, vi, & minis ſacramenta ſibi dari urgent? Non extorquent in odium fidei. At extorquent in contemptionem ſacramentorum. An ſacramenta venerantur neſarii homines, qui Sacerdotes Dei infamiæ, & mortis metu cogunt ad eadem miniſtranda? Quare falſa mihi videtur recenſita opinio.

XII. Quæſt. III. *Licet ne ſimulare ſacramentorum adminiſtrationem ob mortis metum?* Reſp. Duplicem diſtinguunt ſimulationem: alteram formalem, quæ directe intendit alium decipere; alteram materialem, quæ fit ob iuſtam cauſſam, permittendo alterius deceptionem. Simulationem formalem omnes damnant, non modo in adminiſtratione ſacramenti, ſed in quocumque alio caſu: eſt enim formale mendacium; quod ſive fiat verbo, ſive ſignis, & nutibus, perinde eſt; dummodo animo fallendi fiat. De ſimulatione materiali diſputarunt olim Caſuiſtæ; & Ioannes Sanchez, Scildere, & alii quos refert Diana, licitam propugnarunt. Quam opinionem damnavit Innocentius XI. in hac propoſitione 29. *Urgens metus gravis eſt cauſſa iuſta ſacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.*

XIII. P. Claudius La-Croix *Lib. VI. part.* 1. *num.* 153. contendit, iuſte damnatam fuiſſe laudatam propoſitionem: quia indefinita eſt, abſtrahens a ſimulatione formali, vel materiali. Inquit enim: „ Propoſitio relata, fuit iuſte damnabilis, „ hoc ipſo quod diceret ſimulationem adminiſtrationis eſſe licitam, loquendo in„ definite de ſimulatione, & abſtrahendo a formali, vel materiali, etiam ex cir„ cumſtantiis vitioſa: unde nunc per damnationem nobis certum eſt non licere „ ſimulationem adminiſtrationis ſacramenti formalem, & proprie dictam. An au„ tem damnatio extendi debeat ad ſimulationem materialem, *colligi non poteſt* „ *ex verbis decreti.* Hinc dividuntur Auctores: nam non debere ad eam extendi „ tenent aliqui; e contra debere extendi fuſe contendit Gormaz. “

XIV. En quam verum ſit, unius diſtinctiunculæ beneficio interdum eludi vim damnatæ alicuius theſis. Vel ipſe *P. Viva* in trutina in hanc *propoſit. num.* 2. fatetur, *Ioannem Sancium*, auctorem damnatæ theſis, de ſola materiali ſimulatione loqui; immo de hac ſola materiali ſimulatione diſputatum fuiſſe aſſerit, & quidem vere, idem *P. Viva*. Formalem quippe ſimulationem, ut & ipſe advertit *num.* 1. omnes Catholici damnant. Falſum eſt quod ſcribit P. La-Croix, *colli-*

gi non poſſe ex verbis decreti, damnationem extendi ad ſimulationem materialem; immo ex verbis decreti evidenter conſtat, damnationem petere directe ſimulationem materialem. *Urgens metus gravis eſt cauſa* &c. Non ergo animus decipiendi, ſed ſtudium vitandi gravis damni imminentis cauſſa eſt ſimulandi ſacramentorum adminiſtrationem. Hunc vero metum a peccato purgare ſimulationem præfatam, contendebat Saneius cum aliis: & hoc in ſenſu damnata theſis eſt. Nullus quippe metus, ne quidem mortis, ſat eſt ad excuſandum a graviſſimo crimine ſimulatorem ſacramentorum. Et quamquam in theſi non exprimatur metus mortis; tamen, quia eſt indefinita, omnem metum includit: idcirco illius contradictoria indefinite, & univerſe vera eſt. Simulatio enim abuſus eſt poteſtatis ſupernaturalis, quam Chriſtus conceſſit, non ad ſimulandum, ſed ad ſanctificandas animas.

XV. Excuſant communiter Auctores eum qui ex metu gravi iniuſto contrahit matrimonium; quamvis nullum efficiat ſacramentum: quoniam tunc deeſt tum materia, tum forma ſacramenti; cum deſit voluntarius conſenſus. Matrimonium autem ob metum gravem contractum, nullum eſt.

CAPUT XIII.

De diſpoſitione ex parte ſuſcipientis ſacramenta; & an a malis miniſtris peti adminiſtratio ſacramentorum poſſit.

I. SOli homines viatores ſunt ſacramentorum capaces. Iſtorum alii adulti, alii ratione deſtituti, ut infantes, & amentes. In iſtis nulla requiritur diſpoſitio ad ſuſcipienda ſacramenta quorum ſunt capaces. Apti autem ſunt infantes ad ſuſcipiendum baptiſmum, confirmationem, & Euchariſtiam. Olim enim infantibus poſt baptiſmum conferebatur confirmatio, & Euchariſtia: quorum duorum adminiſtratio nunc ſuſpenſa illis eſt; & ſolum poſt rationis uſum hæc duo ſacramenta eis conferuntur. Valide quoque ſacramentum ordinis ſuſciperent; quamvis peccaret miniſter illud conferens. Infantes ergo, & amentes baptizari valent abſque ulla illorum diſpoſitione; ut conſtat ex perpetua Eccleſiæ praxi. Ad validam aliorum ſacramentorum ſuſceptionem præcedere baptiſmus debet; cum ſit ianua, & fundamentum aliorum ſacramentorum: hoc quippe ſacramento efficimur Chriſti membra. Heinc Concilium Nicænum I. *cap.* XIX. definivit Clericos, invalide baptizatos, rebaptizandos eſſe, & iterum ſacris ordinibus initiandos.

II.

II. In adultis ratione utentibus ad validam ſacramentorum ſuſceptionem requiritur conſenſus aut formalis, aut virtualis, aut ſaltem interpretativus; ut communiter Theologi docent cum S. Thoma, qui *III. Part. quæſt.* LXVIII. *artic.* 7. inquit: *Ex parte baptizati requiritur voluntas, ſive intentio ſuſcipiendi ſacramentum.* Excipitur Euchariſtia, quæ conſiſtit in re permanente extra uſum.

III. Quare falſam exiſtimo Caietani, & aliorum opinionem, qui ſuſtinent, ſat eſſe ut adulti rationis compotes non habeant voluntatem contrariam, ſed mere paſſive ſe gerant. Requiritur enim poſitivus conſenſus: quoniam nullus adultus iuſtificationem aſſequitur, niſi conſentiat; ut definit Concilium Tridentinum *ſeſs.* VI. *cap.* VII. ubi inquit: Iuſtificatio eſt *ſanctificatio, & renovatio vitæ interioris hominis per voluntariam ſuſceptionem gratiæ, & donorum.* In percipiendis baptiſmo, confirmatione, pœnitentia, extrema unctione ſat eſt ut adulti habeant intentionem interpretativam. Id patet ex conſtanti Eccleſiæ traditione. Morbo quippe repentino oppreſſis, & obmuteſcentibus miniſtrat Eccleſia baptiſmum, abſolutionem, extremam unctionem, quoties teſtimonio aliquo conſtat quod eadem poſtulaverint. Hanc interpretativam intentionem non ſufficere in miniſtro, ſupra oſtenſum eſt. Verum conſenſus, ſeu intentio recipientium fuſius explicabitur, dum de ſingulis ſacramentis ſermo erit. Morinus contendit, validum eſſe ſacramentum ordinis invitis adminiſtratum. Verum de hoc ſuo loco.

IV. Quæſt. unic. *Licet ne petere ſacramenta a miniſtro indigno?* Reſp. Indignum miniſtrum vocamus quem certo & ſine ambiguitate ſcimus in peccato mortali verſari, & quem neque ante adminiſtrationem, neque in ipſa adminiſtratione contritum ex indiciis moraliter certis iudicamus. Niſi hæc notitia habeatur, bonum, & fidelem ſacramentorum diſpenſatorem præſumere quemquam miniſtrum debemus. Improbus ſacramenti miniſter aut eſt Sacerdos privatus, habens poteſtatem adminiſtrandi ſacramenta, paratuſque illa petentibus conferre; aut eſt Parochus, ſeu animarum curator, cui ex officio incumbit ſacramenta gregi ſuo præbere. Rurſus facinoroſus miniſter aut eſt aliqua inuſtus cenſura, & excommunicatus non toleratus ab Eccleſia; aut toleratus. Non tolerati, ſunt aut publice & nominatim excommunicati, & denuntiati, ut definitum eſt in Concilio Conſtantienſi per extravagantem a Martino V. editam in eodem Concilio; aut publici percuſſores Clerici. Tolerati vero cenſentur qui nec ſunt publice & nominatim excommunicati, nec notorii Clerici percuſſores. Tandem indigni miniſtri aut ſunt hæretici, & ſchiſmatici; vel ſunt intra Eccleſiæ ſinum, ut ceteri Catholici omnes. His poſitis

V. Ad quæſtionem propoſitam reſpondeo, non licere extra neceſſitatis caſum ſacramenta petere a miniſtro nefario, ſeu peccati mortalis labe inquinato, & ut

 tali

tali cognito, qui nec ſit Parochus, nec ea miniſtrare paratus. Ratio obvia eſt: quia qui a tali miniſtro ſacramenta peteret, eidem offendiculo eſſet, & occaſionem peccandi præberet: quod fieri abſque peccato nequit. E contrario licitum eſt parochiano extra neceſſitatis caſum petere ſacramenta a ſuo Parocho, eiuſque vices gerente, cui ex officio incumbit ſacramenta gregi ſuo adminiſtrare; tametſi ſciat illum in peccato mortali verſari, nulloque modo eſſe contritum: quoniam tùm parochianus utitur iure ſuo, & petit rem bonam, quam ſancte tradere Parochus, ſi velit, poteſt. Si tamen alius miniſter probus adeſſet, & miniſtrare paratus; tum Chriſti caritas urgeret ut, miſſo facinoroſo Parocho, ab illo ſacramenta peterentur. Si vero miniſtri probi deſint, tum a malis, & improbis miniſtris *licite* peti ſacramenta poſſunt, quemadmodum, urgente neceſſitate gravi, *poteſt* quis citra peccatum a feneratore parato pecunias mutuo accipere: quia abſque fenore præbere illas uſurarius poteſt.

VI. Sublato neceſſitatis caſu, non licet petere, & accipere ſacramenta ab hæreticis, aut ſchiſmaticis, qui extra Eccleſiæ ſinum degunt; ut docet S. Auguſtinus *Lib. I. de bapt. contr. Donat. cap.* 11. ubi hæc habet. *Si quis, cum poſſit in ipſa Catholica accipere, per aliquam mentis perverſitatem eligit in ſchiſmate baptizari, etiamſi poſtea venire ad Catholicam cogitat, quia certus eſt ibi prodeſſe ſacramentum, quod alibi accipi poteſt; proculdubio perverſus, & iniquus eſt, & tanto pernicioſius, quanto ſcientius. Ita enim non dubitat recte illic accipi, ſicut non dubitat illic prodeſſe etiam quod alibi acceperit.*

VII. In caſu extremæ neceſſitatis, nempe in extremo mortis periculo, & non in alio quocumque caſu, licitum eſt ab hæreticis, & ſchiſmaticis ab Eccleſia præciſis petere duo ſummæ neceſſitatis ſacramenta, baptiſmum, & pœnitentiam. Id declaratum habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* XIV. *cap.* VII. ubi hæc ſtatuta ſunt. *In Eccleſia Dei ſemper cuſtoditum fuit ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis caſibus, & cenſuris abſolvere poſſunt.* Diſerte docet hanc veritatem S. Auguſtinus *Lib. II. de baptiſ. cont. Donat. cap.* 11. inquiens. *Si quem forte coegerit extrema neceſſitas, ubi Catholicum, per quem accipiat, non invenerit, & in animo pace catholica cuſtodita, per aliquem extra unitatem catholicam poſitum acceperit quod erat in ipſa catholica unitate accepturus, ſi ſtatim etiam de hac vita migraverit, non eum niſi Catholicum deputamus. Si autem fuerit a corporali morte liberatus, cum ſe catholicæ congregationi, etiam corporali præſentia reddiderit, unde numquam corde diſceſſerat, non ſolum non improbamus quod fecit, ſed etiam ſecuriſſime, veriſſimeque laudamus: quia præſentem Deum credidit cordi ſuo, ubi unitatem ſervabat, & ſine ſancti baptiſmi ſacramento, quod, ubicumque invenit, non hominum, ſed Dei eſſe cognovit, noluit ex hac vita migrare.* Licet igitur a quocumque nefario Sacerdote, ſive catholico, ſive hæretico, ſive

Digitized by Google

ſive ſchiſmatico, ſacramenta neceſſitatis ſummæ, qualia ſunt baptiſmus, & pœnitentia, petere, & accipere · quoniam fidelis non eſt remedio neceſſario defraudandus ob miniſtrorum improbitatem.

VIII. Merbeſius *Sum. Chriſt. III. Part. quæſt.* xvi. docet, petenda eſſe præfata duo ſacramenta ab hæretico, & ſchiſmatico in extremo mortis articulo, dummodo ſcandalum abſit Catholicorum. Si enim, inquit, Catholici non temere crederent, ſuſcipientem ab his miniſtris ſacramenta, talem ſuſceptionem approbare, & in auctoritatem illorum hæreſim, & ſchiſma adducere; tunc deberet is a baptiſmo, & pœnitentia ſuſcipiendis abſtinere, & ſuæ ſaluti conſulere per baptiſmum in voto, & per contritionem. Quod de adultis intelligendum vult, ſecus de infantibus: quia tum ſcandalum eſſet tantum paſſivum. Scandali hypotheſim difficillimam video. Nam Catholici ſciunt, licitam petitionem, & validam collationem eſſe ſacramentorum in mortis articulo a quocumque Sacerdote. Illorum ergo ſcandalum eſſet phariſaicum. Si qui petit, ſuſpectus antea de hæreſi fuerit, proteſtationem fidei catholicæ emittat, & ſacramenta neceſſaria a quocumque ſuſcipiat, ut unico ſummoque ſuo negotio conſulat.

IX. Ut ſacramenta licite petantur a miniſtro malo, ſed tolerato, ſufficit gravis neceſſitas, pūta obſervantia præcepti communicandi in paſchate; quando tamen nullus adſit Sacerdos probus. Argumenta quæ contra hactenus dicta obtrudi ſolent, nempe ſcandalum, occaſio peccandi, quæ præbetur facinoroſo miniſtro, cooperatio in eiuſdem peccatum, nullius ſunt momenti: quoniam ſcandalum paſſivum eſt, nullamque peccandi occaſionem præbet qui propriæ ſaluti conſulit, & quæ Dei ſunt, a malo miniſtro petit. Tum ſolum peccaret qui peteret ab iniquo miniſtro ſacramenta, quando nulla gravis ratio ad talem petitionem urgeret. Plures alias quæſtiunculas quas movere non pauci ſolent, prætereo, cum non ſit pretium operæ eaſdem diſpicere.

CAPUT XIV.

De cæremoniis ſacramentorum, & de iis quæ ſacramentalia dicuntur.

I. Polydorus Virgilius *Lib. VI. cap.* 11. *de rer. invent.* Vocabulum *cæremoniæ* repetit a *Cære* Hetruriæ oppido, inquiens. Sic Romanis placuit omnem divinum cultum *cæremonias* appellare a Cæritibus Hetruriæ populis: ii enim, capta urbe Roma a Senonibus Gallis, ſacra Romanorum, a Veſtalibus invecta, perbenigne receperunt, uſque eoque ſervarunt, dum patria a Camillo eſſet recu-

cuperata, ſicut Livius demonſtrat. Cuius beneficii Quirites memores poſtea ea omnia quæ ad religionem colendam pertinerent, *cæremonias* nuncuparunt : auctor eſt Valerius Maximus; quamvis ſint qui eas a carendo dictas malint. Hactenus Polydorus. Secundæ opinioni ſubſcribit Iſidorus *Lib. VI. etymolog. cap. ult.*

II. Communiter cæremonia ſic deſcribitur : actus externus religionis in Dei honorem, divini cultus ornatum, ſacramentorum dignitatem, & hominum utilitatem ordinatus. Uſurpari cæremonia pro ipſo divino cultu, & ſacramentis ſolet. Bellarminus *Lib. II. de Sacr. in gen. cap.* XXIX. in quinque genera cæremonias tribuit. Partitionem primam a fine, ſeu effectu repetit. Sic ſacramenta ad ſanctificandum ſunt inſtituta; exorciſmi ad pellendos dæmones, & plura alia ad ornatum, ut veſtes, lumina, cerei &c. Alteram partitionem ſumit ab effectrice *cauſſa*, ſeu ab inſtitutore. Et eiuſmodi aliæ a natura proficiſcuntur, ut cælum proſpectare, pectus tundere, manus attollere : aliæ a Deo tum in veteri, tum *in* novo teſtamento præſcriptæ : quædam ab Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus. Tertiam diviſionem a cauſſa formali derivat, quod aliquæ cæremoniæ ſint ipſe divinus cultus, ut oratio, ſacrificium, adoratio. Quartam arceſſit a cauſſa materiali, ſeu ab obiecto, circa quod verſantur, ut exorciſmi, inſufflationes, cinerum aſperſiones, quæ circa perſonas exercentur. Ultimam partitionem ab accidentibus ſumit, quod aliæ ſint univerſales, ut quadrageſima; aliæ particulares, ut lotio pedum poſt baptiſma.

III. Tametſi uſurpari cæremoniæ ſeu ritus pro cultu divino, & ſacramentis ſoleant; nihilominus iuxta communem acceptionem ſuperadditæ ſacramentis ſunt ab Apoſtolis, & ab Eccleſia, non ad gratiam producendam, ſed ad pios, quos indicavi, uſus inſtitutæ. Quædam enim ſacramenta præcedunt, & ad gratiam diſponunt; quædam comitantur, & eam uberius explicant; quædam ſubſequuntur, & in eadem accepta confirmant.

IV. In has ſacras Eccleſiæ cæremonias debacchati ſunt Valdenſes, VVicleſiſtæ, Lutherani, Calviniſtæ, & novatores omnes. Calvinus de more furens, & inſaniens *Lib. IV. Inſtit. cap.* XV. *§.* 19. adverſus ſacras Eccleſiæ cæremonias hæc blaterat. *Quod ad externum ſymbolum pertinet, utinam genuina Chriſti inſtitutio valuiſſet, quantum par erat, ad cobibendum hominum audaciam. Quaſi enim res eſſet contemptibilis, ex Chriſti præcepto aqua baptizari, inventa eſt benedictio, vel potius incantatio, quæ veram aquæ conſecrationem pollueret. Additus poſtea cereus cum chriſmate: exſufflatio vero ianuam ad baptiſmum aperire viſa eſt. Et ſi autem me non latet quam vetuſta ſit huius farraginis origo; reſpuere tamen mihi, & piis omnibus ſat eſt quidquid ad Chriſti inſtitutum addere auſi ſunt homines. Quum autem videret Satan ſtulta mundi credulitate abſque negotio fere inter ipſa Evangelii exordia receptas eſſe ſuas impoſturas, ad craſſiora ludibria prorupit. Hinc ſputum, & ſimiles nugæ palam*

lam ad baptiſmi probrum effreni licentia invectæ. Reſcribere interdum hominis iſtius deliria utile cenſeo, ut pii lectores eo ferventius colant ſacros Eccleſiæ ritus, quo impotentius in eoſdem Calvinus inſanit. Inter ipſa Evangelii exordia invectas cæremonias vel invitus fatetur. Univerſa Chriſti Eccleſia perpetua traditione eoſdem ſervavit, quin ex innumera ſanctorum cuiuſque ſæculi Epiſcoporum multitudine ullus reclamaverit. Solus Calvinus poſt alios deſertores adverſus univerſam Eccleſiam oblatrare non erubeſcit. Debuiſſet publicam ſtultitiæ notam reformidare. Mirum quod Chriſtum Dominum non obiurgaverit, propterea quod oculos cæci ſputo linierit, cum tanto odio ſputi uſum in baptiſmo execretur?

V. Quæſt. I. *Quænam ſint commoda & utilitates ſacrarum cæremoniarum?* Reſp. Concilium Tridentinum profligatis novatorum erroribus, quam ſint & commodæ, & utiles, & ad fidelium pietatem ac devotionem ciendam aptæ ſacræ cæremoniæ, explicat *ſeſſ.* XXII. *cap.* V. his verbis. *Cum natura hominis ea ſit, ut non facile queat ſine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem ſuſtolli; propterea pia mater Eccleſia ritus quoſdam, ut ſcilicet quædam ſubmiſſa voce, alia clariore in Miſſa pronuntiarentur, inſtituit. Cæremonias item adhibuit, ut myſticas benedictiones, lumina, thymiamata, veſtes, aliaque id genus multa ex apoſtolica diſciplina, & traditione, quo maieſtas tanti Sacrificii commendaretur, & mentes fidelium per hæc viſibilia religionis & pietatis ſigna, ad rerum altiſſimarum quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur.*

VI. S. Thomas ſacrarum cæremoniarum utilitatem, & plura ſpiritualia commoda principio repetit ab ipſa hominis natura, quæ omnia ſenſuum miniſterio operatur. Veteris teſtamenti cæremonias ſingulas exponit, myſticas ſignificationes interpretatur tanta eruditionis copia, tanta arcanorum manifeſtatione, tanta perſpicuitate ſingulis congruos ſignificatus adſcribit, ut ingenii portentum præferat, & cæleſti luce ſe perfuſum oſtendat. Si hæc legerent novatores præiudiciis poſitis, tam effrenata audacia forſitan non debaccharentur in eiuſdem doctrinam, & maiori in pretio illius haberent opera. Porro 1. 2. *quæſt.* CII. *art.* 4. inquirit, aſſignari ne ratio poſſit cur cæremoniæ quæ ad ſacra pertinent, ſint inſtitutæ: reſpondetque: *Dicendum, quod totus exterior cultus Dei ad hoc præcipue ordinatur ut homines Deum in reverentia habeant. Habet autem hoc humanus affectus, ut ea quæ communia ſunt, & non diſtincta ab aliis, minus revereatur; ea vero quæ habent aliquam excellentiæ diſcretionem ab aliis, magis admiretur, & revereatur. Et inde etiam hominum conſuetudo inolevit ut Reges, & Principes, quos oportet in reverentia haberi a ſubditis, & pretioſioribus veſtibus ornentur, & etiam ampliores & pulchriores habitationes poſſideant. Et propter hoc oportuit ut aliqua ſpecialia tempora, & ſpeciale tabernaculum, & ſpecialia vaſa, & ſpeciales miniſtri ad cultum Dei ordinarentur; ut per hoc animi hominum ad maiorem Dei reverentiam adducerentur.*

VII.

Digitized by Google

VII. Quid muſſitare valent novatores adverſus hanc rationis congruentiam, quæ hominis naturam ſpectat in quocumque ſtatu? Pro ſtatuum autem diverſitate evincit Angelicus mutandas aptandaſque cæremonias. Porro *quæſt.* CIII. *art.* 3. demonſtrat, poſt Chriſti adventum diverſas ab antiquis inſtitui cæremonias debuiſſe, ſicuti diverſus præſcriptus cultus Dei eſt. *Omnia præcepta cæremonialia*, inquit, *veteris legis ad cultum Dei ſunt ordinata, ut ſupra dictum eſt. Exterior autem cultus proportionari debet interiori cultui, qui conſiſtit in fide, ſpe, & caritate. Unde ſecundum diverſitatem interioris cultus debuit diverſificari exterior cultus. Poteſt autem triplex ſtatus diſtingui interioris cultus. Unus quidem, ſecundum quem habetur fides, & ſpes de bonis cæleſtibus, & de his per quæ in cæleſtia introducimur: de utriſque quidem, ſicut de quibuſdam futuris: & talis fuit ſtatus fidei, & ſpei in veteri lege. Alius autem eſt ſtatus interioris cultus, in quo habetur fides, & ſpes de cæleſtibus bonis, ſicut de quibuſdam futuris: ſed de his, per quæ introducimur in cæleſtia, ſicut de præſentibus, vel præteritis: & iſte eſt ſtatus novæ legis. Tertius autem ſtatus eſt in quo utraque habentur ut præſentia, & nihil creditur ut abſens, neque ſperatur ut futurum: & iſte eſt ſtatus beatorum .... Pari igitur ratione cæremoniæ primi ſtatus, per quas figurabatur & ſecundus, & tertius, veniente ſecundo ſtatu, ceſſare debuerunt, & aliæ cæremoniæ induci, quæ convenirent ſtatui cultus divini pro tempore illo in quo bona cæleſtia ſunt futura. Beneficia autem Dei per quæ ad cæleſtia introducimur, ſunt præſentia.*

VIII. Eſt ne aliquid quod in hoc ſolidiſſimo ratiocinio carpere novatorum moroſitas audeat? Pluribus cæremoniis diſtingui cultum ſuum Deus in veteri lege iuſſit, ſic hominis natura poſtulante: eadem autem in utraque lege natura humana; ſed cultus exterior diverſus eſt in nova, ac in veteri lege: idcirco diverſæ quoque ſint cæremoniæ oportet. Pergit *ibidem* Angelicus ad 4. exponere cæremonias novæ legis quæ antiquis ſucceſſerunt. *Sabbatum*, inquit, *quod ſignificabat primam creationem, mutatur in diem dominicum, in quo commemoratur nova creatura incboata in reſurrectione Chriſti. Et ſimiliter aliis ſolemnitatibus veteris legis novæ ſolemnitates ſuccedunt: quia beneficia illi populo exhibita ſignificant beneficia nobis conceſſa per Chriſtum. Unde feſto Phaſe ſuccedit feſtum paſſionis Chriſti, & reſurrectionis: feſto Pentecoſtes, in quo fuit data lex vetus, ſuccedit feſtum Pentecoſtes, in quo fuit data lex ſpiritus vitæ: feſto Neomeniæ ſuccedit feſtum Beatæ Virginis, in qua primo apparuit illuminatio ſolis, ideſt Chriſti, per copiam gratiæ: feſto tubarum ſuccedunt feſta Apoſtolorum: feſto expiationis ſuccedunt feſta Martyrum, & Confeſſorum: feſto tabernaculorum ſuccedit feſtum conſecrationis Eccleſiæ: feſto cætus, atque collectæ ſuccedit feſtum Angelorum, vel etiam feſtum omnium Sanctorum.*

IX. Tandem Angelicus præfocavit novatorum clamores contra multitudinem cæ-

cæremoniarum Romanæ Eccleſiæ. Nam *quæſt.* CVII. *art.* 4. oſtendit longe pauciores eſſe præ antiquis novæ legis ritus. *Ad plures*, inquit, *actus exteriores obligabat lex vetus in multiplicibus cæremoniis quam lex nova, quæ præter præcepta legis naturæ pauciſſima ſuperaddidit in doctrina Chriſti, & Apoſtolorum; licet aliqua ſint poſtmodum ſuperaddita ex inſtitutione ſanctorum Patrum; in quibus etiam Auguſtinus dicit, eſſe moderationem attendendam, ne converſatio fidelium onerosa reddatur. Dicit enim ad inquiſitiones Ianuarii* (epiſt. CXIX. nunc LV.) *de quibuſdam, quod ipſam religionem noſtram, quam in manifeſtiſſimis, & pauciſſimis celebrationum ſacramentis Dei voluit miſericordia eſſe liberam, ſervilibus premunt operibus; adeo ut tolerabilior ſit conditio Iudæorum, qui legalibus ſarcinis, non humanis præſumptionibus ſubiiciuntur*. Heinc colligant novatores, immoderatum cæremoniarum uſum in hanc aut illam Eccleſiam particularem aliquando invectum, ſanctos Eccleſiæ Patres, & graviores cuiuſque ſæculi Romanæ Eccleſiæ Doctores improbaſſe.

X. Quæſt. II. *Potitur ne Eccleſia auctoritate ſacros ritus præſcribendi?* Reſp. Affirmant Catholici omnes; idque plurimis evincunt argumentis. Et principio minoris poteſtatis non eſt Chriſti Eccleſia quam Iudæorum ſynagoga. Hæc ritibus a Deo præſcriptis novos addidit; ut patet ex *cap.* IX. *Eſther*, ubi legitur novum inſtitutum feſtum; & *Geneſ.* XXVIII. ubi Iacob novam cæremoniam invexit. Quidni præſtare idem poterit Chriſti Eccleſia? Sed præſtitit reipſa: nam & Apoſtoli novum ritum præſcripſere in abſtinentia a ſanguine, & ſuffocato, Gentilibus ad fidem converſis impoſita; & Paulus Apoſtolus *I. Cor. cap.* XI. ritum ſervandum in ſacramenti euchariſtici adminiſtratione præſcripſit his verbis: *Cetera autem, cum venero, diſponam*. Quæ verba exponens S. Auguſtinus *epiſt.* CXVIII. nunc LIV. ad Ianuarium inſtitutas aſſerit cæremonias, ab univerſa Eccleſia ſervandas.

XI. Non Auguſtinus modo, ſed antiquiores etiam Scriptores, Iuſtinus, Tertullianus, Cyrillus Hieroſolymitanus hanc in Eccleſia poteſtatem agnoſcunt. *Ut a baptiſmo ingrediar* (inquit Tertullianus Lib. de coron. milit. cap. III.) *aquam adituri, ibidem, ſed & aliquanto prius in Eccleſia ſub Apoſtolis manu conteſtamur, nos renuntiare diabolo, & pompis, & angelis eius. Dehinc ter mergitamur, amplius aliquid reſpondentes quam Dominus in Evangelio determinavit: inde ſuſcepti lactis & mellis concordiam prægustamus: exque ea die, lavacro quotidiano per totam hebdomadam abſtinemus. Euchariſtiæ ſacramentum, & in tempore victus, & omnibus mandatum a Domino, etiam antelucanis cœtibus, nec de aliorum manu quam Præſidentium ſumimus. Oblationes pro defunctis, pro natalitiis annua die facimus. Ieiunium dominica die nefas ducimus, vel de geniculis adorare. Eadem immunitate a die Paſchæ in Pentecoſten uſque gaudemus. Calicis aut panis etiam noſtri ali-*

aliquid decuti in terram anxie patimur. Ad omnem progreſſum, atque promotum, ad omnem aditum, & exitum, ad calciatum, ad lavacra, ad menſas, ad lumina, ad cubilia, ad ſedilia, quæcumque nos converſatio exercet, frontem crucis ſignaculo terimus. Harum, & aliarum huiuſmodi diſciplinarum, ſi legem expoſtules Scripturarum, nullam invenies: traditio tibi prætendetur auctrix, conſuetudo confirmatrix, & fides obſervatrix. Aliqui horum rituum quos Tertullianus recenſet, iam multis ſæculis obſolevere; alii etiamnunc ſunt in uſu. Quid ergo blaterant Lutherani, & Calviniani, nihil, niſi quod Chriſtus Dominus præſcripſit, addendum eſſe? Sed, miſſis iſtorum crocitibus, audienda eſt Eccleſiæ vox in Concilio Tridentino *ſeſſ.* XXI. *cap.* XI. ubi declarat, *hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in ſacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum ſacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire iudicaret.* Plurima alia referre documenta omitto: nam res explorata eſt & comperta, quam vel ipſi novatores inficiari prorſus non audent; cum & ipſi aliquas admittant cæremonias quas Chriſtus non determinavit. Sed illis ſat eſt ea omnia execrari quæ Romana Eccleſia a primis uſque ſæculis inſtituta obſervat.

XII. Quæſt. III. *Sacræ cæremoniæ ab Eccleſia præſcriptæ præferunt ne ſymbolicam & myſticam ſignificationem?* Reſp. Claudius de Vert Monachus Cluniacenſis ob miniſtrorum commodum, & Eccleſiarum conſuetudinem inſtitutas vult, non ob myſticam ſignificationem ſacras cæremonias. Excuſare illum ab hoc errore nititur *Turnely*; ſed immerito contendunt alii, advertentes præfatum *de Vert* ad ſummum agnoſcere in ſacris cæremoniis ſymbolicas rationes quæ ipſarum inſtitutionem ſint conſecutæ; ſed eas primitus inſtitutas fuiſſe ob ſolam naturalem cauſſam, ſoloque ad miniſtrorum commodum habito reſpectu. Vera autem ſententia docet, Eccleſiam in primaria inſtitutione ſacrorum rituum ſpiritualem ſignificationem intendiſſe. Heinc eſt quod novatores ſuperſtitionis arguunt has ſacras cæremonias, cum ſciant Eccleſiam Romanam myſticas ſignificationes in eiſdem venerari. Quod ineptum commentum ut reiiciant Catholici, nequaquam ad rerum naturalium feriem deprimunt ſacros ritus; ſed myſteria quæ in iiſdem latitant, patefaciunt.

XIII. Ut ut tamen de hoc diſſidio res ſeſe habeat, illud certum eſt Eccleſiam imprimis ſymbolica, & myſtica in ſacrarum cæremoniarum inſtitutione, quæ ad pietatem & devotionem ciendam plurimum valent, ſpectaſſe. Nec propterea improbantur quæ ad eruditionem, & hiſtoricam harum cæremoniarum originem adducuntur; ſed hæc illis ſubiicienda ſunt.

XIV. Qui ſymbolicas, & myſticas veteris legis rituum ſignificationes ſcire cupit,

Digitized by Google

pit, legat S. Thomam *loc. cit.* ubi, ut iam indicavi, eas incredibili eruditione exponit. Sacrificia quæ Abraham, Iacob, aliique ſancti Patriarchæ obtulerunt Deo, præter ſenſibiles victimas myſteria continebant. Lapidem in titulum Iacob erexit, oleum effundens deſuper: quæ olei effuſio *ſpiritualis pinguedinis* argumentum eſt, inquit S. Auguſtinus *Lib. XVI. cap.* XXXII. *de Civ. Dei*. David *Pſal.* XLIV. in olei unctione plenitudinem gratiæ Chriſti Domini prophetico afflatu prædixit. *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ.* Porro quo excellentior eſt Chriſti lex, eo altiora in eiuſdem ritibus myſteria latent. Exorciſmi in baptiſmi adminiſtratione, inſufflatio, ſalis deguſtatio, diabolo eiuſque pompis abrenuntiatio Chriſti Domini mortem, & ſepulturam, novam vitam in ipſo habendam, mundi contemptionem portendunt; ut S. Paulus *Rom.* VI. indicat. *An ignoratis quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus? Conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem, ut quomodo Chriſtus ſurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.* Purgaverit thus tetrum odorem, qui ex ſubterraneis locis, ubi Chriſtiani perſecutionis tempore ſacra myſteria celebrabant; & luminaria tenebras diſſipaverint. Quid heinc? An propterea incenſum non eſt orationis ſymbolum, & luminaria argumentum lætitiæ? Altare, Dei thronum, & candidus byſſus iuſtificationis gratiam figurant. Sed non eſt præſentis inſtituti ſingula diſpicere, nec eſt abſolute neceſſarium; cum res comperta ſit & explorata.

XV. Quæſt. IV. *Obſervandæ ne ſunt ſacræ cæremoniæ ab Eccleſia præſcriptæ?* Reſp. Quæſtionem hanc reſolvit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* VII. *can.* XIII. his verbis. *Si quis dixerit, receptos, & approbatos Eccleſiæ catholicæ ritus, in ſolemni ſacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato a miniſtris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe; anathema ſit.* Plura adduci rationum momenta in huius definitionis æquitatem ſolent, quæ paucis ego perſtringam. Quam grave fuerit ſcelus in veteri lege cæremonias ſacras violare, repentina Ozæ mors patefacit. Cum autem ſanctiora ſint chriſtianæ religionis myſteria; qui iſtorum ritus violat, aut contemnit, a ſcelere immunis eſſe nequit. Innumera afferri exempla poſſent, quibus palam ſit Eccleſiam gravis culpæ ſontes ſemper iudicaſſe receptorum ubique rituum tranſgreſſores. Nonne ſemper Eccleſia improbavit Aſiaticos, eoſque quartodecimanis hæreticis accenſuit, propterea quod ſacrum paſcha contra univerſum Orthodoxorum ritum cum Iudæis luna 14. in quacumque hebdomadæ diem incideret, celebrare auderent? Tandem ſumma Eccleſia prædita poteſtate eſt in iis præſcribendis quæ cultus divini celebrationem ſpectant. Hac Eccleſiam poteſtate ornatam eſſe, palam feci *Tom. VI.* Quid quod vel ipſi novatores hanc veri-

rita-

ritatem fateri coguntur? Nam in Confeſſione Auguſtana reformata an. 1540. art. 15. de cæremoniis definitur. *Sed illi peccant qui eas* (cæremonias) *cum ſcandalo violant, aut qui ſuarum Eccleſiarum tranquillitatem temere perturbant*. Calvinus ipſe *Lib. IV. Inſt. cap. x. §. 30.* nunc probat, nunc improbat ſacros ritus: nunc aſſerit a Deo eſſe præſcriptos, nunc ſubdit, Deum regulas generales dumtaxat tradidiſſe, quas pro temporum opportunitate determinare Eccleſia debet. Lubet eiuſdem tranſcribere verba. *Dei eſt, quatenus pars eſt decoris illius, cuius cura, & obſervatio nobis per Apoſtolum commendatur; hominum autem, quatenus ſpecialiter deſignant quod in genere fuerat indicatum, magis quam expoſitum. Ab hoc uno exemplo* (in geniculatione quæ fit, dum ſolemnes habentur precationes) *æſtimare licet quid de toto hoc genere ſit ſentiendum: nempe quia Dominus & totam veræ iuſtitiæ ſummam, & omnes cultus numinis ſui partes, & quidquid ad ſalutem neceſſarium erat, ſacris ſuis oraculis tum fideliter complexus eſt, tum perſpicue enarravit: in his ſolis magiſter eſt audiendus. Quia autem in externa diſciplina, & cæremoniis non voluit ſigillatim præſcribere quid ſequi debeamus (quod iſtud pendere a temporum conditione prævideret, neque iudicaret unam ſæculis omnibus formam convenire) confugere hic oportet ad generales quas dedit regulas, ut ad eas exigantur quæcumque ad ordinem & decorem præcipi Eccleſia poſtulabit. Poſtremo quia nihil expreſſum tradidit, quia nec ad ſalutem hæc neceſſaria ſunt, & pro moribus uniuſcuiuſque gentis, ac ſæculi varie accommodari debent, ad Eccleſiæ ædificationem; prout Eccleſiæ utilitas requiret, tam uſitatas mutare, & abrogare, quam novas inſtituere conveniet. Fateor equidem non temere, nec levibus de cauſis ad novationem eſſe decurrendum*. Cur ergo cæremonias quas Romana uſurpat Eccleſia in ſacramentis adminiſtrandis, *incantationes, nugas, impoſturas, craſſa ludibria* urbaniſſime appellat? Cur ipſum temerario auſu abrogare cæremonias illius Eccleſiæ in qua regenitus fuit, non puduit? Si Deus generatim dumtaxat, quæ ad ſuum attinent cultum, præſcripſit; & Eccleſiæ facultatem fecit ea addere, mutare, innovare quæ conſentanea pro temporum opportunitate iudicaverit; cur impudentiſſime adverſus ſacras illas cæremonias, inter ipſa Evangelii exordia præſtitutas, inſanit, & furit? Sed quid diutius immoror in novatorum deliriis repellendis?

XVI. Sedulo ergo obſervandæ ſunt Eccleſiæ cæremoniæ in *ſolemni ſacramentorum adminiſtratione*, inquit Concilium Tridentinum. Quoniam neceſſitate urgente ſat eſt materiæ, & formæ applicatio. Heinc patet quam ſit immanis novatorum calumnia, qua blaterant, nos in ipſarum cæremoniarum uſu iuſtificationem, & gratiæ productionem collocare. Ipſis ſacramentis vim iuſtificandi tribuimus; & ſacras cæremonias ſolummodo ad ſacramentorum ſplendidiorem adminiſtrationem, ad maiorem dignitatem, & ad pietatem devotionemque fidelium excitandam

Digitized by Google

dam adhibemus. Earumdem neglectum, contemptionem, & deliberatam tranſgreſſionem mortalem aſſerimus.

XVII. Addimus, non cuiuſcumque cæremoniæ violationem mortalem eſſe; ſed ſpectandam dicimus ſacrorum rituum qualitatem, & conditionem. Aliæ enim graves, ſplendidæ, & ſacramento proximiores; ut in Miſſa veſtes, luminaria, oblatio hoſtiæ, elevatio calicis, & aliæ id genus, quæ omitti abſque gravi crimine nequeunt. Aliæ accidentales, ut ablutio manuum, preces in ſacris veſtibus induendis, & aliæ huiuſmodi, quarum omiſſio, ſublato contemptu, & ſcandalo, venialis dumtaxat eſt; ut infra, dum de ſacrificio Miſſæ ſermo erit, clarius explicabitur.

XVIII. Obiiciunt 1. novatores. Chriſtus Dominus *Matth.* xv. hominum traditiones improbat. *Sine cauſa autem colunt me, docentes doctrinas, & mandata hominum.* Chriſtus enim ea docuit quæ ad illius cultum neceſſaria ſunt. Laqueos ergo animabus tendunt qui ritus multiplicant, quorum violatio mortalis ſit. Quamobrem S. Auguſtinus *epiſt.* cxix. nunc lv. conqueritur, multitudinem cæremoniarum graviorem efficere Chriſtianorum quam Iudæorum conditionem. E contrario autem Deus Iudæos, tamquam pueros, ſignis ſenſibilibus erudivit; nos vero, ut viros perfectos, interiori ſpiritu alit, & inſtruit; ut teſtatur Paulus ad Galat. iv. *Et nos, cum eſſemus parvuli, ſub elementis mundi eramus ſervientes.* Item Ioannes cap. iv. *Venit hora, & nunc eſt, quando veri adoratores adorabunt Patrem in ſpiritu, & veritate. Nam & Pater tales quærit qui adorent eum.*

XIX. Reſp. Mera hæc ſophiſmata ſunt, & quidem ineptiſſima. Chriſtus deteſtatur Phariſæorum traditiones, quod in illis ſummam conſtituerent religionis; quod plures vanæ eſſent; quod cum divinis mandatis pugnarent; & tandem quod legem Dei negligerent, ut humanas ſervarent cæremonias: quemadmodum illis improperat Chriſtus Matth. xxiii. *Væ vobis, Scribæ, & Phariſæi hypocritæ, qui decimatis mentham, & anethum, & cyminum, & reliquiſtis quæ graviora ſunt legis, iudicium, & miſericordiam, & fidem. Hæc oportuit facere, & illa non omittere.* Sacri Eccleſiæ catholicæ ritus nec vani, nec inutiles, ſed graves, utiles, & ad divini cultus decorem, fideliumque pietatem excitandam opportuni ſunt. Generatim Chriſtus Dominus, ut Calvinus ipſe fatetur, ea tradidit quæ ad Dei cultum pertinent; poteſtatem vero Eccleſiæ ſuæ fecit, qua ea ſigillatim adiiceret quæ temporum, & fidelium conditioni, & ſpirituali commodo congruerent. Prohibet Deus *Deuter.* xii. quidquam addere legi ſuæ, aut minuere, quod legem adulteret, & corrumpat; ſecus quod eam explicet, quod intelligibiliorem hominum imbecillitati efficiat, & venerabiliorem, dum id opus fuerit. Laqueos animabus iniiceret qui difficiliorem legis obſervan-

tiam efficeret, eiuſque conſilia, ut præcepta, ſervanda imponeret. Quare S. Paulus laqueum ſe animabus iniicere exiſtimaſſet, ſi virginitatem, ſub conſilio tantum propoſitam, ſervandam præcepiſſet. S. Auguſtinus *cit. epiſt.* CXIX. non univerſæ Eccleſiæ, ſed privatorum hominum cæremonias reiicit. *Omnia*, inquit, *talia quæ neque ſanctarum Scripturarum auctoritatibus continentur, nec in Conciliis Epiſcoporum ſtatuta inveniuntur, nec conſuetudine univerſæ Eccleſiæ roborata ſunt; ſed pro diverſorum locorum diverſis moribus innumerabiliter variantur; ita vix ut omnino numquam inveniri poſſint cauſæ quas in eis inſtituendis homines ſecuti ſunt, ubi facultas tribuitur, ſine ulla dubitatione reſecanda exiſtimo.* Iudæorum cultus potiſſimum in rebus ſenſibilibus, & figuris ſitus erat; at non propterea cultum interiorem excludebat. Contra cultus Chriſtianorum cumprimis ſpiritualis, & internus eſt; quo, figuris & umbris eiectis, in ſpiritu & veritate fideles Deum adorant; ut inquiunt Paulus, & Ioannes. Non ita tamen internus & ſpiritualis eſt, ut ſacramenta ſenſibilia, & viſibilem eorumdem adminiſtrationem excludat.

XX. Obiiciunt 2. Ritus Romanæ Eccleſiæ reliquias eſſe ethnicæ, & iudaicæ ſuperſtitionis; cum ab Iudæis, & Paganis derivati videantur. Reſp. Hæ ſunt familiares novatorum calumniæ, quas prius Manichæi, & ceteri hæretici illorum prædeceſſores catholicæ Eccleſiæ improperarunt. *Solemnes gentium dies* (crocitabat Fauſtus Manichæus, referente Auguſtino *Lib. XX. cap.* IV. contra eumdem) *cum ipſis celebratis, ut calendas, ſolſtitia &c. Quare conſtat vos, atque Iudæos ſchiſmata eſſe gentilitatis.* Inepta commenta refellit ibidem Auguſtinus. Ritus & cæremonias, ſuapte natura indifferentes, ad falſorum numinum cultum Ethnici adhibebant. Cæremoniis abutebantur in ſacrificiis dæmonibus immolatis. Chriſtiani ſacras cæremonias adhibent in adminiſtrandis ſacramentis a Chriſto inſtitutis. Ideo ne reiiciendæ ſacræ cæremoniæ, quia aut Iudæi eas carnaliter, aut Pagani ſacrilege adhibebant? Numquid ſacrificia Patriarcharum improbanda ſunt, quia Ethnici ſimiliter immolabant? An contemnenda virginitas, quia Veſtales virginitatem ſervabant? Baptiſma Iudæi, & plures ablutiones adhibent Gentiles, & Turcæ. Ideo ne reiiciendum baptiſma? Panes propoſitionis in menſa apponebant Iudæi, & Gentiles ſacras cœnas habent. Paſcha, & Pentecoſten celebrant Iudæi. Cur novatores baptiſma, ſacram cœnam, Paſcha, & Pentecoſten celebrant? Templa Pagani habuere, habentque. Deſtruenda ne propterea templa noſtra, vero Deo dicata, quia illa dicata fuere dæmonibus? Superſtitio duplici ex capite oriri poteſt: aut ex obiecto, dum cultus creaturæ exhibetur; aut ex pravis & obſcœnis actibus, & erroneis opinationibus, quibus religionis officia polluuntur. Ex utroque capite Ethnicorum religio ſuperſtitione laborabat. Nos vero ſupremo veroque numini cultum offerimus, & puris ſacriſque ritibus religionis offi-

officia peragimus. Neque confundendus eſt Iudæorum cultus cum Paganorum ſuperſtitione. Iudæorum ritus alii portendebant evangelicæ legis myſteria; & hi ritus ceſſarunt: quia, exorto veritatis ſole, umbræ, & figuræ diſperierunt. Alii devotionem fidelium, & decentem ſacrorum adminiſtrationem ſpectabant; ut veſtes, thymiamata, lumina, & cetera id genus. Hos ritus Eccleſia ſervat: quia non ſpiritu modo, ſed corpore etiam colere Deum debemus. Lege S. Auguſtinum *Lib. XX* contra Fauſtum *cap.* XXI. ubi omnia quæ nunc obtrudunt novatores, labefactata invenies. Et hæc de ſacramentis in genere ſufficiant.

LIBER SECUNDUS

DE

BAPTISMO, ET CONFIRMATIONE.

DISSERTATIO PRIMA.

DE BAPTISMO.

PRAELOQUIUM.

SEptem inter ſacramenta quæ Chriſtus inſtituit, principem locum, non dignitate, ſed ordine, baptiſmus, cuius in præſentia naturam, neceſſitatem, & effectus expoſiturus ſum, occupat. Hic ſacramentorum ianua, cæleſtis regenerationis principium, vitæ chriſtianæ fundamentum, & divinæ confœderationis, qua & Deo, & mutuo copulamur, vinculum ſacratiſſimum nuncupatur. Altius memoriæ commendanda ſunt Apoſtoli verba, quibus tanti ſacramenti præſtantiam, & beneficia nobis declarat ad *Rom.* VI. inquiens. *Quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus. Conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem; ut quomodo Chriſtus ſurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus, ſolliciti ſervare unitatem ſpiritus in vinculo pacis. Unum corpus, & unus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in una ſpe vocationis veſtræ. Unus Dominus, una fides, unum baptiſma: unus Deus, & Pater omnium.* En paucis univerſæ chriſtianæ profeſſionis ſpecimen, quod obverſari continenter oculis noſtris debet, quod animarum Paſtores, Confeſſarii, & ceteri Dei miniſtri altius inculcare, exponere, &, quoad fieri poteſt, imprimere fidelium animis debent. *Quare* (inquit Catechiſmus Romanus Part. II. de baptiſm. §. 1.) *Paſtores numquam ſe ſatis multam operam, & ſtudium in huius ſacramenti tractatione collocaſſe arbitrentur.* Si quiſque ſuæ profeſſionis imaginem perſpectam habere, eiuſdem onera, obligationes, munia, dotes, & privilegia meditari debet, ut implere exacte eadem valeat; quanto magis Chriſtiani in iſtius divinæ deſponſationis, qua ſe Deo dicarunt, dignitatem, celſitudinem, & præſtantiam inten-

tendere animos aſtringuntur, ut heinc intelligant quam ſancta, quam perfecta, quam divina ſit oporteat illorum vita, quam caſti illorum mores, quam cæleſtis illorum converſatio. Maiores noſtri, quos Deus ad illuminandam Eccleſiam ſuam conſtituit, hunc frequentiſſime tundebant clavum; & hoc profeſſionis noſtræ exemplar referre ob oculos quam diligentiſſime ſatagebant. Mundo, diabolo, eiuſque pompis in huius ſacramenti ſuſceptione nuntium remiſimus. Quænam huiuſce abrenuntiationis vis, & amplitudo? Quænam ſunt pompæ iſtæ, quænam oblectamenta, quænam illecebræ, vanitates, & deliciæ, quas divina hac abluti aqua deteſtati ſumus? Ea ſane omnia quæ Deo adverſantur, quæ cum ſanctitate pugnant, quæ referri in gloriam Dei nequeunt. Numquid ad Dei gloriam dirigi ſpectaculorum, comœdiarum, theatrorum, chorearum frequentia valet? Num ad gloriam Dei, & Ieſu Chriſti dirigi hodiernæ muliercularum, & effeminatorum hominum pompæ vaniſſimæ, amores lutulentiſſimi, alloquia putidiſſima poſſunt? Dirigi ne in Dei gloriam queunt ludi, converſationes promiſcuæ, otia, & mollis illa vivendi conſuetudo quæ paſſim obtinet inter tot chriſtiani nominis profeſſores? Paulum audiamus, qui ad *Ephef.* v. clamat: *Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, ut illam ſanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ, ut exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſmodi, ſed ut ſit ſancta & immaculata.* Vi iſtius profeſſionis Dei filiorum comparavimus dignitatem, ſubdit idem Apoſtolus ad Galat. III. *Omnes filii Dei eſtis per fidem, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.*

Ex pluribus privilegiis, quæ ſancti Eccleſiæ Patres baptiſmo tribuunt, pauca deſcribam illorum quæ S. Gregorius Nazianzenus uberrima eloquentiæ vi exponit *orat.* XL. his verbis. *Baptiſmus eſt ſplendor animarum, vitæ in melius mutatio, conſcientiæ ad Deum interrogatio. Baptiſmus infirmitatis adiumentum. Baptiſmus carnis eſt abiectio, ſpiritus aſſectatio, verbi participatio, figmenti correctio, peccati diluvium, lucis communicatio, tenebrarum oppreſſio. Baptiſmus vehiculum ad Deum, peregrinatio cum Chriſto, fidei adminiculum, mentis perfectio, cæleſtis regni clavis, vitæ commutatio, ſervitutis depulſio, vinculorum ſolutio, compoſitionis in meliorem ſtatum converſio. Quid plura commemorare attinet? Baptiſmus omnium Dei beneficiorum præſtantiſſimum, & magnificentiſſimum ... Multiplex huius beneficii utilitas multas nobis appellationes peperit. Donum vocamus, gratiam, baptiſmum, unctionem, illuminationem, incorruptionis indumentum, regenerationis lavacrum, ſigillum, ac denique excellentiſſimo quoque nomine appellamus.*

Pauca hæc delibare in anteceſſum volui, ut animarum Paſtores, & conſcientiarum directores excitarem ad redintegrandam iſtius chriſtianæ profeſſionis

imaginem, quæ iam a plurium fidelium mentibus deleta eſt. Divinæ imaginis ſplendorem quotidie tetris mundi, carnis, & vanitatis exhalationibus obſcurare diabolus tentat, ut ad ſua adoranda idola Chriſtianos ſeducat. Idcirco continenter adverſus iſtius præſtigia, & aggreſſus armare gregem ſuum Paſtores debent, & ſanctiſſimam baptiſmatis profeſſionem vividius repræſentare, & obſoletam inſtaurare. Concionatoria hæc eſſe reponent illi qui probabiliſticis præiudiciis occupati, diſſidia, verborum pugnas, & opinionum prælia audire, & legere in deliciis dumtaxat habent. At eo non pertinent exigui conatus noſtri ut mentem ad diſputandum, iurgandumque erudiant; ſed eo ut & veritatis lumen, errore pulſo, mentem illuminet, & amoris divini ignis, extinctis concupiſcentiæ affectibus, voluntatem accendat, & ad ſuæ profeſſionis altiſſima onera adimplenda fideles omnes inflammet.

CAPUT I.

Baptiſmi origo, & notio.

I. Ethnicis idololatris familiaria fuiſſe baptiſmata, & luſtrationes, teſtantur Plutarchus in *Iſide*, Virgilius *Æneid.* IV. Tacitus Annalium XV. Scacchus in Myrotheciis *Part. II. cap.* lxxv. pluresque alii, quos recenſet Spencerus *Vol. II. de leg. Hebr. diſs.* III. *ſect.* I. *cap.* II. Nec corpora modo, verum etiam templa, immolandas victimas, veſteſque frequenter abluebant. Apud Hebræos quoque in uſu baptiſmata fuiſſe, colligi poſſe videtur ex interrogatione Phariſæorum, Præcurſori facta, Ioan. I. *Quid ergo baptizas, ſi tu non es Chriſtus, neque Elias, neque Propheta?* Contendunt heterodoxi, Iudæis ſymbolum fuiſſe initiationis baptiſmum, quo Ethnici in gentis Iudaicæ Eccleſiam deducebantur. Sed turpiter aberrant; cum evidenter conſtet Ethnicos, non per luſtrationes, ſed per præputii præciſionem fœdus cum Hebræo populo iniviſſe. Vanum commentum idcirco excogitarunt novatores, ut inde deducerent, baptiſmum neceſſarium quidem eſſe tamquam ſymbolum chriſtianæ profeſſionis iis qui ex Ethnicorum cœtibus ad fidem veniunt; ſecus iis qui ex chriſtianis parentibus procreantur: & hac ratione baptiſmi neceſſitatem de medio tollunt. Quem errorem infra refellam. Baptiſmata, ſive luſtrationes apud Iudæos non fuiſſe ſingulare initiationis ſignum, ſed communem cæremoniam quam adhibebant leproſi, profani, Levitæ, & Pontifices, communis eſt Theologorum ſententia.

II. Heinc patet, nihil cum luſtrationibus iudaicis commune habere, præter aquæ elementum, Chriſtianorum baptiſma. Præceſſerunt utique figuræ multæ baptiſma noſtrum in veteri lege; ut diluvium univerſale, quo corruptum humanum

Digitized by Google

num genus purgatum fuit; tranſitus maris rubri, quo Iſraeliticus populus ſervitutis AEgyptiacæ iugum excuſſit; ablutio Naaman Syri, probatica piſcina, & aliæ adumbrationes, quas recenſet Catechiſmus Romanus *Part. II. cap.* II. *ſ.* 9.

III. De baptiſmo Ioannis, qui Chriſti baptiſmum præceſſit., variæ circumferuntur ſententiæ, & errores extremi. Sociniani penitus illum deprimunt. Calviniani nimis illum extollunt. Nam Calvinus *Lib. IV. Inſtit. cap.* XV. *ſ.* 7. effutit, *idem fuiſſe prorſus Ioannis miniſterium quod Apoſtolis poſtea delegatum eſt. Non enim alium baptiſmum faciunt diverſæ manus quibus adminiſtratur; ſed eumdem eadem doctrina oſtendit.* Hunc errorem profligavit Concilium Tridentinum, cuius verba mox dabo.

IV. S. Thomas *III. Part. quæſt.* XXXVIII. *art.* I. *&* 2. in pluribus diſcrepare baptiſmum Ioannis a baptiſmate Chriſti oſtendit. Principio ratione auctoris. Secundo ratione ſacramenti, cum baptiſmus Ioannis fuerit tantum, inquit Angelicus, *quoddam ſacramentale, diſponens ad baptiſmum Chriſti: & ideo aliqualiter pertinebat ad legem Chriſti, non autem ad legem Moyſis.* P. Druin *de re ſacram. Lib. II. quæſt.* V. *cap.* I. *ſ.* 4. Cl. Monelia *diſs. de ann. Chriſti cap.* V. *num.* 13. non repugnant appellari ſacramentum poſſe baptiſmum Ioannis. Verum quidquid ſit, an baptiſmus ille dici ratione quadam generica ſacramentum poſſit; certum omnino eſt penes omnes Catholicos, ſacramentum proprie dictum, idemque cum baptiſmo Chriſti non fuiſſe baptiſmum Ioannis, ſed pluribus titulis diverſum. Tertio ratione efficacitatis, & effectus; cum Chriſti baptiſma ex opere operato, ſecus baptiſmus Ioannis, gratiam producat. Hinc S. Thomas, cui ceteri Theologi ſubſcribunt, concludit loc. cit. art. 6. *Unde illis qui tantum in aqua baptizati erant baptiſmo Ioannis, non ſolum ſupplendum erat quod deerat, ut ſcilicet daretur eis Spiritus ſanctus per impoſitionem manuum; ſed erant iterato totaliter baptizandi in aqua, & ſpiritu.* Qua doctrina in anteceſſum profligavit Angelicus errorem Calvini, contendentis baptizatos a Ioanne non fuiſſe rebaptizatos, ſed tantum accepiſſe Spiritum ſanctum per manuum impoſitionem. Clarius S. Doctor utriuſque baptiſmi diſcrimen exponit *ibidem art.* 3. inquiens: *Tota doctrina, & operatio Ioannis præparatoria erat ad Chriſtum; ſicut miniſtri, & inferioris artificis eſt præparare materiam ad formam, quam inducit principalis artifex. Gratia autem conferenda erat per Chriſtum, ſecundum illud Ioan.* I. Gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta ſit. *Et ideo baptiſma Ioannis gratiam non conferebat, ſed ſolum ad gratiam præparabat tripliciter. Uno quidem modo per doctrinam Ioannis, inducentem homines ad fidem Chriſti. Alio modo aſſuefaciendo homines ad ritum baptiſmi Chriſti. Tertio modo per pœnitentiam præparando homines ad ſuſcipiendum effectum baptiſmi Chriſti.* Tandem Concilium Tridentinum

damnat novatorum errorem ſeſs. VII. can. I. *Si quis dixerit baptiſmum Ioannis habuiſſe eamdem vim cum baptiſmo Chriſti; anathema ſit.*

V. Antequam veram baptiſmi notionem prodo, varias eiuſdem ſignificationes præmitto. Baptiſmus græcum vocabulum eſt, quod latine *immerſionem*, *ablutionem*, *lotionem* ſignificat. Frequentius nuncupari immerſio ſolet, quod iuxta veterem diſciplinam per immerſionem adminiſtraretur. Significat quoque verbum *baptizare*, quatenus idem eſt ac *mergere*, *plurimum affligi*, *pœnitere*, *martyrio affici*: quia ſicut in baptiſmo aquis, ita in pœnitentia lacrymis, & in martyrio ſanguine perfundimur. Quæ ſignificationes eruuntur & ex Luc. XII. *Baptiſmo autem habeo baptizari*, nempe pati, affligi, ſuppliciis affici: & Marc. X. *Poteſtis bibere calicem quem ego bibo; aut baptiſmo quo baptizor, baptizari?* Quibus verbis truculentam mortem exprimi omnes adfirmant. Martyrio præſertim baptiſma comparatur ob ſimilitudinem quæ eſt ſanguinem inter & aquam. Quare opportune Proſper *epigrammat.* lxxxvII. hæc ſcribit.

Fraudati non ſunt ſacro baptiſmate Chriſti
Fons quibus ipſa ſui ſanguinis unda fuit.
Et quidquid ſacri fert myſtica forma lavacri,
Id totum implevit gloria martyrii.

VI. Variis aliis vocabulis in Scripturis ſanctis baptiſmus nuncupatur. Apoſtolus ad Titum *cap.* III. vocat *lavacrum regenerationis*, *&* *renovationis Spiritus ſancti*, quod homo carnalis per baptiſmum ad vitam ſpiritualem regeneretur. Idem Apoſtolus *Rom.* VI. ſepulturam baptiſmum appellat: *Conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem*. Tandem ob proteſtationem fidei in Chriſtum, dicitur *ſacramentum fidei*. Item ſacramentum illuminationis, qua catechumeni illuſtrantur.

VII. Novatores falſis, & ad proprium errorem confirmandum opportunis definitionibus baptiſma non explicare, ſed implicare, & obſcurare ſtudenr. Calvinus ait, *baptiſmum ſignum eſſe initiationis, quo coaptamur in Eccleſiæ ſocietatem*. Lutherani cum Melanchthone dicunt, *ſignum eſſe quo Deus nobiſcum agit*, *&* *recipit in gratiam*. Remoſtrantes cum Epiſcopio & VVolchelio volunt eſſe *publicum chriſtianæ profeſſionis ſignum &* *teſſeram*. His arbitrariis deſcriptionibus abſcondunt propriæ hæreſis venenum. Hæc ſiquidem interpretamenta eo dirigunt, ut negent aut efficacitatem, aut neceſſitatem baptiſmatis; cum in ſola fide iuſtificationem collocent.

VIII. Catechiſmus Romanus *Part. II. cap.* II. *§.* 5. varias Scriptorum definitiones indicans, decernit, recte & appoſite definiri, ſi dicatur, *baptiſmum eſſe ſacramentum regenerationis per aquam in verbo*. Hæc definitio materiam, formam, & proprietatem baptiſmi paucis exponit. Convenit penes omnes, etiam novato-

tores, baptiſmum eſſe divinæ gratiæ ſignum : quæ ratio cuique ſacramento convenit. Eſſe autem *ſacramentum regenerationis*, conſtat ex divinis Scripturis iam adductis. In *verbo* ſita eſt ſacramenti forma. Explicatius definiri baptiſma ex S. Thoma *III. Part. quæſt.* lxvi. *art.* i. hoc pacto poteſt : *Baptiſmus eſt ſacramentum quo homo exterius abluitur, & ſpiritaliter regeneratur per aquam ſub forma verborum a Chriſto præſcripta*. In hac definitione perſpicue explicatur materia, forma, & finis baptiſmi, qui eſt ſpiritualis regeneratio. Sed utraque definitio eodem recidit.

CAPUT II.

De materia remota baptiſmi.

I. Duplex baptiſmi materia : remota, & proxima. De hac infra, de illa nunc. Varii circa materiam remotam hæreticorum errores. Cainani ſeu Caiani, fratricidæ Caini veneratores, ut Tertullianus *Lib. de baptiſmo adverſus Quintillam cap.* i. refert, baptiſmum aqua conſtare negabant ; ſive potius, quia *ſpirituales* ſe ſe iactabant, cum Gnoſticis omnia ſigna ſenſibilia, ſeu ſacramenta reiiciebant. *Manichæi*, delirantes aquam a principio malo profectam eſſe, baptiſmum in aqua repudiarunt. Eumdem errorem propugnarunt *Pauliciani* ; quidquid in oppoſitum afferat Turnely *quæſt.* i. *art.* 2. Seleuciani, & Hermiani ſæculo iv. aqua cum Manichæis reiecta, ut refert S. Auguſtinus *hæreſ.* lix. igne, non aqua, miniſtrandum baptiſma contendebant, ducti Ioannis verbis Luc. iii. *Ipſe vos baptizabit in Spiritu ſancto, & igne*. Hunc errorem aliqui affricant etiam Iacobitis, qui tamen ab aliis Scriptoribus talis erroris expertes declarantur. Catharos, ſæculo xii. exortos, repudiaſſe baptiſmum in aqua, teſtatur Egebertus Bunnenſis *ſerm.* viii. Alii non aqua, ſed oleo baptiſma adminiſtrabant. Alii tempore Stephani III. per vinum ſolum baptizarunt : & tempore Gregorii IX. alii, deficiente aqua, cerviſia baptiſmum conferebant. Theodorus Beza *epiſt.* ii. ad Thomam Tilium, cum haberi aqua non poſſit, vino, oleo, & quocumque liquore baptiſmum conferri poſſe ſcribit ; quem errorem Scholaſticis ignoranter impingit. Tandem Lutherus in colloquiis ſympoſiacis, nempe convivalibus, *cap.* vii. effutit ad baptiſmum ſufficere *quidquid loco balnei* eſſe poteſt : quem errorem adoptarunt non pauci novatores.

II. Quæſt. I. *Num ſola aqua naturalis ſit materia remota baptiſmi ?* Reſp. Omnis, & ſola aqua naturalis eſt materia remota baptiſmi. Dogma iſtud expreſſe in Scripturis ſanctis continetur. *Ioan. cap.* iii. hæc habentur. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*. S. Paulus

Digitized by Google

lus Epheſ. v. *Chriſtus dilexit Eccleſiam, & tradidit ſeipſum pro ea, mundans eam lavacro aquæ.* Aquam iſtam naturalem eſſe conſtat ex aquæ quam Chriſtus ipſe adhibuit, uſu. Nam *loc. cit. Ioan.* hæc ſubduntur. *Poſt hæc venit Ieſus, & diſcipuli eius in terram Iudæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat. Erat autem & Ioannes baptizans in Ænnon iuxta Salim: quia aquæ multæ erant illic.* Apoſtoli ſola aqua naturali baptizarunt: nam *Act.* VIII. de Philippo baptizante Eunuchum Reginæ Candacis dicitur: *Dum irent per viam, venerunt ad quamdam aquam: & ait Eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? . . . Et deſcenderunt uterque in aquam Philippus, & Eunuchus: & baptizavit eum.*

III. Obvia ſunt & luculenta Patrum teſtimonia quæ perennem conſtituunt traditionem, in ſola naturali aqua baptiſmum ſemper adminiſtratum in Eccleſia fuiſſe. Legantur præcipue Iuſtinus in *apolog.* II. Tertullianus *Lib. de baptiſmo*, cuius hoc eſt initium: *Felix ſacramentum aquæ noſtræ, qua abluti delictis priſtinæ cæcitatis, in vitam æternam liberamur.* Sanctus Auguſtinus *tract.* XV. *in Ioan.*

IV. Accedunt repetitæ Eccleſiæ definitiones. Gregorius IX. in reſcripto ad Archiepiſcopum Nidroſienſem de baptizantibus cerviſia in Norvegia ob aquæ penuriam reſpondit anno 1241. apud Raynaldum ad hunc annum. *Cum ſicut ex tua relatione didicimus, nonnumquam propter aquæ penuriam infantes terræ tuæ contingat in cerviſia baptizari; tibi tenore præſentium reſpondemus, quod, cum ſecundum doctrinam evangelicam oporteat ex aqua, & Spiritu ſancto renaſci, non debent reputari rite baptizati qui in cerviſia baptizantur.* Sed, miſſis pluribus aliis documentis, Concilium Tridentinum *ſeſſ.* VII. *can.* II. hæc decernit. *Si quis dixerit, aquam veram, & naturalem non eſſe de neceſſitate baptiſmi; atque adeo verba illa Domini Ieſu Chriſti*, Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, *ad metaphoram aliquam detorſerit; anathema ſit.*

V. Quæſt. II. *Cur Chriſtus Dominus aquam potius quam alium liquorem ſumpſerit pro baptiſmi materia?* Reſp. Nulla vera aſſignari ratio poteſt præter divinam voluntatem, quæ ſic diſpoſuit. Plures tamen facti iſtius congruentias Patres aſſignant, Tertullianus, Ambroſius, Hieronymus, Anſelmus. Quas S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXVI. *art.* 3. profert, tranſcribere lubet. *Primo quidem* (inquit) *quantum ad ipſam rationem baptiſmi, qui eſt regeneratio in ſpiritualem vitam; quod maxime congruit aquæ. Unde & ſemina, ex quibus generantur omnia viventia, ſcilicet plantæ, & animalia, humida ſunt, & ad aquam pertinent: propter quod quidam Philoſophi poſuerunt aquam omnium rerum principium. Secundo quantum ad effectus baptiſmi, quibus competunt aquæ proprietates: quæ ſua humiditate lavat; ex quo conveniens eſt ad ſignificandam, & cauſandam ablutionem pec-*

Digitized by Google

peccatorum: ſua frigiditate etiam temperat ſuperfluitatem caloris; & ex hoc competit ad mitigandam concupiſcentiam fomitis: ſua diaphaneitate eſt luminis ſuſceptiva; unde competit baptiſmo, inquantum eſt fidei ſacramentum. Tertio quia convenit ad repræſentandum myſteria Chriſti, quibus iuſtificamur. Ut enim dicit Chryſoſtomus ſuper illud Ioan. III. Niſi quis renatus fuerit &c. . . . *ſicut in quodam ſepulcro in aqua ſubmergentibus nobis capita, vetus homo ſepelitur, & ſubmerſus deorſum occultatur, & deinde novus rurſus aſcendit. Quarto quia ratione ſuæ communitatis, & abundantiæ, eſt conveniens materia neceſſitati huius ſacramenti: poteſt enim ubique de facili haberi.*

VI. Opponunt 1. Ioannes Moſcus Eviratus in ſuo Prato ſpirituali *cap.* CLXXVI. refert, Iudæum anno circiter 630. vehementi febre laborantem, deficiente aqua, arena ter ſuper eum proiecta *in nomine Trinitatis* baptizatum, continuo virtute baptiſmi convaluiſſe. Simile factum narrat Nicephorus *Lib. III. cap.* XXXVII. Reſp. Moſcus narrat, repente ſanatum Iudæum, non ob baptiſma arenarium, ſed ob ardens baptiſmi deſiderium: ſubdit enim, ad urbem Aſcalonem cum perveniſſet, *viſum beato Dionyſio mittere fratrem illum ad ſanctum Iordanem, ibique baptizari.* Nicephorus non diverſum, ſed idem omnino factum narrat, confirmatque aqua ſanatum Iudæum baptizatum fuiſſe.

VII. Opponunt 2. Stephanus Papa III. ſeu, ut alii volunt, II. rogatus a Presbytero, validum ne baptiſma eſſet collatum infanti in vino, aqua deficiente, reſpondit. *Si in vino quis, propterea quod aquam non inveniebat, periclitantem infantem baptizavit; nulla ei exinde adſcribitur culpa. Infantes ſic permaneant in baptiſmo.* Reſp. P. Natalis Alexander animadvertit *ſæcul.* VIII. *cap.* I. *artic.* 6. ita quidem narrare Sirmondi editionem, ſed mendum ibi cubare; quod & alii eruditi viri adfirmant, obſervantque *gloſſema temere intruſum* a librario: quo ſublato, Presbyter abſolvitur quidem ob ignorantiam ab excommunicatione; at non probatur baptiſma. Alii tribuunt hoc reſponſum Stephano Tornacenſi, ſecus Stephano Pontifici Romano. Tandem Sirmondus ipſe, qui primus Stephani reſponſa edidit, animadvertit, eiuſmodi reſponſa privatim data fuiſſe Monachis Britaniacenſibus; atque adeo privatam eſſe opinionem, non pontificiam definitionem. Sed prima mihi probatur reſponſio, nempe, ſuppoſititium eſſe hoc Stephani ſcriptum.

VIII. Quæſt. III. *Num vetuſtus, & probandus ſit uſus quo Eccleſia Romana conſecrat aquam baptiſmo inſervientem?* Reſp. Vetuſtam hanc ſacram conſuetudinem eſſe oſtendunt Patrum teſtimonia. S. Baſilius de Spirit. ſanct. cap. XXVII. *Benedicimus autem aquam baptiſmatis, & oleum unctionis, ac propterea ipſum qui baptiſmum accepit.* Cyrillus Hieroſolymitanus *catecheſ.* III. inquit. *Ut illa quæ in aris offeruntur, cum natura ſint pura, invocatione dæmonum impu-*

ra

ra efficiuntur; *ſic contra aqua ſimplex*, *per ſancti Spiritus*, *& Chriſti invocationem accepta virtute*, *ſanctitatem conſequitur*. Sanctus Cyprianus epiſt. lxx. *Oportet ergo mundari & ſanctificari aquam prius a Sacerdote*, *ut poſſit baptiſmo ſuo peccata hominis qui baptizatur*, *abluere*. Sanctus Ambroſius *Lib. I. de ſacram. cap.* v. inquit: *Forma baptiſmatis*, *& uſus hoc habet*, *ut ante fons conſecretur*, *& tum deſcendat qui baptizandus eſt*. *Nam ubi primum ingreditur Sacerdos*, *exorciſmum facit ſecundum creaturam aquæ*, *invocationem poſtea*, *& precem defert*, *ut ſanctificetur fons*, *& adſit præſentia Trinitatis æternæ*. Abiudicant Ambroſio opus iſtud novatorum plures; at negare nequeunt, Auctorem huiuſce operis floruiſſe ante octavum ſæculum, quod ſatis foret ad evincendam ſacræ cæremoniæ vetuſtatem; etiamſi alia deeſſent antiquitatis monumenta, quæ iam recenſui. Sanctus Auguſtinus *ſerm.* cclii. ſcribit. *Quia baptiſmus*, *ideſt ſalutis aqua*, *non eſt ſalutis*, *niſi Chriſti nomine conſecrata*, *qui pro nobis ſanguinem fudit*, *cruce ipſius aqua ſignatur*. Plurima alia antiquiſſimi ritus documenta referunt eruditi viri Martene *Lib. I. artic.* 14. Hugo Menardus *in notis* ad Sacrament. Gregor. *not.* 306. Iacobus Goarius in Græcorum Euchologiis. Denique antiqui libri rituales omnium nationum ritum hunc probant. Quid quod etiamſi nova diſciplina hunc invexiſſet ritum, nihil inde emolumenti caperent novatores; cum plenam Eccleſia habeat poteſtatem eos ritus præſcribendi quos pro temporum opportunitate congruos iudicat, & pietati promovendæ conſentaneos? Sed novatoribus noſtris ſat eſt adverſus ea omnia bilem evomere quæ in Eccleſia Romana obtinent, ſive antiqua, ſive nova ſint. Verum audaculorum hominum impudentia deridenda potius quam reprimenda eſt. Sacrum ritum noſtrum aquæ baptiſmalis conſecrandæ probant Eccleſiarum conſuetudo, Patrum traditio, Baptiſteria antiquiſſima conſecrata, & miracula apud eadem patrata. In baptiſmo tamen non ſolemni, ſed privato libere omitti aquam conſecratam, & adhiberi poſſe communem, omni culpa ſublata, cenſent plures. Verum qui adhiberet communem, cum habere conſecratam poſſet, culpæ expers non eſſet, ut ego quidem ſentio: quidquid in oppoſitum dicat Gobat cum aliis.

CA-

CAPUT III.

Plures quæſtiunculæ quæ praxim ſpectant, reſolvuntur.

I. INnumeras quæſtiunculas morum tractatores agglomerant de aqua ad baptiſmum neceſſaria. Omnes Catholici fatentur, ſolam aquam naturalem eſſe baptiſmatis materiam; ſed diſputant, quid nomine naturalis aquæ intelligendum ſit; & quid in caſibus neceſſitatis agendum, ſi communis aqua deſit, & adſit liquor aquæ affinis? Præcipuas quæ tractari hoc de argumento quæſtiones ſolent, brevitate ſumma diſpiciam.

II. Quæſt. I. *Quænam aqua dicenda naturalis eſt?* Reſp. Eruditus P. Druin *de re ſacrament. Lib. II. cap.* 1. *quæſt.* III. optime advertit, ex communi hominum ſenſu, non ex Philoſophorum diſputationibus, iudicandum eſſe quæ aqua dicenda naturalis ſit. Rituale Romanum, iuſſu Gregorii XIII. editum, perſpicue ad quæſtiunculam propoſitam *pag.* 17. his verbis reſpondet: *materiam huius ſacramenti eſſe aquam veram, & naturalem, ut fontium, puteorum, maris, fluminum, lacuum, ſtagnorum, paludum, ciſternarum, & pluvialem; & ſic quamcumque ſimplicem, & puram, quæ propriam aquæ ſpeciem retineat: nec referre frigida ſit, an calida: non autem eſſe aquam artificialem, ut ex roſis, floribus, herbis, ſeu ſimilibus rebus expreſſam, aut diſtillatam, neque quemvis alium liquorem.* Habes hic explicatam naturalis aquæ conditionem, & etiam quomodo plures quæ diſputari quæſtiunculæ ſolent, paucis reſolvere valeas.

III. Quæſt. II. *Aqua corrupta adhiberi ne in adminiſtratione baptiſmi poteſt?* Reſp. Verſat hanc quæſtionem S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXVI. *art.* 4. ubi ea principia conſtituit quibus ſin omnes, plurimæ ſaltem quæſtiones quas in utramque partem moderni Caſuiſtæ diſputant, reſolvuntur. Reſpondet itaque S. Doctor. *Dicendum, quod aqua ſuam puritatem, & ſimplicitatem poteſt amittere dupliciter: uno modo per mixtionem alterius corporis; alio modo per alterationem. Utrumque autem horum contingit fieri dupliciter, ſcilicet per artem, & per naturam. Ars autem deficit ab operatione naturæ: quia natura dat formam ſubſtantialem; quod ars facere non poteſt: ſed omnes formæ artificiales ſunt accidentales, niſi forte apponendo proprium agens ad propriam materiam, ſicut ignem combuſtibili: per quem modum a quibuſdam quædam animalia per putrefactionem generantur.*

Quæcumque igitur tranſmutatio circa aquam facta eſt per artem, ſive commiſcendo, ſive

ſive alterando, non tranſmutatur ſpecies aquæ. Unde in tali aqua poteſt fieri baptiſmus; niſi forte aqua admiſceatur per artem in tam parva quantitate alicui corpori, quod compoſitum magis ſit aliud quam aqua; ſicut lutum magis eſt terra quam aqua; & vinum lymphatum magis eſt vinum quam aqua.

Sed tranſmutatio quæ fit a natura, quandoque quidem ſpeciem aquæ ſolvit: & hoc fit, quando aqua efficitur per naturam de ſubſtantia alicuius corporis mixti; ſicut aqua converſa in liquorem uvæ eſt vinum, unde non habet ſpeciem aquæ. Aliquando autem fit per naturam tranſmutatio aquæ ſine ſolutione ſpeciei: & hoc tam per alterationem, ſicut patet de aqua calefacta a ſole; quam etiam per mixtionem, ſicut patet de aqua fluminis turbida ex permixtione terreſtrium partium. Sic ergo dicendum eſt, quod in qualibet aqua qualitercumque tranſmutata, dummodo non ſolvatur ſpecies aquæ, poteſt fieri baptiſmus; ſi vero ſolvatur ſpecies aquæ, non poteſt fieri baptiſmus. Si hanc doctrinam memoriæ commendaveris, facillime quaſcumque dubitationes quæ occurrere poſſunt, ſolide dilues.

IV. Quæſt. III. *An una, vel altera gutta aquæ ſatis ad baptiſmum ſit?* Reſp. Probabilius partem aientem veram eſſe, reſpondet Leander *diſp.* II. *quæſt.* III. pro qua opinione falſo citatur ab Henriquez S. Thomas. Quoniam, inquit Leander, per aſperſionem unius, aut duarum guttarum vere dicitur homo ablutus. Sed oppoſita ſententia eſt vera. Iuxta enim communem ſenſum una aquæ gutta vere corpus non abluit. Paulus Comitolus Auctor gravis *Lib. I. quæſt.* XII. ex Victoria refert, in Germania unam guttulam aquæ in baptiſmo conferendo adhiberi. Si guttula hæc adeo magna ſit, ut vere iuxta communem exiſtimationem abluat corpus, ſufficiens erit baptiſmi materia. Verum quantitas aquæ quæ ſub una gutta communiter accepta continetur, ſufficiens haud eſt baptiſmi materia.

V. Quæſt. IV. *An aqua ex ſale liquato ſit apta baptiſmi materia?* Reſp. Negant Angelus, Sylveſter, Laymanus, Palaus & alii. Adfirmant vero communiter alii, inquit Leander *quæſt.* V. ubi plures laudat. Rationem aſſignant, quia ſal ex aqua conflatur æſtivo ſole indurata. Ergo, liquato ſale, ſuam priſtinam naturam aqua induit. Ego extra neceſſitatis caſum aptam materiam pro baptiſmo hanc aquam non reputarem. Siquidem aqua in ſalem indurata mixtum efficit naturæ prorſus diverſæ, ſuamque naturam omnino amittit. Ergo ex ſale liquato humor, ſeu liquor expreſſus ab aqua naturali diverſus eſt. Ideo extra neceſſitatis caſum ineptam reputarem, ſalvo meliori iudicio, pro baptiſmo materiam. Et hanc eſſe doctrinam S. Thomæ exiſtimo ſupra *num.* 3. tranſcripta, ubi inquit: *Si vero ſolvatur ſpecies aquæ, non poteſt fieri baptiſmus*. Porro ſolvi ſpeciem aquæ in ſalem converſæ mihi certum videtur.

VI. Quæſt. V. *Aqua reſoluta ex nive, glacie, gelu, aut rore cæli, eſt ne ſufficiens baptiſmi materia?* Reſp. Adfirmans ſententia communis eſt. Quoniam aqua in nivem

vem, aut gelu coagulata ſuam naturam non amittit. Ideo, liquata nive, aut gelu, aqua eſt naturalis.

VII. Qæſt. VI. *Nix, & glacies ſunt ne apta baptiſmi materia ?* Reſp. Leander *loc. cit. quæſt.* VII. teſtatur, omnes communiter negantem ſententiam defendere. Nihilominus ipſe *probabiliter* adfirmare non veretur. Verum communis ſententia tenenda eſt; quia glacies, nix, grando apta non ſunt abluere corpus. Materia autem apta baptiſmo eſt aqua quæ abluit.

VIII. Quæſt. VII. *Aqua quæ ex vite, aliiſve arboribus profluit, eſt ne ſufficiens baptiſmi materia?* Reſp. Negativa ſententia communis eſt. Quoniam liquor ille ſuccus quidam eſt, non aqua naturalis. Neque audiendi ſunt qui dicunt, arbores aquam attrahere radicum vehiculis. Quoniam ſi hoc interpretamentum valeret, etiam oleum, & vinum aqua eſſet. Aqua hæc, a radicibus attracta, convertitur in mixtum; unde poſtea humor manat ab aqua naturali diverſus. Si arborum meatus adeo ampli eſſent, ut per illos aqua flueret, tum aqua iſta non amitteret ſpeciem ſuam, ideoque apta eſſet baptiſmi materia. Sed nulla eſt de hoc controverſia.

IX. Quæſt. VIII. *Lixivium, & iuſculum carnium ſunt ne apta baptiſmi materia?* Reſp. Negant aliqui, inter quos Paſqualigus *deciſ.* 80. quia, inquit, aqua iurulenta non eſt apta ad lavandum, cum potius polluat. Nulla ergo aqua turbida, immo nec aqua maritima apta erit materia? Hæc opinio falſa eſt, & oppoſita vera, quam docet S. Thomas *loc. cit.* cuius doctrina in hac materia ſemper habenda præ oculis eſt. *In qualibet aqua* (inquit) *qualitercumque tranſmutata, dummodo non ſolvatur ſpecies aquæ, poteſt fieri baptiſmus.* Et ad 2. addit. *Admixtio chriſmatis non ſolvit ſpeciem aquæ, ſicut nec etiam aqua decoctionis carnium, aut aliorum huiuſmodi; niſi forte ſit facta tanta reſolutio corporum lixatorum in aqua, quod liquor plus habeat de aliena ſubſtantia quam de aqua; quod ex ſpiſſitudine perſpici poteſt. Si tamen ex liquore ſic inſpiſſato exprimatur aqua ſubtilis, poteſt in ea fieri baptiſmus; ſicut & in aqua quæ exprimitur ex luto, licet in luto baptiſmus fieri non poſſit.* Idem potiori iure dicendum de lixivio eſt, ut ſubdit Angelicus *ad* 4. Hanc ſententiam communiter amplectuntur Auctores, quos citat, & ſequitur Leander *quæſt.* IX. & *quæſt.* X. quærit, num guttæ aquæ, quæ ex tegumento ollæ, aliis vaporibus denſatis, colliguntur, conſtituant aptam baptiſmi materiam? Et probabilius affirmative reſpondet: quam opinionem non audeo improbare, cum ex doctrinâ recitata S. Thomæ erui poſſe videatur.

X. Diſputat quoque ibidem Leander *quæſt.* XI. num aqua quæ manavit ex latere Chriſti Domini, potuerit eſſe aqua baptiſmi. Quam difficultatem ſibi proponit S. Thomas *loc. cit. arg.* 3. cui reſpondet, aquam illam fuiſſe puram, atque adeo aptam materiam. *Fuit autem aqua pura*, inquit, *miraculoſe egrediens a corpore*

mor-

Digitized by Google

mortuo, ſicut & ſanguis, ad comprobandam veritatem dominici corporis, contra Manichæorum errorem.

XI. Cerviſia, ptiſana, lac, urina, ſaliva, ſudor, ſputum, lacrymæ non ſunt baptiſmi materia, ut contendit Lutherus: a quo petendum eſt, ut adducat aliquem Scripturæ textum quo id perſpicue exprimatur; cum nihil quod expreſſum non ſit in Scriptura, admittere cum ſuis gregalibus velit. Baunius, & Caſtropalaus, inquit Leander *quæſt.* XIII. inſtante neceſſitate, probabile iudicant, poſſe adminiſtrari baptiſmum in ſaliva, ſudore, vel ſputo: quam opinionem merito improbat.

XII. Quæſt. IX. *Utrum aqua diſtillata ex floribus ſit materia baptiſmi?* Reſp. Nulla aqua artificialis apta eſt baptiſmi materia, ut perſpicue declarat S. Thomas *loc. cit. ad* 5. his verbis. *Dicendum, quod aqua roſacea eſt liquor roſæ reſolutus: unde in ea non poteſt fieri baptiſmus, & eadem ratione nec in aquis alchimicis, ſicut nec in vino. Nec eſt eadem ratio de aquis pluvialibus, quæ generantur ex maiori parte ex ſublimatione vaporum reſolutorum ex aquis; minimum autem eſt ibi de liquoribus corporum mixtorum; qui tamen per huiuſmodi ſublimationem virtute naturæ, quæ eſt fortior arte, reſolvuntur in veram aquam: quod ars facere non poteſt. Unde aqua pluvialis nullam proprietatem retinet alicuius corporis mixti: quod de aquis roſaceis, & aquis alchimicis dici non poteſt.*

XIII. P. Claudius La-Croix *Lib. VI. num.* 260. refert multos ex Mendo, & Diana, qui probabiliter cenſent, in extrema neceſſitate adhibendam ſub conditione eſſe aquam roſaceam, & ſimiles ſuccos arte diſtillatos: quam opinionem de more non improbat, ſed e contrario probat. Leander *quæſt.* XV. teſtatur, omnes communiter Doctores talem opinionem reiicere. Reſpondet P. La-Croix *loc. cit.* ad Pignatellum, aſſerentem certum eſſe eiuſmodi liquores eſſe materiam invalidam, ita eum loqui ex ſuppoſitione quod eiuſmodi liquores non ſint aqua naturalis. *Recentiores autem dicunt per diſtillationem extrahi in ſubſtantia aquam naturalem, licet qualitates alias ſecum trahat.* Verum habet. Recentiores iſti aquam artificialem vocant naturalem; ſicut vitium interdum vocant virtutem, & illicitum licitum, & bonum malum, & malum bonum. Contra recentiores iſtos clamant omnes antiqui, & moderni graviores Theologi: ideo illorum opinio reiicienda eſt. Falſam ſimiliter reputo opinionem eiuſdem P. La-Croix, qui ibidem *num.* 261. aſſerit, atramentum tenue videri materiam validam, quod dici poſſit aqua nigrore colorata, qua AEtiops diceretur ſe lavare. Atramentum quandoque fit ex vino: quo in caſu certum eſt eſſe materiam ineptam: & etiamſi fiat ex aqua, tum coaleſcit mixtum naturæ omnino diverſæ ab aqua. Nemo hactenus effutire auſus eſt aquam aptam eſſe ad ſcribendum. De atramento quod ſcribendo inſervit, loquitur P. La-Croix. Ergo atramentum iſtud nullo modo dici aqua naturalis poteſt.

CA-

Digitized by Google

CAPUT IV.

De materia proxima baptiſmi.

I. AQua naturalis, abſolute accepta, materia remota: aquæ uſus, quo abluitur corpus, dicitur materia proxima. Hæc ablutio alia activa ex parte baptizantis, qui abluit; alia paſſiva reſpectu baptizati, qui abluitur. Triplex diverſis temporibus modus abluendi obtinuit, per *immerſionem*, per *infuſionem*, per *aſperſionem*. Immerſio primum trina, poſt ſimplex obtinuit.

II. Priſcis Eccleſiæ ſæculis diſciplina vigebat baptizandi per trinam immerſionem. Id teſtantur Eccleſiæ Patres, quorum aliqui opinantur, ter baptizatum mergi *propter Trinitatis myſterium*. Tertullianus de corona militis cap. III. *Dehinc ter mergitamur*: & contra Praxeam cap. XXVI. *Nec ſemel, ſed ter ad ſingula nomina in perſonas ſingulas tingimur*. S. Hieronymus adverſus Luciferianos. *Multa quę per traditionem in Eccleſia obſervantur, auctoritatem ſibi ſcriptę legis uſurpaverunt, velut in lavacro ter mergitare*. Qui plura cupit, legat P. Iacobum Goar, Librum ſacramentorum Gelaſii, editum a Thomaſio, & Martene *Lib. I. cap.* I. *art.* 18.

III. Trina immerſio non fuit uſque ad ſæculum XIII. ita univerſe recepta, ut probatus interdum non fuerit baptiſmus unica immerſione, aut infuſione adminiſtratus. Nam *clinicos*, ideſt decumbentes in lecto, perfuſione baptizatos fuiſſe, colligitur ex S. Cypriani *epiſt.* LXXVI. ad Magnum. Iſtorum clinicorum baptiſma, ſuperinfuſione adminiſtratum, probavit Synodus Neocæſarienſis *can.* XII. Immerſionem trinam ſæculo VI. deſeruerunt Hiſpaniarum Epiſcopi plures, quod inde Ariani argumentum repeterent ad negandam oppugnandamque ſanctiſſimæ Trinitatis *conſubſtantialitatem*. Novum ab Hiſpanis Epiſcopis inductum ritum baptizandi per unicam immerſionem ratum habuit S. Gregorius Magnus; declaravitque trinam apud Romanos immerſionem obtinere *Lib. I. epiſt.* XLIII. ubi inquit. *In una fide non officit ſanctæ Eccleſiæ conſuetudo diverſa. Nos autem, quod tertio mergimus, triduanæ ſepulturæ ſacramenta ſignamus, ut dum tertio ab aquis infans educitur, reſurrectio triduani temporis exprimatur*. Negat Alcuinus, qui novum Hiſpanorum ritum improbat, epiſtolam hanc de unica immerſione ſcriptam a S. Gregorio fuiſſe; ſed validis momentis illam vindicant viri eruditi. Res tanti non eſt, ut ſeverum poſtulet examen.

IV. Trinæ immerſionis ritus ſæculo XIII. adhuc obtinebat apud Latinos. S. Thomas, qui anno 1274. obiit *III. Part. quæſt.* LXVI. *art.* 7. hæc ſcribit. *Quamvis tutius ſit baptizare per modum immerſionis, quia hoc habet communior uſus; poteſt tamen fieri baptiſmus per modum aſperſionis, vel etiam per modum effuſionis*. Ex his ver-

verbis, inquit Cardinalis Gotti *quæſt.* 1. *dub.* 4. §. 1. *num.* 3. colligi poſſe videtur; tempore S. Thomæ baptiſmum non per immerſionem, ſed per aſperſionem, vel infuſionem adminiſtrari, quamvis non ita communiter, cœptum eſſe. At verba S. Thomæ id dumtaxat quod fieri poteſt, non quod factum ſit, produnt. Immo ibidem *art.* 8. conceptis verbis gravis culpæ fontem declarat qui per trinam immerſionem non baptizaret. Hæc ſunt illius verba. *Ideo in deteſtationem erroris eorum* (Donatiſtarum) *fuit ſtatutum in Concilio Toletano quod fieret una ſola immerſio, ubi ſic legitur: Propter vitandum ſchiſmatis ſcandalum, vel hæretici dogmatis uſum, ſimplam teneamus baptiſmi immerſionem. Sed ceſſante tali cauſſa communiter obſervatur in baptiſmo trina immerſio. Et ideo graviter peccaret aliter baptizans, quaſi ritum Eccleſiæ non obſervans: nihilominus tamen eſſet baptiſmus.*

V. Circa ſæculum itaque XIV. obtinere cœpit ritus baptizandi per aſperſionem, vel infuſionem: pluresque innovati ritus cauſſæ aſſignantur. I. Inopia miniſtrorum, qui, aucto baptizandorum numero, mergendis, ac educendis pares non erant; præſertim ex quo Diaconorum copia imminuta fuit. II. Baptizandorum commodum, potiſſimum infantium, quorum tenellæ ætati moleſta erat immerſio. III. Mulierum pudicitia, cui, malitia increſcente, conſulere Eccleſia voluit. Feminæ enim, etſi adultæ, nudato prorſus corpore, nullaque obtecta parte, immergebantur. Erant utique pluribus in locis alia pro feminis, alia pro maſculis baptiſteria: & alicubi alia hora mares, alia mulieres baptizabantur: & Diaconiſſæ feminis, Diaconi maſculis aſſiſtebant: tamen, quia miniſtris baptizantibus expoſita erant nudata mulierum corpora, &, ſublato Diaconiſſarum miniſterio, recenſita præſidia non fuerunt reputata valida ad cavendum periculum tum baptizantium, tum baptizandorum: ideo convenientius iudicavit Eccleſia, miſſa immerſione, inducere effuſionem. IV. Periculum, ne infans, e manibus miniſtri delapſus in fundum baptiſterii, aquis ſuffocaretur.

VI. Quæſt. unic. *Validus ne baptiſmus eſt ſive per unam, aut trinam immerſionem, ſive per effuſionem, aut aſperſionem adminiſtretur?* Reſp. Affirmant Catholici omnes. Quoniam ablutionem Chriſtus iuſſit abſolutam, nullo præſcripto modo, ut ex eius verbis conſtat: *Baptizantes eos* &c. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua* &c. Ergo quocumque modo ablutio fiat, valet baptiſmus. Idque confirmat Apoſtolorum exemplum, qui quandoque unum, quandoque alterum modum uſurparunt. Immerſione Philippus Eunuchum baptizavit *Act.* VIII. Infuſione, aut aſperſione plurimos baptizaſſe Petrum, alioſque Apoſtolos, ex *Act.* IV. colligitur. Tria hominum millia eodem die baptiſma ſuſcepiſſe ibi legitur. Quis autem ſibi in animum induxerit, Petrum, alioſve Apoſtolos tam brevi temporis ſpatio potuiſſe per trinam immerſionem tingere tantam hominum multitudinem?

VII. Conſuetudo diverſa, quæ variis temporibus in Eccleſia viguit, propoſitam ſen-

ſententiam confirmat. Nam priſcis temporibus trinam obtinuiſſe immerſionem certum eſt. Poſt alicubi una immerſio inducta fuit; ut ex S. Cypriano, ex diſciplina plurium Hiſpaniæ Eccleſiarum, ex Gregorio Magno indicatum eſt, & plura alia adduci in confirmationem documenta poſſent. Tandem compertum quoque eſt, in Eccleſia Latina, Græcis morem ſuum ſervantibus, verſus finem ſæculi XIV. penitus obſoleviſſe immerſionis ritum, infuſione, vel aſperſione inducta. Neque Latini Græcorum, aut Græci Latinorum baptiſma improbarunt umquam. Ritus quippe iſte ad diſciplinam, ſecus ad integritatem baptiſmi pertinet. Heinc Rituale Romanum, iuſſu Pauli V. editum, inquit: *Baptiſmus licet fieri poſſit aut per infuſionem, aut per immerſionem, aut per aſperſionem; primus tamen, vel ſecundus modus, qui magis ſunt in uſu, pro Eccleſiarum conſuetudine retineantur*. Quid quod novatores, tametſi incredibili furore abrepti contra Eccleſiæ Romanæ ritus, baptiſmum per infuſionem adminiſtratum retinent: neque de more iurgantur, hunc modum non eſſe in ſacris litteris expreſſum?

VIII. Obiicies I. Cornelius Papa una cum Romana Synodo improbavit baptiſmum adminiſtratum Novatiano in lecto decumbenti per infuſionem; ut conſtat ex epiſtola eiuſdem Cornelii ad Fabium Antiochenum apud Euſebium *Lib. VI. hiſt. cap.* XLIII. ubi hæc habentur. *Cum ab Exorciſtis foveretur, in morbum graviſſimum lapſus, dum iam iamque moriturus creditur, in ipſo in quo iacebat lectulo perfuſus, baptiſmum ſuſcepit: ſi tamen huiuſcemodi baptiſmum ſuſcepiſſe dicendus eſt.* Heinc eſt quod eiuſdem ordinationem improbatam ab univerſo Clero fuiſſe ſubdat ibidem: *eo quod non liceret quemquam ex iis qui urgente vi morbi in lectulo, perinde ac ille, perfuſi fuiſſent, in Clerum aſſumi.*

IX. Communis reſponſio eſt, Cornelium, Synodumque Romanam Novatiani Antipapæ baptiſmum improbaſſe, propterea quod clinicis, ſeu baptizatis in lecto decumbentibus, interdictum erat ne ad ſacros ordines promoverentur. Quoniam præſumebatur, iſtos, non motu fidei, ſed mortis metu perculſos, baptiſmum ſuſcepiſſe. Idcirco irregulares taliter baptizati declarati erant. Et quia Novatianus ſic baptizatus fuit, ideo eiuſdem baptiſmus propter irregularitatem eidem annexam improbatus a Cornelio, & a Synodo Romana fuit; ſecus propter eiuſdem integritatem, de qua numquam diſputatum fuit, neque in controverſiam adductum, eſſet ne Novatianus rebaptizandus. Diſpenſationem utique homo callidus, & vafer obtinuerat ab Epiſcopo; ſed ementita pietate, & aſtutia illum decepit, impulitque ad ſacros ordines ſibi conferendos, ut eligi in Antipapam, & Cornelium e pontificio ſolio detrudere poſſet. Ad improbandum tale baptiſma acceſſit quoque defectus confirmationis, & Euchariſtiæ: quæ duo ſacramenta cum non ſuſcepiſſet iuxta illius temporis morem Novatianus, ideo perfectus non fuit habitus eiuſdem baptiſmus; ut ſubdit idem Cornelius loc. cit. *Neque, poſtquam liberatus*

Digitized by Google

ratus eſt morbo, reliqua percepit quæ iuxta eccleſiaſticam regulam percipi debent; neque ab Epiſcopo conſignatus eſt. Hoc autem ſignaculo minime percepto, quo tandem modo Spiritum ſanctum potuit accipere? Non ergo de validitate, ſed de perfectione baptiſmi diſſidium fuit.

X. Obiiciunt 2. Canon 50. eorum qui Apoſtolici nuncupantur, depoſitionis pœnam infligit Epiſcopo, aut Presbytero, non baptizanti per trinam immerſionem. Item Pelagius Papa *epiſt. ad Gaudentium* expreſſe aſſerit, evangelico præcepto Chriſtum Dominum trinam immerſionem iubere. Reſp. Depoſitionis pœnam citatus canon infligit propter violatum in baptiſmi adminiſtratione ritum: nullo vero modo declarat, baptiſmum una immerſione collatum, invalidum eſſe. Similiter Pelagius Papa II. animadvertit in audaciam Bonoſiacorum, eorumque baptiſmum improbat, propter violatam formam in eiuſdem adminiſtratione. *Baptizabant enim*, inquit Pontifex, *ſolummodo in mortem Chriſti una immerſione*. Lege S. Thomam *III. Part. quæſt.* lxvi. *art.* 8. *ad* 2. ubi fuſe explicat quid nomine præcepti evangelici Pelagius Papa intellexerit.

CAPUT V.

Plures quæſtiunculæ caſuiſticæ reſolvuntur.

I. QUæſt. I. *Liberum ne miniſtris eſt, baptiſmum aut una, vel trina immerſione, aut infuſione, vel aſperſione adminiſtrare?* Reſp. Quamquam, ut dictum eſt, hi omnes ritus ſatis ſint ad baptiſmum validum miniſtrandum; peccaret tamen, & quidem graviter, qui nulla cogente neceſſitate, ſuæ Eccleſiæ ritum violaret. Saluberrimum eſt S. Auguſtini monitum *epiſt.* cxix. ad Ianuarium. *Nulla diſciplina melior eſt gravi prudentique Chriſtiano, quam ut eo modo agat quo agere viderit Eccleſiam ad quam forte devenerit: quod enim neque contra fidem, neque contra bonos mores eſſe convincitur, indifferenter eſt tenendum, & propter eorum inter quos vivitur ſocietatem tenendum eſt.* Iam ſupra oſtenſum eſt ex Concilio Tridentino, Eccleſiam præditam eſſe poteſtate præcipiendi, immutandi, innovandi ritus illos quos pro temporum diverſitate iudicat convenientiores: cui præcepto omnes fideles obnoxii ſunt.

II. Quæſt. II. *Qualis infuſio fieri in baptiſmo debet?* Reſp. Talis infuſio facienda eſt, quæ ſatis ſit ut baptizatus iuxta communem uſum loquendi vere ablutus dicatur. Et curandum eſt ut præcipua corporis pars, nempe caput, abluatur.

III. Quæſt. III. *An infans in utero matris incluſus baptizari poſſit, utero matris abluto?* Reſp. Paulus Comitolus *Lib. I. quæſt.* xiii. fuſe verſat hanc quæſtionem

Digitized by Google

nem, ſed non, ut ſolet, perſpicue. Proponit diſputandum, utrum validum baptiſma ſit, dum infantis caput in utero matris abluitur, pronuntiata forma. Pro ſententia adfirmante refert Gabrielem, & Victoriam. Solam negantem eſſe veram definit. At diſtinctione opus eſt. Aut infantis aliqua pars viſibilis extra alvum parturientis egreſſa apparet; aut ſecus. Si primum; certum eſt conferri baptiſmum poſſe, inquit S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXVIII. *art.* II. *ad* 4. urgente tantum neceſſitate. *Dicendum, quod expectanda eſt totalis egreſſio pueri ex utero ad baptiſmum, niſi mors immineat. Si tamen primo caput egrediatur, in quo fundantur omnes ſenſus, debet baptizari, periculo imminente; & non eſt poſtea rebaptizandus, ſi eum perfecte naſci contigerit. Et videtur idem faciendum, quæcumque alia pars egrediatur, periculo imminente. Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ ita conſiſtit ſicut in capite; videtur quibuſdam quod propter dubium, quacumque alia parte corporis abluta, puer poſt perfectam nativitatem ſit baptizandus ſub hac forma: Si non es baptizatus, ego te baptizo.*

IV. S. Thomæ doctrinam probat Rituale Romanum. *Nemo in utero matris clauſus baptizari debet. Si tamen infantis caput emerſerit, & periculum mortis immineat, baptizetur in capite: nec poſtea ſi vivus evaſerit, erit iterum baptizandus. At ſi aliud membrum emerſerit, quod vitalem indicet motum, in illo, ſi periculum impendeat, baptizetur; & tunc, ſi natus vixerit, erit ſub conditione baptizandus eo modo quo ſupra dictum eſt: Si non es baptizatus, ego te baptizo* &c. Ex his conſtat ſecundum, nempe, ſi nullum infantis membrum viſibile egreſſum appareat, nullo modo miniſtrari baptiſmum poſſe, & miniſtratum nullum eſſe.

V. Quæſt. IV. *Utrum valide baptizetur infans in utero matris incluſus, ſi obſtetricis arte poſſit ſuper ipſum aqua immitti?* Reſp. Leander *quæſt.* XXI. adfirmantem ſententiam ut probabiliorem defendit; & pro eadem laudat Valentiam, Victoriam, Gabrielem, Reginaldum, & alios. Hæc eſt opinio quam laudatus Comitolus acriter oppugnat: & quidem merito, ut ex allata S. Thomæ, & Ritualis Romani doctrina clare conſtat. Eamdem reiicit S. Auguſtinus *epiſt.* LVII. ad Dardanum, ubi, duplici diſtincta nativitate, altera per quam mulier eſt prægnans, altera per quam eſt pariens, hæc docet. *Dominus autem cum hinc loqueretur*, Niſi quis, *inquit*, renatus fuerit denuo, *eam ſcilicet computans primam nativitatem quæ ſit matre pariente, non concipiente, atque prægnante; quæ ſit ex ea, non quæ ſit in ea. Neque enim renatum dicimus hominem, quem mater peperit, tamquam iterum natus ſit, qui iam ſemel natus fuerat in utero; ſed illa nativitate non computata quæ gravidam facit, natus dicitur homo partu, ut poſſit renaſci ex aqua, & ſpiritu.... Si igitur homo regenerari per gratiam Spiritus in utero poteſt, quum reſtat illi adhuc naſci, renaſcitur ergo antequam naſcitur; quod fieri nullo modo poteſt*. Falſa igitur eſt Leandri, & aliorum opinio. Et quamvis, aperto uteri oſtio,

Digitized by Google

dum protrudere partum mulier nititur, poſſit obſtetricis manu infans tangi, cerni tamen oculis nequit; immo mortuus ne, an vivus infans ſit, æque matri ac obſtetrici ignotum eſt. Non ergo ſat eſt ut immitti aqua poſſit, tangique infantis corpus; ſed requiritur ut ex alvo mulieris aut in totum, aut in partem baptizandus appareat. At numquid, inquiunt, æternum peribunt ſine baptiſmate tot infantes in alvo matris exſtincti? Cur hoc eveniat, non a nobis, ſed a Deo quærendum, diſcendumque eſt. Arcana hæc ſunt quæ humanam fugiunt rationem, quæque in divino conſilio abſcondita ſuſpicere & venerari pii prudenteſque viri debent, non temere inveſtigare.

VI. Quæſt. V. *An, ſi infans pelle ſecundina involutus baptizetur, validus baptiſmus ſit?* Reſp. Infantem pellicula ſecundina involutum, valide baptizari poſſe adfirmant, inquit Leander *quæſt.* XXII. *Aureolus*, *Angelus*, *Sylveſter*, *Hurtado*, *Armilla*, *AEgidius*, *Ochagavia*, *Vaſquez*, *Caſtropalaus*, *Trullenchus*, *Dicaſtillo*, & alii. Oppoſitam opinionem ut probabiliorem defendit ipſe Leander. Ego inter opiniones iſtas hanc interponendam exiſtimo. Aut imminet mortis periculum, aut ſecus. Si primum, fracta pellicula baptizetur puer: ſi ſecundum, exuta pellicula adminiſtretur de more baptiſma.

VII. Quæſt. VI. *Si aqua capillos tantum, aut veſtes tangat, validus ne baptiſmus eſt?* Reſp. Adfirmantem opinionem, ad capillorum tactum quod attinet, ut probabiliorem defendit Leander *quæſt.* XXIV. & pro eadem laudat Sotum, Valentiam, Suarezium, Toletum, Granadum, & alios. Quoniam capillis ablutis, moraliter ablutum caput dicitur: quod ad baptiſmum ſufficit. Confirmat exemplo S. Petri, qui tot millia uno die aſpergendo baptizavit. Probabile autem eſt, multorum capillos dumtaxat aquam tetigiſſe. Hanc opinionem ut falſam explodunt graviores Theologi. Mitto quod capilli non ſint corporis partes; ſed aio, phyſice, non moraliter abluendum eſſe caput baptizandi. Quod de baptiſmo S. Petri obtruditur, levicula divinatio eſt.

VIII. Si aqua ſupra veſtes aſpergatur, probabiliter valere baptiſmum docent, inquit Leander *quæſt.* XXIII. Valentia, Soto, Vega. Oppoſitam probabiliorem iudicat Leander ipſe, niſi veſtes ita ſubtiles ſint, ut aqua attingere carnes valeat. Laudat pro eadem opinione plurimos. Verum & hanc opinionem, ut vanum commentum, reiicimus. In ſacramentorum adminiſtratione non hominum arbitraria interpretamenta, ſed ſacri Eccleſiæ ritus ſervandi ſunt. Super nudum aut caput, aut corpus effundendam aquam Eccleſia præſcribit, & effundit reipſa.

IX. Quæſt. VII. *Validus ne baptiſmus eſt, ſi ſolus pes, aut digitus infantis abluatur?* Reſp. Adfirmantem opinionem ut probabiliorem defendunt Vaſquez, Durandus, Filliucius, & alii, quos citat, & ſequitur Leander *quæſt.* XXV. Opinionis iſtius

Digitized by Google

iſtius falſitas patet ex eo quod Rituale Romanum ſupra citatum præſcribat iterum baptizandum ſub conditione infantem cuius caput ablutum non fuerit. Idem docet S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXVIII. *art.* 11. *ad* 4. Si puer propter periculum baptizetur in capite, non eſt iterum baptizandus ſub conditione; ſi vero in quacumque alia parte baptizetur, iterum ſub conditione eſt baptizandus.

X. Quæſt. VIII. *Si quis ob aquæ penuriam in puteum, aut flumen infantem proiiciat morti proximum, valet ne baptiſmus, ſi formam pronuntiet, dum in aqua infans reperitur?* Reſp. Negantem ſententiam defendunt cum Scoto in *IV. diſt.* IV. *quæſt.* III. communiter Scotiſtæ, ut Maſtrius *diſp.* II. *quæſt.* II. *art.* I. Traſſem *Tom. X. pag.* 258. In eam ſententiam concedir Dominicus Soto in *IV. diſt.* III. *art.* 8. Habert *cap.* III. *quæſt.* III. pro hac opinione citat Ricardum de Media Villa in *IV. diſt.* IV. *art.* 4. *quæſtiunc.* 2. Sed inutilem appellat quæſtionem. Eſto. Saltem raro accidere caſus poteſt, quem reipſa contigiſſe narrat Panormitanus. Pro hac eadem opinione Leander *quæſt.* XXVIII. laudat Sylveſtrum, Armillam, Trullenchum, Tabienam, & alios.

XI. Contrariam ſententiam veram exiſtimo, eamque propugnant Victoria *quæſt.* XVI. Panormitanus in cap. *Non ut apponeres*, Suarez *diſp.* XX. *ſect.* 3. Valentia *diſp.* IV. *quæſt.* I. *punct.* 2. Bonacina *diſp.* II. *quæſt.* II. *punct.* 4. Vaſquez *diſp.* CXLV. *cap.* II. Laymanus *cap.* III. *num.* 3. Gabriel *diſp.* CXI. *quæſt.* II. Maior *diſt.* IV. *quæſt.* I. Candidus *diſquiſ.* XVI. Filliucius *tract.* VII. *cap.* II. Reginaldus *Lib. XXVII. num.* 21. Dicaſtillo *diſp.* I. *dub.* 3. Caſtropalaus *punct.* 4. *num.* 10. Leander *quæſt.* XXVIII. Gonet *art.* 2. Salmanticenſes *tract.* I. *cap.* II. *punct.* 2. *num.* 25. Laurentius Berti *cap.* VII. laudatque Gavardum, Vanroy, Piette, Guerrero perdoctos Auguſtinianos. Obvia eſt huius ſententiæ ratio. Tria ad hoc ſacramentum requiruntur, verbum, elementum, & miniſtri intentio. Adſunt hæc omnia in caſu poſito. Supponimus enim, proiicientem infantem in puteum formam proferre cum intentione perficiendi ſacramentum. Sit impia actio. At impietas miniſtri non reddit ſacramentum nullum.

XII. Opponunt adverſarii. Deeſt materia proxima: quia puer ſic proiectus nec aſpergitur, nec immergitur, nec infunditur aqua ſuper eum. Neque enim poteſt eſſe immerſio cui non ſuccedit emerſio. Quis, inquit Dominicus Soto, vel ſordidum canem in profundum demergens puteum, unde evadere nequeat, dicetur illum abluere, & non potius occidere? Reſpondent noſtræ ſententiæ patroni, veram hic contingere immerſionem; immo nimis completam addo ego: neque enim neceſſe eſt ut qui immergitur, emergat. Quin, ut advertit Cl. Laurentius Berti, ſi vim ſpectemus latini vocabuli; immergere non aliud effert quam in profundum obruere. Quid, ſi, ubi obtinet conſuetudo miniſtrandi baptiſmum per immerſionem, dilabatur infans e manibus miniſtri in profundum baptiſterii, pronun-

I iiij tiet-

tietque miniſter formam, antequam moriatur infans: nullum ne tunc baptiſma erit? Nec eſt quod in raro caſu explicando diutius immoremur. Validus ſimiliter baptiſmus erit, ſi adminiſtretur aqua venenata, aut ferventi, & cum intentione necandi baptizatum; dummodo adſit intentio baptizandi, & debita uſurpetur forma. Quid, ſi quis videat puerum labentem, aut ab alio proiectum in puteum, vel in flumen, pronuntietque formam cum intentione baptizandi Validum ne baptiſma iſtud? Adfirmant Sotus, Ledeſma, Trullenchus, Filliucius, Leander, & alii. Et profecto, ſi cum e manibus miniſtri caſu dilabitur infans in profundum baptiſterii, validum eſt baptiſma, ut dixi; non video cur validum ſimiliter iſtud non ſit. Quod enim a miniſtrante non abluatur, differentia ſolum materialis videtur. Et ſane iuxta antiquum ritum Sacerdotes nudatas mulieres non lavabant, nec immergebant. Diaconiſſæ corpora ſacro oleo ungebant, & Sacerdos ſolum frontem baptizatæ tangebat, ut pudori, & modeſtiæ conſultum eſſet. Valere quoque baptiſmum dicimus, ſi quis aquæ defluenti e tecto ſubmittat puerum abluendum, ſi cetera ad baptiſmum neceſſaria ſerventur. Similiter ſi infans a baptizante fune mittatur in flumen, & ab illo vivus extrahatur, validum baptiſma erit, ſi cetera ſerventur. Revocandum tamen in memoriam eſt, miniſtros ſemper graviter peccare, niſi, neceſſitate ſublata, baptizent iuxta ritum ab Eccleſia præſcriptum.

XIII. Quæſt. IX. *Licitum ne eſt perſecare alvum mulieris deſperatæ ſanitatis, ut baptizetur infans?* Reſp. Prægnantis mulieris ſanitas deſperata eſt. Si expectetur interitus, infans quoque cum eadem moritur. Diſputatur, perſecari ne abſque ſcelere poſſit prægnantis feminæ alvus, ut infanti adminiſtretur baptiſma? Id poſſe fieri, inquit Comitolus *Lib. I. quæſt.* xiv. Hæc ſuadere ratio videtur, quod æterna infantis ſalus præferenda ſit vitæ corporeæ feminæ prægnantis, cuius ſanitas in deſperatis iam eſt. Verum S. Thomas, cui ſubſcribunt communiter Theologi, homicidii reos damnat qui propter baptiſmum miniſtrandum infanti vivam perſecant mulierem. Hæc quippe in *IV. diſt.* iv. *quæſt.* I. *art.* I. *quæſt.* I. *ad* 4. ſcribit. *Homo potius debet dimittere perire infantem quam ipſe pereat, homicidii crimen in matre committens.* Iterum *III. Part. quæſt.* lxviii. *art.* xi. *ad* 3. eamdem confirmat doctrinam. *Non ſunt facienda mala, ut veniant bona: Rom.* iii. *Et ideo non debet homo occidere matrem, ut baptizet puerum: ſi tamen mater mortua fuerit, vivente prole in utero, debet aperiri, ut puer baptizetur.* Hæc ratio, S. Pauli teſtimonio nixa, adeo eſt luculenta, ut nullam poſtulet confirmationem.

XIV. Axioma iſtud quod opponitur, *Vita animæ alterius anteponenda eſt vitæ corporis ſive propriæ, ſive alienæ*, non infert, quempiam aut ſibi, aut alteri mortem inferre corporis poſſe, ut alterius, aut ſuæ ſpirituali vitæ conſulat; ſed eo dumtaxat pertinet ut pro æterna alterius ſalute ſuſtinenda interdum mors ſit.

Ve-

Digitized by Google

Verum ſicuti virtutis eſt pro alterius ſpirituali ſalute mortem perpeti; ita ſibi mortem inferre flagitium eſt deteſtabile, ut inquit citatus Comitolus. Idem iudicium ferendum eſt de muliere ultimo ſupplicio iudicis ſententia plectenda, ex cuius ſupplicii dilatione infantis in utero occluſi mors impendeat. Quoniam, inquit Sotus in *IV. diſt.* v. *quæſt.* VII. *art.* II. ex diſciſſione alvi materni facile necari infans poteſt. Præterea ultra periculum necis infantis urget ratio S. Thomæ iam producta.

CAPUT VI.

De forma baptiſmi.

I. ANtequam formam baptiſmi a Chriſto præſcriptam expono, paucis perſtringam formas quas hæretici marte ſuo confinxere. Primo loco eam recenſeo quæ cap. *Si quis Presbyter*, diſt. IV. de conſecr. narratur de illis qui baptizabant, *non in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ſed in trium principii expertium, vel trium Filiorum, vel trium Paracletorum*: quam formam, ibi improbatam, rurſus damnavit an. 538. Vigilius Papa in epiſtola ad Profuturum. Gnoſtici, & Marcitæ, ſeu Marcoſii aliam uſurpabant formam, teſte S. Irenæo *Lib. I. cap.* XXI. ubi inquit: *Baptizantes ita dicunt: In nomine ignoti Patris univerſorum, in veritate matre omnium, in eo qui in Ieſum deſcendit, in unione, & redemptione, & communione virtutum.*

II. Montaniſtæ, & Sabelliani ita adulterarunt baptiſmi formam, ut Concilium Conſtantinopolitanum I. poſt Laodicenſe declaraverit *can.* VII. illos ad Eccleſiam venientes recipiendos eſſe per baptiſmum, tamquam Paganos. Idem iudicium tulit Concilium Nicænum I. *can.* XIX. adverſus Paulianiſtas, ſic dictos a Paulo Samoſateno. *De Paulianiſtis ad Eccleſiam catholicam confugientibus definitio prolata eſt, ut iterum baptizentur omnimodis.*

III. Arianorum alii receptam Eccleſiæ formam retinuere; ut teſtatur Hieronymus adverſus Luciferianos, ubi reprehendit Hilarium Diaconum, quod rebaptizaſſet Arianos. Alii tamen iuxta propriam hæreſim, qua Filium minorem eſſe Patre blaſphemabant, formam baptiſmi corruperunt, ſic exprimentes formam: *Ego te baptizo in nomine Patris maioris, Filii minoris* &c. Alteram formulam refert Theodorus Lector *Lib. II. collectan.* ubi narrat Deuterium Arianum Epiſcopum baptizaſſe quemdam nomine *Barbam*, hoc modo: *Baptizetur Barbas in nomine Patris, per Filium, in Spiritu ſancto.* Eunomianos hanc uſurpaſſe formam ſcribit *hæreſ.* lxxvI. Epiphanius. *In nomine Dei increati, & in nomine Filii creati, & in nomine Spiritus ſanctificantis, & a creato Filio procreati.*

IV.

IV. Lutherani, & Calviniani retinent Eccleſiæ catholicæ formam ad verba quod attinet. Cum tamen nullam verbis evangelicis vim ineſſe contendant, non ita ea neceſſaria iudicant, quin, iis prætermiſſis, conferri baptiſmum poſſe doceant. Tanta adverſus Eccleſiæ Romanæ dogmata veſania aguntur, ut ipſius primi ſacramenti doctrinam, & integritatem adulterare ipſos non puduerit, ut in erroribus ſuis ſibi conſtarent. Sola fide iuſtificari hominem volunt; negantque verba ſacramentorum eſſe conſecratoria: ideo ab expreſſa ſanctiſſimæ Trinitatis invocatione baptiſmum non pendere inferunt. Quare Lutherus de captivitate Babylonica hæc *cap. de baptiſm.* ſcribit. *Non dubitem, ſi quis in nomine Domini ſuſcipiat baptiſmum, etiamſi impius miniſter non det in nomine Domini, vere baptizatum eſſe in nomine Domini.* Cur ita? Quia, ſubdit ibidem, *in ſuſcipientis fide, vel uſu ſita eſt virtus baptiſmi.* Heinc ſacramenta mera eſſe divinarum promiſſionum ſigilla, omni intima virtute deſtituta, effutiunt.

V. Quæſt. I. *Legitima ne eſt, & conveniens verborum forma qua Eccleſia Latina utitur?* Reſp. Forma Eccleſiæ Latinæ hæc eſt: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Amen.* Legitimam & pervetuſtam eſſe eiuſmodi verborum formam, plura evincunt documenta, nempe Sacramentarium S. Gregorii Magni, in quo præfata forma *tit. 66.* non ut nova, ſed ut communi uſu apud Latinos uſurpata præſcribitur. Ordo Romanus, paullo poſt S. Gregorium editus in lucem, eamdem formam approbat. Accedit omnium occidentalium Eccleſiarum conſenſus. Conſule, ſi plura cupis, Miſſale Gothico-Gallicanum apud Thomaſium, & Liturgiam Gallicanam a Cl. Mabillonio editam & illuſtratam, *titul. 25.*

VI. Convenientiam huius formæ S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXVI. *art.* 5. declarat. Quoniam, inquit, in ea exprimitur invocatio ſanctiſſimæ Trinitatis, quæ eſt baptiſmi cauſſa princeps. Hæc verba, *Ego te baptizo*, produnt cauſſam inſtrumentalem, ſeu miniſterialem, & ſubiectum, cui baptiſmus confertur. Dicitur *in nomine*, & non in nominibus, ut unitas eſſentiæ, virtutis, & operationis trium perſonarum divinarum manifeſtetur. Tandem formam hanc legitimam convenientemque definierunt Concilium Lateranenſe IV. Florentinum in decreto Eugenii Papæ ad Armenos, & Tridentinum *ſeſſ.* VII. *can.* IV.

VII. Quæſt. II. *Valida ne eſt forma qua utuntur Græci?* Reſp. Græcorum forma eiuſmodi eſt: *Baptizatur ſervus* (vel *ſerva*) *Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Olim communiter Theologi etiam doctiſsimi exiſtimarunt, Græcos in baptiſmo miniſtrando uſurpaſse verbum *Baptizetur* in ſenſu optativo, ſeu deprecativo, vel imperativo. Et ideo Eugenius IV. utrumque modum refert, & probat in ſuo decreto. Nunc poſt edita Græcorum Euchologia omnes adfirmant. Græcorum *formam* eſſe enuntiativam, nempe *Baptizatur ſervus* &c. Rem demonſtrant Arcudius *Lib. I. concord. cap.* VIII. P. Iacobus Goarius noſter in *not. ad*

Eu-

Digitized by Google

Euchol. Morinus *Lib. VIII. de Pœnit. cap.* XVI. Martene *antiq. Rit. Lib. I. cap.* XIV. In quibuſdam Ritualibus vox *amen* poſt quamlibet divinam perſonam repetitur hoc modo. *Baptizatur ſervus Dei in nomine Patris. Amen. Et Filii . Amen . Et Spiritus ſancti. Amen.*

VIII. Validam eſse hanc Græcorum formam, conſtans eſt Catholicorum ſententia. Idque definierunt Eugenius IV. in ſuo ad Armenos decreto, Leo X. in Bulla *Accepimus nuper*, & Clemens VII. in Bulla *Proviſionis noſtræ*. Et ratio etiam evincit. Nam hæc Græcorum forma, ad ſubſtantiam quod attinet, nihil differt a forma Eccleſiæ Latinæ, etiamſi imperativa eſſet; cum eiuſmodi modus ex communi Theologorum conſenſu non immutet eſſentiam formæ: multo magis vero, cum certo iam conſtet eſse *enuntiativam* per verbum *baptizatur ſervus* &c. In utraque enim forma exprimitur & ablutionis actio, & trium divinarum perſonarum invocatio, & perſona quæ baptizatur.

IX. Cur autem Græci utantur verbo *Baptizatur*, potius quam *Ego baptizo*, reſpondet S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXVI. *art.* 5. *ad* 1. his verbis. *Græci non attribuunt actum baptiſmi miniſtris, ad evitandum antiquorum errorem, qui virtutem baptiſmi baptizantibus attribuebant, dicentes :* Ego ſum Pauli, ego Cephæ : *& ideo dicunt :* Baptizetur (ſive baptizatur) ſervus Chriſti talis in nomine Patris *&c. Et quia exprimitur actus exercitus per miniſtrum cum invocatione Trinitatis , verum perficitur ſacramentum. Quod autem additur* ego *in forma noſtra, non eſt de ſubſtantia formæ, ſed ponitur ad maiorem expreſſionem intentionis.* Hinc reprimitur quorumdam recentium Græculorum audacia, qui propter hanc voculam *ego* vellicare non erubeſcunt Eccleſiæ Latinæ baptiſmum. Neque enim nos ad ſubſtantiam formæ pertinere hanc vocem aſserimus, ſed ad maiorem, ut inquit S. Thomas, intentionis expreſsionem.

X. Quæſt. III. *Requiritur ne ad validitatem baptiſmi ut exprimatur actus baptizantis per verbum* Baptizo, *aut* Baptizatur? Reſp. Sententiam adfirmantem propugnant omnes: eamque definivit Alexander III. in *III. Decret. tit.* XLII. *cap.* 1. his verbis. *Si quis puerum ter in aqua immerſerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti; & non dixerit :* Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: *non eſt puer baptizatus.* Adverſus hanc pontificiam doctrinam recentiores nonnulli his ultimis temporibus ſcripturire non ſunt veriti. Iſtorum commenta damnavit in hac theſi *num.* 29. Alexand. VIII. *Valuit aliquando baptiſmus ſub hac forma collatus,* In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, *prætermiſſis iſtis ,* Ego te baptizo. Accedit perpetua Eccleſiæ traditio, ut ex ſupra laudatis teſtimoniis patet, in huius veritatis confirmationem. Eccleſia autem id hauſit ex verbis evangelicis: *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Qua ratione omnes hinc colligunt invocandæ ſanctiſſimæ Trinitatis neceſſit a-

ſitatem; eadem inferre debent neceſſitatem exprimendi miniſtri actionem. Aut; ſi licet omittere verbum *Baptizo*, licitum quoque erit prætermittere aliud vocabulum in verbis evangelicis recenſitum.

XI. De more Angelicus Doctor *III. Part. quæſt.* lxvi. *art.* 5. *ad* 2. congruentem aſſignat rationem cur exprimenda ſit miniſtri actio, inquiens. *Quia ablutio hominis in aqua propter multa fieri poteſt, oportet quod determinetur in verbis formæ, ad quid fiat: quod quidem non fit per hoc quod dicitur:* In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: *quia omnia in tali nomine facere debemus, ut habetur Coloſſ.* iii. *Et ideo ſi non exprimatur actus baptiſmi vel per modum noſtrum, vel per modum Græcorum, non perficitur ſacramentum*. Hæc S. Thomæ ratio quibuſdam doctis eruditiſque Theologis minus efficax viſa eſt. Et iſtorum placitum adoptavit P. Milante in propoſit. 27. Alexandri VIII. quia, inquit, *etſi congruentialis ſit....convincens undequaque non eſt*. A laureato in Thomiſtica ſchola Magiſtro aliquid obſequii, officiique erga Angelicum Doctorem expectandum erat. At pluris facienda illi viſa eſt cenſura Farvacqueſii, qui *quæſt.* iv. *cap.* iii. *§.* 2. inefficacem præfatam rationem declaravit, quam S. Thomæ auctoritas. *Congruentialis*, & non prorſus *convincens* eſt ratio S. Thomæ? At numquid Angelicus Doctor, ut ineluctabilem demonſtrationem illam divendit? Divinis Scripturis, traditione, & Alexandri III. decreto, quod ibidem recenſet, communem doctrinam confirmat. Poſt de more congruentes rationes aſsignat. Neminem latet, eorum quæ a ſola Dei voluntate pendent, ut ſunt ſacramenta, convincentes omnino rationes adduci non poſſe. Sed, præſuppoſita divina inſtitutione, incredibili profunditate cum perſpicuitate coniuncta, S. Thomas oſtendit facti convenientiam. Accedit quod Aquinas illam rationem adhibet, ut diluat obiectionem Epiſcopi Tornacenſis, & aliorum, quam ſibi in argumento ſecundo proponit reſolvendam. Porro nulla ratio, nulla reſponſio ſolidior excogitari poſt traditionem Eccleſiæ poteſt ad diluendam præfatam oppoſitionem præ hac quam Angelicus exhibet. Utique P. Milante non afferit, hanc rationem eſſe S. Thomæ; ſed ſcire debuiſſet, a S. Thoma eamdem præberi. Sed hæc obiter.

XII. Proponenda nunc eſt argumentatio Stephani Tornacenſis, ut luculentior appareat S. Thomæ ratio. Chriſtus dicit: *Euntes, docete omnes gentes*. Nemo hinc infert ut inter docendum pronuntiandum ſit: *Ego vos doceo*. Ergo eadem ratione inferri nequit pronuntiandum eſſe: *Ego te baptizo*. Hæc eſt obiectio quam S. Thomas *loc. cit.* ſibi opponit: reſpondetque ablutionem ob varios fines fieri poſſe; nec determinari per hæc verba: *In nomine Patris* &c. quia, ut Apoſtolus dicit, omnia in hoc nomine facienda ſunt. Ut ergo finis ablutionis determinetur, neceſſe eſt ut miniſter id exprimat. Exemplum petitum a doctrina, ineptum eſt. Quoniam efficacitas doctrinæ non pendet ab intentione docentis. Ludendo, iocan-

do,

Digitized by Google

do, & ridendo errorem aut veritatem docere quis poteſt; ſecus adminiſtrare ſacramenta, quæ ab intentione miniſtri pendent. Igitur neceſſe haud eſt ut Doctor dicat, *Doceo vos*; at oportet ut dicat *Baptizo*, aut *baptizatur*. Nullius pariter momenti ſunt alia quæ obtrudi exempla ſolent: quia in iiſdem actiones ſeipſis determinatæ ſunt ad effectum producendum. Quæ hactenus dicta ſunt, ſemper cum traditione Eccleſiæ copulata accipi debent: ſic enim mutuo ſe ſe confirmant; & muniunt. Siquidem ex perpetua Eccleſiæ traditione ſemper adhibita ſunt verba: *Ego te baptizo*, aut *baptizatur* &c. Eccleſiæ traditio non eſt ratione deſtituta. Ergo ratio traditionem, & traditio rationem firmat.

XIII. Quæſt. IV. *Collatus ne aliquando baptiſmus fuit in nomine Ieſu, aut Chriſti tantum, prætermiſſa Trinitatis invocatione?* Reſp. Adfirmantem opinionem propugnant S. Thomas, S. Bonaventura, Scotus cum univerſa fere eius Schola. Immo tempore S. Thomæ communis hæc erat inter Theologos ſententia. Reverendiſſimus P. Auguſtinus ORSI vir ſane doctiſſimus, & in præſens ſacri Palatii Magiſter ob præclara ſua merita inſtitutus, illuſtrandam ſuſcepit Angelici Doctoris ſententiam. Illius litterarii conatus non eo pertinent, ut extra diſputationis aleam conſtituant S. Thomæ, & Scholaſticorum illius temporis communem doctrinam; ſed ut probabilitatem eidem afferant, vindicentque ab oppugnatoribus, qui ad inanes fabulas eadem reiicere audebant. Intra hæc moderationis, & modeſtiæ confinia ſuam ille coercet diſputationem. Quis porro conſilium adeo prudens, modeſtum, cautumque improbare iure valet? Alterutrum enim. Aut negandum, probabilem eſſe ſententiam quam S. Thomas, S. Bonaventura, Scotus, Schola Thomiſtica, & Scotiſtica communiter defendunt: aut concedendum. Qui primum negant, truncos ſe perhibent. Secundum ergo fateantur neceſsum eſt. Porro, ſi revera probabilis, potiſſimum probabilitate extrinſecus arceſſita, præſata opinio eſt: quis, niſi fatuus, aut ſimultatis prurigine ductus, carpere eiuſmodi probabilitatis aſsertorem poteſt? Hæc pauca evincunt quam fuerit prudens conſilium, quam commendabilis labor Reverendiſſimi ORSI. Et tamen inventus homo eſt, qui vitilitigandi cachoete tactus, adverſus diſsertationem eiuſdem ORSI tanto furore, & acri diſputatione irruerit, ac ſi monſtroſum aliquod commentum profligandum illi fuiſset. Sed ferocientes adverſarii ſpiritus compreſſit Cl. ORSI, editis ſuæ diſsertationis eruditiſſimis vindiciis. Hæc delibaſse ſufficiat, ut data occaſione patefacerem Reverendiſſimi ORSI conatus pro aſserenda S. Thomæ, & communis olim Thomiſticæ, & Scotiſticæ Scholæ doctrina ab iniuſtis cenſuris, commendandos eſse, & imprudens, irritumque molimentum adverſarii. Ad meritum vero quæſtionis quod attinet, nihil in præſentia pronuntiandum exiſtimo. Utramque partem optimo in lumine collocarunt docti eruditique Theologi. Quare actum agerem, ſi quidquam adiicerem.

CA-

CAPUT VII.

Quæſtiones quæ diſputari in utramque partem a Caſuiſtis ſolent, reſolvuntur.

I. QUæſt. I. *Qui deliberate omitteret in forma baptiſmi hanc particulam* Ego; *peccaret ne graviter?* Reſp. Omnes cum S. Thoma *III. Part. quæſt.* lxvi. *art.* 5. fatentur, præfatam particulam ad formæ ſubſtantiam non pertinere. Diſputant vero in utramque partem Caſuiſtæ, ſit ne grave, an leve peccatum omiſſio præfatæ particulæ. Gravem culpam eſſe adfirmant Filliucius, Olcot, Graſſius, Turrecremata apud Leandrum *diſp.* iii. *quæſt.* iii. ubi ipſe ut quid probabilius defendit eſſe levem; laudatque Sotum, Vaſquez, Iavellum, Granadum, Ledeſmam, Henriquez, Caſtropalaum, & alios. Gravitatis iſtius malitiæ trutinæ mihi deſunt. Scio peccatum eſſe; at peccati gradum ignoro. Qui ex negligentia omittit, peccat venialiter. Qua ratione vero excuſandus eſſet a mortali culpa qui hanc particulam deliberate omitteret, profecto ignoro. Nam hæc deliberata omiſſio vix eſſe poteſt a contemptu ritus eccleſiaſtici immunis. Levis eſt materia abſolute ſpectata; at in forma ſacramentali ſingulæ voces gravis ſunt momenti. Quoniam autem nemo niſi fatuus, dum baptizat, deliberate omittere poteſt hanc particulam; ideo a prolixiore diſputatione abſtineo.

II. Quæſt. II. *Validum ne baptiſma eſſet, ſi miniſter loco* ego *diceret, Nos te baptizamus?* Reſp. Adfirmant plures, ſi baptizans ſit Papa, aut Epiſcopus; ſecus, ſi baptizans ſit perſona vulgaris, & privata, ut Parochus &c. Altera ſententia docet, in utroque caſu validum eſſe baptiſma: quoniam etiam perſonæ vulgares, & privatæ ſolent loco *ego* dicere *nos*. Qui tamen ita baptizaret, peccaret. Sit ne vero gravis, an levis hæc culpa, ut ſupra dixi, ignoro. Validum quoque baptiſma adfirmant plures, ſi miniſter diceret: *Ego Petrus: ego Sacerdos baptizo* &c. Quia hæc additio ſubſtantiam formæ non variat.

III. Quæſt. III. *Utrum, ſi plures baptizarent ſimul, unum conferrent baptiſmum?* Reſp. Adfirmant Caietanus *quæſt.* lxvii. *art.* 7. Paludanus in *IV. diſt.* iii. *quæſt.* ii. Durandus, Ricardus, Valentia: & eſt communis ſententia, ac vera, ſi ſinguli applicent materiam, & pronuntient formam, habeantque intentionem. Sunt enim omnes cauſſæ inſtrumentales, non principes. Qui prius proferret verba, baptizaret. Qui poſtea pronuntiarent formam, non baptizarent, ſed ſacrilegium committerent, eo quod baptiſma repeterent.

IV. Quæſt. IV. *Hæc particula* TE *eſt ne de baptiſmi eſſentia?* Reſp. Sunt qui ne-

negant; ſed communis, & vera ſententia adfirmat. Niſi enim ſubiectum exprimatur, non deſignatur certa, & determinata actio miniſtri; ſed indifferens, & vaga remanet. Baptiſma autem vi formæ applicari perſonæ illud ſuſcipienti debet. Poſtremum in nullo Euchologio, in nullo Rituali forma baptiſmi reperitur, in quo perſona quæ ſuſcipere baptiſma debet, non exprimatur. Accedit, hoc perſpicue contineri in evangelicis verbis, *Baptizantes eos*.

V. Quæſt. V. *Peccaret ne mortaliter qui exprimeret nomen baptizati, dicens: Ego te baptizo Petrum in nomine &c.?* Reſp. Diſputant in utramque partem recentiores. Peccare hunc miniſtrum adfirmant omnes. Ego de more dico, me latere iſtius malitiæ gradum. Illud repetam, ritus adminiſtrandi ſacramenta, & præſertim illos qui formas a Chriſto Domino inſtitutas ſpectant, integre, abſque ulla aut detractione, aut additione ſervandos eſſe; cum ſummi momenti ſint. Quare non video quomodo excuſari a gravi culpa poſſit qui deliberato animo quidquam addat, variet, aut diminuat.

VI. Quæſt. VI. *Validum ne efficeret baptiſma qui loco* Baptizo, *diceret, Mergo, intingo, lavo, abluo?* Reſp. Negant Alenſis *quæſt.* VIII. *de baptiſmo*. Gabriel *in IV. diſt.* III. Gloſſa Decreti in cap. *Multi ſunt* Innocentius IV. in cap. *Si quis puerum*. At ratum, legitimumque judicat communis, & mihi vera ſententia, quam defendunt Soto *in IV. diſt.* III. *quæſt. unic. art.* 5. Suarezius *diſp.* XXI. *ſect.* 2. Toletus *Lib. II. cap.* XIX. Vaſquez *diſput.* CXLII. *cap.* II. Laurentius Berti *Lib. XXXI. cap.* X. & communiter Caſuiſtæ. Nam hæc verba *baptizo, abluo, tingo, mergo* ſunt ſynonyma. Et reipſa Tertullianus *Lib. de baptiſm. cap.* XIII. & *de corona militis cap.* III. pro *baptizare* uſurpat *mergitare, tingere* &c. Similiter Cyprianus *epiſt.* XXII. ad Clerum Romanum pro *baptizare* uſurpat *tingere*. S. Hieronymus *in cap.* XXVIII. *Matth.* ſcribit: *Juſſit Apoſtolis ut primum docerent univerſas gentes, deinde fidei intingerent ſacramento*. Gloſſa Decret. Innocentius IV. aliique oppoſitæ ſententiæ patroni negant conferri validum baptiſma in propoſito caſu, exiſtimantes miniſtrum qui præfata verba uſurpat, non habere intentionem faciendi rem ſacram iuxta Eccleſiæ ritum, & intentionem. Quoniam iuxta communem conſuetudinem loquendi hæc verba *lavare, abluere* profanam, non ſacramentalem ſignificant ablutionem. Sed intentio pendet a voluntate miniſtri, & ceteræ circumſtantiæ eam declarant.

VII. Quæſt. VII. *Particula* IN *eſt ne de eſſentia baptiſmi: aut graviter peccaret qui illam deliberate omitteret?* Reſp. Ut de prima quæſtionis parte loquamur, ſententiam negantem, tamquam probabiliorem, defendit Leander *quæſt.* II. quod dempta præfata particula *IN* remaneat integer ſenſus: & citat Dianam, Filliucium, Candidum, Hurtadum, aliosque. Graviores Theologi, Comitolus, Sotus, Maior, Navarrus, Gabriel, & alii plures adfirmant, eo quod omiſſio iſtius particu-

ticulæ ſenſum variat. Dum enim miniſter dicit: *Baptizo te nomine Patris, & Filii* &c. oſtendit ſe auctoritate, vel poteſtate, vel imperio trium perſonarum id facere. Quare, cum de validitate ſacramenti agatur, hæc ſecunda ſententia mihi probatur. Ad ſecundam partem quod attinet, peccare mortaliter talem particulam omittentem, mihi certum eſt, cum ſacramenti validitatem dubio exponat. Idque docent omnes ſecundæ opinionis aſſertores.

VIII. Quæſt. VIII. *Valide ne baptizaret qui diceret: Ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filii, in nomine Spiritus ſancti?* Reſp. Negat Martinus Bonacina *diſp.* 11. *quæſt.* 11. *punct.* 4. cui adhærent nonnulli alii. Sed hæc opinio falſa eſt; cum repetitio iſtius nominis nullo modo ſenſum formæ a Chriſto inſtitutæ immutet. Et hæc forma cum nominis repetitione uſurpata reperitur in Rituali Eccleſiæ Alexandrinæ *Tom. IV. Biblioth. PP. pag.* 58. Item in Sacramentario Gelaſii, & in Sacramentario Gallicano, edito a Mabillonio *Tom. I. Muſ. Ital.* ubi aliquando tribus, aliquando duabus vicibus *τὸ nomen* repetitum legitur. Quis improbabit hanc formam, *Baptizo te in nomine Dei Patris, Dei Filii, Dei Spiritus ſancti?* Porro ſi repetitio iſtius vocabuli *Deus* non multiplicat divinam ſubſtantiam; multo minus eam multiplicat repetitio *in nomine* &c. Invalidum vero eſſet baptiſma, ſi loco *in nomine* quis diceret *in nominibus*: quia tum non exprimeretur unitas divinæ eſſentiæ.

IX. Quæſt. IX. *Validus ne baptiſmus eſt hac forma adminiſtratus: Ego te baptizo cum Patre, cum Filio, cum Spiritu ſancto?* Reſp. P. Comitolus *Lib. I. quæſt.* x. fuſe verſat hanc quæſtionem, & utriuſque partis argumenta proponit; & ipſe adfirmantem partem defendit. Verum, cum in miniſtrandis ſacramentis tutiorem partem amplecti debeamus, opinio negans mihi & tutior, & probabilior eſt: quia in præfata forma clare non exprimitur unitas eſſentiæ, quam neceſſario exprimendam Patres docent; ut ſupra oſtenſum eſt.

X. Quæſt. X. *Si quis omitteret* in nomine, *& ſubſtitueret* in virtute, *validum ne baptiſma conferret?* Reſp. Duas ſententias refert Leander, & utraſque probabiles aſſerit. Ego, dum de ſacramenti validitate dubia occurrit diſputatio, vix proferre ſententiam audeo. Qui adfirmant, contendunt *in virtute* idem ſignificare ac *in nomine*. Qui negantem partem ſuſtinent, defendunt particulam *in virtute* diverſum prodere ſignificatum ac particulam *in nomine*. Dubia ergo res eſt, ſit ne idem ſignificatus. Idcirco negans ſententia mihi tutior, & probabilior eſt: ac baptiſmum ſic adminiſtratum, ut minus ſub conditione repetendum exiſtimarem. Similiter invalidum reputo baptiſma ſub hac forma collatum, *Ego te baptizo in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis*, vel *in nomine unius, & trini*, vel *in nomine trium perſonarum*. Quoniam expreſſe non proferuntur tres divinæ perſonæ, quarum expreſſionem omnes fatentur neceſſariam. Invalidum multo magis

gis reputo baptiſmum adminiſtratum ſub hac forma, *Ego te baptizo ſub nomine Ieſu Chriſti*, ob eamdem rationem, quia deeſt expreſſa trium perſonarum invocatio.

XI. Quæſt. XI. *Validum ne baptiſma eſt ſub hac forma miniſtratum: Ego te baptizo in nomine Genitoris, Geniti, & Procedentis ab utroque?* Reſp. Adfirmat Caietanus *III. Part. quæſt.* lxvi. *art.* 5. Sed negantem ſententiam defendunt communiter & Thomiſtæ, & Scotiſtæ, Suarez, Vaſquez, Eſtius, & communiter ceteri. Hanc eamdem ſententiam docere videtur S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxvi. *art.* 5. *ad* 7. ubi inquit: *Sicut aqua ſumitur ad baptiſmum, quia eius uſus eſt communior ad abluendum; ita ad ſignificandum tres perſonas in forma baptiſmi aſſumuntur illa nomina quibus communius conſueverunt nominari perſonæ in illa lingua: nec in aliis nominibus perficitur ſacramentum*. Argumenta tamen Caietani fateor non eſſe levioris momenti: nam, miſſis metaphyſicis ſpeculationibus, in communi Theologorum ſermone pro eodem accipi ſolent nomina *Genitoris*, *Geniti*, *& Spirati*. Tamen, cum de re ſacramentaria agatur, communiori, & tutiori ſententiæ adhærendum eſt. Denique omnes adfirmant, graviter eum peccaturum qui tali forma uteretur. Validum autem exiſtimarem baptiſmum ſub hac forma adminiſtratum: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Ieſu Chriſti, & Spiritus ſancti*: quia Ieſus Chriſtus vere eſt Filius Patris. Similiter ratum haberem collatum baptiſma ſub hac forma: *Ego te baptizo in nomine Patris omnipotentis, & Filii unigeniti, & Spiritus ſancti Paracleti*; ut expreſſe docet S. Thomas *III. Part. quæſt.* lx. *art.* 8. ubi addit: *Similiter, ſi quis dicat*: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: & Beata Virgo te adiuvet: *erit verum baptiſma. Forte autem ſi diceret*: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, & Beatæ Virginis Mariæ: *non eſſet baptiſmus: quia dicitur I. Corint.* 1. Numquid Paulus pro vobis crucifixus eſt, aut in nomine Pauli baptizati eſtis? *Sed hoc verum eſt, ſi ſic intelligatur in nomine Beatæ Virginis baptizari, ſicut in nomine Trinitatis, quo baptiſmus conſecratur: talis enim ſenſus eſſet contrarius veræ fidei, & per conſequens tolleret veritatem ſacramenti. Si vero ſic intelligatur quod additur*: & in nomine Beatæ Virginis: *non quaſi nomen Beatæ Virginis aliquid operetur in baptiſmo, ſed ut eius interceſſio proſit baptizato ad conſervandam gratiam baptiſmalem, non tollitur perfectio ſacramenti*. Si quis diceret: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus*, quin pronuntiaret, *ſancti*, invalidum exiſtimarem baptiſma: quia *Spiritus* abſolute non prodit tertiam perſonam, quæ uno nomine dicitur *Spiritus ſanctus*.

XII. Quæſt. XII. *Conferret ne validum baptiſmum qui diceret: Ego te baptizo in nomine Patris: Ego te baptizo in nomine Filii: Ego te baptizo in nomine Spiritus ſancti?* Reſp. Negat Paulus Comitolus *Lib. I. quæſt.* vii. quia, inquit, hic

Digitized by Google

fiunt tres ablutiones cum tribus formis imperfectis. Sed probabilior videtur ſententia adfirmans, quam communiter defendunt Theologi, Sotus *in IV. diſt.* IV. *quæſt.* I. *art.* 3. Eſtius *in IV. diſt.* III. *ſ.* 6. Toletus *Lib. II. cap.* XIX. & multi alii, quos citat, & ſequitur Leander *quæſt.* XXVI. Neque verum eſt quod aſſerit Comitolus, tres eſſe formas imperfectas. Sed una eſt forma perfecta moraliter continuata cum trina immerſione.

XIII. Quæſt. XIII. *Omiſſio particulæ* ET *in pronuntiatione perſonarum, ut ſi quis diceret*: In nomine Patris, Filii, Spiritus-ſancti *&c. redderet ne invalidum baptiſma?* Reſp. Adfirmant nonnulli; ſed ratum eſſe aſſerendum eſt: quia hæc vocabula Patris, Filii, Spiritus ſancti ſua propria, & nativa ſignificatione oſtendunt oppoſitionem relationis, & conſequenter diſtinctionem perſonarum. Peccaret tamen qui has particulas omitteret, & quidem graviter, ſi deliberate eaſdem a forma demeret. Similiter peccaret qui omitteret vocem *Amen*; quamvis non pertineat ad eſſentiam baptiſmi, ſed ſit potius adminiſtrati baptiſmi confirmatio.

XIV. Quæſt. XIV. *Validum ne eſt baptiſma, adminiſtratum a balbo vel imperito idiota, qui mutet, vel demat aliquam litteram verbis formæ?* Reſp. Sententia adfirmans communis eſt, ſi demptio, aut mutatio litteræ ſit in fine vocis. Quare validum baptiſma aſſeritur ſic adminiſtratum: *Ego te baptizo in nomine Patria, & Filia, & Spiritua ſancta*, quando ex circumſtantiis manifeſtæ probitatis, & imperitiæ notum ſit, his vocibus tres divinas perſonas deſignari. Invalidum vero baptiſma eſſet, ſi ex malitia miniſter corrumperet præfatas voces cum prava intentione non baptizandi. Validum ſimiliter baptiſma eſſet, ſi quis ex imperfectione linguæ, aut imperitia diceret, *in nom Patri* pro *in nomine Patris*, aut *batizo*, pro *baptizo*. Diſputant quoque recentiores, validum ne foret baptiſma, ſi quis pronuntiaret, *Ego te bap.* & propter tuſſim, aut reſpirationem paullulum quieſceret, & deinde adderet, *tizo in nomine Patris* &c. Negat Bonacina: adfirmant alii. Diſputationes iſtæ mihi & arbitrariæ, & inutiles videntur. Si enim caſus occurreret, ut mea præfert opinio, ſecurior pars eligenda eſſet, & integra vox *baptizo* ſimul pronuntianda; neque enim repetitio prioris ſyllabæ eo fine ut coniungatur cum poſteriori ad maiorem ſacramenti ſecuritatem, quidquam irreverentiæ præfert; immo propter reverentiam ſummam ſacramento debitam verbum integrum ſimul pronuntiatur.

Digitized by Google

CAPUT VIII.

De baptiſmi diviſione.

I. TRiplex diſtingui baptiſma ſolet, *fluminis*, *flaminis*, & *ſanguinis*. Baptiſma *fluminis* ſeu aquæ, ſacramentum eſt hactenus explicatum. Baptiſmus *flaminis* eſt perfecta contritio, quæ baptiſmi votum includit. *Flaminis* appellatur, quia, cum ſit perfectæ caritatis partus, a Spiritu ſancto, qui *flamen* nuncupari etiam ſolet, excitatur. Porro hoc baptiſma flaminis ſatis eſſe ad ſalutem, cum baptiſmus aquæ haberi nequeat, certum eſt. Baptiſmus *ſanguinis* eſt martyrium. Hanc partitionem explicat S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxvi. *artic.* 11. Differunt autem hæc tria, quod baptiſmus fluminis ſit ſacramentum, ſecus alia duo: quia, inquit S. Thomas loc. cit. *ſacramentum habet rationem ſigni; alia vero duo conveniunt cum baptiſmo aquæ, non quidem quantum ad rationem ſigni, ſed quantum ad effectum baptiſmatis*. Inſuper baptiſmus aquæ eſt in præcepto, ſecus baptiſmus ſanguinis, niſi neceſſitas urgeat ad chriſtianam fidem profitendam.

II. Baptiſmus ſanguinis, ſeu martyrium præſtat baptiſmo aquæ, & flaminis, ut ait Angelicus *loc. cit. artic.* 12. quia *paſſio Chriſti operatur quidem in baptiſmo aquæ per quamdam figuralem repræſentationem, & in baptiſmo flaminis, vel pœnitentiæ per quamdam affectionem; ſed in baptiſmo ſanguinis per imitationem operis. Similiter virtus Spiritus ſancti operatur in baptiſmo aquæ per quamdam virtutem latentem; in baptiſmo autem pœnitentiæ per cordis commotionem; ſed in baptiſmo ſanguinis per potiſſimum dilectionis & affectionis fervorem, ſecundum illud Ioan.* xv. *Maiorem hac dilectionem nemo habet quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*. Nec eſt quod opponas, baptiſmum ſanguinis meriti vacuum eſſe, ſi flaminis baptiſmo careat: quoniam baptiſmus ſanguinis includit baptiſmum flaminis, ſed non e contrario. Ergo baptiſmus ſanguinis præſtat aliis duobus; non quidem in ratione ſacramenti, cum ſolus baptiſmus aquæ ſit ſacramentum; ſed ratione effectus, gratiæ ſcilicet, & caritatis.

Digitized by Google

§. UNICUS.

Martyrii notiones, & quomodo ſuppleat vices baptiſmi fluminis.

I. QUod græce *martyrium* dicitur, latine *teſtimonium* appellatur. *Martyr* enim *teſtem* proprie ſignificat; ut S. Auguſtinus in *Pſalm.* CXVIII. declarat. *Teſtimonia græce martyria nuncupantur; quo verbo iam utimur pro latino: unde illos qui propter teſtimonium Chriſti diverſis paſſionibus humiliati ſunt, & uſque ad mortem pro veritate certarunt, non teſtes, quod latine utique poſſemus, ſed græce martyres appellamus.*

II. Primis Eccleſiæ ſæculis confeſſores appellabantur martyres; ut habetur apud Cyprianum *epiſt.* XXXVII. & *epiſt.* LII. ad Antonianum, ubi de Cornelio ante conſummatum illius martyrium inquit: *Nonne inter confeſſores, & martyres deputandus qui tantum temporis ſedit expectare corporis ſui carnifices, & tyranni ferocientis ultores?* Alii diſtinguebant confeſſores a martyribus. *Confeſſores* illos appellabant qui Chriſti fidem coram tyranno confeſſi, & tormentis fortiter perlatis ſuperſtites, mortem naturalem obibant; *martyres* vero qui inter ipſa ſupplicia vitam cum morte commutabant. Martyres, alii *deſignati*, quibus mortis ſententia indicta eſt; alii *conſummati*, qui cruentum vitæ ſacrificium in tormentis Deo offerunt; alii *vindicati*, quos Eccleſia declarat ob fidem Chriſti mortem oppetiiſſe.

III. Martyrii cauſſæ tres. Quarum prima eſt perſecutor mortem inferens ob fidei cauſſam. Duæ itaque perſonæ ad martyrium neceſſario requiruntur. Altera eſt tyrannus qui infert, altera eſt fidelis qui ob fidei chriſtianæ confeſſionem mortem ſuſtinet. Heinc S. Auguſtinus Circumceliones, mortem ſibi inferentes, non martyres, ſed inſanos appellat *Lib. I.* contra Gaudentium Donatiſtam *cap.* XXX. ubi inquit: *Non eſt hoc conſilium, ſed furor, non eſt ſapientia, ſed dementia.* Excuſat vero ſanctas mulieres, ſibi pudicitiæ cuſtodiendæ cauſſa mortem conſciſcentes: quia inquit *Lib. I. de Civ. Dei cap.* XXII. hoc fecerunt, *non humanitus deceptæ, ſed divinitus iuſſæ; nec errantes, ſed obedientes; ſicut de Sampſone aliud nobis fas non eſt credere.* Non ergo quæcumque mors ſat eſt ad martyrium, ſed ſolum ea quæ a perſecutore infertur in odium fidei chriſtianæ. Quare falſa eſt ſententia Theophili Raynaudi de *martyrio per peſtem*: quam communiter Theologi iure improbant. Quamvis enim qui peſte laborantibus inſerviunt, & eadem lue inquinati obeunt, heroicum caritatis officium exerceant, & marty-

res

Digitized by Google

res per quamdam analogiam dici poſſint ; martyres tamen ab Eccleſia non habentur, quia deeſt perſecutor qui vim inferat in odium fidei.

IV. Altera martyrii cauſſa *motiva* appellatur, quæ ad martyrium movet, impellitque. In martyre hæc cauſſa eſt fidei confeſſio; in tyranno eſt fidei odium. Hic in fidei deteſtationem mortem infert; ille ob fidei confeſſionem mortem ſuſtinet. Heinc S. Auguſtinus in *Pſalm.* xxxiv. inquit : *Martyres non facit pœna, ſed cauſſa*. Martyres enim teſtes Chriſti ſunt, de quibus S. Lucas cap. xii. *Omnis quicumque confeſſus fuerit me coram hominibus, & Filius hominis confitebitur illum coram Angelis Dei*. Et Eccleſia univerſa canit : *Hic eſt vere martyr, qui pro Chriſti nomine ſanguinem ſuum fudit*.

V. Ad hanc cauſſam pertinet cuiuſcumque virtutis officium a lege divina præſcriptum. Quare qui virtutem aliquam exercet, eiuſque veritatem defendit, & ob eius defenſionem, aut exercitium mortem ſuſtinet, voce, aut factis teſtatur ſe Chriſtum profiteri, & martyrii lauream ſibi comparat, iuxta illud Matth. v. *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam*. Plura ſunt martyrum exempla, qui ob alicuius virtutis officium mortem ſuſtinuere. Animadvertendum tamen, martyribus illos accenſendos non eſſe qui mortem perferrent pro aliqua veritate quæ ad fidem credendorum, agendorumve non attineret, aut pro aliqua peculiari revelatione ſibi facta, vel ſententia cuius veritas definita ab Eccleſia non ſit. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* cxxiv. quinque articulis martyrii argumentum diſpicit, & ea omnia conſueta ſua perſpicuitate pleno in lumine collocat quæ ad exactam Iſtius materiæ notitiam requiruntur. *Art.* 5. decernit, non ſolam fidem, ſed cuiuſcumque alterius virtutis officium eſſe martyrii cauſſam, ſi quis pro eo peragendo mortem oppetat. *Ideo omnium virtutum opera, ſecundum quod referuntur in Deum, ſunt quædam proteſtationes fidei, per quam nobis innoteſcit quod Deus huiuſmodi opera a nobis requirit, & nos pro eis remunerat : & ſecundum hoc poſſunt eſſe martyrii cauſa. Unde & B. Ioannis Baptiſtæ martyrium in Eccleſia celebratur, qui non pro neganda fide, ſed pro reprehenſione adulterii mortem ſuſtinuit*. Plurima exempla producit ſapientiſſimus Pontifex BENEDICTUS XIV. *Lib. III. cap.* xix. SS. martyrum qui propter alicuius virtutis officium occubuere. Docet ibidem, non fore martyres qui pro illibatæ Virginis conceptione ſanguinem funderent. De voto autem illo quod alicubi emittitur mortem ſubeundi ob defenſionem immaculatæ conceptionis, ſilet Pontifex ſanctiſſimus. Librorum multitudo hac tempeſtate pro, & contra eiuſmodi votum Italiam implevit. Verum de hoc nihil ad me. Sicut martyr zelo fidei, & virtutis chriſtianæ defendendæ ſuſtinere mortem debet ; ita perſecutores ad mortem inferendam fidei odio, aut iniquitatis patrocinio moveantur oportet, ut martyres efficiant. Perſecutores autem non pagani modo, & hæretici, ſed ſceleſti quoque Chriſtiani eſſe poſſunt ;

ut habetur Matth. x. *Ad præſides, & Reges ducemini propter me . . . Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filium.* Priora verba ad Gentiles, poſteriora ad hæreticos, vel improbos Chriſtianos SS. Patres referunt.

VI. Tertia martyrii cauſſa *finalis* appellatur : quia finis mortis ſuſtinendæ debet eſſe Dei gloria. Heinc hæretici, & ſchiſmatici coronari martyrio nequeunt ob defectum veritatis, & unitatis Eccleſiæ. De his S. Cyprianus *Lib. de unit.* hæc ſcribit. *Eſſe martyr non poteſt qui in Eccleſia non eſt . . . . Ardeant licet flammis, & ignibus traditi, vel obiecti beſtiis animas ſuas ponant : non erit illa fidei corona, ſed pœna perfidiæ; nec religioſæ virtutis exitus glorioſus, ſed deſperationis interitus.* Et S. Auguſtinus *Lib. IV. de baptiſ. cap.* XVII. hæc ſcribit : *Neque baptiſma hæretico prodeſt quamvis Chriſtum confeſſus, extra Eccleſiam fuerit occiſus . . . . Hoc veriſſimum eſt. Extra Eccleſiam quippe occiſus, caritatem non habuiſſe convincitur.*

VII. Quæſt. I. *An martyrium ſuppleat in adultis vices baptiſmi fluminis, ſeu aquæ?* Reſp. Affirmant omnes tum Patres, tum Theologi. S. Auguſtinus *Lib. XIII. de Civ. Dei cap.* VII. hæc ſcribit. *Quicumque, etiam non percepto regenerationis lavacro, pro Chriſti confeſſione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum ſi abluerentur ſacro fonte baptiſmatis. Qui enim dixit : Si quis non renatus fuerit ex aqua & ſpiritu, non intrabit in regnum cælorum : alia ſententia iſtos facit exceptos, ubi non minus generaliter dicit : Qui me confeſſus fuerit* &c. S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXVI. *art.* 11. & in *IV. diſt.* IV. *art.* 3. *quæſtiunc.* 3. hanc producit rationem. Baptiſmus aquæ eſt ſimilitudo mortis Chriſti. Sed martyrium expreſſior eſt Chriſti mortis imago : nam ille figura dumtaxat, hoc vera eiuſdem imitatio eſt. Porro ſi Chriſtus ſuam gratiam iis confert qui lavacro aquæ ſuam repræſentant mortem, potiori iure ſuam gratiam donat iis qui ſanguinis effuſione ſuam imitantur, nedum repræſentant, paſsionem.

VIII. Sed potiſsima huius veritatis ratio & ab ipſo Evangelio, & ab Eccleſiæ traditione repetitur. *Matth.* x. hæc habentur. *Omnis qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in cælis eſt.* Eccleſia pro martyribus nec preces, nec ſacrificia offert; ſed eorum patrocinia, & interceſsionem implorat. Plurima Patrum teſtimonia afferre poſsem, quæ brevitatis ſtudio prætereo.

IX. Quæſt. II. *Utrum martyrium parvulis loco baptiſmi inſerviat?* Reſp. Sententia adfirmativa & communis, & vera eſt. Eccleſia quippe infantes ab Herode trucidatos ut martyres colit, in quorum laudem canit : *Cuius præconium innocentes martyres non loquendo, ſed moriendo confeſſi ſunt.* Nec aliquis Patrum illorum circumciſioni, ſed omnes martyrio gloriam tribuunt, nulla facta circumciſionis mentione. Quin improbabile non eſt aliquos fuiſse incircumciſos. S. Bernardus hæc in Sermone de Innocentibus ſcribit. *Ille pro Chriſto trucidatos infantes dubitet inter*

mar-

Digitized by Google

martyres coronari qui regeneratos in Chriſto non credit inter adoptivos filios numerari. Alioquin quomodo coævos ſibi pueros puer ille qui natus eſt nobis, non contra nos, pateretur occidi, quod utique ſolo nutu poterat prohibere, niſi melius aliquid eis provideret? Ut quemadmodum ceteris infantibus tunc quidem circumciſio, nunc vero baptiſmus ſine ullo propriæ voluntatis uſu ſufficit ad ſalutem, ſic nihilominus pro eo ſuſceptum martyrium illis proficeret ad ſanctitatem. Fallitur itaque Armacanus, dum circumciſioni, non martyrio, iſtorum infantum ſalutem tribuit. Aliorum opinationes de horum Innocentum martyrio refellit S. Thomas 2. 2. *quæſt.* cxxiv. *art.* 1. ad 1. *Quidam dixerunt, quod in Innocentibus acceleratus eſt miraculoſe liberi arbitrii uſus, ita quod etiam voluntarie martyrium paſſi ſunt. Sed quia hoc per auctoritatem Scripturæ non comprobatur, ideo melius dicendum eſt, quod martyrii gloriam, quam in aliis propria voluntas meretur, illi parvuli occiſi per Dei gratiam ſunt aſſecuti. Nam effuſio ſanguinis propter Chriſtum vicem gerit baptiſmatis. Unde ſicut in pueris baptizatis per gratiam baptiſmalem meritum Chriſti operatur ad gloriam obtinendam; ita & in occiſis propter Chriſtum meritum martyrii Chriſti operatur ad palmam martyrii conſequendam. Unde Auguſtinus dicit in quodam ſermone de Epiph.... quaſi eos alloquens: Ille de veſtra corona dubitabit in paſſione pro Chriſto qui etiam parvulis baptiſmum prodeſſe non æſtimat Chriſti. Non habebatis ætatem qua in paſſurum Chriſtum crederetis; ſed habebatis carnem in qua pro Chriſto paſſuro paſſionem ſuſtineretis.* Heinc ſequitur, illos omnes qui ante adventum Chriſti Domini propter eiuſdem fidem, & iuſtitiam occiſi fuerunt, veris martyribus accenſendos eſſe. Nam fides iuſtorum antiquorum reſpiciebat Chriſtum venturum, ſicut noſtra fides reſpicit Chriſtum qui iam venit. Heinc S. Auguſtinus in *Pſal.* lxiii. primum martyrem fuiſſe Abelem teſtatur.

X. Quæſt. III. *Utrum martyrium ſuppleat vices baptiſmi aquæ ex opere operato?* Reſp. Aliqui contendunt, martyrium culpam remittere, & iuſtificare ſolum ex opere operantis. Alii docent, parvulis martyrium culpam remittere ex opere operato, adultis vero ex opere operantis. Ita docent Canus, & Sotus. Sed communis, & vera ſententia defendit, tam adultos, quam parvulos martyrium iuſtificare ex opere operato. Ratio videtur manifeſta. Nam baptiſmus ſanguinis baptiſmo aquæ comparatur. Ergo ſi baptiſmus aquæ ex opere operato gratiam producit, deletque culpam; potiori iure id contedendum eſt baptiſmo ſanguinis, qui illo excellentior, & præſtantior eſt, ut vidimus. Si tota baptiſmi ſanguinis efficacitas penderet ex opere operantis, ſeu ex caritate; fruſtranea & ſuperflua eſſet partitio in baptiſmum flaminis, & ſanguinis. Accedit ferventiorem ardere poſſe caritatis ignem in confeſſoribus quam in aliquo martyre; nec propterea illi martyrii lauream aſſequuntur.

XI. Hanc ſententiam docet S. Thomas in *IV. diſt.* iv. *quæſt.* iii. *art.* 3. *quæ-*

ſiunc. 3. *ad* 1. his verbis. *Baptiſmus ſanguinis non habet hoc tantum ex operante, neque quantum ad pœnam, qua aliquis martyrium explicet, quam contingit non eſſe ſufficientem ad ſatisfaciendum pro peccato; neque quantum ad devotionem iuſtæ voluntatis, quia contingit quod voluntate maiori caritate informata aliquis ſine martyrio non poteſt ab omni culpa liberari: ſed hoc habet ex imitatione paſſionis Chriſti: unde de martyribus dicitur Apocal.* VII. *Laverunt ſtolas ſuas in ſanguine Agni*. Similia docet 2. 2. *quæſt.* CXXIV. *art.* 1. *ad* 1. Quam doctrinam tradit etiam Annibaldus in IV. diſt. IV. quæſt. unic. art. 4. *Baptiſmus ſanguinis non habet ſupplere effectum baptiſmi fluminis ex opere operante, ſicut obiiciebatur, ſed ex imitatione paſſionis Chriſti*.

XII. Quæſt. IV. *Quænam diſpoſitiones requiruntur in adultis ad ſuſcipiendum baptiſmum ſanguinis?* Reſp. Prævias diſpoſitiones in adultis neceſſarias eſſe ad martyrium ſuſtinendum, vera ſententia docet. Prima eſt voluntaria acceptatio mortis in fidei odium illatæ. Martyrium enim actus fortitudinis eſt, & caritatis. Ergo neceſſaria eſt deliberata electio. Quare qui fugiens, aut dormiens a perſecutore necaretur, martyr non haberetur. Si tamen deliberate martyrium quis acceptaſſet, & hanc voluntatem non retractaſſet, ſi in odium fidei occideretur dormiens, vel fugiens, martyr eſſet. Altera diſpoſitio eſt, ut martyrium acceptetur ob fidem Chriſti, & ex motivo ſupernaturali per fidem propoſito. Neceſſaria eſt quoque caritas ſaltem initialis & imperfecta: quoniam, ut S. Thomas 2. 2. *quæſt.* CXXIV. *art.* 2. *ad* 2. docet, *ad actum martyrii inclinat quidem caritas ſicut primum, & principale motivum per modum virtutis imperantis, fortitudo autem ſicut motivum proprium per modum virtutis elicientis. Et inde eſt quod martyrium eſt actus caritatis ut imperantis, fortitudinis autem ut elicientis. Inde etiam eſt quod utramque virtutem manifeſtat. Quod autem ſit meritorium, hoc habet ex caritate, ſicut & quilibet virtutis actus: & ideo ſine caritate non valet*. Martyrium dicitur actus perfectiſſimæ caritatis, non hoc in ſenſu, ut caritas perfectiſsima illud ſemper antecedat, ſed obiective, aut effective, quatenus vi ſua caritatem producit. Neceſſe eſt ut præcedat caritas inchoata, & imperfecta, tamquam diſpoſitio requiſita: quæ poſtea vi ipſius martyrii perfecta evadit.

XIII. Adulti qui alicuius peccati conſcii ſibi ſunt, purgare conſcientiam ſuam debent eo modo quo ad baptiſmum aquæ, aut pœnitentiam ſe ſe diſponerent. Si catechumenus eſt, baptiſmum præmittere debet; & ſi baptiſmo tinctus ſit, confeſsionem, dum opportunitas adſit. Quæ omnia Eecleſiæ diſciplina confirmantur. Nam, perſecutione ſæviente, aut imminente, Epiſcopi animabant omnes tum catechumenos, tum fideles aut ad baptiſma ſuſcipiendum, aut ad pœnitentiam præmittendam, & ad Euchariſtiæ participationem, ut his roborati præſidiis, fortiores, alacrioreſque fierent ad certamen luctamque ſuſtinendam. Quot mar-

Digitized by Google

martyres catechumeni, in carceribus detenti, a ſociis baptizari poſtulabant. S. Romanus, victima iam pro Chriſto deſtinata, S. Laurentium urgebat: *Feſtina me baptizare*. Alii latebras, & ſpeluncas petebant, non ut martyrium declinarent, ſed ut commodum quærerent aut baptiſmi ſuſcipiendi, aut pœnitentiæ peragendæ. Omnes denique, ut milites Chriſti, ieiuniorum, precum, piorumque operum arma induebant, ut fortiores in futura pugna evaderent. Et hæc pauca de martyrio dicta obiter ſufficiant.

CAPUT IX.

De miniſtro baptiſmi.

I. Triplex baptiſmi miniſter. 1. Ordinarius ex officio. 2. Extraordinarius ex delegatione. 3. Neceſsitatis. Miniſter ordinarius, & ſolemnitatis Epiſcopus primum. Epiſcopis enim, tamquam Apoſtolorum ſucceſſoribus, dictum eſt: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes* &c. Epiſcopi ſunt diſpenſatores myſteriorum Dei, & poteſtate completa præditi ſunt in myſticum Chriſti corpus. Poſt Epiſcopos Presbyteri ſunt miniſtri ordinarii baptiſmatis: idque declarat Concilium Florentinum in decreto ad Armenos: *Miniſter huius ſacramenti eſt Sacerdos, cui ex officio competit baptizare*. Quamquam autem Presbyteri vi ſuæ ordinationis poteſtatem habeant ſolemni ritu baptizandi, ſintque ordinarii miniſtri; dependent tamen in exercitio ab Epiſcopis. Quare dum olim Epiſcopi baptizabant diebus ſolemnibus, licitum non erat Presbyteris idem præſtare: & etiam nunc, ſi Parochus præſens ſit, non debet Sacerdos baptizare, eo inconſulto.

II. Diaconus, non ex officio, ſed ex commiſſione adminiſtrare ſacramentum baptiſmi valet, ad exemplum Philippi Diaconi, qui baptizavit Eunuchum Reginæ AEthiopum, & cum prædicaſſet Samaritanis, eoſdem baptizavit, ut legitur Act. VIII. *Cum vero crediđiſſent Philippo evangelizanti de regno Dei, in nomine Ieſu Chriſti baptizabantur viri, ac mulieres*. Quamquam Diaconus vi ſuæ ordinationis poteſtate careat baptizandi; tamen, cum ordo Diaconatus proxime accedat ad Presbyteratum, conſequitur ut gravi, licet non extrema, neceſsitate urgente baptizare & privatim, & ſolemniter poſsit; puta, ſi Parochus ſit ægrotus, & deſit Sacerdos; ſi differri abſque gravi incommodo baptiſmus nequeat.

III. Laici ſunt miniſtri, non ex officio, neque ex delegatione, ſed ſolius neceſſitatis abſque tamen ſolemni ritu. Plura obvia ſunt antiquorum Patrum teſtimonia; ſed ſat eſt referre deciſionem Concilii Florentini in decreto ad Armenos, ubi hæc ſtatuta ſunt. *In caſu autem neceſſitatis non ſolum Sacerdos, vel Diaconus, ſed etiam laicus, & mulier, immo etiam paganus, & hæreticus, baptizare poteſt; dummodo*

ria, ſed ſacramento. Quare peccaret & ipſe Sacerdos, ſi conſentiret; neque ex Sacerdotis conſenſu laicus culpam minueret, ſublata gravi ratione præſtandi talis conſenſus: quia ſacramenti dignitas excelſa poſtulat ut per Sacerdotem, ſi fieri poteſt, adminiſtretur.

VII. Quæſt. III. *Peccat ne mortaliter laicus qui in neceſſitate, præſente Diacono, baptizat?* Reſp. Mortaliter peccare laicum baptizantem in præſentia Diaconi, docent Vaſquez *diſp.* CXLVII. *cap.* V. Reginaldus *Lib. XX. num.* 44. Filliucius *tract.* II. *num.* 82. Ioannes de la Crux *Part. II. quæſt.* II. *dub.* I. Venialiter tantum peccare probabiliter Leander defendit *quæſt.* VIII. laudatque Laymanum, Bonacinam, & alios, quibus adhæret P. Viva *quæſt.* I. *art.* 5. *num.* 4. quia, inquiunt, Diacono non competit baptizare ex officio. Prior ſententia videtur probabilior: quia licet ſoli Sacerdoti ex officio tributum ſit ius baptizandi, abſente tamen Sacerdote, munus iſtud Diacono convenit, & poſt Diaconum ceteris Clericis. Porro falſum eſt, in caſu neceſſitatis ius baptizandi non devolvi ad eos qui ceteris præſtant. Ordo enim hierarchiæ, naturali divinoque iure præſcriptus, ſervari debet ſemper, niſi neceſſitas impediat. Et qui hunc violant, graviter eos peccare, probabilius mihi cum laudatis Theologis videtur. Hanc ſententiam præter citatos Auctores defendunt Henricus a S. Ignatio *Lib. II. cap.* X. Vanroy *cap.* IV. Farvacqueſius *cap.* IV. Laurentius Berti *Lib. XXXI. cap.* XII. Immo fatetur Leander, in hanc concedere ſententiam P. Suarez *diſp.* XXXI. *ſec.* 4. addit tamen, eum oppoſitum docere *diſp.* XXII. *ſec.* 2. Sed, miſſis controverſiis, ſervandus ordo eſt ab Eccleſia præſcriptus. Sacerdos non baptizet, præſente Parocho, niſi conſentiat; nec Diaconus præſente Sacerdote; nec Clerici præſente Diacono; nec laici præſentibus Clericis; nec femina, præſente maſculo. Femina tamen quandoque præfertur viro, aut formam ignoranti, aut pudori conſulendi cauſſa.

VIII. Quæſt. IV. *Laicus baptizans ſine neceſſitate incurrit ne irregularitatem?* Reſp. Si ſolemni ritu baptizet, adfirmat Leander *diſp.* IV. *quæſt.* X. & citat Suarez, Navarrum, Filliucium, Sotum, & alios. Idque determinatum eſt cap. I. *de Clerico non ordinato*. Quare hæc ſententia vera eſt. Negat vero Leander cum aliis, laicum privatim abſque ſolemnitate baptizantem incurrere irregularitatem. Sed etiam hoc in caſu adfirmant Paludanus, Sylveſter, Angelus, La Cruz. Quid in hac opinionum diverſitate dicendum? Auctoritas *Lib. V. Decret. tit.* XXVIII. *cap.* I. hæc eſt. *Si quis baptizaverit, aut aliquod divinum officium exercuerit, non ordinatus, propter temeritatem abiiciatur ab Eccleſia, & numquam ordinetur.* Sermo videtur eſſe de Clerico non ordinato, & de laico ſolemni ritu exercente officium proprium Clerici ordinati. Ideo videtur non contrahere irregularitatem laicum qui privatim, & ſine ſolemnitate baptizaret.

IX. Quæſt. V. *An unus miniſter poſſit unica aſperſione plures baptizare?* Reſp. Ad-

Adfirmant communiter omnes, probantque exemplo S. Petri, qui plurimos una die baptizavit. Tum quia non mutatur ſenſus formæ, inquit S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxvi. *art.* 5. *ad* 4. per hoc quod dicatur, *Ego vos baptizo*, cum *τὸ vos* nil aliud ſignificet, niſi *te*, & *te*. Qui vero ſic baptizarent abſque neceſſitate, peccarent, & quidem mortaliter; ut docent Scotus, Gabriel, AEgidius, Filliucius, Hurtado. Leander vero conſueto ſuo *probabiliter* quæſt. xiii. contendit, hunc venialiter tantum peccare: quia, inquit, *adminiſtrare ſacramentum contra uſum Eccleſiæ non gravis materia, ſed levis iudicari debet*. Sed hæc ratio futilis, & falſa eſt; immo e contrario diſciplinam, & ritum Eccleſiæ in adminiſtratione ſacramentorum pervertere, gravis materia iudicari debet. Quare opinio Leandri, & aliorum quos citat, mihi falſa eſt.

X. Quæſt. VI. *Si duo eſſent quorum unus manibus, alter lingua careret, poſſent ne valide & licite baptizare, neceſſitate urgente?* Reſp. Adfirmat Caietanus *III. Part. quæſt.* lxvii. Leander *quæſt.* xvi. de more reſpondet, id probabiliter verum eſſe, & varios Auctores citat. Paludanus quoque in *IV. diſt.* v. huic accedit opinioni: quia inquit, iſtos homines, unum elinguem, alterum brachiis truncatum unum repræſentare hominem, & eum qui loquitur propria lingua, aliena vicaria manu baptizare. Piæ ſpeculationes iſtæ ſunt. Reſpondet S. Thomas III. Part. quæſt. lxvi. art. 5. ad 4. *Si convenirent duo, quorum unus eſſet mutus, qui non poſſet proferre verba, & alius carens manibus, qui non poſſet exercere actum, non poſſent ambo ſimul baptizare, uno dicente verba, & alio exercente formam.* Nullum ergo eſſet præfatum baptiſma, & ſaltem ſub conditione repetendum. Addit ibidem S. Thomas, *quod plures non poſſunt ſimul baptizare: quia actus multiplicantur ſecundum multiplicationem agentium, ſi perfecte ab unoquoque agatur*. Quæ verba non ſic intelligenda ſunt, ut ſi ſinguli proferrent formam, applicarentque materiam cum intentione neceſſaria, non baptizarent. Supra enim *cap.* vii. *quæſt.* iii. dixi, validum eſſe hoc baptiſma. Sed hæc doctrina S. Thomæ eo pertinet, ut omnes partialiter ſimul baptizantes formam immutarent, dicerentque, *Nos te baptizamus*; non ſinguli, *Ego te baptizo*. Ita ſe explicat ibidem Doctor ſanctus. *Quod autem dicitur NOS, non eſt idem dicere, quod* ego, *&* ego, *ſed* ego, *&* tu: *& ſic iam mutaretur forma*. In hoc ergo quod plures baptizarent, dicentes, *Nos te baptizamus*, iuxta S. Doctorem, forma mutaretur. Sed clarius hanc doctrinam exponit Angelicus *quæſt.* lxvii. *art.* 6. ubi hæc habet. *Sed conſiderandum eſt, quod ex tali forma*, Nos te baptizamus, *exprimitur talis intentio, quod plures conveniant ad unum baptiſmum conferendum. Quod quidem videtur eſſe contra rationem miniſterii. Homo enim non baptizat niſi ut miniſter Chriſti, & vicem eius gerens. Unde ſicut unus eſt Chriſtus, ita oportet eſſe unum miniſtrum, qui Chriſtum repræſentet. Propter quod ſignanter Apoſtolus dicit Epheſ.* iv. Unus Dominus, una fides, unum ba-

baptiſma. *Et ideo contraria intentio videtur excludere baptiſmi ſacramentum. Si vero uterque diceret*, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, *uterque exprimeret ſuam intentionem, quaſi ipſe ſingulariter baptiſmum conferret: quod poſſet contingere in eo caſu in quo contentioſe uterque aliquem baptizare conaretur: & tunc manifeſtum eſt quod ille qui prius verba proferret, daret baptiſmi ſacramentum; alius vero, quantumcumque ius baptizandi haberet, nihil faceret: &, ſi verba pronuntiare præſumeret, eſſet puniendus, tamquam rebaptizator. Si autem omnino ſimul ambo verba proferrent, & hominem immergerent, aut aſpergerent, eſſent puniendi de inordinato modo baptizandi, & non de iteratione baptiſmi: quia uterque intenderet non baptizatum baptizare; & uterque, quantum eſt in ſe, baptizaret. Nec traderent aliud, & aliud ſacramentum; ſed Chriſtus, qui eſt unus interius baptizans, unum ſacramentum per utrumque conferret.*

XI. Quæſt. VII. *Si duo tantum eſſent periclitanti puero præſentes, obſtetrix, & Sacerdos excommunicatus, quis horum adminiſtrare baptiſmum deberet?* Reſp. Leander *tract.* 11. *de excom.* §. 1. contendit, præferendum eſſe Sacerdotem excommunicatum: quia adminiſtrare ſacramentum abſque ſolemni ritu non eſt actus ordinis. Communior, & mihi probabilior omnino eſt, præferendum eſſe laicum, ſive obſtetricem. Quoniam Sacerdos excommunicatus eſt ſegregatus, & reciſus a corpore Eccleſiæ. Porro mulier catholica præferenda eſt in baptiſmi miniſterio homini ab Eccleſia ſeparato, & ſatanæ tradito. Nec obſtat, Sacerdotem excommunicatum in extrema neceſſitate abſolvere poſſe: quoniam in nullo caſu laicus abſolutionem impertire poteſt; idcirco diſpar eſt ratio. Hanc ſententiam defendunt Navarrus, Sylveſter, & plures alii.

XII. Quæſt. VIII. *Valide ne quis baptizare ſeipſum poſſet, extrema urgente neceſſitate?* Reſp. Negat S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXVI. *art.* 5. *ad* 4. inquiens: *Nullus poteſt baptizare ſeipſum, propter quod & Chriſtus a Ioanne voluit baptizari.* Hoc idem docet Innocentius III. *Lib. III. Decret. tit.* XLII. reſcribens Theodorico Metenſi Epiſcopo, cui declarat, baptizandum ab alio eſſe *qui in mortis articulo conſtitutus, in aquam ſeipſum immerſit, dicens: Ego baptizo me in nomine Patris &c.* Quoniam, ſubdit Pontifex, *inter baptizantem & baptizatum debet eſſe diſcretio; ſicut ex verbis Domini colliigiur: Ite, baptizate omnes gentes* &c. Nec obeſt, olim laicos propria manu ſumpſiſſe Euchariſtiam, viros quidem nuda dextera, mulieres vero nitido tecta linteamine: quoniam quemadmodum quiſque poteſt ſeipſum nutrire, ſecus generare; ita quiſque poteſt ſeipſum cæleſti epulo reficere, ſecus ſpiritualiter gignere. Sententia hæc communis eſt.

XIII. Quæſt. IX. *An Parochus peccet qui, ut ſaluti infantis conſulat, privatim baptiſmum adminiſtrat domi, expectans patrinum aut de longinquo venturum, aut alio negotio diſtentum, ut in Eccleſia ſolemnem ritum peragat?* Reſp. Parochus iſte pec-

Digitized by Google

peccare videtur : quia in Concilio Viennenſi ſub Clemente V. ut ex Clementina *Lib. III. tit. xv. cap. unic.* vetitum eſt *ne quis in aulis, vel cameris, aut aliis privatis domibus, ſed dumtaxat in Eccleſiis, in quibus ſunt ad hoc fontes ſpecialiter deputati, aliquos (niſi Regum, vel Principum, quibus valeat in hoc caſu deferri, liberi extiterint, aut talis neceſſitas emerſerit propter quam nequeat ad Eccleſiam abſque periculo propter hoc acceſſus haberi) audeat baptizare; qui autem ſecus præſumpſerit, aut ſuam in hoc præſentiam exhibuerit, taliter per Epiſcopum ſuum caſtigetur, quod alii attentare ſimilia non præſumant*. Similia præſcribit S. Pius V. in Rituali. *Itaque, neceſſitate excepta, in privatis locis nemo baptizare debet, niſi forte ſint Regum, aut magnorum Principum filii, id ipſis depoſcentibus; dummodo id fiat in eorum Capellis, ſeu Oratoriis, & in aqua baptiſmali benedicta*. Quid quod clinici, de quibus ſupra dictum eſt, non promovebantur ad gradum Presbyterii, quod eſſent domi graviter decumbentes baptizati? Olim ipſi Reges, eorumque liberi ad baptiſteria accedebant; ut de Theodoſio iuniore narrat Baronius ad annum 401. & de Clodoveo, eiuſque filio in vita S. Remigii Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus. Verum hodie plurimi Regum, magnorumque Principum privilegio frui volunt. Nimis enim alicubi frequens abuſus eſt, quo plures vel in ipſa ſpirituali regeneratione ſecerni a communi chriſtiano populo ambiunt; ac ſi Chriſtus Dominus diſcrimen aliquod conſtituiſſet in tanti beneficii conceſſione, & non æqualiter omnes ad æternam vitam regeneraret. Neque dicas, hodie ſuperiores, ad hanc diſciplinam quod attinet, diſpenſare. Quoniam mea non intereſt in aliorum inquirere diſpenſationes; ſed quid ſacramenti dignitas poſtulet, quid ſacri canones præcipiant, explicare, atque ſacrorum rituum obſervantiam ſuadere.

XIV. Quæſt. X. *Parentes baptizare ne proprios filios valent, neceſſitate urgente: & an amittant ius debiti petendi?* Reſp. Sententia adfirmans communis, & vera eſt quantum ad primam partem : quoniam in extremæ neceſſitatis caſu nemo a miniſtrando baptiſmo excluditur. Quantum ad ſecundam ſimiliter adfirmant omnes, parentes qui in extrema neceſſitate baptizarent, non amittere ius petendi debiti. Quid, ſi extra neceſſitatem pater, præſentibus multis qui baptizare poſſent, filium ſuum tingeret? Leander ut quid probabilius adfirmat, neque tum patrem amittere ius ad debitum petendum : quia, inquit *quæſt.* XXXII. nullo textu, nulloque iure evinci poteſt, patrem hoc ius amittere. Et pro hac opinione citat Suarez, Hurtadum AEgidium. S. Thomas in *Supplem. quæſt.* LVI. *art.* I. oppoſitum docet his verbis. *Sed quantum ad actum matrimonii eſt diſtinguendum : quia aut ſpiritualis cognatio inducitur cauſa neceſſitatis, ſicut cum pater baptizat filium in articulo mortis; & tunc non impedit actum matrimonii ex neutra parte : aut inducitur extra caſum neceſſitatis ex ignorantia; & tunc ſi ille ex cuius actu inducitur,*

Digitized by Google

tur, diligentiam adhibuit, eſt eadem ratio, ſicut & de primo: aut ex induſtria extra caſum neceſſitatis; & tunc ille ex cuius actu inducitur, amittit ius petendi debitum; ſed tamen debet reddere, ſi petatur: quia ex culpa eius non debet aliquod incommodum alius reportare. Falſum eſt quod Leander aſſerit, nulla probari lege poſſe, parentem, extra neceſſitatis caſum baptizantem, privatum manere iure debiti petendi. Nam illa lex quæ decernit cognationem ſpiritualem contrahi inter baptizantem & parentes baptizati, eadem obicem ponit matrimonii uſui.

XV. Quæſt. XI. *Validum ne baptiſma eſt, a Pagano, aut Iudæo adminiſtratum?* Reſp. Primis Eccleſiæ ſæculis de talis baptiſmi validitate a pluribus dubitatum fuit, & ab aliquibus declaratus nullus talis baptiſmus. Agrippinus Carthaginenſis, S. Cyprianus, & plures alii, qui tertio ſæculo nullum eſſe baptiſmum ab *hæreticis* adminiſtratum aſſerebant, potiori iure infidelium baptiſma improbabant. S. Auguſtinus anceps hæſit, an baptiſma ab infidelibus adminiſtratum validum eſſet. Nam *Lib. II. contr. epiſt. Parmen. cap.* XIII. inquit. *Alia quæſtio eſt, utrum & ab iis qui numquam fuerunt Chriſtiani, poſſit baptiſmus dari? Nec aliquid temere adfirmandum eſt ſine auctoritate tanti Concilii, quantum tantæ rei ſufficit.* Fuſius explicat hanc ſuam ambiguitatem *Lib. VII. de baptiſ. contr. Donatiſt. cap.* IIII. in adfirmantem tamen partem inclinat. Sæculo IX. dubitaſſe Bulgaros de baptiſmi validitate collati a Iudæo, vel Pagano, colligitur ex reſponſis Nicolai I. Sed S. Stephanus Papa adverſus Cyprianum, alioſque Orientis Epiſcopos definivit, validum eſſe baptiſmum ab hæreticis adminiſtratum: & Nicolaus I. Bulgaris reſpondit, valere baptiſmum adminiſtratum ſive a Iudæo, ſive a Pagano: & Eugenius IV. in decreto ad Armenos declaravit, in neceſſitatis caſu etiam Paganos baptizare poſſe. Et hæc eſt hodie univerſalis Eccleſiæ doctrina. Hæc omnia docet S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXVII. *art.* 5. ubi ait: *Hanc quæſtionem Auguſtinus indeterminatam reliquit... Poſtmodum vero per Eccleſiam determinatum eſt, quod non baptizati, ſive ſint Iudæi, ſive Pagani, poſſunt ſacramentum baptiſmi conferre, dummodo in forma Eccleſiæ baptizent.*

C A P U T X.

De baptiſmi inſtitutione, eiuſque obligatione.

I. A Chriſto Domino inſtitutum baptiſma fatentur omnes cum Catholici, tum hæretici. Inſtitutionis tempus in diſputationem vocatur. Contendunt aliqui, ut Albertus Magnus, & Alenſis, poſt reſurrectionem ſuam Chriſtum baptiſma inſtituiſſe, cum dixit Matth. XXVIII. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes &c.* Scotus cum aliis inſtitutum docet ante paſſionem paullo poſt prædicatio-

tionis exordium, cum Chriſtus miſit diſcipulos ad prædicandum, & baptizandum. Alii hanc inſtitutionem ad tempus referunt quo Chriſtus *Ioan.* III. dixit Nicodemo: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua* &c. Alii denique inſtitutionem hanc illigant tempori quo Chriſtus in Iordane baptizatus eſt.

II. Quæſt. I. *Probabilius ne eſt Chriſtum inſtituiſſe baptiſmum ante mortem, & tempore quo baptizatus in Iordane fuit?* Reſp. Melchior Cano *Lib. VIII. de locis theolog. cap.* v. quamquam prudenter animadvertit poſſe hanc opinionem in utramque partem diſputari, cum evidenter non conſtet iſtius inſtitutionis tempus; fatetur tamen probabiliorem eſſe ſententiam quæ inſtitutum baptiſmum defendit ante paſſionem, & tempore quo Chriſtus in Iordane baptizatus eſt; ut docent S. Auguſtinus, S. Ambroſius, Magiſter Sententiarum, S. Thomas, & graviores Theologi, quin & ipſe Catechiſmus Romanus.

III. Prima pars oſtenditur. *Ioan.* III. dicitur: *Venit Ieſus, & diſcipuli eius in terram Iudæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat.* Rurſus cap. IV. *Ut ergo cognovit Ieſus quia audierunt Phariſæi, quod Ieſus plures diſcipulos facit, & baptizat quam Ioannes (quamquam Ieſus non baptizaret, ſed diſcipuli eius) reliquit Iudæam, & abiit iterum in Galilæam.* Teſtimonia hæc baptiſmi inſtitutionem produnt; cum inſtitutio uſum præcedat. Neque reponi poteſt, Chriſti diſcipulos Ioannis baptiſmum adminiſtraſſe. Nam orta æmulatio inter utriuſque, Chriſti, & Ioannis, diſcipulos, quod plures ad Chriſtum quam ad Ioannem, baptiſmum percepturi accederent, clare oſtendere videtur utriuſque baptiſmatis diverſitatem. Quid quod invicem diſputabant, utra melior eſſet purificatio? Ergo duo erant baptiſmata. Accedit, diſcipulos Chriſti illud miniſtraſſe baptiſma quod a Chriſto ipſi ſuſceperant. Quamquam enim Chriſtus paſſim plebem non baptizaret per ſe, ſed per diſcipulos; veriſimile tamen eſt, ipſum diſcipulis ſuis propriis manibus baptiſmum adminiſtraſſe; ut S. Auguſtinus *epiſt.* CCLXV. ad Seleucianum, alias XVIII. inquit. *Baptizabat non per ſeipſum, ſed per diſcipulos ſuos, quos intelligimus iam fuiſſe baptizatos ſive baptiſmo Ioannis, ſicut nonnulli arbitrantur, ſive, quod magis credibile eſt, baptiſmo Chriſti. Neque enim baptizandi miniſterium defugeret, ut haberet baptizatos ſervos, per quos ceteros baptizaret, qui non defugit memorabilis illius humilitatis miniſterium, quando eis lavit pedes.* Subdit ibidem S. Pater, utique in Evangelio non legi baptizatos a Chriſto diſcipulos; at plura facta ſcimus quæ ſcriptis commendata non fuerunt. *Sed non omnia quæ facta ſunt, etiam ſcripta inveniuntur; verumtamen facta eſſe ex ceteris documentis probantur. Scriptum eſt, quando baptizatus eſt Apoſtolus Paulus, & ſcriptum non eſt, quando baptizati ſunt alii Apoſtoli; verumtamen etiam ipſos baptizatos intelligere debemus.* Tandem ante paſſionem Sacerdotio initiatos Apoſtolos, & Euchariſtiæ participes effectos fuiſſe legimus. Ergo tincti iam erant; cum baptiſmus ſit aliorum ſacramentorum ianua.

IV.

Digitized by Google

IV. Altera quoque pars, nempe tunc Chriſtum inſtituiſſe baptiſmum cum ipſe in Iordane baptizatus fuit, conformior eſt SS. Patribus, eamque docet S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxvi. *art.* 2. & Catechiſmus Concilii Tridentini *Part. II. de baptiſ.* §. 20. ubi hæc habentur. *Tunc a Domino hoc ſacramentum inſtitutum eſſe perſpicitur, cum ipſe a Ioanne baptizatus ſanctificandi virtutem aquæ tribuit. Teſtantur enim Gregorius Nazianzenus, & Auguſtinus, eo tempore aquæ vim generandi, in ſpiritualem ſcilicet vitam, datam eſſe. Et alio loco ita ſcriptum reliquit:* Ex quo Chriſtus in aqua mergitur, ex eo omnia peccata abluit aqua: *& alibi:* Baptizatur Dominus, non mundari indigens, ſed tactu mundæ carnis aquas mundans, ut vim abluendi habeant. *Atque ad eam rem illud maximo argumento eſſe potuit, quod tum ſanctiſſima Trinitas, in cuius nomine baptiſmus conficitur, numen ſuum præſens declaravit. Vox enim Patris audita, Filii perſona aderat, & Spiritus ſanctus in columbæ ſpecie deſcendit: præterea cæli aperti ſunt, quo nobis iam per baptiſmum licet aſcendere.* Hæ ſunt rationes cur Chriſtus Dominus baptizari voluit, & quæ tunc inſtitutum baptiſmum declarant.

V. Quæſt. II. *Quando lex baptiſmi obligare cœpit?* Reſp. Duplex eſt ſententia. Altera contendit, hanc legem obligaſſe ſtatim poſt reſurrectionem, cum Chriſtus dixit: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos* &c. Nam peracta reſurrectione, deſiit lex antiqua, & Sacerdotium vetus in novum translatum eſt. Altera defendit, obligationem cœpiſſe ſolum tempore Pentecoſtes: quia tunc ſolum ſufficienter promulgata fuit. At diſtinguenda eſt promulgatio, quæ ſubditis notitiam legis declarat, a promulgatione, quæ eſt ipſa publicatio legis. Cum Princeps ſolemniter legem ſuam pronuntiat, & publicat, lex iſta vim obligandi habet; quamquam ſubditi ad eiuſdem obſervationem non aſtringantur, uſque dum legem invincibiliter ignorant. Tum ergo lex baptiſmi vim natura ſua obligandi obtinuit cum primum a Chriſto Domino publicata fuit. Verum ſi plura de hoc cupis, conſule quæ ſcripſi *Tom. VI. differt.* iii. *de Leg.*

CAPUT XI.

De baptiſmi neceſſitate.

I. Duplex neceſſitas, medii, & præcepti. Illud eſt neceſſarium primo modo, ſine quo aut in re, aut in voto, nullo modo obtineri finis valet; uti ſunt baptiſmus, & pœnitentia. Neceſſarium ſecundo modo dicitur quod præcepto imponitur, & ſine peccato omitti nequit; haberi tamen ſine eo ſalus poteſt, quoties vel ex ignorantia, vel ex alio obſtaculo eiuſdem obſervantia impeditur. Nulla vero ignorantia, nulla impoſſibilitas ſuffragatur reſpectu eorum quæ ſunt ne-

ceſſaria neceſſitate medii. Poteſt quis invincibiliter ignorare baptiſmi legem; at non propterea gratiam quæ vi eiuſdem infunditur, aſſequitur. Quo in caſu negative ob gratiæ defectum, & poſitive ob peccatum ſive originale, ſive actuale damnationem incurrit. Hoc eſt etiam diſcrimen inter neceſſitatem medii, & præcepti: quod præcepti obſervatio reſpectu illius qui poteſt, & tenetur ad eiuſdem obſervantiam, neceſſaria eſt neceſſitate medii, cum hac tamen diverſitate, ut communiter Theologi animadvertunt, quod iis quæ abſolute neceſſaria ſunt neceſſitate medii, gratia annexa eſt neceſſaria ad ſalutem; ut patet in baptiſmo, & pœnitentia: obſervatio autem præcepti negative tantum neceſſaria neceſſitate medii dicitur ad ſalutem, ne propter præcepti violationem impedimentum aliquod ad ſalutem ponatur, & culpa perpetretur, cui pœna reſpondeat damnationis. Iſtius neceſſitatis diverſitas eodem modo interdum exprimitur in Scriptura divina, ut patet in baptiſmo: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*: & in Eucharistia: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Ex ſubiecta ergo materia diverſa neceſſitas medii, & præcepti colligenda eſt. Si res conferat gratiam abſolute neceſſariam ad ſalutem, ut eſt baptiſmalis; vocatur neceſſitas medii: ſi gratia non ſit abſolute neceſſaria, ut in Euchariſtia; dicitur neceſſitas præcepti.

II. Rurſus quæ cadunt ſub neceſſitate medii, alia ſunt extrinſeca, ut ablutio baptiſmalis; alia ſunt intrinſeca, ut gratia ſanctificans. Quæ ſunt priori modo neceſſaria, ſuppleri poſſunt per fidem, & caritatem cum voto illa ſuſcipiendi; quamvis in re poni ob impedimentum nequeant. Quæ ſunt poſteriori modo neceſſaria, ſuppleri nullo modo poſſunt; ſed ita in re requiruntur, ut impoſſibilis ſit ſalus ſine eiſdem. Quamobrem abſque gratia ſanctificante, reipſa infuſa in anima, nemo ſalvus eſſe poteſt.

III. Tandem votum, ſeu deſiderium alicuius rei neceſſariæ aliud eſt implicitum & generale, ut eſt votum ſervandi omnia Chriſti præcepta, quod ſeiungi a caritate perfecta nequit: fieri enim non poteſt ut quis ſalvus fiat, niſi implicitam ſaltem voluntatem habeat implendi omnia præcepta a Chriſto impoſita. Aliud eſt votum, ſeu deſiderium expreſſum, quod ex rei cognitione oritur; & tunc requiritur quando res eſt neceſſaria neceſſitate medii: quia res iſta tantæ eſt neceſſitatis, ut vel in re, vel in voto haberi debeat.

IV. Hæreticorum plures tum antiqui, tum novatores, baptiſmi neceſſitatem negarunt. Ex antiquis Caiani, Manichæi, Seleuciani baptiſmum reiecere. Ex novatoribus VVicleſus, ut ex Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.* xv. conſtat, baptiſmum ſuperfluum docuit. Eidem ſubſcribit Bucerus.

V. Calvinus *Lib. IV. inſtit. cap.* xv. §. 10. hæc docet. *Iam perſpicuum eſt quam fal-*

falſum ſit quod docuerunt pridem nonnulli, in quo alii perſiſtunt, per baptiſmum ſolvi nos, & eximi ab originali peccato, & a corruptione quæ ab Adam in univerſam poſteritatem propagata eſt. Rurſus clarius ſuam hæreſim exponit §. 20. *Infantes noſtros, antequam naſcantur, ſe adoptare in ſuos pronuntiat Deus, quum ſe nobis in Deum fore promittit, ſeminique noſtro poſt nos. Hoc verbo continetur eorum ſalus. Nec quiſquam in Deum tam contumelioſus eſſe audebit, ut eius promiſſionem effectui ſuo ſufficere per ſe neget. Quantum damni invexerit dogma illud male expoſitum, baptiſma eſſe de neceſſitate ſalutis, pauci animadvertunt: ideoque minus ſibi cavent. Nam ubi invaluit opinio, perditos eſſe omnes quibus aqua tingi non contingit, noſtra conditio deterior eſt quam veteris populi.* Non minori impudentia Sociniani, Calviniſtarum ſoboles venefica, baptiſmi neceſſitatem de medio ſuſtulerunt.

VI. Catholici omnes indicatos hæreticorum errores deteſtantur. Scholaſticorum nonnulli aliquas opiniones Eccleſiæ doctrinæ adverſas docuere. Caietanus in *III. Part. quæſt.* LXVIII. docuit, parvulos ſine baptiſmo decedentes, parentum votis & precibus, præſertim ſigno externo adhibito, ſalvos fieri. Quæ ſententia nulla fuit in Concilio Tridentino cenſura inuſta, opera præſertim Cardinalis Seripandi, ut ex Cardinali Pallavicino *Lib. IX. cap.* VIII. advertit Cl. Laurentius Berti *Lib. XXXI. cap.* XVIII. Gerſonius, Gabriel, Altiſſiodorenſis, S. Bonaventura, Durandus probabiliter præſumi poſſe docent, divinam miſericordiam aut parentum votis, aut aliqua alia via ſalvos facere infantes ſine baptiſmo obeuntes. Cardinalis Sfondrati parvulos ſine baptiſmo decedentes excludit quidem a regno Dei; ſed a peccato præſervari, & a naturalibus bonis non excludi contendit. Recenſitæ opiniones, tamquam arbitrariæ, reiiciendæ ſunt.

VII. Quæſt. I. *Neceſſarius ne baptiſmus eſt neceſſitate medii infantibus ex fidelibus parentibus procreatis?* Reſp. Affirmant omnes Catholici adverſus Calvinum. Ratio evidens eſt. Nam eiuſmodi infantes contrahunt peccatum originale. Sed unicum remedium a Chriſto præſtitutum ad peccatum iſtud abolendum, eſt baptiſma; ut manifeſte conſtat ex Evangelio: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Vana Calvini commenta paucis verbis S. Auguſtinus *ſerm.* CCIV. *alias* XIV. *de verb. Apoſt.* refellit, inquiens: *Chriſtianus es? Chriſtianus, inquis. Audi Evangelium, qui vis non baptizatos parvulos mittere in regnum cælorum: audi Evangelium:* Niſi quis renatus fuerit ex aqua *&c. Domini ſententia eſt. Huic non reſiſtit niſi non Chriſtianus.* Idcirco non Chriſtianus eſt Calvinus, eiuſque gregales, qui Domini ſententiæ pertinaci obſtinatione reſiſtunt.

VIII. Quæſt. II. *Adultis eſt ne neceſſarius baptiſmus neceſſitate medii in re, aut in voto?* Reſp. Sententia affirmans eſt omnium Catholicorum, & conſtat ex evan-

gelicis adductis verbis. Rationem, ex divinis Scripturis hauſtam promit S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxviii. *art.* 1. Nemo aſſequi Chriſti regnum valet, niſi per Chriſtum, & niſi Chriſtum induat, eique incorporetur; ut Apoſtolus *Rom.* v. docet. *Igitur ſicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem; ſic & per unius iuſtitiam in omnes homines in iuſtificationem vitæ*. Hæc autem coniunctio, & myſtica incorporatio cum Chriſto, ſolo baptiſmate fit, teſte eodem Apoſtolo ad Galat. iii. *Quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*. Ergo ſine baptiſmo obtineri regnum Chriſti non poteſt.

VIII. Secunda pars, quod adultis ſufficiat baptiſma in voto, quando reipſa haberi nequeat, colligitur ex ipſa baptiſmi diviſione in baptiſmum fluminis, flaminis, & ſanguinis, ex communi Eccleſiæ conſenſu. Audiamus S. Thomam *III. Part. quæſt.* lxviii. *art.* 2. ubi hæc docet. *Sacramentum baptiſmi dupliciter poteſt alicui deeſſe. Uno modo & re, & voto: quod contingit illis qui nec baptizantur, nec baptizari volunt; quod manifeſte ad contemptum ſacramenti pertinet quantum ad illos qui habent uſum liberi arbitrii. Et ideo hi quibus hoc modo deeſt baptiſmus, ſalutem conſequi non poſſunt: quia nec ſacramentaliter, nec mentaliter Chriſto incorporantur, per quem ſolum eſt ſalus. Alio modo poteſt ſacramentum baptiſmi alicui deeſſe re, ſed non voto; ſicut cum aliquis baptizari deſiderat, ſed aliquo caſu prævenitur morte, antequam baptiſmum ſuſcipiat: & talis ſine baptiſmo actuali ſalutem conſequi poteſt, propter deſiderium baptiſmi, quod procedit ex fide per dilectionem operante, per quam Deus interius hominem ſanctificat, cuius potentia ſacramentis viſibilibus non alligatur. Unde Ambroſius dicit de Valentiniano, qui catechumenus mortuus fuit: Quem regeneraturus eram, amiſi; verum ille gratiam quam popoſcit, non amiſit*. Qui enim per baptiſmum regenerari aqua & ſpiritu deſiderat, corde, licet non corpore, regeneratus eſt, ſubdit Angelicus.

IX. Quæſt. III. *Ut baptiſmus adultis proſit, requiritur ne votum implicitum, aut explicitum eiuſdem*? Reſp. Duplex occurrit ſententia. Recentiores non pauci votum implicitum ſat eſſe defendunt, voluntatem ſcilicet ſervandi totam legem Chriſti, aut ingrediendi Eccleſiam catholicam, aut aſſequendi vitam æternam. Quis audiens Chriſti nomen, deſiderio flagrat eius religioni nomen dandi, eiuſque legem amplectendi, nihil de facto lavacro cogitans, cuius invincibili tenetur ignorantia, ſimile votum ſeu deſiderium ſat eſſe defendunt plures.

X. Oppoſita ſententia mihi eſt probabilior, neceſſarium nempe eſſe votum, ſeu propoſitum explicitum ſuſcipiendi baptiſmi. Baptiſmi enim neceſſitas medii eſt, non præcepti tantum. Porro ſicut fides explicita Trinitatis, & Incarnationis poſt Evangelii prædicationem ad ſalutem neceſſaria eſt iuxta probabiliorem ſententiam; ita baptiſmi ſuſcipiendi propoſitum expreſſum ſit neceſſum eſt. Alioquin non maior baptiſmi quam cuiuſque alterius chriſtianæ legis præcepti neceſſitas ad ſalutem ſo-

Digitized by Google

foret. Siquidem in qualibet contritione perfecta propoſitum implicitum includitur ſervandi omnia Chriſti mandata. Quare diſtincta ſupra ſunt hæc duo: neceſſarium propoſitum alicuius præcepti; & res neceſſaria in re, aut in voto. Primum ſignificat deſiderium implicitum, aut explicitum ſervandi omnia quæ Chriſtus in mandatis dedit. Poſterius ſignificat rem ita eſse neceſſariam neceſsitate medii, ut aut in re, aut in voto expreſse requiratur. Neque dicas, id abſolute verum eſſe; at per accidens ratione ignorantiæ invincibilis contingere poſse ut non maior ſit baptiſmi quam aliorum præceptorum neceſſitas. Hoc enim reſponſum arbitrarium videtur ad argumenti vim elevandam. Nam licet admitti poſſit ignorantia invincibilis, & infidelitas negativa, ut docet S. Thomas pro aliquo tempore; tamen numquam ipſe concederem, quempiam laborare poſſe infidelitate negativa Trinitatis, & baptiſmi longo tempore. Atque adeo cui Deus concedit fidem per dilectionem operantem, ſeu cui infundit caritatem perfectam, profecto infundet eidem lumen ſplendidum & myſteriorum, & baptiſmatis, quæ ſunt neceſsaria neceſſitate medii ad ſalutem, ſaltem in mortis articulo.

XI. Quæſt. IV. *Quo tempore ſuſcipere adulti baptiſmum debent?* Reſp. Multa occurrunt antiquorum exempla, quorum alii in finem vitæ, alii ad provectiorem ætatem diſtulerunt baptiſma. Paullo ante ordinationem S. Ambroſium baptizatum fuiſſe narrat Paulinus Notarius. S. Paulinus Nolanus baptizatus eſt, cum annum ageret 28. S. Auguſtinus anno 33. baptiſmum ſuſcepit. Multæ aſſignantur huius dilationis cauſſæ. Alii, ut viri ſancti, humilitatis cauſsa catechumeni longo tempore perſeverare voluerunt. In aliis timor fuit ne ſacramentum profanationis periculo exponeretur. In aliis vita voluptuoſa, & vana ſpes obtinendæ mortis tempore omnium peccatorum veniæ. Et tandem laxata pluribus in locis diſciplina in cauſsa fuit cur baptiſmus protraheretur.

XII. Verum rationes cur differri baptiſmus non debeat, cuique obviæ ſunt. Quis enim prudens protrahere ſuæ ſervitutis vincula, quis antidotum ſuæ infirmitatis procraſtinare vellet? Pravam antiquorum dilationis conſuetudinem, quæ tum in Oriente, tum in Occidente ſerpebat, evellere Patres ſtuduerunt. Itaque S. Ambroſius, ut Baronius ad an. 377. num. 14. narrat, *in eo multus fuit, ut pravam illam conſuetudinem, quæ tam in Occidente, quam in Oriente uſu temporis convaluerat, qua fideles quamplurimi uſque ad provectiorem ætatem baptiſmum differrent; penitus ut malum germen ex agro dominico evelleret, & quod ſe feciſſe doluit, ab aliis ne impoſterum fieret, vehementer admonuit: præſtiteruntque apud Orientales Baſilius, atque Gregorius Nazianzenus, nec non Gregorius Nyſſenus, ut ipſorum de baptiſmo editæ orationes ſignificant.*

XIII. In baptiſmo gratia infunditur, quæ e ſervitute dæmonis animam eripit, ad vitam æternam regenerat, delet perpetrata peccata, inſtaurat extenuata; vires,

res, tenebras diſſipat, vim præbet futura peccata vitandi, Chriſto Domino incorporat, & alia multa dona confert. Quis, niſi inſipiens, tantam donorum copiam ſponte differre in vitæ finem, aut in proveƈtiorem ætatem velit? Sed quid contra antiquatum abuſum verba fundo? Intorquenda hæc potius eſſent adverſus illos qui ſuſceptum baptiſmum profanant, & deturpant, qui ſceleribus onuſti ſecundum pœnitentiæ baptiſmum procraſtinant, & in vitiorum cœno volutantur. Verum de hoc infra.

XIV. Quæſt. V. *Quis ordo ſervatus olim fuit in catechumenis tingendis?* Reſp. Catechumenus græcum vocabulum eſt, quod latine redditur *inſtructus*, ſeu ille qui inſtruitur; & qui inſtruit, *catechizans* nuncupatur; & inſtructionem in fide Græci *catecheſin*, Latini *catechiſmum* appellant. Alii diſtinguunt catechumenos in *audientes*, *genuflectentes*, & *competentes*. Alii contendunt *genuflectentes* non fuiſſe diverſos a *competentibus*. Idcirco tres claſſes conſtituunt, *audientium*, *competentium*, *electorum*. Qui chriſtianæ religioni dare nomen cupiebant, ab Epiſcopis in *catechumenos* recipiebantur, impreſſo crucis ſigno illis in fronte. Ad audiendum verbum Dei admittebantur in loco, dicto *Auditorium*: ipſique *audientes* dicti, quia, audita concione, dimittebantur: & Miſſa, quæ uſque ad offertorium, catechumenorum dicebatur, pro fidelibus procedebat uſque ad finem. Expleto *audientiæ* tempore ad ſecundam *competentium* ſtationem pergebant: & tunc nomina illorum eccleſiaſticis tabulis inſcribebantur, & crebris precibus, ieiuniis, pervigiliis, & geniculationibus ad baptiſmum ſuſcipiendum ſeſe præparabant. Ne vero indigni initiarentur, examen in illorum mores, quod *ſcrutinium* appellabatur, inſtituebat Eccleſia. Ex ordine Romano ſeptem ſcrutinia celebrabantur a tertia dominica Quadrageſimæ; ſed præcipuum fer. IV. *die ſcrutinii* dicta, celebrari ſolitum erat. Si quis catechumenorum flagitii alicuius reus deprehenſus erat, ad *audientium* ſtationem remittebatur. *Competentibus* vero quorum mores probati conſtabant, *ſymbolum* una cum *oratione dominica* tradebatur, & continuo vocabantur *Electi*. Symbolum vero ipſi reddebant, ideſt memoriter recitabant, paullo ante baptiſmi ſuſceptionem.

XV. Quantitas temporis quo in unaquaque ſtatione morari deberent catechumeni, non erat ubique eadem. Concilium Eliberitanum *can.* XLII. iis qui in gentilitate honeſte vixerant, biennii ſpatium præſcripſit. Iudæis, in divinis litteris eruditis, & unius Dei cognitione imbutis, octo menſium intervallum determinavit Concilium Agatenſe anno 506. Concilium Nicænum I. id arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum definiendum reliquit. Inſtante mortis articulo ante impletum tempus baptiſma adminiſtrabatur. Hoc quippe tempore nec ipſis Ethnicis baptiſmum petentibus denegabatur.

XVI. Tempeſtate noſtra, licet obſoleverit diſciplina triplicis catechumenorum cla-

claſſis, viget tamen, ſi ſubſtantiam ſpectes. Pia enim loca conſecrata ſunt in quibus Ethnici, Turcæ, Iudæi recipiuntur, certo tempore a piis Sacerdotibus, probatiſque viris imbuendi; neque ad ſacrum lavacrum admittuntur, donec in præcipuis religionis noſtræ myſteriis optime inſtructi ſint. Methodus hæc ex ipſo Evangelio originem trahit. *Fides ex auditu, auditus autem per verbum Chriſti*, inquit Paulus *Rom.* x. Et Chriſtus Dominus Matth. xxviii. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes* &c. Hæc inſtructio ſumma peragenda diligentia eſt, & altius baptizandorum animis imprimenda ſunt chriſtianæ religionis myſteria, & potiſſimum morum doctrina: morum quippe ſanctitas fidem alit, & religionem firmat.

XVII. Quæſt. VI. *Quo tempore baptizandi catechumeni ſunt?* Reſp. Antiqua Eccleſiæ conſuetudo obtinuit ut in *ſabbato ſancto Paſchæ, vel Pentecoſtes*, niſi impedimentum obſit, ſolemnis catechumenorum baptiſmus celebretur. Congruentiam aſſignat Tertullianus *Lib. de baptiſ. cap.* xix. inquiens. *Diem baptiſmo ſolemniorem Paſcha præſtat, cum & paſſio Domini, in qua tingimur, adimpleta eſt: exinde Pentecoſte ordinandis lavacris latiſſimum ſpatium eſt, quo & Domini reſurrectio inter diſcipulos frequentata eſt, & gratia Spiritus ſancti dedicata, & ſpes adventus Domini ſuboſtenſa.* Hoc idem tempus præſcribit Rituale Romanum. Alicubi die quoque Epiphaniorum collatum adultis baptiſma legitur. Ludovicus Habert *cap.* xii. narrat, tempore ſuo gravem fuiſſe exortam controverſiam inter duos Pariſienſes Theologos, altero negante, adfirmante altero, die Epiphaniorum celebratum baptiſma fuiſſe: &, relatis utriuſque partis documentis, colligendum infert, in aliquibus Eccleſiis præfato die conferendi baptiſmi morem obtinuiſſe. Sed, miſſis catechumenis, de quibus obiter verba feci, in ſemitam regrediamur.

XVIII. Quæſt. VII. *An præceptum ſuſcipiendi baptiſmum obliget adultos, ut quamprimum commode poſſunt, ſub pœna gravis culpæ baptiſmum ſuſcipiant?* Reſp. Diximus ſupra, neceſſitate medii requiri baptiſmum ad ſalutem. Quæ autem medii neceſſitate neceſſaria ſunt, potiori iure neceſſaria ſunt neceſſitate præcepti. Indicavimus quoque antiquam conſuetudinem baptiſmum protrahendi in multum tempus. Diſputatur nunc, ſit ne præceptum quo obſtringantur adulti ut quamprimum commode poſſunt, baptiſma ſuſcipiant. Negant Ledeſma, & Filliucius. Sed adfirmat communis ſententia, quam certiſſimam appellat Leander *diſp.* i. *quæſt.* xii. laudatque pro eadem Caietanum, Suarez, Vaſquez, Victoriam, Bonacinam, Hurtadum, Dicaſtillum, Reginaldum, & alios, quibus ſubſcribo ob rationes quas ſupra dedi contra baptiſmi dilationem.

XIX. Quæſt. VIII. *Peccant ne mortaliter parentes, & tutores qui infantium ſine rationabili cauſſa baptiſma differunt?* Reſp. Adfirmat communis ſententia:

 quia

Digitized by Google

quia ſine neceſſitate exponunt illos periculo damnationis; ideoque peccant contra legem caritatis, & contra Eccleſiæ conſuetudinem. Sic docent Sotus in *IV. diſt.* v. *quæſt. unic. artic.* 3. & *diſt.* III. *quæſt.* x. Bellarminus *cap.* VIII. Bonacina *diſp.* II. *quæſt.* II. *punct.* 2. *num.* 6. Leander *diſp.* I. *quæſt.* XIII. & XIV. ubi citat Filliucium, Dicaſtillum, Henriquez, Dianam, & alios. Diſputant recentiores, quot a nativitate dies differre parentes poſſint filiorum baptiſma abſque gravi culpa. Differri poſſe, ſublato mortis periculo, uſque ad octavum diem, vel duodecimum ſine peccato mortali, docet Ledeſma. Hanc dilationem uſque ad menſem, ob maiorem baptiſmi ſolemnitatem, extendit Caſtropalaus. Leander cum Soto peccare mortaliter parentes docet qui, cum commode ad baptiſmum infantes adducere poſſint, differunt ultra octavum aut duodecimum diem. Negotium eſt ſummi momenti: idcirco ſumma diligentia curare parentes debent ut quamprimum fieri poteſt, infantes baptizentur.

XX. Quæſt. IX. *Salvari ne hoc tempore aliqui poſſunt abſque baptiſmo, ſi eiuſdem legem ignorent?* Reſp. Adfirmat Martinus Bonacina *diſp.* II. *quæſt.* II. *punct.* 2. *num.* 15. ubi alios citat. Pie credendum eſt, inquiunt, Deum infuſurum lumen aliquod, & ſpeciale auxilium, quo eiuſmodi ignorantes ſe ſe convertant. Pia hæc credulitas, non ex divinis Scripturis, ſed ex quadam naturæ teneritudine ortum ducit. Si piæ credulitati locus concedendus ſit; præſumendum potius, Deum daturum & lumen tenebras diſſipans ignorantiæ, & auxilium quo excitetur fervens baptiſmi deſiderium. Cum enim Deus præfinierit baptiſmum tamquam unicum delendi peccati originalis remedium, ſi eiuſmodi ignorantes ſalvos velit, eoſdem illuminabit, ut baptiſmum aut expreſſo voto, aut reipſa ſuſcipiant. Reiicienda itaque præfata opinio. Admiſſa ignorantia invincibili baptiſmi, damnabuntur negative ob defectum neceſſarii remedii, gratiæ nempe ſanctificantis, & poſitive ob peccatum originale, & actuali.

CAPUT XII.

De baptiſmi ſubiecto.

I. EX iis quæ dicta ſunt, conſtat omnem hominem in ſtatu viæ degentem, ſive virum, ſive mulierem, baptiſmi ſubiectum capax eſſe. Certum quoque eſt infantes in utero matris incluſos, non eſſe baptiſmi capaces. In controverſiam ab hæreticis vocatur baptiſmus parvulis adminiſtratus ante uſum rationis. Ex iis quæ paullo ante dicta ſunt, patet infantes baptizandos eſſe ſimul ac commoditas occurrit. Nihilominus quia hæretici plurimi denegant conferendum

dum parvulis baptiſma ; ideo paucis controverſiam reſolvam iuxta Catholicorum doctrinam.

II. Quæſt. I. *Adminiſtrandum ne parvulis ante rationis uſum baptiſma?* Reſp. Præter antiquos hæreticos Hieracitas, Valdenſes, Petrobuſianos, Henricianos, & Catharos, ex novatoribus *Anabaptiſtæ*, ſeu *Rebaptizantes* dicti, parvulos in infantia baptizatos, cum ad ætatem adultam perveniunt, rebaptizant. Michael Servetus infantium baptiſma abominationem appellat. Lutherani, & Calviniani fidelium, non infidelium, filios baptizandos eſſe docent. Salmaſius Vitringa, & alii novatores blaterant, neminem olim niſi in adulta ætate baptizatum.

III. Ad propoſitam quæſtionem reſpondent Catholici omnes, parvulos baptiſmi capaces eſſe; adeoque & valide, & licite baptizari. Id eruunt tum ex divinis Scripturis, tum ex univerſa, & antiqua Eccleſiæ conſuetudine. Et ad primum quod attinet, quemadmodum in veteri lege indefinite, & univerſe circumcidi omnes Deus mandavit *Geneſ.* XVII. ne anima incircumciſi *deleretur de populo ſuo*: ita Ioan. III. indefinite & univerſe præſcribit baptiſmum: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua* &c. Sed circumciſioni ſubiecti parvuli erant: ergo baptiſmo tingendi parvuli ſunt. Tam ſiquidem circumciſio, quam baptiſmus ad peccatum originale delendum inſtituta ſunt. Omnes autem culpam originalem contrahunt. Ergo omnes præfinito remedio egent. Præterea nonne parvulis beneficia Chriſtus ſuis manibus contulit? ut habetur Matth. XIX. *Oblati ſunt ei parvuli, ut manus eis imponeret*: & diſcipulis increpantibus eos qui parvulos offerebant, dixit: *Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire: talium eſt enim regnum cælorum*. Apoſtolos quoque baptizaſſe parvulos, haud obſcure colligitur ex *Act.* XVI. ubi legitur, Paulum familiam Lydiæ Purpurariæ, & omnem domum cuſtodis carceris baptizaſſe. In domo autem communiter & parvuli, & adulti reperiuntur. Accedit Eccleſiæ perennis traditio. S. Auguſtinus *Lib. I. de pec. merit. cap.* XXVI. Pelagianos parvulorum baptiſmo ad incitas adigit. *Porro quia parvulos baptizandos eſſe concedunt, qui contra auctoritatem univerſæ Eccleſiæ, proculdubio per Dominum, & Apoſtolos traditam, venire non poſſunt, concedant oportet, eos egere beneficio Mediatoris, ut oblati per ſacramentum* &c. Iterum cap. XXXIV. *Proinde quod attinet ad baptiſmum parvulorum, ut eis ſit neceſſarius, redemptione etiam ipſis opus eſſe concedunt, ſicut cuiuſdam eorum libello breviſſimo continetur.* Si univerſalis non fuiſſet conſuetudo, an tacuiſſent Pelagiani? An falſitatis non redarguiſſent Auguſtinum?

IV. Sed, miſſis plurimis aliis traditionis documentis, canones Concilii Tridentini reſcribendi ſunt. Adverſus Anabaptiſtas *can.* XII. hæc ſtatuta ſunt. *Si quis dixerit, neminem eſſe baptizandum, niſi in ea ætate qua Chriſtus baptizatus eſt; vel in ipſo mortis articulo; anathema ſit.* Iterum can. XIII. *Si quis dixerit, parvu-*

vu-

Digitized by Google

vulos, eo quod actum credendi non habeant, ſuſcepto baptiſmo inter fideles computandos non eſſe, ac propterea, cum ad annos diſcretionis pervenerint, eſſe rebaptizandos, aut præſtare omitti eorum baptiſma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in ſola fide Eccleſiæ; anathema ſit.

V. Eraſmus errorem invexerat examinandi baptizatos parvulos, cum adultam ætatem attigerint, num ratum habeant ſuſceptum baptiſma. Adverſus hunc errorem Concilium ſequentem *can.* XIV. condidit. *Si quis dixerit, huiuſmodi parvulos baptizatos, dum adoleverint, interrogandos eſſe, an ratum habere velint quod patrini eorum nomine, dum baptizarentur, polliciti ſunt; & ubi ſe nolle reſponderint, ſuo eſſe arbitrio relinquendos; nec alia interim pœna ad chriſtianam vitam redigendos, niſi ut ab Euchariſtiæ, aliorumque ſacramentorum perceptione arceantur, donec reſipiſcant; anathema ſit.*

VI. Opponunt 1. Non minus doctrinam quam baptiſmum Chriſtus præcepit. *Docete omnes gentes, baptizantes* &c. Infantes non ſunt doctrinæ capaces: ergo neque baptiſmi. Rurſus, *qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*. Reſp. Utrumque præcipitur, quoties utrumque præſtari poteſt. At minime iubetur ut utrumque omittatur, ſi unum peragi valeat, & non alterum. Credunt parvuli non propria, ſed aliena fide. Sapienter de more Auguſtinus *ſerm.* CCXCIV. olim XIV. *de verb. Apoſt.* reſpondet. *Ad verba aliena ſanatur, quia ad factum alienum vulneratur. Credit in Ieſum Chriſtum? ſit interrogatio. Reſpondetur, credit. Pro non loquente, pro ſilente, pro flente, & quodammodo, ut ſubveniatur, orante, reſpondetur, & valet. An etiam hoc ſerpens ille perſuadere conatur, quia non valet? Abſit a cordibus qualiumcumque Chriſtianorum. Ergo reſpondetur, & valet. Conſpiratione quadam communicat ſpiritus: credit in altero, quia peccavit in altero. An vero inveniet vitam præſentis ſæculi, quem parturivit infirmitas; & non inveniet vitam futuri ſæculi, quem parturivit caritas?* Ad huius doctrinæ conſpectum in nihilum recidit argutatio Eraſmi, effutientis iniquum eſſe inſciis, & ratione deſtitutis parvulis iugum imponi, quod, velint, nolint, cum adoleverint, ferre debeant. Immo ſuſpicienda eſt infinita Dei clementia, & ſapientia, quæ diſponit ut qui per unius delictum perierunt, per alienam fidem ſalvi fiant Iugum quod illis imponitur, non ſervitutis, ſed libertatis eſt: non eos gravat, ſed ad vitam erigit.

VII. Opponunt 2. Imitandum eſt Chriſti exemplum, qui anno triceſimo ſuſcipere baptiſmum voluit. Reſpondet S. Gregorius Nazianzenus orat. XL. *Cum Deum dixiſti, quæſtio a te ſoluta eſt: nam ille purgatio ipſamet erat, nec purgationis indigebat: verum tua cauſa purgabatur, quemadmodum & carnem ferebat, cum carnis expers eſſet. Nec vero quicquam periculi ei metuendum erat baptiſmum proroganti: quippe qui paſſionis quoque ſuæ arbiter eſſet, quemadmodum & nativi-*

ta-

tatis. Tibi autem non leve periculum imminet, ſi hinc corruptioni ſoli genitus, nec incorruptibilitate indutus exceſſeris. Heinc patet novatorum commenta nova non eſſe, ſed vetuſta, & a Patribus ſanctis, antequam perduelles iſti in medium prodirent, penitus evulſa. Nec eſt quod alia leviora quæ obtrudunt, diſcutiam; cum ſeipſis diſſiliant.

VIII. Breviter, & prout inſtituti noſtri ratio poſtulat, novatorum commentis exploſis, quæſtiunculæ nunc reſolvendæ ſunt quæ inter Theologos catholicos diſputantur.

IX. Quæſt. II. *An ſatyri, vel concepti ex bruto & femina ſint baptiſmi capaces?* Reſp. Leander *diſp.* v. *quæſt.* 11. refert Dicaſtillum, innuentem opinionem adfirmativam probabilem eſſe. At nulla probabilitate frui talem opinionem, certum eſt. Nam ſoli homines rationales peccatum originale contrahunt, & baptiſmi capaces ſunt. Sed ſatyri, vel fetus concepti ex bruto & femina, homines rationales non ſunt. Ergo baptizari non debent. Quod opponunt probabile eſſe, active feminas ad generationem concurrere, vanum commentum eſt. Utcumque enim concurrant, maſculi primas in generatione partes exercent; ineptumque eſt femineum ſemen ad prolis conceptum, niſi virile ſemen accedat. In propoſito autem caſu ſemen ferinum eſt: idcirco proles humana dici nequit. Quid, ſi homo coeat cum beſtia? Tum ſub conditione baptizari poſſe, docet Leander cum Dicaſtillo, Palao, Poſſevino. Si, quod minima mea opinio præfert, dicere debeam, ex beſtia, licet virili ſemine fecundata, naſci poſſe hominem, commentum mihi eſt omnino arbitrarium, & omni fundamento deſtitutum.

X. Quæſt. III. *An monſtrum procreatum ex viro & muliere, baptizandum ſit?* Reſp. Communiter Auctores docent, inſpiciendum eſſe, an monſtroſus fetus humanæ naturæ ſpeciem præferat, præſertim in capite, præcipua corporis humani parte, & rationis domicilio. Rituale Romanum, & S. Carolus Borromæus in inſtructionibus baptiſmi in caſu dubio monent ut Epiſcopus conſulatur. Si dubitetur, & immineat mortis periculum, baptizari poteſt conditione adiecta. Monſtroſus autem fetus dicitur, cum a recta conſueta forma declinat; ut ſi habeat quatuor crura, duplicem ventrem &c. Si duo capita in monſtro appareant, duoque corpora diſtincta, ſed unita; tum duo ſunt homines, & ſinguli baptizandi ſunt. Si periculum immineat, unico baptiſmo ambo baptizari debent hac forma: *Ego vos baptizo* &c. Si dubitetur, duo ne ſint, aut unus homo; tunc unus abſolute baptizetur, alter vero conditione adhibita. Verum, ut dixi, his in caſibus Epiſcopus conſulendus eſt. Ermaphroditas baptizandos eſſe, omnes docent. Quæ de *Centauris*, *Hippocentauris*, *Onocentauris* narrantur, fabuloſa mihi ſunt. Spurii, & filii excommunicatorum baptizandi ſunt. De infantibus expoſitis ea ſervetur conſuetudo quæ pro variis circumſtantiis in propria Eccleſia viget.

CA-

Digitized by Google

CAPUT XIII.

Sint ne baptizandi infantes infidelium, invitis, & reluctantibus parentibus.

I. Sapientiſſimus Pontifex BENEDICTUS XIV. in epiſtola data ad Archiepiſcopum Tarſenſem Urbis Viceſgerentem anno 1747. controverſiam hanc perſpicue, & more ſuo eruditione ſumma illuſtrat. Regulas quæ in certis quibuſdam ambiguis eventibus ſervandæ ſunt, præſcribit. Illarum ſpecimen mox perſtringam. Sed primum omnium ſtatus quæſtionis expono. Sermo in præſentia eſt de infantibus ratione deſtitutis; cum certum penes omnes ſit, adultos, invitis parentibus, baptizari poſſe. Pueris infidelium baptiſmum adminiſtratum validum eſſe, omnes adfirmant, Durando excepto, qui ad infantium baptiſmi valorem parentum conſenſum neceſſarium aſſerit. De licita adminiſtratione Theologi contra Theologos diſputant.

II. Nomine infidelium intelliguntur ſectæ a chriſtiana religione averſæ, quales ſunt Iudaiſmus, Mahumetiſmus, Ethniciſmus. Quamvis omnes hæretici vera quadam ratione, inquit P. Druin *de re ſacram. de baptiſ. cap. III. §. I.* dici infideles poſſint; tamen Eccleſiæ, a qua deſcivere, ſubditi ſunt. Idcirco publica Eccleſiæ auctoritate, ſi opportunitas poſtularet, iſtorum manibus eripi infantes poſſent, & in Eccleſiæ ſinum, a quo iniuſte avulſi detinentur, reſtitui, & ſi baptizati non eſſent, baptizari.

III. Triplex pro præſenti inſtituto infidelium ſtatus. In primo ſunt qui a Chriſtianorum poteſtate liberi omnino vivunt. In ſecundo ſunt alii qui iure belli, emptionis, aut alterius tituli mera mancipia Principum chriſtianorum exiſtunt. In tertio ſunt illi qui civili, & mera politica ſubiectione Principibus chriſtianis parent. Convenit penes omnes, infidelium primæ conditionis infantes baptizari licite non poſſe; quemadmodum convenit, licite conferri baptiſmum poſſe pueris infidelium ſecundi ſtatus. De pueris infidelium tertii ſtatus diſputatur in utramque partem. Adfirmantem partem Scotus cum ſua ſchola defendit. Negantem propugnat S. Thomas cum Thomiſtis, quibus communis accedit Theologorum, & Canoniſtarum conſenſus, & Eccleſiæ conſuetudo.

IV. Quæſt. I. *Illicitum ne eſt baptizare infantes infidelium, invitis eorumdem parentibus?* Reſp. Adfirmat S. Thomas, & tribus rationum momentis ſuam confirmat ſententiam 2. 2. *quæſt.* x. *art.* 12. Eas omnes huc tranſcribere operæ pretium exiſtimo. Inquit ergo. *Dicendum, quod maximam habet auctoritatem Eccleſiæ conſue-*

Digitized by Google

ſervando, quæ ſemper eſt in omnibus æmulanda: quia & ipſa doctrina catholicorum Doctorum ab Eccleſia auctoritatem habet. Unde magis ſtandum eſt auctoritati Eccleſiæ quam auctoritati vel Auguſtini, vel Hieronymi, vel cuiuſcumque Doctoris. Hoc autem Eccleſiæ uſus numquam habuit, quod Iudæorum filii, invitis parentibus, baptizarentur; quamvis fuerint retroactis temporibus multi catholici Principes potentiſſimi, ut Conſtantinus, Theodoſius, quibus familiares fuerunt ſanctiſſimi Epiſcopi, ut Sylveſter Conſtantino, & Ambroſius Theodoſio; qui nullo modo prætermiſiſſent ab eis impetrare, ſi hoc eſſet conſonum rationi. Et ideo periculoſum videtur hanc aſſertionem de novo inducere, ut præter conſuetudinem in Eccleſia hactenus obſervatam, Iudæorum filii invitis parentibus baptizentur. Et huius ratio eſt duplex. Una quidem propter periculum fidei. Si enim pueri nondum uſum rationis habentes baptiſmum ſuſciperent, poſtmodum cum ad perfectam ætatem pervenirent, de facili poſſent a parentibus induci ut relinquerent quod ignorantes ſuſceperunt: quod vergeret in fidei detrimentum. Alia vero ratio eſt, quia repugnat iuſtitiæ naturali. Filius enim naturaliter eſt aliquid patris. Et primo quidem a parentibus non diſtinguitur ſecundum corpus, quamdiu in utero matris continetur; poſtmodum vero, poſtquam ab utero egreditur, antequam uſum liberi arbitrii habeat, continetur ſub parentum cura, ſicut ſub quodam ſpirituali utero. Quamdiu enim uſum rationis non habet puer, non differt ab animali irrationali. Unde ſicut bos, vel equus eſt alicuius, ut utatur eo, cum voluerit, ſecundum ius civile, ſicut proprio inſtrumento; ita de iure naturali eſt quod filius, antequam habeat uſum rationis, ſit ſub cura patris. Unde contra iuſtitiam naturalem eſſet, ſi puer, antequam habeat uſum rationis, a cura parentum ſubtrahatur, vel de eo aliquid ordinetur, invitis parentibus. Poſtquam autem incipit habere uſum liberi arbitrii, iam incipit eſſe ſuus; & poteſt quantum ad ea quæ ſunt iuris divini, vel naturalis, ſibi ipſi providere: & tunc eſt inducendus ad fidem non coactione, ſed perſuaſione; & poteſt etiam invitis parentibus conſentire fidei, & baptizari; non autem antequam habeat uſum rationis. Unde de pueris antiquorum patrum dicitur, quod ſalvati ſunt in fide parentum: per quod datur intelligi quod ad parentes pertinet providere filiis de ſua ſalute, præcipue antequam habeant uſum rationis.

V. Primum rationis momentum ab Eccleſiæ auctoritate arceſſitum, peremptorium eſt. Nihil enim chriſtiana Eccleſia prius habet quam Chriſti regnum amplificare. Ergo ſi hoc prædita iure fuiſſet, illud profecto executioni demandaſſet. At tantum abeſt ut hanc poteſtatem exercuerit aliquando, quin declaravit oppoſitum in Synodo Toletana IV. anno 633. can. LVII. videlicet, *nemini deinceps ad credendum vim inferendam. Cui enim vult Deus, miſeretur, & quem vult, indurat: non enim tales inviti ſalvandi ſunt, ſed volentes, ut integra ſit forma iuſtitiæ: ſicut enim homo proprii arbitrii voluntate ſerpenti obediens periit; ſic vo-*

vocante gratia Dei propriæ mentis converſione quiſque credendo ſalvatur. Ergo non vi, ſed liberi arbitrii facultate, ut convertantur, ſuadendi ſunt, non potius impellendi. Similia habet S. Gregorius Magnus *Lib. I. epiſt.* xlv. ad Epiſcopos Arelatenſem, & Maſſilienſem. Et quamvis ſermo in canone reſcripto ſit de adultis, ratio tamen producta æque comprehendit parvulos. Vis enim parvulorum parentibus infertur, non ſecus ac ipſis adultis, dum, iiſdem reluctantibus, ipſorum parvuli baptizantur. Altera ratio S. Thomæ, apoſtaſiæ periculo nixa, quam ſit valida, ii omnes callent quibus compertum eſt quam ſit vehemens parentum in filios amor, & quanta ſit in parentes filiorum obſervantia, & obſequium. Defectio igitur a chriſtiana religione moraliter certa, nedum probabilis eſt. Exponeretur igitur baptiſmi ſacramentum, reluctantibus parentibus adminiſtratum parvulis, contemptui, ſcandalo, & ludibrio. Ratio tertia ex ipſo naturali iure manat. Iure quippe naturæ, patriæ poteſtati filii ſubiecti ſunt. Ergo violatur ius iſtud, dum, ipſis invitis, baptizantur. Nam aut eripiuntur huic poteſtati paternæ poſt baptiſmum; & tunc tranſgreſſio iuris eſt manifeſta: aut ſub patria poteſtate relinquuntur; & tunc periculo ſubverſionis ſubiacent, & ſacramentum profanationi exponitur. Hanc ſuam ſententiam confirmat S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxviii. *art.* 10. & *quodlib.* 11. *art.* 7. His in locis omnia argumenta quæ ab adverſariis opponuntur, reſolvit. Pontifex ſummus BENEDICTUS XIV. *loc. cit. num.* 5. teſtatur, in tribunalibus S. Thomæ ſententiam prævalere. *E' prevaluta però ne' tribunali l'opinione di S. Tommaſo, come atteſta il Cardinal Albizi* de inconſtantia in fide; *ed è anche più comune fra i Canoniſti, ed i Teologi.* Quæ ſic latine reddo. „ Prævalet tamen in foro opinio S. Thomæ, ut teſtatur Cardinalis Albizi *de inconſtantia in fide*. Eſt etiam apud Canoniſtas, & Theologos communior. "

VI. Opponunt 1. Scotiſtæ. Falſum eſt, violari ius naturale, dum, invitis parentibus, baptizantur parvuli: quia carent parentes impediendi iure ne filii baptizentur. Quando enim duo iura pugnant, quod præſtat alteri, ſervandum eſt. Ius autem divinum præcipit baptiſmum. Sed *magis oportet obedire Deo quam hominibus*: Act. v. Reſp. Falſo laborat ſuppoſito argumentatio iſthæc. Præcipit Deus omnes baptizari ſervato iuris ordine. Ius autem divinum eſt, ne quis invitus & reluctans ad fidem compellatur. Quod dicitur *Luc.* xiv. compellendos infideles eſſe, ut domum Dei impleant, ſenſum hunc reddit, nempe compelli debere ſuaſione, prædicatione, & conſilio, ut luci divinæ oculos aperiant, ſecus vi adiecta. Vana ergo eſt & commentitia pugna quam obtrudunt inter duo iura: quoniam, ut dixi, Deus non præcipit ut vi adhibita baptiſmus conferatur.

VII. Opponunt 2. Parentes reluctantes ne filii baptizentur, abutuntur poteſtate patria: ergo privari eadem iure poſſunt. Nam ſi parentes necare filios vellent, aut filiam ad ſtuprum compellere; tum filii, vel filiæ iure a poteſtate patria ſubtra-

Digitized by Google

traherentur. Ergo potiori iure ſubducuntur, dum illos baptizari impediunt, ex quo animæ mors conſequitur, quæ magis quam mors corporis timeri debet. Accedit, Mathathiam *Machab. I. cap.* 11. circumcidiſſe *pueros incircumciſos, quotquot invenerunt in finibus Iſrael*. Reſp. Ut ab hoc ultimo incipiam, Mathathias, quemadmodum Lyranus cum Eſtio animadvertit, circumcidit pueros incircumciſos, qui erant Iudæorum filii. Præceperat enim Antiochus ut Iudæi incircumciſos relinquerent filios ſuos: cui iniquo præcepto Iudæorum plures mortis timore, aut defectione a lege paruerunt. Et hos circumcidi Mathathias imperavit. Quod ſi filios Gentilium, iuſto bello captos, & in veram ſervitutem redactos, circumcidi fecit; licitum fuit mandatum, ut ſub initium adnotavi. Quamquam Sotus Mathathiam, zelo nimio legis ſuccenſum, in hoc erraſſe innuat. Sed prior reſponſio vera eſt. Quod autem obtruditur, parentes infideles, renuentes baptizari filios ſuos, iure naturali abuti, falſum eſt. Peccant dumtaxat adverſus religionem. In religionis autem negotio ſoli Deo, non Eccleſiæ, extra quam reperiuntur, ſubiecti ſunt. Idcirco nullam in eos, ad hoc quod attinet, exercere Eccleſia poteſtatem valet: neque dominio naturali quo in filios potiuntur, expoliare eoſdem poteſt. Contra vero dum filios ſuos necare, & filias proſtituere pertentant, abutuntur revera iure naturali, peccant in humanam ſocietatem, & ius naturale: quamobrem merito privantur hoc dominio naturali quod habent in filios, qui ſubtrahendi ſunt ab illorum impia tyrannide. At dum baptiſmum illorum impediunt, peccant in ius ſupernaturale, vi cuius ſoli Deo ſubiecti ſunt. Ergo ob iſtius iuris violationem privari ab homine nequeunt iure naturali patriæ poteſtatis in filios.

VIII. Opponunt 3. Siſebutus Hiſpaniarum Rex Iudæos vi ad baptiſmum compulit. Alia exempla quoque ſimilia occurrunt. Reſp. Inepta ſunt omnia quæ opponuntur exempla. Siſebuti factum improbavit Toletana Synodus; aliaque præclara facinora pii Regis merito extollit. Carolus Magnus ad baptiſmum Saxones, alioſque adegit: quia iuraverant, ſe chriſtianam Religionem, quam libere ſuſceperant, ſervaturos. Si qui vero Reges zelo minus prudenti infideles aliquando ad baptiſmum ſuſcipiendum vi coegerunt: reſpondeo, non ex iſtorum factis, ſed ex Eccleſiæ decretis colligendas eſſe regulas baptiſmi adminiſtrandi.

IX. Quæſt. II. *An filii Iudæorum, aliorumve infidelium in periculo mortis licite baptizari valeant?* Reſp. Quamvis ſententia S. Thomæ hactenus explicata abſolute vera ſit, aliquas tamen excipit limitationes. Quarum prima eſt mortis articulus, in quo licite baptizari poſſe infantes infidelium omnes adfirmant: quia tum ceſſat abſurdum perverſionis; & filii morti proximi a patria poteſtate diſcedunt. In confirmationem huius doctrinæ refert Pontifex ſummus BENEDICTUS XIV. deciſionem Congregationis S. Officii ann. 1678. his verbis conceptam. *Cum filius*

filius Hebræorum conſignatus fuiſſet nutrici chriſtianæ in deficientia nutricum Hebræarum, dum eſſet proximus morti, fuit baptizatus: & ſacra Congregatio declaravit, prædictum puerum fuiſſe licite baptizatum. Aliam ſimilem deciſionem refert ibidem Pontifex ſummus, datam anno 1705.

X. Quæſt. III. *Filii infidelium expoſiti, aut patriæ poteſtati ſubducti, licite ne baptizari valent?* Reſp. Adfirmant communiter Theologi, dummodo infans vere expoſititius ſit. Ille autem vere expoſititius nuncupatur qui a parentibus derelictus eſt, & ſub nullius cura reperitur. Cum enim tunc ſit extra poteſtatis patriæ ius, nemini ſit iniuria, dum tali filio expoſititio baptiſmus adminiſtratur. Idem dicendum de filiis infidelium qui a piratis capiuntur; ut quando triremes Turcarum in poteſtatem veniunt Chriſtianorum, & pueri in eiſdem reperiuntur. Iſti, cum a patria poteſtate extracti ſint, licite baptizantur. Quando tamen per vim puer Iudæus e parentum cura eripitur, remittendus ſub patria poteſtate eſt. Pueros vero infidelium, ſive iure, ſive iniuria parentibus ereptos, & in regiones ita longinquas translatos, ut nulla ſit reditus ſpes, baptizare Eccleſia conſuevit.

XI. Quæſt. IV. *Si unus parentum infidelium conſentiat, baptizari ne puer licite valet, altero diſſentiente?* Reſp. Sententia adfirmans communis, & mihi vera eſt. Prævalere enim conſenſus ille debet qui cedit in religionis favorem, & pueri utilitatem. Quare ſi pater ad fidem chriſtianam veniat, matre in Iudaiſmo perſiſtente, baptizandus puer eſt; ut definivit Gregorius IX. in ſua Decretali ad Epiſcopum Argentinenſem; & refertur in cap. *Ex litteris* de converſ. infidelium. idem dicendum eſt, ſi mater convertatur, patre in Hebraiſmo ramanente, ob rationem datam: & colligi videtur ex præſata Gregorii Decretali; tametſi expreſſe patris tantum mentio fiat. Parentum nomine venit etiam avus paternus, qui ſi chriſtianæ religioni nomen det, offeratque nepotem, baptizari debet, etiam matre diſſentiente. Caſus hic cum Romæ contigiſſet, prævalere diſſenſum matris Navarrus *Lib. III. de converſ. infidel. conſil.* 4. propugnabat. Contra, in favorem conſenſus avi ſcripſit Rutilius Benzoni. Et Gregorius XIII. declaravit, ſententiam Benzoni præferendam eſſe: & Benzonius ipſe infantem tinxit, ut narrat in ſuo *ſpeculo Epiſcopor. Lib. I. quæſt.* IX. *dub.* I. Quare ſub finem conſilii Navarri hæc adiecta ſunt. *Advertendum autem contra hanc opinionem latam ſententiam, infantemque traditum fuiſſe avo chriſtiano, & denium baptizatum, perſeverareque adhuc in fide*. Infantes ſic baptizati invitis parentibus, in dictis caſibus debent ab Illis ſeparari.

XII. Quæſt. V. *Infidelium plures infantes ſuos offerunt baptizandos, ut infirmitatibus curentur: validum ne eiuſmodi baptiſma eſt?* Reſp. Iam a tempore S. Auguſtini infideles offerre infantes baptizandos conſueverant, non ut a culpa originali mundarentur, ſed ut a ſpiritibus immundis liberi fierent. Qua de re ſic ſcri-

ſcribit S. Auguſtinus *epiſt.* XCVIII. ad Bonifacium. *Nec illud te moveat quod quidam non ea fide ad baptiſmum percipiendum parvulos ferunt, ut gratia ſpiritali ad vitam regenerentur æternam, ſed quod eos putant hoc remedio temporalem retinere, vel recipere ſanitatem. Non enim propterea illi non regenerantur, quia non ab iſtis hac intentione offeruntur. Celebrantur enim per eos neceſſaria miniſteria, & verba ſacramentorum, ſine quibus conſecrari parvulus non poteſt.* Non enim parentum, ſed miniſtrorum intentio ſpectanda eſt. In Synodo habita an. 1148. ſub Patriarcha Luca, cuius meminit Balſamon in *can.* LXXXIV. *Trullanum* diſputatum de hocce baptiſmo fuit, de quo videri Baronius poteſt *ad ann.* 1148. Validum eſſe baptiſma iſtud, ſententia communis, & certa defendit. Verum infidelium aliqui tanta ſuperſtitione tenentur, ut ſpe liberandi infantes ſuos ab infirmitate, minentur mortem Sacerdotibus, conſciis illorum pravæ ſuperſtitionis, & baptizare reluctantibus, niſi baptiſmum adminiſtrent. Negavit Navarrus, licite conferri baptiſmum poſſe ad mortem vitandam. Opinionem adfirmantem propugnabant alii. Congregatio S. Officii an. 1625. hanc edidit deciſionem. *Sacra Congregatio univerſalis Inquiſitionis, habita coram Sanctiſſimo, relatis litteris Epiſcopi Antibarenſis, in quibus ſupplicabat pro reſolutione infraſcripti dubii: an, cum Sacerdotes coguntur a Turcis ut baptizent eorum filios, non ut Chriſtianos efficiant, ſed pro corporali ſalute, ut liberentur a fœtore, comitiali morbo, maleficiorum periculo, & lupis; an in tali caſu poſſint ſaltem ficte eos baptizare, adhibita baptiſmi materia, ſine debita forma. Reſpondit negative: quia baptiſmus eſt ianua ſacramentorum, ac proteſtatio fidei; nec ullo modo fingi poteſt.* Et Innocentius XI. hanc theſim proſcripſit: *Urgens metus gravis eſt iuſta cauſa ſacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.* Verum de hac ſimulatione ſacramentorum alibi fuſius dictum eſt.

XIII. Quæſt. VI. *Si puer petat baptiſmum, & dubitetur, an uſu rationis præditus ſit, poteſt ne invitis parentibus baptizari?* Reſp. Negant Vaſquez, Hurtado, Henriquez, & alii plures. Adfirmant vero Sotus, & Candidus: quia in dubio decidendum eſt in religionis favorem. Prudentius conſilium hoc in caſu videtur cuſtodiendum eſſe puerum in loco tuto, donec perfectum aſſequatur rationis uſum; & tunc, ſi perſeveret, baptizandum. Si periculum mortis adſit, iam dictum eſt, baptizari poſſe.

XIV. Quæſt. VII. *An requiratur aliqua diſpoſitio in infantibus ad baptiſmum ſuſcipiendum?* Reſp. Lutherus defendit, infantes, cum baptizantur, habere fidem actualem. Sed nullam in iiſdem reperiri fidem actualem, cum baptizantur, catholici Theologi docent. Quoniam actualis fides eſt mentis aſſenſus rebus revelatis, ex divina illuſtratione, & ex motione voluntatis præſtitus. Infantes autem nec intelligunt quid agant, nec voluntate moventur ad cogitandum, & credendum; ſed illorum fidem ſupplet Eccleſia.

XV. Quæſt. VIII. *An amentes, & furioſi baptizandi ſint?* Reſp. S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxviii. *art.* 12. primum conſiderat amentes a nativitate, omni lucido intervallo deſtitutos: & hos baptizandos eſſe inſtar infantium in fide Eccleſiæ decernit. Quamvis enim rationis uſu careant, nec ſperetur illum umquam aſſecuturos; hoc tamen non impedit quominus baptizari debeant: quoniam cum in iiſdem ſit anima rationalis, per accidens, ideſt propter impedimentum organi corporei, uſu rationis carent. Alii ſunt amentes qui ex ſana mente quam prius habuerunt, incidunt in inſaniam: & tales ſunt iudicandi ſecundum voluntatem quam prius habuerunt, dum ſanæ mentis erant. Et ideo ſi tunc apparuit in eis voluntas ſuſcipiendi baptiſmum, debet eis exhiberi, in furia, & amentia conſtitutis, etiamſi tunc actu contradicant. *Si autem tempore lucidi intervalli non apparuit in eis voluntas ſuſcipiendi baptiſmum, baptizari non debent in amentia conſtituti.* Ad dormientes quod attinet, reſpondet ad 3. baptizandos non eſſe, niſi mortis periculum immineat: quo in caſu baptizandi ſunt, ſi prius in eis apparuit voluntas ſuſcipiendi baptiſmi. Quæ doctrina communis eſt.

CAPUT XIV.

De baptiſmo adultorum, vivorum, mortuorum, & campanarum.

I. DE diſpoſitionibus quæ præcedere in adultis debent ad martyrium ſuſtinendum, ſupra dictum eſt. Pauca nunc delibabo de diſpoſitionibus quæ abſolute in omnibus adultis ſanæ mentis requiruntur ut digne baptiſma ſuſcipiant.

II. Quæſt. I. *Requiritur ne in adultis ad digne baptiſmum ſuſcipiendum fides in Chriſtum, dolor de peccatis, & amor Dei inchoatus?* Reſp. Fidem neceſſariam in adultis eſſe, declarat Scriptura divina: nam *Marc.* xvi. dicitur: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*: & Matth. xxviii. Chriſtus iubet ut baptizandi inſtruantur: *Docete baptizantes.* Rurſus Philippus dixit Eunucho: *Si credis ex toto corde, licet*: Act. viii. Non minus perſpicue iubetur ut baptiſmo præmittatur pœnitentia. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum*, inquit S. Petrus *Act.* 2. Innumera ſunt teſtimonia quæ amoris Dei ſaltem initialis neceſſitatem evincunt ad veram in Deum converſionem. *Qui non diligit, manet in morte*: inquit Ioannes *cap.* iii. Sed de iſtius amoris neceſſitate fuſius in tractatu de pœnitentia.

Digitized by Google

III. Quæſt. II. *Licite ne conferri baptiſmus aut mortuis, aut vivis pro mortuis valet?* Reſp. Cataphrygas, Hæreſiarchæ Montani progeniem, mortuos baptizaſſe, narrat S. Philaſtrius Epiſcopus Brixienſis *hæreſ.* lix. ubi inquit: *Hi mortuos baptizant*. Cataphrygis acceſſerunt Archontici, de quibus Theodoretus *Lib. I. hæret. fabul. cap.* xi. ſcribit: *Poſt mortem oleum, & aquam mortuorum capitibus iniiciunt, ſic fore dicentes ut ipſi inviſibiles ſint, ſuperioreſque evadant interiectis dominationibus, & poteſtatibus*. Cerinthiani, a Cerintho, Apoſtolis ſuppare, deſcendentes, vivos pro mortuis baptizabant, ut Epiphanius *hæreſ.* xxviii. narrat his verbis. *Ex traditione res quædam ad nos pervenit, quod, ut quidam apud ipſos de vita deceſſerunt morte præoccupati citra baptiſma, alii pro ipſis in nomen ipſorum baptizentur, ne ubi reſurrexerint, illi in reſurrectione pœnas luant, eo quod non acceperunt baptiſma, & ſubditi ſiant poteſtati quæ mundum condidit*. Similia de Marcionitis refert Chryſoſtomus *hom.* xl. *in cap.* xv. *Epiſt. I. ad Corinth.* & Tertullianus *Lib. V. contra Marcionem cap.* x.

IV. Originem iſtius baptiſmi alii eruebant ex frequentibus Phariſæorum lotionibus, alii ex prava intelligentia ſequentis textus S. Pauli I. Cor. cap. xv. *Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis, ſi omnino mortui non reſurgunt? Ut quid & baptizantur pro illis?* Mortuos non eſſe baptizandos, nec vivos pro mortuis, certum eſt, idque definitum fuit in Concilio Carthaginenſi III. can. vi. *Cavendum eſt ne mortuos baptizari poſſe fratrum infirmitas credat*. Ratio evidens eſt. Cadavera enim, anima rationali deſtituta cum ſint, nec gratiam, nec regenerationem ſpiritualem recipere valent. Nec prodeſſe baptiſmus niſi ſuſcipientibus poteſt; ſicut reſurrectio unius non eſt alterius reſurrectio.

V. Hæc cum ita ſe habeant, germanus apoſtolici textus ſenſus exponendus eſt. *Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis &c?* Eſtius in hunc locum, Calmet, & alii varias promunt interpretationes. Alii volunt, Apoſtolum ex conſuetudine illorum qui viventes baptizabantur pro mortuis, inferre mortuorum reſurrectionem; eoſque *ad hominem*, ut aiunt, revincere, non illorum conſuetudinem approbando, ſed ex illa reſurrectionis fidem inferendo. Quam interpretationem fuſe illuſtrare, & confirmare Calmet nititur. Altera interpretatio textum applicat iis qui in lecto morti proximi decumbentes baptiſmum ſuſcipiunt; & baptizari *pro mortuis* intendunt, ideſt pro ſeipſis, quatenus ſibi vita functis baptiſmus profuturus eſt. Tertio alii interpretantur *pro mortuis*, ideſt pro corporibus morti obnoxiis: quæ interpretatio hunc reddit ſenſum: ſi non eſt carnis reſurrectio futura, cur baptizantur corpora morti obnoxia? Fruſtranea quippe eſſet corporum ablutio, ſi poſt mortem reſurgere non deberent. Hanc interpretationem præ aliis præbet S. Ioannes Chryſoſtomus *hom.* xl. *in I. ad Cor.* inquiens: *In memoriam revocans Paulus dicebat: Si non eſt reſurrectio, cur baptizaris pro mortuis, ideſt pro cor-*

corporibus? Propter hoc enim baptizaris, mortui corporis credens reſurrectionem, id-eſt quod non maneat mortuum. Hæc Chryſoſtomi interpretatio non arridet Eſtio. Omnes tres interpretationes ſuas patiuntur difficultates.

VI. S. Thomas *lect.* IV. in hunc textum duas promit expoſitiones. *Hoc*, inquit; *poteſt dupliciter intelligi. Uno modo, ut per hoc quod dicit*, mortuis, *intelligantur opera peccati, quæ ſunt mortua, quia carent vita gratiæ, & ducunt ad mortem.... Et ſecundum hoc plana eſt littera*. Quid *ſcilicet* facient *illi* qui baptizantur pro mortuis, *ideſt pro peccatis abluendis, ſi non ſint vitam gratiæ habituri? Alio modo, quia quidam tunc temporis volebant quod homines poſſent primo baptizari, ut ſibi ipſis remiſſionem peccatorum conſequerentur, & iterum baptizabantur pro aliquo conſanguineo ſuo defuncto, ut etiam poſt mortem dimitterentur ei peccata: & ſecundum hoc ſit littera*. Quid facient qui baptizantur pro mortuis, *ſcilicet conſanguineis, pro quorum ſalute baptizantur, ſi non ſit reſurrectio mortuorum? Sed iſti in aliquo commendari poſſunt, ſcilicet in hoc quod fidem reſurrectionis videbantur habere; ſed in aliquo poſſunt reprehendi, in hoc ſcilicet quod unum credebant poſſe pro alio baptizari. Sed tunc eſt quæſtio. Si oratio unius prodeſt alteri, quare non etiam baptiſmus? Ad hoc eſt duplex reſponſio. Una eſt, quod opera quæ faciunt vivi, proſunt mortuis propter unionem caritatis, & fidei: & ideo non proſunt niſi illis qui decedunt cum caritate, & fide: unde infidelibus nec oratio, nec baptiſmus vivorum proſunt; tamen oratio prodeſt illis qui ſunt in purgatorio. Alia reſponſio, & melior, quia bona opera valent mortuis, non ſolum ea vi caritatis, ſed etiam ex intentione facientis. Sicut ſi ego dicerem pſalterium pro aliquo qui eſt in purgatorio, qui tenebatur dicere, ut ſatisfaciam pro eo; valet quidem quantum ad ſatisfactionem ſolum illi pro quo dico. Dicendum eſt ergo ſecundum hoc, quod baptiſmus non habet virtutem ex intentione noſtra, ſed ex intentione Chriſti. Intentio autem Chriſti eſt ut baptiſmus illis proficiat qui in Chriſti fide baptizantur. Conſequenter iſtud inconveniens explicat dicens*: Si omnino mortui non reſurgunt. *Et iſta explicatio videtur magis convenire ſecundæ expoſitioni ſuprapoſitæ; quaſi dicat*: Ut quid baptizantur pro illis, *ideſt pro mortuis, ſi non reſurgunt?*

VII. Interpretationum varietas prodit perdifficilem eſſe Apoſtoli textum. Secunda S. Thomæ interpretatio mihi ceteris præferenda videtur. Eſt enim litterali ſenſui magis conſentanea & obvia. Nec eſt quod opponas, non eſſe vero ſimile, Apoſtolum voluiſſe ex prava quorumdam conſuetudine reſurrectionem adſtruere. Nam alibi invictis rationum momentis abſolute S. Paulus mortuorum reſurrectionem evincit. Hic argumento utitur illis revincendis valde tempeſtivo qui in more habebant vivos pro mortuis baptizare, hac pia credulitate, quod quemadmodum preces, ita & baptiſmus prodeſſe defunctis poſſet. Quiſque tamen eam præligat interpretationem quæ probabilior ſibi apparet.

VIII. Quæſt. III. *Licitum ne eſt, & cuiuſque ſuperſtitionis expers baptiſmus cam-*

pa-

Digitized by Google

panarum? Reſp. Ritum baptizandi campanas, ut ſuperſtitionis plenum, arguunt novatores Magdeburgenſes, Hoſpinianus, Voſſius, aliique. Iſtius ritus inventorem fuiſſe contendunt Ioannem XIII. qui anno 968. Lateranenſis Eccleſiæ campanam conſecravit, nullo præcedente talis ritus veſtigio. Campanæ autem, argutantur iſti, ſunt baptiſmi incapaces. Ex quo inferunt, ſuperſtitioſum & ridicularium eſſe baptiſmum illis collatum. Vana hæc ſunt, & futilia.

IX. Ad antiquitatem campanarum quod attinet, vel in ipſo veteri teſtamento conſuetudo obtinuit convocandi populum ad Deum colendum ſonitu tubarum, ut habetur *Num.* x. Hæc eadem conſuetudo viguit primis chriſtianæ Eccleſiæ ſæculis convocandi ad templa fideles alicuius inſtrumenti ſonitu. Græci nunc tabulam, nunc laminam ferream malleis pulſabant, antequam Urſus Participatius circiter annum 865. Campanas mitteret ad Michaelem Imperatorem.

X. In Eccleſia occidentali campanarum uſum ſæculo v. viguiſſe, communis hactenus opinio fuit, quas a S. Paulino Epiſcopo Nolano invectas aſſerit, dictaſque propterea Campanas, & Nolas a Nola Campaniæ urbe. Hanc opinionem plures noſtri temporis eruditi viri oppugnant, tamquam ſolido deſtitutam fundamento; non deſunt tamen alii eruditi viri, qui communem opinionem defendant. Verum diſſidium iſtud & parvi momenti eſt, & ab inſtituto alienum.

XI. Ritum benedicendi campanas antiquiorem Ioanne XIII. evincunt rerum liturgicarum periti. Martene *Lib. II. cap.* xxi. *de antiq. Eccl. Rit.* Bona *Lib. I. cap.* xxii. *de reb. liturg.* Cl. Ioſeph Catalanus in *Pontif. Rom. Part. II. tit.* xxiii. & alii plures. At non propterea licitus, & cuiuſque ſuperſtitionis expers dicitur ritus iſte, quia Ioanne XIII. vetuſtior; ſed ideo licitus ritus eſt, quia Eccleſia fruitur poteſtate qua novos inſtituere ritus valet. Baptiſmus campanarum lata quadam, & ampla ſignificatione dicitur, quatenus ablutionem ſignificat. Nec enim in hoc baptiſmo forma adhibetur ſacramentalis, nec inſtructio, & catechiſmus, nec miniſtri intentio huc tendit. Sed benedicuntur campanæ, ut ſacro illo ſonitu, & fragore turbinum impetus, grandinum tempeſtates, ſpirituſque infernales procul pellantur, ut fideles intelligant ſe ad fidei chriſtianæ myſteria celebranda, Dei verbum audiendum, Deumque colendum convocari. Qui plura de hoc ſacro ritu ſcire cupit, legat Gretſerum *Lib. de benedict. cap.* xlv. Angelum Rocca *cap.* vii. Ex his conſtat, ab omnis ſuperſtitionis labe immunem eſſe ritum iſtum. Sed Novatores noſtri, non ſecus ac obſeſſi & energumeni, ſacras benedictiones omnes, & exorciſmos deteſtantur, & reformidant. Ritus Romanæ Eccleſiæ omnes qui eorum palato delicatiſſimo non ſapiunt, continuo ſuperſtitionis inſimulant, & accuſant, ac ſi ipſi ſupremi iudices eſſent conſtituti ad iudicium ferendum in Romano-catholicæ Eccleſiæ ritus. Quam ſit & ridicularia, & inſana eorum audacia, nemo prudens non videt.

CAPUT XV.

De baptiſmi effectibus.

I. SAnctus Thomas *III. Part. quæſt.* lxix. fuſo ſermone, in decem articulos tributo, effectus quos ſacramentum baptiſmi producit in anima baptizati, recenſet, & explicat. Præcipuos hic ego perſtringam; & errores hæreticorum obiter indicabo.

II. Origeniſtæ, ut refert Epiphanius *hæreſ.* lxiv. docuerunt, peccata non deleri per baptiſmum, ſed ſopiri, & tegi. Pelagiani, cum peccatum originale negarent, neceſſaria conſecutione illud per baptiſmum auferri inficiabantur. Iovinianus in aliud extremum lapſus eſt. Non modo per baptiſmum auferri peccatum originale docuit, ſed legitime ſacro lavacro tinctum peccare poſtea non poſſe effutiit. Lutherani, & Calviniani negant peccata per baptiſmum tolli, & revera deleri, ſed tantum tegi, & non imputari, Origeniſtarum errorem innovantes. His paucis delibatis, breviter effectus baptiſmi recenſeo.

III. Quæſt. I. *Confert ne baptiſmus gratiam ſanctificantem?* Reſp. Sententia adfirmans de fide eſt, innumeris Scripturarum teſtimoniis declarata. S. Paulus *I. Cor.* vi. inquit: *Sed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis*. Iterum ad Titum iii. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus ſancti*. Hæc gratia nos in Dei filios regenerat, & membra Chriſti efficit; ut inquit Apoſtolus ad Galat. iii. *Omnes filii Dei eſtis... Chriſtum induiſtis*. Rurſus Rom. viii. *Si autem filii, & heredes: heredes quidem Dei, coheredes autem Chriſti*. Plura alia teſtimonia, alioquin obvia, prætereo. Gratia ſanctificans, quæ infunditur baptizato, animam efficit divinæ naturæ conſortem, & ſecum comites habet infuſas virtutes, & dona Spiritus ſancti, quibus expeditiores fiunt ad omnia pietatis officia fideles ſacro lavacro tincti, & evadunt filii Dei, non per extrinſecam deputationem, ſed per participationem divinæ naturæ, & communicationem eiuſdem ſpiritus.

IV. Quæſt. II. *Aufert ne baptiſmus omnia peccata quoad rationem culpæ?* Reſp. Adfirmant Catholici omnes, & luculentis Scripturæ divinæ oraculis evincunt. *Baptizetur unuſquiſque veſtrum in remiſſionem peccatorum*: Act. ii. Item I. Ioan. i. *Sanguis Ieſu Chriſti Filii Dei emundat nos ab omni peccato*. Item idem Ioannes *cap.* xiii. *Qui lotus eſt, non indiget niſi ut pedes lavet, ſed eſt mundus totus*. Et S. Paulus Rom. viii. *Nihil ergo damnationis eſt in iis qui ſunt in Chriſto Ieſu*. Hæc autem teſtimonia evincunt non tegi, non imputari, ſed penitus deleri peccata omnia. Qui enim *renaſcuntur, regenerantur, & renovantur*, ut Scripturæ loquuntur,

tur, exuunt veterem immunditiem omnem. Rationem affert S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxix. *art.* 1. Per baptiſmum moritur homo peccato, & vitam vivit divinam, ut aſſerit Paulus Rom. vi. *Exiſtimate, vos mortuos quidem eſſe peccato, viventes autem Deo in Chriſto Ieſu.* Ergo omnia peccata, quæ ad vetuſtatem vitæ pertinent, in baptiſmo non teguntur, ſed vere moriuntur. Idque docet conſtans, & perpetua Eccleſiæ traditio, ut definit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* v. *can.* v. his verbis. *Si quis per Ieſu Chriſti Domini noſtri gratiam, quæ in baptiſmate confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam aſſerit, non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, ſed illud dicit tantum radi, aut non imputari; anathema ſit.*

V. Nec eſt quod opponatur, remanere in baptizatis concupiſcentiam, quæ, teſte Apoſtolo, peccatum eſt. Quandoquidem peccatum concupiſcentia ab Apoſtolo dicitur, non quod proprie ipſa peccatum formaliter ſit; ſed quia ex peccato proficiſcitur, & ad peccatum inclinat, & allicit; ut Concilium Tridentinum *ſeſſ.* v. *can.* v. definit. *Hanc concupiſcentiam, quam aliquando Apoſtolus peccatum appellat, S. Synodus declarat, Eccleſiam catholicam numquam intellexiſſe peccatum appellari, quod vere, & proprie in renatis peccatum ſit; ſed quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium ſenſerit, anathema ſit.* Quod alii obtrudunt, pœnitentiam quæ baptiſmum præcedit, delere peccata, nullius momenti eſt: quia contritio etiam perfecta, ſi baptiſmi voto careat, peccatum originale non delet.

VI. Quæſt. III. *An baptiſmus deleat reatum pœnæ æternæ, & temporalis?* Reſp. Sententia adfirmans definita eſt in Concilio Florentino in decreto ad Armenos, in quo de baptiſmo definitum eſt: *Sacramenti effectus eſt remiſſio omnis culpæ originalis, & actualis, omnis quoque pœnæ.* Et hoc confirmatum in Tridentino fuit *loc. cit.* Rationem congruentem perhibet S. Thomas *loc. cit. art.* 2. Aqua enim, inquit, non abluit modo, ſed refrigerat etiam: & hoc ſuo refrigerio ſignificat ſubtractionem reatus pœnæ, ſicut ſua ablutione ſignificat emundationem a culpa. Præterea hoc conſtat Eccleſiæ conſuetudine, quæ numquam catechumenis ſacro lavacro tinctis ullam ſatisfactoriam pœnam impoſuit. Remanent tamen pœnæ temporales, nempe fames, ſitis, morbus, & mors ipſa, quæ ſtipendium peccati eſt: quoniam, inquit S. Thomas loc. cit. art. 3. *baptiſmus habet virtutem auferendi pœnalitates præſentis vitæ; non tamen eas aufert in præſenti vita; ſed eius virtute auferentur a iuſtis in reſurrectione.* Sunt enim eiuſmodi pœnalitates materia & occaſio certaminis ſpiritualis & pugnæ, in qua homo victor coronam aſſequetur. Advertit inſuper S. Thomas, per baptiſmum remitti pœnæ reatum apud Deum, ſecus apud homines. Quare homicidia, & alia crimina, infeſta ſocietati, perpetrata ante baptiſmum, puniuntur a magiſtratibus, quorum intereſt ea plectere quæ publicam pacem turbant.

Digitized by Google

VII. Quæſt. IV. *Baptiſmus imprimit ne characterem?* Reſp. De fide eſt baptiſmum imprimere characterem: idque perpetua tum ſcripta, tum orali Eccleſiæ traditione firmum eſt; ut definivit Concilium Tridentinum ſeſs. VII. can. IX. *Si quis dixerit, in tribus ſacramentis, baptiſmo ſcilicet, confirmatione, & ordine, non imprimi characterem in anima, hoc eſt ſignum quoddam ſpiritale, & indelebile, unde ea iterari non poſſunt; anathema ſit.* Plura rationum momenta Patres aſſignant. Baptiſmus eſt regeneratio, & nova quædam nativitas ſpiritualis. Porro ſicut una eſt generatio, ita una eſt regeneratio. Rurſus baptiſmus eſt ſimilitudo, & imago mortis Chriſti Domini; ut ex S. Paulo evincunt Auguſtinus, & Thomas. At Chriſtus, ait Paulus, *ſemel mortuus eſt*. Ergo &c. Item peccatum originale ſemel contractum, & deletum, numquam revocatur. Ergo neque remedium iterandum eſt. Quæ omnia evincunt, baptiſmum characterem imprimere, quo ſemel regenerati ſecernantur ab aliis.

VIII. Quæſt. V. *Quandonam in praxi iterandus baptiſmus ſit?* Reſp. Baptiſmus rite adminiſtratus numquam iterandus eſt, ut ex dictis patet. Diligenter tamen quandoque inveſtigandum eſt, num error aliquis baptiſmi eſſentiam deſtruens admiſſus fuerit in eodem tradendo: de quo ſi conſtet, aut prudenter dubitetur, baptiſma conſerri debet. Et primo qui in aliqua hæreſi baptizatus eſt, examinari debet, num *in ſanctæ Trinitatis nomine baptizatus ſit*: & imbuendus, quo in ſenſu hoc myſterium credatur. Quod ſi inventus fuerit ſub integra Trinitatis invocatione tinctus, manus impoſitione confirmandus erit; ut declaratur cap. *Si qui apud illos*, de conſecr. diſt. IV. Si aſſerat, *ſe in nomine Domini tantum* baptizatum fuiſſe, baptizandus denuo eſt in nomine SS. Trinitatis; ut ſtatutum eſt cap. *Si revera*. Si ignoretur, num baptizatus ſit, neque baptiſmi indicia extent, ſimiliter baptizari debet. Inquirendum ulterius eſt, num forma vitiata baptizare hæretici illi a quibus tinctus eſt, ſoleant. Siquidem novatorum aliqui, ut facto probent, verba eſſe non *conſecratoria*, ſed *concionatoria*, unus aquam fundit, alter evangelica verba recitat. Quem abuſum animadvertens Synodus Mechlinienſis, celebrata anno 1607. & a Paulo V. approbata *tit.* III. *cap.* VI. ſtatuit *ut ab hæreticis (qui non ſunt ad baptiſmum admittendi, ubi aliquis Catholicus præſto eſt) baptizati iterum ſub conditione baptizentur*. Ex quibus conſtat ſerio examinandos eſſe qui ab eiuſmodi hæreticis baptizati ſunt.

IX. Quæſt. VI. *Qui ab obſtetrice baptizati ſunt, debent ne iterum baptizari?* Reſp. Affirmant Synodus Mechlinienſis *loc. cit.* & Ipenſis *tit.* XII. Sylvius *III. Part. quæſt.* LXVI. *art.* 9. Farvacqueſius *quæſt.* VIII. & alii. Quoniam, inquiunt, mulieres, neceſſitate urgente, turbari ſolent, & aliter Parocho interroganti reſpondere ac in ea perturbatione fecerint. Sed hoc verum eſſe poteſt, dum adeſt probabilis ſuſpicio obſtetricem erraſſe in aliquo quod ad baptiſmi ſubſtantiam atti-

tineat. Ceterum ſi obſtetrix prudens ſit, & in examine Parochus eam conſtantem deprehendat in aſſerendo, ſe & materiam aptam adhibuiſſe, & veram formam pronuntiaſſe, baptiſmus iterandus non eſt etiam ſub conditione. Et hoc in ſenſu loqui videntur Synodi, & Auctores citati.

X. Quæſt. VII. *An infantes expoſititii, ſchedam collati baptiſmi collo appenſam habentes, ſint rebaptizandi?* Reſp. Adfirmant plures, negant alii. Ut mihi videtur, certo caſus reſolvi abſolute nequit; ſed circumſtantiarum varietas ſpectanda. Rituale Romanum, iuſſu Pauli V. editum, *tit. de bapt.* hæc ſtatuit. *Infantes expoſiti, & inventi, ſi, re diligenter inveſtigata, de eorum baptiſmo non conſtat, ſub conditione baptizentur.* Cum ſacramentum iſtud ſit ſummæ neceſſitatis; quando auctor ſchedæ non agnoſcatur, & fide dignus non iudicetur, baptiſmum ſub conditione repetendum exiſtimo. Et quia communiter eiuſmodi ſchedarum auctores ignorantur, ideo baptizandus ſub conditione infans eſt.

XI. Quæſt. VIII. *An baptiſmus ficte ſuſceptus, ſublata fictione, peccata deleat?* Reſp. Duplex fictio. Altera, qua quis exterius ſe ſimulat ſuſcipere baptiſmum; ſed interius nec credit, nec vult baptiſmum ſuſcipere. De hoc nulla quæſtio in præſentia: nam is nec effectum, nec ſacramentum baptiſmi accipit; cum deſit voluntas illum ſuſcipiendi. Altera fictio eſt, qua quis revera ſuſcipere baptiſmum vult; peccata tamen non deteſtatur, ſed illa amore proſequitur, non credit reipſa, non ſperat. Hic baptiſmum recipit, quia vult illum ſincere recipere; ſed effectum eiuſdem non recipit, ob impedimenta indicata. Heinc qui baptiſmum ſuſcipit in hæreſi, in ſchiſmate, aut in Eccleſia catholica cum affectu ad peccatum mortale, dicitur ficte accedere ad baptiſmum. De hoc quæritur, num recedente fictione remiſſionem peccatorum aſſequatur?

XII. Sententiam negantem propugnat Scotus. Alii fatentur, remitti peccatum originale, ſecus actualia perpetrata ante baptiſmum. Sententia adfirmans vera eſt, quam defendunt S. Auguſtinus, S. Thomas, & communiter Theologi; nempe, recedente fictione, reviviſcere ſacramentum, & peccata tum originale, tum actualia ante baptiſmum perpetrata deleri. Luculenta ſunt S. Auguſtini teſtimonia. Nam *Lib. I. de bapt. cont. Donat. cap.* XII. ſcribit: *Tunc valere incipit ad ſalutem, cum illa fictio veraci confeſſione receſſerit.* Item *Lib. III. cap.* XIII. de hæreticis ait: *Tunc incipit valere idem baptiſmus ad dimittenda peccata, cum ad Eccleſiæ pacem venerit.* S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxix. *art.* 10. hanc promit rationem. Cauſſa quæ natura ſua eſt effectus productrix, remoto impedimento, illum producit. Baptiſmus valide ſuſceptus natura ſua gratiam producit, niſi impedimentum obſiſtat. Ergo, obſtaculo ſublato, reipſa illam efficit. Quamvis enim in ſe tranſierit, remanet tamen in charactere, qui, recedente fictione, virtute divina ad gratiam producendam elevatur. Tandem peccatum originale deleri nequit

quit niſi per baptiſmum in re, aut in voto ſuſceptus. At baptizatus in hæreſi, in ſchiſmate, vel cum affectu ad peccatum mortale, remiſſionem peccati originalis non obtinet: ex alia parte is non rebaptizatur: neque enim hæretici, cum ad Eccleſiam catholicam veniunt, iterum tinguntur. Ergo baptiſmus ſuſceptus, ablata fictione, gratiam producit, deletque peccata omnia tum originale, tum actualia ante baptiſmum perpetrata, & quæ ipſum comitantur, ut docet S. Thomas *loc. cit. ad* 2. inquiens: *Baptiſmus aufert omnem culpam, & reatum omnium peccatorum præcedentium baptiſmum, & etiam ſimul exiſtentium cum baptiſmo.* Subtiles quæſtiunculas quas movere nonnulli ſolent de peccatis perpetratis in inſtanti *initiativo*, & *terminativo* baptiſmi, prætereo. In praxi enim peccata commiſſa in ipſa baptiſmi ſuſceptione cum affectu ad illa etiam poſt baptiſmum adminiſtratum confitenda ſunt; & hæc per pœnitentiam delentur.

XIII. Quæſt. IX. *An qui ſcienter rebaptizat, incurrat irregularitatem?* Reſp. Affirmant omnes. Cum de fide ſit, baptiſmum rite adminiſtratum iterari non poſſe; ſacri canones iure pœnam irregularitatis ſtatuunt contra eos qui ſcienter rebaptizant. Cap. *Eos quos* de conſecrat. diſt. IV. Diſputant Theologi, num hanc pœnam incurrat qui rebaptizat ſub conditione, quando ſcienter agnoſcit eſſe baptizatum. Negat Leander *quæſt.* IX. Verum diſputatio hæc ſuperflua videtur. Nam qui evidenter ſcit aliquem eſſe baptizatum, niſi aut hæreſi aliqua ſit inquinatus, aut dementia laboret, non iterabit baptiſmum; & ſi iteret, non videtur a pœna præfata immunis.

CAPUT XVI.

De baptiſmi cæremoniis.

I. MUlti & eruditi Scriptores fuſo calamo, & uberi eruditione ſacras cæremonias quibus baptiſmus adminiſtratur, illuſtrarunt, quos inter Ioſephus Vicecomes *de antiquis Eccleſiæ ritibus*, Alba Spinæus *Lib. II. antiq. obſervat. cap.* XXXVI. Chriſtianus Lupus *diſſert. de act. S. Leonis IX.* Pauca ego hic delibabo.

II. Cæremoniæ aliæ præcedunt, aliæ comitantur, aliæ ſubſequuntur baptiſmum. Plures in deſuetudinem abierunt. Nam aliquando tradita fuit baptizatis *Eucharistia*, adultis ſub utraque ſpecie, & parvulis ſub ſpecie vini, aut digito Sacerdotis intincto, aut admoto calice. Iſtius ritus meminerunt Tertullianus *de bapt. cap. ult.* Ambroſius *Lib. de initiand. cap.* VIII. Hugo Victorinus *Lib. I. de ſacram. cap.* XXIX. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXI. *cap.* IV. decernit, nulla parvulos obligari neceſſitate ad ſacramentalem Euchariſtiæ communionem. *Neque*

ide

ideo tamen *damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem in quibuſdam locis aliquando ſervavit*. Præterea narrant Caſalius, Vicecomes, Martenius poſt Tertullianum; Clementem Alexandrinum, S. Hieronymum, *lac*, & *mel* deguſtanda, fuiſſe tradita baptizatis, & alicubi *vinum dulce*. Imponebatur etiam ſertum baptizatorum capiti, tamquam lætitiæ, & evangelicæ libertatis ſymbolum. Chriſtiani enim dicuntur I. Petri II. *genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis*. Tradebantur quoque baptizatis decem *ſiliquæ*, & *calceamenta*, tamquam ſymbolum mortis, & Decalogi ſervandi. Cæremoniæ iſtæ iam pridem obſolevere. Paucas nunc delibabo earum quæ in uſu ſunt.

III. *De tempore*. In chriſtianæ religionis primordiis quolibet tempore baptiſmus adminiſtrabatur; poſt diebus Paſchatis, & Pentecoſtes, ut iam ſupra indicavi: cuius ritus aliqua veſtigia adhuc ſuperſunt; cum in pervigilio Paſchatis, & Pentecoſtes fontes baptiſmales ſolemniter benedicantur. Tandem propter fidelium auctam multitudinem quovis tempore tum infantes, tum adultos baptizare cœptum eſt. Rituale tamen Romanum præſcribit ut in baptizandis adultis, niſi vitæ periculum inſtet, antiquus ritus, quantum fieri commode poteſt, præſertim in metropolitanis, & cathedralibus Eccleſiis retineatur.

IV. *De loco*. Nullus fuit naſcentis Eccleſiæ tempore baptiſmo adminiſtrando deſignatus locus; ſed in viis, in fontibus, in fluminibus, in domibus, in plateis baptizabantur tum pueri, tum adulti. Deinde deſtinatus fuit locus ſacer penes Eccleſiam cathedralem. Iſtius moris *Florentiæ*, & *Piſis* duo extant baptiſteria perinſignia: quia antiquitus ſoli Epiſcopi baptizabant. Devoluto ad Parochos baptiſmi conferendi miniſterio, in Eccleſiis parochialibus erecta ſunt baptiſteria. Digna hæc cultu quodam ſunt, quod conſecrata ſint; & a Patribus vocantur *mater adoptionis*, & *regenerationis ſacrarium*.

V. *De ſacro baptiſmatis fonte*. Aqua naturalis eſt baptiſmi materia neceſſaria. Ex præcepto Eccleſiæ, ab apoſtolica traditione accepto, aqua hæc ſacro ritu benedicta ſit oportet, orationibus Sacerdotis, contactu manus, repetito crucis ſigno, cerei immerſione, inſufflatione, & chriſmatis mixtione.

VI. *Cæremoniæ aliæ quæ baptiſmum præcedunt*, ſunt ſequentes. Præſentatio baptizandorum ante Eccleſiæ ianuam, quam ingredi nequeunt; cum ſint per culpam originalem filii diaboli: quibus ingreſſus non conceditur, donec vel per ſe, vel per ſuſceptores declaraverint ſe velle, excuſſo diabolicæ ſervitutis iugo, Chriſti ſervitutem amplecti. Deinde quid petant ab Eccleſia Dei, Sacerdos inquirit: reponuntque, Baptiſmum. Succedit exorciſmus ad expellendum dæmonem, & Sacerdos ter ſpirat in faciem baptizandi, ut antiqui ſerpentis flatum expellat. Sal in os eiuſdem immittit, ut, vitiorum pulſa putredine, bonorum operum ſaporem baptizatus guſtet. Crucis ſigno obſignantur frons, oculi, aures,

res, humeri, pectus, ut eius ſenſus excitentur, & muniantur ad divina præcepta intelligenda, & ſervanda. Nares, & aures ſaliva liniuntur, & *Ephpheta*, ideſt *adaperire*, pronuntiatur.

VII. *Cæremoniæ quæ baptiſmum comitantur*. Baptizandum ad ſacrum fontem Sacerdos adducit, eumque ter interrogat: *Abrenuntias ſatanæ, & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius?* Reſpondet baptizandus aut per ſe, ſi ſit adultus, aut per patrinum, ſi ſit infans, ad ſingulas interrogationes, *Abrenuntio*. Deinceps Sacerdos interrogat: *Credis in Deum Patrem omnipotentem?* Reſpondet baptizandus, *Credo*. Et iterum de aliis ſymboli articulis interrogatur: & reſpondet, *Credo*. Tandem interrogatur: *Vis baptizari?* & conſentientem baptizat *in nomine Patris* &c.

VIII. *Cæremoniæ quæ baptiſmum conſequuntur*. Baptiſmo peracto, Sacerdos baptizati capitis verticem inungit: veſte candida illum induit, ſi ſit adultus; ſi infans, linteolum album capiti eius imponit, dicens: *Accipe veſtem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal Domini noſtri Ieſu Chriſti, ut habeas vitam æternam*. Cereum ardentem ad manum baptizati, aut eiuſdem ſuſceptoris tradit Sacerdos, in ſymbolum fidei caritate ardentis, quam in baptiſmo cum aliis virtutibus, & donis acceptam cuſtodire debet. Nomen quoque imponitur alicuius ex ſanctis viris qui verum Deum coluerunt, miſſis profanis Gentilium nominibus.

IX. Quæſt. I. *Utrum requiratur aliquis qui baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiat?* Reſp. Affirmant omnes: & congruentem rationem aſſignat S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxvii. *art.* 7. his verbis. *Spiritualis regeneratio quæ fit per baptiſmum, aſſimilatur quodammodo generationi carnali: unde dicitur I. Petri* ii. Sicut modo geniti infantes, rationabiles ſine dolo lac concupiſcite. *In generatione autem carnali parvulus nuper natus indiget nutrice, & pædagogo. Unde in ſpirituali generatione baptiſmi requiritur aliquis qui fungatur vice nutricis, & pædagogi, informando, & inſtruendo eum, quaſi novitium in fide* &c. Officium autem patrinorum multiplex eſt. Nam 1. offerunt baptizandum Eccleſiæ. 2. pro illo promittunt. 3. loco eius ad interrogata reſpondent, ſymbolum recitant, fidem profitentur, & ſatanæ abrenuntiant. 4. teſtes baptiſmi ſunt, & dubio occurrente fidem faciunt. 5. debitum contrahunt imbuendi ſuſceptum ſuum in fidei, morumque præceptis. Advertit tamen S. Thomas *loc. cit. art.* 8. excuſari communiter inter fideles ab eiuſmodi debito patrinos, quod hæc inſtructio communiter a parentibus, & a Parochis præſtetur. *Si tamen*, inquit, *quocumque modo ſentirent contrarium, tenerentur ſecundum ſuum modum ſaluti ſpiritualium filiorum curam impendere.*

X. Quæſt. II. *Utrum quilibet indifferenter eligi in patrinum poſſit?* Reſp. Nequa-

quaquam. Qui hoc munus ſuſcipit, debet eſſe Catholicus, & etiam, ſi commode poſſit, confirmatus, boniſque moribus inſtructus. Nullo modo admittendi ſunt ad hoc officium hæretici, & ſchiſmatici, quibuſcum nullum commercium Eccleſia habet.

XI. Quæſt. III. *An pueri præditi uſu rationis poſſint hoc munus ſubire?* Reſp. Adfirmat Leander cum pluribus aliis. Quidquid ſit, an poſſint admitti in aliquo neceſſitatis caſu; reipſa tamen, ut mihi videtur, admitti non debent. Sed illi ad hoc munus vocandi ſunt qui vices pædagogi, & magiſtri docentis in rebus fidei, & morum implere valent.

XII. Quæſt. IV. *An Parochi adminiſtrantes baptiſmum ſine patrinis peccent mortaliter?* Reſp. Adfirmat communis ſententia. Licet enim ritus patrini non ſit de neceſſitate ſacramenti; eſt tamen de neceſſitate præcepti eccleſiaſtici. Et qui ritus ab Eccleſia præſcriptos violant, peccant mortaliter; cum materia gravis ſit, ſicuti eſt in caſu propoſito. In privato tamen baptiſmo non videtur aſtringere præceptum iſtud, præſertim neceſſitate urgente; ut docent Suarez, Sanchez, Layman, & alii, quos citat, & ſequitur Leander *diſput.* VII. *quæſt.* III.

XIII. Quæſt. V. *An plures debeant eſſe patrini; & an Monachi, & Regulares poſſint hoc officium exercere?* Reſp. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXIV. *cap.* II. ſtatuit, *ut unus tantum, ſive vir, ſive mulier, iuxta ſacrorum canonum inſtituta; vel ad ſummum unus, & una baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant; inter quos ac baptizatum ipſum, & illius patrem, & matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem tantum ſpiritualis cognatio contrahatur. Parochus, antequam ad baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab iis ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem, vel quos elegerint, ut baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiant, & eum, vel eos tantum ad illum ſuſcipiendum admittat, & in libro eorum nomina deſcribat, doceatque eos, quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excuſari valeant. Quod ſi alii, ultra deſignatos, baptizatum tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahant.* Si tamen plures tangerent, & nemo eſſet deſignatus; tunc iuxta ius antiquum omnes contraherent, ut communior opinio docet.

XIV. Quantum ad ſecundam partem, Monachi ſunt expreſſe excluſi ab hoc officio: cap. *Non licet* de conſecr. diſt. IV. & cap. *Monach.* Si tamen puerum ex ſacro fonte ſuſciperent, cognationem ſpiritualem contraherent.

XV. Regulares mendicantes non comprehendi laudato *cap.* contendit Leander *quæſt.* XVI. cum aliis. Verum probabilior mihi videtur ſententia oppoſita: quia non minus dedecet Regulares mendicantes quam Monachos familiaritatem habere cum feminis. Et hanc ſententiam defendunt *Angelus*, *Vi-*

val-

valdus, *Sanchez*, *Filliucius*, *Bonacina*, *Ledeſma*, *Rodriguez*, *Diana*, *Laymam*, & alii, quos citat ipſe Leander. P. Druin *de re ſacrament. quæſt.* IX. *cap.* I. *§.* 2. in confirmationem huius ſententiæ adducit decretum Concilii provincialis Aquenſis his verbis conceptum. *Compater ne adhibeatur Regularis aliquis, nec paſſim Clericus ſæcularis ſacris initiatus, aut beneficium eccleſiaſticum obtinens . . . Quod idem de confirmatione intelligatur.* Quid quod cuiuſque fere ordinis conſtitutiones id vetant? Et profecto rationibus pluribus congruum eſt ut Regulares ab hac cognatione ſpirituali abſtineant. Nec ſuperiores indulgere, licentiamque concedere debent, ne ſint occaſio plurium cognationum.

XVI. Quæſt. VI. *Quot ſunt perſonæ quibuſcum patrinus contrahit cognationem ſpiritualem?* Reſp. Tres ſunt, nempe baptizatus, pater, & mater eiuſdem; ut conſtat ex Tridentino *ſeſſ.* XXIV. *cap.* II. Quare inter illum & iſtos matrimonium eſſe nequit. Nulla ergo nunc eſt cognatio fraternitatis ſpiritualis inter baptizatum, & filios patrini. Nulla quoque cognatio inter patrinum & matrinam, ſeu inter duos ſuſceptores, nullumque inter eos oritur impedimentum, ut docent communiter Auctores, inquit Leander *quæſt.* XXIX. Similiter baptizans contrahit cognationem ſpiritualem cum baptizato, cum patre, & matre eiuſdem. *Sanchez*, *Reginaldus*, *Bonacina* contendunt, patrinum non contrahere cognationem ſpiritualem, ſi per errorem ſuſcipiat filiam Pauli, credens eam eſſe filiam Petri. Sed hæc opinio falſa eſt; cum diverſitas hæc materialis omnino ſit, reſpectu officii patrini. Quando quis mittit procuratorem, ut nomine ſuo ſuſcipiat baptizandum, quis contrahit ſpiritualem cognationem? Sotus *in IV. diſt.* IV. *quæſt.* I. *art.* 2. Toletus *Lib. VII. cap.* VIII. & alii defendunt, cognationem ſpiritualem contrahi a procuratore, qui nomine principalis ſuſcipit infantem de ſacro fonte. Alii contendunt contrahi a principali. Alii tandem nec a procuratore, nec a principali contrahi docent: non a procuratore, quia gerit vices alterius; non a principali, quia reipſa officium patrini non exercet. Hanc opinionem defendit Leander *diſp.* VII. *quæſt.* XXII. & pro eadem citat *Sa*, *Reginaldum*, *Filliucium*, *Dianam*, & alios. Hæc opinio mihi falſa eſt, & primam probabiliorem exiſtimo.

CA-

CAPUT XVII.

Profeſſionis baptiſmalis onera : Abrenuntiationis vis, & ſignificatus.

I. HActenus baptiſmi naturam, proprietates, effectus, & plura quæ diſputari inter Theologos ſolent, brevi calamo expoſui. Illud nunc reliquum eſt ut ſacrum illud fœdus quod Chriſtiani baptizati cum Deo adverſus diabolum, eiuſque pompas, mundum, eiuſque oblectamenta, & lenocinia ineunt, paucis perſtringam. Fœdus conventio inter partes duas eſt, qua altera alteri ſe ſe obſtringit ad aliquid præſtandum, adiectis ſymbolis externis, quibus contractum mutuum fœdus ſolemni teſtificatione ſanciatur. Porro Chriſtiani in ſacro regenerationis lavacro ſolemni ritu in faciem Eccleſiæ, ſpectantibus Angelis, perpetuam ſervitutem Deo ſpondent, eiuſque mandatorum obſervantiam; & Deus viciſſim ſuam gratiam, dona, auxilia impertitur, atque æternam pollicetur coronam.

II. Sancti Eccleſiæ Patres, præſertim Dionyſius, Ephrem Syrus, Baſilius, Cyrillus Alexandrinus, Ambroſius, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Hieronymus, & ceteri fere omnes profeſſionis baptiſmalis onera fuſa oratione exponunt, & Chriſtianorum animis imprimere ſtudent. Illorum prolixiora teſtimonia prætereo, & pauca dumtaxat ex Chryſoſtomo, Ambroſio, & Auguſtino delibabo. Ille *homil.* XXI. *ad popul. Antioch.* renuntiationem in baptiſmo factam his verbis extollit. *Dic igitur continue: Abrenuntio tibi ſatana: nihil hac voce tutius, ſi ipſam per opera exhibeamus. Hanc & vos, initiandi, ut diſcatis obſecro. Hæc enim vox confœderatio cum Domino eſt. Et ſicut nos ſervos ementes, ipſos qui venduntur, prius interrogamus, an nobis ſervire velint; ita facit & Chriſtus: cum te in ſervum aſſumpturus eſt, prius interrogat, an velis illum crudelem tyrannum, & immitem deſerere, & fœdera tecum percutit ac ſuſcipit. Non enim coacta, & violenta eſt eius dominatio.* Lege ibi plurima. S. Ambroſius *Lib. I. de ſacrament. cap.* 11. ſcribit, *Venimus ad fontem: ingreſſus es: conſidera quos videris, quid locutus ſis conſidera, repete diligenter. Occurrit tibi Levita, occurrit Presbyter, unctus es quaſi levita Chriſti, quaſi luctamen huius ſæculi luctaturus, profeſſus es luctaminis tui certamina. Qui luctatur, habet quod ſperet: ubi certamen, ibi corona. Luctaris in ſæculo, ſed coronaris a Chriſto, & pro certaminibus ſæculi coronaris. Nam etſi in cælo præmium, hic tamen meritum præmii colligitur. Quando te interrogavit: Abrenuntias diabolo, & operibus eius? quid reſpondiſti? Abrenuntio. Abrenuntias*

Digitized by Google

tias ſæculo, & voluptatibus eius? Quid reſpondiſti? Memor eſto ſermonis tui, & numquam tibi excidat tuæ ſeries cautionis. Si chirographum homini dederis, teneris obnexius, ut pecuniam eius accipias: teneris aſtrictus, & reluctantem te fenerator aſtringit: ſi recuſas, vadis in iudicium, atque illic tua cautione revinceris. Ubi promiſeris, conſidera vel quibus promiſeris. Levitam vidiſti; ſed miniſter eſt Chriſti. Vidiſti illum ante altaria miniſtrantem. Ergo chirographum tuum tenetur, non in terra, ſed in cælo. Conſidera ubi capias ſacramenta cæleſtia.... Ergo abrenuntiaſti mundo, abrenuntiaſti ſæculo, eſto ſollicitus. Qui pecuniam debet, ſemper cautionem conſiderat. Et tu, qui fidem debes Chriſto, fidem ſerva, quæ multo pretioſior pecunia eſt.

III. S. Auguſtinus pluribus in locis profeſſionis iſtius meminit. Pauca ex *Lib. IV. de ſymbolo ad catechum.* tranſcribam. *Cum excluſus fuerit peſſimus invaſor, introducatur optimus poſſeſſor. Quid eſt invaſor? Diabolus. Quid invaſit? Hominem; quem non fecit, inſuper & decepit. Promiſit ei immortalitatem, & propinavit iniquitatem. Huic vos renuntiare profeſſi eſtis, in qua profeſſione, non hominibus; ſed Deo, & Angelis eius conſcribentibus, dixiſtis, Renuntio. Renuntiate non ſolum vocibus, ſed etiam moribus; non tantum ſono linguæ, ſed & actu vitæ; nec tantum labiis ſonantibus, ſed operibus pronuntiantibus. Scitote vos cum callido; antiquo, & veternoſo inimico ſuſcepiſſe certamen: non in vobis poſt renuntiationem inveniat opera ſua, non iure vos attrahat in ſervitutem ſuam. Deprehenderis enim, & detegeris, Chriſtiane, quando aliud agis, & aliud profiteris, fidelis in nomine, aliud demonſtrans in opere, non tenens promiſſionis tuæ fidem: modo ingrediens Eccleſiam orationes fundere, poſt modicum in ſpectaculis cum hiſtrionibus impudice clamare.... Quid tibi cum pompis diaboli, amator Chriſti? Noli te fallere: odit enim tales Deus, nec inter ſuos deputat profeſſores quos cernit viæ ſuæ deſertores.... Eligite amare Creatorem mundi, & renuntiate pompis mundanis, quibus princeps eſt diabolus cum angelis ſuis.*

IV. Intrepide Chriſtiani omnes, & audenti animo reſpondent, ſe diabolum ſpernere, deteſtari, reiicere, ſe cum eodem certamen habere, & eiuſdem victores evadere, numquam eidem faſces ſubmittere, aut obſequium præſtare. Hæc ore pronuntiant: at numquid opere implent? Renuntiaſti diabolo, & operibus eius. Opus illius ſuperbia, cuius ille primus auctor eſt, quæque illum ex Angelo diabolum effecit. Hæc omnis peccati radix & initium. Hanc in nos per Adamum prævaricatorem ille transfudit. Hæc eſt lues ſæviſſima, quam per originalem culpam contraximus omnes, quæque dominatur, & bonis ipſis operibus noſtris inſidiatur. Sicut ex peſte dominante communiter moriuntur homines; ſic immaniſſima ſuperbiæ lue plures quam ex aliis morbis qui inde proficiſcuntur, pereunt, & ad dæmonum orcum corruunt. Recogita ergo, o Chriſtiane, num revera

ea opere ſuperbiæ renuntiaveris, num humilitatis ſpiritum, nempe Chriſtum Dominum, indueris: alioquin fallax eſt renuntiatio tua, mendax eſt profeſſio tua. Superbiæ germina ſunt pompæ mundi, ambitio, arrogantia, vanagloria, prudentia carnis, elatio cordis: hæ, & aliæ id genus interiores pompæ diaboli ſunt; exteriores vero, veſtes nimium vanæ, ædes nimium ſuperbæ, ſpectacula, choreæ, lautiores epulæ, magnifica ſupellex, quibus homines efferre ſe ſupra ceteros geſtiunt.

V. Quid? Diabolo ne adhærent, profeſſionémque baptiſmalem violant qui ſplendidas induunt veſtes, qui ſuperbas inhabitant ædes, qui lautis epulis veſcuntur, qui ſpectacula & choreas frequentant, & ceteris mundi oblectamentis fruuntur? En occultiſſimos ſcopulos, quos declinare difficillimum eſt. Quoniam ex ſuperbia ignorantia naſcitur, quæ impedit, niſi divinum affulgeat lumen, eorum quæ indicavi, ſive honeſtatis, ſive malitiæ confinia dignoſcere. Dum homo in eiſdem ultimum finem conſtituit, proculdubio peccat. Porro quandonam præfata homo tamquam ultimum finem, in quo ſiſtat, & quieſcat, ſibi conſtituat, quis ſcire hominum abſolute valet? Quiſque interrogare conſcientiam ſuam, & ſerio examinare debet, num pompas, epulas, oblectamenta ludorum, chorearum, ſpectaculorum, & pomparum in Dei gloriam, & cultum referre ſincere poſſit.

VI. Tria ſunt præ oculis habenda, ut diiudicetur, an aliquid ad diaboli pompam pertineat. 1. chriſtianæ profeſſionis ſanctitas. 2. iuſtitia. 3. chriſtiana moderatio, ut inquiunt communiter graviores Theologi, quos inter Merbeſius *III. Part. quæſt.* 11. Quis inficias iverit, quæ ex peccato manant, aut ad peccatum inducunt, patrandique peccati occaſiones proximæ, vel propinquæ ſunt, ut choreæ promiſcuæ, ſaltationes nocturnæ, feminarum nuditates, ſuperfluæ, & immodeſtæ veſtes, pompæ immoderatæ, comœdiæ obſcenæ, ſpectacula impudica, & plura alia eiuſmodi, ad diaboli pompam pertinere? *In ſpectaculis* (inquit Salvianus Lib. VI. de gubernat. Dei) *quædam fidei apoſtaſia eſt, & a ſymbolis ipſius, & cæleſtibus ſacramentis letalis prævaricatio. Quæ eſt enim in baptiſmo ſalutaris Chriſtianorum prima confeſſio? Quæ ſcilicet, niſi ut renuntiare ſe diabolo, ac pompis eius, atque ſpectaculis, & operibus proteſtentur? Ergo ſpectacula, & pompæ etiam iuxta noſtram profeſſionem opera ſunt diaboli.*

VII. Sumptus effuſi, ædes plus equo magnificæ & ſuperbæ, opipara convivia quotidiana, veſtitus plus iuſto ſplendidus, ſervorum turba, curruum, equorum multitudo, & alia ſimilia, ſi impediant quominus debitæ eleemoſynæ erogentur, mercenariorum, & mercatorum debita ſolvantur, & liberi honeſte educentur; ſi ad illicita perpetranda inducant, & in miſeriam, anguſtiaſque detrudant; profeſſioni chriſtianæ adverſantur, & ad diaboli pompam attinent, & chriſtianæ moderationis limites tranſiliunt. Quod enim ſive in ſuperbo veſtitu, ſive in divitiis

conquirendis, ſive in epulis exquiſitioribus, ſive in comœdiis frequentandis, ſive in ludorum abuſu diſcrimen inter Chriſti, & diaboli profeſſores? Porro Chriſtianis omnibus hæc Apoſtolus Paulus I. *Cor. cap.* VII. denuntiat. *Hæc itaque dico, fratres: tempus breve eſt: reliquum eſt ut & qui habent uxores, tamquam non habentes ſint; & qui flent, tamquam non flentes; & qui gaudent; tamquam non gaudentes; & qui emunt, tamquam non poſſidentes; & qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur: præterit enim figura huius mundi.* Qui ſunt caſuiſticis diſputationibus aſſueti, expectabunt ut definita confinia honeſtatis, & malitiæ, ut limites peccati mortalis & venialis patefaciam, & alias ſimiles diſtinctiones multiplicem. At hæc me ignorare confiteor: nec aliud reponere valeo, niſi ut profeſſionis baptiſmalis memores ſint, & ut ſerio pauca quæ ex Patribus delibavi, meditentur. Quoniam ſi pro viribus, quæ Deo ſolemni ritu ſpoponderunt, implere ſtuduerint, lumen cæleſte aſſequentur, quo & laqueos diaboli devitare, & divina implere mandata poterunt.

VIII. Abrenuntiationem noſtram votum appellant Patres. S. Auguſtinus epiſt. LIX. *Voventur*, inquit, *omnia quæ offeruntur Deo, maxime ſancti altaris oblatio; quo ſacramento prædicatur noſtrum aliud votum maximum, quo nos vovimus in Chriſto eſſe manſuros, utique in compage corporis Chriſti, cuius rei ſacramentum eſt, quod unus panis, unum corpus multi ſumus.* In baptiſmo maximum emittimus votum, quo ſpondemus in compage corporis Chriſti nos permanſuros. Hæc promiſſa exſolvimus, cum ſacrum euchariſticum panem ſumimus, cuius participatione, veluti quodam divinæ caritatis vinculo copulati, unum corpus cum Chriſto capite conſtituimur; & hac ratione maximum votum perſolvimus. Chriſtianus ergo religioſus eſt, cuius vita ad religionis, quam Chriſtus ipſe inſtituit, normam exigenda eſt: quæ religio omnes religiones, ſeu ſacros ordines peperit. Votum iſtud, inquit Cardinalis Berullus apud Merbeſium *loc. cit.* religionis Chriſti (quam Chriſtus ipſe inſtituit, quamque omnium prima profeſſa eſt Beata Virgo, & Apoſtoli, primique Præpoſiti) votum eſt non ſecundum, aut quartum, aut nonum privati cuiuſpiam Ordinis; ſed votum in primariis chriſtianæ religionis officiis fundatum. Votum eſt, non religionis quæ ſuam originem viro cuipiam ſanctiſſimo referat acceptam, quæ ad ſui regimen præſcriptam habeat regulam, quæ ſe ab aliis externo habitu differre patefaciat; ſed religionis quam Sanctus ſanctorum, & ipſemet Dei Filius inſtituit, quæ totius orbis terræ limitibus circumſcribitur, quæ unum Evangelium, veluti divinam ſuæ directionis regulam, intuetur, quæ habitum induit ipſum Chriſtum Dominum. Hoc eſt votum, hæc eſt profeſſio ſolemnis quam Chriſtiani omnes in baptiſmo ſacro ritu Deo vovent, & a qua ceteræ omnes religiones proficiſcuntur. Abſit tamen ut ſimplicem Chriſtianorum ſtatum, & ordinem præferre contendam monaſticæ profeſſioni,

ni, quæ tria conſilia evangelica Deo ſervanda vovet. Sed profeſſionis chriſtianæ dignitatem, altitudinem, & perfectionem, in caritate ſitam, dumtaxat expono, ut Chriſtianos excitem ad ea quæ Deo voverunt, implenda. Chriſtianam abrenuntiationem non modo antiqui Patres, ſed Theologi ipſi graviores votum appellant. S. Thomas Theologorum Princeps 2. 2. *quæſt.* lxxxviii. *art.* 2. *ad* 1. docet. *Hoc modo ſub voto baptizatorum cadit abrenuntiare pompis diaboli, & fidem Chriſti ſervare: quia voluntarie ſit, licet ſit de neceſſitate ſalutis.*

IX. Merbeſius *loc. cit.* plura rationum momenta in medium promit, ut evincat, abrenuntiationem in baptiſmo factam, veram voti rationem habere. Verum quæſtionem hanc tanti non facio, ut longius eam producendam exiſtimem. Illud ſat eſt, omnes fateri, abrenuntiationem baptiſmalem deliberatam, & ſolemnem profeſſionem eſſe de re grata Deo, & accepta, qua Chriſtiani fœdus cum Chriſto Ieſu ineunt, illique perpetuam ſpondent ſervitutem. Omnes quoque fateri debent, gravius Chriſtianum peccare, violando aliquod mandatum, quam Ethnicum & Infidelem; ut S. Thomas in *IV. diſt.* xxxviii. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad* 3. docet. *Magis peccat baptizatus eodem genere peccati quam non baptizatus, ut patet Hebr.* x. Quanto putatis deteriora mereri ſupplicia qui Filium Dei conculcaverit, & ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit? *&c. Et ideo non fruſtra emittitur* (commune baptiſmi votum) *cum addat aliquam obligationem; ſicut lex ſcripta addit aliquam obligationem ſupra legem naturæ; & ita non facit aliud peccatum, ſed novam deformitatem addit.* Neque cavilleris, inauditum eſſe quod hæc addita circumſtantia aperiri in confeſſione debeat: quoniam Confeſſarii non ignorant, pœnitentes ſuos baptizatos eſſe; & conſequenter peccata ab iiſdem perpetrata, multo graviora eſſe ratione voti, ſeu profeſſionis emiſſæ in baptiſmo violatæ. Ipſi enim præ oculis habeant oportet monitum Concilii Tridentini *ſeſſ.* xiv. *cap.* viii. ubi hæc habentur. *Divinæ iuſtitiæ ratio exigere videtur ut aliter ab eo in gratiam recipiantur qui ante baptiſmum per ignorantiam deliquerint; aliter vero qui ſemel a peccati, & dæmonis ſervitute liberati, & accepto Spiritus ſancti dono, ſcienter templum Dei violare, & Spiritum ſanctum contriſtare non formidaverint. Et divinam clementiam decet ne ita nobis abſque ulla ſatisfactione peccata dimittantur, ut, occaſione accepta, peccata leviora putantes, veluti iniurii, & contumelioſi Spiritui ſancto, in graviora labamur, theſaurizantes nobis iram in die iræ.* Miſſis itaque diſputationibus, quæ ſubtiliter vitilitigare, non recte vivere docent, ea meditentur pii lectores quæ ex Patribus, & Conciliis brevi calamo delibavi.

DISSERTATIO II.

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

PRAELOQUIUM.

TAmquam ineptum commentum, & otioſam cæremoniam, novatores reiiciunt CONFIRMATIONIS ſacramentum. Eruditorum plures contendunt, Lutheranos, & Calvinianos non eſſe primos huiuſce hæreſis fabricatores; ſed iſtis præiviſſe Novatianos, Donatiſtas, Arianos, Apollinariſtas, Valdenſes, VViclefiſtas, & Uſſitas. Alii contra ſuſtinent, non eſſe Proteſtantibus hanc gloriam invidendam, quod fuerint novæ huius hæreſis repertores. Illud eſt certum, antiquorum hæreticorum neminem adeo audacter, & impudenter ſacramentum iſtud improbaſſe. Calvinus *Lib. IV. Inſt. cap.* XIX. *§.* 4. fatetur, morem obtinuiſſe ut ipſis primis antiquis temporibus pueri baptiſmo initiati iterum a parentibus repræſentarentur Epiſcopo, a quo manuum impoſitionem recipiebant. *Quo autem*, inquit, *hæc actio, quæ alioqui gravis ſanctaque merito eſſe debebat, plus reverentiæ haberet ac dignitatis, cæremonia quoque adhibebatur manuum impoſitionis... Huius moris ſæpe mentionem faciunt veteres. Leo Papa* (*epiſt.* XXXIX.) *Si quis ab hæreticis redit, ne iterum baptizetur; ſed quod illic ei defuit, per epiſcopalem manuum impoſitionem virtus Spiritus ſancti ei conferatur. Clamabunt hic noſtri adverſarii, ſacramentum iure vocari in quo Spiritus ſanctus conferatur.* Non clamant Catholici, ſed lugent potius dementem Calvini cæcitatem. Fatetur ille, antiquos Patres docuiſſe, baptizatis collatum fuiſſe Spiritum ſanctum per manuum impoſitionem: & continuo ſubdit *§.* 5. poſteriorem ætatem *fictitiam neſcio quam confirmationem pro Dei ſacramento* poſuiſſe. Lutherus quoque *Lib. de captiv. Babylon.* e numero ſacramentorum expungit confirmationem; ſubdit tamen: *Satis eſt pro ritu quodam eccleſiaſtico, ſeu cæremonia ſacramentali confirmationem habere.* Theologi catholici, convulſis hæreticorum fabulis, pleno in lumine controverſiam hanc conſtitutam omni argumentorum genere, & ſolida eruditione illuſtrarunt. Actum agerem, ſi vellem ex inſtituto eamdem verſare. Pauca ex iiſdem delibabo, ut lectores meos non ſolum in diſputationibus caſuiſticis, verum etiam in iis quæ dogma ſacramenti confirmationis ſpectant, imbuam.

CA-

C A P U T I.

Confirmatio eſt verum ſacramentum novæ legis.

I. EX ingenti documentorum multitudine quæ a Theologis catholicis adduci ſolent, pauca decerpam. Et principio *Act. cap.* VIII. hæc habentur. *Cum audiſſent Apoſtoli, qui erant Hieroſolymis, quia recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum, & Ioannem: qui cum veniſſent, oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine Domini Ieſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Ad veram rationem ſacramenti novæ legis requiruntur quatuor. 1. ut ſit ſignum ſenſibile: & hic habemus *manuum impoſitionem, & orationem*. 2. ut ſit a Chriſto Domino inſtitutum: & hanc inſtitutionem divinam factum Apoſtolorum evincit. 3. ut habeat vim producendi gratiam: & in confirmatione gratiam infundi, oſtendunt illa verba, *Accipiebant Spiritum ſanctum*. 4. ut perpetuum ſit in Eccleſia catholica.

II. Reſpondet Dallæus (qui præ ceteris Calviniſtis catholicam de hoc ſacramento doctrinam oppugnare pertentavit) per Spiritum ſanctum, quem Apoſtoli manuum impoſitione conferebant, non intelligi gratiam interiorem, ſed donum linguarum. Verum commentum iſtud tamquam vaniſſimum, & oppoſitum tum Scripturis ipſis, tum perpetuæ Eccleſiæ traditioni, & Patrum conſenſui, evidenter demonſtrarunt Theologi catholici. Apoſtolorum tempore utrumque infundebatur; ut perſpicue S. Auguſtinus *Lib. III. de baptiſ. cap.* XVI. docet. *Neque enim temporalibus & ſenſibilibus miraculis atteſtantibus per manus impoſitionem modo datur Spiritus ſanctus, ſicut antea dabatur ad commendationem rudis fidei, & Eccleſiæ primordia dilatanda. Quis enim nunc hoc expectat, ut ii quibus manus ad accipiendum Spiritum ſanctum imponitur, repente incipiant linguis loqui? Sed inviſibiliter & latenter intelligitur, propter vinculum pacis eorum cordibus divina caritas inſpirari*. Quis nunc incredibilem Calvini audaciam ferat, qui *Lib. IV. inſt. cap.* XIX. *§. 6.* ſcribillat. *Qua igitur in parte hiſtriones iſti Apoſtolos ſe imitari dicent? Hec agendum erat manuum impoſitione, ut evidens Spiritus ſancti virtus ſtatim ſe exereret. Id non efficiunt. Quid igitur pro ſe iactant manuum impoſitionem, quam Apoſtolis quidem in uſu fuiſſe legimus, ſed prorſus in alium finem?* Calviniani, & Lutherani Scripturas divinas petunt: cum illas, & quidem luculentas, damus, cavillantur eas alio in ſenſu ab illo in quo hactenus Eccleſia, in qua illi ipſi nati ſunt, accepit, intelligendas. Quare nulla cum hominibus iſtis eſſe diſputatio poteſt.

III. Evincitur catholica veritas ex perpetua Eccleſiæ traditione. Concilium Eliberitanum anno circiter 305. *can.* XXXVIII. hæc habet. *Peregre navigantes, aut, ſi Eccleſia in proximo fuerit, poſſe fidelem, qui lavacrum ſuum habet integrum, nec ſit bigamus, baptizare in neceſſitate infirmitatis poſitum catechumenum; ita ut, ſi ſupervixerit, ad Epiſcopum eum perducat, ut per manus impoſitionem perfici poſſit.* Similia decernit *can.* LXXVII. Concilium Nicænum I. *can.* VIII. definit, *Novatianos ad Eccleſiam redeuntes, recipiendos eſſe per manus impoſitionem.* Concilia poſteriora, Arauſicanum I. ann. 441. *can.* 2. Hiſpalenſe II. ann. 619. Pariſienſe VI. ann. 829. *cap.* XXXIII. & cetera ſequentia hanc catholicam veritatem confirmant.

III. Sancti Patres unanimi conſenſu confirmationem loco ſacramenti habent. Tertullianus *Lib. de baptiſ. cap.* VII. inquit: *Exinde egreſſi de lavacro, perungimur benedicta unctione de priſtina diſciplina, qua ungi oleo de cornu in Sacerdotium ſolebant... In nobis carnaliter currit unctio, ſed ſpiritualiter proficit, quomodo & ipſius baptiſmi carnalis actus, quo in aqua mergimur, ſpiritualis effectus, quo delictis liberamur. Dehinc manus imponitur per benedictionem, advocans, & invitans Spiritum ſanctum.*

IV. S. Cyprianus *epiſt.* LXXIII. ad Iubaianum hæc ſcribit. *Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Eccleſia baptizantur, Præpoſitis Eccleſiæ offerantur, & per noſtram orationem, ac manus impoſitionem Spiritum ſanctum conſequantur, & ſignaculo dominico conſummentur.*

V. S. Cyrillus Hieroſolymitanus *catecheſ.* III. *myſtagog.* in qua ex inſtituto de confirmatione agit, hæc inter alia ſcribit. *Vobis, poſtquam ex aquis ſacri lavacri aſcendiſtis, datum eſt chriſma, quod imaginem gerit illius quo unctus eſt Chriſtus: hoc autem eſt Spiritus ſanctus..... Vos uncti eſtis unguento, facti participes, & conſortes Chriſti. Ceterum vide ne illud eſſe putes unguentum tantum: quemadmodum enim panis Eucharistiæ poſt ſancti Spiritus invocationem non amplius eſt panis communis, ſed eſt corpus Chriſti; ſic & ſanctum hoc unguentum non amplius eſt unguentum nudum, neque (ſi quis ita appellare malit) commune, poſtquam iam conſecratum eſt, quod Chriſti, & Spiritus ſancti præſentiam efficit.* Hæc, & plurima alia ſimilia Cyrillus, qui ſæculo IV. floruit, ibidem ſcribit. Quid ad hæc Calvinus? qui *Lib. IV. Inſtit. cap.* XIX. §. 5. inquit: *Videmus oleum, craſſum ſcilicet, & pinguem liquorem, præterea nihil.* Non eſt mirum, hominem carnalem, extra Eccleſiæ arcam reiectum, & cæleſti lumine deſtitutum, nihil videre, præter *oleum*, & quidem *craſſum*. At nobis ſat eſt ſanctos Apoſtolos, & Eccleſiæ Patres, quemadmodum ſub ſymbolo panis corpus Chriſti, ita ſub ſymbolo olei Spiritum ſanctum videre. Sed ad revincendam Calvini, & Proteſtantium omnium cæcitatem aliorum Patrum teſtimonia proferam.

VI.

Digitized by Google

VI. S. Ioannes Chryſoſtomus in *cap.* XVIII. *Act. Apoſt.* inquit: *Quare non acceperunt Spiritum ſanctum ii qui baptizarentur? Vel forſan quia Philippus in hoc Apoſtolos brevi venturos honorabat, vel quod donum non habebat : erat enim ex ſeptem illis : quod magis videtur dicendum . . . . Nam virtutem quidem acceperant faciendi ſigna, non autem dandi aliis Spiritum ſanctum.* Alia ergo ex Chryſoſtomo eſt virtus faciendi ſigna, alia eſt virtus dandi Spiritum ſanctum; quidquid in oppoſitum cum Cavino fabuletur Dallæus.

VII. S. Auguſtinus *Lib. II. contr. litter. Petilian. cap.* CIV. hæc docet. *In hoc unguento ſacramentum chriſmatis vultis interpretari : quod quidem in genere viſibilium ſignaculorum ſacroſanctum eſt, ſicut ipſe baptiſmus; ſed poteſt eſſe in hominibus peſſimis.... Diſcerne ergo viſibile ſanctum ſacramentum, quod eſſe & in bonis, & in malis poteſt... ab inviſibili unctione caritatis, quæ proprie bonorum eſt.* Colligere heinc Calvinus, & Calviniani debent, quam turpiter fallantur, dum ex epiſtola Auguſtini ad Ianuarium inferre contendunt, duo tantum recognoviſſe Auguſtinum ſacramenta; cum hic conceptis verbis confirmationem ſacramentum eſſe doceat. Quod confirmat *Lib. XV. de Trinit.* inquiens : *Unxit eum Deus Spiritu ſancto, non utique oleo viſibili, ſed dono gratiæ, quod viſibili ſignificatur unguento, quo baptizatos ungit Eccleſia.*

VIII. S. Hieronymus in dialogo adverſ. Luciferianos. *An neſcis Eccleſiarum hunc eſſe morem, ut baptizatis poſtea manus imponantur, & ita invocetur Spiritus ſanctus? Exigis, ubi ſcriptum ſit in Actibus Apoſtolorum? Etiam ſi Scripturæ auctoritas non ſubeſſet, totius orbis in hanc partem conſenſus inſtar præcepti obtineret.* Aures arrigite Lutherani, & Calviniani. Etiamſi Scripturæ auctoritas aperta non eſſet, conſenſus omnium Eccleſiarum veritatem catholicam demonſtraret. Plura enim oretenus a Chriſto acceperunt Apoſtoli quæ ſcriptis non conſignarunt. Sed pergit S. Doctor. *Non quidem abnuo hanc Eccleſiæ conſuetudinem, ut ad eos qui longe in minoribus urbibus per Presbyteros, & Diaconos baptizati ſunt, Epiſcopus, ad invocationem Spiritus ſancti manum impoſiturus, excurrat . . . . Quod ſi hoc loco quæris, quare in Eccleſia baptizatus, niſi per manus Epiſcopi non accipiat Spiritum ſanctum, quem non aſſerimus in vero baptiſmate tribui; diſce hanc obſervationem ex ea auctoritate deſcendere, quod poſt aſcenſum Domini Spiritus ſanctus ad Apoſtolos deſcendit.* Si confirmatio ſola eſſet cæremonia, ut Lutherus, & Calvinus effutiunt, non eſſet ſolis Epiſcopis reſervata; ſed quilibet Sacerdotes exercere eamdem poſſent.

XI. Miſſis pluribus aliis tum Patrum, tum Conciliorum teſtimoniis, tranſcribo ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* VII. *de confir. can.* I. definitionem catholicæ doctrinæ. *Si quis dixerit, confirmationem baptizatorum otioſam cæremoniam eſſe, & non potius verum, & proprium ſacramentum, aut olim nihil aliud fuiſſe quam catecheſim quamdam, qua adoleſcentiæ proximi fidei ſuæ rationem coram Eccleſia exponebant; anathema ſit.*

X. Opponunt 1. heterodoxi, potiſſimum Dallæus. Ignatius, Polycarpus, Clemens, Iuſtinus, Athenagoras, Theophilus, Tatianus, Irenæus, qui propinquiores Apoſtolis floruerunt, nihil ſcriptum de confirmatione reliquerunt. Ergo confirmatio ab Apoſtolis non proficiſcitur. Reſp. Argumentum iſtud negativum ex ſilentio aliquorum Scriptorum in aliorum conſpectu vaniſſimum eſt. Numquid novatores noſtri omnia quæ præfati Patres ſcriptis mandarunt, legerunt? Numquid ad iſtorum manus omnia illorum ſcripta pervenere? Numquid citati Patres omnia religionis noſtræ dogmata ſcriptis illuſtrata ad nos tranſmiſerunt? Secundo, tertio, & ſequentibus ſæculis Tertullianus, Cornelius, Cyprianus, & ceteri poſteriores Patres confirmationem ſacramentum ab Apoſtolis acceptum, a Chriſto inſtitutum, teſtantur. Quid quod S. Clemens *epiſt. 1. ad Corinthios*, iſtius ſacramenti meminit; ſicut & Theophilus in eo quod reſtat ad *Autolycum* opere, ut adductis teſtimoniis Theologi catholici oſtenderunt?

XI. Opponunt 2. Apoſtoli nonniſi gratias quas vocant gratis datas, per manuum impoſitionem conferebant. Hic effectus nunc non producitur. Ergo confirmatio non eſt ſacramentum. Reſp. Iam inter diſputandum dictum eſt, duo Apoſtolorum tempore collata fuiſſe, nempe & gratiam ſanctificantem, & linguarum dona, aliaſque gratias gratis datas. Nunc unum confertur, nempe gratia ſanctificans.

XII. Opponunt 3. Plures Scriptores ſæculi IX. nullum diſcrimen conſtituunt inter unctionem quam Sacerdos in baptiſmo adhibet, & unctionem quam peragit in confirmatione. Ergo confirmatio non eſt ſacramentum diſtinctum. Reſp. Antecedens falſum eſt. Nam triplex illius ſæculi Scriptores diſcrimen aſſignant inter baptiſmi, & confirmationis ſacramenta; ut ipſe Valafridus Strabo declarat. 1. unctio baptiſmalis fit in vertice capitis; & in confirmatione frons ungitur. 2. in baptiſmo Sacerdos, in confirmatione Epiſcopus ungit. 3. in confirmatione, ſecus in baptiſmo, fit manuum impoſitio. Idcirco errat Dallæus, dum aſſerit, eamdem eſſe in utroque ſacramento materiam. Siquidem licet ſit idem chriſma, ſeu materia remota, diverſa tamen eſt materia proxima; cum in confirmatione, ut dixi, unctioni adiecta ſit manuum impoſitio. Si plura hoc de argumento cupis, legeſis *Druin*, *Vitaſſium*, *Berti*, *Turnely*, & alios qui ex inſtituto ſophiſmata Dallæi convellunt.

Digitized by Google

CAPUT II.

De confirmationis materia. Plures quæſtiunculæ reſolvuntur.

I. CONvenit penes omnes Theologos catholicos, materiam confirmationis eſſe vel chriſma, vel manuum impoſitionem, vel utrumque ſimul, contra Lutherum, Calvinum, Dallæum, alioſque novatores. Pro confirmationis materia ſolam manuum impoſitionem aſſignant Petrus Aureolus, Sambovius, Iſacius, Habert, L'Hermenier. In chriſmate illam conſtituunt Theologi alii. Nonnulli, ut Tapperus, & Morinus, utramque diſiunctive volunt eſſe materiam eſſentialem, ita ut ſatis ſit unam, aut alteram adhibere. In utraque ſimul, unctione, & manuum impoſitione, eam conſtituunt Merbeſius *III. Part. diſſ.* II. *quæſt.* V. Natalis Alexander *cap.* I. *art.* 2. Iuvenin *diſſ.* III. *quæſt.* II. *cap.* III. Ludovicus Habert *cap.* III. *§.* 2. Cardinalis Gotti *quæſt.* II. *dub.* I. Honoratus Turnely *quæſt.* I. *art.* 3. Vitaſſius *quæſt.* II. *art.* 3. *ſec.* 5. *&* 6. Druin *de re ſacrament. quæſt.* III. *cap.* I. Boucat *diſſ.* 2. *concl.* I. Laurentius Berti *Lib. XXXII. cap.* IV. Huic ultimæ ſententiæ, ut probabiliori, ſubſcribo.

II. Dico igitur, *materiam adæquatam ſacramenti confirmationis eſſe manuum impoſitionem, & chriſma*. Primam partem evincunt manifeſte divinæ Scripturæ. Nam *Act.* VIII. dicitur: *Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum*. Rurſus cap. XIX. *His auditis, baptizati ſunt in nomine Domini Ieſu: & cum impoſuiſſet illis manus Paulus, venit Spiritus ſanctus ſuper eos*. Heinc ſic argumentor. Aut nullum eſt ſacramentum confirmationis; & hæc eſt novatorum hæreſis: aut manuum impoſitio eſt illius materia. Nam nullum in divinis Scripturis teſtimonium occurrit, quo adverſus hæreticos evincere poſſimus, Apoſtolos alio ritu quam manuum impoſitione adminiſtraſſe confirmationis ſacramentum.

III. Confirmant hanc veritatem Patres, Irenæus, Tertullianus, Cyprianus *epiſ.* LXXII. ad Iubaianum. *Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Eccleſia baptizantur, Præpoſitis Eccleſiæ offerantur, & per noſtram orationem, ac manus impoſitionem Spiritum ſanctum conſequantur, & ſignaculo dominico conſummentur*. S. Ioannes Chryſoſtomus in *cap.* VIII. *Act.* inquit, *hoc nunc facere Epiſcopos quod Apoſtoli manuum impoſitione, & oratione ſuper neophytos faciebant*. S. Hieronymus in dial. adverſ. Luciferian. *In Eccleſia baptizatus, niſi per manus Epiſcopi, non accipit Spiritum ſanctum*. S. Auguſtinus *Lib. XV. de Trinit. cap.* XXVI. aſſerit. *Neque enim aliquis diſcipulorum eius dedit Spiritum ſanctum: orabant quippe ut veniret in eos qui-*

bus

bus manum imponebant; non ipſi eum dabant. Quem morem in ſuis Præpoſitis etiam nunc ſervat Eccleſia. Nec diutius immoror in re apertiſſima.

IV. Alteram partem, nempe unctionem chriſmatis eſſe partem eſſentialem materiæ ſacramenti confirmationis, traditio Eccleſiæ tum orientalis, tum occidentalis evincit. Innocentius I. *epiſt. ad Decentium* ſcribit, ſolos Epiſcopos *frontem ex oleo ſignare, cum tradunt ſpiritum Paracletum*. S. Leo *ſer. de Nativit.* inquit: *Renati per aquam, & Spiritum ſanctum accepiſtis chriſma ſalutis, & ſignaculum vitæ æternæ*. Item Gregorius Magnus in Sacramentario ait: *Epiſcopus tincto pollice in chriſmate facit crucem in fronte*. Nec ſolum Pontifices, ſed omnes antiqui Scriptores, & Patres Eccleſiæ hoc idem confirmant. Tertullianus *de baptiſ. cap.* VII. hæc habet. *In nobis carnaliter currit unctio, ſed ſpiritualiter proficit*. S. Cyprianus epiſt. ad Numidas. *Ungi quoque neceſſum eſt eum qui baptizatus ſit, ut accepto chriſmate, id eſt unctione, eſſe unctus Dei, & habere in ſe gratiam Chriſti poſſit*. S. Auguſtinus tract. III. in Epiſt. Ioan. *Unctio ſpiritualis ipſe Spiritus ſanctus eſt, cuius ſacramentum eſt in unctione viſibili*. Accedit conſenſus Patrum Græcorum, Dionyſii, Irenæi, Cyrilli Hieroſolymitani, Theodoreti, & aliorum, quorum aliqua teſtimonia dedi ſupra.

V. In utraque parte igitur, nempe & in manuum impoſitione, & in chriſmate, integra, & adæquata materia ſacramenti confirmationis conſtituenda eſt: quia utriuſque meminerunt Patres, & tam manuum impoſitioni, quam chriſmati, gratiæ ſpiritalis effectum tribuunt; ut ex iis quæ dicta ſunt, patet.

VI. Opponunt 1. Eccleſia Græca chriſma dumtaxat in ſacramento confirmationis adhibet, omiſſa manuum impoſitione. Ergo hæc manuum impoſitio non eſt pars eſſentialis materiæ huius ſacramenti. Reſp. Adducta ſunt teſtimonia in quibus manuum impoſitionis confirmatoriæ meminerunt Patres Græci. Porro ſicuti iſti non excludunt unctionem; ita qui unctionem nominant, non excludunt manuum impoſitionem. Silentium quorumdam Scriptorum nullo modo officere luculentis Patrum aliorum teſtimoniis poteſt. Plura adducunt noſtræ ſententiæ propugnatores Euchologia Græcorum in quibus unctio cum manuum impoſitione adhibetur.

VII. Opponunt 2. Innocentius III. cap. *Cum veniſſet*, docet, *per frontis chriſmationem deſignari manus impoſitionem Apoſtolorum*. Et huic ſententiæ accedit Eugenius IV. in decreto ad Armenos, inquiens, *loco manus impoſitionis, per quam Apoſtoli dabant Spiritum ſanctum, in Eccleſia dari confirmationem*, ideſt chriſmationem. Quid quod in ipſo Rituali Romano nulla fit impoſitionis manuum mentio? Reſp. Senſus utriuſque Pontificis eodem recidit. Iſtorum neuter aſſerit, chriſmationem accipiendam eſſe pro manuum impoſitione, hac excluſa. Senſus itaque utriuſque Pontificis eſt, modo *confirmationem* appellari quæ Apoſtolorum tempore di-

dicebatur *manuum impoſitio*. Quod verba Innocentii hunc præſeferant ſenſum, colligitur ex verbis quibus evincit, ad ſolum Epiſcopum pertinere frontis chriſmationem: *quia*, inquit, *de ſolis Apoſtolis legitur* (*quorum Vicarii ſunt Epiſcopi*) *quod per manus impoſitionem Spiritum ſanctum dabant*. Non ergo Innocentius manuum impoſitionem excludit, ſed chriſmatione exprimit Apoſtolorum ritum, nempe manuum impoſitionem. Quod de Romano Rituali additur, falſum eſt, immo in eodem aperte dicitur, extendendas verſus confirmandos manus. Nec eſt quod opponatur, extenſionem manuum non eſſe manuum impoſitionem: nam eiuſmodi cavillatio ineptiſſima eſt. Extendere quippe manus verſus confirmandum in ſubiecta materia idem eſt ac manus ſuper eumdem imponere.

VIII. Opponunt 3. contra ſecundam partem. Nullibi in ſacra Scriptura chriſmationis, ſed ſolius manuum impoſitionis fit mentio; ut ex *Act. cap.* VIII. conſtat. Ergo ſola manuum impoſitio eſt iſtius ſacramenti materia adæquata. Reſp. Legitimus Scripturarum ſenſus ex Patribus Apoſtolis propinquioribus eruendus eſt. Expreſſa commemoratio manuum impoſitionis non excludit unctionem; ſed eidem annexam fuiſſe laudati Patres docent; ut ex productis teſtimoniis exploratum eſt. Rationem cur Scriptura divina non meminerit chriſmatis, aſſignat S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXII. *art.* 2. *ad* 1. quia nempe chriſmatio ſignificat inviſibilem Spiritus ſancti deſcenſum: tunc enim viſibiliter in ſuis donis Spiritus ſanctus deſcendebat. *Et ideo non erat neceſſaria ſenſibilis materia ſacramentalis, ubi ſenſibilia ſigna miraculoſe exhibebantur divinitus. Utebantur tamen Apoſtoli communiter chriſmate in exhibitione ſacramenti, quando huiuſmodi viſibilia ſigna non exhibebantur. Dicit enim Diony. cap.* IV. *eccl. Hierarch. Eſt quædam perfectiva operatio, quam duces noſtri* (*ideſt Apoſtoli*) *chriſmatis hoſtiam nominant*.

IX. Quæ ſuper celebri canone Concilii I. Arauſicani, anno 441. celebrati, in utramque partem diſputant Sirmondus, & Sancyranus, ſeu Petrus Aurelius, diſcutere non vacat; cum ab eruditis Theologis enucleata iam ſint. Communior ſententia defendit, ex hoc canone expungendam eſſe particulam *non*; qua ſublata, ſenſus canonis apertus eſt. Diſputari etiam ſolet, num ad fidei dogma pertineat, unctionem eſſe iſtius ſacramenti *eſſentialem* materiam. Affirmant Suarez, Valentia, Filliucius, Tannerus, Sylvius, & alii: idque evincunt auctoritate decreti Eugenii IV. & Concilii Tridentini. Negant alii multi. Mea non intereſt ſententiam pronuntiare inter has duas ſententias. Prior tamen abſque temeritatis nota ſperni non poteſt.

X. Quæſt. I. *Quid ſit chriſma, & ex quibus conficiatur*? Reſp. *Chriſma* vox Græca eſt, quæ idem ſignificat ac *unguentum*; cum derivetur a verbo χρίω, ideſt *ungo*. Et quamvis ſolo oleo unctio fieri poſſit; tamen in uſu eccleſiaſtico chriſma unguenti ſpeciem, ex oleo, aliiſque odoriferis quibuſdam partibus conflatam, ſigni-

gnificat. Partes autem componentes hoc chriſma aliæ in Eccleſia Græca, aliæ in Eccleſia Latina adhibentur. Græci præter oleum, & balſmum, triginta quinque aromatum, ſeu herbarum fragrantis odoris ſpecies miſcent, vinumque adiiciunt: quam mixtionem deſcribit P. Iacobus Goarius in notis ad hunc Euchologii locum.

XI. In Eccleſia Latina chriſma conficitur oleo ex olivis, & balſamo; ut colligitur ex omnibus Ritualibus. Congruentem rationem uſus olei olivarum perhibet S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxii. *art.* 2. *ad* 3. Quoniam, inquit, *proprietates olei, quibus ſignificatur Spiritus ſanctus, magis inveniuntur in oleo olivarum quam in quocumque alio oleo. Unde & ipſa oliva ſemper frondibus virens, virorem, & miſericordiam Spiritus ſancti ſignificat. Hoc etiam oleum proprie dicitur oleum, & maxime habetur in uſu ubi haberi poteſt: quilibet autem alius liquor ex ſimilitudine huius oleum nominatur: nec eſt in uſu communi, niſi in ſupplementum apud eos quibus deeſt oleum olivarum. Et ideo hoc oleum ſolum aſſumitur in uſum huius, & quorumdam aliorum ſacramentorum.* Non ergo ſufficit oleum expreſſum ex nucibus, amygdalis, aliiſque fructibus.

XII. Quæſt. II. *Eſt ne neceſſarium balſamum in confirmationis materia neceſſitate ſacramenti?* Reſp. Auctores conſtituentes materiam eſſentialem confirmationis in ſola manuum impoſitione, defendunt, oleo immiſcendum eſſe balſamum neceſſitate ſolius præcepti, non ſacramenti. *Caietanus*, *Dominicus Soto*, *Valentia*, *Eſtius*, *Iuvenin*, *Turnely*, *Druin*, *Vitaſſe* defendunt, neceſſariam quidem eſſe unctionem; ſed aſſerunt obſignari baptizatos, & confirmari ſimplicis olei unctione poſſe: quamvis crimen eſſe fateantur, linire frontem confirmandorum abſque balſamo; cum id ex veteri inſtitutione, & præcepto præſtandum affirment. Bellarminus, Merbeſius, Natalis ab Alexandro, Ludovicus Habert, rem dubiam eſſe aiunt, definiendam ab Epiſcopo; & ſub conditione iterandum ſacramentum, ſi oleo abſque balſamo adminiſtretur confirmatio. Neceſſariam neceſſitate ſacramenti admixtionem balſami defendunt Gonet *diſp.* vi. *art.* 6. cum pluribus Thomiſtis, *Sylvius*, *Durant*, *Hoſius*, *Maſtrius*, *Farvacqueſius*, *Pontius*, *Bonacina*, *Salmanticenſes*, qui citant *Suarez*, *Tannerum*, *Coninch*, *Laymanum*, & permultos alios.

XIII. Prudenter animadvertit Bellarminus *Lib. II. de confirm. cap.* ix. ubi hæc ſcribit. *Neutra opinio eſt de fide, & fallitur Kemnitius ubi docet, Concilium Florentinum definiviſſe contra Scholaſticos, balſamum requiri in chriſmate. Nam Concilium non expreſſit, quomodo requiratur; ſed dixit materiam eſſe oleum cum balſamo; ut etiam in Euchariſtia dixerat, materiam eſſe vinum cum aqua: & tamen fatentur, aquam non eſſe ita de eſſentia, ut ſine ea ſit irritum ſacramentum.* Utraque igitur opinio abſque fidei diſpendio defendi poteſt.

XIV. Poſtremam ſententiam præferendam exiſtimo, tum ob auctoritatem Concilio-

ciliorum Florentini, & Tridentini, tum ob maiorem Theologorum conſenſum; præſertim quod huic ſententiæ accedere videatur S. Thomas *III. Part. quæſt.*lxxii. *art.* 2. & *Lib. IV. contr. Gent. cap.*lx. & Thomiſtæ communiter, a quibus tamen diſſentit Cardinalis Gotti *quæſt.* 1. *dub.* 3. *§.* 1. *num.* 7. Simplex oleum abſque balſami permixtione dici chriſma nequit, neque unguentum. Sed in adminiſtratione confirmationis materia, cui verborum forma applicatur, chriſma eſt. *Confirmo te chriſmate ſalutis*. Præterea ex antiquis & Ritualibus, & Sacramentariis, editis a Thomaſio, clare colligitur, oleum permixtum balſamo eſſe materiam eſſentialem confirmationis.

XV. Opponunt, balſamum naſci tantum, teſte Plinio, in duobus hortis. Materia autem ſacramenti debet eſſe facilis cognitu, & obvia. Reſp. Falſum eſt quod ſcribit Plinius; cum, teſte Ioſepho *Lib. I. de bello iudaico cap.* vii. Paleſtinæ regiones, & littora Sabæorum balſamo abundent. In Arabia quoque, & India balſami copia extat. Sufficit autem, inquit S. Thomas *loc. cit. ad* 4. quod materia *huius ſacramenti, quod non eſt tantæ neceſſitatis, poſſit de facili ad omnia loca terrarum deferri*. Experientia compertum eſt, numquam defuiſſe balſami copiam pro ſacramenti iſtius materia.

XVI. Quæſt. III. *Utrum chriſma debeat neceſſario ab Epiſcopo eſſe conſecratum?* Reſp. Principio certum eſt, chriſma conſecratum eſſe debere. Sed diſputant Theologi, neceſſaria ne ſit hæc conſecratio neceſſitate ſacramenti, an præcepti. Poſteriorem partem defendunt Iuvenin, Cardinalis Gotti, Druin, Turnely. Priorem partem, nempe neceſſariam eſſe neceſſitate ſacramenti, propugnant magis communiter Theologi. Et huic ſententiæ accedere videtur S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxii. *art.* 3. Et hæc opinio mihi probabilior eſt. Convenit penes omnes iure ordinario ad ſolos Epiſcopos chriſmatis conſecrationem pertinere.

XVII. Diſputant vero Theologi, utrum ab Apoſtolica Sede committi facultas poſſit ſimplici Sacerdoti chriſma benedicendi. Negantem ſententiam defendunt graviſſimi Theologi, Suarez, Salmeron, Sylvius, Toletus, Gonet, & alii plures. Adfirmant vero Sirmondus, Soto, Caietanus, Turnely, Vitaſſius Cardinalis Gotti. Hanc ſecundam ſententiam exiſtimo probabiliorem. Quoniam ſacri canones æque prohibent Presbyterum ſimplicem confirmare ac chriſma conficere. Sed ſimplex Sacerdos poteſt ex diſpenſatione Eccleſiæ confirmare. Ergo valet quoque chriſma benedicere. Minorem infra patefaciam. In confirmationem adducitur Bulla Eugenii IV. edita anno 1444. in favorem P. Fabiani de Bachia Ord. Min. in qua eidem facultas conceditur, non modo confirmandi, verum etiam conſecrandi chriſma. Hanc Bullam iuxta autographum Vaticanum Lucas Vadingus inſeruit *Tom. V.* annalium ad dictum annum 1444. Tandem BENEDICTUS XIV. de Synod. *Lib. VII. cap.* viii. *num.* 2. poſt relata præfata exempla con-

concludit. *Ultro tamen fatemur, eiuſmodi exempla, ſi vera ſint, pauciſſima tamen eſſe, atque ut plurimum non aliter conſueviſſe a ſummis Pontificibus ſimplices Sacerdotes inſigniri poteſtate adminiſtrandi ſacramentum confirmationis, niſi ſub expreſſa conditione adhibendi chriſma, non a ſe, ſed ab Epiſcopo conſecratum.*

XVIII. Quæſt. IV. *Unctio in modum crucis, facta in fronte, eſt ne materia proxima ſacramenti confirmationis?* Reſp. Materia remota eſt chriſma; proxima vero eſt applicatio chriſmatis, ſeu unctio; ſicut ablutio eſt materia proxima baptiſmi. Hæc unctio fieri in fronte debet; ut ex traditione, & decreto Eugenii IV. ad Armenos perſpicue colligitur. Quæ unctio per modum crucis facienda eſt digito pollice ipſius Epiſcopi. Diſputant Caſuiſtæ, num peccaret mortaliter Epiſcopus, qui ungeret confirmandum alio digito quam dextero pollice. Negat Leander *diſp.* III. *quæſt.* XIII. & citat Nugnum, Dianam, Trullenchum. Adfirmant vero Suarez, Layman, Filliucius, Reginaldus, & alii. Et hæc ſententia eſt valde probabilis: quia violare ritus Eccleſiæ in re graviſſima, non eſt res levioris momenti.

CAPUT III.

De forma ſacramenti confirmationis.

I. NOn leve diſſidium eſt inter Theologos catholicos circa formam eſſentialem, & adæquatam ſacramenti confirmationis. Qui ſuſtinent, ſolam manuum impoſitionem eſſe totam & adæquatam materiam huiuſce ſacramenti, conſequenter propugnant, orationem qua Epiſcopus manus imponens invocat Spiritum ſanctum, eſſe totam huiuſce ſacramenti formam. Contra, Auctores qui docent, ſolam unctionem eſſe adæquatam huius ſacramenti materiam, neceſſaria conſecutione inferunt, formam ſacramentalem eſſe ſequentia verba quæ chriſmationem comitantur: *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Qui materiam adæquatam confirmationis conſtituunt & in manuum impoſitione, & in unctione, defendunt, formam confirmationis coaleſcere ex oratione quam recitat Epiſcopus, dum manus imponit, & ex verbis recitatis quæ comitantur unctionem. Poſtremum iſtorum plures, & graves Theologi diſtinguunt duplicem impoſitionem manuum; alteram quæ præcedit chriſmationem; alteram quæ in ipſa unctione ſita eſt: & hanc poſteriorem aiunt eſſe materiam partialem huius ſacramenti. Heinc inferunt, ſola recitata verba quæ comitantur unctionem, & hanc manuum impoſitionem, pertinere ad formam ſacramentalem.

II. Natalis Alexander *tract.* III. *cap.* I. *art.* 3. Iuvenin *quæſt.* III. *art.* 3. Turne-

nely *quæſt.* I. *art.* 4. Cardinalis Gotti *quæſt.* I. *dub.* 4. Druin *Lib. III. de re ſacram. quæſt.* IV. defendunt, formam confirmationis coaleſcere ex oratione quam recitat Epiſcopus in prima manuum impoſitione, & ex adductis verbis, *Signo te* &c. quæ comitantur unctionem. Quoniam, inquiunt, forma concomitari materiam debet. Sed materia adæquata ſita eſt tum in manuum impoſitione, tum in unctione. Ergo verba quæ comitantur utramque partialem materiam, ad formam pertinent ſacramentalem.

III. Reſpondet Cl. Laurentius Berti *Lib. XXXII. cap.* VI. hanc argumentationem laborare falſo ſuppoſito: quia manuum impoſitio, quæ partialem materiam conſtituit huiuſce ſacramenti, non eſt illa extenſio & elevatio manuum, quacum Epiſcopus recitat orationem, *Omnipotens ſempiterne Deus* &c. ſed illa quæ fit in ipſa unctione, dum Epiſcopus tincto pollice ſignat frontem confirmandi, extenſa ſuperiori manus parte ſupra illius caput. In prima quippe manuum extenſione Epiſcopus non tangit confirmandi caput; ſed tantum oſtendit, ſe orantem invocare ſuper illum *ſeptiformem Spiritum ſanctum*. Addunt, Pontificale Romanum præſcribere ut, completa oratione præſata, Epiſcopus ſedeat ſuper faldiſtorium, & inquirat de nomine cuiuslibet confirmandi, illoſque genuflexos confirmet: quod ſane indicat, nondum præcedenti oratione fuiſſe confirmatos. Præterea extenſio, ſeu impoſitio manuum non ſolum facta aliquando eſt poſt orationem quæ præcedit unctionem, ſed etiam poſt unctionem ipſam; ut ex verbis Tertulliani *de reſurrect. carnis cap.* VIII. colligitur. *Caro ungitur, ut anima conſecretur: caro ſignatur, ut anima muniatur: caro manus impoſitione adumbratur, ut & anima ſpiritu illuminetur*. Unde infert Menardus *not.* 332. in Sacramentarium Gregorii, *ex illo textu obſervandum, aliquando manus impoſitionem fuiſſe unctioni poſtpoſitam*. Poſtremum quamvis ritus eccleſiaſtici pro temporum, & locorum diverſitate mutationi obnoxii fuerint; tamen ſacramentorum *forma* numquam fuit prætermiſſa. Sed oratio præcedens unctionem, aliquando fuit prætermiſſa; ut conſtat ex libro ſacramentorum Monaſterii Moyſacenſis annorum 800. a Martenio edito *cap.* II. *art.* 4. *ord.* 7. in quo nulla habetur oratio, niſi quæ poſt peractam confirmationem recitari ſolet: *Deus, qui Apoſtolis tuis* &c. Inſuper præfata oratio recitata aliquando eſt immediate poſt baptiſmum a Presbytero, non adminiſtrante confirmationis ſacramentum. Ergo hæc oratio conſtituere nequit ſacramenti formam, ſed eſt quædam precatio formam præcedens; ſicut abſolutionem ſacramentalem antecedit oratio, *Dominus noſter Ieſus Chriſtus* &c. & formam Euchariſtiæ præcedit oratio, *Ut nobis fiat corpus* &c.

IV. Opponunt defenſores prioris opinionis. Apoſtoli confirmarunt orando, & manus imponendo, ut habetur Act. VIII. *Oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum* &c. Argumentum iſtud ſibi opponit S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXII.

rat.

Digitized by Google

art. 4. & reſpondet ad 1. *Per miniſterium Apoſtolorum quandoque dabatur effectus huius ſacramenti, ſcilicet plenitudo Spiritus ſancti, quibuſdam viſibilibus ſignis, miraculoſe a Deo effectis, qui poteſt effectum ſacramenti ſine ſacramento conferre : & tunc non erat neceſſaria nec materia, nec forma huius ſacramenti. Quandoque autem, tamquam miniſtri ſacramentorum, hoc ſacramentum præbebant : & tunc ſicut materia, ita & forma ex mandato Chriſti utebantur. Multa enim ſervabant Apoſtoli in ſacramentorum collatione quæ in Scripturis communiter propoſitis non ſunt tradita.* Nihil ergo ex præfato textu in ſuum favorem colligere laudati Theologi valent. SS. Eccleſiæ Patres, tribuentes manuum impoſitioni, & orationi Spiritum ſanctum, ritum deſcribunt confirmationis, non *formam* deſignant; ſicut quando dicunt, corpus Chriſti confici *per orationem*, *& Crucis ſignum*, ritum indicant, non formam Euchariſtiæ perhibent.

V. Delibavi utriuſque partis momenta, ex quibus colligo, non eſſe a communi ſententia recedendum. Dico igitur, formam adæquatam ſacramenti confirmationis eſſe verba quæ comitantur unctionem : *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXII. *art.* 4. in huius ſententiæ confirmationem adducit auctoritatem Eccleſiæ, *quæ hac forma utitur.* Et reipſa Eugenius IV. in Concilio Florentino in decreto ad Armenos definivit. *Forma autem eſt : Signo te ſigno Crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* S. Thomas congruentiam iſtius formæ exponit *loc. cit.* his verbis. *In hoc ſacramento tria ſunt neceſſaria, quæ continentur in forma prædicta. Quorum primum eſt cauſa conferens plenitudinem roboris ſpiritualis, quæ eſt ſancta Trinitas : quæ exprimitur, cum dicitur,* In nomine Patris *&c. Secundum eſt ipſum robur ſpirituale, quod homini confertur per ſacramentum materiæ viſibilis, ad ſalutem : quod quidem tangitur, cum dicitur :* Confirmo te chriſmate ſalutis. *Tertium eſt ſignum, quod pugnatori datur ; ſicut & in pugna corporali milites inſigniis Ducum inſigniuntur : & quantum ad hoc dicitur :* Conſigno te ſigno Crucis, *in quo ſcilicet Rex noſter triumphavit.* Similia docentur in Catechiſmo Romano *Part. II. cap.* III. *§.* 11. Præfata igitur verba exprimunt actualem applicationem, & adminiſtrationem ſacramenti. Hæc tamen forma obnoxia fuit variis mutationibus accidentalibus, ſalva ſemper ſubſtantiali ſignificatione ; ut animadvertit Laurentius Berti *Lib. XXXII. cap.* VI. allegatque exempla. Nam in vetuſtiſſimo Pontificali, quod Egeberto inſcriptum eſt, & exaratum ſæculo VIII. hæc habentur : *Accipe ſignum ſanctæ Crucis chriſmate ſalutis in Chriſto Ieſu : Deus Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus.* Aliis verbis exprimitur hæc forma in MS. Pictavienſi octingentorum annorum. *Signat te Deus ſigillo fidei ſuæ in confirmatione fidei.* Pontificale Eccleſiæ Caturigenſis non minus antiquam ſub aliis verbis hanc formam

mam perhibet : *Confirmo, & conſigno te in ſignum ſanctæ Crucis; in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*. Si plura cupis, lege Martenium *Tom. I. de antiq. Eccl. rit.* Hæ, & aliæ ſimiles diverſitates accidentales ſunt, quæ ſubſtantiam non immutant. Quare reſolutæ manent quæſtiunculæ quæ diſputantur a Caſuiſtis, num validum adminiſtretur ſacramentum, ſi aliquod præſatæ formæ verbum immutetur. Niſi enim varietur ſubſtantialis ſignificatio, ſacramentum valide adminiſtratur, etiamſi unum pro alio verbo ſubſtituatur. Peccaret tamen, & quidem graviter, qui data opera ritum ſuæ Eccleſiæ non obſervaret.

VI. Græcorum formula eſt eiuſmodi : *Signaculum Spiritus ſancti*. Forma hæc valida eſt : quia Eccleſia Latina ſemper ratum habuit ſacramentum confirmationis, adminiſtratum in Eccleſia Græca. Plura differere Theologi ſolent de hac formula. Sed tanti momenti non ſunt, ut egeant maiori diſcuſſione : præſertim quod eruditi doctique Theologi omnia huc pertinentia pleno in lumine conſtituerint.

CAPUT IV.

De auctore, & miniſtro confirmationis.

I. NOvatores, qui ſacramentum confirmationis de medio ſuſtulerunt; conſequenter negant Chriſtum eſſe eiuſdem auctorem. Sed, miſſo hæreticorum errore ſupra convulſo, quid Theologi catholici ſentiant, paucis exponendum eſt.

II. S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxii. *artic.* I. *ad* I. duas refert opiniones circa auctorem iſtius ſacramenti. Prima illorum eſt qui contendunt, nec a Chriſto, nec ab Apoſtolis inſtitutum hoc ſacramentum fuiſſe ; *ſed poſtea*, inquit, *proceſſu temporis in quodam Concilio* : quam opinionem ſuſtinuit Alexander Alenſis *Part. IV. quæſt.* xxiv. *memb.* I. Alenſis opinionem hæreticam aſſerit Gregorius de Valentia *Tom. IV. diſput.* v. *quæſt.* I. *part.* I. Sed ab hac cenſura celebrem Alenſem purgant viri docti, animadvertentes, eum negare, Chriſtum immediate inſtituiſſe hoc ſacramentum, non mediate. Et reipſa S. Thomas hæreſis notam non impingit huic opinioni, ſicuti nec ſecundæ, quam ibidem refert, quæ ait, hoc ſacramentum inſtitutum fuiſſe ab Apoſtolis. Dumtaxat concludit his verbis. *Sed hoc non poteſt eſſe : quia inſtituere novum ſacramentum pertinet ad poteſtatem excellentiæ, quæ competit ſoli Chriſto.*

III. Dico igitur cum communi Catholicorum ſententia, Chriſtum eſſe immediatum inſtitutorem huius ſacramenti, ſicuti ceterorum omnium : idque in ſuper-

iori libro de ſacramentis in genere oſtenſum eſt. Diſputant Theologi, quo tempore Chriſtus Dominus hoc inſtituerit ſacramentum. Alii contendunt, inſtitutum a Chriſto fuiſſe pridie quam obierit; alii poſt reſurrectionem; & alii in die Pentecoſtes. Convenit penes eruditos Theologos, nihil certi conſtitui poſſe neque ex Scripturis, neque ex traditione. *Ideo* (inquit prudentiſſime de more S. Thomas loc. cit.) *dicendum eſt, quod Chriſtus inſtituit hoc ſacramentum, non exhibendo, ſed promittendo, ſecundum illud Ioannis* XVI. Si non abiero, Paracletus non veniet ad vos; ſi autem abiero, mittam eum ad vos. *Et hoc ideo quia in hoc ſacramento datur plenitudo Spiritus ſancti, quæ non erat danda ante Chriſti reſurrectionem, & aſcenſionem, ſecundum illud Ioan.* VII. *Nondum erat Spiritus datus, quia Ieſus nondum erat glorificatus*. Nonnulli epiſtolam Fabiani laudant, ut deſignent inſtitutionis tempus. Sed epiſtolam hanc, ſicuti & alias ante Siricium Decretales Pontificum, ut ſuppoſititiam reiiciunt communiter eruditi.

IV. Quæſt. I. *An ſolus Epiſcopus ſit ordinarius miniſter iſtius ſacramenti?* Reſp. Photius, ſchiſmaticorum Græcorum dux, quoſcumque Presbyteros eſſe huius ſacramenti miniſtros effutiit. Errori huic ſubſcripſerunt Valdenſes, VVicleſiſtæ, Huſſitæ. Lutherus, diſtinctionem Presbyterorum ab Epiſcopis deridens, hos redarguit, quod ſibi ius confirmandi uſurpaverint. Luthero Calvinus accedit *Lib. IV. inſt. cap.* XIX.

V. Ad quæſitum cum omnibus Catholicis affirmative reſpondeo. Idque definitum eſt tum in Concilio Florentino in *Inſtruct. Armen.* ubi hæc habentur: *Ordinarius miniſter eſt Epiſcopus, & cum ceteras actiones ſimplex Sacerdos valeat exhibere, hanc nonniſi Epiſcopus debet conferre:* tum in Concilio Tridentino *ſeſſ.* VII. *can.* III. his verbis: *Si quis dixerit, ſanctæ confirmationis ordinarium miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem; anathema ſit*. Conciliorum definitiones ex divinis Scripturis, & SS. Patribus hauſtæ ſunt. Siquidem *Act.* VIII. narratur Petrum, & Ioannem iviſſe Samariam, ut iis qui baptizati a Philippo Diacono erant, traderent Spiritum ſanctum. Cur Philippus manus non impoſuit, confirmavitque baptizatos? Nec reponas, Petrum, & Ioannem, non ut Apoſtolos, ſed ut Presbyteros baptizatos confirmaſſe. Quoniam arbitraria cavillatio hæc eſt, Patrum traditioni adverſa. S. Cyprianus *epiſt.* LXXIII. ad Iubaianum inquit: *Qui baptizantur, Præpoſitis Eccleſiæ* (nempe Epiſcopis) *offerantur, ut per noſtram orationem, & manus impoſitionem Spiritum ſanctum conſequantur, & ſignaculo dominico confirmentur*. Sanctus Ioannes Chryſoſtomus *hom.* XVIII. *in Act.* expreſſius refellit cavillationem indicatam. *Mea ſententia hæc. Philippus unus e ſeptem erat, ſecundus a Stephano: ideo & baptizans Spiritum ſanctum non dabat: neque enim facultatem habebat: hoc enim donum ſolorum*

Apo-

Digitized by Google

Apoſtolorum erat. Nam virtutem quidem acceperant faciendi ſigna, non autem dandi aliis Spiritum ſanctum. Igitur hoc erat in Apoſtolis ſingulare. Unde & præcipuos, & non alios videmus hoc facere. Innocentius I. *epiſt. ad Decentium cap.* III. inquit. *De conſignandis vero infantibus manifeſtum eſt, non ab alio quam ab Epiſcopo fieri licere. Nam Presbyteri, licet ſint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hæc autem Pontificibus ſolis deberi, ut vel conſignent; vel Paracletum Spiritum ſanctum tradant, non ſolum conſuetudo eccleſiaſtica demonſtrat, verum & illa lectio Actuum Apoſtolorum, quæ aſſerit, Petrum, & Ioannem eſſe directos, qui iam baptizatis traderent Spiritum ſanctum. Nam Presbyteris, ſeu extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo baptizent, chriſmate baptizatos ungere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum; non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum.*

VI. Congruentem rationem poſt conſtantem Eccleſiæ traditionem perhibet S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxII. *art.* II. his verbis. *In quolibet opere ultima conſummatio ſupremæ arti, aut virtuti reſervatur; ſicut præparatio materiæ pertinet ad inferiores artifices, ſuperior autem dat formam. Supremus autem eſt ad quem pertinet uſus, qui eſt finis artificiatorum. Unde epiſtola, quæ a notario ſcribitur, a Domino Papa ſignatur. Fideles autem Chriſti ſunt quoddam divinum opus, ſecundum illud I. Cor.* III. Dei ædificatio eſtis. *Sunt etiam quaſi quædam epiſtola ſpiritu Dei ſcripta, ſicut dicitur II. Cor.* III. *Hoc autem confirmationis ſacramentum eſt quaſi ultima conſummatio ſacramenti baptiſmi; ita ſcilicet quod per baptiſmum ædificatur homo in domum ſpiritualem, & conſcribitur quaſi quædam ſpiritualis epiſtola; ſed per ſacramentum confirmationis, quaſi domus ædificata, dedicatur in templum Spiritus ſancti, & quaſi epiſtola conſcripta ſignatur ſigno Crucis. Et ideo collatio huius ſacramenti Epiſcopis reſervatur, qui obtinent ſummam poteſtatem in Eccleſia; ſicut & in primitiva Eccleſia per impoſitionem manus Apoſtolorum, quorum vicem gerunt Epiſcopi, plenitudo Spiritus ſancti dabatur, ut habetur Act.* VIII. *Unde Urbanus I. Papa dicit . . . . Omnes fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum, Spiritum ſanctum poſt baptiſmum accipere debent, ut pleni Chriſtiani inveniantur.*

VII. Opponunt I. Ananias, qui Epiſcopus non erat, manus impoſuit Saulo; ut habetur *Act.* IX. S. Hieronymus in dialogo ad Luciferianos docet, Epiſcopos ex *conſuetudine, non ex neceſſitate*, miniſtros eſſe confirmationis: alioquin lugendi eſſent plurimi qui in remotioribus locis baptizati a Presbyteris obeunt, antequam ad Epiſcopos deferantur. *Quid enim* (inquit epiſt. CI. olim lxxxv.) *facit; excepta ordinatione, Epiſcopus quod non facit Presbyter?* Reſp. Principio falſum eſt, Ananiam non fuiſſe Epiſcopum; cum fuerit unus ex lxx. diſcipulis, quos

O ij Epi-

Epiſcopos extitiſſe, & plurium ſedium epiſcopalium fundatores certum eſt. Reſpondent alii, Ananiam, facultate ab Apoſtolis obtenta, chriſma contuliſſe. Aliis placet, Ananiam non confirmaſſe Paulum, ſed a cæcitate eum curaſſe. *Vidit virum, Ananiam nomine, introeuntem, & imponentem ſibi manus, ut viſum recipiat*. Quare hæc manuum impoſitio non fuit confirmatoria, cum baptiſmum præceſſerit; ſed ſimilis illi cuius meminit S. Marcus cap. ult. *Super ægros manus imponent, & bene habebunt*. S. Hieronymus de conſuetudine loquitur, non hominum arbitrio, ſed Apoſtolorum auctoritate invecta. Ad honorem utique Epiſcopatus ſolis Epiſcopis tributa eſt facultas confirmandi. Poterat Chriſtus aliter præſcribere; ſed hac ſpeciali prærogativa inſignire Epiſcopatum voluit. *Epiſt.* cr. S. Hieronymus audaciam coercet cuiuſdam Falcidii, qui Diaconos Presbyteris præferebat. Idcirco Presbyterorum ſupra Diaconos gradum effert: nequaquam vero omnia ibi epiſcopalia munia recenſet; cum id eius inſtituti non eſſet. Alii reſpondent, S. Hieronymum reſpexiſſe ad conſuetudinem Eccleſiæ Alexandrinæ, in qua Presbyteri ex Epiſcoporum commiſſione confirmabant.

VIII. Inſtat Calvinus *Lib. IV. inſt. cap.* XIX. §. 10. conſueta inſania abreptus; declamans. *Os ſacrilegum, tu ne pinguedinem fœtore dumtaxat anhelitus tui inquinatam, & verborum murmure incantatam audes Chriſti ſacramento opponere? . . . . Nonne ſe Donatiſtas produnt qui vim ſacramenti a miniſtri dignitate æſtimant? . . . . Si quis ab illis ſciſcitetur, unde tanta prærogativa Epiſcopis delata fuerit, quam rationem afferent, præter ſuam libidinem? . . . . Cur non eodem argumento contendunt ſolis Epiſcopis ſacramentum ſanguinis in cœna Domini attingendum eſſe?* Reſp. Furit de more capitis vertigine ductus nebulo iſte: Donatiſtæ errabant, aſſerentes vim ſacramenti a fide & probitate miniſtri pendere; nullumque ſacramentum a miniſtro improbo collatum contendebant. Quod aliqua ſacramenta a miniſtro in maiori dignitate conſtituto conferri poſſint; excluſis inferioribus, nullam umquam cum Donatiſtis diſputationem Eccleſia catholica habuit. Perperam ergo obtrudit Calvinus Donatiſtarum errorem in hac cauſſa. Cur autem ſolis Epiſcopis tribuat Eccleſia poteſtatem confirmandi, concedatque ſingulis Presbyteris facultatem conficiendi Euchariſtiam; reſponſum iam eſt, ex Chriſti inſtitutione id proficiſci: & hoc ſacrarum litterarum, & perpetuæ traditionis documentis oſtenſum eſt. In aliquibus Presbyteri Apoſtolis ſuccedunt, ſecus in omnibus.

IX. Opponunt 2. Synodus Illiberitana ann. 315. *can.* XXXVIII. & LXXVII. præſcribit ut baptizatus a Diacono, *per manus impoſitionem perficiatur*. Ergo Diaconis, nedum Presbyteris, conceſſa olim erat confirmandi poteſtas. Concilia Carthaginenſia I. & III. prohibent *ne chriſma conficiatur a Presbyteris*. Concilium Toletanum I. an. 400. *can.* II. hæc definit. *Statutum eſt, Diaconum non chriſmare*,

ve, *ſed Presbyterum, abſente Epiſcopo; præſente vero, ſi ab ipſo fuerit præceptum*. Hæc, & alia aggerit Dallæus, ut inferat, Presbyteros chriſma adminiſtraſſe. Reſp. Canones Illiberitani decernunt ut Epiſcopus baptizatos in neceſſitate a laico, vel a Diacono, *per benedictionem perficiat*. Concilium Carthaginenſe I. & III. reprimit quorumdam Presbyterorum auſum qui chriſma confecerant contra antiquas definitiones. Ambo Concilia laudata ſupponunt, in præteritis Conciliis vetitam eſſe Presbyteris chriſmatis confectionem; & ſolum prævaricationem contra antiquos canones damnant. In Concilio Toletano agi non de chriſmatione *ſacramentali*, ſed *verticali* dumtaxat, contendunt plures: cuius unctionis peragendæ facultatem conceſſerat S. Sylveſter Presbyteris, abſente Epiſcopo; aut eodem præſente, ſi annuat, & præcipiat. Chriſtianus Lupus concedit, Toletanum Concilium loqui de chriſmatione *ſacramentali*, quam peragebant Presbyteri ex facultate extraordinaria conceſsa. Plura alia obiiciuntur a Dallæo; quæ, cum reſoluta communiter a Theologis noſtris ſint, prætereo.

X. Quæſt. II. *Concedi ne poteſt ſimplici Sacerdoti facultas confirmandi?* Reſp. Negantem ſententiam defendunt Robertus Pullus Cardinalis, Hugo Victorinus, Altiſſiodorenſis, Durandus, Gabriel, Eſtius, Sambovius, Petrus Aureolus. Adfirmantem ſuſtinet S. Thomas cum univerſa eiuſdem Schola, celebriores quoque ex Franciſcana familia Theologi, ſicut & ex Auguſtiniana Schola huic adfirmanti parti accedunt. Item Bellarminus, Suarez, Valentia, & communiter recentiores alii. Diſſident tamen, quod aliqui velint a ſolo ſummo Pontifice, alii a ſingulis Epiſcopis in ſuis diœceſibus, alii ſolis Presbyteris, alii etiam Diaconis concedi miniſterium iſtud poſse. Denique alii exiſtimant, abſque ulla diſpenſatione Presbyteros confirmare valide, tametſi illicite, poſse.

XI. Demonſtratur ſententia communis S. Thomæ, & aliorum Theologorum auctoritate Concilii Florentini, ſeu Eugenii IV. in decreto ad Armenos, ubi poſtquam ſtatuit, *ſolum Epiſcopum ordinarium eſſe confirmationis miniſtrum*, continuo ſubdit: *Legitur tamen aliquando per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem ex rationabili, & urgente admodum cauſa, ſimplicem Sacerdotem chriſmate per Epiſcopum confecto, hoc adminiſtraſſe confirmationis ſacramentum*. Colligitur quoque ex Tridentino Concilio, damnante eos qui negant, *confirmationis ordinarium miniſtrum eſſe ſolum Epiſcopum*. Unde infertur, extraordinarium miniſtrum ex facultate delegata adminiſtrare ſacramentum iſtud poſse. S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxii. *artic.* 2. *ad* 1. exemplum allegat S. Gregorii Magni, qui, cum *epiſt.* ix. *Lib. IV.* data ad Ianuarium Epiſcopum Calaritanum, redarguiſset quoſdam in Sardinia Presbyteros ius adminiſtrandæ confirmationis ſibi uſurpantes, poſtea facultatem iiſdem indulſit, ut auferret ſcandala quæ ob talem prohibitionem orta fuiſse reſcripſerat laudatus Epiſcopus: cui reſpondet Pontifex Summus *epiſt.* xxvi. his

verbis. *Nos quidem ſecundum uſum veterem Eccleſiæ noſtræ fecimus; ſed ſi omnino hac de re aliqui contriſtantur, ubi Epiſcopi deſunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizandos tangere debeant, concedimus.*

XII. Varia reſpondent adverſarii, ut vim huius exempli elevent. Durandus ait, Pontificem erraſſe. Sed turpiter oberrare Durandum, nos reponimus. Eſtius, Petrus de Marca, & alii reponunt, Gregorium conceſſiſſe unctionis cuiuſdam cæremonialis peragendæ facultatem. Hoc reſponſum ſeipſo corruit. Pontifex loquitur de unctione peragenda in fronte, quæ non antecedit, ſed ſubſequitur baptiſmum. Præterea eam unctionem conceſſit quam prius ſecundum antiquum Eccleſiæ Romanæ morem negaverat. Hæc autem eſt confirmatoria, ſolis Epiſcopis reſervata. Nec verbum *baptizandos* quidquam præfert difficultatis; cum expreſſe Gregorius loquatur, ut iam dictum eſt, de unctione facienda non in vertice, ſed in fronte; quæ a ſolo Epiſcopo poſt baptiſmum peragitur.

XIII. Alia exempla allegantur ſummorum Pontificum, qui confirmandi facultatem indulſerunt Sacerdotibus. Nam Miſſionariis Ord. Min. hanc facultatem conceſsere Ioannes XXII. Nicolaus IV. Leo X. Nicolaus V. Urbanus V. Idem indultum conceſsum narrat Arcudius *Lib. II. de concord. Eccleſ. orient. & occident.* Miſſionariis in Braſilicis regionibus. Tandem ſummus Pontifex BENEDICTUS XIV. *Lib. VII. de Synod. cap.* VII. *num.* 7. concludit: *Quare non videtur hodie fas eſſe, poteſtatem, de qua olim diſceptabatur, ſummo Pontifici abiudicare.*

XIV. Obiiciunt 1. Summi Pontifices, Nicolaus I. Innocentius III. Gregorius IX. Innocentius IV. Clemens VIII. damnarunt conſuetudinem Græcorum Presbyterorum confirmantium baptizatos. Reſp. Iuſta fuit iſtorum Pontificum condemnatio. Nicolaus I. improbavit errorem Photii, qui contendebat, Presbyteros eſse ordinarios iſtius ſacramenti miniſtros, iuxta ac Epiſcopos; nulloque Scripturarum teſtimonio evinci poſse, ſolis Epiſcopis ius confirmandi addictum eſse. Quamobrem merito Nicolaus Pontifex nullam declaravit confirmationem quam Presbyteri Græci, ut ordinarii miniſtri, conferebant. Innocentius III. Presbyteris tantum Latinis, Conſtantinopoli degentibus, interdixit ne confirmarent: quia nullum ſuper hoc indultum obtinuerant. Ceteri Pontifices, qui Presbyterorum Græcorum confirmationem nullam declararunt, id definiere quod de iure ordinario iiſdem competebat, præſcindentes ab indulto illis conceſso a Gregorio Magno confirmandi, tamquam miniſtris extraordinariis. Clemens VIII. anceps fuit, num Presbyteri Græci in Italia degentes eodem indulto præditi eſſent: idcirco iuſſit, ſub conditione eos iterum confirmari, qui ſignati ab illis fuerant.

XV. Obiiciunt 2. Summus Pontifex nequit Diacono facultatem conferre abſolven-

vendi a peccatis, & conſecrandi Euchariſtiam : ergo neque confirmandi . Reſp. tranſcribenda eſt S. Thomæ doctrina, tametſi prolixa : quia hac ſola plures reſolvuntur in hac controverſia difficultates. Igitur in *IV. diſt.* VII. *quæſt.* III. *art.* I. *quæſtiunc.* 3. hæc ſcribit. *Sciendum eſt, quod, cum Epiſcopatus non addat aliquid ſupra Sacerdotium per relationem ad corpus Domini verum, ſed ſolum per relationem ad corpus myſticum; Papa per hoc quod eſt Epiſcoporum Summus, non dicitur habere plenitudinem poteſtatis per relationem ad corpus Domini verum, ſed per relationem ad corpus myſticum. Et quia gratia ſacramentalis deſcendit in corpus myſticum a capite; ideo omnis operatio in corpus myſticum ſacramentalis, per quam gratia datur, dependet ab operatione ſacramentali ſuper corpus Domini verum: & ideo ſolus Sacerdos poteſt abſolvere in foro pœnitentiali, & baptizare ex officio. Et ideo dicendum, quod promovere ad illas perfectiones quæ non reſpiciunt corpus Domini verum, ſed ſolum corpus myſticum, poteſt a Papa, qui habet plenitudinem pontificalis poteſtatis, committi Sacerdoti, qui habet actum ſummum ſuper corpus Domini verum; non autem Diacono, vel alicui inferiori, qui non habet perficere corpus Domini verum, ſicut nec abſolvere in foro pœnitentiali. Non autem poteſt ſimplici Sacerdoti committere promovere ad perfectionem quæ reſpicit aliquo modo corpus Domini verum: & ideo ſimplex Sacerdos ex mandato Papæ non poteſt conferre ordinem Sacerdotii: quia ordines ſacri habent actum ſupra corpus Domini verum, vel ſupra materiam eius. Poteſt autem concedere ſimplici Sacerdoti, quod conferat minores ordines, quia iſti nullum actum habent ſupra corpus Domini verum, vel materiam eius, nec etiam ſupra corpus myſticum actum per quem gratia conferatur; ſed habent ex officio quoſdam actus ſecundarios, & præparatorios. Et ſimiliter poteſt concedere alicui Sacerdoti, quod confirmet: quia confirmatio perficit eum in actu corporis myſtici, non autem habet aliquam relationem ad corpus Domini verum.* Simplices Sacerdotes habent poteſtatem inchoatam, & imperfectam confirmandi ratione characteris ſacerdotalis. Ideo, adveniente diſpenſatione, poſſunt tamquam delegati hoc ſacramentum adminiſtrare : quia poteſtas illa inchoata, imperfecta, & dependens, medio indulto evadit perfecta, & completa in ſuo genere.

XVI. Quæſt. III. *An ſolus Papa poſſit ſimplici Sacerdoti poteſtatem confirmandi impertiri, ſecus Epiſcopus?* Reſp. Poſſe Epiſcopum ſimplici Sacerdoti poteſtatem impertiri adminiſtrandi confirmationem, defendunt Chriſtianus Lupus, Thomaſſinus, Farvacqueſius, Vaneſpen, Iuvenin, Vanroy, Layman, & alii permulti. Sed communis, & vera ſententia negat. Quia Eugenius IV. clare in ſuo decreto aſſerit, aliquando Presbyteros *per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem* hoc ſacramentum adminiſtraſſe. Clemens IV. in litteris ad Patriarcham Armenorum, ut refert Raynaldus ad ann. 1351. hæc ſcribit. *Primo de conſecratione chriſmatis, ſi credis quod per nullum Sacerdotem qui non eſt Epiſcopus, poteſt chriſma rite & debite conſecrari.*

Secundo, ſi credis quod ſacramentum confirmationis per alium quam per Epiſcopum non poteſt ex officio ordinarie miniſtrari. Tertio, ſi credis quod ſolum per Romanum Pontificem, plenitudinem poteſtatis habentem, poſſit diſpenſatio ſacramenti confirmationis Presbyteris qui non ſunt Epiſcopi, committi. Quarto, ſi credis quod chriſmati per quoſcumque Sacerdotes qui non ſunt Epiſcopi, nec a Romano Pontifice ſuper hoc commiſſionem, ſeu conceſſionem aliquam receperunt, iterum per Epiſcopum, vel Epiſcopos ſint confirmandi. Poſtremum BENEDICTUS XIV. feliciter regnans in Bulla *Etſi paſtoralis*, edita an. 1742. declaravit irritas collatas confirmationes a Presbyteris Italo-Græcis, inquiens: *Cum neque per Prædeceſſores noſtros, neque per nos Græcis Presbyteris in Italia, & in inſulis adiacentibus, ut infantibus baptizatis ſacramentum confirmationis conferant, facultas conceſſa ſit, aut concedatur.* Hanc eamdem ſententiam defendit S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxii. *art.* ii. Tandem BENEDICTUS XIV. *De Synodo Lib. VII. num.* 7. ſic concludit. *Ceterum, quidquid ſit de hac perdifficili; & valde implexa controverſia, omnibus in confeſſo eſt, irritam nunc fore confirmationem a ſimplici Presbytero Latino ex ſola Epiſcopi delegatione collatam: quia. Sedes Apoſtolica id iuris ſibi unice reſervavit.*

XVII. Quæſt. IV. *An chriſmatis ſacramentum adminiſtratum ab Epiſcopo hæretico validum ſit?* Reſp. Sententia adfirmans communis & vera eſt; dummodo adminiſtratum ſit ſub præſcripta verborum forma. Sicut enim validum eſt baptiſma ab hæreticis adminiſtratum, ita quoque valida eſt confirmatio.

XVIII. Quæſt. V. *An peccet mortaliter Epiſcopus non confirmans opportunis temporibus in ſua diœceſi, aut confirmans ſubditos alterius diœceſis?* Reſp. Adfirmant primam partem communiter Theologi: quia Paſtor aſtringitur paſcere gregem ſuum. Et, cum deficit in adminiſtratione ſacramentorum, illius omiſſio gravis culpæ plena eſt. An vero graviter peccet, ſi alterius diœceſis ſubditos confirmet, diſputant in utramque partem Theologi. Sed ſpectandæ circumſtantiæ ſunt. Alicubi enim uſu receptum eſſe poteſt ut Epiſcopus confirmet omnes accedentes ex quacumque diœceſi. Alibi Epiſcopis prohibitum erit ne ſubditos alienæ diœceſis confirment. Quare prudens ſit Epiſcopus oportet in huiuſce ſacramenti adminiſtratione. Et quando Epiſcopi diligentes erunt in proprio munere obeundo, quiſque confirmabit ſubditos ſuos. In aliena vero diœceſi confirmare Epiſcopus nequit; cum hoc vetitum ſit a Tridentino Concilio *ſeſſ.* vi. *de Refor. cap.* v. Epiſcopus hoc ſacramentum adminiſtrans, immunis eſſe debet a culpa: adhibere chriſma debet illius anni, ſervare ritus ab Eccleſia præſcriptos, & in Eccleſia illud conferre.

Digitized by Google

CAPUT V.

De ſubiecto, de diſpoſitionibus, deque effectibus ſacramenti confirmationis.

I. QUæſt. I. *Quinam ſint capaces ſacramenti confirmationis?* Reſp. Omnes homines ſive adulti, ſive infantes, baptiſmo initiati, ſunt iſtius ſacramenti capaces; ut Eccleſiæ tum Græcæ, tum Latinæ conſuetudo duodecim ſæculorum evincit. Quoniam, ut S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxii. *art.* 8. *ad* 2. inquit, *ætas corporalis non præiudicat animæ. Unde etiam in puerili ætate homo poteſt conſequi perfectionem ſpiritualis ætatis .... Et inde eſt quod multi in puerili ætate, propter robur Spiritus ſancti perceptum, uſque ad ſanguinem fortiter certaverunt pro Chriſto.* Omnis itaque ætas, baptiſmo præcedente, capax confirmationis eſt. Aliquando tamen baptizatis denegata confirmatio fuit; ut ex Concilio Eliberitano *can.* xxxix. colligitur, ubi hæc habentur. *Gentiles, ſi in infirmitate deſideraverint ſibi manum imponi, ſi fuerit eorum ex aliqua parte honeſta vita, placuit eis manus imponi, & fieri Chriſtianos.* Ergo, ſi inhoneſta eorum extitiſſet vita, denegata illis confirmatio fuiſſet.

II. Quæſt. II. *Conveniens ne eſt ut poſt rationis uſum pueris confirmatio adminiſtretur?* Reſp. Leander *diſſ.* iv. *quæſt.* iii. aſſerit convenientius eſſe, infantes ante uſum rationis confirmari. Laudat pro hac opinione plures alios. Frequenter Auctor iſte ad extrema declinat. Revereri debuiſſet Eccleſiæ Latinæ conſuetudinem, ſuæ opinioni manifeſte adverſam. Quamvis omnis ætas, ut dictum eſt, apta ad confirmationem ſit; tamen plura Concilia ſtatuerunt ut hæc ſacramenti adminiſtratio differatur poſt adeptum rationis uſum. Quia cum non ſit neceſſaria hæc confirmatio neceſſitate medii, expediens eſt ut confirmandi ferventiori devotione accedant ad illam ſuſcipiendam. Ut plurium Conciliorum canones præteream, reſcribo determinationem Catechiſmi Romani, in quo *de confir.* ſ. 18. hæc habentur. *Omnibus quidem poſt baptiſmum confirmationis ſacramentum poſſe adminiſtrari; ſed minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis uſum habuerint. Quare ſi duodecimus annus expectandus non videatur, uſque ad ſeptimum certe hoc ſacramentum differre maxime convenit. Neque enim confirmatio ad ſalutis neceſſitatem inſtituta eſt; ſed ut eius virtute optime inſtructi, & parati inveniremur, cum nobis pro Chriſti fide pugnandum eſſet: ad quod ſane pugnæ genus pueros, qui adhuc uſu rationis carent, nemo aptos iudicavit.* Expectandus ergo eſt rationis uſus; at non vide-

detur differenda confirmatio uſque ad duodecimum annum, inquit Catechiſmus Diligenter ergo & parentes, & Parochi curent ut pueri ratione præditi manuum impoſitione roborentur, animenturque ad certamen cum hoſtibus ineundum. Urgente tamen mortis periculo, ante ſeptennium, rationiſque uſum maxime expedit hoc ſacramentum adminiſtrari.

III. Quæſt. III. *Num amentes, ægroti, & energumeni ſint confirmandi?* Reſp. Si amentes lucida intervalla habeant, tum adminiſtrandum illis hoc ſacramentum eſt. Si perpetuo amentes ſint, ſuperfluum eſt opportunum expectare tempus. Dominicus Soto in *IV. diſt.* VII. *art.* 8. docet, ſacramentum hoc collatum perpetuo amentibus, validum eſſe. Ceterum, poſtquam ex uſu Eccleſiæ, inquit, non confirmantur infantes uſque ad uſum rationis, fit ut neque poſſit idem ſacramentum adminiſtrari amentibus. Leander *quæſt.* V. contendit probabilius eſſe quod perpetuo amentes confirmandi ſint; & citat Laymanum, Sylvium, Dianam, & ipſum D. Thomam: ſed prorſus falſe. Epiſcopi arbitrio, & prudentiæ hoc relinquendum eſt. Si in amentiam gravi ſcelere inquinati inciderint, non ſunt confirmandi. AEgroti confirmari debent, tum ut armentur in ultima lucta; tum, inquit S. Thomas *cit. quæſt.* LXXII. *art.* 8. ut *in reſurrectione perfecti appareant*. Energumeni ſacro chriſmate liniendi ſunt, ut robuſtiores contra dæmones fiant. Surdos, & mutos confirmandos eſſe docent omnes.

IV. Quæſt. IV. *Quænam diſpoſitiones requiruntur in adultis confirmandis?* Reſp. Si confirmandi alicuius gravis culpæ ſibi ſint conſcii, præmittere confeſſionem debent. Dominicus Soto in *IV. diſt.* VII. *art.* 8. docet, culpam utique eſſe accedere hoc in caſu ad hoc ſacramentum ſine confeſſione; at putat non eſſe mortalem, ſi adſit contritio. Leander *quæſt.* VI. docet, neque ſub culpa veniali aſtringi confirmandum conſcium gravis culpæ præmittere confeſſionem: & pro hac opinione citat Reginaldum, Toletum, Henriquez, Trullenchum, & alios. Sed hanc opinionem reiicio ut falſam, & laxam. Merbeſius *III. Part. quæſt.* XX. Natalis Alexander *cap.* V. plures Conciliorum canones adducunt, qui, ut præmittatur confeſſio, iubent. Concilium Lingonenſe, an. 1404. celebratum, ſtatuit. *Priuſquam quis confirmetur, ſi annos diſcretionis habet, confiteatur peccata ſua, & ſit ieiunus, ſi fieri poteſt*. Synodus Senonenſis an. 1524. inquit: *Suſcepturi hoc ſacramentum, ſi commode fieri poteſt, ſint ieiuni: & ſi adulti fuerint, contriti, & confeſſi*. Concilium Burdigalenſe an. 1582. *Moneantur qui adulti ſunt, ut ad tantum ſacramentum non accedant niſi præmiſſa peccatorum confeſſione, aut ſaltem maximo peccatorum dolore, & mature confitendi propoſito*. Synodus Rhemenſis an. 1583. *Epiſcopi conferent hoc ſacramentum gratis, & iis qui uſum aliquem rationis habent, confeſſis, & ſi commode fieri poteſt, ieiunis: admoneanturque ut ſymbolum apoſtolicum, & orationem dominicam memoriæ mandent*. Martene *Tom. IV.* plures alios colligit ca-

canones huc ſpectantes. Laurentius Berti *Lib. XXXII. cap.* VIII. ut hanc ſententiam confirmet, plura ex eodem Martene promit.

V. Reſpondent adverſæ ſententiæ patroni, præfatas Synodos non eſſe œcumenicas. Id verum habet. Sed quid inde? An propterea non prævalent plurimorum Caſuiſtarum auctoritati? Inſiſtent, hæc Concilia monere, non præcipere, ut confeſſio præmittatur. At falluntur. Quamvis enim præceptum expreſſum abſolute non ſit; ita tamen Concilia loquuntur, ut inde præceptum valde probabiliter colligatur: ratioque urget, quoniam ſancta ſancte tractanda ſunt. Sententiam hanc tamquam certam confirmat BENEDICTUS XIV. *Volum. VI. Notif. de ſacr. chriſ.* his verbis latine redditis. *Ad ſacramentum pœnitentiæ quod attinet, ratio nimis evidens eſt. Siquidem cum gratia pugnet cum peccato, quamvis non cum charactere, ſi quis infelix peccato pollutus chriſmatis ſacramentum perciperet, characterem, non gratiam reciperet, novoque crimine ſuam gravaret animam.* Sententiam noſtram, ſacris canonibus omnino conformem, S. Antoninus *III. Part. tit.* XIV. *cap.* III. *§.* I. confirmat his verbis. *Qui renuntiat gratiæ baptiſmali, quod fit per mortale commiſſum, poſtea accedens ad confirmationem cum eo, non confirmaretur in gratia, nec augeretur ſibi gratia, immo mortaliter peccaret, & magis debilitaretur in anima; quamvis characterem reciperet indelebilem, & hoc niſi reſtitueretur prius gratia amiſſa, quod non fit niſi per pœnitentiam.* Miſſa itaque Caſuiſtarum opinione tamquam nimis laxa, ſententia quam docent canones, & ſancti viri, amplectenda eſt.

VI. Quæſt. V. *Requiritur ne ut confirmandi ſciant ſymbolum apoſtolicum, ſintque ieiuni?* Reſp. Ita præſcribunt non ſolum laudatæ Synodi, ſed plures aliæ; immo præter ſymbolum, orationem quoque dominicam calleant confirmandi adulti oportet. Quandoquidem ſacramentum iſtud robur præbet maxime ad fidem Chriſti, eiuſque dogmata intrepide confitenda, & propugnanda. Sciant ergo illa neceſſum eſt qui ſignari in hac ſacra militia debent. Quomodo enim fieri poteſt ut qui religionis quam profeſſi in baptiſmate ſunt, dogmata & leges ignorant, apti ſint ad illa profirenda in adverſariorum conſpectu? Nec ſat eſt præfata ſcire; ſed debent adulti confirmandi ardentiori precum ſtudio ſeſe preparare ad tantum ſacramentum exemplo ſanctorum Apoſtolorum, qui dum expectarent Spiritum ſanctum, perſeverantes erant in oratione, & ieiunio. Placet huc tranſcribere quæ Ludovicus Habert de confirmatione *cap.* VIII. ſcribit. *Abſit ergo ab Eccleſiæ Paſtoribus falſa illa quorumdam perſuaſio, ſubditos ad hoc ſacramentum tum eſſe diſpoſitos, cum peccata confeſſi ſunt, aridamque memoriter tenent unam aut alteram definitionem, cuius vim cum non percipiant, mens eorum ſine fructu eſt. Unde contingit fideles ad hoc ſacramentum præ ceteris temere & irreverenter accedere (quod ſæpius cum dolore advertimus) vacuoſque nonnumquam recedere. Deus enim theſauro ſuo invi-*

Digitized by Google

invigilat, nec ſinit obrepere indignos: ait *Tertullianus*. Solliciti itaque Parochi ſint in imbuendis, exercendiſque pueris ante Epiſcopi adventum. Dignitatem ſacramenti, Spiritus ſancti effuſionem, in illorum corda futuram, gratiarum, & donorum plenitudinem iiſdem exponant. Poſt ſuſceptam confirmationem vero illos moneant ne pro tantis beneficiis Deo ingrati ſint. Recordentur illis ut impoſterum tamquam obſignatos Chriſti milites ſe ſe gerant; ut Chriſti fidem, & præceptorum veritatem intrepide confiteantur; ut mundum contemnant; ut numquam erubeſcant Chriſti crucem, ſeſeque paratos ſemper oſtendant ad Evangelium Chriſti coram univerſo adverſante mundo profitendum.

VII. Quæſt. VI. *Quinam ſunt confirmationis effectus?* Reſp. Duplex iſtius ſacramenti effectus, *gratia*, & *character*. Gratiam hoc ſacramento conferri negant novatores, non ſolum eo titulo quod omnibus ſacramentis gratiæ efficientiam denegent; ſed etiam quod per manuum impoſitionem apoſtolicarum donum dumtaxat linguarum, ſecus gratiæ ſanctificantis beneficium, infuſum velint. Duos recenſitos effectus produci hoc ſacramento, Catholici omnes docent.

VIII. Quæſt. VII. *Confertur ne gratia ſanctificans, ſeu gratum faciens, confirmationis ſacramento?* Reſp. Affirmant Catholici omnes: idque evincunt ex *Act. cap.* VIII. Ubi hæc habentur. *Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum*. Spiritus ſancti communicatio ſine gratiæ infuſione non fit. Ergo ſi Spiritus ſanctus in ſacramenti iſtius ſuſceptione communicatur, gratia ſanctificans confertur. Præterea omnia ſacramenta novæ legis gratiam conferunt: ergo & ſacramentum confirmationis.

IX. Quæſt. VIII. *Sacramentum confirmationis confert ne primam aut ſecundam gratiam, quæ primam perficiat?* Reſp. Sacramentum confirmationis vivorum eſt, non mortuorum: ideo non prima, quæ expellat culpam, ſed ſecunda, quæ perficiat primam gratiam, hoc ſacramento confertur. Evincit id S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxII. *art.* 7. *ad* 2. hac ratione. *Dicendum, quod ſicut ex ipſo nomine apparet, hoc ſacramentum datur ad confirmandum quod prius invenerit: & ideo non debet dari his qui non habent gratiam. Et propter hoc ſicut non datur non baptizatis, ita non debet dari adultis peccatoribus, niſi per pœnitentiam reparatis. Unde dicitur in Aurelianenſi Concilio, ut ieiuni ad confirmationem veniant, ut moneantur confeſſionem facere prius, ut mundi donum Spiritus ſancti valeant accipere. Et tunc per hoc ſacramentum perficitur pœnitentiæ effectus, ſicut & baptiſmi: quia per gratiam collatam in hoc ſacramento conſequitur pœnitens pleniorem remiſſionem peccati*. Hæc Angelici ratio non ſolum evincit quam ſupra defendi ſententiam; videlicet, adultis peccatoribus præmittendam confeſſionem eſſe, ut aſſequantur gratiam ſanctificantem; verum etiam hanc præſentem confirmat; nempe, ſacramentum iſtud ſecundam producere gratiam, quæ primam perficiat.

X.

Digitized by Google

X. Quæſt. IX. *Gratia quæ ſacramenti confirmationis effectus eſt, quomodo differt a gratia baptiſmali?* Reſp. Gratiam ſanctificantem eſſe qualitatem inhærentem; & ſuperadditam animæ habitudinem, certum eſt. At ſicuti Theologi decertant, ſit ne abſolute gratia *entitas* realiter diſtincta; ita diſputant, differat ne realiter, ut aiunt, gratia confirmationis a gratia baptiſmali; an potius ſecundum *magis & minus*. Verum cum hoc diſſidium philoſophicum potius ſit quam theologicum; idcirco illud prætereo, & quæ docet S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxii. *art.* 7. *ad* 3. tranſcribo. *Gratia ſacramentalis addit ſuper gratiam gratum facientem communiter ſumptam aliquid effectivum ſpecialis effectus, ad quod ordinatur ſacramentum. Si ergo conſideretur gratia in hoc ſacramento collata, quantum ad id quod eſt commune; ſic per hoc ſacramentum non confertur aliqua alia gratia quam per baptiſmum, ſed quæ prius inerat, augetur; ſi autem conſideretur quantum ad illud ſpeciale quod ſuperadditur, ſic non eſt eiuſdem ſpeciei cum ipſa.* Animadvertendum, gratiam confirmationis, non abſolute, ſed comparative dici perfectiorem gratia baptiſmali; cum longe maius ſit regenerari ad vitam quam bene, & perfecte vivere. Dicitur ergo hæc gratia perfectior, quatenus hominem baptiſmate regenitum, fortem, robuſtum, intrepidumque reddit. Advertendum etiam, hoc ſacramentum *per accidens* producere primam gratiam poſſe, ut docet idem S. Thomas *loc. cit. ad* 2.

XI. Quæſt. X. *Animat ne confirmatio non modo ad fidei articulos, verum etiam ad moralis doctrinæ integritatem propugnandam?* Reſp. Gratia huiuſce ſacramenti propria roborat ſpiritualiter confirmatos, intrepidoſque conſtituit ad pugnandum in chriſtiana militia, ad ſuperandas carnis, mundi, & dæmonis tentationes, ad profligandos hoſtes omnes. Primis Eccleſiæ ſæculis, dum immaniſſimi perſecutores in Dei Eccleſiam ſæviebant, chriſtianæ militiæ profeſſores invicti non equuleos, non fornaces ardentes, non frementes beſtias, quarum faucibus tradebantur, pavebant; ſed incredibili fortitudine diriora tormenta, & crudeliſſimam ſuorum corporum lanienam patiebantur, ut Chriſti fidem propugnarent. Ceſſarunt perſecutiones iſtæ: manifeſti fidei chriſtianæ hoſtes defecere. Non modo periculum vitæ non ſubimus in præſentia, dum fidem profitemur chriſtianam; ſed gloriam potius, & honorem comparamus. Quæ ergo nunc pugna, ad quam gratia confirmationis nos fortes reddit? Quinam hoſtes ſuperandi? Reſpectus nimium humani, mundi amatores, ſæculi gloriæ, & potentiæ ſectatores ſunt hoſtes devincendi. Deridemur nunc, dum puram chriſtianæ Moralis doctrinam ſuſtinemus adverſus nova invecta lenocinia, dum mundanas pompas, & corporum nimia oblectamenta aſpernanda inculcamus. Terrent nos amici, & propinqui, opinionum novitate, & conſuetudinis pravitate, cum in vana ſpectacula, in ludos pecuniarios & fortuitos, in laxarum doctrinarum paradoxa audenti animo ſonitum vocis

ex-

Digitized by Google

CAPUT VI.

De neceſſitate huius ſacramenti. Refelluntur PP. Viva, La-Croix, & aliorum Caſuiſtarum opiniones laxæ.

I. NOvatores Lutherani, & Calviniani ſacramenti confirmationis neceſſitatem derident, tamquam Spiritui ſancto iniurioſam. Quid, clamant blaterones iſti, iners ne, & otioſus Spiritus ſanctus in baptiſmate? An in hoc ſacramento non confert Deus gratiam ad vincendas hoſtium tentationes? Iſtorum aberrationes damnavit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* VII. *can.* II. *de confirm.*

II. Recentiores Caſuiſtæ permulti conſuetæ benignitatis obtentu negant quodcumque præceptum, ſive divinum, ſive eccleſiaſticum, ſuſcipiendæ confirmationis. P. Leander *tract.* III. *diſp.* I. *quæſt.* V. hæc ſcribit. „ Longe probabilius reſpondeo, non dari tale præceptum divinum: quia nec ex Scriptura, nec ex traditione Patrum conſtat dari tale præceptum. " Deinde *quæſt.* VI. quærit, an ſaltem detur præceptum eccleſiaſticum: & ait: „ Probabilius reſpondeo, nec tale „ præceptum eſſe datum. " Tandem *quæſt.* VII. diſputat, ſit ne ſaltem peccatum veniale hoc ſacramentum ex negligentia omittere: & inquit: „ Probabilius reſpondeo, eſſe peccatum veniale. "

III. P. Dominicus Viva ultra pergit, quia abſque peccato etiam veniali omitti hoc ſacramentum poſſe defendit. Hæc ſunt illius verba in Curſ. Theolog. Part. V. quæſt. III. art. 2. num. 6. *Reſpondeo cum communi apud Dianam... non eſſe mortale illud* (ſacramentum confirmationis) *nolle ſuſcipere, præciſo contemptu, & ſcandalo. Immo ex Trull. & Henr. contra Nav. apud Conink nec veniale quidem, cum nullibi extet præceptum de illo ſuſcipiendo.* Nec venialem quidem culpam perpetrat Chriſtianus qui in hoc agone conſtitutus, & undique hoſtium multitudine circumdatus, deliberate nolit ſe tali munire præſidio? Declamator ne ero, & ſanctæ caritatis violator, ſi dixero, hanc doctrinam nimiam redolere laxitatem?

IV. P. Claudius La Croix *Lib. VI. part.* I. *dub.* 3. *num.* 395. *quæſt.* LXXII. hæc ſcribit. *Quid præterea notandum ſit circa neceſſitatem confirmationis.* Reſp. *Fuiſſe olim præceptum eccleſiaſticum, ut ſuſciperetur confirmatio, colligit Dicaſtillo hic num.* 105. *ex variis Conciliis, & dictis SS. PP. Recte docet dub.* 10. *cum communi, per deſuetudinem nunc deſiiſſe illud præceptum.* Non recte, ſed falſe colligit Dicaſtillo, præceptum iſtud nunc deſiiſſe, ut mox evincam. Pro hac opinione, negante

præ-

præceptum, ut ego quidem arbitror valde laxa, citat Leander *loc. cit.* Suarez; Valentiam, Filliucium, Sotum, Villaloboſium, Bonacinam, Laymanum, Dianam; Ledeſma, Henriquez, & alios plures. Salmanticenſes quoque hanc defendunt opinionem *tract.* III. *cap.* IV. *punct.* 4. ubi *num.* 57. non plus obligationis ſuſcipiendi huius ſacramenti imponunt fidelibus quam ſit audiendi Sacri die feriato: quæ ſane opinio mihi laxa videtur.

V. Certum penes omnes eſt, hoc ſacramentum non eſſe neceſſarium neceſſitate medii; cum baptizati, ſi decedant, antequam chriſmate ab Epiſcopo liniantur, regnum cælorum, ſi nihil in eis damnationis ſit, obtineant. Tota igitur controverſia ad neceſſitatem præcepti divini, & eccleſiaſtici reducitur.

VI. Dico, ſacramentum confirmationis neceſſarium eſſe neceſſitate divini, & eccleſiaſtici mandati. Præceptum iſtud tum ex Scripturis, tum ex Patrum traditione conſtat. In divina Scriptura *Act.* I. hæc habentur: *Præcepit eis, ab Hieroſolymis ne diſcederent, ſed expectarent promiſſionem Patris*. Cui præcepto non Apoſtoli modo, verum etiam ceteri fideles, & mulieres ipſæ paruerunt. Item *Act.* VIII. vigilantia deſcribitur Apoſtolorum, & ſtudium ingens, ut baptizatis omnibus manus imponerentur. Quæ ſane ſollicitudo præceptum prodit.

VII. Patres unanimi conſenſu iſtius ſacramenti neceſſitatem ſummopere inculcant. S. Cyprianus epiſt. lxx. *Ungi quoque neceſſe eſt eum qui baptizatus eſt, ut, accepto chriſmate, ideſt unctione, eſſe unctus Dei, & habere in ſe gratiam Chriſti poſſit*. Similia habent Tertullianus, Cyrillus Hieroſolymitanus, Chryſoſtomus, & Auguſtinus, qui *Lib. XVII. de Civ. Dei*. docent, non eſſe chriſtiano nomine dignos niſi *chriſmate unctos*. Plurimi occurrunt canones, quibus hoc præceptum oſtenditur. Diſt. v. *de conſecr.* cap. *Omnes* hæc habentur. *Omnes fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum ſanctum poſt baptiſmum accipere debent, ut pleni Chriſtiani inveniantur*. Synodus Laodicena *can.* XLVIII. hæc habet: *Oportet eos qui illuminantur, poſt baptiſmum inungi ſupercæleſti chriſmate*. Concilium Mediolanenſe IV. altius hanc neceſſitatem exaggerat. *Illis timendum valde qui, cum potuerint, in re ſalutari negligentes extiterint. Atque in confirmationis ſacramento ſuſcipiendo negligentes, ut decreto provinciali ex canone Rhemenſi cavetur, canonicis ſubiaceant diſciplinis: & præterea parentes, quorum negligentia id factum eſt, ex libro pœnitentiali pœnitentiam olim egiſſe annis tribus apparet*.

VIII. Sed, miſſis pluribus aliis documentis, tranſcribo verba Catechiſmi Concilii Tridentini ex Part. II. de confir. §. 16. *Quamquam vero neceſſarium non eſt, a nemine tamen prætermitti debet; ſed potius maxime cavendum eſt ne in re ſanctitatis plena, per quam nobis divina munera tam large impertiuntur, aliqua negligentia committatur. Quod enim omnibus communiter ad ſanctificationem Deus propoſuit, ab omnibus etiam ſummo ſtudio expetendum eſt*. Pergit vero §. 17. oſtendere ſuſci-

ſuſcipiendæ confirmationis neceſſitatem. *Et factus eſt repente de cælo ſonus, tamquam advenientis ſpiritus vehementis, & replevit totam domum &c. Ex quibus verbis licet intelligere, quoniam domus illa ſanctæ Eccleſiæ figuram, & imaginem gerebat, ad omnes fideles confirmationis ſacramentum, cuius initium ab eo die ductum eſt, pertinere. Atque id etiam ex ipſius ſacramenti ratione facile colligitur. Illi enim ſacro chriſmate confirmari debent quibus ſpirituali incremento opus eſt, & qui ad perfectum chriſtianæ religionis habitum perducendi ſunt. At nulli id non maxime convenit . . . Ita communis omnium mater catholica Eccleſia vehementer optat ut in iis quos per baptiſmum regeneravit, chriſtiani hominis forma perfecte abſolvatur. Id autem quoniam myſticæ unctionis ſacramento efficitur, perſpicuum eſt eam ad omnes fideles æque pertinere.*

IX. Ex quibus omnibus argumentor. Sacramentum confirmationis pro omnibus inſtitutum eſſe certum eſt. Ergo annexum eidem mandatum eſt. Quo enim pertineret hæc divina inſtitutio, ſi nulla foret neceſſitas tanti remedii & præſidii? An ſollicitudo illa Apoſtolorum, ut baptizati a Philippo confirmarentur; an Pauli Apoſtoli ardens zelus, ut Epheſiis recenter ſacro lavacro tinctis manus imponerentur, præceptum divinum non produnt? Quo pertinent cuiuſque ſæculi, & priſcæ, mediæ, & ultimæ ætatis Patrum, & Conciliorum ſanctiones, quibus adminiſtratio chriſmatis inculcatur? Tot ne decreta edidiſſent Concilia, tam alte inclamaſſent Patres cuiuſque ſæculi, ut ad ſuſceptionem iſtius ſacramenti inducerent fideles, ſi nullum extaret præceptum? Peccarent graviſſime Epiſcopi, ſi ignavi, & ſocordes eſſent in manibus baptizatis imponendis: fideles vero abſque ulla culpa eludere tot Epiſcoporum labores in luſtrandis diœceſibus, tot pericula, tantam induſtriam poterunt? Cur proprii miniſterii prævaricatores habendi illi ſunt, dum adminiſtrationem negligunt, ſi innoxie omnino omittere ſuſceptionem eiuſdem, baptizati valent? Unde nam tam peregrina opinandi licentia? Reſpondet Auctor de *re ſacram. Lib. II. pag.* 348. his verbis. *Non ita ſane Chriſtus, non ita Apoſtoli, non ita Pontifices maximi, non ita Patres, & Concilia præſcripſerunt, non de fonte traditionis, ſed de ſentina probabilitatis opinio portentoſa effluxit*, opinio nempe quæ vel abſque culpa etiam veniali audet defendere, negligi hoc ſacramentum poſſe. Hæc ex abuſu probabilitatis profecta eſt.

X. Quamvis itaque conceptis verbis expreſſum non ſit in ſacris litteris præceptum iſtud; finis tamen & ſcopus quo hæc Chriſti inſtitutio tendit, luculenter præceptum infert. Utique aliunde quam ab hoc ſacramento haberi fortitudo ſpiritualis poteſt, & robur ad devincendas tentationes: idcirco dictum eſt, non eſſe neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem. Tamen adeo dives in miſericordia Deus eſt, ut voluerit hoc peculiari præſidio nos munire adverſus tot ſævientium hoſtium multitudinem; & hac ſingulari teſſera nos ſignare, ut tamquam milites

Digitized by Google

Chriſti in certamen prodiremus intrepidi. Cedo; ſi miles ad bellum provocatus, cibo inſtaurare vires, & arma opportuna ad pugnam, victoriamque ſumere ſponte recuſaret; an non eſſet ipſius legis naturalis violator? Quo ergo iure, quo fundamento a culpa liberantur chriſtiani milites, qui pugnaturi adverſus hoſtes verſutos, fraudulentos, atque potentes, arma ſtringere opportuna, & quam maximo ad victoriam idonea refugiunt? Clamat Apoſtolorum Princeps Epiſt. I. cap. v. *Adverſarius enim veſter diabolus, tamquam leo rugiens, circuit quærens quem devoret: cui reſiſtite fortes in fide.* Inclamat Apoſtolus Paulus Epheſ. vi. *Induite vos armaturam Dei, ut poſſitis ſtare adverſus inſidias diaboli.* Qui, armatura Dei, peculiariter deſtinata ad hanc pugnam, neglecta, inermis contra rugientes hoſtes erumpit, temeritatis ſuæ pœnas merito luet.

XI. Ut modo comprehendere lector valeat quam ſint laxæ opiniones & *P. Dominici Viva*, qui abſque *culpa veniali* omitti hoc ſacramentum poſſe docet, & *P. Claudii La-Croix*, qui adfirmat olim obtinuiſſe præceptum, ſed nunc per *deſuetudinem deſiiſſe*; in memoriam revocet Scripturarum, Patrum, Conciliorum, & Catechiſmi Tridentini teſtimonia. Ubinam ſunt ergo fundamenta novæ deſuetudinis, adverſæ Patrum, & præcedentium ætatum conſuetudini? An Catechiſmus Tridentinus, an poſteriora Concilia nobis proxima, an Epiſcoporum qui nobiſcum vitam degunt, vigilantia & aſſidua ſollicitudo in hoc adminiſtrando ſacramento evidenter non evincunt, falſam eſſe deſuetudinem quam ex Dicaſtillo obtrudit P. La-Croix? Ut tanti commenti futilitatem evidentius pateſaciam, ob oculos pono alteram ſanctionem Concilii Mediolanenſis IV. quæ eſt eiuſmodi. *Parochi, animarumve curatores populum doceant, quanto religionis ſtudio ſuſcipiendum ſit confirmationis ſacramentum. Videant ne quis eorum qui ſibi in curam traditi ſunt, illud ſuſcipere negligat. Quare præmoneant, quod etiam Concilii Vormatienſis canone ſancitum eſt, ut quicumque intra ſuæ parochiæ fines habitant, neque confirmati adhuc ſunt, illud omnes ſuſcipiant qui ea ætate ſunt qua Epiſcopus duxerit eos eſſe debere qui ad hoc ſacramentum tunc accedant. Si quis vero neglexerit, canonicis ſubiaceat diſciplinis.* Similia præſcribunt Concilium Rothomagenſe, celebratum an. 1581. Concilium Rhemenſe, ſub Gregorio XIII. habitum an. 1583. Concilium Burdigalenſe eodem an. 1583. Concilium Bituricenſe an. 1584. Concilium Aquenſe an. 1585. Iſtorum Conciliorum teſtimonia tranſcribere brevitatis ſtudio omitto. Adiicere lubet auctoritatem ſcientiſſimi Pontificis feliciter regnantis BENEDICTI XIV. qui & in prælaudata *notif.* & in *conſtitut. de rit. Græcor. §. 3.* ait admonendum ab Epiſcopis, *eos gravis peccati reatu teneri, ſi cum poſſunt ad confirmationem accedere, illam renuunt, ac negligunt.* Revolvantur omnes Synodi, & Catechiſmi poſtremæ ætatis noſtræ: & cuique compertum erit, quo zelo, qua ſollicitudine cuiuſcumque ſæculi Patres, Epiſcopi, & celebriores Theologi nobis propinquiores in-

Digitized by Google

intonent iſtius ſacramenti adminiſtrationem, & ſuſceptionem. Ergo commentum quod opponit *P. La-Croix*, nempe hoc præceptum *per deſuetudinem deſiiſſe*, non modo falſum eſt; ſed Epiſcopis, & Patribus ultimæ ætatis noſtræ quam maxime iniurioſum. Ergo opinio *P. Dominici Viva*, a culpa veniali cum Trullencho, Conink, aliiſque Caſuiſtis excuſantis fideles qui tantum ſacramentum negligunt, nimium laxa eſt. Siquidem, ut fatetur vel ipſe Leander *loc. cit. quæſt.* VII. ex P. Valentia, communiter illi ipſi Auctores qui negant præceptum, fatentur peccare illos qui hoc ſacramentum negligunt. Id ſane conceptis verbis docet Soto in *IV. diſt.* VII. *quæſt. unic. art.* 8. inquiens: *Et ideo fatemur, quod ubi quis commode confirmari poſſet, & filium ſuum eidem offerre ſacramento, eſſet culpabile illud Dei beneficium non recipere, non tamen eſſet mortale.* Ergo opinio P. Viva non modo oppoſita eſt Patribus, Conciliis, celebrioribus Theologis, ſed vel ipſis benignioribus Caſuiſtis, quos inter eminet Leander. Inſurgit tamen P. Tamburinus *Lib. III. de confirm. cap.* III. *§.* 4. ubi hæc ſcribit *num.* 2. „ Non tamen iidem peccant nec „ mortaliter, nec venialiter, ſi citra contemptum, vel quid ſimile, data occaſio- „ ne, id negligant. Quia de hoc nullum apparet præceptum, quæ eſt ſententia „ Suarez . . . contra Caietanum, & alios nonnullos putantes eſſe veniale. Unde „ non eſt fides adhibenda Leandro . . . qui trahit ad ſe Suarezium, quaſi conce- „ dentem eſſe veniale."

XII. Fuſius hæc reſcripſi, ut quorumdam Caſuiſtarum genium ad laxandas morum regulas, data occaſione, patefacerem lectoribus meis, qui cautiſſime ſimiles Caſuiſtas legere debent, in iiſdem vera probando, & laxa improbando. Otio non abundo, ut ad examen revocem P. Suarez, quem profecto magni facio, doctrinam. Sed ſi hanc opinionem, ut Tamburinus contendit, docet, non propterea deſinit eſſe laxa, & reiicienda, tamquam Conciliis, Patribus, & gravioribus Theologis contraria.

XIII. Sententiam quam hactenus propugnavi, non modo Patres omnes, & antiqua Concilia, verum etiam Catechiſmi, Synodi, Epiſcoporum conſuetudo ætatis noſtræ defendunt. Indicare iuvat graviores Theologos qui a nobis ſtant. Ricardus *diſt.* VII. *art.* 5. Durandus in *IV. quæſt.* 1. Sylveſter verb. *Confirmatio*. Gerſonius *Tom. II. compend. de ſeptem ſacram.* Eſtius *diſt.* VII. *§.* 18. Merbeſius *III. Part. quæſt.* XVI. Natalis Alexander *cap.* IV. *prop.* 2. Iuvenin *quæſt.* VIII. *concl.* 2. Vincentius Contenſonius *Lib. XI. part.* 1. *diſt.* IV. *cap.* II. *ſpecul.* 2. Cardinalis Bellarminus, & Cardinalis Toletus apud eumdem, Cardinalis Gotti *quæſt.* III. *dub.* 4. *§.* 1. Ludovicus Habert *cap.* IX. Nicolaus L'Hermenier *Tom. I. de ſacram. confir.* Turnely de *ſacram. confir. quæſt.* II. *art.* 2. Druin de *re ſacram. Lib. III. cap.* II. Poncius *Part. V. cap.* II. Farvacqueſius *cap.* V. *quæſt.* II. Vanroy *Tom. III. Lib. III. cap.* XII. ubi præter alios citat Hugonem de S. Victore, Scotum, Armanachum, Hamelium,

lium, Cardinalem Le Camus, & alios. P. Gabriel Antoine de *confir. quæſt.* I. Gennetus *tract.* III. *cap.* I. *quæſt.* VI. Laurentius Berti *Lib. XXXII. cap.* VIII. & ; ut plurimos alios mittam, vix eruditorum Theologorum aliquis hac noſtra ætate reperitur qui a laxa plurium Caſuiſtarum opinione non recedat, noſtræque non adhæreat.

XIV. Potiſſimum urget hoc divinum, & eccleſiaſticum præceptum ſuſcipiendæ confirmationis, cum coram tyranno profiteri Chriſtiani fidem debent. Hanc quoque ſententiam reiicit P. Dominicus Viva *loc. cit.* inquiens: *Sed communius etiam id negant*. Communius Tamburinus, Laymanus, Bonacina, & alii Caſuiſtæ. Sed communiſſime, & unanimi conſenſu id affirmant celebriores ætatis noſtræ Theologi; ut advertit doctiſſimus Pontifex BENEDICTUS XIV. in laudata *notif.* Noſtram ſententiam docet S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXII. *art.* I. *ad* I. & *ad* 3. Brevitatis ſtudio eiuſdem textus non tranſcribo, cum obvii ſint. Unum dumtaxat ſubiicio. *Omnia* (inquit loc. cit.) *ſacramenta ſunt aliqualiter neceſſaria ad ſalutem; ſed quædam ſunt ſine quibus non poteſt eſſe ſalus; quædam vero ſunt quæ cooperantur ad perfectionem ſalutis. Et hoc modo confirmatio eſt de neceſſitate ſalutis, quamvis ſine ea poſſit eſſe ſalus, dum tamen non prætermittitur ex contemptu ſacramenti*. Nec eſt quod Caſuiſtæ hunc textum cavillentur, quaſi nullum ſit peccatum confirmationem negligere, niſi interveniat ſacramenti contemptus. Nam tota doctrina Angelici ſpectanda eſt. Aliqua ſacramenta ſunt neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem: & hoc in ſenſu ſine confirmatione haberi ſalus poteſt; *dum tamen non prætermittatur ex contemptu*: quia omiſſio contemptus eſt abſolute neceſſaria, ſeu ut quis ſalutem aſſequatur, omnino requiritur ne contemnat ſacramenta Dei. Eſt tamen neceſſaria ad perfectionem ſalutis. Et ideo ſine confirmatione haberi abſolute ſalus poteſt: quia plura occurrere impedimenta poſſunt quæ innoxiam reddant eiuſdem omiſſionem, & a contemptu liberent. Tunc autem quis contemnit contemptu non formali, ſed interpretativo, & virtuali, ut aiunt, quando quis commode ſacramentum ſuſcipere poteſt, & non curat; ut docent communiter Theologi. Et Concilium Senonenſe an. 1524. relatum a Natali ab Alexandro, a Iuvenin, a Turnely, & ab aliis, inquit: *Omnes Chriſtiani, tam viri, quam mulieres uſum rationis habentes, obligantur ſuſcipere, aut ſaltem non contemnere confirmationem: contemni autem dicitur, quando Epiſcopus eſt præſens, paratus dare, & perſona hoc ſciens negligit, aut deſpicit ſuſcipere*. Hæc doctrina communis eſt penes omnes graviores Theologos.

XV. Tandem Academia Pariſienſis anno 1625. hanc quorumdam Caſuiſtarum proſcripſit opinionem. *Omnes Theologi dicunt, confirmationem non præcipi, niſi cum commode haberi poteſt, vel, ut alii dicunt, commodiſſime, quando ſine ullo, vel minimo prorſus incommodo*. In quam opinionem hanc tulit Sorbona cenſuram. *Iſta*

pro-

propoſitio eſt ſcandaloſa, in maximum ſacramenti confirmationis contemptum maligno animo propoſita. Advertas velim, hanc proſcriptam opinionem non negare abſolute præceptum, ſed illud admittere, ſaltem in hypotheſi quod haberi confirmatio commodiſſime poſſit. Alii recentiores Caſuiſtæ, omni hypotheſi ſublata, abſolute hoc præceptum inficiantur. Sed de hoc pluſquam ſatis.

CAPUT VII.

De ritibus confirmationis.

I. Brevi calamo expediam caput iſtud. Obvii Rituales ſunt, qui cæremonias in adminiſtranda confirmatione exponunt. Ritus adminiſtrandæ confirmationis alius apud Græcos, qui ſtatim poſt baptiſmum confirmationem conferunt; alius apud Latinos. Horum rituum alii confirmationem antecedunt, alii comitantur, alii ſubſequuntur.

II. Quæſt. I. *An ſint adhibendi patrini in confirmatione?* Reſp. Poſt conſecrationem chriſmatis, quæ omnem ritum præcedit in hoc ſacramento conferendo, quæque ab Epiſcopo fieri debet, ut dictum eſt, ſuccedit electio patrini, qui offerat neophytum confirmandum. Antiquus eſt ritus iſte, cuius meminit S. Gregorius Magnus in Sacramentario. Valafridus Strabo plures congerit antiquos canones, in quibus ſit mentio cæremoniæ iſtius; ut habetur *cap. In catechiſmo*, & cap. *In baptiſmate, vel in confirmatione*. Iſtius ritus rationem hanc promit S. Thomas III. Part. quæſt. lxxii. art. 10. *Hoc ſacramentum exhibetur homini ad robur pugnæ ſpiritualis. Sicut autem aliquis de novo natus indiget inſtructore in his quæ pertinent ad conſervationem vitæ, ſecundum illud Hebræor.* xii. Patres quidem carnis noſtræ habuimus eruditores, & reverebamur eos: *ita illi qui aſſumuntur ad pugnam, indigent eruditoribus, a quibus inſtruantur de his quæ pertinent ad modum certaminis. Et ideo in bellis materialibus conſtituuntur duces, & centuriones, per quos alii gubernentur. Et propter hoc etiam ille qui accipit hoc ſacramentum, ab alio tenetur, quaſi per alium in pugna ſpirituali erudiendus. Similiter etiam quia per hoc ſacramentum confertur homini perfectio ſpiritualis ætatis . . . ideo ille qui ad hoc ſacramentum accedit, ſuſtentatur, quaſi adhuc ſpiritualiter imbecillis, & puer.*

III. Quæſt. II. *Quinam in patrinos eligi poſſint?* Reſp. Deligi in patrinos non debent qui nondum ſunt confirmati: quia non ſunt perfecta Chriſti membra, ut S. Thomas *loc. cit. ad* 2. inquit. *Licet baptizatus ſit effectus membrum Eccleſiæ, nondum tamen eſt adſcriptus militiæ chriſtianæ. Et ideo Epiſcopo, tamquam duci exercitus, per alium exhibetur iam militiæ chriſtianæ adſcriptum. Non enim debet alium ad confirmationem tenere qui nondum eſt confirmatus.* Deinde excluduntur ab hoc

munere qui annum XIV. non attigerint, quod non ſint apti ad imbuendos alios in chriſtiana militia. Similiter aſſumi in patrinos non debent confirmandorum parentes ob cognationem ſpiritualem, quam contracturi eſſent. Siquidem Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXIV. *cap.* II. ſtatuit ut *ea cognatio quæ ex confirmatione contrahitur, confirmantem, & confirmatum non egrediatur, omnibus inter alias perſonas huius ſpiritualis cognationis impedimentis omnino ſublatis*. Inſuper cautum eſt ne feminis mares, nec contra maribus feminæ, neque ſenioribus adoleſcentes, compatres in confirmationis ſacramento adhibeantur, niſi id aliter neceſſitas poſtulet. Nec enim convenit ut ſenum adoleſcentes, ut marium feminæ, aut contra, ſint duces, & inſtructores in chriſtiana militia. Landulphus Carthuſianus originem compatris ab ipſis Apoſtolis arceſſit *Part. I. vit. Chriſt. cap.* XXIV. Andreas enim ſenior fratrem ſuum Petrum adduxit ad Ieſum. Compatres ſciant oportet ſymbolum apoſtolicum, orationem dominicam, ſalutationem angelicam; quin hæc recitare coram Epiſcopo debent. Muneris ſui conſcii ſint oportet, ſe videlicet magiſtros & duces fore confirmati, quem in chriſtiana diſciplina, cum opus fuerit, inſtruere, docere, & verum Chriſti diſcipulum efficere tenentur. Patrinus in confirmatione ſit unus, vel una, & non plures. Qui fuit patrinus in baptiſmo, non debet eſſe in confirmatione; niſi neceſſitas aliter poſtulet. Si plures eſſent in confirmatione, omnes contraherent cognationem ſpiritualem. Monachi, &, ut ego quidem arbitror, etiam Religioſi mendicantes ab hoc officio excluduntur. Si Chriſtianus non confirmatus patrinus fieret in confirmatione, peccaret, & quidem graviter, niſi ignorantia excuſaret. Contraheret tamen cognationem ſpiritualem; cum ratione baptiſmatis capax iſtius cognationis ſit. Oppoſitum defendit Leander *diſp.* V. *quæſt.* V. ubi permultos alios citat. Sed noſtra ſententia probabilior eſt, immo mihi certa. Patrini in brachiis tenere infantes debent. Adulti vero *ponunt pedem ſuper pedem dextrum* patrinorum; ut Gregorius Magnus in Sacramentario, & Pontificale Romanum præſcribunt; vel patrini manum dexteram ſuper confirmandorum dextrum humerum ponunt iuxta receptiſſimam conſuetudinem, quam inſuper calculo ſuo probavit S. Rituum Congregatio die 20. Septembris an. 1749. in Taurinenſi.

IV. Quæſt. III. *Quid circa nominis, & veſtium mutationem reſpectu confirmandi præſcribant canones?* Reſp. Si nomen confirmandi, ab avita gentilitate profectum, aut turpe, vel ridiculum ſit, mutari debet; ut præſcribit Concilium Mediolanenſe V. aliaque Concilia plura. Si confirmandus devotionis affectu erga aliquem Sanctum, vel alio honeſto titulo, nominis mutationem petat; annui illius votis poteſt, nulla alia neceſſitate urgente. Tanta reverentia adminiſtratum ſemper a maioribus noſtris fuit hoc ſacramentum, ut conſuetudo obtinuerit lavandi frontem, & tondendi capillos neophyti, ut frons munda & nitida fieret. Quando con-

Digitized by Google

continuo poſt baptiſmum confirmatio adminiſtrabatur, confirmandi albis veſtibus induebantur. Mutata diſciplina adminiſtrandæ confirmationis in adulta ætate, non alia veſtium qualitas requiritur, niſi quod ſint mundæ & nitidæ.

V. Quæſt. IV. *Qui ritus confirmationem comitantur* ? Reſp. Primus ſpectat tempus. Antiquitus confirmatio, ſicut & baptiſmus, conferebatur in Paſchate potiſsimum, & Pentecoſte. Hæc diſciplina mutationem paſſa eſt, aucta fidelium multitudine. Congruentem rationem S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxii. *art.* 12. *ad* 1. aſsignat. *Eadem tempora ſunt præfixa baptiſmo ſolemniter celebrando, & huic ſacramento : ſed quia hoc ſacramentum a ſolis Epiſcopis datur, qui non ſunt ſemper præſentes, oportuit quantum ad communem uſum ſacramentum confirmationis etiam in alia tempora differri.* Si tamen circumſtantiarum ratio permittat, peroptime agent Epiſcopi, ſi in Pentecoſte, & quidem hora tertia, cum hac ipſa hora Spiritus ſanctus in Apoſtolos deſcenderit, adminiſtraverint. Mos vero laudabilis obtinet ut primum mares ordinate diſpoſiti, poſt feminæ confirmentur.

VI. Alter ritus locum ſpectat. Sicuti Apoſtoli in quolibet loco baptizabant, ita & confirmabant. Poſt Apoſtolorum tempora erecta baptiſteria fuere & in domibus privatorum, & in cemeteriis, & antris, aliiſque receſsibus : deinde in cathedralibus : & tandem in ſingulis parochiis. In quolibet ergo templo adminiſtrare hoc ſacramentum Epiſcopus valet.

VII. His omnibus diſpoſitis, Epiſcopus accedit ad ſignandos neophytos genuflexos, manuſque ante pectus tenentes. Formam pronuntiat, *Signo te ſigno Crucis* &c. chriſmate eos ungendo. Cur ſignum Crucis imprimatur, hanc rationem S. Thomas *loc. cit. art. 9.* perhibet. *Convenienter ſignatur chriſmate ſigno Crucis in fronte propter duo. Primo quidem . . . . ut in manifeſto ſe monſtret eſſe Chriſtianum . . . Secundo . . . . ut neque per timorem, neque per erubeſcentiam nomen Chriſti confiteri prætermittat.*

VIII. Confirmatum alapa leviter Epiſcopus percutit in maxilla, dicens, *Pax tecum.* Martene *Lib. I. antiq. cap.* 11. *art.* 3. privilegium antiquitatis denegat huic cæremoniæ. Laurentius Berti *Lib. XXXII. cap.* x. frui hunc ritum vetuſtatis honore, oſtendit ex codicibus Vaticanis, & Angelicæ ſuæ Bibliothecæ, quorum ill quadringentorum, iſti quingentorum annorum ætatem ſuperant. Ut ut de hoc ſit, alapa hæc impingitur, vel ut confirmatus recordetur ſe hoc recepiſſe ſacramentum; vel ſecundum Catechiſmum Tridentinum, ut paratus ſit ad iniurias, contumelias, & perſecutiones ſuſtinendas pro Chriſti nomine; ut Chriſtum imiretur, qui alapa percuſſus ante tribunal malignantium forti animo paſſus iniuriam eſt.

IX. Quæſt. V. *Quæ cæremoniæ ſubſequuntur confirmationem* ? Reſp. Duæ ſunt; quarum prima hæc eſt. Circumligatur frons confirmati vitta ſeu faſciola linea candida, ne chriſma defluat, ut confirmatus intelligat quam diligenter cuſtodien-

Digitized by Google

da ſit accepta gratia. Hanc cæremoniam præſcribit Pontificale Romanum, aliæque Synodi plures. *Septem diebus* olim, ſeu per totam Pentecoſtes hebdomadam, ligata frons confirmati manebat. Deinde coarctatum tempus fuit ad *tres dies*. Tandem ad biduum, vel horas xxiv. ſemper tamen in Epiſcopi arbitrio fuit ligamentum iſtud ſolvere. Vittæ iſtæ in profanum uſum converti nequeunt, ſed cremari debent; & cineres ſervari uſque in diem quadrageſimæ mandat Synodus Bituricenſis. Alia ſtatuta præſcribunt ut præfati cineres in Eccleſia, aut in eiuſdem atrio abſcondantur ſub terra. Faſciolæ iſtæ auferri a Sacerdote debent, & bombyce frons confirmati abſtergi, deinde lavari; ut omnia præferant reverentiam, & venerationem erga tantum ſacramentum: de quo hæc dicta ſufficiant.

L I.

LIBER TERTIUS

DE

AUGUSTISSIMO EUCHARISTIAE SACRAMENTO.

PRAELOQUIUM.

POſtquam Chriſtus IESUS immenſa ſua clementia nos ſacro lavacro ad divinam regeneravit vitam, & confirmationis teſſera ſuæ adſcripſit militiæ; epulum cæleſte, alendæ tam ſublimi vitæ conſentaneum, & viribus ad prælium fortiter ſuſtinendum inſtaurandis opportunum, præparare, atque porrigere nobis tandem voluit. Quemadmodum terreno cibo corporea vita indiget; ita immortales animi, ad divinæ naturæ ſimilitudinem expreſſi, atque effecti, immortali alimonia nutriendi ſunt, & roborandi. Hucuſque ipſius humanæ mentis acies pertingit. At nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit convivium iſtud inauditum, quo Chriſtus Dominus humanam ſuam aſſumptam carnem & ſanguinem, quin divinam ipſam naturam ſuam, ſacris ſymbolis abſconditam, infinita liberalitate veſcendam donavit, ineffabili ſapientia meditandam diſpoſuit, immenſa clementia adorandam nobis obtulit. Omnes mundi deliciæ, oblectamenta, epulæ, honores, divitiæ, dignitates cum nequeant modo ullo animis noſtris ſatisfacere, ſed famem potius provocent, ſitimque acuant & irritent; infinitæ ſuavitatis pabulum vel in hoc ipſo exilio parare nobis dignatus eſt. Factus enim nobiſcum homo, nobiſque ſocialem degens vitam, ſecum convivas voluit, ut pignus nobis relinqueret divinæ illius menſæ, cui, ſciſſo velamine, & ſymbolis ablatis, æternum aſſeſſuri erimus. Quæ omnia Doctor ſane Angelicus complexus eſt paucis his verſibus, quibus ſimiles edere nec Homerus, nec Virgilius, nec univerſa Poetarum turba fortaſſis valuiſſet.

Verbum ſupernum prodiens,
Nec Patris linquens dexteram;
Ad opus ſuum exiens,
Venit ad vitæ veſperam.

Se

Se naſcens dedit ſocium,
Conveſcens in edulium,
Se moriens in pretium,
Se regnans dat in præmium.

Hebeſcit humanæ mentis acies, balbutit lingua, verba deficiunt, quibus divinæ iſtius menſæ, in qua idem eſt & conviva, & convivium, dignitas & excellentia deſcribatur. Exclamare dumtaxat cum S. Auguſtino *tract.* XXVI. *in Ioannem* poſſumus: *O ſacramentum pietatis! o ſignum unitatis! o vinculum caritatis! Qui vult vivere, habet unde vivat: accedat, incorporetur, ut vivificetur... Litigabant Iudæi ad invicem, quoniam panem concordiæ non intelligebant.* Sed qui manducant hunc panem, invicem non litigant: quia pacis, benevolentiæ, & mutui amoris principio coniuncti ſunt. Qui ſelectioribus epulis veſcuntur, puriore ſanguine venas implent, delicatiorem carnem nutriunt, & venuſtiorem præferunt faciem. At Chriſtiani carnis delicias ſpernunt, ſenſus coercent, ut morum ſanctitate fulgeant, ut cæleſti amore ardeant, ut concordes & pacifici ſint.

Quo excellentius hoc auguſtiſſimum ſacramentum eſt, eo immaniores, & audaciores ſuſtinuit hoſtes. Novatores Lutherani, & Calviniani, qui omnia Eccleſiæ catholicæ ſacramenta aut de medio ſuſtulerunt, aut adulterarunt, adverſus Euchariſtiæ veritatem ultimos exeruerunt conatus. Præciſi ab unitatis petra, panem quoque concordiæ & unitatis, Iudæorum more, tam iniquis commentis obſcurare pertentarunt, ut mutuo, & inteſtino bello ſemetipſos iugulent, dilanientque. Illorum contra ſanctiſſimum hoc ſacramentum paradoxa, & errores craſſiſſimos, data occaſione, perſtringam, & profligabo; breviter tamen, & quantum ad Parochos, & animarum arbitros, in quorum commodum, & inſtructionem hæc ſcribimus, imbuendos ſat erit.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO I.

CAPUT I.

De variis Euchariſtiæ nominibus, eiuſque definitione.

I. EUchariſtia, a græco verbo ſic dicta, latine redditur *bona gratia*, ſive *gratiarum actio*: tum quod in eius inſtitutione Chriſtus gratias egit, ut *I. Cor.* XI. S. Paulus ait: *Et gratias agens fregit, & dixit: Accipite* &c. tum quia fons eſt omnium gratiarum, & beneficiorum, ut idem Apoſtolus ad *Rom.* VI. ſubdit: *Gratia Dei vita æterna*.

II. *Synaxis* etiam appellatur, nempe *collectio*, *congregatio*, *adunatio*, quia in unum convenire, & congregari ſolemus, ut ſacræ menſæ participes ſimus, iuxta illud Apoſtoli I. Cor. XI. *Convenientibus vobis in unum, iam non eſt dominicam cœnam manducare*. Medio enim hoc divino epulo fideles cum Chriſto, & inter ſe, veluti membra unius corporis cum capite, cæleſti caritatis vinculo colligantur, inquit *I. Cor. cap.* X. idem S. Paulus. *Unus panis, unum corpus multi ſumus, omnes qui de uno pane participamus*.

III. Dicitur quoque *Collecta* ob eumdem finem, quod Chriſtiani, dum hoc ſacrificium celebratur, in unum congregantur. Item *Communio* vocatur, quod omnes in menſa eadem communicant, & eiuſdem omnes participes fiunt.

IV. *Viaticum* nuncupatur: quæ appellatio inde derivatur quod Euchariſtia in hac vitæ peregrinatione nos reficit, ſuſtentat, roborat. Latini enim viaticum appellant pecuniam in itinere impendendam, ſive quamcumque aliam rem ad itinerantem alendum deſtinatam. Cœna quoque viatica dicebatur quam continuo diſceſſuri accipiebant. Et fideles decumbentes, atque in ultimo luctantes agone, hinc diſceſſuri ad cæleſtem patriam, divino hoc viatico reficiuntur.

V. Rurſus *Cœna Domini* quoque appellatur, quia Chriſtus Dominus, peracta legali cœna, hoc ſacramentum inſtituit. Et hac voce Apoſtolus *I. Cor.* XI. uſus eſt: *Convenientibus ergo vobis in unum, iam non eſt dominicam cœnam manducare*. Hæc *cœnæ* vox, quod minus in uſu ſit in Eccleſia catholica, Lutheranis, & Calvinianis arridet; eaque abutuntur, ut hinc inferant, Euchariſtiam non eſſe ſacramentum permanens, ſed in ſolo uſu conſtitutum: quem errorem infra convellam.

VI. Inſuper *Eulogia* dicitur, ideſt *benedictio*. Duplex eulogiarum genus. Eulo-

gia-

Digitized by Google

giarum nomine olim ſignificabantur particulæ Euchariſtiæ conſecratæ, quæ ad diſſitas parochias, & abſentes Presbyteros mittebantur in mutuæ communionis, & caritatis ſignum. Qui uſus prohibitus fuit a Concilio Laodiceno. Præterea nomine eulogiarum illæ partes panis denotabantur, ex fidelium oblationibus ſuperſtites, & a Sacerdote benedictæ, quæ, peractis myſteriis, illis diſtribuebantur qui aliquo detenti impedimento accedere ad ſacram menſam non poterant.

VII. Tandem *Panis* dicitur, fractio panis, panis Angelorum, panis qui de cælo deſcendit. *Ego ſum panis vivus, qui de cælo deſcendi: ſi quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum: & panis quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita*: Ioan. VI. Panis etiam appellatur: tum quia ex eo ineffabilis tranſubſtantiatio fit; tum propter ſpecies panis, quæ poſt conſecrationem remanent. *Agapa*, ideſt dilectio, etiam vocatur: tum quod ſummam Dei erga nos dilectionem præferat; tum quod ſit mutuæ inter fideles benevolentiæ & caritatis ſymbolum. Hoc nomen *Agapa* primis Eccleſiæ ſæculis ſignificabat convivia illa quæ Chriſtiani pauperes ſimul & divites ad amorem fovendum inſtruebant, quibus ut fratres una accumbebant.

VIII. Congruentem rationem S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXIII. *art.* 4. aſſignat cur hoc ſacramentum variis nominibus apppelletur. *Hoc ſacramentum habet triplicem ſignificationem. Unam quidem reſpectu præteriti, inquantum ſcilicet eſt commemorativum dominicæ paſſionis, quæ fuit verum ſacrificium, ut ſupra dictum eſt: & ſecundum hoc nominatur ſacrificium. Aliam autem ſignificationem habet reſpectu rei præſentis, ſcilicet eccleſiaſticæ unitatis, cui homines aggregantur per hoc ſacramentum: & ſecundum hoc nominatur communio, vel* συναξις. *Dicit enim Damaſcenus... quod dicitur communio, quia communicamus per ipſam Chriſto, & quia participamus eius carne, & divinitate, & quia communicamus, & unimur adinvicem per ipſam. Tertiam ſignificationem habet reſpectu futuri, inquantum ſcilicet hoc ſacramentum eſt præfigurativum fruitionis Dei, quæ erit in patria: & ſecundum hoc dicitur viaticum, quia hic præbet nobis viam illuc perveniendi: & ſecundum hoc etiam dicitur* Εὐχαριστία, *ideſt bona gratia: quia gratia Dei vita æterna, ut dicitur* Rom. VI. *Vel quia realiter continet Chriſtum, qui eſt plenus gratia. Dicitur etiam in Græco* μετάληψις, *ideſt aſſumptio: quia, ut Damaſcenus dicit, per hoc Filii deitatem aſſumimus.*

IX. Variis Euchariſtiæ ſignificationibus expoſitis, eius notio exhibenda eſt. Sic autem finiri, ſeu deſcribi ſolet. Euchariſtia eſt *ſacramentum corporis & ſanguinis Chriſti, ſub ſpeciebus panis, & vini realiter contentorum, ad ſpiritualem fidelium alimoniam a Chriſto ipſo inſtitutum*. Species conſecratæ panis & vini ſunt ſignum, quod ſignificat, & non ſignificatur. Corpus & ſanguis ſunt res, & ſacramentum ſimu, quæ ſignificantur per ſpecies conſecratas, & inſuper ſignificant ſpiritualem ani-

Digitized by Google

animæ nutritionem. Ex quibus patet, Euchariſtiam ſacramentum eſſe; cum illi competat ratio ſigni ſenſibilis divinitus inſtituti, habeatque annexam gratiæ promiſſionem, & divinum mandatum iſtius ſigni obſervandi. Quæ tria ex divina Scriptura convenire Euchariſtiæ, evincitur. Panis & vinum ſunt ſignum ſenſibile: *Accepit Ieſus panem* &c. Matth. xxvi. Obſervantibus hoc ſignum promittitur gratia: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*: Ioan. vi. Urget mandatum hoc ſignum adhibendi: *Hoc facite in meam commemorationem*: Luc. xxii. *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*: Ioan. vi.

X. Adduci poſſet perpetua, & univerſalis Eccleſiæ traditio. Sed vel ipſi novatores, ſacramentorum Eccleſiæ catholicæ infenſiſſimi hoſtes, ſacramenti rationem Euchariſtiæ non denegant; impiis tamen commentis eiuſdem ſanctitatem adulterant, ut infra patebit. Diſputant Salmanticenſes *tract.* iv. *cap.* i. utrum Euchariſtiæ ſacramentum ſupponat eſſentialiter in recto pro corpore & ſanguine Chriſti; & ſpecies conſecratas importet de connotato: vel utrum tam ſpecies, quam corpus Chriſti importentur in recto: & tandem utrum ſpecies veniant in recto, & corpus Chriſti in obliquo. Quæ tria capita fuſo calamo verſant. Has, & ſimiles quæſtiones alto præterire ſilentio, utpote inutiles, conſentaneum exiſtimo.

XI. Diſputant præterea, & quidem ex inſtituto, utrum hoc ſacramentum ſit unum ſpecie atoma, vel unitate numerica; & unde hæc unitas repetatur. Quas quæſtiones paucis reſolvit S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxiii. *art.* 2. his verbis. *Unum dicitur non ſolum quod eſt indiviſibile, vel quod eſt continuum, ſed etiam quod eſt perfectum; ſicut dicitur una domus, & unus homo. Eſt autem unum perfectione ad cuius integritatem concurrunt omnia quæ requiruntur ad finem eiuſdem; ſicut homo integratur ex omnibus membris neceſſariis ad operationem animæ; & domus integratur ex omnibus partibus quæ ſunt neceſſariæ ad inhabitandum. Et ſic hoc ſacramentum dicitur unum: ordinatur enim ad ſpiritualem refectionem, quæ corporali conformatur. Ad corporalem autem refectionem duo requiruntur, ſcilicet cibus, qui eſt alimentum ſiccum, & potus, qui eſt alimentum humidum. Et ideo etiam ad integritatem huius ſacramenti duo concurrunt, ſcilicet ſpiritualis cibus, & ſpiritualis potus, ſecundum illud Ioan.* vi. Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. *Ergo hoc ſacramentum multa quidem eſt materialiter, ſed unum formaliter, & perfective.* Sacramentum iſtud inſtitutum eſt per modum convivii ſpiritualis. Convivium autem, conſtans ex cibo, & potu, unum dicitur, non unitate indiviſibilitatis, & continuitatis, ſed integritatis, & perfectionis.

CA-

Digitized by Google

CAPUT II.

De materia Euchariſtiæ.

I. GNoſtici, Simonis Magi peſtifera ſoboles, Euchariſtiam conficiebant ex abortivo infante in mortario contuſo, cui admiſcebant mel, & piper, aliaque aromata; ut refert Epiphanius *hæreſ.* XXVI. S. Auguſtinus *hæreſ.* XLVI. narrat, fuiſſe inter Manichæos *Cathariſtas* nuncupatos, qui Euchariſtiam *conſperſo ſemine humano ſumebant, ut inde ſicut de aliis cibis, quos accipiunt, ſubſtantia illa divina purgetur*. Iacobitæ hæretici pani oleum miſcent.

II. Quæſt. I. *Utrum ſolus panis triticeus, & vinum de vite ſit materia Euchariſtiæ?* Reſp. Adfirmant omnes: quia hæc eſt materia a Chriſto deſignata, & adhibita in huius ſacramenti inſtitutione; ut habetur Matth. XXVI. *Accepit Ieſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: hoc eſt corpus meum*. Similiter de materia calicis hæc ſubdit ibidem Evangeliſta. *Dico autem vobis: non bibam amodo de hoc genimine vitis uſque in diem illum, cum illud bibam vobiſcum novum in regno Patris mei*. Accedit perpetua, & univerſalis traditio Eccleſiæ, quæ nonniſi panem triticeum, & vinum de vite pro Euchariſtiæ materia uſurpavit.

III. Congruam rationem S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXIV. *art.* I. aſſignat, cur in pane, & vino inſtitutum hoc ſacramentum ſit. *Primo quidem quantum ad uſum huius ſacramenti, qui eſt manducatio. Sicut enim aqua aſſumitur in ſacramento baptiſmi ad uſum ſpiritualis ablutionis, quia corporalis ablutio communiter fit in aqua; ita panis, & vinum, quibus communius homines reficiuntur, aſſumuntur in hoc ſacramento ad uſum ſpiritualis manducationis. Secundo quantum ad paſſionem Chriſti, in qua ſanguis eſt a corpore ſeparatus. Et ideo in hoc ſacramento, quod eſt memoriale dominicæ paſſionis, ſeorſum ſumitur panis, ut ſacramentum corporis, & vinum, ut ſacramentum ſanguinis. Tertio quantum ad effectum conſideratum in unoquoque ſumentium: quia, ut Ambroſius dicit ſuper Epiſt. I. ad Cor.. hoc ſacramentum valet ad tuitionem animæ, & corporis. Et ideo corpus Chriſti ſub ſpecie panis pro ſalute corporis, ſanguis vero ſub ſpecie vini pro ſalute animæ offertur; ſicut dicitur Levit.* XVII. *quod anima carnis in ſanguine eſt. Quarto quantum ad effectum reſpectu totius Eccleſiæ, quæ conſtituitur ex diverſis fidelibus; ſicut panis conficitur ex diverſis granis, & vinum fluit ex diverſis uvis, ut dicit Gloſſa ſuper illud I. Cor.* X. *Multi unum corpus ſumus* &c.

IV. Quæſt. II. *Quæ materiæ quantitas apta eſt conſecrationi?* Reſp. Abſolute quæcumque materiæ quantitas, quantumvis magna, apta eſt conſecrationi; ut docet

Digitized by Google

ret S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxiv. *art.* 2. his verbis. *Quidam dixerunt, quod Sacerdos non poſſet conſecrare immenſam quantitatem panis, aut vini; puta totum panem qui venditur in foro, aut totum vinum quod eſt in dolio. Sed hoc non videtur eſſe verum: quia in omnibus habentibus materiam ratio determinationis materiæ ſumitur ex ordine ad finem: ſicut materia ferræ eſt ferrum, ut ſit apta ſectioni. Finis autem huius ſacramenti eſt uſus fidelium. Unde oportet quod quantitas materiæ huius ſacramenti determinetur per comparationem ad uſum fidelium. Non autem poteſt eſſe quod determinetur per comparationem ad uſum fidelium qui nunc occurrunt: alioquin Sacerdos paucos parochianos habens non poſſet conſecrare multas hoſtias. Unde relinquitur quod materia huius ſacramenti determinetur per comparationem ad uſum fidelium abſolute. Numerus autem fidelium eſt indeterminatus. Unde non poteſt dici, quod quantitas materiæ huius ſacramenti ſit determinata.* Igitur abſolute quæcumque quantitas panis, & vini conſecrari a Sacerdote poteſt. Quoniam hoc ſacramentum non conſiſtit in uſu, ſicut baptiſmus; ſed permanens eſt, ut infra dicetur. Quare ſicut immenſa, ſic minima quantitas, dummodo ſenſibilis ſit, apta conſecrationi abſolute eſt.

V. Quæſt. III. *Quæ materiæ quantitas licite conſecrari poſſit, & debeat?* Reſp. Ea quantitas materiæ conſecrari debet quam fidelium uſui Sacerdos prudenter agnoverit conſentaneam. Si imprudenter Sacerdos conſecraret maiorem materiæ quantitatem quam quæ uſui fidelium opportuna foret, & eam corruptionis periculo relinqueret; culpæ reus evaderet, & iniuriam ſacramento inferret, niſi ante corruptionem abſumeret.

VI. Quæſt. IV. *Debet ne materia conſecranda eſſe præſens conſecranti?* Reſp. Præſentem eſſe debere materiam conſecrandam, adfirmant omnes. Præſentia hæc moralis eſt, non phyſica, & mathematica. Quare improbandus eſt mos quorumdam Sacerdotum qui os, & labia admovere pani, & calici ſolent, halitumque in ipſum calicem inſpirare. Talis præſentia requiritur, ut demonſtrari poſſit dicendo, *Hic eſt*, vel *hoc eſt*. Quamobrem S. Thomas in IV. *diſt.* xi. *quæſt.* ii. *art.* i. *quæſtiunc.* 3. *ad* 1. inquit: *Non tamen dico, quod poſſet conſecrare totum panem qui eſt in civitate ſimul, vel qui eſt in foro: quia ipſa forma, pronomine demonſtrativo utens, oſtendit quod materia conſecranda debet eſſe coram Sacerdote. Unde Sacerdos exiſtens in domo ſua non poſſet conſecrare panem qui eſt in altari: quod etiam non poteſt de toto pane qui eſt in foro, neque de toto vino quod eſt in cellario. Sed quantacumque ſit quantitas panis, & vini quæ coram Sacerdote proponitur, credo quod poſſit conſecrari ab ipſo.* Ut igitur materia ſit moraliter præſens, non requiritur ut aliquo ſenſu illam Sacerdos contingat, ſeu vox ad illam perveniat; ſed ſat eſt ut modo ſenſibili iuxta prudentum exiſtimationem ſit illi præſens. Heinc Sacerdos ingentem hoſtiarum, ſeu panum cumulum conſecraret, licet omnes non vide-

Digitized by Google

videret; dummodo illarum cumulum ſenſu perciperet: & Sacerdos cæcus conſecraret hoſtias, etiam in pixide clauſas, quando viri probatæ fidei teſtarentur eſſe præſentes. Rubricæ quidem præſcribunt ut pixides continentes hoſtias, ſint apertæ; communis tamen ſententia docet, valide Sacerdotem conſecrare hoſtias in pyxide clauſa; tametſi licite non conſecraret.

VII. Innumeras Caſuiſtæ quæſtiones propria imaginatione effinxerunt de hac præſentia, quas ad praxim inutiles exiſtimo. Quare paucis eas perſtringam. Diſputant, num Sacerdos conſecrare valeat hoſtiam poſt parietem. Et licet aliqui adfirment, communis tamen ſententia negat: quia tunc apte talis materia per pronomen *hoc* deſignari nequit. Idem dicendum, ſi ſit poſt tergum. Quid, ſi linteo eſſet operta hoſtia? Si linteum ſe habeat ut continens, ſicuti pyxis; tunc conſecrari poteſt: ſi vero poſt linteum ſit abſcondita hoſtia, conſecrari nequit; ut communiter afferunt. Quid, ſi hoſtia clauſa ſit in ſacrario, ſeu tabernaculo clauſo? Alii adfirmant, alii negant. Omnes concedunt, Sacerdotem peccare ſic conſecrantem. An vero conſecret valide, quis certo id adfirmare poteſt? Ideo tutius exiſtimo definire, hunc non conſecrare: quia hoſtia clauſa in tabernaculo iuxta prudentum exiſtimationem non poteſt dici præſens, & deſignari per pronomen *hoc*: quemadmodum valida non eſt abſolutio data moribundo clauſo in domo. Quid, ſi materia eſſet præſens ſecundum unam partem, & abſens ſecundum alteram? Si utramque ſimul conſecrare Sacerdos intenderet, neutram conſecraret: non abſentem, quia deeſt præſentia; non præſentem, quia non vult hanc conſecrare ſine parte abſente. Si vero coerceret intentionem ad ſolam materiam præſentem; tunc illam conſecraret. Diſputant, num materia triginta paſſibus diſtans conſecrari poſſit. Negat Bonacina; adfirmat Leander. Commenta hæc ſunt, ut mihi videtur, vana. Cur Bonacina adfirmet, conſecrari materiam quæ decem paſſibus diſtet, & cur Leander addat alios viginti paſſus, non aliam prodere rationem poſſunt præter nimium diſputandi otium.

VIII. Quæſt. V. *An materia conſecranda deſignari a Sacerdote debeat?* Reſp Adfirmant omnes: quia pronomen *hoc* quid definitum exprimit. Hinc ſi Saceros habens præſentes decem hoſtias, vellet conſecrare octo in confuſo, non ddeterminando illas, nullam conſecraret. Quoniam non conſecraret omnes, quia non vult; non octo, quia cum illas non determinet, non eſt maior ratio cur iſtæ quam aliæ duæ conſecrentur. Quid, inquit Leander *diſp.* VIII. *quæſt.* lxx. ſi intenderet ex decem conſecrare illas quas Deus, vel Petrus elegiſſet pro conſecratione? Refert aliquos ſtantes pro conſecratione; & communem ſententiam negantem tunc fieri conſecrationem. Sed hæc quæſtio inter quiſquilias, ſicut plures aliæ, amandanda eſt. Quid, ſi Sacerdos deferat pyxidem ad altare plenam hoſtiis cum intentione conſecrandi eas, & tempore conſecrationis oblivifcatur?

Hic

Digitized by Google

Hic caſus praxim ſpectat. Si eas ſuper aram, ſeu petram conſecratam ponat cum intentione conſecrandi, quamvis tempore conſecrationis non recordetur; communis ſententia docet illum eas conſecrare. Si vero ſuper altare a cornu Epiſtolæ pyxidem poneret, & oblivifceretur ſuper aram illam conſtituere; tunc nullam fieri conſecrationem, docent Suarez, Gavantus, Candidus, Palaus, & alii: quam opinionem veram exiſtimo; & falſam oppoſitam, quam probabiliorem reputat Leander. Hoſtiæ quæ inſcio Sacerdote ponerentur ſuper corporale, non manerent conſecratæ. Quid, ſi Sacerdos deferret ad altare duas hoſtias, exiſtimans eſſe unam? Ambas ne conſecraret? Ambas conſecrari, adfirmant Navarrus, Suarez; Vaſquez, Sylveſter, Hurtado, Granados, Bonacina, Lugo, quos refert, & ſequitur Leander: quia, inquiunt, Sacerdotes omnes intendunt conſecrare omne id quod præ manibus habent, dum abſolute ſuper materiam verba proferant. Res videtur incerta. Si ego deprehendiſſem ante conſecrationem duas adeſſe hoſtias, certe unam tantum conſecraſſem. Quando hoſtiæ ſunt valde ſubtiles, humidumque tempus, occurrere aliquando caſus poteſt. Quare tunc tutius iudicarem; continuo poſt ſumptionem calicis ſumere hoſtiam primæ ſuppoſitam. Fragmenta, ante conſecrationem diſperſa ſuper corporale, non conſecrari, probabilius eſt: quia non præſumitur Sacerdotem intentionem habere eadem conſecrandi. Diſputant inſuper, an ſi una hoſtia non conſecrata admiſceatur multis conſecratis, poſſit conſecrari, ſi illa non dignoſcatur. Negat Cardinalis de Lugo. Leander *quæſt.* LXXVIII. defendit poſſe conſecrari ſub conditione: aitque ipſum Cardinalem de Lugo hoc tandem concedere. Fateor, me nihil certi habere: neque in ſimilibus caſibus, qui numquam occurrunt, diſcutiendis tempus terendum exiſtimo.

IX. Quæſt. VI. *An panis confectus ex amygdalis, caſtaneis, fabis, lentibus, farre, hordeo &c. ſit materia conſecrationis?* Reſp. Sententia negans communis eſt. De ſpelta, & farre adfirmant Caietanus, Soto, Albertus Magnus, Paludanus, Alenſis. Sed hæc opinio falſa eſt. Neque in materia ſacramentorum indulgendum arbitrariis ratiociniis eſt; ſed firmiter inhærendum divinæ inſtitutioni, & communi Eccleſiæ traditioni. Chriſtus autem in ſolo pane triticeo, ut dictum ſupra eſt, conſecravit; & hoc pane ſemper uſa Eccleſia eſt tum Græca, tum Latina.

X. Quæſt. VII. *An panis ex ſiligine ſit materia ſufficiens iſtius ſacramenti?* Reſp. Adfirmant plures, & permulti negant. Sed diſtinguendum eſt. Siligo accipitur a Plinio *Lib. XVIII. cap.* VIII. ab Iſidoro *Lib. XI. etymolog. cap.* III. & aliis pro candidi frumenti genere, ſeu pro tritico ſelecto, unde *ſiligo* dicta eſt. Siligo ſic accepta, cum ſit perfectum triticum, dubio procul poteſt eſſe Euchariſtiæ materia. Et hoc in ſenſu admittitur a S. Thoma *III. Part. quæſt.* LXXIV. *art.* 3. *ad* 2.

Digitized by Google

Si vero ſiligo accipiatur pro *ſecale* vulgo *ſegala*, panis ex ea confectus, non poteſt eſſe Euchariſtiæ materia. Si tritico admiſceantur aliqua grana aliarum ſegetum in parva quantitate; hoc non impedit quo minus panis ſit triticeus, aptaque materia Euchariſtiæ. Si vero mixtio in tanta eſſet quantitate, quæ ſolveret ſpeciem farinæ triticeæ; tunc panis ex hac farina confectus, non eſſet apta iſtius ſacramenti materia, ut docet S. Thomas *loc. cit. ad 3.* Maſſa cruda, ſeu paſta non eſt ſufficiens materia, quia non eſt panis communis. Similiter paſta ex oleo, aut butyro, vel aqua roſacea, vel cinnabro confecta, inepta materia eſt; cum non ſit verus & communis panis, qui debet eſſe ex farina triticea, & aqua naturali confectus, & igne concoctus.

XI. Quæſt. VIII. *Qui ritus olim ſervatus fuerit in præparandis panibus pro conſecratione?* Reſp. Olim ad ſacrificium convenientes afferebant panem & vinum. Seligebantur panes & vinum, & altari pro Euchariſtia conſecranda ab Archidiacono imponebantur. Primis Eccleſiæ ſæculis communis panis adhibebatur. Ceſſante perſecutione, & reddita Eccleſiæ pace, magna cœpit diligentia præparari panis iſte. Forma panis conſecrandi varia fuit. Primum panes communes conſecrabantur, & in partes comminuti adſtantibus diſtribuebantur. Heinc *particulæ*, quæ hodie communicantibus fidelibus traduntur, nomen acceperunt. Rotundæ formæ panis euchariſtici meminit S. Epiphanius in Anchorato *num.* 57. Græcos ipſos aliquando adhibuiſſe panes figuræ circularis, teſtatur Gabriel Philadelphienſis in Apologia pro *Eccl. orient.* de pane euchariſtico inquiens: *Is panis præfert ſigillum figura circularis, vel quadrangulæ, cum hac inſcriptione: Ieſus Chriſtus vicit.* Eruditi Theologi ex vetuſtis codicibus, & picturis evincunt uſum rotundæ, & circularis formæ, impreſſæ pani conſecrando, non modo apud Latinos, Syros, Alexandrinos, verum etiam apud Græcos; quamvis hi frequentius conſecrent panes figuræ quadratæ. Hanc conſuetudinem confirmant ex revelatione facta S. Ildephonſo Archiepiſcopo Toletano anno 845. Poſterioribus ſæculis in Eccleſia occidentali communis fuit uſus panis euchariſtici, in tenui, & rotunda forma conſecrati.

XII. Magna olim diligentia panis iſte præparabatur a Clericis, vel a ſacris virginibus. Refert Lanfrancus *Lib. Decretor. pro Ord. S. Benedicti cap.* VI. tanta diligentia Monachos eiuſdem Ordinis præparaſſe panes iſtos, ut frumenti grana ſeligerent, & in nitidum ſacculum repoſita, famulo probo conſignarent ad molendinum deferenda. Farinam Sacriſta alba indutus in cerniculo cribrabat, & præſtituto die cum aliis adiutoribus fratribus, lotis manibus & facie, atque albis indutis, ad panem euchariſticum conficiendum hoc ordine ſe accingebant. Eorum unus farinam aqua conſperſam ſuper mundam tabulam compingebat: alter ferrum, in quo hoſtiæ concoquebantur, tenebat, manibus chirothecis involutis: famu-

Digitized by Google

mulus lignis ſiccis antea præparatis ignem accenſum fovebat, ceteris pſalmos; & preces recitantibus continuo, arctiſſimoque ſervato ſilentio. Idem mos obtinebat apud Cluniacenſes, ut habetur in eorumdem ſtatutis *cap.* lv. ubi cavetur ne opus iſtud poſt prandium peragatur. Hac eadem diligentia paratum panem euchariſticum in Eccleſia Romana, teſtatur Humbertus adverſus Græcorum in Latinos calumnias. Similem fere morem ſervandum in hoc pane conficiendo præſcripſit Concilium Toletanum XVI. celebratum anno *693. can.* VI. Et Theodulphus Aurelianenſis Epiſcopus, qui ſæculo IX. floruit, *epiſt.* ad ſuum Clerum, panem hunc a Sacerdotibus, vel ipſis ſaltem præſentibus diligenti cura præparari, & confici iubet. Heinc collige quam ſint lugendi tot Eccleſiarum, Parochorum, Superiorum, & Prælatorum abuſus in hoc negotio. Alicubi hoſtiæ emuntur ab uxoratis mulierculis in communi coquina inter ollas, & lebetes concoctæ. Alibi ex communi farina hoſtiæ conficiuntur tanta ſocordia & negligentia, ut maiori ſtudio epulæ pro communi menſa præparentur.

CAPUT III.

Utrum panis euchariſticus azymus debeat eſſe, an fermentatus.

I. Tanto ſtudio, eaque eruditionis copia propoſitam quæſtionem celebriores ætatis noſtræ Theologi diſpiciunt, ut nihil fere quod novum adiicere lumen valeat, addendum ſupereſse videatur. Præcipua controverſiæ capita ego indicabo, & paucis rem totam perſtringam.

II. Ut viam ſibi Theologi ſternant ad dirimendam quæſtionem de uſu panis azymi, vel fermentati, alteram præmittunt de die quo Chriſtus Dominus ultimum paſcha celebravit. Græci contendunt, Chriſtum Dominum anno quo mortuus eſt, non comedisſe paſchalem agnum die a lege præſcripta, nempe luna quarta decima deſinente; ſed die integra anticipaſse, & luna tertia decima paſcha celebraſse, atque ſacramentum euchariſticum inſtituiſse, non in azymo, ſed in fermentato pane. Secunda opinio nonnullorum eſt, Chriſtum anno quo mortem ſubiit, paſcha non egiſse, ſed dumtaxat Euchariſtiam inſtituiſse, die tertia decima deſinente, & die quarta decima in Crucem actum fuiſse. Tertio loco pauci alii propugnant, hoc anno quo Chriſtus paſſus eſt, Iudæos protraxiſſe paſcha in ſequentem diem veneris ex decreto Synedrii; ſeu in quintam decimam in ſecundis veſperis, ut ex feſto azymorum, & ſabbato unum coaleſceret feſtum; Chriſtum vero agnum manducaſſe more conſueto, nempe luna quarta decima.

III. Communis Latinorum fere omnium ſententia eſt, Chriſtum Dominum agnum paſchalem comediſſe, & Euchariſtiam inſtituiſſe anno quo mortem ſuſtinuit, luna quarta decima deſinente, eodemque die Iudæos paſcha celebraſſe. Quo facto legitime demonſtrato, neceſſario poſtea conſequitur, Chriſtum Dominum in azymo, non in fermentato Euchariſtiam inſtituiſſe. Quoniam convenit penes omnes, die qua apud Iudæos paſcha celebrabatur, fermentum omne ab eorum domibus ſublatum fuiſſe. Factum autem, nempe Chriſtum Dominum celebraſſe paſcha, & ſacramentum inſtituiſse luna quarta decima deſinente, argumentis valde ſolidis evincunt. Conſectarium autem, nempe in azymo conſecraſſe, natura ſua proficiſcitur. Operæ pretium haud iudico hanc verſare controverſiam; cum parum, aut nihil ad inſtitutum noſtrum conducat.

IV. Quamquam vero admitteretur, veluti extra controverſiam poſitum, Chriſtum Dominum in azymo pane conſecraſse; tamen non propterea ſequeretur, exemplum illius neceſſitatem imponere in ſolo azymo conſecrandi. Quare illi ipſi qui defendunt, Chriſtum azymo uſum fuiſse in Euchariſtiæ inſtitutione, non inde inferunt, nullam eſse conſecrationem in fermentato; ſed tantum convenientiorem eſse azymorum uſum, utpote Chriſti Domini exemplo conformiorem. Sive ergo Chriſtus Dominus in azymo conſecraverit, ut luculentis Evangeliorum teſtimoniis Latini adverſus Græcos evincunt; ſive in fermentato, ut Græci coniecturis valde infirmis contendunt: diſputandum remanet, cuiuſnam panis uſus, azymi, an fermentati, obtinuerit in Eccleſia tam Latina, quam Græca.

V. Tres potiſſimum opiniones hoc de argumento obtinent. Prima eſt P. Iacobi Sirmondi, præclariſſimi Soc. Ieſu Theologi, qui in peculiari de azymo diſquiſitione defendit, ad octavum uſque ſæculum in Eccleſia Latina, nedum in Græca, uſum fermentati viguiſse; invecta vero azyma fuiſse medio illo intervallo quod a ſchiſmate Photii, nempe ab anno circiter 886. uſque ad ann. 1053. interfuit. Turbas hac de re Michael Cærularius concitavit. Contra Leo Papa IX. ſæculo XI. Cardinalis Humbertus ſæculo XII. Iacobus de Vitriaco, Innocentius III. & tandem hac ultima ætate doctiſſimi, atque eruditiſſimi viri *Mabillonius* Benedictinus, Chriſtianus *Lupus* Auguſtinianus, Franciſcus Macedo Franciſcanus in *diſp. de ritu azymi*, Ioannes Cabaſsutius in *notitia Eccl. ſæcul.* 11. *diſſert.* XII. Ioannes Ciampinus in *coniecturis de perpetuo azymorum uſu in Eccleſia Latina*, aliique multi propugnant, ab Apoſtolorum temporibus perpetuum atque conſtantem in Eccleſia Latina uſum obtinuiſse azymorum, excluſo ſemper fermentati uſu. Tertiam inter utramque mediam ſententiam defendit Cardinalis *Bona*, morum probitate, & eruditionis fama celeberrimus, qui *Lib.I. rer. liturg. cap.* XXIII. docet, perpetuam apud Græcos fermentati viguiſse conſuetudinem; apud Latinos vero primis Eccleſiæ ſæculis promiſcuum obtinuiſse azymi, & fermentati uſum, prout

Digitized by Google

prout temporum, & locorum diverſitas poſtulabat; ſæculo vero xi. lege univerſali lata receptum fuiſse in Latina Eccleſia azymorum uſum.

VI. Secunda opinio mihi probabilior apparet, tum ob argumenta ab ipſo Chriſti exemplo repetita, tum ob auctoritatem clariſſimorum virorum & antiquorum, & recentium, qui documenta magnopere ſolida afferunt ad evincendum, perpetuum azymorum uſum in Latina Eccleſia ab Apoſtolorum temporibus viguiſse. Siquidem S. Leo Papa IX. Græcis azymorum uſum, ceu novitatem obtrudentibus, *epiſt.* i. *cap.* v. hoc præbet reſponſum. *Ecce iam poſt mille ac ferme viginti a paſſione Salvatoris noſtri annos incipit per vos diſcere Romana Eccleſia qualiter memoria paſſionis ſit recolenda.* Quid quod ante Leonem Rabanus Maurus, qui obiit anno 856. *Lib. I. Inſtitut. Clericor. cap.* xxxiii. exemplo Chriſti evincit uſum azymorum in hoc ſacramento? Idem prius oſtenderat Alcuinus *epiſt.* xc. Cardinalis Humbertus ſic Græcos redarguit. *Veſtra duplicitas ſuo fermento contenta, Romanæ Eccleſiæ ſimplicitati azymum extorquere nequit .... Prima ſcilicet Eccleſia ad hæc moderna tempora, ſicut ab Apoſtolis accepit, fideliter retinuit.* Gregorius VII. *Lib. VII. epiſt.* i. Armenos, cum Latinis azymum panem conſecrantes, hortatur ut temerariam Græcorum garrulitatem contemnant. Epiphanius *hæreſ.* xxx. de Ebionæis ſcribit: *Myſteria vero perficiunt ex imitatione Sanctorum qui ſunt in Eccleſia, quotannis in azymis; alteram autem myſterii partem in aqua ſolum.* Commentum illorum qui aſserunt, Epiphanium redarguiſse Ebionæos, quod in azymo conſecrarent, arbitrarium prorſus eſt. Nam ex imitatione Sanctorum, ait Epiphanius, illos in azymo conſecraſse. Illos vero notat, quod in reliqua ſacrificii parte aquam adhiberent. Ex hoc Epiphanii teſtimonio, non modo Latinam, verum etiam Græcam Eccleſiam azymum adhibuiſse in hoc ſacramento, probabiliter colligitur. Rotundæ etiam, exileſque ſacrarum hoſtiarum formæ, ferro *characterato* impreſsæ, quas ex vetuſtis imaginibus priſcis temporibus obtinuiſſe oſtendunt Mabillonius, Martenius, Harduinus, aliique eruditiſſimi viri, antiquitatem uſus azymorum patefaciunt. Præterea S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxiv. *art.* 4. S. Gregorii Magni hoc teſtimonium allegat pro azymorum uſu. *Dicit enim B. Gregorius in Regiſtro: Romana Eccleſia offert azymos panes; propterea quod Dominus ſine ulla commixtione ſuſcepit carnem.* Hanc eamdem auctoritatem S. Gregorii urget Gennadius Scholarius, qui tempore Florentini Concilii floruit, in eiuſdem Concilii defenſione *cap.* ii. *ſect.* viii. Laudatum teſtimonium S. Gregorii in eius operibus modo non reperitur. Et tamen S. Thomas illud laudat, non modo in *Summa*, verum etiam in *IV. contr. Gent.* & in *opuſc. contra errores Græcorum*. Quid ergo dicendum? Periiſſe codicem in quo hoc teſtimonium legit Doctor ſanctus? Aut confictum teſtimonium ab eodem? Abſit. In opere ſuppoſititio illud legiſſe? Quo fundamento? Ut ut de hoc ſit, illud pro-

ſecto urget quod Rabanus, Alcuinus, Leo IX. Cardinalis Humbertus numquam potuiſſent Græcis, & præſertim Michaeli Cærulario, vetuſtiſſimam Romanæ Eccleſiæ traditionem, ab ipſis Apoſtolis proficiſcentem, opponere, ſi novus fuiſset in hac Eccleſia azymorum uſus. Et Græci ſchiſmatici manifeſtæ falſitatis redarguiſsent Leonem, & Humbertum, reponentes ſe vel ipſius Eccleſiæ Latinæ antiquam conſuetudinem ſectari.

VII. Opponunt 1. Olim Euchariſtia conſecrabatur ex fidelium oblationibus. Hi autem offerebant panem communem, ſicut & vinum. Ergo conſecratio fiebat in fermentato. Reſp. Duplicem eruditi viri diſtinguunt oblationem olim in ſacrificio Miſſæ a fidelibus factam, alteram ante Evangelium, in qua vinum, panem, aliaque ad Sacerdotum ſuſtentationem neceſſaria; alteram poſt Evangelium ante offertorium, in qua panis, & vinum pro conſecratione offerebantur. Primam fermentati, ſecundam azymi panis fuiſſe, adducta argumenta evincunt; confirmatque conſuetudo antiquiſſima Eccleſiæ Mediolanenſis, quæ etiam nunc obtinet, ut ſcilicet ſenes, & matronæ graves oblationis tempore Sacerdoti celebranti offerant vinum, & azymos panes pro conſecratione. Plura de hac duplici oblatione ſcribunt Macedo, Martenius, Mabillonius *loc. cit.*

VIII. Opponunt 2. Photius Latinis uſum azymorum non obiecit: ergo tum non obtinebat. Ambroſius *Lib. IV. de ſacram. cap.* IV. panem conſecratum appellat *panem uſitatum*. Ex decretis Melchiadis, Siricii, & Innocentii colligitur, oblationes conſecratas, quæ ad alias Eccleſias a matrice mittebantur, vocatas fuiſſe *fermentum*. Reſp. Photius, utpote homo acutus, non improperavit Latinis ritum quem vetuſtum, & ab ipſo Chriſto adhibitum fuiſſe ſciebat. Illum non latuit, Latinos Scriptores, Rabanum, & Alcuinum, qui ipſum præceſſerant, ritum azymorum propugnaſſe. Silentium Photii non modo præiudicium non infert, ſed confirmat potius cauſſam noſtram. Siquidem azymorum ritum opponere non neglexiſſet Photius, ſi novum illum deprehendiſſet; ſed vetuſtum, & ab exemplo Chriſti manantem agnovit, idcirco illum non obiecit. Panem azymum Ambroſius vocat panem *uſitatum*, quatenus opponitur conſecrato. *Fermentum* ad titulos miſsum, non Euchariſtiam, ſed eulogias fuiſse defendunt Baronius, Macedo, Cabaſsutius, & permulti alii, iuxta quorum opinionem obiectio prorſus evanecit. At multi alii non minus eruditi viri ſentiunt, *fermentum* illud fuiſse Euchariſtiam: quorum ſententia mihi probabilior eſt, utpote argumentis ſane validiſſimis nixa. At ſimul negant, ideo dici *fermentum*, quod in fermentato conſecratio facta fuerit. Nam *fermentum* pro azymo acceptum fuiſse, conſtat ex ipſo *Ordine Romano*, quo Eccleſia Latina utebatur eo ipſo tempore quo certum eſt illam adhibuiſse azymum panem. Nihilominus in illo præſcribitur ut *fermenti particula* mittatur in calicem ab Epiſcopo, vel Presbytero, abſente ſummo Pontifice. *Fermen-*

mentum autem Euchariſtiam dictam non inveriſimiliter volunt eruditi viri, ut obſcuriore vocabulo tantum myſterium Gentilibus occultaretur. Emanuel Schelſtrate de *diſciplina arcani cap.* VII. *art.* 5. *pag.* 139. ex ipſo Cl. Sirmondo oſtendit, Euchariſtiam dictam a laudatis Pontificibus *fermentum*, non quia ex fermentato facta fuiſset, ſed ad unionem, & mutuam communicationem ſignificandam. Inquit enim Schelſtrate. „ Rationem ingenue profeſsus eſt Iacobus Sirmondus in diſquiſitione de azymo „ cap. V. ubi ait: *Euchariſtiam hic conſtat fermentum ex eo dictam, non quod ex pa-* „ *ne eſſet fermentato; ſed quod ipſa, quocumque ex pane fieret, Eccleſiis ad quas* „ *mittebatur, fermenti vicem præſtaret, eiſque unionis inter ſe vinculum eſſet, ſic-* „ *uti fermentum maſſæ, cui commiſcetur*. O ſacramentum pietatis! O ſignum uni- „ tatis! O vinculum caritatis! *ait Auguſtinus in Ioan. tract.* XXVI. *Quod ergo illi* „ *nomen congruentius potuit imponi quam ut fermentum diceretur?* " Si plura cupis, inquit Schelſtrate, conſule Ciampinium, qui uberrime hoc argumentum illuſtravit.

IX. Quæſt. I. *An valida ſit conſecratio tam in azymo, quam in fermentato?* Reſp. Affirmativa ſententia definita eſt in Concilio Florentino in decreto unionis. *Definimus in azymo, ſive in fermentato pane triticeo Chriſti corpus veraciter confici*. Valide in azymo Euchariſtiam confici exemplo Chriſti Domini conſtat: cui accedit perpetua Eccleſiæ Latinæ traditio. Valide quoque eam perfici in fermentato patet, quod numquam Eccleſia Latina redarguerit Eccleſiam Græcam, propterea quod in fermentato conſecraverit, & conſecret. Ratio utriuſque eſt: quia panis triticeus, ſive azymus, ſive fermentatus, vere eſt panis. Ergo vera Euchariſtiæ materia. Quapropter optime S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXIV. *art.* 4. inquit: *Circa materiam huius ſacramenti duo poſſunt conſiderari: ſcilicet quid ſit neceſſarium, & quid conveniens. Neceſſarium quidem eſt ut ſit panis triticeus . . . ſine quo non perficitur ſacramentum. Non eſt autem de neceſſitate ſacramenti quod ſit azymus, vel fermentatus, quia in utroque confici poteſt. Conveniens autem eſt ut unuſquiſque ſervet ritum ſuæ Eccleſiæ in ſacramenti adminiſtratione*. Garriunt Græculi, dum opponunt, panem dici ἄρτον, a verbo αἴρω, tollo, ſive attollo, quod ſignificat erigi, inflari, quem effectum fermentum producit. Argumentatio iſthæc nullius momenti eſt. Nominis enim etymologia non ſemper rei ſubſtantiam prodit. Quid quod, ſi etymologiæ vim ſpectemus, panis ἄρτος appellatur, non quod ipſa paſta per fermentum elevetur, ſed quod ipſe panis naturam hominis erigat, nutriat, ſuſtentet? Panis azymus ſemper panis nomen obtinuit: & tempore quo Chriſtus conſecravit, panis communis apud Iudæos erat. An parum illud fermenti quod maſsæ iniicitur, deſtruit naturam paſtæ triticeæ? An æque in veteri, ac in novo teſtamento panis non vocatur tam azymus, quam fermentatus?

Q iiij X.

X. Quæſt. II. *An convenientior ſit uſus azymi quam fermentati ; & an prudentiores in hac cauſſa Latini ſint quam Græci ?* Reſp. Rationes congruentiores pro ritu azymorum obviæ ſunt. Et principio Chriſti exemplo id patet. Quamvis enim Græci negent Chriſtum in azymo conſecraſse, probabilior tamen eſt ſententia adfirmans, ne dicam certa. Revera enim coniecturæ quæ pro conſecratione in fermentato adducuntur, infirmæ ſunt & arbitrariæ, poſt invectam conſuetudinem in orientali Eccleſia conſecrandi in fermentato a Græcis excogitatæ. Deinde ipſa natura panis azymi maiorem explicat convenientiam. Panis quippe iſte rarius efficitur mucidus, tumidus, & cavernoſus, quam fermentatus ; maiorem præfert candorem, maioremque ſinceritatem, qua fideles invicem, & cum Chriſto coniunguntur. Has congruentias S. Thomas *loc. cit.* exponit his verbis. *Tamen conſuetudo de pane azymo celebrandi rationabilior eſt. Primo quidem propter inſtitutionem Chriſti, qui hoc ſacramentum inſtituit prima die azymorum ; ut habetur Matth.* XXVI. *& Marc.* XIV. *& Luc.* XXII. *qua die nihil fermentatum in domibus Iudæorum eſſe debebat, ut habetur Exod.* XXII. *Secundo quia panis eſt proprie ſacramentum corporis Chriſti (quod ſine corruptione conceptum eſt) magis quam Divinitatis ipſius, ut infra patebit. Tertio quia hoc magis competit ſinceritati fidelium, quæ requiritur ad uſum huius ſacramenti, ſecundum illud I. Cor.* V. Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus : itaque epulemur in azymis ſinceritatis, & veritatis. *Habet tamen hæc conſuetudo Græcorum aliquam rationem, & propter ſignificationem, quam tangit Gregorius, & in deteſtationem hæreſis Nazaræorum, qui legalia Evangelio miſcebant.*

XI. Habent ergo & Græci ſuæ conſuetudinis congruentes rationes : tum quia in fermentato conſecraſſe Chriſtum contendunt ; tum ut Ebionæos iudaizantes improbent ; tum ut ſignificent carnem mortalem Chriſtum induiſſe, veluti quoddam miſeriæ fermentum. En quam ſincere Latini omnes Scriptores ratum habent Græcorum ritum ; atque adeo illis prudentiores ſe produnt. Illos enim, tametſi cauſſa inferiores, adverſus Petri Cathedram effrenata temeritate cervices erigere, eiuſque ritus carpere, minime pudet. Quamobrem Barlaamus Monachus Calaber, quamvis Græcis addictus, haud ſe continere potuit, quin iiſdem improperaret vaniſſimum ſeparationis prætextum ; ut refert Ioannes Cantacuzenus *Lib. II. hiſ. cap.* XL. his verbis. *Latinos vero in tantum prudentiores exiſtimo, quod illi quidem minime hoſtiam de fermentato vituperant, ſed ſimiliter venerantur.* Latinorum prudentiam, & Græcorum audaciam deſcribit Gregorius VII. epiſtola ad Synnadenſem Archiepiſcopum. *Et illi quidem* (Græci) *ſuum fermentatum commendantes, reprehenſionis in nos leviſſima verba contumaciter iaculari non deſinunt. Nos vero, azymum noſtrum inexpugnabili ſecundum Dominum ratione defendentes, ipſorum fermentum nec vituperamus, nec reprobamus.* Gregorius IX. Cle-

mens

Digitized by Google

mens VII. in Bulla *Proviſionis noſtræ*, BENEDICTUS XIV. in conſt. *Etſi paſtoralis* ritum Græcorum commendant, vetantque a quoquam improbari. Quæ ideo indicavi, ut magis emicaret & Latinorum prudentia, & Græcorum inconſulta temeritas in ritu Latinæ Eccleſiæ vellicando.

XII. Quæſt. III. *An Græci apud Latinos, & Latini apud Græcos commorantes, vel peregrinantes valeant conſecrare illi in azymo, iſti in fermentato?* Reſp. Leander *tract.* VII. *diſp.* VIII. *quæſt.* XXI. docet, Sacerdotes tam Latinos habentes domicilium proprium apud Græcos, quam Græcos apud Latinos teneri ad conſecrandum aut in azymo, aut in fermentato, iuxta ritum illius Eccleſiæ in qua ſunt incolæ: & concludit: *Sic communiter omnes Doctores*. Quid, ſi Græci ſint incolæ apud Latinos, habeantque Eccleſiam deſignatam ad ritus Græcorum ſervandos? Refert idem Leander Suarez, Vaſquez, Monteſinos, Hurtadum, & Dianam, adfirmantes obſtringi tum Græcos ad ritum ſuæ Eccleſiæ ſervandum. Ipſe vero ſubdit ibidem quæſt. XXII. *Sed æque probabiliter reſpondeo, poſſe in eo caſu ſervare ritum ſuæ Eccleſiæ, ſed non teneri*. De peregrinantibus vero, ſive Græcis, ſive Latinis, reſpondet more ſolito, *probabiliter poſſe pro libito in azymo, vel fermentato celebrare*: & in ſuæ probabilitatis confirmationem allegat *quæſt.* XXIII. commune proloquium: *Si fueris Romæ, Romano vivito more: ſi fueris alibi, vivito ſicut ibi*: citatque pro ſua opinione Dianam, Nunos, Bonacinam, Henriquez, Caietanum, Sotum, Ledeſmam.

XIII. Recenſitæ opiniones Leandri falſæ ſunt. Alii ritus, feſtorum, ieiuniorum, ſabbati, de quibus Ambroſius, & Auguſtinus loquuntur, pro Eccleſiarum diverſitate ſervari poſſunt. Verum aliud dicendum eſt de Sacrificii ritu, quem omnes diverſum inter Eccleſiam Latinam, & Græcam agnoſcunt, & ad quem Sacerdotes ſervandum ſacramento ordinis initiantur. Quamobrem BENEDICTUS XIV. feliciter regnans *conſtitut.* ſuper ritibus Græcorum edita an. 1742. præcipit §. 9. ut Italo-Græci ſervent Kalendarium Gregorianum, quadrageſimale ieiunium, dies feſtos, & cetera omnia quæ iuxta ſacros canones in diœceſi ubi habitant, ſervanda ſunt. De ritu vero ſacrificii §. 6. hæc ſervari mandat. *Cum in ſacro generali Florentino Concilio præſcriptum ſit ut unuſquiſque Sacerdos Euchariſtiam iuxta Eccleſiæ ſuæ ritum, ſive Latinæ, ſive Græcæ, in azymo, ſeu fermentato conficere debeat; vetitumque a ſummis Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris ne Latinus Sacerdos Græco ritu, aut Græcus Latino utatur: diſtrictius inhibemus, etiam ſub pœnis perpetuæ ſuſpenſionis a divinis, ne Presbyteri Græci Latino more, & Latini Græco ritu, ſub quovis licentiarum, & facultatum Miſſas, & alia divina officia Græci Latino more, & Latini Græco ritu celebrandi ab Apoſtolica Sede, vel eius Legatis, ac etiam maiori Pœnitentiario pro tempore exiſtente, obtentarum prætextu, Miſſas, & alia divina officia celebrare, vel celebrari ſa-*

Digitized by Google

facere præſumant. Item S. Pius V. an. 1566. in ſua conſtitutione *Providentia Romani Pontificis* prohibuit *ne deinceps Presbyteri Græci, præcipue uxorati, Latino more, & Latini Græco ritu Miſſas, & alia divina officia celebrare, vel celebrari facere præſumant*.

CAPUT IV.

De materia conſecrationis calicis, nempe de vino, & aqua vino miſcenda.

I. QUæſt. I. *An vinum de vite ſit materia altera ſacramenti Euchariſtiæ*? Reſp. Ebionæi, Encratitæ, Manichæi aquam pro vino in ſacramento euchariſtico adhibebant, referente Epiphanio *hæreſ.* XLVII. Hæreticos iſtos *Aquarios* appellant Patres. *Aquarii* (inquit Auguſtinus hæreſ. XLIV.) *ex hoc appellati ſunt, quod aquam offerunt in poculo ſacramenti, non illud quod omnis Eccleſia*.

II. Vinum de vite eſſe materiam conſecrationis calicis, evincit S. Thomas *III. Part. quæſt.* XIV. *art.* 5. allegatis Scripturæ divinæ teſtimoniis. *Dicendum, quod de ſolo vino vitis hoc ſacramentum poteſt confici. Primo quidem propter inſtitutionem Chriſti, qui in vino vitis hoc ſacramentum inſtituit; ut patet ex eo quod ipſe dicit Matth.* XXVI. *circa inſtitutionem huius ſacramenti :* Non bibam amodo de hoc genimine vitis. *Secundo quia, ſicut dictum eſt, ad materiam ſacramentorum aſſumitur id quod proprie, & communiter habet talem ſpeciem. Proprie autem vinum dicitur quod de vite ſumitur; alii vero liquores vinum dicuntur ſecundum quamdam ſimilitudinem ad vinum vitis. Tertio quia vinum vitis magis competit ad effectum huius ſacramenti, qui eſt ſpiritualis lætitia : quia ſcriptum eſt, quod vinum lætificat cor hominis*. Alias rationes producit S. Thomas tum in argumento, quod per modum præludii præmittit, tum in ſolutione oppoſitionum : quæ omnia brevitatis cauſſa prætereo.

III. Quæſt. II. *Quænam ſit quantitas vini adhibenda in conſecratione calicis*? Reſp. Sicut panis quantitatem Chriſtus non definivit, ita neque quantitatem vini. Quantitatis determinatio pendet ab intentione ipſius Sacerdotis. In Eccleſia Latina tantum vini conſecrare Sacerdos debet quantum ille in ſuo Sacrificio iuxta communem conſuetudinem ſumere poteſt. Cum enim ſacramentum adminiſtretur fidelibus ſub una tantum ſpecie, pro iſtis conſecrare vinum non debet.

IV. Quæſt. III. *An ſubſtitui vino alii liquores pro conſecratione poſſint?* Reſp. Innumeras quæſtiones inſtituunt Caſuiſtæ, quas omnes colligunt de more Leander, & Diana. Diſputant, an conſecrari poſſit vinum mororum, pomorum granatorum, vinum coctum, agreſta, muſtum, vinum imbibitum in offa &c. Regulas in

in hoc ſervandas præſcribit S. Thomas loc. cit. *Hæc*, inquit, *non dicuntur propriè vinum, ſed ſecundum quamdam ſimilitudinem*. Solum ergo vinum de vite, ſive album, ſive rubrum, ſive dulce, ſive aſperum, ſive calidum, ſive frigidum, materia apta eſt conſecrationi. Congruum tamen eſt ut vinum album ſit, & optimæ qualitatis, ſicut de pane dictum eſt. Vinum rubrum, ſublata neceſſitate, adhiberi non debet ob maculas quas in purificatoriis relinquit, quæ interdum & indecentiam præferunt, & nauſeam excitant.

V. Altera regula aſſignatur a S. Thoma circa vinum acidum, agreſtam, & muſtum: ad 2. enim inquit: *Vinum fit acetum per corruptionem: unde non fit reditus de aceto in vinum .... Et ideo ſicut de pane totaliter corrupto non poteſt confici hoc ſacramentum, ita nec de aceto. Poteſt tamen confici de vino aceſcenti, ſicut & de pane qui eſt in via ad corruptionem; licet peccet conficiens*. Similiter *crematum*, vulgo *aquavita*, quæ eſt vini ſpiritus, non poteſt eſſe conſecrationis materia; cum deſtructa ſit vini natura.

VI. Tertia regula quam S. Thomas *ad* 3. aſſignat, hæc eſt. *Agreſta eſt in via generationis: & ideo nondum habet ſpeciem vini: & propter hoc de ea non poteſt confici hoc ſacramentum. Muſtum autem iam habet ſpeciem vini: nam eius dulcedo atteſtatur digeſtioni, quæ eſt completio a naturali calore .... & ideo de muſto poteſt confici hoc ſacramentum. Non tamen debent uvæ integræ huic ſacramento miſceri: quia ibi eſſet aliquid præter vinum. Prohibetur etiam ne muſtum ſtatim expreſſum de uva in calice offeratur, quia hoc eſt indecens propter impuritatem muſti. Poteſt tamen in neceſſitate fieri. Dicitur enim ab eodem Iulio Papa: Si neceſſe fuerit, botrus in calice comprimatur*. Iulius Papa hoc decernit cap. *Cum omnino*, diſt. 11. de conſec. idque approbatum eſt in Concilio Lateranenſi III. Vinum quoque expreſſum ex uvis paſſis, ut vocant, valide conſecrari poſſe, urgente neceſſitate, probabile eſt. His regulis, quas S. Thomas præſcribit, reſolvuntur omnes quæſtiunculæ quæ diſcuti a Caſuiſtis ſolent.

VII. De vino congelato fuſe diſputant recentiores apud Leandrum *quæſt.* XXXVI. *& ſeq.* Negant plures aptam eſſe conſecrationis materiam: alii dicunt eſſe materiam dubiam: alii diſtinguunt. Si congelatio fiat in calice, aptam eſſe materiam defendunt; ſi congelatum fuerit, antequam ponatur in calice, tunc ineptam eſſe materiam ſuſtinent. Leander vero more ſuo reſpondet abſolute, *probabilius* eſſe materiam aptam: quia vinum congelatum, inquit, eſſentialiter vinum eſt. Sed fallitur Leander cum ſuis, quos laudat, Moraliſtis. Nam ſicut panis conſecrandus aptus comeſturæ eſſe debet, ita vinum conſecrandum potui idoneum ſit oportet. Vinum autem congelatum non eſt potui idoneum: & ideo non eſt materia apta huic ſacramento. Quare ſive ante, ſive poſt conſecrationem congeletur in calice, liquefaciendum eſt, calicem aut in aqua ferventi ponendo,

do, aut pannis calidis involvendo, donec gelu liqueſcat, ut Rubricæ præſcribunt.

VIII. Quæſt. IV. *Utrum aqua vino admiſcenda ſit in calicis conſecratione?* Reſp. Armeni merum vinum conſecrandum eſſe arbitrati ſunt. Horum errorem damnavit Synodus Trullana anno 692. *can.* XXXII. & Eugenius IV. in decreto illos correxit his verbis. *Decernimus igitur ut etiam ipſi Armeni ſe cum univerſo orbe chriſtiano conforment, eorumque Sacerdotes in calicis oblatione parum aquæ admiſceant vino.*

IX. Lutherus in ſuo adverſus Henricum Angliæ Regem ſcripto an. 1522. mixtionem hanc aquæ cum vino, ut humanum figmentum, Chriſti inſtitutioni adverſum, reiicit. Kemnitius in 2. Concilii Tridentini examinis parte, mixtionem hanc rem eſſe indifferentem aſſerit, quæ nec recipi, nec prohiberi debeat: quam opinationem communiter hodie ampleſtuntur Lutherani, & Calviniſtæ. In deliciis habent Proteſtantes omnium Patrum traditioni ſe ſe opponere, atque adverſus univerſam Eccleſiam tribunal erigere, more omnium apoſtatarum, & perduellium.

X. Perpetua Eccleſiæ traditione oſtenditur, vinum aqua permixtum, eſſe materiam conſecrationis calicis. Concilium Carthaginenſe III. an. 397. *can.* XXIV. decernit *ut in ſacramento corporis, & ſanguinis Domini nihil amplius offeratur quam ipſe Dominus tradidit, hoc eſt panem, & vinum aqua permixtum*. Synodus Quiniſexta, ſeu Trullana, an. 692. *can.* XXXII. teſtatur, hunc mixtionis ritum ab Apoſtolis deſcendere. Concilium Florentinum hanc veritatem confirmavit verbis ſupra adductis. Accedunt Patrum teſtimonia. Iuſtinus Martyr apolog. 2. *Panis offertur*, inquit, *& vinum, & aqua*. S. Cyprianus epiſt. LXIII. *Quando autem in calice vino aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur, & credentium plebs ei in quem credit, copulatur, & coniungitur. Quæ copulatio, & coniunctio aquæ & vini ſic miſcetur in calice Domini, ut commixtio illa non poſſit ab invicem ſeparari*. S. Ambroſius *Lib. IV. cap.* IV. *de ſacram.* inquit: *Ergo didiciſti quod ex pane corpus fiat Chriſti, & quod vinum & aqua in calicem mittitur, ſed fit ſanguis conſecratione verbi cæleſtis.*

XI. Sed, miſſis aliorum Patrum teſtimoniis, rationes quas iſtius mixtionis S. Thomas *III. Part. queſt.* LXXIV. *art. 6.* promit, tranſcribo. *Dicendum, quod vino quod offertur in hoc ſacramento, debet aqua miſceri. Primo quidem propter inſtitutionem. Probabiliter enim creditur quod Dominus hoc ſacramentum inſtituerit in vino aqua permixto ſecundum morem illius terræ. Unde & Proverb.* IX. *dicitur*: Bibite vinum quod miſcui vobis. *Secundo quia hoc convenit repræſentationi dominicæ paſſionis. Unde dicit Alexander I. Papa*: Non debet in calice Domini aut vinum ſolum, aut aqua ſola offerri, ſed utrumque permixtum: quia utrumque ex latere ejus in paſſione ſua profluxiſſe legitur. *Tertio quia hoc convenit ad ſignificandum effectum huius ſa-*

cra-

Digitized by Google

cramenti, qui eſt unio populi chriſtiani ad Chriſtum : quia, ut Iulius I. Papa dicit ... videmus in aqua populum intelligi, in vino vero oſtendi ſanguinem Chriſti. Ergo cum in calice vino aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur. Quarto quia hoc competit ad ultimum effectum huius ſacramenti, qui eſt introitus ad vitam æternam. Unde Ambroſius dicit in Lib.V. de ſacramentis... Redundat aqua in calicem, & ſalit in vitam æternam.

XII. Has rationes confirmat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* xxii. *cap.* vii. & *can.* ix. anathema in eum dicit qui aſſeruerit, *aquam non miſcendam eſſe vino in calice offerendo, eo quod ſit contra Chriſti inſtitutionem.* Plura commenta excogitarunt novatores, quibus rationes S. Thomæ, & Tridentini decretum eluderent; ſed, cum inepta prorſus ſint, confutatione non egent.

XIII. Quæſt. V. *Commixtio aquæ cum vino eſt neceſſaria neceſſitate ſacramenti, an ſolius præcepti divini, vel eccleſiaſtici?* Reſp. Non eſſe neceſſariam neceſſitate ſacramenti hanc commixtionem, fatentur omnes. Quoniam materia huius ſacramenti eſt *genimen vitis*, ſeu vinum, ut iam ſupra oſtenſum eſt. Rationem vero promit S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxiv. *art.* 7. his verbis. *Dicendum, quod iudicium de ſigno ſumendum eſt ex eo quod ſignificatur. Appoſitio autem aquæ ad vinum refertur ad ſignificandam participationem huius ſacramenti a fidelibus, quantum ad hoc quod per aquam mixtam vino ſignificatur populus adunatus Chriſto, ut dictum eſt. Sed & hoc ipſum quod de latere Chriſti pendentis in cruce aqua profluxit, ad idem refertur: quia per aquam ſignificatur ablutio peccatorum, quæ fiebat per paſſionem Chriſti. Dictum eſt autem... quod ſacramentum perficitur in conſecratione materiæ: uſus autem fidelium non eſt de neceſſitate ſacramenti; ſed eſt aliquid conſequens ad ſacramentum. Et ideo conſequens eſt quod appoſitio aquæ non ſit de neceſſitate ſacramenti.* Heinc eſt quod ſi quis poſt conſecrationem calicis advertat, ſe vino aquam non miſcuiſſe, non debet conſecrato calici aquam infundere, ut Rubricæ *tit. de defect. vini* præſcribunt. Unde etiam eruitur, aquæ infuſionem extra eſſentiam ſacramenti eſſe.

XIV. Ad alteram quæſtiunculæ partem breviter reſpondetur, eſſe neceſſariam neceſſitate præcepti, non divini, ſed eccleſiaſtici. Non eſſe divinum præceptum iſtud, conſtat; cum nullibi, ſive in Evangelio, ſive in Apoſtolorum epiſtolis, habeatur. Eſſe vero eccleſiaſticum, declarat Concilium Tridentinum *ſeſs.* xxii. *cap.* vii. per hæc verba. *Monet S. Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus ut aquam vino in calice offerendo miſcerent.* Quis autem fuerit iſtius præcepti primus auctor, non una eſt Theologorum ſententia. Aliqui dicunt fuiſſe Alexandrum Papam I. At ipſe *epiſt.* xiv. *cap.* iii. teſtatur, ſe hoc a Patribus accepiſſe. Communior, & probabilior ſententia eſt, hoc præceptum univerſali Eccleſiæ conſuetudine, ab exemplo Chriſti proficiſcente, invectum eſſe; illudque ſuo decre-

Digitized by Google

cto confirmaſſe Alexandrum I. Heinc diſpenſationi Eccleſiæ obnoxium eſt præceptum iſtud. Diſputant Caſuiſtæ, an in caſu neceſſitatis poſſit abſque diſpenſatione Sacerdos ſine aquæ commixtione conſecrare. Adfirmat Ledeſma apud Leandrum *quæſt.* xlıv. Sed communis & vera ſententia negat.

XV. Quæſt. VI. *Qualis, & quanta eſſe debet aqua vino immiſcenda?* Reſp. Aqua immiſcenda naturalis ſit oportet: tum quia hic eſt communis Patrum, & traditionis ſenſus: tum quia Chriſtus aquam naturalem vino immiſcuiſſe creditur: & tandem quia ex Chriſti latere aqua naturalis effluxit. Peccaret ergo quicumque aquam artificialem infunderet.

XVI. Modicam aquæ quantitatem calici infundendam, patet ex communi praxi. Antiquus Ordo Romanus hæc præſcribit. *Poſt aquæ benedictionem ponit cum cochleari tres guttas aquæ*. Eugenius IV. in decreto inſtructionis declarans materiam Euchariſtiæ eſſe panem triticeum, & vinum, *cui*, inquit, *ante conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri debet*. Congruentes rationes parvæ quantitatis aquæ immiſcendæ explicat S. Thomas *loc. cit. art.* 8. Vix peccari per defectum poteſt, bene vero per exceſſum. Ceterum hac in re ſcrupuli vitandi ſunt. Aliquæ guttæ plus minuſve infundantur, ita ut reſpectu vini modica dici aqua poſſit.

XVII. Quæſt. VII. *An aqua vino immixta convertatur in ſanguinem?* Reſp. Controverſia hæc magna contentione, ſæculo xıı. deſinente, agitata fuit. Alii contendebant in aquam mutari, quæ e latere Chriſti manavit: alii poſt conſecrationem manere in ſua natura: alii in ſanguinem mutari contendebant.

XVIII. Aquam converti in ſanguinem Chriſti per conſecrationem calicis, tenent Theologi catholici omnes; immo id ad fidem pertinere aliqui docent. Sed communis ſententia negat ad fidem pertinere: quoniam nullo Scripturæ teſtimonio id evinci poteſt, nullaque Concilii generalis definitione. Opinio tamen quæ negaret hanc aquæ in ſanguinem Chriſti converſionem, a cenſura immunis non eſſet. Converſio iſta aquæ in ſanguinem Chriſti vi conſecrationis colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* xııı. *can.* ııı. ubi definit, poſt conſecrationem ſolas remanere ſpecies panis & vini. *Manentibus dumtaxat ſpeciebus panis, & vini*. Rurſus, niſi aqua converteretur in ſanguinem, verba calicis, *Hic eſt ſanguis meus*, non eſſent abſolute vera. Addit S. Thomas *loc. cit. art.* 8. Si aqua illa maneret in ſua natura, non poſſet totum quod eſt in calice, adorari; quod tamen adorandum proponitur. Si vero in liquorem qui e latere Chriſti aperto effluxit, tranſmutaretur aqua, non ſupereſſent tantum ſpecies panis & vini, & corpus & ſanguis Chriſti, ſed liquor alius etiam adeſſet. Tandem hanc converſionem aquæ in ſanguinem confirmat communis Patrum, & Theologorum conſenſus.

XIX. Quæſt. VIII. *An aqua vino permixta prius convertatur in vinum, poſtea in ſanguinem?* Reſp. Quæſtio hæc acri contentionis ſtudio agitatur a Scholaſticis.

cis. Sed cum tota philoſophica ſit, pendeatque ex diverſis Philoſophiæ placitis, paucis eam perſtringere lubet. Neutra litigantium pars argumenta evidenter concludentia allegare valet. Si auctoritati hærendum ſit; probabilior videtur ſententia quæ aſſerit, aquam prius in vinum, poſtea in ſanguinem converti. Nam ex una parte antiqui Patres ante ſæculum XII. hanc controverſiam non diſpexere; ex altera parte a tempore quo diſputari de ea cœptum eſt, S. Thomas, & ceteri Theologi communi conſenſu ante ſæculum proxime elapſum, quo novus philoſophandi modus invectus eſt, propugnarunt, aquam primum in vinum, poſtea in ſanguinem converti. Hanc ſententiam adoptavit Catechiſmus Concilii Tridentini, qui in hac materia novorum Philoſophorum placitis prævalere profecto debet. Catechiſmus vero *Part. II. de Euchar. §. 17.* inquit: *Illud autem Sacerdotibus animadvertendum eſt, quemadmodum in ſacris myſteriis aquam vino adhibere oportet, ſic etiam modicam infundendam eſſe. Nam Eccleſiaſticorum ſententia, & iudicio aqua illa in vinum convertitur.* Confirmatur ex ritu univerſali, præſcribente paullulum aquæ vino immiſcendum eſſe. Cur hoc, niſi quia præſumitur aquam in vinum converti?

XX. Urget etiam ratio theologica. Aqua ne quidem partialis materia calicis eſt: ergo converti nequit in ſanguinem Chriſti. Si enim aqua materia eſſet calicis, immiſceri vino deberet ex Chriſti inſtitutione. Fatentur adverſarii, ex ſolo eccleſiaſtico præcepto aquam infundi vino. Atqui Eccleſia tanta non pollet auctoritate, ut valeat aut immutare ſacramentorum materias a Chriſto præfinitas; aut aliquam novam materiam a Chriſto non determinatam adiicere. Reſpondet *Cl. Turnely*, aquam ſeorſim acceptam non eſſe materiam calicis, eſſe vero mixtam vino. Pulchre, & venuſte. Aqua immixta vino remanet omnino aqua. Ergo ſi ſeparata a vino nequit eſſe calicis materia, neque vino coniuncta. An hæc immixtio aquæ cum vino naturam aquæ immutat? Minime gentium, aiunt illi. Reponunt. Fermentum non eſt panis; & tamen fermentum cum pane conſecratur. Non minus vana quam prior, reſponſio hæc eſt. Panis ex Chriſti inſtitutione materia eſt Euchariſtiæ. Panis autem communis natura ſua fermento conficitur; nihilque a pane diverſum includit. Quid, ſi pani iam confecto & cocto quid paſtæ hordeaceæ etiam, aut fermenti cocti adiiceretur? Tranſmutaretur ne in Chriſti corpus? Eſſet ne Euchariſtiæ materia, quamquam coniuncta pani? Hæc mera coniunctio efficeret ne ut materia inepta evaderet apta? Ergo idem dicendum in caſu noſtro. Aqua ſeparata a vino non eſt calicis materia. Ergo neque coniuncta, in hypotheſi quod aqua remaneat. Alterutrum ergo. Aut aqua non convertitur in ſanguinem; aut ſi tranſmutatur in ſanguinem, prius in vinum convertitur. Verum de hac quæſtiuncula parvi momenti plus quam ſatis.

XXI.

XXI. Quæſt. IX. *An una ſpecies poſſit ſine altera conſecrari in extrema neceſſitate, & accedente ſummi Pontificis diſpenſatione?* Reſp. Adfirmat Diana cum nonnullis aliis, licite id fieri poſſe, nedum valide, urgente neceſſitate. Volaterranus refert Innocentium VIII. an. 1490. diſpenſaſſe cum Norvegiis, ut in ſolo pane conſecrarent, ob vini illuc aſportandi difficultatem. Diſpenſationem hanc ut commentitiam reiiciunt Suarez, & alii communiter. Certum eſt unam ſine altera ſpeciem valide conſecrari poſſe. Diſputatur, utrum liceat aliquando, urgente neceſſitate, id præſtare. Negat S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXIV. *art.* 1. *ad* 2. & communiter graviores Theologi. Quoniam eo modo conſecrare Euchariſtiam neceſſum eſt quem Chriſtus Dominus præcepit ſervandum. Atqui Chriſtus Dominus ſimul utramque ſpeciem conſecrari iuſſit; ut Tridentinum Concilium *ſeſſ.* XXII. *cap.* 1. declarat. *Chriſtus corpus, & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, ac Apoſtolis, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba*: Hoc facite in meam commemorationem: *uti ſemper Eccleſia catholica intellexit, & credidit*. Sacramentum Euchariſtiæ inſtitutum eſt per modum convivii ſpiritualis, & ut ſacrificium: & nequit ut ſacramentum perfici, niſi ſimul ſacrificium offeratur. Sacrificium autem Euchariſtiæ nequit una ſpecie ſola immolari; cum ſit cruenti Crucis ſacrificii commemoratio. Porro in ſacrificio Crucis ſeparatus a corpore ſanguis fuit. Hæc autem ſeparatio nequit ſine calicis conſecratione repræſentari. Nullo ergo in caſu, nullaque ſuffragante diſpenſatione, una ſpecies ſine altera, ſeu panis abſque vino, vel vinum abſque pane conſecrari valet. Quæ enim divini iuris ſunt, non ſubiacent Eccleſiæ poteſtati. Poteſt ſummus Pontifex ea ſtatuere, immutare, addere quæ aut maiorem ſacramentorum venerationem, & ſplendidiorem adminiſtrationem, aut maiorem fidelium ſuſcipientium utilitatem ſpectant, iuxta temporum, & locorum diverſitatem. At nihil in iis quæ ad ſacramentorum ſubſtantiam, & naturam attinent, immutare poteſt; ut Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXI. *cap.* II. decernit.

XXII. Quod opponunt, Pontificem ſummum non diſpenſare, ſed interpretari divinam legem in aliquo neceſſitatis caſu; nullius momenti eſt. Quoniam licet ſacramentum iſtud ſummæ ſit utilitatis, non eſt tamen abſolutæ neceſſitatis. Præceptum ſumendæ Euchariſtiæ longe inferius eſt præcepto ſervandæ integritatis ſacrificii. Neque aliquod diploma pontificium, niſi fabuloſum, ſicuti eſt illud quod obtrudit Volaterranus pro Norvegiis, adduci poteſt, quo evincatur, Pontifices aliquando diſpenſaſſe in hac materia.

C A-

Digitized by Google

CAPUT V.

De verbis quæ formam ſacramenti Eucharistiæ conſtituunt.

I. AMplam diſſertandi materiam præberet propoſita quæſtio, ſi tractare pro dignitate vellem capita illa omnia quæ fuſo calamo Theologi diſpiciunt. At nec inſtituti ratio id permittit, nec neceſſitas poſtulat; cum eruditiſſimi Theologi controverſiam hanc omni ex capite non illuſtraverint modo, verum etiam difficultates omnes exhauſerint. Ex plurimis pauca eorum ſeligam, quæ opportuniora iudicavero.

II. Varia ſunt hæreticorum placita. Miſſis Manichæis, aliiſque antiquis hæreticis, ex novatoribus Martinus Bucerus in *cap.* XXVI. *Matth.* negat in perficienda Euchariſtia pronuntianda eſſe verba aliqua. Lutherus *Lib. de abroganda Miſſa privata* non modo pronuntianda eſſe verba evangelica docet; ſed tota liturgia opus eſſe contendit ad ſacra dona conſecranda. Calvinus *Lib. IV. Inſt. cap.* XVII. *§. 39.* recitanda eſſe verba evangelica adfirmat, ſed hiſtorice, & concionatorie, ſeu per modum inſtructionis ad fidem populi excitandam; ſecus per modum conſecrationis. Græcorum plures præter dominica verba ad ſacra munera conſecranda requirunt etiam orationem conſequentem, & benedictionem Sacerdotis: quam Græcorum opinionem inſtaurarunt non ita pridem Auguſtinus Touttèe *diſſ.* III. *in Oper. S.* Cyrilli, & Petrus Le Brun *Tom. III.* Inter Catholicos ipſos aliquod diſſidium eſt. Scotus, ut communiter fertur, exiſtimavit deſignata verba dominica non ſufficere, ſed præcedentia verba, *Pridie quam pateretur* &c. requiri. De verbis conſecrationis calicis non una eſt Thomiſtarum ſententia. Diſputant quoque Theologi catholici, uſus ne Chriſtus Dominus verbis fuerit, an interna occultaque benedictione in conſecratione. Catharinus, & alii defendunt, Chriſtum ſine verbis per poteſtatem excellentiæ conſecraſſe; præſcripſiſſe autem verba a Sacerdotibus adhibenda in conſecratione. Quæ verba, tametſi neceſſaria Catharinus fateatur, contendit tamen hiſtorice dumtaxat, non ſignificative proferri. Et præterea ad conſecrationem præter dominica verba preces neceſſarias aſſerit, quæ apud Latinos antecedunt, & penes Græcos conſequuntur conſecrationem. Quæ ſunt communia, & certa apud Catholicos, breviſſime exponam.

III. Quæſt. I. *Utrum Chriſtus Dominus verbis uſus ſit in Euchariſtiæ inſtitutione?* Reſp. Communior, & mihi verior ſententia eſt, Chriſtum Dominum non ſola interiori, & occulta benedictione, ſed verbis Euchariſtiam conſecraſſe. Hoc eruitur

ex *Epiſt. I. ad Cor. cap.* XI. ubi dicitur : *Hoc facite in meam commemorationem*. Id quoque docere Tridentinum Concilium *ſeſſ.* XIII. *cap.* I. videtur his verbis. *Hoc admirabile ſacramentum in ultima cœna inſtituit, cum poſt panis, vinique benedictionem, ſe ſuum corpus præbere, ac ſuum ſanguinem diſertis, ac perſpicuis verbis teſtatus eſt : quæ verba, a ſanctis Evangeliſtis commemorata, a Divo Paulo poſtea repetita ſunt*. Hæc verba licet valde probabilem reddant propoſitam ſententiam, non tamen extra omnem diſputationis aleam eamdem conſtituunt.

IV. Quæſt. II. *An Euchariſtia ſolis verbis dominicis, & non precibus quæ antea, vel poſtea recitantur, conſecretur?* Reſp. S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXVIII. *art.* I. Item in *IV. diſt.* VIII. *quæſt.* II. *art.* I. & in caput XXVI. *Matth.* diſtincte & perſpicue Euchariſtiæ formam exponit. Expendere haud vacat cavillationes quibus nonnulli invidiam creare Angelico Doctori pertentarunt. Communem ille, veramque Latinorum Theologorum ſententiam propugnat, nempe ſolis verbis dominicis eſſentialiter conſtare Euchariſtiæ formam, qua ſacramentum perficitur. Græcorum plures, preces quoque neceſſarias aſſerunt. Sed ſententia noſtra Patrum tum Latinorum, tum Græcorum teſtimoniis evincitur. Tertullianus *Lib. IV. contr. Marcion. cap.* IV. inquit : *Accepit panem, & diſtributum diſcipulis corpus illum ſuum fecit, dicendo : Hoc eſt corpus meum*. S. Ambroſius *de Myſteriis cap.* IX. ait : *Ipſe clamat Dominus Ieſus* : Hoc eſt corpus meum. *Ante benedictionem verborum cæleſtium alia ſpecies nominatur; poſt conſecrationem corpus ſignificatur*. Plura ibidem Ambroſius habet, quæ prætereo. Si plura alia Latinorum Patrum teſtimonia cupis, conſule Martenium *Tom. I. de antiq. Eccl. rit.*

V. Græci recentiores, qui noſtræ ſententiæ adverſantur, ipſorum confeſſione in Concilio Florentino facta revincuntur. Nam *ſeſſ.* XXV. de verbis dominicis, *Hoc eſt corpus meum*, hæc faſſi ſunt. *Fateri nos diximus, per hæc verba tranſubſtantiari ſacrum panem, & fieri corpus Chriſti : ſed poſtea, quemadmodum & ipſi dicitis : Iube hæc perferri per manus ſancti Angeli tui in ſublime altare tuum : ita nos quoque oramus dicentes : Ut Spiritus ſanctus deſcendat ſuper nos, & efficiat in nobis panem hunc pretioſum corpus Chriſti tui, & quod in calice iſto eſt, pretioſum ſanguinem Chriſti tui, tranſmutetque ipſa ſpiritu ſancto ſuo, ut fiant communicantibus in purgationem animæ, in remiſſionem peccatorum, & non fiant in iudicium & condemnationem noſtram*.

VI. Opponunt Græci & plurima Patrum teſtimonia, & Liturgias Iacobi, Chryſoſtomi, Baſilii, ut evincant non ſolis dominicis verbis, ſed precibus quoque Euchariſtiam perfici. Et hæc omnia fuſe referunt, ac explicant Iuvenin, Turnely, Vitaſſius, Berti, & ex inſtituto Cl. Orſi. Interpretatio communis huc recidit. Dicitur Euchariſtia precibus conſecrari & a Patribus, & in Liturgiis, quatenus ſacra myſteria non peraguntur ſine precibus: quia preces iſtæ *diſpoſitive*, inquiunt,

non

Digitized by Google

non *concomitanter* ad conſecrationem adhibentur. Negant vero precibus iſtis vim ineſſe *formaliter* conſecrandi. Hac ſola fere diſtinctione exponunt omnia quæ opponi documenta ſolent.

VII. Quæſt. III. *An hæc ſola dominica verba*, Hoc eſt corpus meum, *ſint eſſentialia conſecrationi panis eucharistici?* Reſp. Sententia adfirmans certa eſt, ut habetur in Concilio Florentino, ſeu in decreto pro inſtructione Armenorum, ubi definitur: *Forma huius ſacramenti ſunt verba Salvatoris, quibus hoc ſacramentum conficitur. Sacerdos enim, in perſona Chriſti loquens, hoc conficit ſacramentum*. Similia tradit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XIII. *cap.* III. ubi declarat exiſtere *corpus quidem Chriſti ſub ſpecie panis, & ſanguinem ſub ſpecie vini ex vi verborum*. Verba autem quæ Chriſtus protulit, hæc ſunt: *Hoc eſt corpus meum*. Porro ſi conſecratio verbis dominicis peragitur, ut oſtenſum ſupra eſt; conſequitur neceſſario, ſola verba laudata eſſe eſſentialia conſecrationi panis. Chriſtus ipſe, conſecrato pane, & calice, Apoſtolis dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*. Præcepit ergo illis ut eo modo conſecrarent quo ipſe conſecravit. Sed Chriſtus, ut oſtenſum eſt, conſecravit his verbis: *Hoc eſt corpus meum*. Ergo iiſdem verbis Apoſtoli, & Sacerdotes Euchariſtiam perficiunt.

VIII. Heinc perſpicue conſequitur, verba *Qui pridie quam pateretur* &c. non eſſe neceſſaria ad eſſentiam conſecrationis, ut Scotus exiſtimavit: quia præfata verba non ſunt dominica, ſeu Chriſtus illa non protulit; ſed ſunt Evangeliſtarum. Ergo Sacerdotes eadem verba non proferunt, ut gerunt Chriſti perſonam; cum a Chriſto prolata non fuerint.

IX. Opponit Scotus. Verba iſta, *Hoc eſt corpur meum*, ſola accepta, & ſeiuncta a verbis *Qui pridie quam pateretur*, non ſignificant corpus Chriſti, ſed corpus Sacerdotis. Sed in conſecratione, Chriſti, non Sacerdotis corpus deſignandum eſt. Ergo ad eſſentiam conſecrationis neceſſaria ſunt præfata verba, *Qui pridie* &c. Reſp. Nullius momenti eſt obiectio iſthæc. Corpus Chriſti deſignatur perſpicue ex inſtitutione Chriſti, ex intentione Sacerdotis conſecrantis, & ex modo quo Sacerdos hoc ſacramentum conficit, quaſi Chriſti perſonam gerens. Sacerdos in actione Miſſæ, cum orat, cum confitetur, cum laudes celebrat, in perſona propria hæc præſtat. Verum dum conſecrat, Chriſti perſonam agit, ac ſi ipſe Chriſtus loqueretur. Particula *enim* nexum orationis prodit, non ſubiectæ materiei tranſmutationem ſignificat.

X. Quæſt. IV. *Sola ne hæc verba*, Hic eſt calix ſanguinis mei, *vel*, hic eſt ſanguis meus, *ſunt de eſſentia conſecrationis calicis; an vero etiam alia quæ ſequuntur*, Novi & æterni teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum, *ad eſſentiam conſecrationis pertinent?* Reſp. Super hac forma diſputant vel ipſi Thomiſtæ in utramque partem. Adfirmantem

R ij ſen-

ſententiam, omnia nempe recenſita verba ad eſſentiam conſecrationis pertinere, defendunt Salmanticenſes *tract.* IV. *cap.* V. *punct.* 2. Gonettus, Labat, Aravius, Petrus Soto, & plures alii, quos citant iidem Salmanticenſes.

XI. Probabilior mihi ſententia eſt, ſola hæc verba, *Hic eſt ſanguis meus*, vel, quod eodem recidit, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, conſtituere formam eſſentialem conſecrationis calicis. Hanc defendunt celebriores Thomiſtæ, potiſſimum recentiores, his rationum momentis. Verba conſecrationis panis ſunt hæc : *Hoc eſt corpus meum* : Ergo verba conſecrationis calicis ſunt hæc alia : *Hic eſt ſanguis meus*. Idem eſſe utriuſque formæ indicium debet. Quandoquidem, inquit S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXVIII. *art.* I. natura huius ſacramenti importat eam ſolam *conſecrationem materiæ quæ in tranſubſtantiatione conſiſtit*. Sed quemadmodum per hæc verba, *Hoc eſt corpus meum*, tranſubſtantiatio panis in corpus Chriſti exprimitur; ita per hæc alia, *Hic eſt ſanguis meus*, exprimitur converſio vini in ſangninem Chriſti.

XII. Accedit quod in Græcorum liturgiis, ab Eccleſia Latina probatis, omnia præfata verba, ut *æterni*, & alia, *myſterium fidei*, non reperinntur. Si omnia hæc verba ad eſſentiam conſecrationis calicis pertinerent, nulla eſſet conſecratio Eccleſiæ Græcæ : quod nemo dixerit.

XIII. Implexa quibuſdam videtur S. Thomæ mens. Nam *III. Part. quæſt.* LXXVIII. *art.* 3. aſſerere videtur, omnia recenſita verba ad formam conſecrationis calicis pertinere. Verum ex ipſo articuli titulo, qui eſt eiuſmodi, *Utrum hæc ſit conveniens forma conſecrationis vini*, colligitur ibi non agere de *eſſentiali*, ſed de *convenienti* forma conſecrationis calicis. *Art.* I. autem iam conſtituerat, formam conſecrationis eſſentialem ſolis primis dominicis verbis conſtare. Ibi enim quærit, utrum hæc ſit forma ſacramenti : *Hic eſt calix ſanguinis mei* : adfirmatque his verbis : quia *forma huius ſacramenti importat ſolam conſecrationem materiæ, quæ in tranſubſtantiatione conſiſtit, puta cum dicitur : Hoc eſt corpus meum ; vel hic eſt calix ſanguinis mei*. Clare ergo primum S. Doctor definit, ſola verba dominica pertinere ad conſecrationem eſſentialem tum panis, tum vini. Landato vero *art.* 3. explicat convenienter omnia præfata verba, *Novi & æterni teſtamenti* &c. pertinere ad formæ integritatem: quia his verbis exprimitur paſſio Chriſti, & eiuſdem ſanguinis effuſio. Calicem ſanguinis ſui potandum inaudita clementia, & liberalitate porrigit nobis omnibus Salvator noſter : poſt explicat ſanguinem eſſe *novi teſtamenti*, ideſt æternæ hereditatis. Novum quippe teſtamentum, ſublatis figuris, æternam prodit felicitatem. Nova ſunt hæc, & cuiuſque humanæ mentis aciem prætergrediuntur : idcirco, ut ſurſum mentem erigamus noſtram, ſubdit *myſterium fidei* : quia tam inſolitum miraculum, non humana ratione, ſed fide ſola conſequi valemus. *Pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. Effectum his verbis explicat ſanguinis ſui pro nobis, & multis effundendi, nempe in remiſſionem peccatorum, anima-

rum

rumque noſtrarum ſanctificationem. Hæc, & alia plura quæ dici poſſent, perhibent, præfata verba ad integritatem & convenientiam, ſecus ad eſſentiam pertinere.

XIV. Quæſt. V. *Hiſtorice ne, an aſſertive, & ſignificative præfata conſecrationis verba pronuntiantur?* Reſp. Iam *Lib. I.* de ſacramentis in genere oſtenſum eſt adverſus novatores, verba ſacramentalia non concionis locum tenere, ut illi contendunt; ſed conſecratoria eſſe. Quoniam hæc arcana verba, divina virtute prædita, ſubiectam materiam panis, & vini in corpus & ſanguinem Chriſti convertunt. Sacerdos eadem proferens, non propriam, ſed Chriſti perſonam gerit. Falſum hoc autem eſſet, ſi hiſtorice, non *aſſertive* illa pronuntiaret. Accedit, Sacerdotem verba dirigere in panem, & vinum, quæ in manibus habet, ut illa tranſmutet in corpus Chriſti. Ergo hiſtoricum non agit narrando ea quæ Chriſtus Dominus in ſuprema cœna diſtribuit adſtantibus; ſed præfata verba *aſſertive*, & *ſignificative* pronuntiat.

XV. Quæſt. VI. *Utrum Chriſtus adhibuerit particulam* enim *in conſecratione panis?* Reſp. Layman, Granados, & alii, quos citat, & ſequitur Leander *tract.* VII. *diſp.* IX. *quæſt.* IV. contendunt, hac particula *enim* uſum fuiſſe Chriſtum in conſecratione panis. Sed hæc opinio falſa eſt, nullo nixa fundamento. Communis enim ſententia contraria eſt, quam defendit S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXVIII. *art.* 2. *ad* 5. ubi inquit: *Hæc coniunctio* enim *apponitur in hac forma, ſecundum conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ a B. Petro Apoſtolo derivata.*

XVI. Quæſt. VII. *Peccaret ne mortaliter qui hanc particulam* enim *omitteret?* Reſp. Omiſſionem illius particulæ *enim* ſolam venialem culpam continere, docent Diana, Bonacina, Caſtropalaus, Dicaſtillo, Suarez, Henriquez, & alii, quos citat & approbat Leander *quæſt.* V. aitque probabilius eſſe, non peccaturum niſi venialiter eum qui præfatam particulam omitteret; licet iuxta ipſum adhibita a Chriſto Domino fuerit particula iſta. Celebriores Theologi adfirmant, peccaturum mortaliter qui voluntarie hanc particulam omitteret: & quidem iure: nam licet particula illa in ſe & abſolute quid leve ſit, in forma tamen ſacramentali quid grave, & magni momenti eſt. Quamobrem omiſſio letalis eſſet.

XVII. Quæſt. VIII. *Qui omitteret particulam* enim *ex contemptu, peccaret ne mortaliter?* Reſp. P. Leander *tract.* VII. *diſp.* IX. *quæſt.* VI. reſpondet his verbis. „ Ego „ vero ſub diſtinctione reſpondeo. Si particula *enim* omittatur *ex contemptu for-* „ *mali*, mortale erit illud omittere: quia contemptus formaliter eſt, directe „ ſe opponere præcepto ſuperioris, quod eſt mortale. Si vero omittatur *ex con-* „ *temptu materiali*, nempe quia præceptum eſt de re levi; tunc non erit morta- „ le illud omittere. “

XVIII. Etiamne *contemptus materialis* invectus eſt? Eccur *materialis* vocitatur

contemptus iſte ? Quia res quæ præcipitur, levis eſt ? Itane vero ? At nonne venialiter certo peccat qui rem levem ſub præcepto impoſitam omittit ? Et qui illam ex contemptu negligit, peccabit dumtaxat venialiter ? Hæc doctrina falſa & laxa eſt. Neque enim contemptus ratio a levitate rei, ſed ab animo ſubiectioni ſuperioris averſo repetitur. Communis autem Theologorum ſententia eſt, contemptum, ſive formalem, ſive interpretativum, alicuius, non dico præcepti rei levis, ſed monaſticæ conſtitutionis, eſſe peccatum mortale. Quid quod quamvis particula illa *enim* in ſe levis ſit, gravis tamen eſt ut eſt formæ ſacramentalis nexus ?

XIX. Quæſt. IX. *Quid de his innumeris quæſtiunculis dicendum? Nempe an valida ſit conſecratio, ſi quis dicat. 1. Hoc eſt corpus Chriſti. 2. Hic eſt corpus meum. 3. Ecce corpus meum. 4. Hæc eſt caro mea. 5. Hic cibus eſt meum corpus. 6. Hoc ſit, fiat ut ſit corpus meum. 7. Ego conſecro hunc panem in corpus meum. 8. Ego conficio corpus meum ex pane. 9. Accipite, & comedite hoc corpus meum. 10. Hæc eſt ſubſtantia mea. 11. Hic eſt cibus meus. 12. Illud eſt corpus meum. 13. Meum eſt hoc corpus. 14. Hoc corpus eſt meum. 15. Hoc eſt corpus meun. 16. Hic eſt calix zanguinis mei ?*

XX. Has omnes quæſtiones ſigillatim & diſtincte verſant Caſuiſtæ plurimi. Eas omnes, & alias etiam collegit Leander *loc. cit.* a *quæſt.* VII. uſque ad *quæſt.* XIX. & diſtincte eas diſpicit. Et fere omnes *probabiliter* validas eſſe adfirmat: laudatque in ſui favorem Caſuiſtas plures. Ne Lectores decipiantur, ad ſingula reſpondebo ea brevitate quæ quæſitis iſtis congruit, ne faſtidium lectori ingeram ſingula diſpiciendo.

XXI. Ad 1. negative. Ad 2. negative, ſi *hic* pro adverbio ſumatur; ſecus, ſi ex errore gramatices id contingeret. Ad 3. negative: erratque Leander cum aliis ſuis, quos citat, adfirmando validam eſſe conſecrationem. Ad 4. negative: fallitur que Leander cum aliis, dum aiunt probabilius valere. Ad 5. adfirmative. Ad 6. negative. Ad 7. negative. Ad 8. negative. Ad 9. adfirmant Leſſius, & Bernal citati a Leandro. Ad 10. negative. Ad 11. negative. Ad 12. negative. Ad 13. negative. Ad 14. negative. Ad 15. adfirmative. Ad 16. adfirmative. Quoniam, licet litteræ ſub initium vocis ſoleant mutare omnino ſignificatum; ut ſi prima littera huius vocis *mater* mutetur in P. & dicas *pater*; littera tamen Z. pro S. uſurpari ſolet, & plures reipſa & in ſcripto, & in ſemone eadem utuntur. Illud advertas in his, ſimilibuſque quæſtiunculis dirimendis velim, quod dum ſenſus non variatur verborum Chriſti, valet conſecratio. At quia certa regula iſtius variationis ſenſus deſignari nequit; idcirco non poteſt certo affirmari, quando in verborum aut tranſcriptione, aut ſubſtitutione, varietur nec ne ſenſus quem præferunt dominica verba. In hac autem materia tutior pars eſt eligenda.

CON-

Digitized by Google

CONSECTARIUM.

XXII. Plures alias quæſtiunculas excitant Moraliſtæ, quas prætereo; ut vanas, & inutiles. Tremit enim manus tam auguſtiſſimum ſacramentum, & myſterium tam ineffabile ineptis quæſtionibus implicare. Illuc potius tendere oratio noſtra deberet, ut verba omnia & ſacramenti dignitatem, maieſtatemque exprimerent, arcana mirabilia reſerarent, immenſam Dei miſericordiam, liberalitatem repræſentarent, & lectorum pietatem, devotionem, ſervoremque accenderent. Diſcamus ergo, non futiliter diſputare, ſed obſequio profundo tantum ſacramentum venerari, illudque religione ſumma celebrare. Verba omnia quæ Chriſtus pronuntianda definivit, attente, devote, & perſpicue proferantur. Si ex linguæ imperfectione minus quandoque expedite omnes litteræ non enuntientur, torquere conſcientiam ſuam non debet Sacerdos. Accedat bene paratus, vigil, ſibi præſens, Deique amore ſuccenſus. Neque præceps, neque nimis ſcrupuloſus, atque meticuloſus ſit in verborum enuntiatione. Extrema negligentiæ, & moroſitatis devitet. Si qui opus Dei quodcumque negligenter peragit, maledictione percutitur; quo ſupplicio plectendi erimus, ſi omnium ſacramentorum præſtantiſſimum ignave, pigre, atque minus exacte celebraverimus? Hæc nunc pauca delibaſſe, poſt tot quæſtionum diſceptationem, ſufficiat.

CAPUT VI.

De vera, & reali Chriſti præſentia in Euchariſtia.

I. MAle conſultus forem, ſi ex inſtituto ampliſſimam hanc ſpartam exornare vellem; cum innumeri, iique eruditiſſimi Catholicorum Theologi eamdem illuſtraverint tanta eruditionis copia, tanta argumentorum, rerumque ubertate, ut ligna in ſilvam importaret qui adiicere quidquam vellet. Quoniam vero chriſtianus Theologus non agenda tantum, ſed credenda etiam habere comperta debet; in id incumbam, ut quæ diffuſo amploque ſtilo permulti Theologi ſcripſere, contracta ego oratione proponam.

II. Principio hæreticorum errores, a quibus chriſtiano Lectori cavendum eſt, paucis indicabo. Miſſis Capharnaitis, Manichæis, Marcionitis, Phantaſiaſtis, Meſſalianis, Enthuſiaſtis, qui Chriſti carnem negabant, primus quem male ſenſiſſe de Euchariſtia ferunt, fuit Ioannes Scotus Herigena, qui ſæculo IX. vitam agebat. Sæculo XI. Berengarius, Eccleſiæ Andegavenſis Archidiaconus, errores adverſus Euchariſtiam ab Herigena Scoto evulgatos adoptavit, amplificavitque.

Berengarii doctrina proſcripta fuit in Concilio Romano ann. 1050. cui præſedit Leo IX. Retractationem ſui erroris obtulit Berengarius Gregorio VII. ſed in abiuratos errores relapſus, iterum eos deteſtatus eſt in Synodo Romana ann. 1059. Nicolao II. regnante. At reverſus in Galliam rurſus in ſuos relapſus errores fuit; & iterum eoſdem deteſtatus eſt in Synodo Romana ann. 1079. Et in hac ultima errorum ſuorum retractatione conſtanter perſeveravit octo annorum intervallo, nempe uſque ad mortem, quam vere catholicus obivit anno 1088. Tres fidei formulas, a Berengario confirmatas, edidit Mabillonius *Tom. I. Analector*. Petrobuſſiani a Petro de Bruis dicti, Henriciani ab Henrico appellati, ſæculo XII. ineunte, ſacramentum Euchariſtiæ de medio penitus auferre tentarunt. His adhæſere Albigenſes, qui præcinuerunt novatoribus noſtris. Horum primus Carloſtadius Archidiaconus VVitembergenſis contra realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia librum edidit anno circiter 1524. Hoc eodem anno Huldricus Zuinglius in Helvetia Paſtor docuit, Euchariſtiam meram eſſe figuram corporis Chriſti. Sociniani non modo cum Zuinglio docent, Euchariſtiam nudum eſſe corporis Chriſti ſignum; verum etiam ſacramenti rationem ei denegant, contendentes, ritum hunc eſſe meram gratiæ iam donatæ commemorationem. Bucerus, Romanæ Eccleſiæ deſertor, Zuinglii doctrinam amplexus eſt; ſed eam multis linimentis temperare ſtuduit, ut invidiam declinaret Lutheri, qui quamquam, ut ipſe teſtatur in epiſtola ad Argentinenſes, diu laboraverit, ut hanc realem præſentiam convelleret; fateri tamen coactus fuit tantam eſſe verborum Chriſti perſpicuitatem, ut inficiari minime potuerit vere & realiter Chriſtum eſſe in Euchariſtia præſentem.

III. Calvinus Arianis, & veteratoribus omnibus fraudulentiorem, & verſipelliorem in huiuſce myſterii expoſitione ſe prodit. Modo a Zuinglii doctrina recedere videtur, & Bucero, quem ut magiſtrum colit, adhærere: modo utroſque refellit, & ad Lutheranos declinat: modo catholicæ Eccleſiæ, verſuto artificio, phraſibus utitur, & realem præſentiam propugnare ſe iactat: & tandem ſuas blaſphemias adverſus catholicum dogma, larva poſita, eructat. *Lib. IV. Inſtitut. cap. XVII.* fuſam habet de Euchariſtia orationem. Operæ pretium exiſtimo aliqua eiuſdem teſtimonia tranſcribere. §. 1. hæc promit. *Primo ſigna ſunt panis, & vinum, quæ inviſibile alimentum, quod percipimus ex carne, & ſanguine Chriſti, nobis repræſentant . . . Quoniam vero myſterium hoc arcanæ Chriſti cum piis unionis natura incomprehenſibile eſt, figuram eius & imaginem in ſignis viſibilibus exhibet ad modulum noſtrum aptiſſimis; immo, velut datis arrhis, ac teſſeris, tam certum nobis facit quam ſi oculis cerneretur: quia in craſſiſſimas quaſque mentes hæc tam familiaris ſimilitudo penetrat, non ſecus animas Chriſto paſci quam panis, & vinum corporalem vitam ſuſtentant. Iam ergo habemus, in quem finem ſpe-*

Digitized by Google

ſpectet myſtica hæc benedictio : nempe quo nobis confirmet corpus Domini ſic pro nobis ſemel eſſe immolatum , ut nunc eo veſcamur , ac veſcendo unici illius ſacrificii efficaciam in nobis ſentiamus . Deinde , ut fucum faciat , explicatis ſymbolis , teſtatur vere Chriſtum ſub iis ſymbolis contineri . Sic enim pergit §. 3. *Horum omnium adeo ſolidam habemus teſtificationem in hoc ſacramento , ut certo ſtatuendum ſit , VERE nobis exhiberi , non ſecus ac ſi Chriſtus ipſe præſens aſpectui noſtro obiiceretur , ac manibus obtrectaretur . Hoc enim verbum nec mentiri , nec illudere nobis poteſt .* Accipite , edite , bibite : hoc eſt corpus meum , quod pro vobis traditur . Hic eſt ſanguis , qui in remiſſionem peccatorum effunditur . *Quod accipere iubet , ſignificat noſtrum eſſe . . . quod edere iubet , ſignificat unam nobiſcum ſubſtantiam fieri .* Opponit ſibi errorem Zuinglii , Carloſtadii , aliorumque gregalium , qui Chriſti carnem edi , & ſanguinem potari per fidem dumtaxat effutiunt , eoſque ſic redarguit . Quid ? Numquid panis ſolo aſpectu editur ? Numquid vinum ſolo viſu bibitur ? Aut ergo mentiri Chriſtum dicentem , *Comedite , bibite* , blaſphement oportet : aut non ſola fidei cognitione , ſed vere & realiter Chriſti corpus manducari concedant neceſſum eſt. Hæc quippe ſubdit §. 5. *Sunt enim qui manducare Chriſti carnem , & ſanguinem eius bibere , uno verbo definiunt , nihil eſſe aliud quam in Chriſtum ipſum credere . Sed mihi expreſſius quiddam , ac ſublimius videtur voluiſſe Chriſtus in præclara illa concione , ubi carnis ſuæ manducationem nobis commendat : nempe VERA ſui participatione nos vivificari : quam manducandi etiam , & bibendi verbis ideo deſignavit , ne quam ab ipſo vitam percipimus , ſimplici cognitione percipi quiſpiam putaret . Quemadmodum enim non aſpectus , ſed eſus corpori alimentum ſufficit ; ita VERE ac penitus participem Chriſti animam fieri convenit . . . In hunc modum voluit Dominus panem vitæ ſe nuncupando , non tantum docere , in mortis reſurrectioniſque ſuæ fide repoſitam eſſe nobis ſalutem ; ſed VERA etiam ſui communicatione fieri ut vita ſua in nos tranſeat , ac noſtra fiat ; non ſecus ac panis , dum in alimentum ſumitur , vigorem corpori adminiſtrat .* Rurſus §. 10. hanc ſuam doctrinam clarius confirmat . *Summa ſit , non aliter animas noſtras carne & ſanguine Chriſti paſci , quam panis & vinum corporalem vitam tuentur & ſuſtinent . Neque aliter quadraret analogia ſigni , niſi alimentum ſuum animæ in Chriſto reperirent ; quod fieri non poteſt , niſi nobiſcum Chriſtus VERE in unum coaleſcat , noſque reficiat carnis ſuæ eſu , & ſanguinis potu . Etſi autem incredibile videtur in tanta locorum diſtantia penetrare ad nos Chriſti carnem , ut nobis ſit in cibum ; meminerimus , quantum ſupra ſenſus omnes noſtros emineat arcana Spiritus S. virtus , & quam ſtultum ſit eius immenſitatem modo noſtro velle metiri . Quod ergo mens noſtra non comprehendit , concipiat fides , ſpiritum vere unire quæ locis disiuncta ſunt .*

IV.

Digitized by Google

IV. Heinc manifeſto apparet, Calvinum fateri ſub ſacris ſymbolis vere carnem & ſanguinem Chriſti contineri. Stultitiæ eos arguit qui humana ratione metiri audent tam ineffabile arcanum, quod omnem ſuperat mentis noſtræ captum. Sed quæ ibidem continuo adiicit, perpende. *Et ſane rem illic ſignatam offert, & exhibet omnibus qui ad ſpirituale illud epulum accumbunt, quamquam a fidelibus ſolis cum fructu percipitur, qui tantam benignitatem vera fide, animique gratitudine ſuſcipiunt. Qua ratione dixit Apoſtolus, panem quem frangimus, communionem eſſe corporis Chriſti: calicem quem verbo & precibus in hoc conſecramus, communionem eſſe ſanguinis ipſius. Nec eſt quod obiiciat quiſpiam, figuratam eſſe locutionem, qua ſignatæ rei nomen ſigno deferatur. Fateor ſane fractionem panis ſymbolum eſſe, non rem ipſam. Verum hoc poſito, a ſymboli tamen exhibitione rem ipſam exhiberi recte colligemus. Niſi enim quis fallacem vocare Deum volet, inane ab ipſo ſymbolum proponi numquam dicere audeat. Itaque ſi per fractionem panis Dominus corporis ſui participationem vere repræſentat, minime dubium eſſe debet quin VERE præſtet, atque exhibeat . . . Quod ſi verum eſt præberi nobis ſignum viſibile ad obſignandam rei inviſibilis donationem; accepto corporis ſymbolo, non minus corpus etiam ipſum nobis dari certo confidamus. Dico igitur* (ſubdit §. 11.) *in cœnæ myſterio per ſymbola panis & vini Chriſtum vere nobis exhiberi*. Rurſus §. 16. in realis præſentiæ favorem hæc ſubiicit. *Si ita ſenſum ſuum explicarent, dum panis in myſterio porrigitur, annexam eſſe exhibitionem corporis, quia inſeparabilis eſt a ſigno ſuo veritas; non valde pugnarem.* Si inſeparabilis eſt a ſigno veritas, neceſſario conſequitur, ſub ſacris ſymbolis panis & vini vere, realiter, & ſubſtantialiter contineri carnem & ſanguinem Chriſti. Clarius adhuc realem præſentiam exponit §. 33. ubi aperte aſſerit æque indignis, ac dignis corpus Chriſti præberi. *Atque hæc eſt ſacramenti integritas, quam violare totus mundus non poteſt: carnem, & ſanguinem Chriſti non minus VERE dari indignis quam electis Dei fidelibus. Simul tamen verum eſt, non ſecus atque pluvia ſuper duram rupem decidens effluit, quia nullus in lapidem ingreſſus patet, ita impios ſua duritie repellere Dei gratiam, quominus ad ipſos penetret.* Quid Eccleſiæ catholicæ doctrinæ conformius exprimere hic Calvinus poterat? *Sumunt boni, ſumunt mali, ſorte tamen inæquali vitæ, vel interitus. Mors eſt malis, vita bonis. Vide paris ſumptionis quam ſit diſpar exitus.* Si non minus improbis quam electis Chriſti corpus præbetur, ut Calvinus fatetur; realis corporis præſentia a fide ſuſcipientium non pendet. Fides ergo ſuſcipientium efficit non ut Chriſtus ſit vere & realiter præſens ſub ſacris ſymbolis, ſed ut gratiam in ſuſcipiente producat: idque opportuno exemplo, adducto ab ipſo Calvino, pluviæ æque decidentis ſuper lapidem, & ſuper terram bonam, patet.

Digitized by Google

V. Nonnulla alia Calvini teſtimonia tranſcribere lubet ex eiuſdem *opuſc. de cœna Domini*, ubi ait: *Omnem fructum quem in cœna quærimus, in nihilum redigi, niſi in ea Chriſtus ut totius rei fundamentum & ſubſtantia nobis donatur... Cum ergo ſignum viſibile conſpicimus, quid repræſentet, & quo nobis donatum ſit, recogitandum eſt. Panis enim datur ut corporis Chriſti ſit figura, eumque iubemur comedere. Datur, inquam, a Deo, qui veritas certa, & immutabilis eſt. Quod ſi Deus nec fallere, nec mentiri poteſt; conſequens eſt ipſum omnia quæ illic ſignificat, reipſa implere ac præſtare. Neceſſe eſt igitur nos in cœna vere corpus & ſanguinem Chriſti recipere, cum utriuſque communionem nobis Dominus repræſentet. Quid enim ſibi vellet nos panem comedere, ac vinum bibere, ut ſignificent carnem ipſius cibum eſſe noſtrum, & ſanguinem potum; ſi veritate ſpirituali prætermiſſa, vinum & panem ſolummodo præberet? Nonne fruſtra, & mendaciter hoc myſterium inſtituiſſet, & quod lingua Gallica dicitur, falſis inſignibus? Itaque fatendum eſt, ſi vera ſit repræſentatio quam adhibet Deus in cœna, ſubſtantiam interiorem ſacramenti viſibilibus ſignis coniunctam eſſe. Et quemadmodum panis in manu diſtribuitur, ita corpus Chriſti, ut eius participes ſimus, nobis communicari. Hoc certe, etiamſi nihil aliud eſſet, nobis abunde ſatisfacere deberet, cum intelligimus Chriſtum nobis in cœna veram propriamque corporis, & ſanguinis ſui ſubſtantiam donare.*

VI. Quorſum hæc tam prolixa veteratoris hæreſiarchæ teſtimonia? Ut hinc colligas duo. Primum, dominica verba adeo luculenter, adeo evidenter ſignificare, carnem, & ſanguinem Chriſti ſub ſacris ſymbolis latere, ibique vere, realiter, & ſubſtantialiter exiſtere, ut vel ipſe Calvinus, omnium hæreticorum petulantiſſimus, ſimulque acutiſſimus, auſus minime fuerit ad figuratam locutionem præfata verba abſolute detorquere. Quemadmodum omnes hæretici Eccleſiæ catholicæ phraſes adhibere affectarunt; ita Calvinus talibus loquendi formulis uſus eſt, ut doctrinam catholicam illum docere exiſtimares, niſi antilogiis perpetuis ſemetipſum perimens, alibi blaſphemias ſuas pleno ore adverſus Euchariſtiam evomeret. In iis tamen quæ reſcripſi, teſtatur, metiri nos minime debere ratione mentis noſtræ iſtius ſacramenti incomprehenſibilem altitudinem: miraculum grande eſſe, quod ingenii humani aciem fugit. Quæ omnia illius ſophiſmata, quæ adverſus dogma catholicum alibi obtrudit, penitus convellunt. Secundum ex recitatis Calvini teſtimoniis colligendum eſt, quod ſyſtema cuiuſque hæretici nequit ex uno, aut altero teſtimonio formari. Hæretici omnes, omneſque ſectæ, ſimul atque receſſerunt ab indefectibili catholicæ Eccleſiæ regula, continuo pugnantia loqui, frigidum, & calidum eodem tempore efflare cœperunt; non ſecus ac Ethnicorum Philoſophi, qui plures veritates naturæ lumine cognitas ſcriptis conſignarunt; at tenebrarum caligine undique circumfuſi infinitis errori-

bus

bus eaſdem immiſcent, & quod uno loco adfirmant, alibi negant, numquam ſibi conſtantes. Lectores minus experrecti, dum aliquod iſtorum teſtimonium legunt, illorum ſe tenere mentem credunt: aliis inſultant, quod ex aliis teſtimoniis diverſa & oppoſita eoſdem docuiſſe afferant. Quare ſumma cautione legendi ſive hæretici, ſive ethnici ſunt; parumque fidendum eorum captioſis loquendi formulis. Eorum dumtaxat errores adverſus catholica dogmata efficaciter convellendi ſunt.

VII. His paucis delibatis, primum omnium præmittenda ſunt quæ Concilium Tridentinum definivit *ſeſſ.* XIII. *can.* 1. adverſus recenſitos errores. *Si quis negaverit in ſanctiſſimæ Euchariſtiæ ſacramento contineri vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguinem una cum anima, & divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti, ac proinde totum Chriſtum; ſed dixerit tantummodo eſſe in eo ut in ſigno, vel figura, aut virtute; anathema ſit.* Animadvertenda ſunt tria huiuſce canonis verba. *Vere* dicitur adverſus Zuinglianos: *realiter*, ideſt non tantum obiective, & per fidem, ut contendit Calvinus: qui quamvis in laudatis teſtimoniis vaferrimus, ac fraudulentiſſimus homo ad declinandam Lutheri, quem Tubam Spiritus ſancti appellitat, invidiam, vere carnem & ſanguinem Chriſti nobis in Euchariſtia dari adfirmet; reipſa tamen realem præſentiam in Catholicorum ſenſu delirium vocat. Additur denique *ſubſtantialiter* contra Calviniſtas, qui non ſubſtantiam, ſed virtutem tantum corporis Chriſti eſſe in Euchariſtia præſentem contendunt. Quem errorem Calvinus ipſe diverſis verborum involucris tectum; & conſuetis pigmentis oblinitum, variis in locis tradit. His præmiſſis, catholicam doctrinam ſequentibus §§. breviter, quoad argumenti natura fert, perſtringam.

§. I.

§. I.

Chriſtus Dominus Ioan. VI. *corpus ſuum in cibum, & ſanguinem ſuum in potum promiſit ſe nobis daturum vere, realiter, ac ſubſtantialiter ſub ſpeciebus panis & vini; promiſſionemque in Euchariſtiæ inſtitutione implevit. Quæ catholica veritas adverſus Sacramentarios demonſtratur.*

I. UT prima propoſitionis pars demonſtretur, caput Ioannis VI. tribuo in partes tres. In prima miraculum narratur quo multiplicati fuerunt quinque panes in deſerto. In ſecunda parte a *verſ.* 26. uſque ad 52. de fide in Chriſtum Dominum, quæ metaphorice cibus appellatur, occaſione ex panum multiplicatione accepta, agitur. AEque Catholici ac hæretici fatentur, ſermonem ibi de Euchariſtia minime haberi. In tertia autem capitis parte, nempe a *verſ.* 52. de vera & reali corporis ſui manducatione, omni metaphora ſublata, Chriſtum loqui, Catholici luculenter evincunt. Et quamvis definire id Concilium Tridentinum noluerit; tamen ex eodem *cap.* VI. teſtimonia allegat in veritatis catholicæ confirmationem. Promiſſio itaque Chriſti plana & explorata eſt. *Panis quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita. Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus.* Iudæi Capharnaitæ, his verbis auditis, in admirationem rapti, ſcandalum paſſi ſunt, ac ſi impoſſibilia Chriſtus promiſiſſet. *Litigabant ergo Iudæi ad invicem dicentes: Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum?* Quid quod diſcipuli ipſi, quamvis erga Chriſtum propenſi, cum hæc audiſſent, clamarunt: *Durus eſt hic ſermo: & quis poteſt eum audire?* Ergo æque Iudæi ac diſcipuli Chriſti promiſſionem de vera & reali manducatione intellexerunt. An ne ſcandali loco habuiſſent Chriſti verba; an ne turbati in litigia, in murmura erupiſſent, ſi ſpiritalem manducationem, ſi ſignum, figuramque corporis ſui promiſiſſe Chriſtum intellexiſſent? Quid repoſuit Chriſtus, ut illorum turbationem ſedaret, admirationem, atque litigii cauſſam tolleret? Unico verbo tranquillare illorum animos, & diſſidia omnia removere potuiſſet dicendo, ſe de myſtica, & metaphorica manducatione ſermonem habere. Hoc ſemper præſtitit clementiſſimus Magiſter, quoties ex æquivoca ſuorum verborum intelligentia turbatos, anxioſque diſcipulos ſuos animadvertit. Nam *Ioan.* III. cum dixit: *Solvite templum hoc* &c. figuratam locutionem idem Evangeliſta explanavit: *Ille autem dicebat de templo corporis ſui.* Rurſus *cap.* III. dixit Chriſtus: *Qui credit in me,* *ſu-*

flumina de ventre eius fluent aquæ vivæ : & continuo Evangeliſta exponit : *Hæc autem dixit de Spiritu , quem accepturi erant credentes in eum* . Iterum *cap.* XII. dixit Chriſtus : *Si exaltatus fuero a terra , omnia traham ad me ipſum* : & Ioannes ſubdit : *Hæc autem dicebat , ſignificans qua morte eſſet moriturus* . Præterea & parabolam zizaniorum , & alios tropicos ſermones , quos hæſitantibus diſcipulis, & Nicodemo Chriſtus interpretatus eſt . Verum hanc ſuam de corporis ſui vera & reali manducatione promiſſionem , non modo interpretatione aliqua non delinivit, ut turbatos diſcipulorum animos ſedaret ; ſed contra fortius ſermonem ſuum confirmavit, & veluti incredulitatem eorum redarguens , mortem minatus eſt , niſi promiſſum cibum potumque ſumpſerint . *Amen amen dico vobis , niſi manducaveritis carnem Filii hominis , & biberitis eius ſanguinem , non habebitis vitam in vobis* . Tantam admirationem & offendiculum ſermo iſte in diſcipulorum aliquibus excitavit , ut ab eo diſceſſerint . *Ex hoc multi diſcipulorum eius abierunt retro* : quos non ſolum non revocavit , ſed alios alloquens interrogavit : *Numquid & vos vultis abire ?* Unico verbo potuiſſet Chriſtus & Capharnaitas Iudæos errori ſubducere , & imbecillos anxioſque diſcipulos illuminare, ſi figuratus & tropicus fuiſſet illius ſermo, ut contendunt Sacramentarii, & Calviniſtæ . Hoc Chriſtus , tametſi ad clementiam , ad pietatem , ad miſericordiam comparatus, non egit ; ſed e contrario diſcipulis litteralem & obviam ſermonis ſui intelligentiam roboravit, confirmavitque toto evangelico contextu. Alterutrum ergo : aut Calviniſtæ Chriſtum nimiæ & ſeveritatis, & inhumanitatis accuſent neceſſum eſt ; aut fateantur oportet, in litterali ſenſu Chriſti verba intelligenda eſſe . Quid ? Magiſter divinus commotos agitatoſque diſcipulos videt ob falſam , ut Calviniſtæ contendunt, ſuorum verborum intelligentiam : & eos non dedocet veritatis Magiſter ? Et eos non illuminat , eorumque tenebras non diſpellit qui eſt lux mundi ? Soli obcæcati Calviniſtæ de clementiſſimo Chriſto tam inauditum paradoxon comminiſci valent . Ergo in ſenſu obvio & litterali intelligendus eſt Chriſti ſermo. *Caro mea vere eſt cibus , & ſanguis meus vere eſt potus* .

II. Confirmat obviam & litteralem interpretationem Evangeliſtæ Ioannis textus, Conciliorum , & Patrum traditio. Concilium Epheſinum in approbatione epiſtolæ S. Cyrilli ad Neſtorium hoc in ſenſu verba Chriſti relata ab Evangeliſta Ioanne interpretatur . *Confitemur incruentum in Eccleſia Sacrificium nos celebrare , utpote participes ſacræ carnis , & pretioſi ſanguinis Chriſti effecti . . . . Quamvis enim dicat Ioan.* VI. Niſi manducaveritis carnem , & biberitis *&c. neutiquam communem carnem , hoc eſt hominis noſtræ conditionis carnem eſſe exiſtimare debemus , ſed vere illius propriam qui noſtri cauſa Filius hominis factus, & appellatus eſt* . Ergo univerſalis Eccleſiæ, in oecumenico Concilio congregatæ, doctrina Chriſtus *Ioan.* VI. nobis ſuam veram carnem in Euchariſtia promittit . Concilio Ephe-

Digitized by Google

Epheſino ſuccinit Concilium Nicænum II. anno 787. *act.* VI. his verbis. *Nullus aliquando incruentum Sacrificium imaginem corporis Chriſti dixit . . . Sed audiunt evangelice dicentem eum: Niſi manducaveritis carnem Filii hominis.*

III. Eodem in ſenſu SS. Eccleſiæ Patres textum *Ioan.* VI. interpretati ſunt. S. Cyrillus Alexandrinus in hæc Ioannis verba, *Qui manducat meam carnem* &c. hæc ſcribit. *Quemadmodum ſi quis ceram ceræ coniunxerit, utique alteram in altera eſſe videbit; eodem quoque (opinor) modo, qui Salvatoris noſtri carnem ſuſcipit, & bibit pretioſum eius ſanguinem; ut ipſe ait, unum quiddam cum eo reperitur, commixtus quodammodo, & immixtus ei per illam participationem; ita ut in Chriſto quidem ille reperiatur, & viciſſim Chriſtus in ipſo.* S. Hilarius *Lib. VIII. de Trinit.* adverſ. Arianos evincit Filium Dei eſſe in Patre ſecundum naturam & ſubſtantiam, quemadmodum in nobis per Euchariſtiam vere & ſubſtantialiter exiſtit, inquiens. *Si vere carnem corporis noſtri Chriſtus aſſumpſit, noſque vere ſub myſterio carnem corporis eius ſumimus . . . per hoc unum erimus: quia Pater in eo eſt, & ille in nobis . . . Ipſe enim ait:* Caro mea vere eſt cibus *&c. De veritate carnis, & ſanguinis non eſt relictus ambigendi locus . . . Et hæc accepta, atque hauſta id efficiunt, ut nos in Chriſto, & Chriſtus in nobis ſit. Hæc igitur idcirco commemorata ſunt, quia voluntatis tantum inter Patrem & Filium unitatem hæretici mentientes, unitatis noſtræ ad Deum utebantur exemplo, tamquam nobis ad Filium, & per Filium ad Patrem obſequio tantum, ac voluntate unitis, nulla per ſacramentum carnis & ſanguinis naturalis communionis proprietas indulgeretur: cum & per honorem nobis datum Dei Filii, & per manentem in nobis carnaliter Filium, & in nobis corporaliter & inſeparabiliter unitis myſterium veræ ac naturalis unitatis ſit prædicandum* &c.

IV. Adeo luculenta eſt hæc Hilarii argumentario, & robuſta, ut omnes Sacramentariorum, Calvini, Claudii, Aubertini, aliorumque novatorum cavillationes penitus labefactet, effugiaque præcludat omnia. Aut cauſſam Arii egiſſe S. Hilarium, aut cauſſam Calviniſtarum profligaſſe, fateantur novatores neceſſum eſt. S. Hilarius evincere contendit, Chriſtum eſſe conſubſtantialem Patri, in eòque exiſtere, quemadmodum per Euchariſtiam exiſtit in nobis. Ergo pro certo habet, media Euchariſtia in nobis exiſtere per identitatem ſubſtantiæ. Quid ad hæc novatores acuti? An reponent, Hilarium dumtaxat velle, Chriſtum in nobis exiſtere media Euchariſtia per fidem, per participationem alicuius virtutis, & proprietatis ab illo in nos derivatæ? Aiunt? Ergo Hilarius Arii cauſſam egit, nempe Filium eſſe in Patre per quamdam figuram, ſimilitudinem, & perfectionum copiam ab eo in illum derivatam. Arianum ergo Hilarium efficiunt. Negant? Ergo cauſſam Calviniſtarum in nihilum redegit Hilarius. Nulla hic ad effugium latebra. Sed iterum Hilarium audiamus, qui ſuam argumentationem hac conclu-

cluſione ibidem confirmat. *Si ergo nos naturaliter ſecundum carnem per eum vivimus, ideſt naturam carnis ſuæ adepti; quomodo non naturaliter ſecundum ſpiritum in ſe Patrem habeat, cum vivat per Patrem?* Cavillari, rixari, vitilitigare novatores poſſunt, fideles fieri realiter unum per baptiſmum; ſeu per gratiam, per fidem, per virtutem eamdem in omnes effuſam, omnibuſque communem. At hæc omnia ineptiſſima commenta ſunt. Nam S. Hilarius contra Arianos evincit, fideles fieri realiter unum cum Chriſto, & invicem *carnaliter*, *corporaliter*, ſeu per identitatem ſubſtantialem carnis & ſanguinis; ut heinc inferat, Filium eſſe conſubſtantialem Patri. Si Hilarius evincere dumtaxat intendiſſet, fideles fieri unum per virtutis & gratiæ participationem, ut novatores effutiunt, cauſſam Arianorum, ut dixi, oraſſet. Ergo recurrit dilemma factum. Aut novatores Arianum Hilarium conſtituant neceſſum eſt; aut Sacramentariorum, & Calviniſtarum cauſſam illum ab imis diruiſſe fateantur oportet. Doctrinam Hilarii confirmant Patres omnes. S. Irenæus *Lib. IV. cap.* XXXIV. Origenes *homil.* XVI. *in Numer.* S. Cyprianus *Lib. de orat. dominic.* S. Ambroſius *de iis qui myſteriis initiantur cap.* VIII. S. Auguſtinus in *cap.* VI. *Ioan.* S. Chryſoſtomus in *eumdem loc. Ioan.* S. Leo *ſerm.* VI. *de ieiunio.*

V. Altera propoſitionis pars oſtenditur, nempe Chriſtum promiſſionem ſuam Euchariſtiæ inſtitutione impleviſſe. Verba inſtitutionis habentur *Matth.* XXVI. *Marc* XIV. *Luc.* XXII. & *I. ad Corinth.* XI. *Hoc eſt corpus meum. Hic eſt ſanguis meus.* Oratio hæc vera, enuntiativa, & operatrix eſt. Vera autem non eſſet, ſi in propria ſubſtantia panis permanſiſſet. Cedo: ſi Chriſtus in Cana Galilææ aquæ hydriam manu tenens dixiſſet, *Hoc eſt vinum*, aqua in vinum minime converſa, an non fuiſſet mentitus? An non illuſiſſet convivis? Ergo ſimiliter mentitus Chriſtus fuiſſet dicendo, *Hoc eſt corpus meum*, ſi corpus illud ſubſtantia panis, & non caro Chriſti fuiſſet. Mendacem ergo Calviniſtæ Chriſtum efficiunt, quemadmodum Hilarium Arianum, dum præfata verba per *metonymiam* interpretantur, quaſi hunc reddant ſenſum: *Hic panis eſt ſignum corporis mei.* Chriſtus & promittens Euchariſtiam, & eam inſtituens magiſtri, & teſtatoris perſonam geſſit. Magiſtri eſt diſcipulos perſpicue & clare imbuere. Supra oſtenſum eſt, diſcipulos, ſuper intelligentia promiſſionis factæ ambigentes, & ſcandalum patientes, clamaſſe: *Durus eſt hic ſermo.* Nunc ut teſtator promiſſionem implet, & eadem oratione quæ veram & ſubſtantialem corporis ſui traditionem ſignificat, utitur. Teſtatoris verba obvia, clara, & aperta eſſe debent, ne inter heredes contentiones, & lites oriantur. Diſcipuli, qui audientes promiſſionem turbati fuerant, nunc inſtitutionem promiſſioni omnino conformem auſcultantes, nullo modo hæſitarunt, non murmurarunt. In ſenſu ergo obvio & naturali præfata verba intellexerunt, memores ſermonis quem Chriſtus in promiſſione habuit. Si Apoſtoli dubitaſſent, præfata ver-

Digitized by Google

verba tropice, & per metonymiam fuiſſe prolata; an germanum ſenſum explicari a Chriſto non poſtulaſſent?

VI. Præterea ediſſerant nobis acuti rabulæ, quænam ex his vocibus, *Hoc eſt corpus meum*, tropo afficiatur? An non tam lucnlenta ſunt hæc verba quam ſequentia: *Verbum caro factum eſt: Deus erat Verbum: Chriſtus eſt Filius Dei?* Ergo non minus blaſphemi ſunt Sacramentarii, & Calviniſtæ, detorquentes ad myſticam & figuratam locutionem laudata verba ſacramentalia, quam fuerunt Ebionitæ, & Ariani, poſtrema verba evangelica ad improprios ſenſus inflectentes. Cum ergo nulla ſit vox tropo affecta; unde colligunt Calviniani ad ſenſum myſticum transferenda eſſe præfata verba? Num ex iis quæ aut antecedunt, aut ſequuntur? Num ex Evangeliſtarum diſcrepantia? Oſtendant, ſi valent, vel unicum diſſonantiæ verbulum. Nos contra mirabilem harmoniam demonſtramus, nulli cavillationi obnoxiam. Nam ſi ad caput VI. Ioannis regrediamur, *vere*, & non *tropice*, in cibum carnem Chriſti; *vere*, & non *tropice*, Chriſti ſanguinem in potum nobis dari ibi aſſeritur. An omiſiſſent Evangeliſtæ omnes rem omnium graviſſimam, & ſcitu quammaxime neceſſariam exponere, ſi aliquis in ea tranſlatus ſenſus contentus eſſet? Nonne id præſtiterunt in rebus minoris momenti, occaſione data? Matthæus Ioannem Baptiſtam vocat Eliam: & Lucas talem fuiſſe ſpiritu & virtute exponit. Chriſtus *Matth.* XVI. *verſ.6.* dicit: *Cavete a fermento Phariſæorum, & Sadducæorum*: & *verſ.* 12. declarat cavendum eſſe a *doctrina Phariſæorum, & Sadducæorum*. Ioſeph abſolute Pater Chriſti non ſemel dicitur: & Lucas adiicit, *ut putabatur*. Alia exempla ſupra adducta ſunt. Quæ cum ita ſe habeant, quis mentis compos obtrudere auſus fuerit, clementiſſimum Salvatorem in ultimo ſuo teſtamento, in quo extrema amoris, ſinceritatis, & amicitiæ pignora, ſplendidiora tenerioris affectus, & benevolentiæ argumenta diſcipulis exhibuit, implexe & obſcure locutum, eiſque translationibus, & figuris uſum fuiſſe quæ ad diſſidia & lites provocare heredes potuiſſent? Quare liceat hanc argumentationem verbis S. Hilarii *Lib. VIII. de Trinit.* adverſus Arianos, qui Verbum divinum conſubſtantiale Patri negabant, quemadmodum Calviniani realem præſentiam in Euchariſtia inficiantur, confirmare. *Qui verbum eſt, & qui veritas, eſt loqui vera neſcivit? Et qui ſapientia eſt, in ſtultiloquio erravit? Et qui virtus eſt, in ea fuit infirmitate, ne poſſet eloqui quæ vellet intelligi?* Quid quod ipſe Chriſtus parabolas frequenter immiſcens ſermonibus ſuis, diſcipulis teſtatus eſt Ioan. XVI. *Venit hora cum iam non in proverbiis loquar vobis?*

VII. Lubet ad incitas Calvinianos redigere dilemmate quo illos exagitat P. Vincentius Contenſonius, qui hanc controverſiam, ſi quis alius, docte eruditeque verſat *Lib. XI. part.* II. *diſſ.* I. Aut Chriſtus Dominus, qui naſcens ſocium, moriens pretium, regnans præmium ſe nobis tradidit, non potuit conveſcens in cœna vere & realiter ſe

nobis exhibere in cibum; aut, ſi potuit; noluit. Si primum: negant Calviniani omnipotentiam, qua Deus ex nihilo creavit Orbem, qua aquam in vinum convertit, qua miracula patravit adeo ſtupenda, quæ omnem ſuperant rationem; vel ſaltem illam coercent, reſtringunt, & metas quas prætergredi nequeat, eidem præfigunt: quod manifeſta dementia eſt, ut ipſius Calvini verbis infra demonſtrabo. Si concedunt, hoc infinitum amoris pignus potuiſſe quidem Chriſtum nobis donare; at id præſtare noluiſſe: rurſus ab illis percontamur: unde colligunt, noluiſſe Chriſtum hoc immenſum corporis ſui donum nobis exhibere? Quibus argumentis id evincunt? Nos contra illos urgemus. Si reipſa Chriſtus voluiſſet corpus ſuum ſacratiſſimum præbere, verba ne luculentiora aut clariora iis quibus uſus eſt, adhibere potuiſſet, ut voluntatem ſuam, qua donum nobis exhibuit, exprimeret? Anne enucleatius Trinitatem adverſus Arianos, incarnationem contra Marcionem, Neſtorium, Eutychetem, alioſque ſectarios expreſſit, quam realem præſentiam adverſus Calviniſtarum blaſphema deliria? Quid clarius dicere adverſus primos potuit: *Ego, & Pater unum ſumus: Verbum caro factum eſt?* Quid luculentius contra iſtos: *Hoc eſt corpus meum: hic eſt ſanguis meus: caro mea vere eſt cibus: ſanguis meus vere eſt potus?* Dicant Calviniani, deerant ne Arianis, Neſtorianiſque Scripturarum teſtimonia, quibus & ſibi, & aliis fucum facerent, ut incarnationis impoſſibilitatem ſuadere conarentur? In medium prodeant Calviniani omnes, unumque textum proferant æque in ſpeciem ſuis arbitrariis commentis faventem ac iſtum quem Ariani obtrudebant: *Rogo Pater, ut unum ſint, ſicut & nos unum ſumus:* unde inferebant, Patrem inter & Filium talem voluntatum conſenſionem eſſe, qualem diſcipulos inter ſe habere Chriſtus Patrem rogavit. Inclamabant: *Pater maior me eſt.* Opponant, ſi poſſunt ſpecioſum aliquem textum illi ſimilem quem inculcabant incarnationis hoſtes. *In ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo.* Exerant Calviniani omnes acuminis vires, & eruditionis ſacræ arcana referent, ut adverſus Arianos, Neſtorianos, Eutychianos evincant, divina teſtimonia quibus oſtendimus Trinitatem, incarnationem, in ſenſu obvio, & ſecundum verborum proprietatem accipienda, ſemel admiſſa hypotheſi quod divina verba, quæ iuxta obvium ſenſum ſignificant veram, realem, & ſubſtantialem præſentiam corporis Chriſti in Euchariſtia, ad ſenſum myſticum, figuratumque inflecti valeant. Aliquam ne diſparitatem, exceptionemque adverſus recenſitos hæreticos opponere Calviniani valent?

VIII. Præcipua quæ obtrudere Calviniſtæ, & Sacramentarii ſolent contra primam partem, paucis perſtringo. Cavillantur 1. De ea manducatione loquitur Chriſtus *Ioan. VI. a verſ.* 52. de qua verſibus præviis locutus eſt. Ibi de ſpirituali: ergo & in ſequenti ſermone. Reſp. Cavillatio hæc iam ſub initium convulſa fuit, dum illud caput delineavi in partes tres. Sola capitis lectio nugacem eſſe oppoſitionem evincit.

IX.

IX. Opponunt 2. Chriſtus *cit. cap.* inquit : *Qui manducat* &c. *in me manet, & ego in illo*. Manſio hæc ſpiritualis, non corporalis eſt : ergo & manducatio. Reſp. Manet Chriſtus in ſuſcipiente & corporaliter, & ſpiritualiter. Ergo oppoſitio vana eſt.

X. Opponunt 3. Chriſtus Capharnaitis opponentibus : *Quomodo poteſt nobis carnem ſuam dare ad manducandum?* repoſuit : *Spiritus eſt qui vivificat ; caro non prodeſt quidquam*. Iure Capharnaitis ſuppetias quærunt Calviniani; cum non ſint illis minus carnales, & in hac controverſia craſſiores. Sed obiectiunculam iam ab Auguſtino *tract.* XXVII. in hunc locum convulſam legimus. *O Domine, Magiſter bone, quomodo caro non prodeſt quidquam? cum tu dixeris : Niſi quis manducaverit carnem meam, non habebit vitam æternam &c.* Caro non prodeſt quidquam, *quomodo illi intellexerunt* (& intelligunt Capharnao-Calviniſtæ.) *Quippe ſic intellexerunt, quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur, non quomodo ſpiritu vegetatur. Proinde ſic dictum eſt*, Caro non prodeſt quidquam, *quomodo dictum eſt*, Scientia inflat. *Iam ergo debemus odiſſe ſcientiam? Abſit. Et quid eſt*, Scientia inflat? *Sola ſine caritate : ideo adiunxit*, Caritas ædificat. *Adde ergo ſcientiæ caritatem, & utilis erit ſcientia, non per ſe, ſed per caritatem. Sic etiam nunc* caro non prodeſt quidquam, *ſed ſola caro : accedat ſpiritus ad carnem, & prodeſt plurimum. Nam ſi caro nihil prodeſſet, Verbum caro non fieret*. Calvinianis inflatis, tumentibus, æſtuantibus adverſus univerſam Eccleſiam, unde apoſtatarunt, caro Chriſti nihil prodeſt : quia caritate vacuis lux veritatis non ſplendet, utpote velo cæcitatis, & obſtinationis obductis.

XI. Opponunt 4. contra ſecundam partem. Quod Chriſtus dedit diſcipulis, fregit. Quod fregit, panis erat. Ergo non erat corpus Chriſti. Reſp. Ex obiectione conſequitur, Chriſtum nonniſi communem panem tradidiſſe diſcipulis, quod nec Calviniani concedunt. Fregit ſpecies, ſeu ſymbola, ſub quibus corpus eius continebatur. *Nulla rei ſit ſciſſura : ſigni tantum ſit fractura ; qua nec ſtatus, nec ſtatura ſignati minuitur*.

XII. Opponunt 5. Eo modo accipi debent hæc verba, *Hoc eſt corpus meum*, quo accipiuntur ſequentia, *Quod pro vobis datur*, ſeu, ut in textu Græco legitur, *quod pro vobis frangitur*. Hæc autem nonniſi figurate accipi valent. Ergo & prima. Reſp. Hoc eſt purum putumque ſophiſma. Non frangitur niſi metaphorice : ergo non eſt corpus niſi metaphorice? Fallaciam hanc *accidentis* Dialectici vocant, ſicuti dum inquiunt : Homo iratus eſt leo : non eſt leo, niſi metaphorice : Ergo non eſt homo, niſi metaphorice. Argutationes iſtæ Sophiſtis, non Theologis congruunt, & præſertim in arcana re tractanda.

XIII. Inſiſtunt. In hac propoſitione, *Hoc eſt corpus meum*, pronomen *hoc* panem, quem Chriſtus tenebat, demonſtrat. Sed panis nequit dici Chriſti corpus,

Digitized by Google

niſi per figuram. Vel enim pronomen *hoc* nihil demonſtrat, vel panem demonſtrat. Nihil pronomen *hoc* demonſtrare, dici non poteſt. Neque affirmari valet, eo pronomine demonſtrari panis ſpecies: quia iſtæ non ſunt corpus Chriſti. Quid ergo demonſtrat? Corpus Chriſti? Affirmari nequit. Quoniam pronuntiato hoc pronomine, nondum eſt corpus Chriſti. Propoſitio quippe iſta, *Hoc eſt corpus meum*, ſpeculativa non eſt, ſed practica, quæ id efficit quod ſignificat. Sed pronuntiatio ſolius pronominis non efficit Chriſti corpus. Ergo pronomen *hoc* ſignificare nequit corpus Chriſti. Reliquum ergo eſt ut panem ſignificet.

XIV. Mirum eſt has dialecticas tricas in ſcenam reduci a Calvinianis Sophiſtis; quas Theologi ſcholaſtici a pluribus iam ſæculis & ſeverius diſpexerunt, & penitus profligarunt. Si Moyſes virgam in ſerpentem convertens dixiſſet: *Hic eſt ſerpens*. Si Deus uxorem Loth in ſtatuam ſalis, & Chriſtus aquam in vinum immutans dixiſſent: *Hic eſt ſal*: *hoc eſt vinum*. Quid pronomen *hoc* in his propoſitionibus perhibuiſſet? Quid reponunt rabulæ acuti? S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXVIII. integro *art.* 5. vim iſtius pronominis *hoc* in forma euchariſtica diſcutit: nihilque opponunt novi Sophiſtæ quod non fuerit ab ipſo & enucleatum, & profligatum. Innumeras difficultates, & ſubtiles argutationes, quæ congeri ſolent, prætereo, & paucis dico, ineptiſſimos eſſe cavillatores tum Sacramentarios, tum Calvinianos, dum pronomen *hoc* in primo propoſitionis inſtanti pronuntiatum obtrudunt. Pronomen enim avulſum, & ſeparatum a propoſitione ſua nihil determinate ſignificat. Pronomen autem in hac propoſitione pronuntiata, & completa determinate corpus Chriſti ſub ſacris ſymbolis contentum demonſtrat. Quoniam omnia præfata verba ſimul accepta id efficiunt quod ſignificant. Si unum ab alio avellas, tum ſignificatio, tum efficientia deſtruitur. Tota ergo & completa oratio ſpectari debet: & in hac completa propoſitione pronomen *hoc* corpus Chriſti, ut dixi, demonſtrat. Hac ſimplici & naturali interpretatione evaneſcunt omnes dialecticæ tricæ, & innumera ſophiſmata quæ multiplicari ſuper hoc pronomine ſolent. Si plura tamen cupis, conſule S. Thomam *loc. cit.* ubi omnia ſubtiliter æque ac ſolide diſcutit, exponitque.

XV. Opponunt 6. In hac propoſitione, *Hoc eſt corpus meum*, verbum *eſt* uſurpatur in Scriptura ſancta pro *ſignificat*; ut pluribus eiuſdem Scripturæ teſtimoniis conſtat tum ex veteri, tum ex novo teſtamento. Nam *Gen.* XVII. circumciſio vocatur fœdus, ideſt *ſignum fœderis*: & *cap.* XLI. dicitur: *Septem ſpicæ plenæ ſeptem ubertatis anni ſunt*, ideſt *ſignificant*. Item Matth. XIII. *Ager autem eſt mundus*. Rurſus Ioan. X. *Ego ſum oſtium*: & cap. XV. *Ego ſum vitis vera*. Et tandem I. Cor. X. *Petra autem erat Chriſtus*, ideſt *ſignificabat* Chriſtum. Reſp. Hæc ipſa ſophiſmata quæ Sacramentarii, & Calviniani fuſo calamo opponunt, deſperatam evincunt illorum cauſſam. Quæ enim ineptior argutandi forma? Verbum *eſt* in qui-

quibuſdam Scripturæ divinæ teſtimoniis loco verbi *ſignificat* uſurpatur. Ergo etiam in hac propoſitione, *Hoc eſt corpus meum?* Si argutatio valeret; legitime inſerre Ariani, & Sociniani poſſent: in hac propoſitione, *Verbum caro factum eſt*, hoc verbum *eſt* idem valet ac *ſignificat*: quia ſic uſurpatur in pluribus Scripturæ locis. In omnibus quæ opponuntur teſtimoniis, ex ſubiecta materia, ex adiectis circumſtantiis, ex verbis ipſis quæ antecedunt, & ſubſequuntur, germanus ſenſus verbi *eſt* obvius apparet. *Gen.* XVII. circumciſio vocatur *fœdus*, quia reipſa ibidem *verſ.* 10. aſſeritur: *ut ſit ſignum fœderis inter me & vos*. Similiter *cap.* XLI. manifeſte patet Ioſeph verbum *ſunt* accepiſſe pro ſignificant. Nam Pharao interrogabat quid ſuum ſomnium portenderet, quid ſignificaret: & iuxta interrogationem factam Ioſeph reſpondit, ſeptem boves pulchras, & ſeptem ſpicas plenas ſeptem ubertatis annos *eſſe*, ideſt ſignificare. *Matth.* XIII. parabola proponitur. Parabola autem natura ſua figurata eſt. Parabolam ne Chriſtus propoſuit, cum Eucharistiam inſtituit? Quis animo non concipit, figuratam eſſe Chriſti locutionem, cum dicit Ioan. X. & XV. *Ego ſum oſtium: Ego ſum vitis?* In his, & ſimilibus propoſitionibus metaphora aperta eſt, eamque ibidem Chriſtus explicat. Verba Apoſtoli & ſine, & cum figura intelligi poſſunt. Si de ſpiritali petra ſermo ſit, verbum *eſt* figuram nullam continet; ſi petra materialis intelligatur, ſenſu myſtico Chriſtum petram ſpiritualem repræſentat: & tunc verbum *eſt* figuram prodit, ſed obviam, & cuique manifeſtam ex circumſtantiis ſacri textus. Apoſtolus enim ibi Corinthios inſtruit, quomodo Iſraelitis *omnia in figura contingebant*. Iam illis baptiſma Chriſti figuris maris, & nubis in veteri teſtamento adumbratum oſtenderat: manna, & aquam e petra manantem repræſentaverat; immo petram ipſam, unde aquæ ſcaturierant, ſpiritalem manifeſtaverat. Ergo ex ſermonis ſerie plane intelligitur, petram eſſe ſignum, & figuram Chriſti, quin opus fuerit ut id Apoſtolus explicaret.

XVI. Plura alia obtrudunt Sacramentarii, & Calviniani, quæ obvia ſunt, & penitus convulſa a Theologis noſtris, a Ven. Bellarmino, a Perronio, a Contenſonio, a Natali Alexandro, a Turnely, & ab aliis permultis. Idcirco eadem prætereo, cum inſtituti mei ratio eo tantum pertineat, ut lectori meo præcipua dumtaxat dogmatum noſtrorum capita exponam, eumque doctrinam catholicam doceam, miſſis innumeris novatorum tricis & cavillationibus, quæ cauſſam implicant, & obſcurant. Illorum argutationes omnes lubet ipſius Calvini verbis, quæ luculentiſſima dominica verba ex eiuſdem ſacrilego ore extorſerunt, convellere. Inquit ergo hæreſiarcha iſte Lib. IV. Inſtitut. cap. XVII. §. 10. *Meminerimus quantum ſupra ſenſus omnes noſtros emineat arcana Spiritus ſancti virtus, & quam ſtultum ſit eius immenſitatem modo noſtro velle metiri. Quod ergo mens no-*

ſtra non comprehendit, concipiat fides. Et denuo §. 32. ſubdit: *Porro de modo ſi quis me interroget, fateri non pudebit, ſublimius eſſe arcanum quam ut vel ingenio meo comprehendi, vel enarrari verbis queat: atque, ut apertius dicam, experior magis quam intelligam. Itaque veritatem Dei, in qua acquieſcere tuto licet, hic ſine controverſia amplector. Pronuntiat ille, carnem ſuam eſſe animæ meæ cibum, ſanguinem eſſe potum. Talibus alimentis animam illi meam paſcendam offero in ſacra ſua cœna. Iubet me ſub ſymbolis panis & vini corpus & ſanguinem ſuum ſumere, manducare, ac bibere. Nihil dubito, quin & ipſe VERE porrigat, & ego recipiam*. Non igitur ſola ſacra ſymbola panis & vini, ſed carnem & ſanguinem Chriſti ſub ſacris ſymbolis contenta ſumis, manducas, & bibis. Modum vero ineffabilem quo corpus, & ſanguis Chriſti ſub ſacris ſymbolis continentur, te ignorare ſine pudore iure fateris. Nihil opportunius in veritatis catholicæ confirmationem pronuntiare ille poterat, niſi poſtea manifeſtis blaſphemiis, quæ ſe non intelligere fatetur, impetere audaciſſime auſus fuiſſet. Ut a Lutheranis gratiam iniret, & Sacramentarios non contriſtaret, mediam tenere ſtuduit viam. Sed cum non poſſet eoſdem ad concordiam revocare, omnes errabundos, & criminoſos declaravit. Ad perpetuum novatorum pudorem, confuſionemque, intereſt referre diſſidia quibus Lutherani, Sacramentarii, & Calviniani ſemetipſos diſcerpunt, quod proprio ingenio metiri, ſuiſque argutationibus exponere tantum arcanum audeant. Verba ſola tranſcribo quæ Calvinus habet ſub finem *opuſculi de cœna Domini*: inquit enim: *Suborti ſunt Zuinglius, & OEcolampadius, qui . . . quam præſentiam Chriſti in cœna credere debeamus . . . dicere omittebant. Adeo ut Lutherus eos nihil præter ſigna nuda, & ſpiritualis ſubſtantiæ vacua relinquere velle exiſtimaret. Ideo cœpit palam obſiſtere; ita ut pro hæreticis habendos denuntiaret. Ex quo ſemel efferbuit contentio, ſic temporis progreſſu adaucta, & inflammata eſt, ut acerbius æquo exagitata ſit per annos plus minus quindecim, quibus interim, neutri alteros æquo animo & placido audire ſuſtinebant. Nam etſi ſemel contulerunt inter ſe, tanta tamen animorum alienatio erat, ut re infecta diſceſſerint. Cum etiam ad concordiam aliquam accedere debuiſſent, magis ac magis regreſſi ſunt, nihil magis ſpectantes quam ut opinionem ſuam tuerentur, & contrariam refutarent. Habemus itaque, qua re impegerit Lutherus, in quam etiam OEcolampadius, & Zuinglius; Lutheri partes erant ab initio admonere, non eſſe propoſiti ſui præſentiam localem talem ſtatuere, qualem Papiſtæ ſomniant . . . . Denique ex quo mota eſt contentio, ipſe modum exceſſit tum in declaranda opinione ſua, tum in aliis nimia acerbitate vituperandis. Cum enim ita e debuiſſet explicare, ut ſententia eius recipi poſſet; pro ſolita vehementia ſua, ut contraria aſſerentes impugnaret, hyperbolicis loquendi formis utebatur &c. Alii etiam offenderunt . . . dum nimis ſtudioſe, ac diligenter in hoc toti incumbebant ut aſſe-*

aſſererent panem & vinum, corpus & ſanguinem Chriſti vocari, quod ipſorum ſigna ſint: non cogitarunt ſibi hoc interea ſimul agendum, ut adiungerent ſigna eſſe, ut nihilominus veritas cum eis coniuncta ſit . . . Utrique profecto in culpa fuerunt, dum ſe ſe mutuo audire non ſuſtinuerunt.

XVII. Hæc inteſtina bella & clades quibus mutuo ſe diſcerpunt, lacerant, & iugulant novatores noſtri, illorum ora perpetuo obſtruere ſilentio deberent, vultuſque æterna ignominia ſuffundere. Realem præſentiam defendit Lutherus, & pro hæreticis habet Zuinglianos, OEcolampadianos, figuratam dumtaxat præſentiam propugnantes. Sedere inter has turbas iudex Calvinus ambit, & ſedare cum nequeat belligerantes, turbas omnes errantes pronuntiat. Realem præſentiam Lutheranorum reiicit. Zuinglianorum ſigna vacua, quæ portendunt, non continent Chriſti corpus, execratur. Quid ipſe defendit? Signa vacua non ſunt? Ergo vere continent, & non figurate ſignificant corpus Chriſti. Adeſt ergo præſentia realis in Euchariſtia? Adfirmat, & negat, diſtinguit, & involvit: & dum tribunal erigit, ut lites dirimat, novas ſuſcitat, omnia perturbat: & dum Zuingliani, & Lutherani mutuo præliantur, Calvinus & ſecum, & contra omnes pugnat. Tanta diſſidiorum, & tenebrarum caligine Deus operuit novatorum mentes. Si hoc auguſtiſſimum ſacramentum humani ingenii aciem fugit, fatente Calvino ipſo; quid miſeri homines cervices erigunt adverſus univerſam Eccleſiam? Quid dominica verba vanis commentis cavillantur, & andabatarum more invicem digladiantur? Ex quo ab Eccleſia, in qua regeniti fuere, deſciverunt, in plurimas ſeiuncti ſectas, nullibi pedem figunt, niſi in furore & odio contra matrem quæ eos regenuit. Opportune illos depingit Irenæus Lib. IV. adverſ. hæreſes cap. xxxv. *Coguntur hi tales ſemper typos typorum, & imagines imaginum adinvenire, & numquam figere animum ſuum in uno & vero Deo.* Si ad punctum temporis rationem induere novatores, poſitis præiudiciis, & odio adverſus Eccleſiam Romano-catholicam, vellent, exploratum haberent, partes litigantes iudicis perſonam ſuſtinere haud poſſe in hac dirimenda controverſia; ſed vivo iudice opus eſſe. Ad hunc ergo iudicem, nempe ad perpetuam Eccleſiæ traditionem, ad unanimem Patrum conſenſum, confugiendum eſt. Ad hunc iudicem Sacramentarios, & Calvinianos vocamus.

§ II.

Realis, & ſubſtantialis præſentia corporis, & ſanguinis Chriſti in Euchariſtia ex perpetua & conſtanti Patrum, & Conciliorum traditione demonſtratur.

I. S. Ignatius martyr epiſtola genuina ad Smyrnæos ſcribit. *Hæretici ab Euchariſtia, & oratione abſtinent, eo quod non confiteantur Euchariſtiam carnem eſſe Salvatoris noſtri Ieſu Chriſti, quæ pro peccatis noſtris paſſa eſt.* Hæretici iſti Simoniani erant, & Menandriani, qui ſicuti veram in Chriſto carnem non admittebant, ita in Euchariſtia veram Chriſti carnem negabant.

II. S. Iuſtinus martyr apol. II. *Quemadmodum per verbum Dei homo factus Ieſus Chriſtus Salvator noſter & carnem, & ſanguinem ſalutis noſtræ cauſa habuit; ita etiam eam, in qua per preces verbi eius ab ipſo profecti, gratiæ ſunt actæ, alimoniam incarnati illius Ieſu carnem, & ſanguinem eſſe edocti ſumus.* Eo modo, inquit S. Martyr, per verba dominica Euchariſtia fit caro, & ſanguis Chriſti, quo modo per incarnationem Verbi Chriſtus carnem, & ſanguinem ſumpſit. Nullum hic figuræ, & metaphoræ effugium.

III. S. Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus, & martyr, diſcipulus S. Polycarpi, qui præceptorem habuit S. Ioannem Evangeliſtam, *Lib. IV. cap.* XXXII. ait: *Panem in quo gratiæ actæ ſunt, corpus eſſe Domini, & calicem ſanguinis eius . . . Quemadmodum qui eſt de terra panis, percipiens invocationem Dei, iam non communis panis eſt, ſed Euchariſtia ex duabus rebus conſtans, terrena, & cæleſti; ſic & corpora noſtra percipientia Euchariſtiam, iam non ſunt corruptibilia, ſpem reſurrectionis habentia.* Item Lib. V. cap. II. *Quando ergo & mixtus calix, & factus panis percipit verbum Dei, & fit Euchariſtia ſanguinis, & corporis Chriſti.*

IV. Tertullianus *Lib. de reſurrect. carn. cap.* VIII. hæc habet. *Caro abluitur, ut anima emaculetur: caro ungitur, ut anima conſecretur . . . . caro corpore, & ſanguine Chriſti veſcitur, ut anima Deo ſaginetur.* Eo modo caro veſcitur corpore, & ſanguine Chriſti, quo abluitur, & ungitur. Non abluitur, nec ungitur in figura: ergo nec veſcitur in figura. Præterea *Lib. IV. cap.* XL. contra Marcionem hæc ſcribit. *Acceptum panem, & diſtributum diſcipulis corpus ſuum illum fecit:* Hoc eſt corpus meum, *dicendo, ideſt figura corporis mei. Figura autem non fuiſſet, niſi veritatis eſſet corpus.* Hoc teſtimonio abutuntur Calviniani, ut ſuum confirment errorem. Sed, ut advertit Contenſonius, & poſt ipſum Habert, Tur-

lie.

Digitized by Google

nely, Druin, & alii, nimis peregrinos in hac propoſitione intelligenda ſe produnt. Senſus legitimus germanuſque propoſitionis hic eſt. *HOC, ideſt panis, qui olim erat figura corporis mei, eſt corpus meum*. Familiares ſunt Tertulliano eiuſmodi tranſpoſitiones. In *Lib. cont. Praxeam cap.* XXIX. inquit: *Chriſtus mortuus eſt, ideſt unctus*. Numquid acuti Calviniſtæ *τὸ unctus* effutient pertinere ad prædicatum *mortuus*, & non ad ſubiectum *Chriſtus*? Numquid dicent, Tertullianum Chriſti *mortem* pro *unctione* accepiſſe? Sic ergo intelligenda eſt propoſitio: *Chriſtus, ideſt unctus, mortuus eſt*. In hoc ipſo *Lib. cont. Marcionem* citans *Pſalm.* LXXVII. verba, *Aperiam in parabolis os meum*, hæc ſubiicit. *Aperiam in parabolis os meum, ideſt ſimilitudinem*. Hæc vox *ſimilitudinem* ſubiectum afficit, nempe *parabolam*, non prædicatum, ſeu *os meum*. Neque eiuſmodi tranſlatæ locutiones Tertulliano tantum, ſed Patribus quoque aliis familiares ſunt. Pluribus evincunt citati Theologi, hanc eſſe Tertulliani mentem, quæ ego brevitatis cauſſa miſſa facio.

V. S. Cyprianus *epiſt.* LIV. ad Cornelium. *Quomodo enim docemus, aut provocamus eos in confeſſione nominis ſanguinem ſuum fundere, ſi eis militaturis Chriſti ſanguinem denegemus? Aut quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus, ſi non eos prius ad bibendum in Eccleſia poculum Domini iure communicationis admittimus?* Vana eſſet ratiocinatio Cypriani, ſi in figura dumtaxat ſanguinis Chriſti poculum ſumendum ſuaſiſſet. Nam repoſuiſſent ſancti Confeſſores, in figura ſe profuſuros proprium ſanguinem; quemadmodum in figura Chriſti ſanguinem potare ſolent.

VI. S. Cyrillus Hieroſolymitanus *catecheſ.* IV. hæc ad baptizatos ſcribit. *Ne conſideres umquam panem nudum, & vinum nudum. Corpus enim eſt, & ſanguis Chriſti ſecundum ipſius Domini verba. Quamvis enim ſenſus hoc tibi ſuggerit, tamen fides te confirmet, ne ex guſtu rem iudices; quin potius habeas ex fide pro certiſſimo, ita ut nulla ſubeat dubitatio, eſſe tibi donata corpus, & ſanguinem*. Non ſenſus hic audiendi, ſed una fides conſulenda, inquit S. Pater.

VII. S. Ambroſius *Lib. IV. de ſacram. cap.* I. inquit: *Sicut verus eſt Dei Filius Dominus noſter Ieſus Chriſtus, non quemadmodum homines per gratiam, ſed quaſi filius ex ſubſtantia Patris; ita vera caro, ſicut ipſe dixit, quam accipimus*. Si Calviniani Chriſtum dicere non audent in figura eſſe Filium Dei; neque in figura in Euchariſtia nobis eum dari, iuxta Ambroſium, dicere poſſunt. Addit Doctor ſanctus *cap.* IV. hæc quæ ſequuntur. *Tu forte dicis: Meus panis eſt uſitatus. Sed panis iſte panis eſt ante verba ſacramentorum: ubi acceſſerit conſecratio, de pane fit caro Chriſti . . . Quomodo poteſt qui panis eſt, eſſe corpus Chriſti? Conſecratione. Conſecratio autem quibus verbis eſt, & cuius ſermonibus? Domini Ieſu.*

ſu. Nam reliqua omnia quæ dicuntur in ſuperioribus, a Sacerdote dicuntur, laudes Deo deferuntur .... Ubi venitur ut conficiatur venerabile ſacramentum, iam non ſuis ſermonibus Sacerdos, ſed utitur Chriſti ſermonibus. Ergo ſermo Chriſti conficit hoc ſacramentum.

VIII. S. Gregorius Nyſſenus, S. Baſilii frater, *oration. catechet. cap.* XXXVII. docet. *Recte Dei verbo ſanctificatum panem in Dei Verbi corpus tranſmutari credo ... Et hic ſimiliter panis, ſicut ait Apoſtolus, ſanctificatur per verbum Dei, & orationem, non eo quidem quod cibo mediante in Verbi corpus evadat; ſed quod ſtatim per verbum in corpus tranſmutetur, ſicut dictum eſt a Verbo: Hoc eſt corpus meum.*

IX. S. Ioannes Chryſoſtomus *hom.* lxxxiii. *in Matth.* hæc habet. *Quis paſtor umquam propriis membris oves nutrivit? Et quid dico paſtores? Multæ matres ſæpe aliis nutricibus infantes dederunt. Ipſe vero non ita; ſed ipſe nos ſanguine proprio nutrivit.* Rurſus *hom.* xlvi. in Ioan. *Non modo ſecundum caritatem, ſed etiam ipſa re unum corpus cum Chriſto efficimur .... Id quippe fit per cibum quem largitus eſt .... Ardenter amantium hoc eſt. Hoc Iob ſignificat de ſervis, qui ſuum amorem præſeferentes, dicebant:* Quis det de carnibus eius, ut ſaturemur? ... *Elias meloten diſcipulis reliquit; Filius autem Dei aſcendens ſuam nobis carnem dimiſit: ſed Elias quidem exutus; Chriſtus autem & nobis reliquit, & ipſam habens aſcendit. Illud enim corpus eſt, Iuda, quod triginta denariis vendidiſti; id quod eſt in calice, eſt id quod fluxit ex latere, & illius ſumus participes. Quid eſt hoc horribilius? Quid autem amabilius?* Exſcribendæ integræ homiliæ huius S. Doctoris eſſent ad confundendam novatorum audaciam. Neque enim in præſentia Catholici luculentius adverſus Sacramentarios, Calvinianoſque realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia exprimunt quam Chryſoſtomus ipſe.

X. S. Auguſtini teſtimonium ſupra retuli, & nunc aliud ex *Lib. II. cap.* IX. contr. adverſarium legis & Prophetarum. *Mediatorem Dei & hominum, hominem Chriſtum Ieſum, carnem ſuam nobis manducandam, bibendumque ſanguinem dantem, fideli corde atque ore ſuſcipimus. Quamvis horribilius videatur humanam carnem manducare quam perimere, & humanum ſanguinem potare quam fundere.*

XI. Calvinus *Lib. IV. Inſtitut. cap.* XVII. *§.* 28. blaterat. *Contentus ero paucis oſtendere ſine controverſia* (Auguſtinum) *totum eſſe noſtrum.* Hæreſiarchæ incredibilem impudentiam, & mentiendi frontem fregerunt Theologorum noſtrorum plures, perſpicuis Auguſtini teſtimoniis adductis. Conſule. Vincentium Contenſonium *loc. cit.* ubi adductis Auguſtini teſtimoniis mendacem Calvinum oſtendit.

XII.

Digitized by Google

XII. S. Leo *ſer.* VI. *de ieiunio* hæc ſcribit. *Sic ſacræ menſæ communicare debetis, ut nihil prorſus de veritate corporis, & ſanguinis Domini ambigatis: hoc enim ore ſumitur quod corde creditur; & fruſtra ab illis reſpondetur a quibus contra id quod accipimus, diſputatur.*

XIII. S. Gregorius Magnus *homil.* XXII. *in Evangel.* ſic loquitur. *Quid ſit ſanguis agni, non iam audiendo, ſed bibendo didiciſtis: qui ſanguis ſuper utramque poſtem ponitur, quomodo non ſolum ore corporis, ſed etiam ore cordis hauritur. Quid enim prodeſt corpus, & ſanguinem illius ore percipere, & ei perverſis moribus contraire?*

XIV. Anaſtaſius Sinaita in *Odigo*, ſeu vitæ duce, Eutychianum ſic reſpondentem *cap.* XXIII. inducit. *Abſit ut dicamus, ſacram communionem eſſe tantum figuram corporis Chriſti, aut nudum panem; ſed ipſum corpus, & ſanguinem, Chriſti Filii Dei incarnati, & ex ſacratiſſima Deipara, & ſemper Virgine Maria nati, vere accipimus.* Orthodoxus autem ſic reſpondet. *Sic credimus, & confitemur .... Non enim dixit, Hoc eſt figura; ſed quid vices gerens corporis & ſanguinis mei.* Adeo luculenta hæc ſunt, ut, cum nullo cavillo ea eludere Calviniani queant, effutiant, hoc ſæculo mutatam eſſe Eccleſiæ fidem de Euchariſtiæ ſacramento. Nihil enim eſt tam evidens quod obcæcati, & obſtinati homines obſcurare non pertentent. Sed illorum ora obſtruunt poſteriores Patres.

XV. S. Ioannes Damaſcenus, qui ſequenti ſæculo ſcripſit, nempe circa annum 740. *Lib. IV. de fide cap.* XIV. ſic loquitur. *Quemadmodum naturaliter per comeſtionem tranſmutatur panis in corpus comedentis, & fit alterum corpus; ſic propoſitus panis, itemque vinum, & aqua per invocationem, & adventum Spiritus ſancti ſpiritualiter tranſmutantur in corpus Chriſti, & ſanguinem. Et non ſunt duo, ſed unum corpus ... Non eſt panis & vinum figura Chriſti, & ſanguinis, abſit, ſed corpus.*

XVI. Epiphanius Diaconus in Concilio Nicæno II. anno 787. ſic Iconomachos, qui unam Chriſti imaginem eſſe retinendam contendebant, redarguit act. VI. *Non dixit Chriſtus:* Recipite, & manducate: hoc eſt corpus meum? ... *Patet igitur nec Dominum, nec Apoſtolos, nec Patres vocaſſe imaginem Sacrificium incruentum; ſed ſemper appellaſſe ipſummet corpus, ipſum ſanguinem. Dona poſt conſecrationem appellantur, ſunt, & creduntur proprie corpus, & ſanguis ... Sed Iconoclaſtæ, dum volunt nobis auferre uſum ſacrarum imaginum, aliam introduxerunt, quæ non eſt imago, ſed corpus, & ſanguis. Poſtea tamen mendacium deferentes, ad veritatem redeunt, dicendo, hanc imaginem fieri divinum corpus. Sed ſi eſt imago huius corporis, impoſſibile eſt eſſe ipſummet corpus.* Poſteriores Eccleſiæ Doctores prætereo; cum omnes a nobis ſtare, compertum ſit.

XVII.

Digitized by Google

XVII. Hæc Patrum teſtimonia diſerte explicant realem atque ſubſtantialem corporis Chriſti præſentiam in Euchariſtia, tamquam ſtupendum divinæ omnipotentiæ miraculum. Si ſola eſſet figurata præſentia; qua ratione dici poſſet eſſe myſterium altiſſimum, arcanum imperſcrutabile, ſola fide credendum? Si Euchariſtia in ſola virtute & efficacitate, ut Calvinus fabulatur, ſita eſſet; facillime ab intellectu humano perciperetur; ſicut alia quæ a divina virtute pendent. Quid facilius quam ſuadere fidelibus, panem euchariſticum figuram eſſe, & merum ſignum corporis Chriſti, quemadmodum agnus paſchalis figura fuit Chriſti? Ergo cum omnes Patres clament, Euchariſtiam prodigium eſſe omnem humanæ mentis captum ſuperans, portentum inauditum, & omnium myſteriorum compendium; neceſſario conſequitur, ſacra hæc ſymbola non eſſe mera ſigna reali præſentia vacua; ſed vere & realiter ſub iiſdem latere verum Chriſti corpus, fide credendum, non ſenſibus & humana ratione metiendum, ut Calvinus ipſe ſecum pugnans fatetur.

XVIII. Plura obiiciunt novatores ex Patrum teſtimoniis hauſta; ſed cum ſint pura putaque ſophiſmata, millies a Theologis noſtris penitus convulſa, otio abuterer, ſi tempus in illorum examine tererem. Lubet potius alio ex capite dogma catholicum confirmare. Patrum ſententias carpere, cavillari, in erroneos ſenſus detorquere obſtinati hæretici valent; at facta, quæ veluti manibus tanguntur, illorum cavillationibus obnoxia non ſunt.

XIX. Factum eſt manifeſtum, nempe utriuſque Eccleſiæ tam Græcæ, quam Latinæ ab Apoſtolis ad hæc uſque tempora conſenſus unanimis in realem & ſubſtantialem Chriſti præſentiam ſub ſacris ſymbolis. Factum iſtud adeo luculenter demonſtravit Antonius Arnaldus in ſuo opere *de perpetuitate fidei*, ut nihil opponere umquam potuerint Calviniani Sophiſtæ, præter ſomnia, & fabulas, quas labefactarunt Renaudotius, qui opus Arnaldi auxit, Ricardus Simon in opere *de fide Eccleſiæ orientalis* circa tranſubſtantiationem, P. Le Brun in opere, *Explicatio litteralis, hiſtorica, & dogmatica precum & cæremoniarum Miſſæ* &c. In his præclaris operibus monumenta habentur nulli exceptioni ſubiecta, quæ univerſæ Eccleſiæ orientalis Græcorum, Armenorum, Maronitarum, Syrorum, Cophtorum, Iacobitarum, Neſtorianorum conſenſionem in dogmate de reali præſentia Chriſti in Euchariſtia luculentiſſime demonſtrant. Quamquam præfatæ Eccleſiæ ſchiſmate diviſæ ſint & a Latina, & inter ſemetipſas, diſſentiantque in aliquo fidei articulo; in dogmate tamen tranſubſtantiationis ſumma concordia conveniunt. Hæc utriuſque Eccleſiæ concordia inde ſplendidius emicat, quod nec Latini Græcis, nec Græci Latinis umquam de reali ſubſtantiali præſentia corporis Chriſti in Euchariſtia errorem ſibi mutuo exprobraverint. Legantur acta Concilii Lugdunenſis an. 1274. & Florentini an. 1439. & nec leve veſtigium diſſidii ſuper hoc

Digitized by Google

hoc dogmate apparebit. Quæ perpetua & unanimis utriuſque Eccleſiæ conſenſio, innumeris, & ineluctabilibus documentis firmata, novatorum audaciam reprimit.

XX. Nulla lux adeo ſplendida eſt, cui occludere oculos non valeant cæci & obſtinati homines. Fidei dogma de reali præſentia innovatum aſſerunt Calviniani cum Blondello circiter an. 636. per Anaſtaſium Sinaitam: alii per Epiphanium Diaconum ſæculo VIII. Alii cum Miniſtro Claudio ſæculo IX. per Paſchaſium Radbertum, Monaſterii Corbeienſis Abbatem. Verum eiuſmodi putidiſſimas fabellas, vix anicella dignas, penitus profligarunt Theologi catholici. Ubi primum hæreſis aliqua orta in Eccleſia fuit adverſus receptam fidem, continuo univerſa Eccleſia reclamavit; continuo excitata diſſidia, iurgia, & communicatio omnis abrupta; ut conſtat in Arianis, Macedonianis, Neſtorianis, Eutychianis, & in novatoribus. Perhibeant, ſi valent, Calviniani monumentum aliquod quod diſſidia in Eccleſia orta evincat ob innovatam de reali ſubſtantiali corporis Chriſti in Euchariſtia præſentia fidem. Reponit Claudius, ſenſim ſine ſenſu, & gradatim Paſchaſium Radbertum innovaſſe. Ita ne vero? Privilegio præditus Paſchaſius fuit impune, & abſque ſtrepitu evulgandi novum dogma, quo ceteri novatores caruerunt omnes? Quid quod nec Chriſtus fundare, nec Apoſtoli propagare abſque rumore, bello, & univerſi orbis commotione chriſtianam religionem potuerunt? Solus Paſchaſius dogma omnium ſublimiſſimum ſenſim ſine ſenſu per univerſam Eccleſiam Latinam evulgare potuit, nemine reclamante? Ignorantia ne tunc dominabatur? At floruiſſe in qualibet natione Epiſcopos, & Theologos ſanctitate & doctrina clariſſimos, hiſtoriæ oſtendunt: & Evangelia numquam Deum Eccleſiæ ſuæ defuturum teſtantur. Nonne cum ſæculo XI. Berengarius oppugnare aggreſſus eſt realem præſentiam, ab univerſa Eccleſia tamquam hæreticus damnatus fuit? Poſtremum nonne Eccleſia Græca & ante, & poſt Paſchaſium eamdem ſemper fidem de reali præſentia profeſſa eſt? Plura alia quæ de Paſchaſio diſputari ſolent, prætereo, tamquam nullius momenti. Quæ Ratramnus ſæculo IX. ſcripſit adverſus Paſchaſium, non ſpectabant abſolutam, & ſubſtantialem præſentiam, ſed modum eiuſdem. Uterque propugnabat ſubſtantialem corporis Chriſti præſentiam, ſed circa ſpeciem, & modum exiſtendi alter ab altero diſſidebat. Sed quid ultra canere ſurdis pergo? Quoniam opportune S. Auguſtinus *Lib. III. de doctr. chriſt. cap.* X. animadvertit. *Si animum præoccupavit alicuius erroris opinio, quidquid aliter aſſeruerit Scriptura, figuratum homines arbitrantur.*

§. III.

Digitized by Google

. III.

De dogmate tranſubſtantiationis adverſus Lutheranos impanatores, & conſubſtantiatores.

I. LUtherani nobiſcum hæreſis poſtulant Calvinianos, quod negent veram, realem, & ſubſtantialem corporis Chriſti præſentiam in Euchariſtia. Teſtatur Lutherus, ſe diu adlaboraſſe ut dogma realis præſentiæ de medio tolleret; ſed verbis evangelicis nimis perſpicuis victum non potuiſſe. *Vellem* (inquit epiſt. ad Argentinenſes) *quod poſſet mihi aliquis perſuadere, nihil eſſe in Eucbariſtia præter panem, & vinum. Magno ille beneficio me devinciret. Iam ſæpe gravibus curis in hac materia deſudavi. Verum ego me captum video: nulla elabendi via relicta eſt: textus Evangelii nimis apertus eſt.* Contendit vero ſimul cum ſubſtantia corporis Chriſti permanere ſubſtantiam panis. Heinc illius gregales *Impanatores*, ſeu *Paniſtæ* dicti ſunt.

II. Triplex excogitari modus poteſt quo Chriſtus ſit in Euchariſtia vere, realiter, & ſubſtantialiter præſens. Primo per *impanationem*, ſeu per unionem hypoſtaticam Verbi cum pane; quemadmodum in incarnatione per unionem hypoſtaticam perſonæ Verbi coniungitur humana caro. Secundo per *conſubſtantiationem*, quæ ſignificat ſimultaneam exiſtentiam panis, & corporis Chriſti. Tertio per *tranſubſtantiationem*, quæ ſignificat converſionem ſubſtantiæ panis & vini in ſubſtantiam corporis, & ſanguinis Chriſti.

III. Cardinalis Bellarminus *Lib. III. de Euchar. cap.* XI. primum impanationis auctorem facit Rupertum Abbatem Tuitienſem, qui initio ſæculi XII. obiit. Sed ab hoc errore Rupertum vindicant P. Gerberon, Cardinalis Gotti, & alii. Impanationis errorem plures adiudicant Berengario. Lutherus aliquando impanationem, aliquando conſubſtantiationem propugnavit: & tranſubſtantiationem, ut doctrinam libere defendendam cuique, interdum reliquit; ſed poſtea eam execratus eſt ut blaſphemiam. Sic enim ſcribit contra Henricum VIII. Angliæ Regem. *Nunc tranſubſtantiare volo ſententiam meam, & dico: antea poſui nihil referre, ſive ſic, ſive ſic ſentias de tranſubſtantiatione; nunc autem decerno, impium & blaſphemum eſſe, ſi quis dicat panem tranſubſtantiari.* Lutherani hodierni communiter ſunt conſubſtantiatores, defendentes utriuſque ſubſtantiæ corporis Chriſti, & panis ſimultaneam exiſtentiam in Euchariſtia. Kemnitius *in II. Part. exam. ad ſeſſ.* XIII. *cap.* IV. ſcribit. *Lutherus ſemper dixit, ſe in tota hac diſputatione magis ſpectare præſentiam corporis & ſanguinis Chriſti in cœna quam præſentiam panis & vini.*

Digitized by Google

vini. Sed quia tranſubſtantiatio pro articulo fidei ſub pœna anathematis proponitur, neceſſario contradicendum eſt. Doctrina tranſubſtantiationis nihil erroris continet: defendi abſolute poſſet. Verum quia Eccleſia illam, tamquam fidei articulum, credendam proponit; ideo, tamquam impium dogma, repellenda eſt, eique reſiſtendum. Hæc novatorum indoles, & ingenium. Articulis ab Eccleſia propoſitis contradicendum, bellumque denuntiandum. Illud tamen in Eccleſiæ catholicæ triumphum cedit, quod novatores iſti, dum contra Eccleſiam catholicam pugnant, inteſtino bello ſemetipſos dilaniant. Contemptis itaque illorum blaſphemiis catholica veritas explicanda eſt.

IV. *In Eucbariſtia non remanet panis & vini ſubſtantia, ſed vi conſecrationis in ſubſtantiam corporis & ſanguinis Chriſti convertitur; fideque catholica credendum eſt, Chriſtum eſſe præſentem in Eucbariſtia per tranſubſtantiationem.* Articulum hunc definivit Concilium Tridentinum., tamquam dogma in Eccleſia ſemper ut certum habitum. Hæc ſunt Concilii *ſeſſ.* XIII. *cap.* IV. verba. *Quoniam autem Chriſtus Redemptor noſter corpus ſuum, id quod ſub ſpecie panis offerebat, vere eſſe dixit; ideo perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, idque nunc denuo ſancta hæc Synodus declarat, per conſecrationem panis, & vini, converſionem fieri totius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Chriſti Domini noſtri, & totius ſubſtantiæ vini in ſubſtantiam ſanguinis eius: quæ converſio convenienter, & proprie a ſancta catholica Eccleſia tranſubſtantiatio eſt appellata.*

V. Novatores, qui tot impia dogmata ab orco revocarunt, & tot novitates invexerunt, non pudet vocabuli *tranſubſtantiationis* novitatem obtrudere; cum novitas vocabuli ad illorum labefactandos errores introducta ſit; quemadmodum ad hæreſim convellendam Arianorum adhibita fuit vox *conſubſtantialis*. Ario autem obiicienti vocis novitatem reſpondet S. Athanaſius *Lib. de decret. ſynod. Nicænæ* his verbis. *An novitate offenderis? An etiam rei ipſius veritatem, quæ hoc eſt ſortita vocabulum, refugis? Res enim antiqua novum nomen accepit, non vocabulo rei veritas acceſſit.*

VI. Catholica veritas verbis inſtitutionis, *Hoc eſt corpus meum*, demonſtratur. Hæc quippe verba aut nullam inferunt mutationem, aut inducunt mutationem metaphoricam, aut realem & ſubſtantialem. Primum negant Calviniſtæ, qui virtutis & efficacitatis mutationem defendunt. Lutherani reiiciunt ſecundum, qui realem, & ſubſtantialem Chriſti præſentiam agnoſcunt, reiecta figurata, contra Sacramentarios, & Calviniſtas. Huc itaque diſputatio recidit, num hæc realis ſubſtantialis Chriſti præſentia excludat præſentiam ſubſtantiæ panis. Excludunt autem verba iſta, *Hoc eſt corpus meum*. Quoniam pronomen *hoc* ad panem referri nequit; cum ſit generis neutrius. Unam autem præfert ſubſtantiam. Non panis: ergo corporis Chriſti. Accedit quod verba dominica vim habent efficiendi, atque

Digitized by Google

atque inducendi, ut Lutherani ipſi fatentur, ſubſtantialem Chriſti præſentiam. Porro Chriſtus non inquit, corpus ſuum poni aut *cum*, aut *ſub pane*. Neque enim dixit: *Cum hoc, in hoc, ſub hoc pane eſt corpus meum*: ſed contra aſſerit: *Hoc eſt corpus meum*. Ergo iuxta obvium horum verborum ſenſum ſola ſubſtantia corporis Chriſti ſignificatur per iſtud pronomen *hoc*. Lutherus paſſim clamitat, iuxta nudam Grammaticæ intelligentiam accipienda eſſe dominica verba. Quid autem eſt in hac propoſitione, *Hoc eſt corpus meum*, quod panem denotet?

VII. Verum quemadmodum in ceteris litibus partes vix umquam inter ſe conveniunt, aut una alteram vincere poteſt; cum nihil ſit tam perſpicuum & manifeſtum quod humani ingenii cavillationibus implicari non queat, ad iudicem confugiendum eſt, qui controverſiam dirimat: ita & in hac diſputatione iudex eſt ſeligendus. Quinam autem iudex iſte? Calviniani, Zuingliani? Iſtorum iudicium Lutherani, non ſecus ac Catholici, repudiant. Quid quod Calvinus in *opuſc. de refut. conſenſus Orthodoxorum* doctrinam Catholicorum præfert Lutheranorum opinioni? *De Papiſtis non loquor, quorum tolerabilior, vel ſaltem magis verecunda eſt doctrina... Si opinio ex his duabus eligenda eſſet, mallem nos præſentiam Chriſti ſub ſpeciebus, & accidentibus credere, quam cum Zuinglianis veram, & realem præſentiam, contra tam aperta Chriſti verba, negare*. Fatentibus Luthero, & Calvino, tam luculenta ſunt Chriſti verba, ut Lutherus cum Catholicis ex una parte admittat realem, & ſubſtantialem præſentiam; & Calvinus meram præſentiam figuratam Sacramentariorum reiiciat. Illud ergo eſt reliquum, ut quid maiores noſtri, quid Eccleſia ante exortas hæreſes Lutheranorum, & Calviniſtarum definierit in hac cauſſa, in medium proferamus.

VIII. Porro Concilium Lateranenſe IV. ſub Innocentio III. an. 1215. tribus ſæculis ante novatores, cap. *Firmiter* hæc definivit. *Credimus, ac confitemur, & corpus, & ſanguinem Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini veraciter contineri, tranſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem poteſtate divina*. Rurſus Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XIII. *cap.* IV. *can.* II. diſerte, antiquorum doctrina præmiſſa, definit. *Si quis dixerit in ſacroſancto Euchariſtiæ ſacramento remanere ſubſtantiam panis, & vini una cum corpore, & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti; negaveritque mirabilem illam, & ſingularem converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, manentibus dumtaxat ſpeciebus panis, & vini; quam quidem converſionem catholica Eccleſia aptiſſime tranſubſtantiationem appellat; anathema ſit*.

IX. Patres, quorum teſtimonia ſupra reſcripta ſunt, etſi voce tranſubſtantiationis non utantur, verba tamen adhibent quæ evidenter illam ſignificant. S. Cyrillus Hieroſolymitanus *catech.* IV. inquit. *Aquam Chriſtus mutavit in vinum: & non erit dignus cui credamus, quod vinum in ſanguinem ſuum tranſmutavit?* S. Ambro-

Digitized by Google

broſius *Lib. de initiandis cap.* IX. ſic loquitur. *Qui potuit ex nihilo facere quod non erat, non poteſt ea quæ ſunt in id mutare quod non erat? Non enim eſt minus novis rebus dare quam mutare naturas*. S. Gregorius Nyſſenus orat. catechet. cap. XXXVII. *Panis ſtatim per verbum transmutatur, ſicut dictum eſt a Verbo: Hoc eſt corpus meum*. Prætereo alios Patres, Ignatium, Irenæum, Iuſtinum, Tertullianum, Cyprianum, Hilarium, Chryſoſtomum, qui omnes aſſerunt, panem euchariſticum non eſſe panem communem, ſed eſſe Chriſti corpus verum, proprium, naturale, quale natum eſt ex B. Virgine, cruci affixum, & mortuum. Omnes adfirmant, panem hunc tranſmutari in corpus Chriſti. Quæ ſane tranſmutatio non fit in accidentibus, ſeu ſpeciebus panis: ergo in ipſa ſubſtantia. Si ſubſtantia panis remaneret, qui dici poſſet, panem hunc tranſmutari in Chriſti corpus?

X. S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXV. *art.* 2. evincit hanc tranſubſtantiationem hoc pacto. Corpus Chriſti in Euchariſtia nequit eſſe præſens per motum localem: quia quod per eiuſmodi motum novam acquirit præſentiam, deſerit terminum a quo recedit, ſeu priorem locum, ut novum occupet. Corpus autem Chriſti cælum non deſerit. Neque fit præſens per creationem; ut patet. Conſequitur ergo fieri præſens per converſionem ſubſtantiæ panis in ipſum. *Quidam*, inquit, *poſuerunt, poſt conſecrationem ſubſtantiam panis & vini in hoc ſacramento remanere*. En Lutheranorum errorem. *Sed hæc poſitio* (pergit Angelicus) *ſtare non poteſt... Quod autem convertitur in aliquid, facta converſione non manet. Unde relinquitur quod, ſalva veritate huius ſacramenti, ſubſtantia panis poſt conſecrationem remanere non poſſit*. Vide plura ibi.

XI. Obiiciunt 1. Ex divinis Scripturis eruitur, in Euchariſtia panis ſubſtantiam remanere. Nam de Euchariſtia a S. Paulo *I. Cor.* X. dicitur: *Panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini eſt?* Et *Ioan.* VI. Chriſtus dicit: *Ego ſum panis*. Rurſus conſiſtit veritas huius propoſitionis. *Verbum caro factum eſt*, per unionem naturæ humanæ cum Verbo. Ergo ſalvarur veritas iſtius: *Hoc eſt corpus meum*, per coniunctionem utriuſque ſubſtantiæ corporis, & panis. Præterea de ferro ignito vere dicimus, *Hic eſt ignis*; & de dolio vino pleno, *Hoc eſt vinum*, nulla ſubſtantiæ mutatione facta. Reſp. Panis Euchariſtia poſt conſecrationem vocatur, quia ex pane facta eſt; quemadmodum homo pulvis nuncupatur, quia ex terra factus fuit. Mos iſte frequens in Scripturis eſt, res nomine aliarum rerum, unde profectæ ſunt, appellare. Panis etiam appellatur, peracta conſecratione, Euchariſtia: quia accidentia ſeu ſpecies panis remanent. Angeli ab Abraham viſi viri appellati ſunt, quod hominum ſpeciem præferrent. *Verbum caro factum eſt*: in hac propoſitione Verbum locum tenet ſubiecti: ideo ipſum Verbum factum eſt caro, aſſumptione humanitatis in Deum. Ut argumentario quidquam evinceret, deberet quoque altera propoſitio ſic formari: *Corpus meum fa-*

ſtum eſt panis. At non ſic Chriſtus dixit, ſed *hoc eſt corpus meum*. In hac autem propoſitione nec panem nominavit, ut ſignificaret, hoc eſſe ſuum corpus. Exempla adducta inepta omnino ſunt. Nam planum eſt homines in communi ſermone uti figura *Synecdoche*, & partem uſurpare pro toto; & id quod continet, pro re contenta. Nullo autem ſermonis uſu hæc vox *corpus* denotat aut partem panis, aut accidens inhærens pani.

XII. Obiiciunt 2. Catholicorum plures negant ex divinis Scripturis evinci tranſubſtantiationem poſſe, ut Scotus, Ochamus, Paludanus. Immo Durandus ſolam formam, ſecus materiam panis converti in corpus Chriſti docet. Ergo verba dominica non ſunt ita aperta, ut tranſubſtantiationem inferant. Reſp. Ad Durandum quod attinet, illum erraſſe dicimus, ſuoque ſenſui indulſiſſe. Ceteri, qui opponuntur, Theologi aſſerunt non ita aperta & luculenta eſſe Scripturæ teſtimonia, ut Eccleſiæ iudicio, & auctoritate ſublata, non poſſint a pervicacibus hominibus cavillationibus circumveniri. Et quam ſit iſtorum interpretatio vera, facto comprobant Lutherani, Zuingliani, Calviniani, qui omnes pro ingenio in pravos, oppoſitoſque ſenſus præfata verba detorquent. Verum non de commentis quæ fingere homines valent, ſed de ſenſu obvio & naturali quem verba dominica præferunt, diſputatur in præſentia. Porro verba præfata natura ſua tranſmutationem produnt ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti, ſolumque Chriſti corpus ſub ſacris ſymbolis extare perſpicue demonſtrant; ut Patrum teſtimoniis, & ratione S. Thomæ oſtenſum eſt. Non eſt ergo quod unius, aut alterius Theologi aberrationes nobis obtrudant Lutherani, quibus nos potiori iure opponimus, quod celebris Calviniſta Claudius Salmaſius ſcribit adverſus Grotium. *Si ad litteram accipiantur verba Chriſti, ut debere accipi contendunt doctiſſimi Lutherani Theologi, longe magis doctrinæ Pontificiorum favent quam Lutheranæ. Dixit Chriſtus*, Hoc eſt corpus meum, *cum panem traderet. Ergo non amplius panis eſt, ſed corpus Chriſti, ut ille qui veritas eſt, affirmavit*. Quid quod Calvinus ipſe Catholicis magis favere verba Chriſti teſtatur quam Lutheranis?

XIII. Opponunt 3. S. Ioannem Chryſoſtomum epiſtola ad Cæſarium Monachum adverſus Apollinarium, ſeu Synouſiaſtas, qui blaſphemabant admiranda commixtione unam factam fuiſſe in Chriſto naturam, ex divina & humana conflatam: quam hæreſim ut convelleret Chryſoſtomus, evincit naturam humanam integram manſiſſe poſt unionem in Chriſto; quemadmodum in Euchariſtia poſt conſecrationem cum corpore Chriſti manet natura panis. Hæc ſunt illius verba. *Sicut antequam ſanctificetur panis, panem nominamus; divina autem illum ſanctificante gratia, mediante Sacerdote, liberatus eſt quidem ab appellatione panis, dignus autem habitus eſt dominici corporis appellatione, etiamſi natura panis in ipſo permanſit; & non duo corpora, ſed unum corpus Filii prædicatur: ſic & hic divina inuna-*

inundante natura, corporis naturam unum Filium, unam perſonam utraque hæc fecerunt: Eodem ergo modo remanere panis naturam in Euchariſtia poſt conſecrationem docet Chryſoſtomus, quo manet natura humana poſt unionem hypoſtaticam in Chriſto. Integra, & inconfuſa manet natura humana poſt unionem hypoſtaticam cum divinitate. Ergo &c.

XIV. Reſp. Fabulas, ſupra quam dici poteſt, putidas evulgarunt novatores, præſertim Baſnagius de hac epiſtola exiſtente in Bibliotheca Dominicanorum S. Marci Florentiæ. Alii laceratam iuſſu Magni Ducis Hetruriæ blaterant: alii abſconditam, & publicæ notitiæ ſubductam, neminique viſendam exhiberi, garriunt; ac ſi in eadem epiſtola peremptoria catholici dogmatis condemnatio extaret. Nihil curant novatores noſtri ſe ſe deridendos propinare, quoties occaſio calumniandi, & affingendi Catholicis impoſturas ſolo odio partas occurrit. Epiſtola extat in præfata bibliotheca, & omnibus qui illuc accedunt, eadem legendi gratia liberaliſſime traditur. Plures contendunt, apochrypham eſſe epiſtolam hanc. Cl. Turnely *de ſacr. Euch. quæſt.* III. *art.* 3. ut infirmas reiicit ſuppoſitionis coniecturas. Quoniam, inquit, deeſt textus originalis græcus, & verſio latina inconcinna eſt & barbara, quæ græci ſermonis nitorem, & elegantiam non præfert. Sed hæc ratio ſuppoſitionis notas firmas, non infirmas, evincit. Qui ſolidas coniecturas quæ ſuppoſititiam oſtendunt epiſtolam iſtam, deſiderat, conſulat P. Michaelem Lequien *diſſert.* III. in opera S. Ioannis Damaſceni.

XV. Ceterum, ut Lutherani intelligant quam ſint in SS. Patrum intelligentia obcæcati, ab illis percontamur, num doctrina & mens cuiuſque Scriptoris colligenda ſit ex aliquo ſcripto in quo præter inſtitutum, & obiter de re controverſa agit Auctor, iis locis neglectis in quibus data opera rem diſcutit, verſat, & enucleat? S. Ioannes Chryſoſtomus pluribus in locis Euchariſtiæ argumentum diſpicit. Nemo SS. Patrum fuſius & luculentius illo tranſmutationem panis in corpus Chriſti ediſſerit: & his omnibus neglectis, boni Lutherani epiſtolam ad Cæſarium Monachum obtrudunt? Si Catholici hanc illis epiſtolam opponerent, perſtreperent, & clamoribus percellerent, quod documentum ſuppoſititium & confictum in medium adducere non erubeſcant, cuius non extat textus originalis græcus, cuius verſio ſua inconcinnitate, & barbarie fictionem prodit. Nos vero ut germanum Chryſoſtomi fetum hanc epiſtolam ſuſcipere volumus. Quid heinc emolumenti percipient Lutherani? Naturam panis remanere poſt conſecrationem ille docet. Quid naturæ nomine intelligit ille? Accidentia, proprietatum complexionem, minime ſubſtantiam ipſius panis. Quam interpretationem ut evincam, non ex aliis Chryſoſtomi locis, in quibus apertiſſime docet, ſubſtantiam panis tranſmutari in ſubſtantiam corporis Chriſti, argumenta repetam; ſed ex ipſa epiſtola invictam rationem colligo. Ibi Chryſoſtomus, *non duo corpora, ſed unum corpus Filii*

Digitized by Google

Dei extare teſtatur. Si ſubſtantia panis revera maneret ſimul cum ſubſtantia corporis Chriſti; iam duo eſſent corpora, non unum. Ergo ut hæc doctrina Chryſoſtomi de uno corpore conſiſtat, neceſſario dicendum eſt, nomine naturæ ipſum intelligere accidentia, & proprietates ſenſibiles, quæ panis ſubſtantiam conſequuntur. Hæc intelligentia tum Græcis, tum Latinis Scriptoribus communiſſima eſt. Nos ipſi poſt conſecrationem Euchariſtiam *panem eucharisticum* appellamus. Hanc interpretationem opportune confirmat Tertullianus *Lib. de anim. cap.* XXXII. inquiens, *aliud eſſe ſubſtantiam, aliud naturam ſubſtantiæ. Siquidem ſubſtantia propria eſt rei cuiuſque; natura vero poteſt eſſe communis: V. g. ſubſtantia eſt lapis, ferrum &c. duritia lapidis, & ferri eſt natura ſubſtantiæ: duritia communicat; ſubſtantia diſcordat.* Nonne evidens eſt hic Tertullianum *naturæ* nomine intelligere proprietates rei, qualis eſt durities in lapide, in ferro? Similiter Theodoretus *dialogo* II. qui inſcribitur *Inconfuſus*, loquens de corpore Chriſti, quale de ſepulcro ſurrexit, ait, *illud priorem ſuam retinere formam, figuram, circumſcriptionem, & ut ſemel dicam, corporis eſſentiam:* ubi nomine eſſentiæ proprietatum complexionem intelligit. Tandem ſi Chryſoſtomus intellexiſſet remanere *ſubſtantiam panis*, ſuam, & Catholicorum adverſus Apollinariſtas cauſſam prodidiſſet, non propugnaſſet. Intuliſſent quippe hæretici illi, Chriſtum non eſſe unam perſonam, ſicut non ſunt *corpus unum* caro eius, & ſubſtantia panis. Accedit quod ſimilitudines, & exempla non ſemper omnino, & undique rei conveniant cui applicantur. Si evidentius aſſequi Lutherani cupiunt Chryſoſtomi mentem, legant *homil.* XXIV. in I. ad Corinth. & *homil.* LXXXIII. in Matth. ubi diſſertiſſime docet, panem vi conſecrationis tranſmutari in corpus Chriſti.

XVI. Inſiſtunt Lutherani. Gelaſius Papa *Lib. de duabus naturis in Chriſto* expreſſe aſſerit, ſubſtantiam panis & vini in Euchariſtia remanere. *Et tamen*, inquit, *eſſe non deſinit ſubſtantia, vel natura panis, & vini.* Reſp. Baronius ad an. 496. Melchior Cano *Lib. VI. cap. ult.* negant opus iſtud eſſe Gelaſii. Sed, eo admiſſo, dicimus nomine ſubſtantiæ Gelaſium intellexiſſe id quod poſterioribus ſæculis nomine ſpecierum, & accidentium intelligitur. Scopus Gelaſii eo tendebat, ut Eutychianis oſtenderet, duas in Chriſto eſſe naturas, divinam, & humanam, realiter diſtinctas; quemadmodum Euchariſtia corpore Chriſti, & proprietatibus panis conſtat. Nam ibidem Gelaſius, de pane euchariſtico loquens, docet, quod *in divinam tranſit, Spiritu ſancto perficiente, ſubſtantiam, permanente tamen in ſuæ proprietate naturæ*. Permanent naturæ proprietates, ſapor, quantitas, & cetera eiuſmodi; ſed panis ſubſtantia in ſubſtantiam corporis Chriſti tranſmutatur. Diſtinctio naturæ, & accidentium, ſeu ſpecierum non obtinebat tunc, ſicuti poſteriore tempore: idcirco non raro Patres pro accidentibus, ſeu ſpeciebus & proprietatibus, quæ naturam conſequuntur, ipſam naturam accipiebant.

XVII

XVII. Aliorum Patrum teſtimonia opponere ſolent; ſed cum nullius momenti ſint, illa prætereo. Illud interim dico, quod mirari ſatis non poſſum novatores iſtos, Patrum auctoritatem opponentes; cum nihil ipſi tam flocci faciant quam ſanctorum Patrum traditionem. Cum ad hanc nos appellamus, quaſi deridemur ab ipſis, & Scripturarum textus poſtulant. Cum undique & Scripturis divinis, & Patrum teſtimoniis ſeſe preſſos ſentiunt; tum venari aliquod in Patribus præſidium, cavillari illorum verba, circumvenire ſententias, adulterare illorum doctrinam verſuta arte, & incredibili temeritate nituntur. Sed alias obiectiunculas diluamus.

XVIII. Opponunt 4. Accidentia ſunt ſigna quæ adeſſe ſubſtantiam produnt. Quamobrem Chriſtus poſt reſurrectionem, ſe hominem eſſe patefacere volens, non phantaſma, dixit Luc. XXIV. *Palpate, & videte, quia ſpiritus carnem, & oſſa non habet*. Sed euchariſtica accidentia evincunt, ibi panem, & vinum ſubeſſe. Ergo ibi tum corporis Chriſti, tum panis ſubſtantia exiſtit. Reſp. Si argutatio iſta conſiſteret, plura ſequerentur abſurda, quæ nec novatores ipſi deglutire poſſent. Omnes ſenſus Chriſtum, ut perſonam humanam, experiebantur. Ideone perſona humana in Chriſto? Non adfirmabunt Lutherani. Angeli qui antiquis Patriarchis apparuere, humanam naturam ſenſibus præferebant; & tamen ſpiritus, non homines, erant. Chriſtus, dum ſe palpandum præbuit diſcipulis, ſimul adiecit ſuum teſtimonium, confirmans verum eſſe quod ſenſibus tangebant. In Euchariſtia teſtimonium Chriſti oppoſitum teſtatur, nempe ſub accidentibus ſuum corpus latere. In rebus itaque naturalibus argumentatio facta dumtaxat concludit. Per ſe & naturaliter accidentia indicant, produntque ibi adeſſe ſubſtantiam; ſecus in iis quæ ſupernaturaliter, & per miraculum eveniunt. Nonne Lutherani ipſi fatentur, mutationem, & quidem prodigioſam, evenire in Euchariſtia? An ſenſibus eam deprehendunt? Nonne Calvinus ipſe fatetur, dementiam manifeſtam redolere, ſacramentum iſtud metiri ſenſibus velle? Inepta ergo eſt Lutheranorum ratiocinatio.

XIX. Opponunt 5. Accidentia abſque ſubiecto ſubſiſtere nequeunt. Ut verba euchariſtica obvium præferrent ſenſum, deberent & ipſa accidentia converti in accidentia corporis Chriſti. Denique explicari nequit, qua actione fiat hæc tranſubſtantiatio. Hæc, & alia eiuſmodi ſophiſmata congerunt novatores. Reſp. Accidentia nequeunt ſubſiſtere abſque ſubiecto naturaliter, verum eſt: ſupernaturaliter, negatur. Non minus ineptum eſt alterum quod opponunt. Accidentia enim manere Chriſtus diſpoſuit, quia ſacris ſymbolis tectum præbere voluit nobis corpus ſuum. Pronomen autem *hoc* ſupponit non pro accidentibus, ſed pro ſubſtantia ſub illis contenta. Actionem qua hæc tranſubſtantiatio fit, dicimus ingenii noſtri modulum ſuperare. Omnipotentia Dei, quæ captum noſtrum fugit, hoc ſtu-

pendum prodigium operatur. Modum quo id fiat, ignoramus. An exponere Lutherani valent modum, quo impanatio, aut conſubſtantiatio peragatur? Deſinant ergo garrire, & humanis cogitatiunculis tantum myſterium obnubilare.

XX. Plura alia examinanda eſſent; ſed ea prætereo, quod, ut dixi, eo dumtaxat pertineat oratio mea, ut præcipua catholicæ doctrinæ capita lectoribus meis exponam, quantum ſat eſt ad mores inſtituendos, & fidem firmandam. Chriſtianæ enim morum Theologiæ interpres non minus dogmata quam præcepta ſobrie, & definitis terminis exponere debet.

§. IV.

Nonnullæ quæſtiunculæ Euchariſtiam ſpectantes reſolvuntur.

I. EX innumeris quæſtionibus quæ tractantur tum a Theologis, tum a Caſuiſtis, præcipuas, & ſcitu neceſſarias reſolvam, iis neglectis quæ curioſitatem magis, & diſputandi libidinem redolent quam ſcientiæ commodum.

II. Quæſt. I. *An totus Chriſtus ſit in hoc ſacramento?* Reſp. Fide catholica credendum eſt, totum Chriſtum eſſe in hoc ſacramento. Animadvertendum tamen, duplici modo Chriſtum in hoc ſacramento eſſe, inquit S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxvi. *art.* 1. nempe & vi verborum, & vi naturalis concomitantiæ. Vi horum verborum, *Hoc eſt corpus meum*, directe ponitur corpus Chriſti. Per hæc alia verba, *Hic eſt ſanguis meus*, directe ponitur ſanguis Chriſti. Vi concomitantiæ ea omnia ponuntur quæ corpori unita ſunt. Et quia corpus ſanguini, animæ, & divinitati unitum eſt; immo corpus ipſum ſubſiſtit per ſubſiſtentiam Verbi: ideo ubi eſt corpus Chriſti, cum eodem hæc omnia ſunt. In Euchariſtia igitur per concomitantiam anima, ſubſiſtentia Verbi, divinitas ſpeciali modo in hoc ſacramento ſunt. Hanc catholicam doctrinam explicat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* xiii. *cap.* iii. his verbis. *Semper hæc fides in Eccleſia Dei fuit, ſtatim poſt conſecrationem verum Domini noſtri corpus, verumque eius ſanguinem ſub panis, & vini ſpecie una cum ipſius anima, & divinitate exiſtere; ſed corpus quidem ſub ſpecie panis, & ſanguinem ſub vini ſpecie ex vi verborum: ipſum autem corpus ſub ſpecie vini, & ſanguinem ſub ſpecie panis, animamque ſub utraque, vi naturalis illius connexionis, & concomitantiæ qua partes Chriſti Domini, qui iam ex mortuis reſurrexit, non amplius moriturus, inter ſe copulantur: divinitatem porro propter admirabilem illam eius cum corpore, & anima hypoſtaticam unionem.*

III. Sub qualibet ergo ſpecie ſacramenti totus Chriſtus exiſtit, ut optime explicat

cat S. Thomas *loc. cit. art.* 2. ſub ſpecie panis vi verborum eſt corpus; & ſanguis per concomitantiam: e contrario ſub ſpeciebus vini vi verborum eſt ſanguis; & vi concomitantiæ corpus: & ſub qualibet ſpecie anima, & divinitas per concomitantiam exiſtunt. Advertit ibidem Angelicus, quod ſi in triduo mortis Chriſti celebratum hoc ſacramentum fuiſſet, ſub ſpeciebus panis fuiſſet tantum corpus ſine ſanguine, & ſub ſpeciebus vini dumtaxat ſanguis ſine corpore: quia tunc ſeparata hæc duo fuerant. At cum poſt reſurrectionem unita ſemper ſint, ideo ubi ponitur unum, vi naturalis connexionis ponitur & alterum.

IV. Suarez, & Vaſquez contendunt, vi concomitantiæ præſentes quoque eſſe in hoc ſacramento Patrem, & Spiritum ſanctum. At Concilium Tridentinum omnia enumerans quæ ſunt per concomitantiam in hoc ſacramento, aliarum a Filio Trinitatis perſonarum non meminit. Nec eſt quod opponas omnium perſonarum cum divinitate identitatem. Nam ſicut identitas hæc non efficit ut Pater, & Spiritus ſanctus ſint per concomitantiam incarnati; ita neque efficit ut ſint in hoc ſacramento per concomitantiam. Porro quamvis tota Trinitas non ſit in Euchariſtia vi concomitantiæ, & modo ſacramentali; ſpeciali tamen ratione quadam illam adeſſe fatendum eſt. Cum enim ſacramentum iſtud centrum ſit divini amoris, Pater miſericordiarum divitias bonitatis ſuæ, & conſolationis fluenta hic effundit; & Spiritus ſanctus caſtiſſimi amoris flammas ineffabili quodam modo accendit.

V. Quæſt. II. *An Chriſtus ſit totus in qualibet ſpecierum parte?* Reſp. Si ſpecies conſecratæ dividantur, & ſeparentur, ſacta ſeparatione, totus Chriſtus ſub ſingulis ſeparatis ſpeciebus exiſtit: & hoc definivit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XIII. *can.* III. his verbis. *Si quis negaverit, in hoc ſacramento Euchariſtiæ ſub unaquaque ſpecie, & ſub ſingulis cuiuſque ſpeciei partibus, ſeparatione facta, totum Chriſtum contineri; anathema ſit*. Diſputant vero Theologi, an ante ſeparationem hoſtiæ conſecratæ ſit totum corpus Chriſti in tota hoſtia, & totum in qualibet parte. Adfirmat S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXVI. *art.* 3. quia, inquit, corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento per modum ſubſtantiæ. Natura autem ſubſtantiæ tota eſt ſub qualibet dimenſionum parte, ſub quibus continetur. Ergo, concludit ille, *totus Chriſtus eſt ſub qualibet parte ſpecierum panis, etiam hoſtia integra manente, & non ſolum cum frangitur*. Si plura cupis, textum conſule.

VI. Quæſt. III. *An Chriſtus ſit in hoc ſacramento ſicut in loco?* Reſp. Negat S. Thomas *loc. cit. art.* 5. Duplex eſt modus quo aliquid in loco conſtituitur. Definitivus unus, circumſcriptivus alter. Neutro modo corpus Chriſti poteſt eſſe præſens in Euchariſtia. Non definitive: quia quod eſt definitive in loco, ita eſt hic, ut nequeat eſſe alibi. Non circumſcriptive, ſeu per commenſu-

Digitized by Google

rationem propriæ quantitatis ad quantitatem loci : quod enim eſt circumſcriptive in loco uno, ita eſt, ut partes corporis reſpondeant partibus loci. Chriſtus autem in Euchariſtia eſt totus in toto, & totus in qualibet parte. Præſentia itaque corporis Chriſti in Euchariſtia eſt realis ſubſtantialis, at non localis, ſed eminentior, quæ ſacramentalis dicitur, modulum ingenii noſtri ſuperans.

VII. Quæſt. IV. *Poteſt ne corpus Chriſti oculo corporali, aut intellectuali in hoc ſacramento percipi?* Reſp. Negat S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxvi. *art.* 7. Quoniam corpus Chriſti in hoc ſacramento eſt per modum ſubſtantiæ quæ ſenſibus non ſubiacet. Diſputant autem Scholaſtici, utrum oculus corporeus per abſolutam Dei potentiam elevari poſſit ad hanc viſionem per lumen ſupernaturale. Sed hanc quæſtionem illis accenſemus quæ curioſitati magis quam utili cognitioni inſerviunt. Neque intellectus lumine naturali corpus iſtud percipere valet; lumine autem ſupernaturali perfuſus, quemadmodum videre poteſt ipſam divinam eſſentiam, ita potiori iure corpus iſtud videre poteſt?

VIII. Quando in hoc ſacramento apparet caro, aut puer, eſt ne Chriſti corpus quod videtur? Reſpondet S. Thomas *loc. cit. art.* 8. dupliciter hanc apparitionem contingere poſſe. Primo per immutationem oculorum videntium, ac ſi expreſſe *viderent exterius carnem, vel ſanguinem, vel puerum, nulla tamen immutatione facta ex parte ſacramenti. Et hoc quidem videtur contingere, quando uni videtur ſub ſpecie carnis, vel pueri; aliis tamen videtur ſicut & prius, ſub ſpecie panis: vel quando idem ad horam videtur ſub ſpecie carnis, vel pueri, & poſtmodum ſub ſpecie panis.* Interdum vero videtur non per ſolam immutationem ex parte videntium, ſed propter immutationem ex parte ſpecierum: quod contingere videtur, ſubdit Angelicus, *quando ſub tali ſpecie ab omnibus videtur, & non ad horam, ſed per longum tempus ita permanet.*

IX. Quæſt. V. *An accidentia, ſeu ſpecies ſacramentales & corrumpi, & nutrire valeant?* Reſp. Remanere accidentia omnia poſt conſecrationem, quæ prius afficiebant panem, & vinum, nempe quantitatem, & qualitates, certum eſt; & quidem ſine ſubiecto, ut dictum eſt: quia illorum ſubiectum ſubſtantiale converſum eſt in Chriſti corpus. Ad quæſitum reſpondet S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxvii. *art.* 4. corrumpi poſſe, quemadmodum corrumpi poterant ante conſecrationem. Id totum experientia conſtat. Evincit vero S. Doctor *art.* 6. eiuſmodi ſpecies vere nutrire. Innumeras quæſtiunculas inſtituunt Theologi, quandonam corpus Chriſti deſinat permanere ſub ſpeciebus. Diſputant, an ſi ſacramentum proiiciatur in locum immundum; an ſi comedatur a mure, a bruto, continuo deſinat? Aliqui contendunt, continuo deſinere eſſe in his caſibus. Sed falluntur. Siquidem certum eſt, tamdiu manere ſub ſpeciebus, quamdiu con-

ſer-

ſervantur, ubicumque ſpecies illæ, & quamdiu ſub eiſdem conſervari poſſet ſubſtantia panis.

X. Quæſt. VI. *Quantum temporis interfluere debeat, ut particulæ in communione receptæ ſpecies corrumpantur?* Reſp. Fuerunt aliqui qui aſſerebant, illico ac particula recepta fuerit in ore, deſinere corpus Chriſti eſſe ſub ſpeciebus. Sed hæc opinio, ut evidenter falſa, reiecta ab omnibus eſt. Quia, ut diximus, corpus Chriſti permanet ſub ſpeciebus, uſquedum iſtæ corrumpantur. Si in ipſo ore corrumperentur, ſtatim deſineret ibi eſſe. Circa tempus quo durant ſpecies in ſtomacho receptæ, varia ſunt Auctorum placità. Cardinalis de Lugo *diſp.* x. ſub finem narrat, ſe conſuluiſſe Romæ peritiſſimos medicos, & præſertim Ioannem Manelphum, in Romanæ Sapientiæ Academia Profeſſorem Philoſophiæ, qui aſſeruit, particulam receptam a laicis corrumpi in ſtomacho intra horæ minutum. Sed ego, inquit P. Leander a SS. Sacramento *tract.* VII. *diſp.* x. *quæſt.* XXIII. conſultis pluribus huius Complutenſis Academiæ, non Philoſophiæ tantum, ſed Medicinæ profeſſoribus, dico, quod debeant elabi quatuor fere minuta, ſeu quarta pars quadrantis horæ. Ut vero corrumpantur ſpecies hoſtiæ ſumptæ a Sacerdote, ſubdit, debere tranſire ſpatium unius quadrantis. Plures ratiunculæ pro utraque parte afferuntur. Sed nihil, ut ego quidem ſentio, certo concludunt. In uno ſtomacho citius, in altero tardius, ſicuti & alii cibi, corrumpuntur ſpecies iſtæ. Illud dumtaxat pro reverentia ſacramento debita ſervandum, nempe, ſuſceptores iſtius ſacramenti debere poſt communionem ſaltem per quadrantem plus minuſve ſe colligere, & ferventiore qua valent devotione ſe ſe cum Chriſto Domino detinere, eum intra ſemetipſos veluti commorantem adorare, alloqui, gratias agere, beneficia poſtulare, ignitis alloquiis, & ferventiore amore proſequi & complecti, a cibo potuque ſumendo in obſequium ſacramenti abſtinere per aliquod temporis ſpatium; ut infra magis declarabo.

XI. Quæſt. VII. *An ſi ſanguini, ſub ſpeciebus vini conſecrato, vinum infundatur, deſinat eſſe ſanguis ſub eiſdem ſpeciebus?* Reſp. Adfirmant aliqui. Alii diſtinguentes dicunt, deſinere ſanguinem Chriſti ſubeſſe ſpeciebus, ſi tanta vini quantitas infundatur quæ ſatis eſſet ad ſpecies deſtruendas; ſecus, ſi quantitas vini non eſſet tanta, quanta neceſſaria eſt ad ſpecierum vini conſecrati deſtructionem. Quid, ſi vinum infuſum eſſet diverſæ ſpeciei; ut quando ſpeciebus vini albi conſecrati infunditur vinum rubrum? In hoc caſu adfirmant Auctores prioris opinionis. Alii communius negant: quia contendunt vina omnia eſſe eiuſdem ſpeciei. Quid, ſi decem guttæ vini conſecrati miſceantur cum dolio vini? Omnes has quæſtiones ſrivolas, ineptaſque reputo, quarum deciſiones ex variis Philoſophorum placitis pendent: nam ex mixtione vini unius cum alio non poteſt certo inferri corruptio. Caſus propoſiti vix umquam contingunt; & ideo

ut

ut inutiles relinquimus. Ceterum ſi una, aut decem guttæ ſanguinis infunderentur amphoræ, aut dolio vini; exiſtimarem permanere Chriſti ſanguinem, vinumque illud ſervandum eſſe, & a Sacerdotibus, ſecus a laicis, ſumendum eſse poſt ſumptionem calicis ante ablutionem. Plures alias ſimiles quæſtiunculas prætereo.

§. V.

Aliæ quæſtiunculæ de adoratione Chriſti in Euchariſtia, de eiuſdem conſervatione, expoſitione, feſto, aliiſque, reſolvuntur.

I. QUæſt. I. *Utrum Chriſtus in Euchariſtia exiſtens adorandus ſit cultu latriæ?* Reſp. Cultus latriæ appellatur obſequium, ſervitus, veneratio, ſupremo Domino debita, ut Theologi omnes docent. Ariani fatebantur, Chriſtum realiter præſentem eſse in Euchariſtia: at quia blaſphemabant, eum puram eſse creaturam, adorationem eidem denegabant. Vaſa ſacra tanto obſequio venerabantur, ut Athanaſium ab Epiſcopatu depoſuerint, quod fracti calicis reum per manifeſtam calumniam finxerant. Zuingliani, Calvinianique, tamquam idololatras, Catholicos derident, & execrantur, quod Chriſtum in Euchariſtia adorent. Lutherus aliquando Euchariſtiæ adorationem ut piam, aliquando ut neceſsariam, a conſecratione ad communionem uſque probavit. Melanchthon, ut Euchariſtiæ adorationem tolleret, commentus eſt, Chriſtum non eſse in pane præſentem, ſed in fidelibus tantum, dum reipſa ſumunt communionem.

II. Veritas catholica eſt, Euchariſtiæ deberi latriæ cultum, ut definivit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XIII. *can.* III. his verbis. *Si quis dixerit, in ſancto Euchariſtiæ ſacramento Chriſtum unigenitum Dei Filium non eſſe cultu latriæ, etiam externo, adorandum &c. anathema ſit.* Conſtat veritas hæc univerſali conſenſu Eccleſiæ tum orientalis, tum occidentalis. Miſſis teſtimoniis Nazianzeni oratione funebri in honorem Gorgoniæ ſororis, Chryſoſtomi *homil.* XXVIII. *ad popul. Antioch.* Cyrilli Hieroſolymitani *catecheſ.* V. & aliorum, unum promo ex S. Ambroſio *Lib. III. de Spiritu ſancto cap.* XII. ubi hæc habet. *Adorate ſcabellum pedum eius. Itaque per ſcabellum terra intelligitur, per terram autem caro Chriſti, quam hodie quoque in myſteriis adoramus, & quam Apoſtoli in Domino Ieſu adorarunt.* S. Auguſtinus in hunc eumdem citatum Pſalmi textum tanta perſpicuitate adorandum in Euchariſtia Chriſtum docet, ut novatorum cavillationes omnes explodat. *Quæro* (inquit) *quod ſit ſcabellum pedum eius: & dicit mihi Scriptura:* Ter-

Digitized by Google

Terra ſcabellum pedum meorum. *Fluctuans converto me ad Chriſtum, quia ipſum quæro hic: & invenio quomodo ſine impietate adoretur terra, ſine impietate adoretur ſcabellum pedum eius. Suſcepit enim de terra terram: quia caro de terra eſt, & de carne Mariæ carnem accepit. Et quia in ipſa carne hic ambulavit, & ipſam carnem nobis manducandam ad ſalutem dedit; nemo autem ipſam carnem manducat, niſi prius adoraverit: inventum eſt quomodo adoretur tale ſcabellum pedum Domini, & non ſolum non peccemus adorando, ſed peccemus non adorando.* Liturgiæ antiquiſſimæ, quas Renaudotius, Ricardus Simon, Vitaſſius, Goarius, & alii plurimi collegerunt, adorationem Euchariſtiæ latreuticam præſcribunt.

III. Blaterant novatores, idololatriæ crimen eſſe, latriæ cultum exhibere pani; quaſi nos pani, & non corpori Chriſti, loco ſubſtantiæ panis exiſtenti ſub ſacris ſymbolis, cultum exhiberemus. Exprimi verbis nequit Lutheranorum, & Calviniſtarum impotens furor in putidiſſimis calumniis adverſus Catholicos fingendis. Ipſos non latet, nos propugnare, Dei Filium ſub ſpeciebus panis & vini loco ſubſtantiæ panis & vini extare. Cum hanc noſtram theſim oppugnant, Scripturarum, Patrum, & univerſæ traditionis ignorantes, ſeu potius hæreticæ factionis caligine obductos ſe ſe produnt. Verum dum, hac theſi admiſſa, conſectarium adorandi Verbi divini ibidem extantis impetunt, tamquam inſani, & impii excipiendi ſunt. An Verbum divinum, ubicumque reperiatur, adorandum, & quidem latriæ cultu, non eſt? An Catholici omnes uno ore non fatentur, ſe cultum latriæ exhibere directe Verbo incarnato, in hoc ſacramento exiſtenti? An non fatentur, ſymbola ipſa, ut ſunt merum ſignum, veneratione quidem digna eſſe, ut cetera ſacramenta; ſecus latriæ cultu ſoli Deo debito? Quid ergo obganniunt ſaniones iſti, idololatriæ ſcelus nobis improperantes? An Lutherani, qui a conſecratione uſque ad communionem præſentem Chriſtum fatentur, illum eo tempore non adorant?

IV. Quæſt. II. *An religioſe in templis cuſtodienda & aſſervanda Euchariſtia ſit?* Reſp. Negant Sacramentarii, Lutherani, & Calviniſtæ, qui aut negant in Euchariſtia Chriſti præſentiam, aut hanc in ſolo uſu, & actione cœnæ agnoſcunt, ut Lutherani. At hic quoque mirum in modum falluntur heterodoxi. Nam realis Chriſti præſentia in Euchariſtia abſoluta eſt, & ab uſu minime pendet; ut verba dominica, *Hoc eſt corpus meum*, oſtendunt. Antequam panis euchariſticus frangatur, & manducetur, eſt Chriſti corpus, ut conceptis verbis Apoſtolus *I. Corinth.* x. teſtatur: *Calix cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt: & panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini eſt?* Mentitus Apoſtolus fuiſſet dicendo *eſt*, niſi ibi Chriſti corpus fuiſſet ſub ſacris ſymbolis, antequam hæc frangerentur. S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxiii. *art.* i. *ad* 3. ſapienter de more inquit: *Hæc autem eſt differentia inter Euchariſtiam, & alia ſacramen-*

Digitized by Google

menta habentia materiam ſenſibilem ; quod Euchariſtia continet aliquid ſacrum abſolute , ſcilicet ipſum Chriſtum ; aqua vero baptiſmi continet aliquid ſacrum in ordine ad aliud , ſcilicet virtutem ad ſanctificandum . . . . Et ideo ſacramentum Euchariſtiæ perficitur in ipſa conſecratione materiæ ; alia vero ſacramenta perficiuntur in applicatione materiæ ad hominem ſanctificandum . Hanc veritatem perpetuo obtinuiſſe in Eccleſia, teſtatur Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XIII. *cap.* III. inquiens : *Excellens , & ſingulare reperitur , quod reliqua ſacramenta tunc primum ſanctificandi vim habent , cum quis illis utitur ; at in Euchariſtia ipſe ſanctitatis auctor ante uſum eſt : nondum enim Euchariſtiam de manu Domini Apoſtoli ſuſceperant , cum vere tamen ipſe adfirmaret , corpus ſuum eſſe quod præbebat . Et ſemper hæc fides in Eccleſia Dei fuit , ſtatim poſt conſecrationem verum Domini noſtri corpus , verumque eius ſanguinem ſub panis , & vini ſpecie . . . exiſtere .*

V. Ex quo præſentia Chriſti realis permanens ſit in Euchariſtia , neceſſario conſequitur, Euchariſtiam diligenter, ac religioſe aſſervandam eſſe . Iſtius ſacri moris univerſam antiquitatem teſtem habemus. S. Iuſtinus martyr *apol.* II. narrat ; Euchariſtiam præſentibus diſtribui , & ad abſentes per miniſtros deferri . S. Irenæus *epiſt. ad Victorem Papam* teſtatur, Euchariſtiam miſſam ad fideles abſentes , quod facile tunc non eſſet templa adire . Euchariſtiam aſſervatam in templis ; aſportatam domum , delatam ad eremos, teſtantur Tertullianus , & Clemens Alexandrinus. Cyprianus etiam *Lib. de lapſis* narrat, quamdam mulierem, auſam aperire arcam in qua Euchariſtia conſervabatur , orto repente igne exterritam fuiſſe. An negaturi ſunt novatores noſtri perantiquam diſciplinam deferendi Euchariſtiam morituris ? Concilium Nicænum I. *can.* XIII. hæc præſcribit . *De his qui ad exitum veniunt , etiam nunc lex antiqua , regulariſque ſervabitur , ut ſi quis egreditur e corpore , ultimo & neceſſario viatico minime privetur* . Calvinus , qui ſacroſanctam appellat hanc Synodum *Lib. IV. Inſtit. cap.* XVII. *ſ.* 39. ſcribit . *Clare patet , repoſitionem ſacramenti , quam nonnulli urgent , ut ægrotis extra ordinem diſtribuatur , inutilem eſſe* . Et continuo poſt pauca ſubdit : *Sed enim qui ſic faciunt, habent veteris Eccleſiæ exemplum . . . Fateor* . Nobis ſat eſt veteris Eccleſiæ veſtigia premere, neglectis novatorum commentis . Plura antiquitatis monumenta proferrem, niſi adeo explorata veritas eſſet, ut vel ipſi inimici noſtri eam confiteri cogerentur.

VI. Quæſt. III. *Pia ne eſt , & religioſa feſti corporis Chriſti inſtitutio ?* Reſp. Nemo, præter heterodoxos , quibus familiare eſt omnia Romanæ Eccleſiæ ſtatuta carpere, piam religioſamque eſſe inficiabitur illius ſancti feſti inſtitutionem . Anno 1208. B. Iulianæ , ſanctimoniali percelebri , huius feſtivitatis inſtitutionem divinitus revelatam ferunt . Anno 1262. peculiari Bulla , quæ habetur *l.* 3. *Clement. tit.* XVI. Urbanus IV. feſtum iſtud inſtituit . Officium quod in hoc feſto Ec-

Eccleſia recitat, a S. THOMA AQUINATE conſcriptum fuit. Papebrochio viſum eſt, editum hoc officium fuiſſe a Ioanne Clerico Leodienſi. Sed omnium Scriptorum teſtimonio iſtius officii auctorem fuiſſe S. Thomam, evincit Natalis ab Alexandro *diſſ.* VI. *ſæculi* XIII. *art.* I. Et Pontifex Sapientiſſimus BENEDICTUS XIV. ait *not.*V. in feſtum corporis Chriſti, quod numquam in diſcrimen vocaſſet Papebrochius, S. Thomam ſcripſiſſe hoc officium, ſi lecta ab eo fuiſſet conſtitutio SIXTI IV. inſerta Bullario *Ord. Prædic. Tom. III.* in qua legitur feſtum hoc inſtitutum fuiſſe ab Urbano IV. *propriumque eiuſdem ſolemnitatis officium per Beatum Thomam de Aquino, tunc in ipſa curia exiſtentem, compoſitum.*

VII. Porro quam prudens, pia, & religioſa ſit huius feſtivitatis inſtitutio, patere inde poteſt, quod cum ſacramentum iſtud in dominicæ paſſionis commemorationem celebrari præcipiatur, nihil congruentius videtur quam peculiari ſolemnitate illud ſingulis annis recolere. Accedunt rationum momenta quibus inductus Urbanus IV. fuit ad hanc feſtivitatem inſtituendam. Sunt autem revelatio facta Sanctimoniali Leodienſi: miraculum apud Vulſinienſes patratum: ſupplicationes plurium Eccleſiarum: grati animi teſtimonium quod Catholici omnes exhibere debent immenſæ divinæ caritati in huius ſacramenti inſtitutione: victoria de Berengarianis ſæculo XI. & XII. reportata. Hæc indicantur in ipſa Urbani Bulla. Tandem divinitus hoc inſtitutum feſtum videtur, non modo ad cultum ſolemniori pompa celebrandum, exhibendumque auguſtiſſimo ſacramento ſingulis annis; ſed etiam ut univerſa Eccleſia ſplendidum devictarum hæreſum triumphum ageret, in cuius ſplendoris, atque chriſtianæ lætitiæ conſpectu hæreticorum fracta perfidia tabeſceret.

VIII. Quæſt. IV. *Religioſa ne eſt ſolemnis corporis Chriſti in proceſſionibus circumgeſtatio?* Reſp. Iſtius proceſſionis originem repetit communior ſententia ab ipſo Urbano IV. non quod expreſſe hic Pontifex eam præſcripſerit, ut ſcite animadvertit BENEDICTUS XIV. *notif.* V. *num.* 6. de feſto corporis Chriſti *num.* 536. ſed ex facto, quatenus ex feſtivitatis ſolemnis inſtitutione ritus proceſſionis obtinuit. Martinus V. in conſtitutione, *Ineffabile ſacramentum*, proceſſionem iam inſtitutam confirmat, & illam frequentantibus indulgentias elargitur.

IX. Solitas impoſturas *artolatriæ* Kemnitius *II. Part. exam. pag.* 447. evomit adverſus hunc ſacrum ritum. Calvinus, omnium hæreticorum maledicentiſſimus; *Lib. IV. Inſtit. cap.* XVII. *§.* 39. de more inſanit adverſus Catholicos, idololatriæ eos incuſans. Verum, ut dixi ſupra, admiſſa Catholicorum doctrina de reali Chriſti præſentia in Euchariſtia, nequeunt novatores abſque dementiæ nota nos accuſare, quod Filium Dei veneremur, ubi ineffabili modo præſentem credimus: Ritus autem Deum colendi Eccleſia pro temporum opportunitate præſcribit. Iſtius proceſſionis figuræ præceſſerunt & in circumgeſtatione arcæ fœderis, quam

filii

filii Iſrael ſecum deferebant, ut habetur Ioſue cap. III. & in typico manna incluſo in eadem arca. Præterea primis Eccleſiæ ſæculis Euchariſtia magna veneratione ad titulos, ad Epiſcopos ſuburbicarios deferebatur, miſſa a ſummis Pontificibus, tamquam communionis mutuæ teſſera.

X. Nimis inepta ſunt quæ novatores opponunt. Euchariſtia, inquiunt, ad ſolum cœnæ uſum inſtituta eſt. Eſto. An per circumgeſtationem tollitur primarius eiuſdem uſus, nempe communio? Immo hoc ſacro ritu excitantur fideles ad frequentiorem communionem. Quod de *artolatria* garrit Kemnitius, iam ſupra convulſum eſt. Non enim pani, ſed Dei Filio cultum offerimus. Inſiſtit idem Kemnitius. Arca, huius ſacramenti figura, in caſtra aſportata, & ingenti Hebræorum cæde capta a Philiſthæis, oſtendit, Deum deteſtari eiuſmodi circumgeſtationes ut impias, & ſacrilegas. Linguas impias & ſacrilegas novatorum Deus execratur, quod ſacra dogmata profanent. Arcæ circumgeſtatio Hebræis lætitiam, gaudium, animi fortitudinem ingerebat, Philiſthæis terrorem, & deiectionem. Arcæ profanatio, & Hebræorum ſcelera in cauſſa fuere cur Deus ſemel permiſerit, arcam in manus tranſire Philiſthæorum. Circumgeſtatio arcæ adeo pia, & religioſa erat, ut etiam capta a Philiſthæis contriverit idolum Dagonis, & percuſſerit Azotios.

XI. Quæſt. V. *Pia ne eſt & religioſa Euchariſtiæ expoſitio?* Reſp. Ritum proceſſionis corporis Chriſti conſecuta eſt conſuetudo illud publicæ adorationi exponendi, eo tendens, ut cultum Dei promoveat, & Chriſti Domini adorationem, atque erga iam auguſti ſacramenti devotionem accendat; ut in publicis gravibuſque calamitatibus divinum auxilium imploretur. Rationum momenta quæ circumgeſtationes huius admirandi ſacramenti in proceſſionibus pias religioſaſque evincunt, probant quoque pium religioſumque eſſe expoſitionis ritum. Ritus iſte a tribus circiter ſæculis obtinuit; & tunc adhiberi cœptum eſt tabernacula portatilia, vulgo *oſtenſoria*. Apud Græcos neque proceſſionis, neque expoſitionis uſus viget.

XII. Pauca dicenda ſunt de frequenti huius expoſitionis conſuetudine, de qua Lupus de proceſſionibus cap. XII. Tyers, & alii ſcripſere. Varia, ad hoc quod attinet, ſunt Auctorum placita iuxta ſingularem cuiuſque devotionem. Lupus frequentem promovet uſum; Tyers rarum eſſe debere ſentit. S. Carolus Borromæus in Synodo provinciali Mediolanenſi, ſub S. Pio V. celebrata, cap. VII. de circumgeſtatione Euchariſtiæ hæc præſcribit. *Sacroſancta Euchariſtia pie & utiliter ad populi devotionem interdum in publicis ſupplicationibus defertur, potiſſimum vero in feſto ſacro Chriſti corpori proprie conſecrato, eiuſque octava. Sed ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat, & nonniſi in arduis cauſis, pacis, aut publicæ neceſſitatis. In illis autem proceſſionibus ad quas po-*

Digitized by Google

populus non tam orandi, quam ſpectandi gratia confluere ſolet, abſtineatur. In communibus autem ſupplicationibus circumgeſtari poterunt reliquiæ Sanctorum. In Synodo vero XI. diœceſana de ſacratiſſimi corporis Chriſti expoſitione hæc præſcribit. *Ne quavis cauſa Euchariſtia palam aperte proponatur, ſed publica tantum, atque gravi; aliis vero de cauſis orationem licebit inſtituere, ſed non ſacramento aperte expoſito.* Plurimæ aliæ Synodi hanc eamdem S. Caroli præceptionem adoptarunt, ne ſcilicet ſacratiſſima Euchariſtia exponatur, niſi cauſſis urgentibus, & probatis. Synodus Farſenſis, a Cardinali Barberino celebrata anno 1623. Neapolitana anno 1699. Spoletana anno 1688. & BENEDICTUS XIV. in ſua *notificat.* x. *volum.* 2. eruditione, & prudentia ſumma, regulas huius expoſitionis in civitate Bononienſi ſervandas præſcribit, laudatque Auctores præcipuos qui hac de re ſcripſere, ſuntque Tyers *Lib. V. cap.* x. Merbeſius *III. Part. ſect.* x. *concl.* 3. & 4. Iuvenin *diſſ.* IV. *quæſt.* IV. *§.* 3. Clericatus *deciſ.* VI. *de Euchar.* aliique. Extrema ergo cavenda ſunt, & circumſtantiæ ſpectandæ. Eo unice ſpectare hæc expoſitio debet, ut reverentia, cultus, & devotio erga auguſtiſſimum ſacramentum promoveatur; ut populus abſtrahatur ab otio, a vanis ſpectaculis, a mundi oblectamentis, & ad templa frequentanda, adorandumque Dei Filium inducatur.

XIII. An litis victoria obtinenda, an ægroti ſanitas recuperanda, an huius vel illius perſonæ ſingularis devotio, ſint cauſſæ ſufficientes huius expoſitionis; potius negarem quam adfirmarem. Quare ſervanda eſt regula quam præſcribit S. Congregatio Concilii die XVII. Auguſti ann. 1630. *Sacra &c. cenſuit non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Eccleſiis, ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum publice adorandum exponere, niſi ex cauſſa publica, quæ probata ſit ab Ordinario; ex cauſa autem privata poſſe, dummodo ſanctiſſimum ſacramentum e tabernaculo non extrahatur, & ſit velatum ita, ut ipſa ſacra hoſtia videri non poſſit.* Animadvertit laudatus doctiſſimus Pontifex *loc. cit.* deciſionem hanc, licet latam in cauſſa Neapolitana, generalem regulam continere, in hac materia ab omnibus ſervandam. Publica ergo expoſitio, publicam, non privatam, cauſſam poſtulat. Quod potiſſimum in hac pia conſuetudine ſpectandum exiſtimo, eſt populi devotio, & obſequium erga auguſtiſſimum ſacramentum. Unus populus, una natio, præ alia ferventior ſolet eſſe in tanti ſacramenti cultu. Quod expedit in amplis & populoſis, non decet in parvis civitatibus. Civitates magnæ, ſicut plurimis abundare vitiis ſolent, ita & viris piis, devotis, ac ſingulari fervore æſtuantibus. Idcirco validiora & frequentiora divina remedia ſint in iſtis oportet ad confirmandos in virtute, præſervandoſque a graſſante vitiorum lue Dei electos. Illud etiam curandum ſemper eſt, ut altare in quo Euchariſtiæ expoſitio fieri debet, ſit decenter ornatum, ut congruus cereorum numerus ardeat,

ut

ut aliquis Eccleſiaſticus præſens oret. S. Carolus, Epiſcoporum iubar, & ornamentum, in Synodo IV. Mediolanenſi *part.* II. de Eccleſiaſticis aſſiſtentibus inquit: *Dum ſanctiſſimum ſacramentum in altari propoſitum eſt, interdiu Clerici duo, ſuperpelliceo induti, capite aperto ad altare ſemper aſſiſtant, quorum alter Diaconus ſaltem ſit; noctu vero ſaltem unus, iſque in ſacro ordine conſtitutus.*

XIV. Quæſt. VI. *Licitum ne eſt in itineribus Euchariſtiam collo appenſam deferre?* Reſp. Veteris diſciplinæ uſus, domum, & ad diſſita loca deferendi Euchariſtiam, ſupra indicatus eſt. Solebant tunc Epiſcopi nitidiſſimo panno involutam Euchariſtiam ſecum portare. Qui plura hac de re ſcire cupit, conſulat Angelum Rocca *Tom. I.* & Martenium *de antiq. Eccl. rit. Lib. I. cap.* v. *art.* 4. ubi narrat, PP. Societatis Ieſu, Paulo V. Pontifice ſummo regnante, Venetiis diſceſſuros, *hoſtias ſingulas* collo ſibi ſingulos alligaſſe, atque hoc devotionis fervore urbe diſceſſiſſe. Conſuetudo hæc iam diu obſolevit: & Concilia, Cæſarauguſtanum an. 380. & Toletanum an. 600. ſtatuerunt ne quis domum, aut alio Euchariſtiam deferat. BENEDICTUS XIV. in ſua ſæpius laudata conſtitutione *ſuper Græcorum ritibus* prohibet ne Monachi orientales iter agentes Euchariſtiam ſecum deferant. Conſuetudo hæc viget adhuc, dum ſummi Pontifices itinera arripiunt. Tunc enim ſplendido, & gravi apparatu, atque comitatu Euchariſtia præferri a Sacrarii apoſtolici Præfecto ſolet, ſpatio itineris unius diei ante Pontificem, ne populi, ſpectaturi Pontificem accedentes, cultum auguſtiſſimo ſacramento exhibendum minuant. Angelus Rocca eruditiſſimum commentarium de hac ſacra cæremonia edidit.

CAPUT VII.

De Euchariſtiæ diſtribuendæ miniſtro ordinario, & extraordinario.

I. QUæſt. I. *An ſoli Sacerdotes ſint diſpenſandæ Euchariſtiæ miniſtri ordinarii?* Reſp. De miniſtro conſecrandæ Euchariſtiæ ſequenti diſſertatione ſermo erit. In præſens, quis ſit ordinarius eiuſdem diſtribuendæ miniſter, inquiritur. Omnes communiter docent, ſolos Epiſcopos, & Sacerdotes eſſe iſtius ſacramenti ordinarios miniſtros. Rationem præbet S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxxii. *art.* 3. inquiens. *Dicendum, quod ad Sacerdotem pertinet diſpenſatio corporis Chriſti propter tria. Primo quidem quia, ſicut dictum eſt . . . ipſe conſecrat in perſona Chriſti. Ipſe autem Chriſtus ſicut conſecravit corpus ſuum in cœna, ita & aliis ſu-*

ſumendum dedit. Unde ſicut ad Sacerdotem pertinet conſecratio corporis Chriſti, ita ad eum pertinet diſpenſatio. Secundo quia Sacerdos conſtituitur medius inter Deum & populum. Unde ſicut ad eum pertinet dona populi Deo offerre, ita ad eum pertinet dona ſanctificata divinitus populo tradere. Tertio quia in reverentiam huius ſacramenti a nulla re contingitur niſi conſecrata: unde & corporale; & calix conſecrantur, & ſimiliter manus Sacerdotis ad tangendum hoc ſacramentum. Unde nulli alii tangere licet, niſi in neceſſitate; puta ſi caderet in terram, vel in aliquo alio neceſſitatis caſu.

II. Morem hunc ab apoſtolica traditione proficiſci, teſtatur Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XIII. *cap.* VIII. his verbis. *Semper in Eccleſia Dei mos fuit ut Laici a Sacerdotibus communionem acciperent. Sacerdotes autem celebrantes ſeipſos communicent. Qui mos, tamquam ex traditione apoſtolica deſcendens, iure ac merito retineri debet.*

III. S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxxii. *art.* I. *ad* 4. quærit, cur ſoli Epiſcopo conveniat, & reſervata ſit poteſtas conficiendi, & adminiſtrandi chriſma; ſecus conficiendi, & diſtribuendi Euchariſtiam. Reſpondet. *Epiſcopus accipit poteſtatem ut agat in perſona Chriſti ſuper corpus eius myſticum, ideſt ſuper Eccleſiam: quam quidem poteſtatem non accipit Sacerdos in ſua conſecratione.* Accipit vero Sacerdos poteſtatem ſupra corpus Chriſti verum. Et quia, inquit *art.* 3. *ad* 3. per Euchariſtiam *perficitur homo ſecundum ſe per comparationem ad Chriſtum*, idcirco Sacerdoti ordinario conficere, & miniſtrare Euchariſtiam iure convenit: idque ex perpetua traditione, quæ in hac materia quibuſvis humanis rationibus prævalet, conſtat.

IV. Quæſt. II. *An Diaconi poſſint eſſe extraordinarii Euchariſtiæ diſpenſatores?* Reſp. In utraque Eccleſia tum orientali, tum occidentali fuerunt priſcis ſæculis Diaconi diſpenſatores extraordinarii tum corporis, tum ſanguinis Domini. Poſteriori tempore ſolius ſanguinis Domini diſpenſatio commiſſa illis fuit; ut colligitur ex S. Thoma *III. Part. quæſt.* lxxxii. *art.* 3. *ad* I. ubi inquit, *quod Diaconus, quaſi propinquus ordini ſacerdotali, aliquid participat de eius officio; ut ſcilicet diſpenſet ſanguinem, non vero corpus, niſi in neceſſitate iubente Epiſcopo, vel Presbytero. Primo quidem quia ſanguis Chriſti continetur in vaſe: unde non oportet quod tangatur a diſpenſante, ſicut tangitur corpus Chriſti. Secundo quia ſanguis deſignat redemptionem a Chriſto in populum derivatam: unde & ſanguini admiſcetur aqua, quæ ſignificat populum. Et quia Diaconi ſunt inter Sacerdotem & populum, magis convenit Diaconis diſpenſatio ſanguinis quam diſpenſatio corporis.* Unde colligitur, tempore S. Thomæ in Eccleſia occidentali Diaconos diſpenſaſſe calicem ſanguinis Domini extra neceſſitatem, & abſque peculiari Sacerdotis licentia.

Digitized by Google

V. Ad quæſitum igitur reſpondeo, Diaconos ex commiſſione Epiſcopi, vel Parochi poſſe etiam hoc tempore eſſe miniſtros extraordinarios Euchariſtiæ diſtribuendæ. Iſti tamen hanc facultatem dare non debent, niſi ex iuſta cauſſa: quia ſervanda eſt diſciplina quæ nunc obtinet.

VI. Quæſt. III. *Abſente Presbytero, poteſt ne Diaconus infirmis Euchariſtiam diſpenſare?* Reſp. Adfirmant Suarez, Fagundez, Hurtado, Lugo, quos citat, & ſequitur Leander *tract.* VII. *diſput.* XIV. *quæſt.* IX. tum ex præſumpta voluntate Presbyteri, tum ex ſacris canonibus, qui hanc facultatem illis impertiunt. Quin addunt, poſſe Diaconos id præſtare, præſente, & nolente Presbytero Euchariſtiam ægrotis adminiſtrare: quia, inquiunt, præſentia Sacerdotis ſua poteſtate abutentis pro abſentia reputanda eſt. Quæ ſane opinio mihi improbabilis non eſt.

VII. Quæſt. IV. *An, extrema neceſſitate urgente, poſſint, abſente idoneo miniſtro, Subdiaconi, Clerici, laici ſemetipſos, & alios communicare?* Reſp. Ex iis quæ dicta ſunt, conſtat olim & minores Clericos, & laicos ſemetipſis, & aliis Euchariſtiam adminiſtraſſe. Si enim viris in nuda manu, & mulieribus in candidiſſimo linteolo, quod *Dominicale* appellabatur, mos obtinebat tradendi Euchariſtiam; patet illos eam aut ibi, aut domi ſumpſiſſe. Iſtius conſuetudinis teſtimonia plurima ex Tertulliano, ex Cypriano, ex Martyrologio Bedæ, Adonis, Uſuardi referre poſſem. Unum ex S. Baſilio *epiſt. ad Leſſariam Patriciam* tranſcribo. *Si non adſit Sacerdos, communionem propria manu ſumere, minime eſſe grave, eſt ſupervacaneum oſtendere. Propterea quod longa conſuetudine etiam per res ipſas probetur. Omnes enim qui ſunt in deſertis Monachi, ubi non eſt Sacerdos, illic habentes communionem, ex ſeipſis eam ſumunt. Alexandriæ autem, & in Ægypto unuſquiſque ex laicis qui illic degunt, maxima ex parte habent communionem domi ſuæ. Nam cum Sacerdos ſemel confecerit hoſtiam, & dederit, eam accipiens, & communicans, tamquam a Sacerdote ſumptam, participare ſe debet credere. Etenim in Eccleſia Sacerdos tradit particulam: & cum omni poteſtate ac libertate eam tenet qui accipit, & ſic ſua manu ad os eam adducit.* Sæculo VI. plura Concilia, præſertim Cæſarauguſtanum, & Toletanum, conſuetudinem hanc abrogarunt. Apud Græcos tamen alicubi adhuc viget.

VIII. Apud Latinos, tum Clericos, tum laicos, extrema urgente neceſſitate, communicare ſeipſos poſſe, docent Suarez, Granados, Valentia, Reginaldus, & alii plures, quos citat Leander *quæſt.* XII. eoſque ſequitur; immo ipſe cum Diana, & aliis addit, laicos poſſe communicare etiam alios: quia ius humanum, prohibens laicis Euchariſtiæ tactum, non obligat in extrema neceſſitate, in qua prævalere præceptum divinum debet de Euchariſtia ſumenda.

IX.

Digitized by Google

IX. Hæc opinio mihi videtur falſa: quoniam ab octo & amplius ſæculis vetitum eſt laicis tangere vel ipſa vaſa ſacra, nedum Chriſti corpus. Quare non licet nec Clericis Diacono inferioribus, nec laicis, aut ſibi, aut aliis communionem porrigere in Eccleſia Latina, quia plures ſacri canones id prohibent. Porro Eccleſia prædita eſt poteſtate præſcribendi ritum adminiſtrandi ſacramenta. Cum itaque Eccleſia vetet laicis, & Clericis Diacono inferioribus corporis Chriſti tactum; ſervanda eſt hæc Eccleſiæ diſciplina in re adeo gravi.

X. Præceptum divinum ſumendi Euchariſtiam, præſertim in articulo mortis, obligat, ſi miniſter idoneus adſit; ſecus, ſi deſit. Poteſt laicus in mortis articulo baptizare, & ſimplex Sacerdos abſolvere: quia ſacramenta hæc ſunt maioris neceſſitatis; & Eccleſia conſentit. Euchariſtia autem non eſt tantæ neceſſitatis: idcirco prudenter Eccleſia prohibuit omnibus Diacono inferioribus illius adminiſtrationem ob reverentiam ſacramento debitam. Cum igitur idoneus miniſter deeſt, perinde eſt ac ſi nullus adeſſet. Et tum præceptum divinum communione ſpirituali implendum eſt, voto nempe, & deſiderio ſuſcipiendi Chriſti corpus.

XI. Ex peculiari tamen ſummi Pontificis diſpenſatione poſſunt laici ſemetipſos, & alios communicare. Nam ſi olim perſecutionis tempore Eccleſia id conceſſit, eadem hodie fruitur poteſtate. Et reipſa S. Pius V. Mariæ Stuartæ Scotorum Reginæ, in carceribus ab Eliſabetha Regina Anglorum detentæ, facultatem impertiit ut in extremo mortis agone auguſtiſſimo ſacramento, quod apud ſe retinebat, ſemetipſam reficeret, muniretque. Nihilque obſtat quominus Pontifices ſummi, iuſta occurrente cauſſa, ſimile privilegium concedere aliis iure valeant; cum hoc ad ſolam attineat diſciplinam.

XII. Quæſt. V. *An Sacerdotes, & Diaconi poſſint ſemetipſos communicare, cum alii idonei miniſtri deſint?* Reſp. Affirmant communiter Theologi, in extremo neceſſitatis caſu poſſe Sacerdotem ſemetipſum communicare. Immo communior ſententia defendit, ſublata etiam neceſſitate, poſſe Sacerdotem ſola devotionis cauſſa, puta dum magna feſtivitas recurrit, & nequeat celebrare, e ſacrario Euchariſtiam extrahere, & ſeipſum communicare. Hanc ſententiam defendunt Suarez, Vaſquez, Hurtado, Sylvius, Lugo, quos citat, & ſequitur Leander *quæſt.* XIV. Immo addunt plures, poſſe id præſtare Sacerdotem, etiam præſente Diacono: quia Sacerdos eſt miniſter ordinarius, & ex officio. Diaconum quoque extra neceſſitatis caſum ſemetipſum communicare poſſe docent: quia Concilium Nicænum id ei concedit *can.* XIV. Quam opinionem defendunt Vaſquez, Dicaſtillus, Leander *quæſt.* XVI. Quæ opinio non eſt improbabilis. Sed diſciplina hodierna ſpectanda eſt. Probabile quoque eſt poſſe Sacerdotem celebrantem partem hoſtiæ dividere, & communicare laicum ob ſolam devotionem, ſi aliæ particulæ deſint.

Digitized by Google

XIII. Quæſt. VI. *Tenetur ne Parochus tempore peſtis cum vitæ periculo communicare ſuos parochianos?* Reſp. Omnes curam animarum habentes, Papa, Archepiſcopi, Epiſcopi, Parochi, Rectores, Superiores tempore peſtis, vel epidemiæ tenentur cum vitæ periculo adminiſtrare ſubditis ſuis ſacramentum Euchariſtiæ meliori modo quo poſſunt. Diſputant Caſuiſtæ, num in cochleari argenteo licite adminiſtrare Paſtores iſti valeant infirmis Euchariſtiam ad declinandum contagium. Negant Diana, Bonacina, & alii; adfirmat vero Leander cum aliis; immo ſubdunt, poſſe Sacerdotem ponere ſacram particulam in loco decenti, ut inde infirmus proprio ore, aut manibus accipiat ſacramentum, & ſe ſe communicet. In his eventibus ſpectandæ ſunt circumſtantiæ. Et primum Paſtores omnes propriam vitam exponere pro ovibus ſuis debere, certum eſt. Qui reformidant mortis periculum, iam ſe produnt Paſtores ineptos, & mercenarios. Tunc licite, ut ego quidem ſentio, inſtrumentis uti poſſent ad Euchariſtiam adminiſtrandam, quando penuria eſſet miniſtrorum, & ex morte Parochi, ſeu animarum Rectoris, populus miniſtris privatus maneret. Tunc enim bonum publicum eiuſmodi ritus variationem exigere videretur. Sed, ut ſecurius miniſter agat, Epiſcopum in ſimilibus caſibus conſulat.

XIV. Quæſt. VII. *Licitum ne eſt a Sacerdote excommunicato, ſchiſmatico, hæretico ſacramentum Euchariſtiæ ſuſcipere in mortis articulo?* Reſp. Diana, Suarez, Navarrus, & alii, quos citat, & ſequitur Leander *quæſt.* XXII. docent, licitum eſſe petere a quocumque Sacerdote, etiam hæretico, nedum excommunicato, in articulo mortis Euchariſtiam; dummodo abſit ſcandalum, contemptus religionis, & periculum, ne Sacerdos heinc anſam ſumat permanendi in proprio errore. Quoniam, inquiunt, licitum eſt in extremo periculo petere ſacramentum pœnitentiæ: ergo etiam ſacramentum Euchariſtiæ.

XV. Quæſt. VIII. *An peccet mortaliter Sacerdos adminiſtrans ſacramentum Euchariſtiæ abſque ſuperpelliceo, & ſtola?* Reſp. Adfirmat communis & vera ſententia. Idque colligitur ex *cap.* Sane *de celebr. Miſſ.* Contendunt aliqui, peccare dumtaxat venialiter Sacerdotem qui cum ſuperpelliceo ſine ſtola adminiſtraret Sed Suarez, Filliucius, Fagundez, Lugo, Granados, & alii, quos citat, & ſequitur Leander *quæſt.* XXVII. dicunt, hunc Sacerdotem peccare mortaliter: quia ſtola ſuper utrumque humerum eſt veluti teſſera ſacerdotalis. Peccarent quoque Sacerdotes qui extra Miſſam communicantes omitterent cæremonias præſcriptas: nempe, ſi abſque cereis accenſis, & non præmiſſa abſolutione communicarent. Ritus quippe iſti, cum ſint graviſſimi, exacte ſervandi ſunt, ſublata neceſſitate; ut tempore peſtis, aliiſque gravibus caſibus, in quibus abſque conſuetis cæremoniis adminiſtrari hoc ſacramentum poteſt. Sacerdos, dum extra Miſſam communicatur, ſtolam ſibi imponere debet. Diſputant Auctores, num Sacerdos qui labo-

Digitized by Google

borans chiragra, nequit pollice, & indice miniſtrare Euchariſtiam, poſſit aliis digitis illam conferre. Negant aliqui, alii cum Leandro *quæſt.* XIX. adfirmant. Ego dicerem, poſſe, ſi neceſſitas urgeat; ſecus, ablata gravi, & rationabili cauſſa. Curandum ſemper eſt ut ritus ab Eccleſia præſcripti in huius præſertim ſacramenti adminiſtratione ſerventur tum circa locum & tempus, tum circa ſacras veſtes.

CAPUT VIII.

De ſubiecto capaci ad ſuſcipiendum Euchariſtiæ ſacramentum.

I. Triplex communionis genus diſtingui communiter ſolet, ſacramentalis tantum, ſpiritualis dumtaxat, ſacramentalis & ſpiritualis ſimul. Sacramentalem communionem, ſeu corpus Chriſti, in hoc ſacramento exiſtens, recipiunt peccatores; at fructum, nempe animæ ſalutem, ex eo non hauriunt. Spiritualiter communicant qui voto, & fide viva ſacramentum iſtud ſuſcipere anhelant; fructumque experiuntur. Iſtorum claſſes tres diſtinguuntur, incipientium, proficientium, & perfectorum. Sacramentaliter, & ſpiritualiter hoc ſacramentum ſuſcipiunt qui induti veſte nuptiali, ideſt gratia ſanctificante ornati, ad ſacram hanc menſam accedunt. Quibus præmiſſis, ſequentes quæſtiunculas reſolvo.

II. Quæſt. I. *Adminiſtranda ne parvulis eſt Euchariſtia?* Reſp. Certum eſt, olim in Eccleſia tum orientali, tum occidentali, una cum baptiſmo adminiſtratam infantibus fuiſſe Euchariſtiam. Hæc diſciplina etiamnum viget apud Eccleſiam orientalem; ut conſtat ex Euchologiis Græcorum, Syrorum, Melchitarum, Neſtorianorum, aliorumque ſive catholicorum, ſive ſchiſmaticorum, & hæreticorum. In Eccleſia Latina quinque abhinc circiter ſæculis abrogata fuit diſciplina hæc. Concilium Tridentinum utramque diſciplinam laudandam eſſe decernit *ſeſſ.* XXI. *cap.* IV. his verbis. *Denique eadem S. Synodus docet, parvulos uſu rationis carentes nulla obligari neceſſitate ad ſacramentalem Euchariſtiæ communionem.... Neque ideo damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem in quibuſdam locis aliquando ſervavit. Ut enim ſanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt; ita certe eos nulla ſalutis neceſſitate id feciſſe, ſine controverſia credendum eſt.* Hoc ſolum factum obſtruit novatorum os. Infantes enim fidei capaces non ſunt; & tamen per XII. ſæcula illis adminiſtratum Euchariſtiæ ſacramentum fuit; & nunc etiam, ut dixi, in Eccleſia orientali adminiſtratur. Plures aſſignantur rationes antiquatæ huius diſciplinæ in Eccleſia occidentali.

Communio enim parvulis vix adminiſtrari poteſt, niſi ſub ſpeciebus vini. Difficilis autem hæc adminiſtratio eſt, ſine effuſionis alicuius periculo, atque adeo irreverentiæ erga ſacramentum. Alia etiam ratio mutatæ diſciplinæ fuit, nempe remiſſa fidelium devotio, & tepeſcens priſtinus fervor. Sumebatur enim divinus ille panis ut panis communis. Quare ne infantes huic abuſui aſſueſierent, cautum eſt ne iſti ante annos diſcretionis, & antequam a Paſtoribus imbuti, & inſtructi eſſent, participes fierent ſacratiſſimi corporis Chriſti.

III. Quæſt. II. *Adminiſtrandum ne hoc ſacramentum amentibus, & energumenis?* Reſp. Energumenis qui a maligno ſpiritu vexabantur diuturna turbatione, denegatam olim fuiſſe ſacram communionem, colligitur ex *can.* XXIX. Concilii Illiberitani. Concilium præfatum *can.* XXXVII. decernit, in ultimo vitæ termino energumenis communionem adminiſtrandam eſſe; ſed in vitæ decurſu illis denegabatur. Quando enim ſacra myſteria peragenda erant Diaconus clamabat: *Exite energumeni.*

IV. De amentibus, & energumenis S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxx. *art.* 9. hæc docet. *Dicendum, quod aliqui dicuntur non habere uſum rationis dupliciter. Uno modo quia habent debilem uſum rationis; ſicut dicitur non videns qui male videt: & quia tales poſſunt aliquam devotionem huius ſacramenti concipere, non eſt eis hoc ſacramentum denegandum. Alio modo dicuntur aliqui non habere totaliter uſum rationis. Aut igitur numquam habuerunt uſum rationis, ſed ſic a nativitate permanſerunt; & ſic talibus non eſt hoc ſacramentum exhibendum, quia in eis nullo modo præceſſit huius ſacramenti devotio: aut non ſemper caruerunt uſu rationis; & tunc ſi prius, quando erant compotes ſuæ mentis, apparuit in eis devotio huius ſacramenti, debet eis in articulo mortis hoc ſacramentum exhiberi; niſi forte timeatur periculum vomitus, vel expuitionis. Unde in Concilio Carthaginenſi... legitur, & habetur in Decret... Is qui in infirmitate pœnitentiam petit, ſi caſu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim converſus fuerit, dent teſtimonium qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam; & ſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori eius Euchariſtia.* Lege ibi plura alia in reſponſis *ad* 1. & 2. argumentum. Plura exempla occurrunt quæ vi huius divini ſacramenti curatos energumenos perhibent. Circumſtantiæ tamen ſpectandæ ſunt.

V. Quæſt. III. *Supplicio extremo plectendis adminiſtranda ne Eucharistia eſt?* Reſp. In Gallia, & in Hiſpania in pœnam perpetrati ſceleris Euchariſtia, olim ſaltem, denegabatur. Dominicus Soto Hiſpanus in *IV. diſt.* XII. *quæſt.* 1. *art.* 11. hanc Hiſpanorum conſuetudinem refert, & reiicit; laudatque Italorum, & Germanorum morem communicandi reos ultimo ſupplicio afficiendos, qui ſint apte diſpoſiti. Servanda eſt cuiuſque Eccleſiæ diſciplina. Laudabilior tamen videtur, & magis

pia

pia diſciplina quæ omnibus morituris rite diſpoſitis, etiam extremo ſupplicio percutiendis, vel pœnitentiam agentibus, in ipſo mortis exitu Euchariſtiam impertitur. Olim lapſis in extremo mortis articulo communio denegata fuit. Sed Concilium Nicænum indulſit ut omnibus in mortis exitu poſcentibus communionem adminiſtraretur, ſi digni reputati eſſent a ſacris Paſtoribus.

VI. Quæſt. IV. *Adminiſtranda ne eſt, mortuis Euchariſtia?* Reſp. Plura adduci exempla ſolent, unde eruitur, datam olim mortuis fuiſſe Euchariſtiam, & cum iis ſepultam. Poſitam ſupra pectus cuiuſdam Monachi Euchariſtiam, & cum eo ſepultam iuſſu S. Benedicti, narrat S. Gregorius Magnus *Lib. II. Dialog. cap.* XXIV. Aliquando obtinuit ut ſacrum Chriſti corpus collocaretur ſupra pectus Epiſcopi defuncti. Plures rationes huius ritus, dandi mortuis communionem, aſſignat Chriſtianus Lupus in *can.* LXXXIII. Trullani Concilii. Prima eſt, ne cadavera a ſepulcro eiicerentur. Altera, ne dæmones in cadavera furerent. Tertia, ut qui, dum in vivis erant, refici ſacro viatico non poterant, præſentia ſaltem tanti ſacramenti iuvarentur. Alii quartam addunt cauſſam, ut nempe hoc ſacro communionis ritu abducerentur fideles a ſuperſtitione gentilium, qui mortuis obulum ori imponebant, Acheronti pro ratis naulo ſolvendum. Heinc Iuvenalis *ſatir.* 3. inquit.

Iam ſedet in ripa, tetrumque novitius horret
Porthmea, nec ſperat cœnoſi gurgitis alvum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.

Laudati Concilii Trullani *can.* LXXXIII. prohibet ne mortuis Euchariſtia adminiſtretur his verbis. *Nemo mortuorum corporibus Euchariſtiam communicet. Scriptum eſt enim:* Accipite, & comedite. *Mortuorum autem corpora non poſſunt accipere, nec comedere.* Antiquata ſimiliter eſt conſuetudo collocandi Euchariſtiam ſupra pectus defunctorum: quorum tranquillitati adverſus dæmonum infeſtationes cœmeteriorum benedictione conſultum eſt. Nam cœmeteria in hunc finem benedicuntur, *ne dæmon accedat*; & luſtrali aqua purgantur *ab omni ſpurcitiæ inquinamento, & immundorum ſpirituum inſidiis.* Orationes funduntur, ut fidelium corporibus ſepeliendis Deus concedat *quietis ſedem, & ab omni incurſione malorum ſpirituum tutelam.* Quæ omnia Pontificale Romanum *Part. II. tit.* VI. exponit.

VII. Quæſt. V. *An concedenda ſit Euchariſtia publicis peccatoribus?* Reſp. S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXX. *art.* 6. animadvertit, duplici modo peccatorem dici publicum. Primo per confeſſionem ipſius delinquentis, per teſtium depoſitionem, & iudicii publici ſententiam; & dicitur publicus *publicitate iuris*. Secundo per evidentiam facti; ut ſunt feneratores, raptores, hiſtriones, meretrices, ſaltatrices &c. Publicis peccatoribus Euchariſtiam petentibus denegandam eſſe, fatentur omnes cum S. Thoma. Miniſtri enim inſtituti ſunt diſpenſatores prudentes my-

Digitized by Google

ſteriorum Dei: illis Chriſtus impoſuit Matth. VII. *Nolite ſanctum dare canibus*: & rurſus cap. XV. *Non eſt bonum ſumere panem filiorum, & mittere canibus*. Idem dicendum eſt de iis qui vehementer & publice ſuſpecti de gravi aliquo crimine ſunt. Contendunt tamen aliqui, in mortis articulo ob ſolam vehementem ſuſpicionem non eſſe denegandam Euchariſtiam. Sed præſcribi regula generalis, ad hoc quod attinet, non poteſt. Peccatori publico, etiam ſecreto emendato, non eſt concedenda Euchariſtia: quia prius publico ſcandalo ſatisfacere debet. Quænam eſt hæc ſatisfactio? In articulo mortis voce aut propria, aut Confeſſarii, retractanda publice ſunt ſcandala, & crimina. Debet peccator ſigna ferventis doloris, quoad poteſt, præbere. Dum vero peccator ſanus eſt, publicam exhibere ſatisfactionem debet. Feneratores prius reſtituere uſuras, & infamem artem relinquere; meretrices e loco proſtibuli ſe ſubducere; concubinarii pellere concubinam; comici, hiſtrioneſque omnes turpem profeſſionem derelinquere tenentur, & publicæ pœnitentiæ ſigna exhibere. Magna opus prudentia eſt, antequam iſti ad ſacram communionem ſacramentalem admittantur.

VIII. Quæſt. VI. *Peccatori occulto publice petenti Euchariſtiam concedenda ne eſt?* Reſp. Affirmant communiter omnes, quando ſine infamia denegari non poteſt: quia præceptum non infamandi prævalet præcepto non adminiſtrandi indigno Euchariſtiam. Et licet peccator occultus nullum ius habeat ad Euchariſtiam; iure tamen potitur ne infametur. Peccatori autem occulto occulte petenti deneganda eſt. Dominicus Soto in *IV. diſt.* XII. *quæſt.* 1. *art.* 6. contendit, a proprio Parocho, qui ex officio tenetur adminiſtrare Euchariſtiam, non poſſe huic peccatori occulto denegari, ſed ſolum ab aliis Sacerdotibus. Sed hæc opinio falſa eſt. Parochus tenetur adminiſtrare ex officio dignis, ſecus indignis. Quare neque a Parocho, neque a quocumque alio Sacerdote adminiſtrari Euchariſtia debet peccatori occulto occulte petenti. Quoniam is nullum habet ad Euchariſtiam ius; & ex alia parte nullam ex tali denegatione patitur infamiam. Si vero peccatum notum ſit ex confeſſione; tum denegari communio nequit, ne odioſa reddatur confeſſio. Prohibuit enim hanc propoſitionem Innocentius XI. *Scientia ex confeſſione acquiſita uti licet, modo fiat ſine directa, aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, niſi aliud multo gravius ex non uſu ſequatur, in cuius comparatione prius merito contemnatur*. Quamvis itaque non violetur ſigillum; iniuria tamen illi irrogatur, & gravamen pœnitenti imponitur, quoties ſit uſus notitiæ in confeſſione acceptæ.

IX. Quæſt. VII. *Si quis hoc loco ſit publicus peccator, & alio pergat, ubi ſit occultus, & publice petat Euchariſtiam, deneganda ne illi eſt?* Reſp. Plures docent, non eſſe denegandam: quia ubi publice petit Euchariſtiam, eſt peccator occultus; & ibi ius habet ad ſuam famam. Suarez, Bonacina, Fagundez defendunt,

eſſe denegandam: quoniam infamatus publice in uno loco, ius amiſit ad ſuam famam. P. Dominicus Viva *quæſt.* IV. *art.* 10. *num.* 11. hæc ſcribit. *Demum Henriquez putat, poſſe repelli, & poſſe ad ſacramenta admitti; cum pro utraque parte ſint rationes probabiles.* Nec quidquam ipſe addit; ſed lectoris arbitrio relinquit, ut quam malit, ſibi eligat. Opinio P. Suarez mihi probabilior eſt; & oppoſitam reiicio ut falſam. Si oppoſita alicui videatur probabilior, utatur ſuo ſenſu: ſed quod alterutra quiſque pro arbitrio uti poſſit, hoc improbo tamquam abſurdum.

X. Quæſt. VIII. *Poteſt ne Sacerdos adminiſtrare Euchariſtiam publico peccatori ob metum mortis, aut notabilis ſuæ infamiæ?* Reſp. P. Dominicus Viva *loc. cit.* adfirmat: quia, inquit, ſi poteſt adminiſtrare Euchariſtiam peccatori occulto publice petenti, ad vitandam eius infamiam; *a fortiori poterit miniſtrare peccatori publico publice petenti, ad vitandam infamiam propriam, aut mortem, permittendo peccatum illius.* Id tamen intelligendum, ſubdit ex Suarez, præciſo ſcandalo activo. Hæc ſententia falſa eſt, falſoque nititur principio. Peccatori occulto publice petenti adminiſtratur Euchariſtia, ut peccatum vitetur illius diffamationis: quia præceptum non infamandi proximum prævalet præcepto reverentiæ erga ſacramentum: & exemplum Chriſti Domini habemus, qui Iudæ Euchariſtiam diſpenſavit. Miniſter enim publicus communia Eccleſiæ bona diſpenſare debet iuxta notitiam non privatam, ſed publicam: aliter multæ orirentur perturbationes, & abſurda. E contrario in propoſito caſu, quod Sacerdos propriam infamiam ſuſtineat, aut mortem, nullum peccatum, aut peccandi periculum eſt. Si ad vitandam propriam infamiam, nedum mortem, licet ſanctum dare canibus, & margaritas proiicere ante porcos; cur licitum non erit thus adolere exterius idolo? Neque præſcindi ſcandalum activum poteſt ab hac adminiſtratione, metu infamiæ, aut mortis extorta.

XI. Quæſt. IX. *Peccatori occulto publice petenti Euchariſtiam, poteſt ne Sacerdos præbere hoſtiam non conſecratam ad illius ſacrilegium vitandum?* Reſp. Adfirmant plures: quam opinionem probabilem reputat Diana. Verum S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxx. *art.* 6. cui ſubſcribunt ceteri Theologi, negantem opinionem defendit: quia, inquit *ad* 2. licet *peius ſit peccatori occulto peccare mortaliter, ſumendo corpus Chriſti, quam infamari; tamen Sacerdoti miniſtranti corpus Chriſti peius eſt peccare mortaliter infamando iniuſte peccatorem occultum quam quod ille mortaliter peccet: quia nullus debet peccatum mortale committere, ut alium liberet a peccato... Hoſtia non conſecrata nullo modo debet dari loco conſecratæ: quia Sacerdos hoc faciens, quantum in ſe eſt, facit idololatrare illos qui credunt eſſe hoſtiam conſecratam, ſive alios præſentes, ſive etiam ipſum ſumentem... Unde extra de celebratione Miſſarum dicitur: Licet is qui pro ſui criminis conſcientia reputat ſe indignum,* pec-

peccet graviter, ſi ſe ingerat irreverenter ad illud; gravius tamen videtur offendere qui fraudulenter illud præſumſerit ſimulare. Fuſius hanc doctrinam Angelicus exponit in *IV. diſt.* IX. *quæſt.* I. *art.* 5. *quæſtiunc.* I. *ad* 4.

XII. Quæſt. X. *Quid de corruptela quæ alicubi graſſatur? Licet ne Sacerdoti ſimulare ſe hoſtiam immittere in os peccatoris, ad vitandam infamiam, vel damnum accedentis?* Reſp. Affirmantem opinionem defendunt Ioannes Sanchez, Diana, Henriquez, quos citat P. Leander *diſp.* VI I. *quæſt.* LXI. Ipſe vero diſtinguit. Si nulla, inquit, adſit cauſſa ſimulationis, illicita eſt adminiſtratio; licita vero, ſi iuſta cauſſa adſit. *In caſu quo maritus minaretur mortem uxori, niſi communicaret, ut ſic ſuſpicionem adverſus illam conceptam abiiceret: tunc enim*, inquit Leander, *optime poterit ſimulare ſe Euchariſtiam ſuſcipere; ſicut poteſt ſimulare ſe ſacramentaliter confiteri: quia in eo caſu optime poteſt abſque mendacii crimine uti æquivocatione: ergo & Sacerdos etiam ſimulare ſe hoſtiam in os eius immittere.*

XIII. Enormem hanc corruptelam latius hodie graſſari ferunt. Et Confeſſarii nonnulli hanc ſimulationem exercent, ut dicunt, quin ullum ſibi ſcrupulum moveant. Accedunt iuvenes matronæ ad Confeſſarium: palam fatentur, ſe ſuos habere amaſios, quorum abrumpere amicitiam aperte ſe nolle patefaciunt. Sed ut maritis fucum faciant, & honeſtatis velo turpe commercium tegant, ſacramentorum frequentiam ſimulant, inquientes: *Domine, meum habeo amatorculum: eum dimittere nolo: interim mea intereſt ut me frequentare ſacramenta maritus, & ceteri credant. Dabis mihi benedictionem, & res tota confecta eſt.* Firmantur mulieres iſtæ in hac ſacrilega ſimulatione, Caſuiſtarum, quos indicavi, opinionibus imbutæ. Curant etiam ut ſui amaſii conſulant Caſuiſtas aliquos, quorum commentis deludere maritos valeant. Caſuiſticæ opiniones quæ ſimulationem licitam afferunt, ſimul favent Confeſſariis, quorum aliqui ad nimiam benignitatem compoſiti opinionem præfatam Leandri, & aliorum facile probabilem credunt, eiuſque uſu ſacramentorum ſimulationem exequuntur.

XIV. Ad quæſitum ergo reſpondeo, ſimulationem hanc ſacramentorum, ſive pœnitentiæ, ſive Euchariſtiæ, ſacrilegam eſſe, & ſcandalorum pleniſſimam. Et principio Leander ipſe mitiſſimus fatetur, mendacem hanc ſimulationem vitioſam eſſe, legitima ſublata cauſſa. Quid vero cauſſæ legitimæ eſt, ut illuſtres amaſiæ iſtæ ſacramenta ſimulent? Maritorum ſuſpiciones, infamia publica? Dimittant amaſios ſuos, illorum converſationem omnino declinent: modeſtiam, pudorem, & ſolitudinem, quoad earum fert conditio, colant, caſte vivant: & en ſublatam maritorum ſuſpicionem, & publicam infamiam. Nulla eſt ergo ſimulationis legitima cauſſa mariti ſuſpicio. Turpia frequentare commercia, & lutulentam amicitiam fovere nobiles iſtæ amaſiæ, perfricte lateribus adhærere ſuis amaſios ſuos efflictim cupiunt; ſimulque ementita ſacramentorum frequentia propriam fucare, & in-

Digitized by Google

& incruſtare turpitudinem audaciſſime contendunt? Et eo malorum diſciplina devenit, ut divinorum myſteriorum diſpenſatores aliqui inveniantur qui tam propudioſam, ſacrilegamque corruptelam foveant? Si verborum mendacia illicita ſunt, factorum ne mendacia honeſta erunt? Non eſt mendacium, inquies, ſed æquivocatio, & amphibologica ſimulatio. Scilicet amphibologica ſimulatio eſt ſacramentorum, qua iniquitas occultatur, & alitur. Accedunt ſcandala publica & amaſiorum, & aliorum quibus compertæ mutuæ amicitiæ, & turpes amores ſunt. Innumeros ipſe audivi inquientes: illæ, & illæ matronulæ ſuos habent æſtuantes amatores, quorum mutuos amores, amplexus reciprocos nos apprime compertos habemus; nihiloſecius illas ſacramenta tum pœnitentiæ, tum Euchariſtiæ frequentare propriis oculis conſpicimus. Ergo conſociari eiuſmodi mutui amores, & reciproca fœdera cum ſacramentorum frequentia licite valent. Quid? An dicturus eris, Confeſſarios doctos, eruditos, & probitatis fama claros, ſacrilegia perpetrare, & propriæ æternæ ſalutis diſpendio ſacramenta feminis iſtis adminiſtrare? Aut contra, feminas eiuſmodi crimina criminibus accumulare, & flagitia propria in confeſſione occultare? Cum dici neutrum horum poſſit, inferendum eſt, viam ſalutis non eſſe adeo anguſtam, ut rigidiores Theologi exaggerant. Hæc circumloquuntur mundi homines; & ex frequentia ſive ſimulata, ſive vera talium feminarum ſacramenta ſuſcipientium, ſcandala & abſurda graviſſima manant.

XV. Prudens ergo, doctuſque Confeſſarius aut inſtruat eiuſmodi feminas, doceatque, quam ſit hæc ſacramentorum ſimulatio pernicioſa, quæ & Confeſſarium, & pœnitentes infamat: aut ſi inſtructionem ſuſcipere nolint, eas gravi reprehenſione reiiciat. Aliqui Confeſſarii ſimilem ſimulationem ſuadent puellis, quæ, niſi Euchariſtiam ſuſcipiant, matribus ſuſpicionem ingerunt violatæ caſtitatis, aut pravæ conſuetudinis. Si Confeſſarii ſuos pœnitentes ſanam docerent doctrinam; hoc artificio opus minime haberent ad famam tegendam puellarum. Doceant, communionis frequentiam ſuſpendi poſſe, & debere ob plurimas cauſſas, ob peccata venialia, ob tepeſcentem fervorem, ob nocturnas illuſiones, & ob cetera id genus. Quando ſimiles caſus occurrunt, ſuſpendant tum matri, tum filiæ communionem; aut doceant cauſſas cur ſuſpendi poſſit, & debeat. Eo malorum perventum eſt, ut interdum ſacramentorum aut mendaci ſimulatione, aut ſacrilega profanatione cuſtodire prævaricantium famam aliqui velint. Verum plura de his infra.

CA-

CAPUT IX.

De neceſſitate, ſeu divino præcepto ſumendæ eucharisticæ communionis.

I. Communionis vocabulum interdum ſumitur pro ſocietate, & fidelium conſortio: interdum uſurpatur ad deſignandum Miſſæ ſacrificium, & antiphonam, quæ, dum fideles communicant, cantatur in celebratione Miſſæ: communiter autem accipitur pro Euchariſtiæ participatione.

II. Neceſſitas alia medii, alia præcepti. Euchariſtia ſumi poteſt aut reipſa; aut voto, ſeu deſiderio tantum; ut alias dictum eſt. Id in diſputationem principio venit, utrum Euchariſtia ſit neceſſaria in re neceſſitate medii ad ſalutem tum parvulis, tum adultis. Affirmant Græcorum plures, quibus ſubſcribunt novatores, præſertim Calviniſtæ, Dallæus, Albertinus, ceterique Calvinianæ ſectæ ſcriptores. Hanc fuiſſe mentem S. Auguſtini, Innocentii, & aliorum Patrum, contendunt etiam Catholicorum aliqui.

III. *Tom. V. Lib. IV. diſs.* 11. præceptum eccleſiaſticum communionis percipiendæ quotannis explicatum eſt. Quamobrem in præſentia divinum dumtaxat mandatum exponam ſequentibus quæſtiunculis.

IV. Quæſt. I. *Euchariſtia eſt ne neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem?* Reſp. De fide eſt, Euchariſtiam in re ſuſceptam, non eſſe neceſſariam neceſſitate medii ad ſalutem. Hanc veritatem definivit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXI. *can.* IV. adverſus novatores. *Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos diſcretionis pervenerint, neceſſariam eſſe Euchariſtiæ communionem; anathema ſit.* Hoc perſpicue patet ex divina Scriptura Rom. VIII. *Nihil... damnationis eſt iis qui ſunt in Chriſto Ieſu.* Rurſus ad Titum III. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis.*

V. Ratione ex Scripturis, & Patribus omnibus repetita evincitur. Scripturæ, & Patres omnes tum Græci, tum Latini teſtantur, per baptiſmum omnia peccata dimitti. Ergo Euchariſtia non eſt neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem. Si enim abſque Euchariſtia per baptiſmum parvuli ſanctificantur, fiuntque Chriſti membra; in tali ſtatu decedentes ſalutem conſequentur æternam. Nec opponant novatores, Eccleſiam primis Eccleſiæ ſæculis baptiſmum non adminiſtraſſe ſine Euchariſtia. Quoniam nec ſine confirmatione illum conferebat. Quid inde? Neceſſariam ne dicent confirmationem? Eccleſia, quæ olim parvulis Euchariſtiam adminiſtrabat, poſtmodum ſubtraxit. Diſciplinæ, non neceſſitatis fuit ritus iſte; ut alibi dictum eſt. Inſiſtunt novatores. Verbis ſimillimis Chriſtus præcepit commu-

munionem euchariſticam quibus baptiſmum, & pœnitentiam. Nam ſi ait: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei:* ſimiliter inquit: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Si priora, cur non & poſteriora verba inferunt neceſſitatem medii? Mala fide hæc ultima verba opponunt novatores; cum ipſi non de Euchariſtia intelligenda eſſe contendant. Ceterum nos diverſo a primis ſenſu poſteriora verba intelligenda dicimus. Numquid hæc verba Ioan. XIII. *Si non lavero te, non habebis partem mecum*, paris neceſſitatis aliquid ſignificant ac verba quibus baptiſma, & pœnitentia præcipiuntur? Sicut ergo hæc ultima particula *niſi* non infert pedum lotionem neceſſariam eſſe neceſſitate medii; ita nec in iſta propoſitione, *Niſi manducaveritis* &c. medii neceſſitas denotatur. Senſus diverſitatem & ex ſubiecta materia diverſa, & ex perpetua Eccleſiæ traditione colligimus.

VI. Quæſt. II. *Eſt ne neceſſaria Euchariſtia neceſſitate medii ſaltem in voto?* Reſp. Non una eſt hac de quæſtione Catholicorum ſententia. Honoratus Turnely *quæſt.* VI. *de Euch. art.* I. contendit, nec in voto neceſſariam eſſe Euchariſtiam; quamvis addat, ſe loqui de voto proprie dicto. Diſſidium inter Theologos catholicos potius de voce quam de re eſt. Sententia mihi probabilior eſt, quam ex Auguſtino docet S. Thomas, nempe neceſſariam eſſe Euchariſtiam in voto, non explicito, ſed implicito. Diſtinguenda quoque eſt manducatio realis, & myſtica. Reali manducatione reipſa ſumitur Euchariſtia: myſtica communio eſt adoptatio in myſticum Chriſti corpus, ſeu in Eccleſiam. Hac diſtinctione ambæ ſententiæ conciliantur.

VII. Porro neceſſariam eſſe Euchariſtiam in voto, ſaltem implicito, S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXIII. *art.* 3. docet his verbis. *Per baptiſmum ordinatur homo ad Euchariſtiam: & ideo ex hoc ipſo quod pueri baptizantur, ad Euchariſtiam ordinantur per Eccleſiam: & ſic ſicut ex fide Eccleſiæ credunt, ſic ex fide Eccleſiæ deſiderant Euchariſtiam.* Quam doctrinam confirmat *quæſt.* LXXIX. *art.* I. *ad* I. inquiens: *Hoc ſacramentum ex ſeipſo virtutem habet gratiam conferendi: nec aliquis habet gratiam ante ſuſceptionem huius ſacramenti, niſi ex aliquo voto ipſius, vel per ſeipſum, ſicut adulti; vel voto Eccleſiæ, ſicut parvuli, ſicut ſupra dictum eſt.*

VIII. Doctrina S. Thomæ huc pertinet. Euchariſtia finis eſt omnium ſacramentorum, quæ ſtrictiori vinculo nos Chriſto coniungit, & membra eiuſdem peculiari ratione efficit. Ergo dum quis baptiſmum ſuſcipit, votum ſaltem implicitum habet ſuſcipiendi Euchariſtiam; cum media natura ſua tendant in finem. Votum enim iſtud includitur in ipſa baptiſmi ſuſceptione. Nec eſt quod opponas, heinc ſequi, paris neceſſitatis eſſe Euchariſtiam ac baptiſmum. Nam conſectarium iſtud illegitime infertur; & falſum eſt. Baptiſmus namque principium eſt

Digitized by Google

eſt vitæ ſpiritualis, in cuius ſuſceptione includi votum implicitum Euchariſtiæ dictum eſt. Votum autem implicitum baptiſmi non includitur in alio præcedente ſacramento: & niſi parvuli reipſa baptiſma ſuſcipiant, pereunt. Votum baptiſmi explicitum ſit oportet; votum vero Euchariſtiæ ſat eſt ut ſit implicitum.

IX. Opponunt novatores plura S. Auguſtini teſtimonia, tum ex *Lib. I. de peccat. mer. cap.* XX. tum ex *Lib. II. ad Bonif. cap.* IV. quibus S. Doctor docere videtur, Euchariſtiam neceſſariam eſſe neceſſitate medii. Immo Innocentii I. epiſtola ad Patres Concilii Milevitani hanc eamdem ſuam doctrinam confirmare Auguſtinus videtur. Et Gelaſius Papa *epiſt.* VII. inquit: *Ipſe Dominus Ieſus Chriſtus cæleſti voce pronuntiat:* Qui non manducaverit carnem Filii hominis &c. *Ubi utique neminem videmus exceptum; nec auſus eſt aliquis dicere, parvulum ſine hoc ſacramento ſalutari ad vitam æternam poſſe perduci*. Celebris Maldonatus, & alii catholici Theologi in hac ſententia de abſoluta neceſſitate Euchariſtiæ ad ſalutem fuiſſe Auguſtinum, Innocentium, & Gelaſium, exiſtimarunt. Sed aperte falluntur. Sanctus quippe Auguſtinus conſtanter docet, parvulos qui baptiſmate tincti decedunt, ſalvari. In huius rei confirmationem plura adduci Auguſtini teſtimonia ſolent. Unum tranſcribo ex S. Fulgentio, qui *epiſt.* ad Ferrandum Diaconum ſic interpretatur Auguſtini teſtimonia, quæ opponebantur. *Arbitror, ſancte frater, diſputationem noſtram præclari Doctoris Auguſtini ſermone firmatam, nec quidquam aliquatenus eſſe ambigendum, tunc unumquemque fidelium participem corporis, & ſanguinis fieri, quando in baptiſmate membrum corporis Chriſti efficitur; nec alienari ab illo panis conſortio, etiamſi, antequam panem illum comedat, de hoc ſæculo in unitate corporis Chriſti conſtitutus diſcedat*. Doctrina itaque Auguſtini huc pertinet, parvulos eo ipſo manducare myſtice carnem Chriſti quod ſint per baptiſmum eiuſdem corporis membra; ſeu, ut inquit S. Thomas, manducant non re, ſed voto implicito, & interpretativo. Idque evincunt Contenſonius, Cl. Berti, & alii qui fuſius S. Doctoris teſtimonia expendunt, ex ſtatu controverſiæ, quam S. Auguſtinus cum Pelagianis habebat. Pelagiani negantes peccatum originale, & argumentis a neceſſitate baptiſmi repetitis preſſi diſtinguebant regnum Dei, & vitam æternam: contendebantque parvulos non baptizatos decedentes, non ingreſſuros quidem regnum Dei, quod iuxta illos eximia quædam gloria eſt, & non baptizatis indebita; ſed aſſecuturos vitam æternam, cum ſint innocentes. Qua chimærica diſtinctione admiſſa, urgebat illos Auguſtinus, parvulos non baptizatos privandos eſſe etiam vita æterna. Quod ut evinceret, allegabat Ioannis textum: *Niſi manducaveritis* &c. *non habebitis vitam in vobis*. Porro parvuli, niſi baptizentur, nequeunt fieri participes corporis Chriſti. Ergo parvuli non baptizati privantur tum regno Dei, tum ſalute æterna.

In

In teſtimoniis itaque quæ opponuntur, Auguſtinus, Innocentius, & Gelaſius loquuntur de parvulis non baptizatis; & in hypotheſi in qua regnum Dei diſtinctum quid ſit a vita æterna, ut Pelagiani delirabant: & evincunt, parvulos iſtos non baptizatos tam regno Dei, quam ſalute æterna carere. Ceterum S. Auguſtinus, ſcribens adverſus Semipelagianos, qui fictitiam diſtinctionem Pelagianorum inter regnum Dei & vitam æternam reiecerunt, luculentiſſime communem Catholicorum doctrinam defendit, nempe parvulos cum ſolo baptiſmo abſque Euchariſtia decedentes ſalutem aſſequi æternam. Si plura cupis, lege citatos Auctores.

X. Quæſt. III. *Euchariſtia eſt ne neceſſaria vi divini præcepti?* Reſp. Quamvis aliqui negaverint hoc divinum præceptum; tamen Theologi communiter omnes cum S. Thoma *III. Part. quæſt.* lxxx. *art.* 11. defendunt hoc divinum mandatum; probantque verbis Chriſti Domini: *Niſi manducaveritis carnem* &c. *Hoc facite in meam commemorationem*. Nec Catholicorum aliquis abſque manifeſto errore, in Concilio Tridentino *ſeſſ.* XIII. iam proſcripto, oppoſitum ſuſtinere valet.

XI. Quæſt. IV. *Quinam hoc divino præcepto obligantur? An ſoli baptizati, an etiam non baptizati?* Reſp. Leander *tract.* VII. *diſp.* II. *quæſt.* 11. defendit, ſolos baptizatos huic præcepto ſubiectos eſſe: & pro hac ſententia laudat Sotum, Bonacinam, Candidum, & alios. Verum probabilior mihi opinio contraria eſt, nempe, exceptis parvulis, omnes adultos hoc divino præcepto obſtringi, ſive baptizatos, ſive non baptizatos. Quoniam divinum mandatum abſolutum eſt, & univerſale: ergo omnes comprehendit. Nec eſt quod opponatur, non baptizatos capaces non eſſe Euchariſtiæ. Ergo ad illam non tenentur. Conſequentia falſa eſt: tenentur quippe ſe aptos ad illam percipiendam reddere baptiſmum ſuſcipiendo. Inſtabis. Qui baptiſmo carent, non tenentur ſacramentaliter confiteri: ergo neque Euchariſtiam ſumere. Negatur conſequentia. Confeſſio ſacramentalis non præcipitur, niſi pro peccatis poſt baptiſmum perpetratis; Euchariſtiæ vero communio omnibus adultis abſolute iubetur.

XII. Quæſt. V. *Quandonam obligat præceptum iſtud divinum?* Reſp. Theologi nonnulli defenderunt, obligare dumtaxat ſemel in vita. Verum ſicuti damnatæ ſunt opiniones illorum qui dicebant, ſufficere ſemel in vita amare, credere, ſperare in Deum; ita proſcribenda videtur opinio hæc quæ obligare ſemel tantum in vita præceptum divinum de Euchariſtia ſumenda docet.

XIII. Obligat igitur hoc præceptum potiſſimum in mortis articulo: quoniam tunc maxime urget præceptum, cum potiſſimum finis præcepti neceſſarius eſt. At coniunctio cum Chriſto, quæ eſt finis præcepti, maxime neceſſaria eſt mortis tempore. Ergo tunc præſertim obſervantia præcepti urget. Conſuetudinem defe-

rendi

Digitized by Google

rendi ad infirmos ſacrum viaticum antiquiſſimam aſſerit Tridentinum Concilium *ſeſſ.* XIII. *cap.* VI. Ipſum Concilium Nicænum I. *can.* XII. antiquam hanc conſuetudinem ſervandam *can.* XIII. præſcribit, ſumendi ſcilicet ſacrum viaticum.

XIV. Quæſt. VI. *Qui paullo antequam incideret in mortis periculum, communicavit, aſtringitur ne iterum ſumere ſacrum viaticum?* Reſp. Negant Paludanus, Suarez, Reginaldus, Layman, & alii, aſſerentes eum qui uno, duobus, aut etiam octo diebus ex devotione communicavit, non aſtringi ad viaticum ſuſcipiendum. Sed probabilior eſt contraria ſententia, & communior. Quandoquidem per opus non præceptum non impletur præceptum. Divinum autem mandatum ex communi Eccleſiæ interpretatione obligat in mortis articulo, ut contra hoſtes hoc divino præſidio muniamur. Ergo hoc mandatum non impletur communione ex devotione peracta. Qui ſabbato ante dominicam palmarum ex devotione communicaret, non impleret præceptum paſchale; ſed deberet dominica ſequenti, ſeu infra tempus paſchale iterum ſumere Euchariſtiam, ut præcepto eccleſiaſtico ſatisfaceret. Ergo idem de divino mandato dicendum eſt. Quare falſum exiſtimo quod P. Viva *quæſt.* IV. *art.* 2. docet, nempe poſſe ſatisfieri præcepto per opus non præceptum, ita ut ille qui mane ex devotione audivit Miſſam, poſſit ſatisfacere ſupervenienti præcepto impoſito ab Epiſcopo. Heinc contendit ille cum aliis, non teneri eum qui ante octo dies communicavit ex devotione, ſumere viaticum, ſi incidat in mortis extremum.

XV. Quid, ſi eodem die quis Euchariſtiam ex devotione percepiſſet, & poſt in mortis extremum incideret? Leander *quæſt.* VI. cum pluribus aliis adfirmat, hunc debere eodem die ſumere viaticum: quia licet vetitum ſit bis eodem die ſumere Euchariſtiam extra Miſſam; in hoc tamen caſu vetitum id non eſt, cum viaticum ſumatur ad implendum præceptum divinum. Communior tamen opinio defendit probabilius, non debere illum qui eodem die communicavit, iterum Euchariſtiam ſumere: quia cum præceptum divinum obliget ex communi interpretatione Eccleſiæ, praxis Eccleſiæ non eſt ut quis eodem die bis communicet. Neque caſus iſte inter exceptos numeratur. Qui tamen ferventi amore ſuccenſus, hoc ſacrum viaticum peteret hac intentione, ut ſecurius ſatisfaceret divino mandato, num ſit eidem denegandum, iudicent prudentiores, & doctiores.

XVI. Qui ſemel ſumpſit viaticum, ſi poſt incidat in peccatum, non tenetur iterum eodem, aut altero die communicare pro viatico ſumendo. Si vero plures dies ſupervixerit, puta octo, aut decem dies, poterit eidem iterum illud adminiſtrari.

XVII. Oppones contra ea quæ dicta ſunt. Si præceptum divinum urgeret in articulo mortis; non poſſet Eccleſia privare aliquem criminoſum tempore mortis com-

Digitized by Google

communione: & tamen aliquando id præſtitit. Reſp. Numquam Eccleſia univerſa legem tulit de neganda moribundis pœnitentibus Euchariſtia; immo oppoſita lex in Concilio Nicæno ſancita eſt. Eccleſiæ particulares, ut Hiſpanica, Africana, Gallicana, interdum iis qui tempore mortis pœnitentiam agebant, denegarunt Euchariſtiam: quia præſumebant, non virtutis amore, ſed formidine pœnæ iſtos pœnitentiam agere. Idque præſtiterunt ad aliorum terrorem, & correptionem. Et ſicut poteſt iudex reum cibo privare; ita Eccleſia potuit alicui peccatori in pœnam criminum hunc divinum panem ſubducere. Hæc tamen diſciplina iamdiu antiquata eſt. Et hodie tenentur iudices concedere reis ad mortem damnatis tempus ſufficiens pro ſumenda Euchariſtia, ut communis ſententia docet. Aliqui contendunt, eodem mortis die non eſſe eiuſmodi damnatis a iudice adminiſtrandum hoc ſacramentum. Sed communis ſententia oppoſitum docet. Si enim iis qui morte naturali decedunt, adminiſtratur; cur non & iis qui morte violenta plectendi ſunt, dummodo diſpoſiti reperiantur? Diſputant etiam, utrum una hora, antequam morte plectantur, ſint communicandi. Si neceſſitas urgeat, non video quid impediat. Non irreverentia adverſus ſacramentum: nam certum eſt ſpecies ſacramentales ſpatio unius horæ conſumi. Ex alia parte urget divinum præceptum ſacri Viatici ſumendi.

XVIII. Quæſt. VII. *An hoc divinum præceptum pluries obliget?* Reſp. Certum eſt, hoc divinum mandatum pluries obligare extra mortis articulum. Regula tamen generalis præſcribi nequit. Eccleſia pro hominum communitate ſtatuit ſemel in anno peragendam communionem ſacramentalem eſſe. Quiſque fidelium, propriæ infirmitatis, & neceſſitatis conſcius, & prudens Confeſſarius qui conſcientiam illius dirigit, frequentiam iſtius medicinæ ſtatuere poſſunt. Verum de hoc infra.

XIX. Quæſt. VIII. *Hoc divinum præceptum obligat ne ut Euchariſtia ſub utraque ſpecie ſumatur?* Reſp. Diſtinguenda eſt a præcepti obligatione diſciplinæ uſus. In Eccleſia Græca uſque ad hodiernum diem, in Latina uſque ad XII. ſæculum conſuetudo obtinuit communicandi laicos ſub utraque ſpecie. A ſæculo XII. uſus ſolius ſpeciei panis in Eccleſia Latina ſenſim prævaluit. Sæculo XIV. ineunte, nonnulli Bohemi carpere Eccleſiæ Latinæ diſciplinam auſi ſunt, qui dicti fuere *Calixtini*: quorum audaciam ut comprimeret Concilium Conſtantienſe, ann. 1415. ſtatuit ſervandam eſſe diſciplinam diu invectam, & pro lege habendam, communicandi nempe ſub unica ſpecie. Quam legem confirmavit Concilium Baſilienſe anno 1435. Pacis tamen amore Bohemis conceſſit facultatem communicandi ſub utraque ſpecie; dummodo agnoſcerent, hanc communionem non eſſe præcepto divino neceſſariam. Lutherus modo dixit, tyrannidem ſapere, ſubtrahere laicis calicem; modo indifferentem talem ritum agnovit. Cal-

vinus *Lib. IV. Inſtitut. cap.* XVII. §. 14 more ſuo debacchatur, & furens inquit; ex officina diaboli prodiiſſe legem quæ dimidiam cœnæ partem Chriſtianis ſuffuratur.

XX. Duplicem hic quæſtionem Theologi inſtituunt. Prima eſt, utrum communio ſub utraque ſpecie non ſacrificantibus neceſſaria ſit neceſſitate aut ſacramenti, aut præcepti divini. Quam controverſiam definivit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXI. *can.* I. his verbis. *Si quis dixerit, ex Dei præcepto, vel neceſſitate ſalutis, omnes, & ſingulos Chriſti fideles utramque ſpeciem ſanctiſſimi Euchariſtiæ ſacramenti ſumere debere; anathema ſit.* Definitio hæc fidei eſt, eruta ex divinis Scripturis, & conſtanti traditione. Scripturæ divinæ obviæ ſunt. Ioan. VI. dicitur: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Et Sanctus Lucas Act. II. *Erant perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis.*

XXI. Traditio quoque ſuffragatur. Nam ſupra oſtenſum eſt (neque id revocari in diſputationem a novatoribus poteſt) primis Eccleſiæ ſæculis conſueviſſe fideles euchariſticum panem ſecum deferre & domum, & in deſerta loca. Nullibi ſit mentio, illos ſecum detuliſſe vini ſpecies. Frequenter aſſeritur, viros panem euchariſticum ſuſcepiſſe nudis manibus, mulieres nitido linteolo, quod *Orarium*, vel *Dominicale* appellabatur. De vaſe idoneo ad ſuſcipiendas vini ſpecies altum ſilentium. Porro ſicuti meminerunt & manuum, & linteoli pro ſuſcipiendis panis ſpeciebus; ita profecto narraſſent vas, aptum ad recipiendum ſanguinem, fuiſſe aut argenteum, aut cupreum, aut vitreum, aut ligneum, aut teſtaceum. Sed altum eſt apud ipſos ſilentium. Cur? Quia vini ſpecies tum non ſemper concedebatur in his privatis communionibus. Accedit luculentum teſtimonium Tertulliani *Lib. II. ad uxor. cap.* V. ubi inquit: *Non ſciat maritus quid ſecreto ante omnem cibum guſtes, & ſi ſciverit, panem non illum credit eſſe, qui dicitur.* Perſpicue hic aſſeritur communio ſub unica ſpecie.

XXII. Innumera produci documenta ſolent utriuſque Eccleſiæ tum orientalis, tum occidentalis, quibus evincitur, communionem ſub una tantum ſpecie interdum adminiſtratam fuiſſe. Nam Euchariſtiam pro morientium viatico ſervatam olim fuiſſe, & ſub una tantum ſpecie adminiſtratam interdum, compertum eſt. Euſebius *Lib. VI. hiſt. cap.* XLIV. narrat, Serapionem quemdam in extremis conſtitutum, noctu puerum miſiſſe ad Presbyterum, a quo Euchariſtiam reciperet. Et cum Presbyter ægrotans ire non poſſet, puero exiguam Euchariſtiæ partem conſignavit, iuſſitque *ut aqua intinctam, ſeni in os inſtillaret: qua ille paullatim abſorpta continuo animam exhalavit.* Paulinus in vita S. Ambroſii narrat, Honoratum Vercellenſem Epiſcopum cæleſti voce admonitum fuiſſe, ut Ambroſio iam iam morituro ſuccurreret, *qui deſcendens* (de ſuperiori tabulato, ubi decumbebat)

Digitized by Google

bat) *obtulit Sancto Domini corpus: quo accepto, ubi deglutivit, emiſit ſpiritum*. Nec negatur, aliquando infirmis datam interdum fuiſſe utramque ſpeciem. Et aliquando panem, intinctum ſanguine, datum fuiſſe ſcimus, & fatemur. Sed æque certo ſcimus, oppoſitum ritum tribuendi interdum unam ſolam ſpeciem obtinuiſſe. Plurima alia documenta promere poſſem, quæ, cum ſint obvia apud Theologos, qui ex inſtituto, non obiter, ut ego, quæſtionem verſant, prætereo. Et infantibus datam fuiſſe communionem ſub unica tantum ſpecie, tum in Græca, tum in Latina Eccleſia, & adultis in publicis ſynaxibus, luculenta extant & Patrum, & Conciliorum documenta.

XXIII. Theologicis ratiociniis breviter, quæ dicta ſunt, confirmantur. Nam illa communio legitima & ſancta eſt in qua totus & integer Chriſtus percipitur, & tota ſacramenti ratio, & gratiæ fructus continentur. Hæc omnia in unica tantum ſpecie habentur. Ergo ritus tradendi unicam tantum ſpeciem legitimus eſt. Minor propoſitio ex iis quæ ſupra dicta ſunt, patet. Siquidem Euchariſtia ſignificat Chriſtum præſentem, eius paſſionem, mortem, refectionem animæ ſpiritualem, & unionem fidelium inter ſe, & cum Chriſto. Porro hæc omnia unica tantum ſpecies ſignificat: quia ſub unica ſpecie panis vi verborum eſt ſolum corpus Chriſti, ſicut ſolus ſanguis ſub ſpecie vini: quæ ſeparatio exprimit Chriſti mortem & paſſionem. Heinc conſequitur, virtutem & gratiam ſub unica quoque ſpecie contineri: quia gratia non ex ſymbolis ipſis, ſed ex re contenta, nempe Chriſto, manat. Nec negatur, expreſſiorem haberi ſignificationem mortis, & paſſionis Chriſti ſub utraque ſpecie; ſicut triplex immerſio in baptiſmo clarius exprimit Trinitatem. Sed quid inde? Propterea ne trina immerſio neceſſaria eſt ad baptiſmi naturam? Nemo id dixerit. Sat ergo eſt verum & integrum ſacramentum in una tantum ſpecie haberi, & omnem gratiæ fructum ad ſalutem neceſſarium inde percipi. Utrum porro maior gratia percipiatur ex duplici quam ex una tantum ſpecie, controverſia eſt inter Theologos, quam definire noluit Concilium Tridentinum. Negantem ego opinionem probabiliorem exiſtimo.

XXIV. Tandem quis dixerit, Eccleſiam Romanam univerſam paſſam eſſe ſibi auferri rem neceſſariam ad ſalutem, quin ullus ex eadem reclamaverit? S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxx. *art.* 12. narrat diſciplinam ſui temporis, quæ in quibuſdam Eccleſiis porrigebat utramque ſpeciem, in plurimis aliis unam ſolam; eamque probat. Poſt obtinuit uſus univerſalis adminiſtrandi unicam ſpeciem. Et nemo unus vocem extulit. Quis porro dixerit, tum laicos, tum Eccleſiaſticos omnes ita cæcutiiſſe, & tam denſo ignorantiæ velo obductos fuiſſe, ut neſcirent rem ad ſalutem neceſſariam; & neminem contradixiſſe, neminem reclamaſſe contra ſubtractionem calicis? Quid quod, cum primum Petrus Deſdrenſis neceſſita-

 tem

Digitized by Google

tem utriuſque ſpeciei intrudere conatus eſt, univerſa Eccleſia in Concilio Conſtantienſi, & Baſilienſi erroris novitatem profligavit? Ad diſciplinam uſum unius, aut duplicis ſpeciei attinere, ſemper Theologi omnes faſſi ſunt. Commentitia ergo eſt neceſſitas utriuſque ſpeciei, quam poſt Petrum Deſdrenſem iactant novatores.

XXV. Quæſt. IX. *Prudenter ne Eccleſia ſubtraxit laicis calicis uſum; & an illum permittere expediat?* Reſp. Ad primam partem quod attinet, adfirmant Catholici omnes. Rationes ſubtractionis aſſignat Concilium Baſilienſe. Princeps eſt grave effuſionis periculum, quod frequenter contingebat. Sæpiſſime enim ſanguinis guttæ decidebant, & aut barbam, aut veſtes tingebant. Altera eſt vini penuria, non modo in regionibus ſeptentrionalibus, aliiſque regnis, ſed etiam in multis pagis, & villis, ubi ob incolarum paupertatem vix haberi vinum poteſt ſufficiens ad ſacrificium offerendum. Præterea vinum ex remotis regionibus delatum, ſæpe corrumpebatur; & non raro conquerebantur fideles ſibi vinum corruptum miniſtrari. Tertia horror quem multi concipiebant, dum bibere oporteret ex eodem calice, metuentes aut contagioſum aliquem morbum, aut halitus fœtidos, quos efflare viles homines ſolent. Heinc inceptus uſus ſæculo XII. tribuendi ſolam panis ſpeciem cito invaluit. Et tantum abeſt quod aliquis reclamaverit, ut S. Bonaventura ſæculo XIII. in *IV. diſt.* XI. aſſerere non dubitaverit: *Quod dicitur utramque ſpeciem accipi oportere, hæreſis plane eſt.*

XXVI. Quantum ad ſecundam partem certum eſt, Eccleſiam poſſe uſum calicis concedere; cum ritus iſte ad diſciplinam pertineat. An aliquando expedire poſſit, & reipſa expediat, talem ritum permittere, Synodus Tridentina declaravit, ſupremi Paſtoris eſſe decernere, quid temporum, & locorum circumſtantiæ poſtulent. Hactenus experientia compertum eſt, conceſſionem hanc plura peperiſse abſurda. Et præſertim hæretici ex huius ritus conceſſione magis firmarentur in proprio errore de neceſſitate utriuſque ſpeciei. Nam vel novatores exiſtimant uſum calicis ad ſalutem neceſſarium; aut ſecus. Si primum; non eſt illorum hæreticus error confirmandus. Si ſecundum; cur ipſi non accedunt univerſali diſciplinæ Eccleſiæ? Ritus variabilis eſt. Cur ipſi, propria diſciplina relicta, non obtemperant univerſæ Eccleſiæ, unde deſcivere? Quæ dico, experientia patent. Pius IV. quibuſdam in Germania laicis calicis uſum impertiit. Quid heinc? Iacobelli hæreſis excitata fuit. Martinus V. communicavit laicos in die paſchatis ſub utraque ſpecie, quos inter, medicum quemdam Bohemum, qui continuo clamitare cœpit, Pontificem Summum tandem adprobaſse hæreſim Iacobelli. Quamobrem & S. Pius V. & Gregorius XIII. revocare coacti fuere conceſſionem Pii IV. Tandem in Concilio Florentino plures Principum oratores tum ad pacandos hæreticorum motus, tum ad Catholicorum plurium vota explenda,

da, uſum calicis poſtularunt. Verum, cum Oratores audiiſsent a Patribus, ex tali indulgentia efferatiores ſemper evaſiſse hæreticos, & plura conſecuta fuiſse abſurda, luculentis adductis teſtimoniis, Legati, evidentia facti perſuaſi, a poſtulatione receſserunt.

XXVII. Opponunt 1. heterodoxi cap. VI. Ioan. *Niſi manducaveritis* &c. *& biberitis eius ſanguinem* &c. Item: *Bibite ex eo omnes*. Reſp. Fide mala opponunt novatores laudatum *S. Ioan. cap.* cum perſtricte ipſi inficientur, ſermonem ibi eſſe de Euchariſtia; ſed de fidei manducatione præfata verba intelligenda effutiant. Ceterum reſpondent Catholici, negantes in laudatis verbis contineri præceptum ſumendi utramque ſpeciem. Siquidem qui unicam panis ſpeciem ſumunt, carnem, & ſanguinem revera accipiunt: nam probatum ſupra eſt ſub unica ſpecie totum & integrum Chriſtum contineri. Verba Matthæi, *Bibite ex eo omnes*, ſolos Sacerdotes ſpectant. Et hunc eſſe germanum horum verborum ſenſum, pluribus evincunt argumentis Theologi catholici, quæ non vacat referre.

XXVIII. Opponunt 2. Communio accipienda eſt in commemorationem paſſionis Chriſti. Sed paſſio Chriſti non repræſentatur ſola panis communione; cum hæc non repræſentet ſanguinis effuſionem. Ergo utraque ſpecies neceſſaria eſt. Reſp. Euchariſtia conſiderari debet & ut ſacrificium, & ut ſacramentum. Sacrificium immolatio quædam eſt, quæ fit, dum ſeorſim ſanguis, & corpus conſecrantur. Sacramentum autem eſt ſignum ſenſibile corporis Chriſti pro nobis immolati. Hæc autem ſacramenti ratio perfecte ſalvatur in unica ſpecie. Sapienter de more S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxx. *art.* 12. *ad* 2. inquit: *Perfectio huius ſacramenti non eſt in uſu fidelium, ſed in conſecratione materiæ. Et ideo nihil derogat perfectioni huius ſacramenti, ſi populus corpus ſumat ſine ſanguine; dummodo Sacerdos conſecrans ſumat utrumque*. Hoc pacto ſæculo XIII. ſcribebat Angelicus, quando indifferenter alicubi unica tantum, alicubi utraque ſpecies adminiſtrabatur. Plura alia quæ obiicere ſolent, prætereo, cum nullius prorſus momenti ſint.

XXIX. Quæſt. X. *Quid ſit communio laica, peregrina, & præſanctificatorum?* Reſp. Laicæ communionis diverſa ſunt placita. Aliqui cenſent illam fuiſſe quæ ſumebatur a Sacerdotibus quibus in pœnam alicuius criminis permiſſum conſecrare non erat: ideo de manu alterius Euchariſtiam ſumebant. Sed hæc opinio reiicitur: quia communio laica imponebatur Diaconis, & inferioribus Clericis graviter delinquentibus. Alii contendunt, communionem laicam fuiſſe illam qua ſub una dumtaxat ſpecie Euchariſtia porrigebatur; ac ſi clericalis fuerit ſub utraque ſpecie; quod falſum eſt. Nam quando obtinebat uſus communionis laicæ, tam Clerici, quam laici communicabant, ſi volebant, ſub utraque ſpecie. Quidam exi-

exiſtimant, communionem laicam fuiſſe illam qua communicans ſpeciem panis tangere poterat, ſecus calicem, quem in actu ſumptionis, tangere Clerici poterant. Veroſimilior opinio eſt, laicam communionem fuiſſe illam qua laici extra locum Presbyterii communicabant; clericalem e contrario, quæ fiebat intra ipſum Presbyterium.

XXX. Communio *peregrina*, ea videtur fuiſſe quæ dabatur Sacerdotibus, & Clericis qui ſine licentia Epiſcoporum peregrinabantur. Et hæc a laica non differebat, niſi quod peregrinantium eſſet.

XXXI. Communio *præſanctificatorum* eſt ſumptio Euchariſtiæ, non eodem die; ſed uno, vel pluribus diebus antea ſub ſpecie panis conſecratæ. Hanc communionem percipit Sacerdos die paraſceves in Eccleſia Latina, & in Eccleſia *Græca* tempore Quadrageſimæ, exceptis ſabbatis, & dominicis diebus. Hæc præſanctificatorum communio peremptorium argumentum eſt contra heterodoxos communionis olim perceptæ ſub unica tantum ſpecie.

C A P U T X.

De effectibus Euchariſtiæ, quorum deſcriptione cordis amor erga auguſtiſſimum ſacramentum accenditur.

I. SI quo feracior, atque fecundior fundus eſt, eo uberiorem parit meſſis copiam; quis manifeſtare pro dignitate poterit fructus auguſtiſſimæ Euchariſtiæ, quæ Chriſtum continet, omnium gratiarum, donorum, virtutum, & bonorum fontem perennem, & inexhauſtum? Hactenus ſteriles quodammodo diſputationes habuimus aut adverſus heterodoxos, aut contra quorumdam Caſuiſtarum laxas, vel nimium ſubtiles opinationes. In præſentia lubet lectorum corda paulliſper poſt agitatam mentem pulſare, ne ſterilis omnino ſit oratio noſtra. Paucos ex plurimis iſtius ſacramenti effectus exponam.

II. *Primus effectus* augmentum gratiæ eſt. Sacramenta omnia gratiam producunt; aut primam, ut baptiſmus, & pœnitentia; aut ſecundam, ut Euchariſtia cum ceteris. Confirmatio frontem armat ad Chriſtum in totius mundi conſpectu confitendum. Euchariſtia corda hominum confirmat, ut opportune S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxii. *art. 9. ad* 2. docet. *Principium fortitudinis eſt in corde, ſed ſignum apparet in fronte: unde dicitur Ezechiel.* iii. Ecce dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum. *Et ideo ſacramentum Euchariſtiæ, quo homo in ſe ipſo confirmatur, pertinet ad cor, ſecundum illud Pſalm.* ciii. Panis cor hominis confirmet. *Sed ſacramentum confirmationis requiritur in ſignum fortitudinis ad alios;* &

& ideo exhibetur in fronte. Mutuas vires hæc duo præſertim ſacramenta inſtaurant, roborant. Vigor cordis, panis manducatione firmati, ad frontem aſcendit, & gratiam confirmationis ad ſuos pariendos effectus quadam veluti ſpirituali pinguedine roborat. Deſunt verba, & mens ipſa hebeſcit in hac cæleſtium effectuum explicatione. Pulcherrima ſimilitudine rem explicat Ludovicus Granatenſis. Quantumvis in adultam arborem, diffuſam in ramos, floribus indutam, fructibus onuſtam, intendamus obtutus, adoleſcere non videmus. Similiter animæ noſtræ, quæ planta ſpiritualis eſt, incrementa deſcribere, & videre non valemus; ſed ex fructibus, ex animi demiſſione, ex caritatis ardore, ex patientia, & mundi contemptione, ex conſtantia in mandatorum obſervantia, vitæ ſpiritualis augmentum, & profectum conſpicimus.

III. *Secundus effectus*. Intima cum Chriſto, & cum fratribus coniunctio. Concilium Florentinum hunc effectum in *decret. de Euchariſt.* exponit his verbis. *Huius ſacramenti effectus, quem in anima operatur digne ſumentis, eſt adunatio hominis ad Chriſtum. Et quia per gratiam homo Chriſto incorporatur, & membris eius unitur; conſequens eſt quod per hoc ſacramentum in ſumentibus digne gratia augeatur, omnemque effectum quem materialis cibus, & potus quoad vitam agunt corporalem, ſuſtentando, augendo, reparando, & delectando, ſacramentum hoc quoad vitam operetur ſpiritualem: in quo gratam Salvatoris noſtri recenſemus memoriam, a malo retrahimur, confortamur in bono, & ad virtutum, & gratiarum proficimus incrementum*. Similia habet Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XIII. *cap.* VII. Coniunctio hæc moralis, non phyſica, nexus cordium eſt, & veluti tranſmutatio, ut inquit Auguſtinus. Cyprianus *ſerm. de cœna Domini*, ſive Auctor eiuſdem ſermonis, inquit: *Noſtra, & ipſius coniunctio nec miſcet perſonas, nec unit ſubſtantias; ſed affectus conſociat, & confœderat voluntates*. Similitudine valde accommodata hanc mirabilem coniunctionem repræſentat S. Cyrillus Lib. IV. in cap. XVII. Ioannis. *Si quis ceræ liquefactæ aliam ceram infuderit, alteram cum altera per totam commiſceat neceſſe eſt: ſic qui carnem & ſanguinem Domini recipit, cum ipſo ita coniungitur, ut Chriſtus in ipſo, & ipſe in Chriſto inveniatur*. Hanc cum Chriſto unitatem neceſſario conſequitur reciproca inter fideles coniunctio. Chriſtus centrum eſt, & fideles lineæ, quæ omnes in hoc centrum tendunt, & veluti in eodem conquieſcunt. *Unum corpus multi ſumus, omnes qui de uno pane, & de uno calice participamus*: inquit Apoſtolus. Sacra hæc fidelium Catholicorum, ſacramentum iſtud frequentantium, concordia, plus ad confirmandam adverſus heterodoxorum blaſphemias Euchariſtiæ veritatem valet quam ſexcenta miracula, ut Chryſoſtomus *hom.* XXXIII. *in I. Cor.* inquit. *Etſi ſexcenta miracula edant, dum diſſident inter ſe, ridiculi ceteris erunt. Quemadmodum etſi nullum ſignum edant, diligant autem ſe ſe vere, ſuſpiciendi, invictique omnibus morta-*

talibus permanebunt. Nam & Paulum eam ob rem miramur magis quam ob mortuos ſuſcitatos, lepraſve mundatas. Stupenda vox eſt: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis offenditur, & ego non uror? *Sexcenta narra mihi miracula: nullum huic æquiparandum adduces.* Hæc altius, & continenter meditanda ſunt, præſertim Sacerdotibus quotidie ſacrificantibus.

IV. *Tertius effectus.* Spiritus delectatio, & interna cordis dulcedo, ut Angelicus Doctor *III. P. quæſt.* lxxix. *art.* 1. *ad* 2. declarat. *Ex virtute huius ſacramenti anima ſpiritualiter reficitur, per hoc quod anima ſpiritualiter delectatur, & quodammodo inebriatur dulcedine bonitatis divinæ, ſecundum illud Cant.* v. *Comedite amici, & bibite, & inebriamini cariſſimi.* Suavitatis huius divini cibi ineffabilis, manna, unde omnis ſapor profluebat, figura fuit. Et Propheta Iſaias *cap.* xxv. huius cæleſtis convivii caſtiſſimas voluptates ita prædixit. *Faciet Dominus exercituum in monte hoc convivium pinguium, & convivium vindemiæ: convivium pinguium medullatorum, & vindemiæ defæcatæ.* Deliciæ iſtæ cuiuſque impuritatis expertes ſunt; cum ex Chriſti intima præſentia, & tenerrimo amplexu manent. Pauci experiuntur divini convivii voluptates, ſuper mel & favum dulciores: quia terrenorum delectatio, & carnalium illecebrarum humor veneficus cordis palatum inficit. Mutat homo gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fenum; & anhelans AEgyptias carnes, cæpas, allia, & cucumeres, percipere divinas ſuavitates non poteſt. Evacuandus ſtomachus eſt terrenis oblectamentis, abalienandus animus, veluti infantes a maternis uberibus, ab anxiis curis, ſollicitudinibus, & negotiis mundi, ſi guſtare quam ſuavis Dominus ſit velimus. Alioquin, ſi corde ſicci, inquit eloquentiſſimus Vincentius Contenſonius *Lib. XI. part.* 11. *diſſ.* 111. *cap.* 11. mente acidi, viribus languidi, ſpiritu frigidi divina frequentabimus myſteria, lambemus quidem petram; ſed inde nec mel ſugemus, nec oleum: quin nec aliqua caritatis dulcedine, nec Spiritus ſancti pinguedine vegetabimur. Cito commutare terrenas delectationes in divinas ſuavitates valemus, ut S. Auguſtinus *Lib. IX. Confeſſ. cap.* 1. admonet. *Quam ſuave mihi ſubito factum eſt, carere ſuavitatibus nugarum! Eiiciebas enim eas a me, vera tu & ſumma ſuavitas: eiiciebas, & intrabas pro eis, omni voluptate dulcior.* Carent non raro his ſacris deliciis etiam viri iuſti, tum in pœnam venialium culparum, quæ fervorem remittunt, & internam lucem aliquantulum obnubilant; tum ex arcano divinæ providentiæ, quæ dilectos ſuos languere interdum ſinit, ut illorum probet conſtantiam, & cæleſtium conſolationum ſubtractione ſitim excitet ardentiorem, eoſque ferventiores in precatione, atque continua poſtulatione efficiat. Memoriæ commendandum eſt pientiſſimi Thomæ de Kempis *Lib. IV. de imit. Chriſti cap.* xv. monitum.
„ Oportet te devotionis gratiam inſtanter quærere, deſideranter petere, patienter
„ & fiducialiter expectare, grataner recipere, humiliter conſervare, ſtudioſe cum

„ cū

„ ea operari, ac Deo terminum & modum ſupernæ viſitationis, donec veniat, „ committere. Humiliare præcipue te debes, cum parum aut nihil devotionis in„ terius ſentis; ſed non nimium deiici, nec inordinate contriſtari. Dat ſæpe Deus „ in uno brevi momento quod longo negavit tempore: dat quandoque in fine „ quod in principio orationis diſtulit dare. Si ſemper cito gratia daretur, & pro „ voto adeſſet; non eſſet infirmo homini bene portabile. Propterea in bona ſpe, „ & humili patientia expectanda eſt devotionis gratia .... Quiſquis ergo inten„ tionem ſuam ſimplici corde ſurſum ad Deum levaverit, ſeque ab omni inordi„ nato amore, ſeu diſplicentia cuiuslibet rei creatæ evacuaverit, aptiſsimus gra„ tiæ percipiendæ, ac dignus devotionis munere erit. Dat enim Dominus ibi be„ nedictionem ſuam, ubi vaſa vacua invenerit: & quanto perfectius infimis quis „ renuntiat, & magis ſibimetipſi per contemptum ſui moritur; tanto gratia cla„ rius venit, copioſius intrat, & altius liberum cor elevat."

V. *Quartus effectus* eſt ſpirituale robur adverſus dæmonis tentationes, mundi præſtigia, & peccatorum illecebras. Quamobrem Tridentina Synodus *ſeſſ.* XIII. *cap.* II. hoc ſanctiſsimum ſacramentum vocat *antidotum, quo liberamur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervamur*. A peccatis nos hoc divinum antidotum præſervat, tum vires per gratiam, infuſaſque virtutes augendo, tum auxiliorum copia, quæ tantum ſacramentum comitatur, tum denique malignos ſpiritus propulſando. Reformidant enim divinæ maieſtatis præſentiam ſuperbi ſpiritus, nec audent illuc ubi peculiari modo reſidet, accedere. Porro ſi victoria dæmonum, ſi a peccatis mortiferis immunitas, ſi perſeverantia in virtutum, & ſanctitatis exercitio effectus eſt diviniſsimi ſacramenti huius; ſuſpectæ profecto ſunt illorum communiones qui frequenter in gravia prolabuntur flagitia. Quis dixerit, validam eſſe medicinam illam quæ numquam ægrotum ſanat? Quis dixerit, optimum eſſe cibum illum quo paſti homines debiliores, non robuſtiores fiunt? Magna utique eſt infirmitas noſtra, morbi multi & graves, a quibus, uſquedum peregrinamur a Domino, nunquam perfecte convalebimus. Verum validiora ſunt remedia quæ nobis cæleſtis medicus applicat, ſuaque natura gratiam producunt ſanitatis. Si ergo mens noſtra tetris ſemper imaginibus, & vitiorum larvis obruitur; ſi cor in vitiorum luto marceſcit, & terrenæ illecebræ animum occupant: qui fieri poteſt ut effectus ſacramenti huius experiamur? Ad ignem accedere, & ſemper algere, cæleſtem fontem potare, & carnalia ſitire, in Chriſti complexus irruere, & pietatis ſenſu, caritatis fervore, Deoque placendi ſtudio carere, extrema adeo oppoſita ſunt, ut nullam patiantur confœderationem.

VI. *Quintus effectus* remiſsio venialium peccatorum. Sicut enim quotidiano cibo reparantur corporis vires contra vim innati caloris naturalis; ita divino hoc epulo quidquid anima ex inſita concupiſcentia per leves offenſas amittit, cum ſe-

ſenore redimit, & imminutum per peccata venalia caritatis ſervorem rurſus inflammat, & ardentiorem efficit. Heinc collige quam parum proficiant hoc divini cibi uſu illi qui peccata venialia parvi faciunt, nullamque in iis cavendis diligentiam adhibent; quin, non ſecus ac virtutis opera, eadem deglutiunt. Quamvis peccata, ſigillatim accepta, levia ſint; tamen ſimul congregata animæ candorem, & decus denigrant, veſtis nuptialis pulchritudinem deturpant. Si nemo, inquit Auguſtinus *ſer.* ccxliv. ſordida veſte ad Eccleſiam pergere audet; qua fronte divinum complecti ſponſum audes tot maculis, & ſordibus pollutus? Diſtinguenda tamen ſunt peccata venialia quæ noſtram conſequuntur imbecillitatem, ab iis quæ noſtra deliberata voluntas parit. In illa incidere humanum eſt, & quotidianum; at hæc affectu proſequi, & deliberate repetere, malitiam redolet: quare ſecundæ huius claſſis peccata Euchariſtiæ fructibus obſiſtunt. *Sed dicis* (inquit Auguſtinus loc. cit.) *peccatum quidem eſt, ſed tamen parvum eſt. Nec nos dicimus, quia peccatum capitale eſt. Sed tamen ſi frequentius exerceatur, & ieiuniis & eleemoſynis non redimatur, nimis immundam facit animam. Noli deſpicere peccata tua, quia parva ſunt. Nam & pluviarum guttæ parvæ ſunt; ſed flumina implent, & moles trahunt, & arbores cum ſuis radicibus tollunt. Tu, qui dicis, quia parvum peccatum eſt, velim ſcire, quoties peccatum admittis, ſi tot parvulas plagas in corde, & tot maculas, aut ſciſſuras in veſtibus tuis fieri velis? Cum ergo in corpore tuo plagas, nec in veſte tua ſciſſuras, vel maculas fieri acquieſcas; qua conſcientia tot facere in anima tua non metuis? Ac ſic quicumque hoc fecerit, plus amat veſtem, ac carnem ſuam quam animam.* Diligentiorem ergo te exhibe in linguæ cuſtodia, in curioſitate coercenda, & in ceteris voluntariis culpis, quantumvis levibus, declinandis.

VII. *Sextus effectus* eſt remiſſio pœnæ, ut S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxix. *art.* 5. docet. Quoniam præcipuus Euchariſtiæ effectus eſt augmentum caritatis. *Ex eius fervore* (inquit Angelicus) *aliquis conſequitur remiſſionem non ſolum culpæ, ſed etiam pœnæ: inde eſt quod ex conſequenti per quamdam concomitantiam ad principalem effectum homo conſequitur remiſſionem pœnæ, non quidem totius, ſed ſecundum modum ſuæ devotionis, & fervoris.* Numquam enim culpa remittitur, quin aliquid pœnæ remittatur. Effectus Euchariſtiæ eſt remiſſio culparum venialium: ergo pœna quoque quæ illis debetur, ſin minus tota, quoad partem ſaltem condonatur.

VIII. *Septimus effectus* eſt ſenſuum, & appetituum compreſſio, inquit Angelicus *loc. cit. art. 6. ad 3.* Quandoquidem *licet hoc ſacramentum non directe ordinetur ad diminutionem fomitis, diminuit tamen fomitem ex quadam conſequentia, inquantum auget caritatem: quia, ſicut Auguſtinus dicit in Lib.* lxxxiii. *Qq. augmentum caritatis eſt diminutio cupiditatis.* Non extinguit Euchariſtia fomitem, ſed moderatur,

Digitized by Google

tur, & coercet, cordis caſtimoniam in ipſos appetitus quodammodo effundens. Animadvertit Cl. P. Contenſonius *Lib.XI. part.* II. *diſſ.* III.* *cap.* II. quoſdam appoſite Ethicam appellaſſe animi agriculturam; alioſque officinæ ferrariæ eam comparaſſe. Siquidem, inquit, quemadmodum agros, ſponte ſua ſpinarum, & tribulorum feraces, non ornat modo, & mundat, ſed fructibus etiam, & meſſium copia ditat agricultura; ſic virtus, gratia cæleſti fecundata, & Euchariſtiæ robore munita, hominem natura rudem, concupiſcentia laſcivientem, vitiorum luto ſordidum, ſquallidumque polit, ornat, illuſtrat, atque cæleſtium bonorum abundantia cumulat. Rurſus ſi ferrariæ arti Ethicam comparas, quemadmodum inter malleorum ictus, flammarum crepitus, & fumos, follium flatus importunos, & repetitas incudis tunſiones, & preſſuras elaborantur arefacta ad ſpeciem pulchra, ad miraculum concinna, ad humanos uſus perutilia; ſic laborioſum virtutis opus ex paſſionum, & animi certamine, ex amoris carnalis, & cæleſtis conflictu ſplendidius emicat, fulgetque. Quamobrem ſuſpectæ non parum illorum communiones ſunt quorum paſſiones indomitæ & effrenatæ paſſim furunt, & mordent. Stupidus ſit oportet illorum palatus ad divini epuli delicias, qui voluptatibus corporis inhiantes, porcorum manducant ſiliquas, & ſordidis vitiorum dapibus ſaginantur; qui frena corpori laxant, & immaculatum Chriſti corpus in cor putridum immittunt. Hi non caritate unum cum Chriſto fiunt, ſed iniquitate in dæmones transformantur, ut S. Petrus Chryſologus *ſerm.* v. inquit. *Sicut Domino qui ſe iungit, unus ſpiritus eſt; ita qui ſe iungit diabolo, eſt dæmon unus.*

IX. *Octavus effectus* eſt immortalitatis, & reſurrectionis ſemen. Mors per eſum ligni intravit in mundum; & per eſum fructus ligni in quo pependit Salvator noſter, morte devicta, ad immortalitatis vitam reſurgemus; ut optime S. Petrus Chryſologus *ſer.* LIX. exponit. *Crucifixus eſt, ut quia per lignum mors venerat, rediret vita per lignum: & ſepultus, ut officia tota mortis impleret, ut mors morte moreretur, ut ex illius ſemine corporis omnis humanorum corporum ſatio vitalem ſurgeret & levaretur in meſſem.* Non impedit utique Euchariſtia quominus moriamur; at efficit ut morte hac temporanea, veluti inſtrumento quodam, vitam comparemus immortalem. Audi S. Cyrillum Alexandrinum *Lib. IV. in Ioannem cap.* II. ſic loquentem. *Diſcant, ſi velint corruptionis immunes eſſe, & ipſam ex prævaricatione ingruentem mortem exuere, neceſſario accedendum eſſe ad participationem eius qui vivificare poteſt, & qui corruptionem delet, & mortem deſtruit. Proprium enim iſtud revera, & convenientiſſimum vitæ ſecundum naturam opus eſt. Qui panem in ſe vitæ ſuſcipiunt, premium immortalitatis habebunt, & corruptionis, ceterorumque malorum expertes ad perpetuum & æternum illud chriſtianæ vitæ ſpatium aſcendent. Nec obſtat quod iis qui facti ſunt Chriſti participes, neceſſario mors deguſtanda ſit. Nam licet humanitus eis mors accidat, tamen, ut Paulus*

Rom.

Google

Rom. VI. *ait, vivunt Deo victuri*. Reſurgent quoque infideles, & impii; ſed ad ſupplicia, & pœnam æternam, morte ipſa acerbiorem. Qui vero bona egerunt; in vitam reſurgent æternam.

X. *Nonus effectus* eſt perſeverantia finalis, cui æterna vita ſuccedit. Effectus iſte corona eſt, & meta omnium donorum. Hac de cauſſa Patres Euchariſtiam *viaticum* peregrinationis noſtræ appellant, quatenus in huius cibi fortitudine, ſuperatis hoſtium inſidiis, æternitatis laurea obtinetur. Plurimæ ſunt infirmitates quæ in hac lacrymarum valle animum noſtrum circumdant, exagitant, affligunt. At ſacro iſto cibo paſti, fortitudinem cæleſtem induimus; & huius divini epuli ſapor dulces efficit omnes huius exilii amaritudines.

XI. Ne vitio mihi vertas velim, lector benevole, ſi integrum caput *illud* inſumpſi, ut brevi calamo immenſas iſtius ſacramenti divitias indicarem potius quam deſcriberem. Tu piis meditationibus traditam doctrinam amplifica in corde tuo, & altius menti tuæ eam imprimito. Nemo dignoſcere melius te valet, an cibus iſte divinus recenſitos pariat in anima tua effectus. Pignus habes hereditatis æternæ: vide, num fructus dignos æterna vita edas. Quid tibi, inquit piiſſimus Contenſonius, cum terra, & humanis quiſquiliis, ſi evectus es ad divina comparanda? Adeone tibi invides, qui elevatus ad regnum cælorum, brevi adeundum, velis ad ſiliquas, ad ſtercora veſcenda deſcendere? Expergiſcere tandem, & iacta in Domino curam tuam: nam qui ſe totum in Euchariſtia donat, regnum ſuum non denegabit: qui ſe in eſcam porrigit in exilio, a convivio æterno non arcebit in patria. Tantummodo animum tuum a voluptuoſis huius vitæ illecebris abſtine, & totus in ea incumbe quæ ad ſuaviſſimas agni nuptias viam ſternunt. Verum de his plura mox ſubiungam.

CAPUT XI.

De diſpoſitionibus tum animæ, tum corporis ad Euchariſtiam digne ſuſcipiendam.

I. DUO diſpoſitionum genera diſtinguenda ſunt. Primum removet impedimenta & obſtacula, nempe peccata mortalia, a quibus munda ſit anima oportet quæ ſuſcipere hoc ſacramentum velit; ut explicat *ſeſſ.* XIII. *cap.* VII. Concilium Tridentinum. *Si non decet ad ſacras ullas functiones quempiam accedere niſi ſancte; certe quo magis ſanctitas, & divinitas cæleſtis huius ſacramenti viro chriſtiano comperta eſt, eo diligentius cavere ille debet ne abſque magna reverentia, & ſanctitate ad id percipiendum accedat; præſertim cum illa plena formidinis verba*

apud

apud Apoſtolum legamus : Qui manducat , & bibit indigne , iudicium ſibi manducat , & bibit , non diiudicans corpus Domini.

II. Novatores quemadmodum multa ſacramenta de medio ſuſtulerunt, & aliorum naturam adulterarunt , ſic eorum quæ admittunt, ſacramentorum frequentiam impiis dogmatis profanarunt. Lutherus adeo ſcelerate ſcripſit de diſpoſitione ad euchariſticam cummunionem, ut vel ipſe Antichriſtus impudentius, & ſceleſtius ſcribere haud poſſet. Siquidem *concion. de præparat. ad Euchariſt.* hæc eructare non formidavit. *Optima diſpoſitio eſt nonniſi ea qua peſſime es diſpoſitus : & ideo pœnitentia potius poſt quam ante ſacramentum digne peragitur . Magnus & perniciofus error eſt , ſi quis accedat ad ſacramentum ea nixus fiducia , quod confeſſus eſt , quod non eſt ſibi conſcius mortalis peccati , quod orationes , & præparatoria ſua præmiſerit : omnes hi iudicium ſibi manducant , & bibunt : quia his omnibus non fiunt digni , neque puri ; immo per eam fiduciam puritatis peius polluuntur : fiunt autem puri per fidem.* Rurſus contra Regem Angliæ Henricum VIII. ſic inſanit. *Furorem autem eius quo invehitur in me , quod docuerim fidem ſine operibus optimam præparationem ad ſacramentum , & Chriſtianos non oportere legibus adſtringi ad percipiendum, contemno.* Nonne hæc ſola patefaciunt quam ſit impia , quam horrenda reformatio proteſtantica? Calvinus *Lib. IV. Inſtit. cap.* XVII. *§.*41. & 42. etſi non adeo effrenate adverſus preparationem ad ſacram cœnam debacchetur, contra tamen Catholicorum doctrinam non minus impudenter blaſphemat, effutiens. *Quo huic ulceri mederentur, modum excogitarunt acquirendæ dignitatis , ut , quantum in nobis eſt , examine habito ... contritione , confeſſione , ſatisfactione noſtram indignationem expiaremus .* Adverſus hanc doctrinam , ex ipſis Scripturis hauſtam, hoc pacto inſurgit tumens & furens. *Nunc iudicare promptum eſt qualis ſit hæc quæ in Papatu regnat doctrina , & a quo auctore profecta ſit, quæ miſeros peccatores, & trepidatione mæſtitiaque afflictos huius ſacramenti conſolatione immani ſua auſteritate orbat , & ſpoliat ... Certe diabolus nullo maiori compendio homines perdere poterat quam ſic eos infatuando, ne guſtum, & ſaporem talis alimenti perciperent, quo eos optimus Pater cæleſtis paſcere voluerat .* Diabolica ergo doctrina eſt ea quæ inſinuat , acceſſuris ad Regis nuptias abluendas ſordes, delendas maculas, veſtemque nuptialem induendam ? Non ergo peccatores flagitiis onuſti , luxuria ſordidi, avaritia , odio , invidiaque perciti , carnalibus illecebris ingurgitati, & undique ſcelerum lue infecti pro viribus adlaborare debent ut animam ſuam a tam fœtida lepra , a tam putridis plagis , a tanta ſcelerum pravitate purgent, ſanentque? Luſtrare non debent intimos conſcientiæ receſſus, & angulos, & quas inveniunt vitiorum ſordes expellere? Quis ad Regis menſam tam pollutis veſtibus accederet? Sed mittamus delirantes iſtos reformatores, & Tridentini Concilii præſcripta ob oculos revocemus. Hæc enim *loc. cit.* addit. *Quare communicare volenti revo-*

revocandum eſt in memoriam eius (S. Pauli) *præceptum :* Probet autem ſeipſum homo. *Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat.*

III. Solam fidem pro diſpoſitione ad Euchariſtiam requirunt novatores, nihil curantes animam peccatorum plenam eſſe. Contendunt enim, hoc ſacramentum ad peccata remittenda inſtitutum eſſe. Quos duos errores damnavit Synodus Tridentina *ſeſſ.* XIII. *can.* V. & XI. his verbis. *Si quis dixerit vel præcipuum fructum Euchariſtiæ eſſe remiſſionem peccatorum, vel ex ea alios effectus non provenire; anathema ſit*. Et rurſus. *Si quis dixerit ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ ſacramentum ; anathema ſit* . Hanc doctrinam pluribus exemplis confirmavit ipſemet Chriſtus Dominus, qui, ut habetur *Ioan.* XIII. diſcipulorum lavare pedes voluit, antequam ad ſacrum epulum illos admitteret, ut animæ munditiem', & nitorem ſignificaret ad illud requiri. *Matth.* XXII. ſevere animadvertit in illum qui ad regium convivium veſte nuptiali deſtitutus accedere præſumpſerat. In quo convivio adumbratam eſſe Euchariſtiam Patres omnes teſtantur, ſimulque docent, abſque fulgentiſſima caritatis habitualis veſte accedendum non eſſe ad hanc ſacram menſam. Peccatores, infideleſque omnes Chriſtus ad baptiſmum, ad pœnitentiam vocavit, ſecus ad Euchariſtiam, niſi poſt hæc ſuſcepta ſacramenta. Numquid vel ipſi novatores concedent, dandam eſſe Euchariſtiam Iudæis, paganis, infidelibus, etiamſi fidem eiuſdem myſterii ſe profiteri faterentur? Euchariſtia ſpiritualis cibus eſt, qui non peccato mortuis, ſed vivis datur, quorum vitam roborat, vegetat, confirmat. Hæc eſt traditio conſtans, & perpetua Eccleſiæ, ut conſtat ex Conciliis Eliberitano, Ancyrano, Nicæno I. Arauſicano I. & ex unanimi Patrum conſenſu. Iuſtinus apolog. II. *Nulli alii participare licitum eſt quam ei qui ita vivit, ut Chriſtus tradit*. S. Ioannes Chryſoſtomus homil. LXXXIII. in Matth. *Nullus itaque Iudas aſſiſtat, nullus avarus : nam tales menſa non ſuſcipit. Ait enim : Cum diſcipulis meis facio paſcha*. S. Ambroſius Lib. VI. in cap. IX. Lucæ. *Ubique myſterii ordo, ut prius per remiſſionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur, poſtea alimonia menſæ cæleſtis exuberet*. S. Auguſtinus tract. XXVI. in Ioan. *Innocentiam ad altare apportate. Peccata, etſi ſint quotidiana, vel non ſint mortifera, antequam ad altare accedatis, attendite.*

IV. Opponunt illud Matth. XXVI. *Qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. Præterea Eccleſia in liturgia precatur : *Hæc nos communio purget a crimine, ſit ablutio ſcelerum, ſit fortitudo fragilium*. Item Patres teſtantur, hoc ſacramento morbos expelli, peccata deleri. Reſp. Chriſtus Dominus non dixit, bibi calicem in remiſſionem peccatorum; ſed ſanguinem ſuum per paſſionem fundendum eſſe in remiſſionem peccatorum. Spectanda quippe eſt Euchariſtia & ut ſacra-

Digitized by Google

cramentum, & ut ſacrificium. Ut ſacrificium Do offeretur in remiſſionem peccatorum; ut ſacramentum vero miniſtratur in vivorum alimoniam. Purgat autem a culpis venialibus, & a mortalibus præſervat, ut ſupra dictum eſt. Et hoc in ſenſu Patres loquuntur.

V. Diſputant Theologi, utrum ſaltem indirecte Euchariſtiæ ſacramentum peccata mortalia deleat. Caſum proponunt in eo qui bona fide accedit ad Euchariſtiam, invincibiliter ignorans ſe eſſe reum peccati mortalis, de quo ſaltem in genere imperfecte contritus eſt. Affirmant omnes, ſaltem remote, & indirecte ex opere operantis, quatenus ſcilicet qui communicatur, ad præſentiam corporis Chriſti perfectæ contritionis actum edit, peccatum deleri. At in diſputationem adducunt, num ex opere operato in hac hypotheſi Euchariſtia peccatum remittat. Negant Vaſquez, Maior, Gabriel, Turnely, Habert, & alii. Affirmantem ſententiam defendunt S. Thomas, & communiter Thomiſtæ, & Scotiſtæ: item Suarez, Vaſentia, Tannerus, Coninch, & alii magni nominis Theologi. Legatur S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxii. *art.* 7. *ad* 3. & *quæſt.* lxxix. *art.* 3. & *quæſt.* lxxx. *art.* 4. *ad* 5. ubi ſententiæ affirmantis rationes promit. Nec enim quæſtio tanti eſt, ut eam ex inſtituto diſcutiam. Conſule quæ dicta ſunt *Lib. I.*

VI. Quæſt. I. *Qui poſt obtentam abſolutionem recordatur ſe aliquod perpetraſſe grave crimen, quod ex inculpabili oblivione non eſt confeſſus, debet ne ante communionem ad Confeſſarium redire?* Reſp. Affirmat communis & vera ſententia, quando id abſque ſcandalo, & infamiæ periculo fieri poteſt. Siquidem probatio, & examen conſcientiæ, quod Apoſtolus requirit, debet iudicio Sacerdotis ſubiici. Et Tridentinum Concilium Sacerdotem cui neceſſitas imminet celebrandi non præmiſſa peccati confeſſione, præſcribit quam primum confiteri. Sacrilegium enim graviſſimum eſt cum conſcientia peccati mortalis ad tam auguſtum ſacramentum accedere, ut docet S. Thomas 2. 2. *quæſt.* xcix. *art.* 3. inquiens. *Tertia ſpecies ſacrilegii, quæ circa res ſacras committitur, diverſos habet gradus, ſecundum differentiam rerum ſacrarum. Inter quas ſummum locum obtinent ſacramenta ipſa, quibus homo ſanctificatur: quorum præcipuum eſt Euchariſtiæ ſacramentum... & ideo ſacrilegium quod contra hoc ſacramentum committitur, graviſſimum eſt inter omnia.* Summa ergo diligentia explorandi ſunt intimiores conſcientiæ receſſus, ut latitantes ſordes expellantur.

VII. Quæſt. II. *Diſpoſitio neceſſaria ne eſt immunitas ab affectu ad peccata venialia?* Reſp. Non deſunt Theologi, & quidem magni nominis, docentes Euchariſtiam perceptam cum affectu ad peccata venialia, omni prorſus fructu carere. Abſurdum enim reputant, eodem actu quo quis peccat, ipſum ſanctificari. Immo contendunt peccare mortaliter illos qui obicem ponunt huic ſacramento ſive per peccata venialia, ſive per mortalia. Alii cenſent, peccata venialia non re-

retractata impedire quidem fervorem caritatis, & remiſſionem venialium; non vero omnes ſacramenti huius effectus, præſertim gratiæ habitualis augmentum. Hoc ſolum Theologorum, & quidem graviſſimorum, diſſidium ſatis eſſe debet ad deteſtanda quæcumque etiam venialia crimina; cum iuxta omnes, ſin minus ponunt gravem obicem, impediuntque omnes ſacramenti fructus, ſaltem caritatis fervorem diminuant, obſiſtantque ne venialia remittantur. Quæ cum vera ſint; quid iudicii ferendum eſt de tot Sacerdotibus quotidie offerentibus ſacrum Chriſti corpus, & ad plurima venialia affectum foventibus? Verum de hoc infra.

VIII. Affectus ad venialia peccata ſunt quædam animi ægritudines, & veluti febres tabidæ, quæ famem ſpiritualem extinguunt, deſiderium perfectionis ſuffocant, teporem, ſegnitiem, ignaviamque inducunt, faſtidium, & nauſeam generant, & tandem ſenſim ſine ſenſu ad mortem viam parant. Antequam ergo homo ad hoc tremendum ſimul, & miſericordiarum, ac gratiarum myſterium accedat, ſerio Apoſtoli *I. Cor.* XI. oraculum meditetur. *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indigne, iudicium ſibi manducat, & bibit, non diiudicans corpus Domini.* Pauca ſunt verba, ſed mirum in modum ſignificantia. *Probet ſe ipſum homo.* Sub examen inducat vitam, ſtatum, propenſiones, affectus, & univerſæ converſationis ſuæ rationes ſevere diſcutiat. Scrutetur, quinam ſint appetitus in corde ſuo dominantes, quam ſint caſtæ & ſinceræ amicitiæ quas fovet. *Probet*, non verbis ſonantibus, & ſingultibus, atque ſuſpiriis, quæ parum incommodant, & diſturbant adſtantes; ſed pœnitentiæ, & caritatis operibus. Alioquin *qui manducat, & bibit indigne, iudicium ſibi manducat, & bibit.* Iudicium devorat indigne communicans; ſeu iam iudicatus, & damnatus eſt ſacrilegus corporis Chriſti profanator. Si Petrus tremens, viſo captorum piſcium miraculo, clamavit Lucæ V. *Exi a me, Domine, quia homo peccator ſum*; ſi centurio indignum ſe reputavit qui in domum ſuam Chriſtum reciperet, immo nec adire ipſum auſus fuit, ſed amicos miſit qui pro ſanitate filii ipſum rogarent; ſi mulier illa quæ fluxum ſanguinis patiebatur, coram Chriſto ſe ſiſtere pertimuit, & retro dumtaxat tremebunda accedens, fimbriam veſtimenti tetigit: qua fronte ipſum ſacratiſſimum Chriſti corpus ſumere, & manducare audent Chriſtiani ſordibus polluti, libidine fœtidi, & pravorum affectuum luto hærentes? Diſtinguenda tamen ſunt peccata quæ imbecillitatem humanam comitantur, ab iis quæ deliberata electione perpetrantur. Qui peccatis etiam venialibus deliberate perpetratis contaminati, & affectum ad eadem foventes, manducare Chriſti corpus non reformidant, magno in diſcrimine verſantur in graviſſima prolabendi ſacrilegia. Inter flagitia vero mortalia luxuriæ potiſſimum ſcelus hac ſacra menſa indignum efficit Chriſtianum. Quandoquidem obſcena peccati carnalis libido mentem ſummopere hebetat, fervorem dilectio-

ctionis ad cibum illum cæleſtem concoquendum penitus extinguit, & immundum brutum hominem efficit. Convivium enim iſtud caſtiſſimi ſponſi eſt, cuius ſaporem ſola caſta corda, & mundæ animæ percipere valent. Sancta Mater Eccleſia, Dei lumine illuſtrata, per plura ſæcula peccato præſertim luxuriæ pollutos hac ſacra menſa interdixit. Ex plurimis documentis unum in medium adducere liceat S. Martini I. ad Amandum Epiſcopum Traiectenſem datum. *Nullatenus in huiuſmodi peccato delinquentibus ad deſtructionem canonum compaſſionem exhibeas. Nam qui ſemel poſt ſuam ordinationem in lapſum ceciderit, deinceps iam depoſitus erit, nullumque gradum Sacerdotii poterit adipiſci; ſed ſufficiat ei lamentationibus fletibuſque aſſiduis, quoaduſque vixerit, in eadem pœnitentia durare, ut commiſſum delictum divina gratia extinguere valeat. Si enim tales quærimus ad ſacros ordines promovendos quibus nulla ruga, nullumque vitæ contagium præpediat; quanto magis, ſi poſt ordinationem ſuam quiſpiam in lapſum ceciderit, & prævaricationis peccato deprehendatur obnoxius, omnino probibendus eſt cum manibus lutulentis atque pollutis myſterium noſtræ ſalutis tractare?* Diaconi, & Sacerdotes in perpetuum a gradu deiiciebantur; laici vero a ſacra menſa arcebantur. Mutatus eſt diſciplinæ rigor; at mutata non eſt evangelica doctrina, quæ ſancta ſancte tractanda præſcribit.

§. I.

Plures aliæ quæſtiunculæ de præparatione ad communionem. Improbabiles PP. La-Croix, Viva, Tamburini, *&* *aliorum Caſuiſtarum opiniones refelluntur.*

I. HActenus nonnullas generales regulas tradidi circa illas diſpoſitiones quæ purgandam animam a quolibet crimine evincunt ante communionem. Nunc diſcutiendæ ſunt plures Caſuiſtarum opiniones, quarum non paucæ laxitatem produnt.

II. Quæſt. I. *An præceptum de præmittenda confeſſione ab eo qui eſt in peccato mortali, ſit divinum, vel humanum?* Reſp. Humanum dumtaxat eſſe, docent non pauci recentiores. Verum communior, & mihi vera ſententia docet, eſſe divinum, latum a Chriſto Domino, & declaratum a Paulo Apoſtolo his verbis: *Probet autem ſeipſum homo.* Hanc ſententiam docent Dominicus Soto in *IV. diſt.* XII. *quæſt.* I. *art.* 4. Suarez *diſp.* VI. *ſec.* 3. Vaſquez *diſp.* CVII. *cap.* XV. Filliucius *tract.* IV. *num.* 12. Valentia *diſp.* VI. *quæſt.* VIII. *punct.* 3. Lugo *diſp.* XIV. *num.* 69. Fagundez *præcep.* III. *Lib. III. cap.* VIII. Bonacina, Granados, Corneo, & alii plu-

Digitized by Google

plures, quos citat, & ſequitur Leander *quæſt.* XII. Rationes dedimus ſupra; quæ ad hanc revocandæ ſunt: *Sancta ſancte tractanda ſunt*. Chriſtianus ergo peccati mortalis reus, & habens Confeſſarii copiam, ſanctitatem acquirere debet per confeſſionem ſacramentalem, dum confiteri poteſt.

III. Quæſt. II. *Quid ſentiendum de interpretatione* P. Tamburini *in præceptum Concilii Tridentini, confitendi quam primum?* Reſp. Si Sacerdos in peccato mortali celebravit, tenetur *quam primum* confiteri; ut declaravit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XIII. *cap.* VII. his verbis. *Quod ſi neceſſitate urgente Sacerdos abſque pravia confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur*. Diſputare non pauci Probabiliſtæ cœperunt, num hoc præceptum ſit, an merum conſilium. P. Thomas Tamburinus *Lib. de meth. Commun. cap.* I. *§.* 6. *num.* 49. refert utramque ſententiam, & aſſerentem, & negantem, præceptum latum eſſe a Tridentino: & de more vi Probabiliſmi utramque probabilem adfirmat his verbis. *Equidem non poſſum priorem ſententiam, agnoſcentem in illis verbis præceptum ſub mortali, non fateri probabilem. Aio tamen, & hanc non agnoſcentem, eſſe probabilem.* Hanc Tamburini opinionem, quam etiam alii docuerunt, ut Villalobos, Ledeſma, Machadus, quos refert ex Diana P. Viva in *Trutin. num.* I. damnavit Alexander VII. in hac propoſ. num. 38. *Mandatum Tridentini, factum Sacerdoti ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, eſt conſilium, non præceptum*. Nullo modo ergo probabilis eſt.

IV. Quæſt. III. *Quid dicendum de interpretatione* P. Claudii La-Croix, P. Viva, *& aliorum in præfatum Tridentinum præceptum?* Reſp. Commentum exponendum eſt, ut mihi videtur, valde laxum, & peregrinum. P. Claudius La-Croix cum pluribus aliis in diſputationem vocat, num Sacerdos peccati mortalis conſcius, qui Confeſſarii copiam habens celebret, non præmiſſa confeſſione, teneatur quam primum confiteri vi præcepti Tridentini. Video te commoveri, lector chriſtiane, ob hoc ſolum quod in controverſiam id adduci audias. Quid? Tenentur quamprimum confiteri Sacerdotes qui, urgente neceſſitate, carentes copia Confeſſarii, nequeunt confiteri: & ab hoc præcepto immunes erunt qui Confeſſarios obvios habentes, ex mera malitia confiteri recuſant? Cuinam in mentem venire poteſt tam peregrinum interpretamentum? Audi quæ ſcribit P. La-Croix *Lib. VI. part.* I. *de Euch. num.* 546. *§.* 4. Integrum, licet prolixum, commentum tranſcribo, ne adverſarii de more clamitent, truncatum eſſe textum. „ Docent Suar. Vaſq. „ Say. Marchant. Nugn. Lugo *num.* 150. Diana *Part. II. tract.* XIV. *reſp.* LXI. Dicaſt. „ *num.* 155. Avver. *§. quinto*, Ioan. Sanchez *diſp.* XXXI. *num.* 12. Gob. *num.* 440. „ Pelliz. *de Regular. Tom. VI. cap.* I. *num.* 69. Leander *num.* 375. & in hoc conve- „ niunt fere omnes, inquit Moya *Tom. IV. quæſt.* VI. *§.* I. citans valde multos, „ *quod Sacerdos non teneatur hoc præcepto, ſi habens copiam Confeſſarii non ſit*

con-

„ *confeſſus ex malitia* : quia licet gravius peccet, tamen in præceptis poſitivis „ non valet argumentum a minori ad maius, vel ad ſimile, uti cum communi „ Lugo in *Reſp. Mor. Lib.IV. dub.* 47. *num.* 5. *Tridentinum* autem loquitur de eo qui „ neceſſitate urgente celebravit ſine confeſſione prævia. Sed ſi fuerit copia Con- „ feſſarii, non fuit neceſſitas urgens celebrandi abſque confeſſione prævia. *Ergo* „ *nec tunc tenebitur* ad confitendum quam primum. *Hæc ſententia eſt probabilis.*" Hanc eamdem opinionem defendit P. Dominicus Viva in Trutina in *prop.* 38. Alexandri VII. *num.* 12. item in *Curſ. theolog. quæſt.* IV. *art.* 7. *num.* 3.

V. Hæc opinio, ſalvo meliori iudicio, falſa, improbabilis, & laxa nimium mihi videtur; & in nihilum redigit Tridentinum præceptum. Quis, Probabiliſmi præiudiciis non præventus, melioris conditionis dixerit Sacerdotes qui ex malitia deliberata quam qui neceſſitate preſſi ad tantum ſacrificium celebrandum peccati mortalis conſcii ſine prævia confeſſione accedunt? Quis rem ſerio expendens, in animum ſibi induxerit, Tridentinos Patres voluiſſe præcepto confeſſionis quamprimum peragendæ obſtringere Sacerdotes qui eam neceſſario omiſerunt, ſecus alios qui eam deliberate contempſere? Quid? In præceptis poſitivis non valet argumentum à minori ad maius? Hæc doctrina abſolute, & nulla limitatione adiecta, falſa eſt. Concilium Tridentinum ad confitendum quamprimum obligavit Sacerdotes peccati mortalis conſcios, ex neceſſitate omittentes confeſſionem: quia præſumere noluit, Sacerdotes gravi ſcelere pollutos reperiendos fore qui ex malitia celebrare vellent, confeſſione non præmiſſa. Hanc doctrinam P. La-Croix, & aliorum in nihilum redigere Tridentini Concilii mandatum, patet. Nam Sacerdotes peccati mortalis conſcii, ut hoc mandatum declinent, propoſitum elicient non confitendi, etiamſi deſint Confeſſarii; aut peculiarem diligentiam adhibebunt, ut Confeſſarios inveniant, quibus repertis, confeſſionem contemnent. Tunc enim iuxta deſcriptam probabiliſticam doctrinam a Concilii Tridentini præcepto immunes erunt. Sed quid diutius immoror in laxa opinione convellenda, quam communis ſenſus deteſtari videtur tamquam nimis captioſam?

VI. Sed lubet benignas rationes quas P. Tamburinus promit, ut Tridentinum præceptum de medio tollat, exſcribere propriis ipſius verbis. Inquit enim *loc. cit. num.* 50. „ In caſu dubio, an verba aliqua legis præceptum obligans importent, „ an conſilium, *tamquam regulam certam* ponunt Doctores, reputanda eſſe conſi- „ lia, & non præcepta: & ratio eſt, quia, cum lex ſit gravis & onerosa, SEM- „ PER in benigniorem ſubditorum partem eſt intelligenda. Adde quod in dubio „ melior eſt conditio poſſidentis. Ergo in dubio, lex ne ſit obligans, an non „ obligans, melior eſt conditio humanæ libertatis, quæ a tali obligatione immu- „ nis eſt.

„ 51. Tertio, quia *optabile eſt*, ut enixe optat Navarr.... *a legislatoribus ne-*

 mi-

„ *minem obligari ad peccatum* : & iuvat humanas leges ſub præcepto obligan-
„ tes diminuere, ne tanta præceptorum multitudine Hebræis peiores efficiamur.
„ Quare hoc de quo agimus præceptum (*confitendi quamprimum*) diminuere et-
„ iam operæ pretium eſt. "

VII. Operæ pretium ergo eſt præceptum latum a Tridentino diminuere, & de medio tollere. Cur? Ne præceptorum multitudine *Hebræis peiores efficiamur*. Quod Legiſlatores maturo ſtudio curare debeant ne ſubditos legum multitudine opprimant, omnes cum S. Auguſtino, & Thoma fatentur. At quod ſubditi, & Caſuiſtæ virgam cenſoriam in Legiſlatores, in Concilia ipſa oecumenica, ut eſt Tridentinum, extendant, & vanis commentis illorum præcepta extenuare præſumant, auſus videtur non ferendus. Aut prudenter, & maturo examine præmiſſo Concilium Tridentinum tulit hoc præceptum; aut ſecus. Si primum; qua fronte P. Tamburinus huc intrudit præceptorum multitudinem, & conditionem noſtram peiorem eſſe conditione Hebræorum? Si ſecundum; imprudentiæ ergo, iniuſtæ oppreſſionis, & tyrannidis poſtulabit Tridentinos Patres? Nimis inconſiderate, ut mihi videtur, locutus eſt P. Tamburinus. Admiſſis recenſitis regulis P. Tamburini, nutant ferme omnes humanæ leges. Hæc abſurda Probabiliſmum conſequuntur, ut quiſque colligere facillime valet.

VIII. Quæſt. IV. *Quandonam elicere actum contritionis debet laicus conſcius peccati mortalis, qui urgente neceſſitate ad Euchariſtiam ſine confeſſione accedit?* Reſp. P. Thomas Tamburinus *loc. cit.* §. 7. *num.* 56. ſequentem opinionem ut probabiliſſimam defendit. „ De laico non eſt difficultas. Satis enim eſt, ſi eliciat imme-
„ diate ante ipſam ſumptionem: & quia ſumptio, ſeu manducatio ſubſtantialiter
„ fit, cum cibum deglutimus, ſeu traiicimus, non autem dum ille eſt in ore,
„ quando ſolum initiative eſt ſumptio; ideo *probabiliſſimum* puto, ſatis eſſe, ſi
„ actus contritionis fiat, cum ore habetur ſacratiſſima hoſtia. Ita de Lugo *de*
„ *Euchar. diſp.* XII. *num.* 22. Hurtad. *de Euchar. diſ.* VIII. aliique. "

IX. Quam ſit hæc doctrina infeſta ſacramenti auguſtiſſimi ſanctitati, cuique compertum eſt. Docent Probabiliſtæ, non eſſe ad ſacramentum pœnitentiæ neceſſariam contritionem imperfectam; ſed ſatis eſſe attritionem ex ſolo timore conceptam: quia contritio etiam imperfecta valde difficilis eſt. Nunc vero pro Euchariſtia ſuſcipienda brevi momento, in inſtanti, atque repente perfectam contritionem edi poſſe præſumitur? Licitum erit ſacratiſſimam Chriſti hoſtiam ore percipere illo ipſo tempore quo anima diaboli captiva eſt? Corpus Chriſti in ore, & diabolus in corde reſideat? Subdit tamen ibidem Tamburinus, peccare eum qui ſine determinatione eliciendi contritionis actum accedit. Immo addit; difficile eſſe eum non peccare qui ad hanc brevem morulam contritionem differt: quia in magnum periculum ſe coniicit non eliciendæ contritionis. Uſui tamen

men erit, concludit Tamburinus, præfata doctrina pro aliquo raro caſu, quo receptus in ore Chriſtus Dominus forte ipſo divino tactu peccatricem illam animam illuminare, atque convertere non dedignabitur. Quæ Chriſtus Dominus abſoluta ſua poteſtate, & infinita clementia agere poſſit, & velit, noſtrum non eſt divinare; ſed noſtra intereſt peccatores docere quomodo ſe ad tantum ſacramentum ſuſcipiendum præparare debeant. Noſtra intereſt, non commentis noſtris arbitrariis, ſed regulis a Patribus, a Conciliis, a divinis Scripturis præſcriptis, Chriſtianos inſtruere, ut animas a vitiis purgent, dignaque tabernacula efficiant pro tanto hoſpite recipiendo. Opinionem quam *probabiliſſimam* Tamburinus appellat, falſiſſimam, & laxitatis plenam ego exiſtimo.

X. Sacerdotem qui poſt inceptam Miſſam alicuius peccati mortalis recordatur, debere elicere actum contritionis ante conſecrationem, videlicet tempore *Memento*, docet idem Tamburinus *ibi num.* 57. Si vero poſt conſecrationem recordetur, ſatis erit, ſi ſe ſe conterat immediate ante ſumptionem. Nec obeſt, ſubdit, quod Sacerdos poſt conſecrationem, & ante ſumptionem debeat tangere corpus Chriſti: quia, inquit, probabilius eſt non peccare, niſi ad ſummum venialiter, Sacerdotem qui in peccato mortali tangit Chriſti corpus. Ex quibus hoc elicit conſectarium *ibi num.* 59.

XI. „ Quamvis nonnulli cum Layman aſſerant, Sacerdotem mortali crimine „ deturpatum, mortaliter delinquere, ſi Euchariſtiam fidelibus porrigat, tamen „ aliqui merito id negant, ut Vaſquez, quem citat, & ſequitur Lugo *diſp.* VIII. „ *de ſacram. in com. ſect.* 9. quia tunc Sacerdos non conficit ſacramentum, ſed „ ſolum diſpenſat conſecratum, ad quod tanta dignitas nequaquam requiritur. „ Idemque eſt de Diacono, quando ex ſpeciali Sacerdotis commiſſione ſacram „ Euchariſtiam aliis porrigit. Siquidem tunc non conficit, ſed ſolum diſpen- „ ſat. Si ergo *probabile* id eſt, quanto magis probabile fiet mortalem culpam non „ eſſe ſolum attingere? “

XII. Hæc omnia plus minuſve falſa & laxa videntur. Ultimam quam recenſui opinionem penitus falſam reputo. Sacerdos ſimul ac recordatur, ſive ante, ſive poſt conſecrationem, adlaborare pro viribus debet ut contritionem edat. Tempore vero vel primi, vel ſecundi *Memento* curabit magis magiſque fervorem contritionis accendere.

XIII. Quæſt. V. *An præfatum Tridentini mandatum obliget etiam laicos?* Reſp. Negantem opinionem defendunt Layman, Bonacina, Ioannes Sanchez, Lugo, Diana, Filliucius, & alii, quos citat, & ſequitur Leander *diſp.* VII. *quæſt.* XLVIII. Probabilior mihi eſt opinio adfirmans: nam eadem fere ratio viget reſpectu laici, & Sacerdotis; licet ſolus Sacerdos a Tridentino expreſſus ſit. Quod Probabiliſtæ reponere ſolent, non debere in odioſis fieri extenſionem propter paritatem ra-

Digitized by Google

rationis, vanum eſt & arbitrarium. Odioſa ne ſunt quæ reverentiam promovent erga auguſtiſſimum ſacramentum? Scilicet, reponunt illi: quia nimis coercent hominum libertatem. Ideo, cum manifeſte Tridentinum non comprehendat laicos, ad hos extendendum mandatum non eſt.

XIV. Addunt laudati recentiores, neque Sacerdotes teneri ad confitendum quamprimum, dum conſcii peccati mortalis non celebrant, ſed ab alio Sacerdote recipiunt communionem. Excipiunt tamen Sacerdotem qui die paraſceves celebrat Miſſam: quia licet non conſecret, communicat tamen *ſacerdotaliter*.

XV. P. Claudius La-Croix *Lib. VI. part.* II. *num.* 549. poſt relatas opiniones, quæ defendunt, & Sacerdotem celebrantem die paraſceves, & Sacerdotem qui complet ſacrificium alterius, deficientis poſt conſecrationem, abſque confeſſione peccati mortalis, debere quamprimum confiteri, hæc adiicit. „ Recte tamen mo-„ net Dicaſtillo a *num.* 157. iſta non eſſe adeo certa; & cum hæc materia ſit „ odioſa, poſſet aliquis dicere *Tridentin.* intelligi debere in rigore de illo qui ve-„ re ipſemet celebret Miſſam, ideſt conſecrat, & communicat. “

XVI. Mirifica eſt benignitas iſta, quæ eo tota incumbit, ut ab hoc Concilii mandato nos eximat. Lex quæ favet ſacratiſſimi corporis Chriſti honori, ſanctitati, & reverentiæ, odioſa eſt? Cur? Quia iubet ut Chriſtiani ad ipſum accedentes mundent a ſordibus, & quidem gravibus, animam propriam media pœnitentia, a Deo ipſo inſtituta. Et hoc principio *odioſitatis* præcepta in laxiorem partem, faventem libertati humanæ, cum periculo profanandi ſanctiſſimum Chriſti corpus, exponuntur, & declarantur. Quæ ſequuntur, maiori ſunt conſideratione digna.

XVII. Quæſt. VI. *Quid dicendum de opinione* P. Vaſquez, *&* Leandri, *aſſerentium, Sacerdotem peccantem mortaliter in ipſius Miſſæ celebratione, non obſtringi ad confitendum quamprimum?* Reſp. Incredibile videtur paradoxon iſtud. Sed en verba P. Leandri *tract.* VII. *diſp.* VII. *quæſt.* I. ubi ſic proponit quæſitum. *An Sacerdos qui in ipſa actione ſacrificandi recordatur peccati mortalis, aut forte illud committit, teneatur poſtea ex vi dicti præcepti quamprimum confiteri?* „ Probabi-„ liter reſpondeo, non teneri eo præcepto: quia Concilium fuit locutum de Sa-„ cerdote *qui neceſſitate urgente abſque prævia confeſſione celebravit*, ideſt de Sa-„ cerdote qui neceſſitate coactus non præmiſit confeſſionem, antequam ad cele-„ brandum ſacrificium accederet: hoc enim clare ſignificant illa verba, *prævia* „ *confeſſione*, ideſt confeſſione ante Miſſam: *non vero de Sacerdote qui celebran-*„ *do committit peccatum*, aut illius recordatur. Ergo quamtumvis tunc conſe-„ cret, atque communicet abſque confeſſione, non tenebitur poſtea quamprimum „ confiteri. *Sic Vaſquez diſp.* CCVIII. *cap.* III. *num.* 20. *Sayrus*, *Diana*. “ Quæ lex conſiſtere, admiſſis eiuſmodi interpretamentis, valet? Qui ſcelus mortale perpe-

trat?

Digitized by Google

trat, dum ipſum ſacrificium Deo immolat, non tenetur hoc præceptum implere, nempe quamprimum confiteri? Paradoxon mihi hoc eſt inauditum.

XVIII. Quæſt. VII. *Quæ neceſſitas dicatur urgens, ut quis communicare poſſit, non præmiſſa confeſſione mortalium?* Reſp. Innumeras accumulant quæſtiones Caſuiſtæ in hac explicanda neceſſitate. Paucis ego rem perſtringam, miſſis ineptis commentis. Neceſſitas urgens dicitur 1. ſi alicui mors immineat. 2. ſi non ſit copia Confeſſarii, & adminiſtrandum ſit viaticum. Quamvis non deſint qui negent, licitum eſſe ob adminiſtrationem viatici celebrare, non præmiſſa confeſſione; ſicuti non eſt permiſſum ob hunc finem celebrare abſque veſtibus ſacris, aut ſub una tantum ſpecie: nihilominus communior eſt opinio adfirmans. Similiter poſſe Parochum celebrare in die feſto, ut parochiani Miſſam audiant, cum ſola contritione, deficiente copia Confeſſarii, communiter Auctores adfirmant; quando Parochus invenire nequeat qui vices ſuas ſuppleat. 3. quando ſine ſcandalo, vel gravi periculo infamiæ non poteſt aut celebratio, aut communio omitti.

XIX. Caſuiſtæ non pauci valde exaggerant hoc ſcandali, & infamiæ periculum. Mihi e contrario raro id contingere poſſe videtur. Nam multæ cauſſæ ſunt quæ acceſſum ad communionem impediunt, ut alias dictum eſt. Quodnam ſcandalum, vel infamia, quod hac aut illa die Chriſtianus, ſive Sacerdos, ſive laicus, indignum ſe reputet aut celebratione, aut communione? Chriſtus dicit: *Si offers munus tuum ad altare, & recordatus ibi fueris quod frater tuus habet aliquid adverſum te; relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* An ignoramus, nos eſſe peccatores? An tribunal pœnitentiæ non adimus omnes? Prætermittenda ne confeſſio eſt, ne vulgus ſuſpicetur nos gravatos eſſe criminibus? Quid? Confeſſio non ſolum de mortalibus eſt, ſed etiam de venialibus. Verum habet. Sed utrum hæc confeſſio ſit de mortali, aut veniali, ignorant homines: nec propterea quod homines ſuſpicari valeant eſſe de mortali, confeſſionem omittimus. Ergo celebrare, communicare, non præmiſſa confeſſione peccati mortalis ad evitandum ſcandalum, vel infamiam, perquam raro accidit abſque ſacrilegio. Tot Sacerdotes, & tot Chriſtiani, & Chriſtianæ frequentiſſime ſcandalum ingerunt, infamiamque ſubeunt propter quotidianas celebrationes, & communiones, ex quibus nullum percipiunt fructum, nullamque morum reformationem, nullum profectum præferunt; ſed e contrario ſe mundi amatores, & carnalium appetitionum ſectatores exhibent. Hoc eſt ſcandalum declinandum, hæc infamia formidanda. Quibus præmiſſis, laxæ nonnullorum Caſuiſtarum opiniones reiiciuntur.

XX. Laxa eſt opinio Leandri, qui *diſp.* VII. *quæſt.* XVI. cum pluribus aliis docet, Sacerdotem poſſe perſequi Miſſam, ſi poſt introitum recordetur peccati morta-

talis, etiamſi valeat abſque nota, aut ſcandalo deſiſtere : quia non decet Miſſam interrumpere. Sed multo minus decet Miſſam celebrare abſque confeſſione gravis culpæ, cuius memoria ſuppetit poſt introitum. Nulla enim tunc neceſſitas urget; cum, fatente Leandro, nullum occurrat ſcandalum.

XXI. Laxior eſt altera opinio quam cum aliis docet idem Leander *quæſt.* XVII. videlicet non obſtringi Sacerdotem præmittere confeſſionem peccati mortalis cuius recordatur exiſtens in altari, antequam Miſſam inchoet; etiamſi nullum ſit ſcandali periculum. Quæ neceſſitas tum urget? Scandalum, & infamiæ nota abſunt. Cur ergo reconciliari prius non debet Regi ſummo media confeſſione, antequam eiuſdem convivio aſſideat, & ſacrificium celebret?

XXII. Nimis laxa quoque eſt opinio Tamburini de *Method. comm. cap. 1. num. 63.* & Leandri *quæſt.* XVIII. qui docent, poſſe laicum aſſidentem cum aliis ſcamno, ſeu menſæ communionis, Euchariſtiam ſuſcipere, non præmiſſa confeſſione letalis culpæ cuius recordatur, etiamſi abſque ſcandalo recedere valeat: quia, inquit Leander, *cum quodammodo inchoata ſit actio ſacra, non debet ob reverentiam Euchariſtiæ recedere a divina illa menſa*. Pulchra ratio. Inchoatam oblationem ante altare abrumpere nos Chriſtus imperat, ut fratri reconciliemur: & poſtea probabit ſumptionem ſui ſacratiſſimi corporis antequam cum ipſo reconciliemur? Sed quid laxam opinationem refello?

XXIII. Alii docent, poſſe talem Chriſtianum ſe communicare, quando recedere nequit abſque infamiæ nota, vel ſcandalo. Verùm, ut iam dixi, chimæricum communiter eſt ſcandalum iſtud, & commentitia infamia. Homines hypocritæ, & peccatorum pleni hoc ſcandalum, & infamiam iactant, quique ſacrilega ſacramentorum frequentia vellent apparere in publico conſpectu Chriſtiani bene morati, honeſtique, ut ſuas rationes, & negotia promoverent. Quodnam ſcandalum, quæſo, quænam infamia, quod aſſiſtentes ſuſpicentur, te recordari alicuius peccati gravis non confeſſi? Quid quod ob aliquam peccati dubitationem, vel ob memoriam violati ieiunii, vel ob aliam rationem, ab omni nota infamiæ immunem, te recedere a communione iudicare valent? Mulieres procaces, impudentes, immodeſtæ, vanæ, ambitioſæ, ſcandalorum pleniſſimæ, infamiam minime verentur, dum theatris, ludis, choreis, ceteriſque mundi oblectamentis interſunt. Solum, cum ſancta ſancte tractanda ſunt, ſcandalum, & infamiam obtrudunt, & pertimeſcunt? Vitam honeſtam, & vere chriſtianam agant: & tum hæc imaginaria ſcandala flocci facient. An aliquando ſcandalum reipſa occurrere valeat nec ne, prudentum iudicio relinquo. Solum aſſero, raro id contingere; immo ex receſſu a communione communiter prudentes inferunt delicatam conſcientiam, & perſonam bene moratam eſſe: quia mali homines parum curant reverentiam, & obſequium debitum tanto ſacramento.

XXI.

XXIV. Qui antequam ad altare accedat, poſt peractam confeſſionem recordatur alicuius peccati mortalis non manifeſtati in confeſſione, tenetur illud confiteri; ut communiter docent vel ipſi benigniores Caſuiſtæ cum Leandro *quæſt.*XXI. ubi pro contraria opinione, omnino improbabili & laxa, refert P. Reginaldum *Tom. II. Lib. XXIX. cap.* VI. *quæſt.* IV. *ſect.* I. Corneo, & alios.

XXV. P. Claudius La-Croix cum Lugo, Dicaſtillo, & Gobat docet, eum qui non poteſt recedere a ſcamno communicantium, ſi recordetur mortalis culpæ non confeſſæ, ſed commiſſæ ante ultimam contritionem, vel abſolutionem, pro qua dolorem univerſalem habuerat, poſſe communicare *ſine novo dolore*, quia eſt in gratia; & tantum tenebitur ſuo tempore peccatum illud ſubiicere clavibus. Felices huiuſmodi homines, qui & contritionem, & ſtatum gratiæ tam facile in promptu habent. Recordatur quis peccati mortalis non confeſſi; & nec novum excitare, cum poſſit, dolorem debet? Certus ne iſte eſt aut de contritione, neceſſaria habita ad abſolutionem, aut de remiſſo crimine? Certus ne eſt ſe eſſe in ſtatu gratiæ? Et ſacratiſſimum Chriſti corpus ſuſcipere poterit, quin novum dolorem de hoc peccato, quod certo ſe perpetraſſe cognoſcit, edat? Nemini ego talem doctrinam ſuaderem.

XXVI. Sufficiens ne eſt neceſſitas celebrandi ſine præmiſſa confeſſione peccati mortalis ſimplici Sacerdoti iter agenti, deficiente copia Confeſſarii, ſi præcepto audiendæ Miſſæ cum aliis ſociis ſatisfacere ille nequeat, niſi celebret? Adfirmant Leander, Dicaſtillo, Henriquez, Viva, & alii. Negant Suarez, Bonacina, Lugo, Layman. Quia, inquiunt hi, præceptum præmittendi confeſſionem mortalium communioni probabilius eſt eſſe divinum, cui cedere præceptum eccleſiaſticum debet. Mihi aqua hæret, dum inter duo præcepta ferenda ſententia eſt. Secunda tamen videtur præferenda ſententia. Diſputant quoque in utramque partem, dum ſervandum eſt præceptum communionis paſchalis, quod divinum eſſe probabilius eſt, cum Eccleſia tempus dumtaxat determinaverit. Quare communior eſt ſententia quæ docet, poſſe ſimplicem Sacerdotem celebrare abſque prævia confeſſione ob defectum Confeſſarii, ut ipſe, vel alii huic paſchalis communionis præcepto ſatisfaciant. An hæc opinio ſit probabilior, ignoro: propterea doctiorum iudicio rem ſubiicio. Sed raro hæc accidunt. Tempus enim paſchalis communionis dividuum eſt, pluresque dies comprehendit. Vix contingere poteſt ut in toto intervallo copia deſit Confeſſarii.

XXVII. Diſputant recentiores, num onus ſatisfaciendi *capellaniæ* ſit neceſſitas ſufficiens celebrandi, non præmiſſa confeſſione mortalis peccati? Adfirmant aliqui apud Bonacinam *diſp.* IV. *quæſt.* VI. *num.* 23. ſi non poſſit aliter ſatisfacere, aut ſi indigeat eleemoſyna. *Verum* (inquit P. Dominicus Viva in Cur. theolog. quæſt. IV. artic. 7. num. 5.) *id non admittitur communiter, niſi quando indigentia*

ele-

eleemoſynæ pro Miſſa eſſet admodum gravis . Non admittitur *communiter* . Ergo , inferunt Probabiliſtæ , licet oppoſita ſententia non ſit ita communis iuxta principia P. Viva , erit tamen probabilis . Neceſſitas Capellanorum iſtorum communiter eſt admodum gravis ; cum reditus Capellaniæ ſit ut plurimum patrimonium quo ſuſtentantur . P. Claudius La-Croix *Lib. I. part.* 1. *num.* 535. concinit P. Viva ; inquiens : *Nec ſufficit paupertas egentis Sacerdotis, niſi eſſet valde gravis* . Quot Sacerdotes, tum Capellani, tum non Capellani, hac doctrina utuntur, celebrantes ſcilicet ob lucrandam eleemoſynam , non præmiſſa confeſſione mortalium : quia , inquiunt , niſi celebremus , unde vivamus non habemus . Si Confeſſarius pius & doctus iis ob frequentes relapſus abſolutionem deneget ; reponunt , Confeſſarium hunc eſſe Rigoriſtam ; & ideo deeſſe copiam Confeſſarii . Deinde ex doctrina P. Viva iterum argumentantur . Opinio quæ aſſerit debitum ſatisfaciendi capellaniæ, aut indigentiam non admodum gravem eleemoſynæ , eſſe neceſſitatem ſufficientem celebrandi, non præmiſſa confeſſione , quamvis non ſit communis, eſt tamen probabilis . Neque enim eam ut improbabilem reiicit P. Viva . Ergo ex duplici capite celebrare poſſumus. Ne his argutationibus decipiantur Capellani, dico , præfatam opinionem abſolute improbabilem , & falſam eſſe ; neque indigentiam , etiam valde gravem , captandæ eleemoſynæ eſſe ſufficientem neceſſitatem celebrandi, non præmiſſa confeſſione mortalium . Quare nimium laxa eſt doctrina Leandri , qui *diſput.* VII. *quæſt.* XXXII. abſolute docet , poſſe Capellanum , deficiente Confeſſario , celebrare abſque prævia confeſſione : inquit enim : *Si Sacerdos eſt pauper, & vivit ex conſueta eleemoſyna Miſſæ ; vere in eo reperitur neceſſitas corporalis , quæ ſufficiens eſt ad celebrandum ſine prævia confeſſione* .

XXVIII. Quæſt. VIII. *Quandonam deeſt copia Confeſſarii ?* Reſp. Varia ſunt Auctorum placita. Aliqui dicunt, tum deeſſe Confeſsarium, quando haberi nequeat , niſi arripiatur iter quatuor horarum . Alii requirunt iter unius leucæ . Alii putant, ſufficere quinque quadrantes impendendos in itinere , ut dici poſſit , Confeſsarium deeſse . Verum regula generalis & definita præſcribi non poteſt . Nam Sacerdos aut iuvenis , aut robuſtus vir , itineribus aſsuetus & aptus, parum incommodi patitur, ſi duas, aut tres leucas italicas perficere debeat, ut Confeſsarium adeat . Hoc vero iter Sacerdoti aut delicato & imbecillo , aut ſeni , extremum affert incommodum ; & moraliter peragi ab eo nequit . Arbitrio ergo prudentum id relinquendum eſt , ut ex circumſtantiarum varietate hoc definiant .

XXIX. Quæſt. IX. *Quando in aliquo Monaſterio , ſeu communitate uſus obtinet quotidie celebrandi , aut communicandi certis diebus menſis , aut hebdomadæ , nec haberi poteſt Confeſſarius pro ſolitis, licitum ne eſt communicare non præmiſſa confeſ-*

feſſione? Reſp. Affirmat Leander *diſp.* VII. *quæſt.* XXXV. quia, inquit, ſi quis communionem omitteret, id eſset cum nota & admiratione aliorum. Et citat pro hac opinione Henriquez, Fagundez, Ochagaviam. Immo cum Dicaſtillo *tract.* IV. *diſp.* IX. *dub.* 9. *num.* 84. contendit, licite iſtos communicare poſse, etiam ſi abſque admiratione & nota abſtinere queant: quia habent *ius, & obligationem pro more communicandi*. Hæc ſunt axiomata novi modi opinandi. Hanc opinionem reiicimus ut falſam, & laxam. Primum, cum occurrunt eiuſmodi caſus, innumeri ſunt prætextus, quorum uſu abſque nota abſtinere iſti poſsunt a celebratione, & communione. Deinde, ut dixi, & dicendum eſt ſæpius, admiratio hæc vana eſt, & ſcandalum commentitium. Plures enim rationes ſunt ob quas viri etiam optime morati abſtinere a communione poſſunt. Qu id? Infamiæ ne notam ſubibit quiſpiam, quod indignum hodie ſe ſe reputet celebrandi, aut communicandi? Hanc infamiæ notam non timemus, quando cum quotidiana celebratione, aut frequenti communione indomitam linguam, impotentem iram, vanitatem, ambitionem, & plures alios habituales defectus veniales coniungimus in totius communitatis conſpectu.

XXX. Quæſt. X. *Si quis confeſſus eſt peccatum mortale tamquam dubium, & ante communionem agnoſcat eſſe certum, tenetur ne iterum confiteri?* Reſp. Affirmat communis ſententia. P. Claudius La-Croix *Lib. I. num.* 540. poſt relatam communem ſententiam ſubdit more ſuo. „ Alii tamen cum Henr. Caram. & Leand. „ dicunt non teneri, quod *Gobat num.* 214. dicit eſſe probabiliter tutum in con- „ ſcientia. Peliz. & Tamb. apud Dian. dicunt eſſe probabile. “ Iudicio poſtea lectoris remittit electionem benignioris, aut communis doctrinæ. Vi quippe Probabiliſmi poteſt quiſque quam mavult opinionem eligere, quæ probabilis aſſeritur. Hoc opinandi modo ſuccenſus P. Elizalde dixit, Auctores ſimiles cenſum opinionum potius texere quam veram Theologiam ſcribere.

XXXI. Diſputare etiam hic ſolent Probabiliſtæ, num peccata dubia ſubiici debeant clavibus ante communionem, an ſatis ſit de illis conteri? P. Dominicus Viva *quæſt.* IV. *art.* 7. *num.* 9. varias recenſet & ipſe opiniones probabiles contrarias, quæ vi Probabiliſmi omnes ſunt conſcientiæ regulæ. „ Certum eſt (inquit) „ quod, ſi per rationes probabiles dubium deponatur, vel quia probabile eſt pec- „ catum illud aut ſimpliciter non eſſe commiſſum, aut non cum plena delibera- „ tione, vel quia probabile eſt, iam eſſe confeſsum, licet oppoſitum ſit probabi- „ lius, ad id non obligatur; ſicut nec ſi per ignorantiam invincibilem quis pu- „ tet ſe ad id non obligari. At ſi dubium ſit *omnino negativum*, communior ſen- „ tentia docuit obligari ad clavibus ſubiicienda . . . . Non deſunt tamen plures „ qui nos a tali obligatione eximunt, eo quod non conſtet de ea, & in tali du- „ bio melior eſt conditio pœnitentis: præſertim quia pro delicto dubio non de-

„ bet

Digitized by Google

„ bet homo ad tale onus certum condemnari. Ita apud Tambur. &c. " Alias diſtinctiones ibi congerit. Iudicet prudens lector quid inſtructionis ex ſimili ſcribendi methodo colligere Confeſſarii, & Parochi parum docti valeant. Hæc data opportunitate reſcribo, ut intelligas Probabiliſmum per univerſam Theologiam ſerpere, & non eſse quæſtionem de voce, ut Probabiliſtæ nonnulli diſseminare inter imperitos ſolent, dum vident, deformem eiuſdem faciem patefieri, & ſuis veris coloribus ſane tetris depingi. In *tract. de pœnit.* recenſitam quæſtionem reſolvam.

XXXII. Quæſt. XI. *Habens peccatum reſervatum, poterit ne, urgente neceſſitate, communicare, non præmiſſa confeſſione ob penuriam Confeſſarii qui valeat a reſervatis abſolvere?* Reſp. Tres ſunt opiniones. Prima Ioannis Sanchez, Trullenchi, & aliorum. Defendunt iſti, talem accedere poſse ad Euchariſtiam, quin confiteatur ſive reſervata, ſive non reſervata: quia tunc deeſt copia Confeſsarii; & onus grave eſt eadem peccata bis confiteri. Hæc opinio falſa & laxa eſt. Secunda docet, aperienda Confeſsario tantum peccata non reſervata. Tertia ſuſtinet, omnia peccata tum reſervata, tum non reſervata, manifeſtanda Confeſsario eſse, ut indirecte abſolvat etiam a reſervatis. Filliucius, inquit P. Viva, omnes tres iſtas opiniones reputat probabiles. Verum ſola tertia opinio vera pro praxi fruitur probabilitate. Lectorem tamen remitto ad tractatum de pœnitentia, ubi hanc quæſtionem reſolvam.

XXXIII. Quæſt. XII. *Quem ſenſum præfert hæc particula confitendi* quamprimum? Reſp. Recentiores Probabiliſtæ nonnulli de medio ſuſtulerunt præceptum Tridentini Concilii, ut vidimus ſupra. Alii admittentes præceptum, alia via in nihilum illud redegerunt. Docent enim præceptum iſtud impleri, cum primum Sacerdos confitebitur, ideſt quando iterum celebrare voluerit. Quare ſi per unum, aut plures menſes a celebratione abſtinere voluerit, non obſtringetur ad confeſſionem. Alexander VII. poſt damnatam *propoſit.* 38. proſcripſit ſimul hanc 39. *Illa particula* quamprimum *intelligitur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur.* Qua interpretatione poſita, evaneſceret Tridentinum mandatum. Quem ergo ſenſum præfert hæc particula *quamprimum?* P. Dominicus Viva in hanc *propoſit.* 39. *num.* 5. probabiliter ex Lugo, Candido, Trullench, Baſsæo, & aliis apud Dianam docet, illum quamprimum confiteri, ſi intra triduum confiteatur. Quia, inquit, apud *omnes Iuriſtas*, quod fit intra triduum, dicitur fieri quamprimum, & continuo. Hæc interpretatio, ut mihi videtur, falſa eſt, & Concilii menti adverſa. To enim *quamprimum* ſignat primum opportunum tempus quo confiteri celebrans valet. Hoc autem opportunum tempus poteſt occurrere ſtatim poſt Miſsam, aut illo ipſo die quo celebravit. Nonne ſi ante celebrationem habuiſſet copiam Confeſsarii, debuiſset illico confiteri? Cur ergo ſi continuo poſt Miſſam

Digitized by Google

ſam adſit opportunitas, & quidem commoda confeſſionis; confiteri non debet? Quo fundamento differre hanc confeſſionem ad triduum valet? Quia, inquit P. Viva, *apud omnes Iuriſtas*, quod fit intra triduum, dicitur fieri quamprimum. *Iuriſtarum* ergo interpretamenta, quibus officia civilia, & humana commercia diriguntur, ad animarum regimen, ad actiones ſacramentales moderandas traducuntur? Quid ad Iuriſtas de ſacramentis? Admiſſa interpretatione P. Viva, qui teſtatur ſe id definire *probabiliter*, alii Probabiliſtæ colligent, licitum eſſe differre hanc confeſſionem ultra ſex, aut decem dies. Cur enim ad tres, & non ad ſex? Quia Iuriſtæ id docent? Quid ad nos de Iuriſtis? inquient. Ut ergo vanis hiſce argutationibus viam præcludamus, & ut iuxta ſacræ doctrinæ regulas Tridentini Concilii præceptum exponamus, dicendum eſt, præfatum Sacerdotem, quamprimum poſſit, obſtrictum eſſe confeſſioni. Quandoque autem poterit ſtatim poſt Miſſam, quandoque illa die, quandoque die ſequenti, iuxta diverſitatem locorum, temporum, & copiam Confeſſariorum &c. Finis præcepti, ſacramenti ſanctitas, obedientia ſincera debita Eccleſiæ, & alia ſimilia ſpectanda ſunt, miſſis in re ſacramentaria Iuriſtarum commentis de rebus profanis.

XXXIV. Quæſt. XIII. *Licitum ne umquam eſt communicare ſine confeſſione, & contritione, atque adeo in peccato mortali, ut contendunt PP. Tamburinus, & Viva?* Reſp. Fateor me non parum commotum ſenſiſſe, dum primum legi opinionem affirmantem in P. Tamburino *Lib. de meth. comm. cap.* 1. *§.* 10. *num.* 71. & in P. Dominico Viva *in Curſ. theolog. quæſt.* IV. *artic.* 7. *num.* 10. ubi doctrinam Tamburini adoptat.

XXXV. P. Tamburinus, ut viam ſibi ſternat ad quæſtionis deciſionem, lectoremque ſuum animet ad ſuperandum horrorem quem forte videns ſacrilegium honeſtatum concipere poſſet, hæc præmittit. *Tam benigna ſunt viſcera miſericordiæ Domini, ut non dedignetur excuſare aliquando pervicaciam noſtram. Invenio enim unum vel alterum caſum in quo quis puriſſimam communionem in peccato ſumere ſine peccato poſſit.* Ne adverſarii mei de more imponant imperitis, me truncatas quorumdam Probabiliſtarum opiniones referre, tranſcribam totidem verbis P. Tamburini deciſionem, quæ eiuſmodi eſt.

XXXVI. „ Etenim ex ſupradictis conſtat, Sacerdotem qui incepta bona fide „ Miſſa, recordatur ſe mortalis culpæ reum, debere elicere actum ſaltem a ſe „ exiſtimatæ contritionis. Sed iam ſi non poſſit, *ſeu experiatur actum illum ſibi* „ *valde eſſe difficilem*, quid agat? Confiteri non poteſt, conteri nequaquam va„ let, ſacrificium inchoatum relinquere, ob infamiam ſibi reſultantem, *difficilli*„ *mum eſt*. Quid ergo ab anima ſic affecta ſupereſt extorquendum? *Probabile* eſ„ ſe ex aliquorum ſententia iudico, hunc non peccaturum mortaliter, ſi cum hu„ iuſmodi conſcientia peccati mortalis, & cum eo dolore quem tunc poteſt elice-

„ re,

„ re, Miſſam proſequatur, conſecret, communicetque. Ita Vaſquez *de Euchar.* „ *diſp.* CCVII. *cap.* I. *num.* 34. Hurt. *diſp.* IX. *de Euchar. diff.* I. De Lugo *de ſacr.* „ *diſp.* IX. *ſect.* I. *num.* 8. Ratio eſt, quia præceptum digne communicandi non „ videtur tam arcte fideles aſtringere, ut cogat Sacerdotem cum tanto ſuo dede- „ core ab incepto ſacro diſcedere. Tum autem eiuſmodi Sacerdos non acquiret „ gratiam, ſed tamen non peccabit. "

XXXVII. Sacrum Concilium Tridentinum ſeſs. VI. cap. XI. definit. *Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adiuvat, ut poſſis: cuius mandata gravia non ſunt.* Aut vera non eſt hæc Concilii doctrina; aut falſa, & improbanda eſt Tamburini doctrina. Primum dici nequit. Ergo ſecundum. Præceptum divinum eſt, ut omnes Catholici fatentur, ne quis cum conſcientia peccati mortalis ad Euchariſtiam ſuſcipiendam accedat. Præceptum quoque eliciendæ contritionis in hoc caſu divinum eſt. *Impoſſibile* ne evadit hoc præceptum huic Sacerdoti? Aliquod ergo Dei præceptum impoſſibile eſt: quod Lutheraniſmum redolet. Non eſt impoſſibile, inquis, ſed difficillimum. Eſto. Sed poſſibile eſt: ergo urget: ergo eſt obſervandum. At Sacerdos experitur ſe non poſſe hoc præceptum contritionis edendæ implere. Ecquis eſt in cauſſa cur non poſſit? Deus? Abſit. Ipſe ergo Sacerdos malitia ſua, iniquitate ſua ineptum ſe conſtituit ad hanc contritionem. Mira ſunt quorumdam Probabiliſtarum extrema. Ipſi defendunt, Deum omnibus obduratis, & excæcatis gratias ſuas offerre, & conferre: & illos qui oppoſitum ſentiunt, in ſuſpicionem erroris, & Ianſeniſmi adducere non verentur. Dicunt, legem Dei eſſe ſuaviſſimam, in ſenſu etiam falſo. In præſens vero legem difficillimam, & veluti impoſſibilem huic Sacerdoti repræſentant. Gratiam deeſſe qua contritionem Sacerdos iſte eliciat, affirmare non dubitant. Si iuxta Tamburinum tam benigna ſunt viſcera miſericordiæ Domini, ut non dedignetur excuſare aliquando pervicaciam noſtram; donabit ergo gratiam ſuam huic Sacerdoti, conanti edere contritionem. Si impertiet Deus, eliciet Sacerdos neceſſariam contritionem. Si non impertiet, ob Sacerdotis malitiam & iniquitatem negabit. Ergo ſacrilegium perpetrabit Sacerdos ob impedimentum gratiæ appoſitum. At reponit Tamburinus, hæc utique luculenta eſſe; *ſed probabile eſſe ex aliquorum ſententia hunc non peccaturum.* En quam verum ſit id quod *Tom. I. Hiſtor. Probabiliſmi diſſ.* I. *cap.* VII. *§.* I. demonſtravi, nempe Probabiliſmum viam aperire ad plures errores, & ad Ianſeniſmum quodammodo, quantum vi ratiocinii colligi poteſt, pendere. Si Probabiliſtæ ſimiles ſenrentias in aliquo Antiprobabiliſta reperirent, cælum terramque rumoribus implerent. Auctoritas *Vaſquezii*, *Hurtadi*, *De Lugo*, quam Tamburinus opponit, non efficit eius opinionem probabilem; cum ea aperte divinis Scripturis, Patribus, & Concilio Tridentino repugnet. Innumera hor-

horrenda abſurda, niſi me amor fallit, conſequi videntur Tamburini doctrinam. Si caſum unum & alterum Tamburinus invenit *in quo quis puriſſimam communionem in peccato ſumere ſine peccato poſſit*: quidni, dicet alius Probabiliſta, occurrere aliquis caſus poſſit in quo quis corpus puellæ virginis deflorare ſine peccato valeat? Occurrit ut quis ſe ſolum cum ſola reperiat: ambo reciproco amore ardent: ambo ſe ſe procant, & procantur. Caſtitatem ſervare in hoc caſu, hunc mutuum impotentem amorem coercere, difficillimum eſt. Quid ab eiuſmodi animabus ſic affectis extorquebis? Separari nequeunt abſque infamiæ nota. An tam benigna ſunt viſcera miſericordiæ Dei, ut non dedignetur excuſare iſtorum imbecillitatem? Quid hiſcis? Fornicatio, ſtuprum, adulterium iure naturali, & divino vetita ſunt. Verum habet. Sed numquid deglutire puriſſimum, ſanctiſſimumque Chriſti corpus in peccato mortali vetitum non eſt iure & naturali, & divino? Nolo perſequi abſurda quæ recenſitam Tamburini doctrinam conſequuntur. Perſequamur potius reſcribere quæ ibi adiicit Tamburinus.

XXXVIII. „ N. 73. Idemque erit de laico, qui iam iam recepturus ſacram „ ſynaxim ante linteum, nec ſub aliquo prætextu ſe ſe removere valens, pec„ cati mortalis recordetur, nec conteri poſſit. Ita ibi. Par enim eſt ratio. NO„ TENT HANC DOCTRINAM SCRUPULOSI, ANIMOQUE SEMPER TI„ MIDI. " Audiſtin'? Adeo meticuloſi, adeo anxii ſunt Chriſtiani ætatis noſtræ; adeo tremebundi, & pavidi; adeo reverentiſſimi erga auguſtiſſimum ſacramentum, ut vix audeant ad tam divinum convivium, niſi nitidiſſima, & fulgentiſſima caritatis veſte induti ſint, accedere. Ut ab his anguſtiis animos erigat Tamburinus, ait: *Notent*, meditentur doctrinam præfatam, qua Tamburinus ait, in uno aut altero caſu poſse quempiam peccato mortali pollutum, ſordidum, deformem, ſine peccato Euchariſtiam ſuſcipere. Timorem ergo foras eiicite, & animoſi ſacram menſam adite. Quid ſuper veniali aliqua culpa, ſuper affectu ad quampiam vanitatem, aut oblectamenta mentem torquetis, & corda exagitatis, ſi aliquo in caſu cum conſcientia peccati mortalis ſuſcipi puriſſima hoſtia poteſt ſine peccato? Quid? Satyram ne me ſcribere clamitas? Utinam mihi verba ſuppeterent opportuna, & phraſes congruæ, quibus graviter, & pro dignitate doctrinam quæ imbecillitati meæ pugnare cum Evangelio videtur, explodere & labefactare poſsem. Utinam mihi tantum eloquentiæ datum eſset, quo Chriſtianos, ab eiuſmodi commentis ſubductos, excitare atque inflammare ad digne communicandum poſsem. Tamburinum, alioſque quos citat Auctores veneror, & officio proſequor. At opiniones quas, ſalvo meliori iudicio, perniciofas æternæ Chriſtianorum ſaluti exiſtimo, ea meliori qua poſsum via improbandæ mihi ſunt.

§. II.

Digitized by Google

§. II.

De devotione qua anima a culpis mundata præparare ſe ad communionem debet.

I. HActenus de impedimentis quæ indignum ſacra menſa Chriſtianum reddunt, dictum eſt. Ab opinionibus recentiorum nimium diſtat doctrina Sanctorum. Non modo ſancti Dei homines mundam a peccatis animam requirunt, ſed mentem attentam, & devotam poſtulant. Mens vivæ fidei lumine illuſtrata ſit oportet. Hanc fidem primum omnium excitare in mente debent accedentes ad ſacram communionem. Deinde omni ſtudio curare debent ut cor igne caritatis ardeat. S. Baſilius *Lib. I. de bapt. cap.* IX. inquit. *Oportet accedentem ad corpus & ſanguinem Domini, & ad memoriam eius qui pro nobis eſt mortuus, & reſurrexit, non ſolum purum eſſe a quovis inquinamento carnis, & ſpiritus, ne iudicium edat & bibat; ſed evidenter oſtendere, & exprimere memoriam eius qui pro nobis mortuus eſt, ac revixit, in eo quod mortificatus eſt peccato, mundo, ac ſibi ipſi, & Deo vivit in Chriſto Ieſu Domino noſtro.* Rurſus reg. XXI. cap. VII. *Qui ad communicationem corporis, & ſanguinis Chriſti accedit, neque rationem illam conſiderat cuius cauſa inſtituta eſt, utilitatis ex ea fructum nullum reportat.*

II. S. Thomas in *IV. diſt.* XII. *quæſt.* II. *artic.* I. *quæſtiunc.* 3. non modo animam culparum vacuam, ſed inſuper attentam, devotamque poſtulat, ut cum fructu hoc ſacramentum percipiat. *Cum hoc ſacramentum perficiat coniungendo fini, ad hoc quod effectum ſuum plene habeat in ſumente, oportet quod adſit actualis devotio. Et quia interdum abſque peccato mortali actualis devotio impediri poteſt, cum diſtractiones variæ ipſam impediant, & peccata venialia virtutum actus tollant; abſque peccato mortali poteſt effectus huius ſacramenti impediri; ita quod aliquis augmentum gratiæ non conſequatur: nec tamen reatum peccati mortalis incurret; ſed forte reatum venialis peccati, ex hoc quod imparatus accedat.* Non modo Angelicus negat percipere refectionis ſpiritualis dulcedinem eum qui in actuali Euchariſtiæ uſu alio vagatur, mente voluntarie abſtracta; ſed aſſerit augmentum gratiæ non conſequi. Oppoſitum docere videtur *III. Part. quæſt.* LXXIX. *art.* 8. ubi inquit: *Effectus huius ſacramenti non ſolum eſt adeptio habitualis gratiæ, vel caritatis, ſed etiam quædam actualis refectio ſpiritualis dulcedinis: quæ quidem impeditur, ſi aliquis accedat ad hoc ſacramentum per peccata venialia mente diſtractus; non autem tollitur augmentum habitualis gratiæ, vel caritatis.* Hanc doctrinam confirmat in *reſp. ad* I.

III.

III. Natalis ab Alexandro *cap.* III. *de Euch. prop.* 8. contendit, S. Thomam doctrinam traditam in *Sentent.* retractaſſe hic in Summa. P. Vincentius Contenſonius *Lib. XI. part.* II. *diſſ.* IV. *cap.* I. conciliare ſatagit hæc duo teſtimonia. Diſtinguit ex celebri Thomiſta P. Didaco Nugno tria diſtractionum genera. Alia eſt diſtractio mere naturalis ſine culpa: alia venialis ex negligentia, ſed voluntate expreſſa non ſuſcepta: alia demum ex obiecto venialis, & formaliter, & de induſtria quæſita. Prima ſaporem & dulcedinem Euchariſtiæ impedit; augmentum vero gratiæ non tollit. Secunda refectionem Euchariſtiæ præcludit, & iuxta Caietanum omne augmentum gratiæ præpedit; quod probabiliſſimum iudicat Contenſonius, qui ſubdit, tertiam diſtractionem eſſe quidem ex obiecto venialem; at in his circumſtantiis eſſe gravem irreverentiam, quæ obicem gratiæ ponit. Allegat verba ipſius P. Didaci Nugno, inquientis: *Si ex formali intentione vult illo tempore eſſe cum diſtractione, credo quod peccat mortaliter; atque adeo nullum conſequi effectum ſacramenti, quia irreverentia illa gravis eſt.* Hac præmiſſa doctrina, facile eſt (pergit Contenſonius) componere duo S. Thomæ teſtimonia, quæ pugnantia videntur. Dum in Summa ait Angelicus, diſtractionem, & peccata venialia impedire dulcedinem gratiæ actualis, ſecus augmentum gratiæ habitualis, loquitur de diſtractione ex negligentia, & naturali imbecillitate profecta. In Sententiis vero vult S. Doctor, diſtractionem venialem, ex induſtria voluntaria quæſitam, impedire augmentum gratiæ habitualis, quia tunc *homo imparatus accedit*; non tamen peccatum mortale committi, ſi nimirum diſtractio, & indevotio ex negligentia veniali proficiſcatur.

IV. Hæc concordia mihi ſane non arridet. Nam huc difficultas recidit, num actualis animi evagatio deliberate quæſita, eiuſmodi ſit, ut mortalem irreverentiam inducat. Quo in caſu patet, omnem effectum impediri, & ſacrilegium perpetrari. Porro S. Thomas hanc difficultatem nec verſat, nec dirimit. Uſquedum vero diſtractio ſiſtit intra venialis culpæ confinia, augmentum gratiæ non impedit. Verum cum confinia hæc occultiſſima nobis ſint, ideo caute & prudenter abſtinendum eſt a ſententia pronuntianda. Nihil prorſus derogaret Angelici Doctoris auctoritati, ſi diceretur, doctrinam traditam in Sententiis illum temperaſſe in Summa. Verum utcumque res hæc ſe habeat, id quod reipſa contingere ſolet, inculcandum eſt, ut pios lectores noſtros a torpore, ſegnitie, & periculoſo ſomno excitemus.

V. Qui voluntariis diſtractionibus, & affectu ad venialia ad hanc ſacram menſam accedunt, periculum eſt ne in mortalia ſenſim ſine ſenſu prolabantur. Angelicus in Summa ſapientiſſime definit, peccata venialia, quocumque modo ſpectentur, non impedire augmentum gratiæ habitualis. Ceterum non diſcutit, num qui habitualiter peccatis venialibus inquinati tantum ſacramentum ſumunt, facillime

labantur in mortalia. Et quia id in praxi facillime contingere ſolet, idcirco Doctores vita & ſanctitate fulgentes, communiter praxim ſpectantes, aſſerunt, Chriſtianos, & Sacerdotes, qui devotione deſtituti, & venialium culparum pleni, Euchariſtiam ſumunt, nullum percipere fructum. S. Bonaventura in *Brevil. part.* VI. *cap.* IX. inquit. *Quoniam capacitas noſtra ad Chriſtum efficaciter ſuſcipiendum non eſt in carne, ſed in ſpiritu, non in ventre, ſed in mente; & mens Chriſtum non attingit, niſi per cognitionem, & amorem, per fidem, & caritatem; ita quod fides illuminat ad recognitionem, vel recordationem, & caritas inflammat ad devotionem: ideo ad hoc quod aliquis digne accedat, oportet quod ſpiritualiter comedat, ut ſic Chriſtum per recordationem fidei maſticet, & devotionem amoris ſuſcipiat, per quæ non in ſe transformet Chriſtum, ſed ipſe potius traiiciatur in ipſum myſticum corpus. Propter quod manifeſte colligitur, quod qui tepide, indevote, & inconſiderate accedit, iudicium ſibi manducat & bibit, quia tanto ſacramento contumeliam facit.*

VI. Verum mittere diſputationes intereſt, utrum diſtractiones voluntariæ, deliberatæ, & peccata venialia impediant nec ne omnem Euchariſtiæ fructum; aut talem pariant irreverentiam quæ obicem negative, ut aiunt, gratiæ habitualis augmento ponat, iuxta plures; aut ſacrilegium inducat iuxta alios: mittere, inquam, has diſputationes lubet, quas cum definire certo non poſſimus, conſultius eſt ea quæ ad cavenda tum peccata venialia, tum voluntarias has diſtractiones, quæ periculum prolabendi in mortalia annexum habent, indicare, & urgere.

VII. Si qui voluntarie diſtracti orant, fructum orationis amittunt, Deumque tentare dicuntur; quæ indignitas erit, animo alio vagante, intra noſmetipſos ipſum ſacratiſſimum Chriſti corpus recipere? Nec audienda eſt quorumdam recentiorum laxiſſima doctrina, qua dicunt, Euchariſtiæ ſumptionem non eſſe locutionem cum Deo, ſicut oratio, ſed manducationem; nec ullam fieri cibo iniuriam, ſi cum diſtractione ſumatur. Quam a communi Eccleſiæ ſenſu hæc doctrina diſtet, nemo non videt. Quo enim pertinet Apoſtoli oraculum, quo imperat, cibum hunc divinum diſcerni, & corpus Domini diiudicari, niſi ut ſumma cordis puritate, & mentis attentione illud ſuſcipiamus? Quis ſibi vitio, & dedecori non verteret regiæ menſæ accumbere, animo exterius huc atque illuc vagante? Quanto ergo maior irreverentia, & profanatio erit ad Regis Regum menſam ſedere, & ipſum Dominum intra propriam animam indevote ſuſcipere? Unde, quæſo, tanta animi impudentia, unde tanta ſocordia, & contemptio, niſi ex adipe iniquitatis, niſi ex inolita vitiorum conſuetudine, qua ſtupidus & induratus ad cæleſtia dona animus efficitur?

VIII. Cardinalis Caietani argumentatio in *III. Part. quæſt.* LXXIX. *art.* I. magnum

Digitized by Google

gnum incutere timorem omnibus debet. Indicat Caietanus utraque laudata teſtimonia S. Thomæ, & de ſenſu teſtimonii quo dicitur non impediri augmentum gratiæ ex peccatis venialibus, & diſtractione deliberata, hæc ſcribit. *Hic ſenſus favorabilis eſt, & demulcens aures multitudinis innumerabilium Sacerdotum, quaſi quotidie, aut frequentiſſime celebrantium, qui tamen meliores quotidie non fiunt. Mihi autem hinc ordiendo ſenſus iſte verus non apparet. Si enim qualibet ſumptione Euchariſtiæ, etiamſi nullus interior caritatis actus ob mentis diſtractionem interveniat, augeretur gratia, infinitorum pene Sacerdotum, quos credimus vere in gratia celebrare, caritas iam eſſet maior intenſive quam credi rationabile ſit; cum tanta magnitudo caritatis in tanta multitudine otioſa appareat. Quoniam nec extra apparent, nec intus de ſe teſtantur actus ſimiles ferventiſſimæ caritatis. Et tamen certum eſt quod ſicut amor Dei non eſt otioſus, ſed operatur magna, ſi eſt; ita tam magna augmentatio amoris Dei non eſt otioſa, ſed operatur multo maiora quam prius proportionaliter, ſi eſt; & conſequenter, ſi longe maiora operari renuit, longe maior caritas non eſt: & tamen longe maior ponitur eſſe in ſingulis celebrationibus, quantumcumque parum creviſſet caritas Sacerdotis, qui tot annis diebus fere ſingulis in gratia celebravit. Præter hanc autem ex experientia coniecturam in promptu ratio cum auctoritate ſuffragatur. Sacramentum enim hoc, quia datur per modum cibi, & potus... non auget, ſicut nec nutrit, niſi per modum nutrimenti. Sed ſine actu vitali nutriti tam cibus, quam potus non nutrit, nec auget, ut patet in alimento corporali. Ergo ſine operatione vitali ſpiritualis animæ, quæ nutritur, cibus iſte nec nutrit, nec auget.* Plura alia ibi habet Caietanus, quibus interpretatur textum *art.* 8. S. Thomæ.

IX. Argumentum iſtud Caietani, ab ipſa manifeſta experientia repetitum, permultos vellicare, pungere, & ad devotam præparationem perurgere Sacerdotes deberet. Omnes habitus, animæ hærentes, inclinant, & erumpunt frequenter in actus ſuos. An avaritiæ, luxuriæ, ambitionis, vanitatis habitus, opportunitate data, extrinſecus non proſiliunt? Quotidie Sacerdotes celebrant: quotidie gratia ſanctificans, quam celebraturi ſecum deferunt, augetur, intenditur caritas: & nullum extrinſecus apparet iſtius augmenti ſignum; immo oppoſita argumenta in omnium oculos ſeſe ingerunt? Sermones vani, otioſi, ſubobſcæni, maledici, iidem ſunt ac erant a decem, a viginti annis. Quænam in ludis, in oblectamentis, in gula, & in ceteris appetitionibus moderatio? Quæ ſuperbiæ, ambitionis, & vanitatis depreſſio? Quænam linguæ, occaſione data obiecti criminis, refrenatio? Quid de tot Sacerdotibus qui theatris, ludis, choreis interſunt; qui comicos ſero agunt, & mane celebrant? Hi ne gratiæ augmentum ex quotidiana celebratione aſſequuntur? Blandimur nobis miſeri, quod a quibuſdam flagitiis nimium ſordidis, & lutulentis abſtineamus, minime recogitantes quod forte letalium criminum,

odii, ambitionis, ſuperbiæ, invidiæ, ſimultatis, & aliorum ſpiritualium ſcelerum pleni ſumus. Patrum axioma eſt, eos qui in via Domini non proficiunt, retrogredi. Tot venialium culparum contemptio, tam negligens cæleſtium donorum negotiatio, tanta inſenſibilitas & ſtupiditas erga auguſtiſſima, & tremendiſſima religionis myſteria provocat divinam iuſtitiam ad ſubtrahenda auxilia illa peculiaria quibus deſtituti in graviora ſcelera prolabimur. Et illud eſt, ſupra quam dici poteſt, formidandum ſupplicium, quod velo cæcitatis obducti plures iactant ſe Dei gratiam poſſidere illo ipſo tempore quo pravarum appetitionum, & maligni amoris proprii mancipia ſunt ſane lugenda.

X. Confirmantur hæc omnia auctoritate noſtri P. Ioannis Tauleri, vitæ ſanctitate, & doctrina inſignis, qui *fer.* 1. *de Euchar.* hæc ſcribit. „ Si noſſe cupis, „ utrum digne hoc ſacramentum perceperis, vide ſi cor tuum magis abſtractum „ ſit ab omnibus extra Deum; & ſi vita quam ipſum in te operatum eſt, foris „ appareat, & operetur in exteriori homine tuo in ſenſibus, in moribus, in con- „ verſatione, in verbis, in actibus tuis.... Quod ſi quiſque in ſe non ſentit, ſed „ potius cor ſuum vanitati & otio deditum, ac vacuum, & extrinſecus ſe diſſo- „ lutum, ac levem in riſu, in verbis, in cultu corporis, ſtoliditati quoque va- „ cantem, ac potiſſimum per immoderatas ſui recreationes perdentem tempus, „ & cor denique ſuum miſere torpeſcens invenit, atque ſciens, & ſponte talis „ perſeverat; ac nihilominus ad hoc reverendiſſimum accedit ſacramentum, ma- „ gno ſe periculo exponit. Credite mihi, ut ſtomachus cibum inconvenientem re- „ iicit, ſic Dominus Deus huiuſmodi hominem ex ore ſuo evomit. "

XI. Duo peccatorum venialium genera diſtinguit piiſſimus Taulerus *ſerm.* IV. *de Euch.* alia vocat inhærentia, & perſeverantia; alia fluxa, quæ tranſeunt, & redeunt. Perſeverantia vocat in quibus, præpoſtero creaturarum amore irretitus homo, delectationem quærit: & hæc inter venialia gravia ſunt. Singuli inclinationes peculiares habemus, & amicitias, oblectamenta, ac conſuetudines, quibus difficile renuntiamus. In ipſis noſtris exercitationibus honeſtis plus iuſto nobis complacemus, iiſque plus iuſto adhæreſcimus. Quare quiſque ſtudioſe diligenterque perſcrutari debet cor ſuum, ut quæ ad creaturas inordinatæ inclinationes latitant in corde ſuo, deprehendat. Sed audiamus P. Taulerum ipſum. „ Eſt „ etiam vitium quoddam, heu nimium hodie vulgare, & uſitatum! puta, quod „ omnes, & ſinguli tam Religioſi, & Eccleſiaſtici, quam ſæculares, privatis lu- „ cris divitias accumulare, ac recondere ſatagunt; adeoque tenaces ſunt, & ava- „ ri, ut ſatis dici nequeat. Unde hominum amicitias ſuperfluas ac vanas, animi „ recreationes, & levitates expetunt; cum tamen in eis nec intendant, nec quæ- „ rant, & multo minus inveniant Dominum Deum Creatorem ſuum. Iſti nimi- „ rum in mortalium peccatorum veluti præcipitio ſunt conſtituti; iamque prope

„ eſt

„ eſt ut vel intus, vel foris incomparabile eorumdem peccatorum damnum in„ currant. Immo frequenter, antequam advertant, ipſi in multa gravia colla„ buntur. Hæc ergo ſunt impedimenta perſeverantia, & culpæ hærentia, cum „ quibus tamen multi, proh dolor! ad reverendiſſima Chriſti ſacramenta accedere „ non metuunt, ſuas nihilominus conſuetudines, & modos retinentes, nec aliquid „ ex prædictis repudiare volentes. Cumque hac de cauſſa nec Deum, nec ſancti „ Spiritus intus ſentiant conſolationem, non magnopere id curant; ſed ſuis ſtu„ diis, & conſuetudinibus inhærent, atque ad creaturas cum delectatione, & „ amore ſe convertunt: ſicque nonnumquam quadraginta, vel quinquaginta, & „ eo amplius annos ſub habitu ſancto, & opinione bona tranſigunt. Verum utrum „ iſti feliciter hinc diſceſſuri, & ad extremum ſalvandi ſint, incertum eſt, eo „ quod fundus eorum ſponte ſcienterque diuturno quodam & inolito creaturarum „ amore & delectatione irretitus eſt, atque conſtrictus. Ubi vero neceſſitas extre„ ma ingruerit, omniaque coram divino iudicio detegentur, neſcient prorſus quo „ in ſtatu res ſuæ ſint, nec facile Deum invenire poterunt. "

XII. Hactenus P. Ioannes Taulerus de peccatis venialibus, quæ perſeverantia, & hærentia vocat, quia habitualiter in iiſdem homo verſatur. Dum dicit, creaturarum amore hominem detineri, ne ſis adeo imperitus, ut feminarum impuro amore hominem captum intelligas. Creaturarum nomine intelligit temetipſum, nimium tui, tuorum exercitiorum & conſuetudinum amorem, amicitias ſuperfluas, diverticula, curioſitatem, ludos, & cetera oblectamenta; quæ, cum ſint a mortali culpa immunia, eadem habituali affectu proſequeris, paratuſque minime es ad ea deferenda; immo excandeſceres, ſi illa tibi vetari audires. Hæc ſunt peccata venialia perſeverantia, & hærentia animæ tuæ. Nunc vero explicat Taulerus ibidem peccata venialia fluxa his verbis. „ Fluxa ergo, & non hæren„ tia peccata ſunt, v. g. ſi quis nullius creaturæ amore inordinato captus deti„ neatur, ſemperque ſe paratum inveniat ad relinquendum omnia quæ certo ſci„ ret Deum ab ipſo velle relinqui, qualiacumque etiam illa forent, vel homi„ nes, vel amici, vel bona temporalia. Interim tamen non tam ſtudioſe ſeipſum „ cuſtodit, ut merito deberet: facileque a natura, & vitiis naturalibus, qualia„ cumque demum ſint illa, vincitur, ab ira, a ſuperbia, a torpore & ignavia, „ a verborum levitate, quorum omnium, nec non & aliorum vitiorum dum ſe „ illi offert occaſio, in his ipſis excedit, eſtque vel loquax nimium, vel potus „ cibique intemperantior, aut plus ſatis hilaris, aut demum immodice ſollicitus, „ & occupatus. Quamvis autem ex his vitiis interdum aliqua peccata prioribus „ hærentibus queant eſſe graviora; dum tamen ex infirmitate, vel ſubreptione „ fiunt, multo quam illa minus impediunt. Quandoquidem fundus ipſe purus eſt, „ & tantum accidens malum. Si quis tamen in craſtinum, aut hodie acceſſurus,

 „ mi-

„ minus ſe ab his vitiis cuſtodiſſet, quod ad divinam unionem attinet, multum „ certe hanc ipſam impediunt, fiduciam minuunt, mentem diſtrahunt & dilacerant, hominemque divini amoroſi influxus, & coruſci luminis efficiunt incapacem. Nihilominus ſi peccata, vel impedimenta hæc contra voluntatem heri „ contigiſſent, atque cum vera cordis contritione defleantur, non perinde nocebunt, neque impedient, ut facerent, ſi hodie accidiſſent. Ipſa namque pœnitentiæ amaritudo, & preſſura, ac dolor cordis, quibus hæc deflentur, magna „ ex parte rubiginem horum vitiorum abſtergunt. Iam ſi quis heri in iſta eceidiſſet, hodieque denuo, ſui ipſius cura poſthabita, in hæc ipſa incideret, ſimulque ex his mentis quamdam contraheret diſtractionem, puta vel ex garrulitate „ nimia, vel immodica occupatione; tum certe non parum iſta impedirent, dum „ unum impedimentum iungeretur alteri. Nec tamen propterea *ſemper a communione ſacra abſtinere*, nec penitus eam intermittere neceſſe eſt. Si enim accedit, nihil peccat; modo illum incidiſſe in hæc peccata pœniteat. Poterit enim „ ſequenti die ſuum recuperare damnum. Sæpe numero etiam ipſa natura indiſpoſita impedit, puta quando aliquis vel ſomni, vel cibi fuit intemperantior, plus „ aut minus inde capiendo. Certe ita quemque ſui deceret eſſe ſollicitum, ut ad „ ſingulos pene morſus, ſi natura citra ſui gravamen eos ferre poſſet, ſe examinaret. Satis enim mundus, puruſque ſit oportet cui Deus ineffabile ſuum myſterium infundere debeat. Hæc itaque ſunt quæ divinum impediunt influxum, „ & pretioſiſſimos divinæ gratiæ theſauros in hoc digniſſimo ſacramento latentes, „ ab anima excludunt. “

XIII. Hæc, licet paullulum prolixiora, ex piiſſimo P. Ioanne Taulero reſcribere operæ pretium exiſtimavi, tum ob auctoritatem tanti viri, cuius opera pro morum reformatione tanti faciebat vel ipſe Martinus Lutherus, ut una cum operibus S. Bernardi legenda inculcaret, & perſuaderet, ut me legiſſe memini in ipſo Luthero; tum ob doctrinam ſane momentoſam, & non omnibus perviam de peccatorum venialium qualitate, & diverſitate. Peccata itaque venialia ſummopere Euchariſtiæ adverſantur; cum proprium ſit ſacramenti huiuſce eiuſmodi peccata auferre, appetitiones comprimere, & creaturarum amorem extinguere; ut optime animadvertit S. Bernardus *ſerm. 1. de cœna Domini num. 3.* his verbis. *Duo illud ſacramentum operatur in nobis, ut videlicet & ſenſum minuat in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omnino conſenſum. Si quis veſtrum non tam ſæpe modo, non tam acerbos ſentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ, aut cæterorum huiuſmodi, gratias agat corpori, & ſanguini Domini, quoniam virtus ſacramenti operatur in eo: & gaudeat, quod peſſimum ulcus accedat ad ſanitatem.*

XIV. Quoniam de peccatis venialibus argumentum in manibus eſt, ut magis magiſque lector percipiat quam hoſtiliter hæc cum hoc auguſtiſſimo ſacramento pu-

Digitized by Google

pugnent, communem Theologorum doctrinam in memoriam revocet. Peccatum veniale ad mortale diſponit directe, vel indirecte. Directe quidem: quia peccatum genere ſuo veniale poteſt diſponere ad aliquod peccatum quod eſt mortale ex conditione ipſius operantis, quatenus ex iterata frequentia venialium pronitas ad peccandum ita augeri, & adoleſcere valet, ut in ea homo ceu in ultimo conquieſcat fine. Incipit colloquiis, & luſibus in muliercularum cœtu indulgere. Reciprocæ amicitiæ, fuco honeſtæ benevolentiæ illitæ, latenter adoleſcunt, oblectamenta & illecebræ dominantur in animum; & tandem prolapſus in fœdas libidines conſequuntur.

XV. Indirecte peccata venialia diſponunt ad mortale, removendo prohibens: tum quia aſſuetudo levium tranſgreſſionum propenſionem auget, & inclinationem ad graviores culpas: tum quia peccata venialia fervorem minuunt caritatis, animæ vires extenuant, & veluti corrodunt, ac paullatim, dum vix advertit homo, ſe prolapſum invenit in letalia crimina. Hæc obiter & præter inſtitutum dicta ſint, ut doctrinam illuſtrarem Ioannis Tauleri circa duo peccatorum venialium genera.

XVI. Paucis ergo rem totam perſtringendo, diſpoſitiones animæ ad communionem ſunt ſanctitas habitualis ab omni gravi culpa immunis, extinctio affectus ad venialia, fides viva, caritas fervens, memoria & meditatio paſſionis Chriſti. De his omnibus infra *cap. ſeq.* ubi de frequenti communione ſermo erit.

§. III.

De corporis diſpoſitione ad ſacram communionem. Laxæ opiniones quorumdam Caſuiſtarum refelluntur.

I. QUæſt. I. *Eſt ne neceſſarium ieiunium ad Euchariſtiam ſumendam?* Reſp. Præcipua diſpoſitio ex parte corporis ad Euchariſtiam eſt ieiunium, dequo innumeras quæſtiunculas movent Probabiliſtæ, quarum aliquas obiter indicabo. De ieiunio ad Euchariſtiam agit S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxx. *art.* 8. ubi duplex diſtinguit ieiunium. Primum vocat naturæ, in privatione cuiuſque cibi, & potus ſitum. Ille dicitur ieiunus ieiunio naturali qui a media nocte nihil per modum cibi, aut potus, aut medicinæ ſumpſit. Alterum eſt ieiunium eccleſiaſticum (de quo fuſe ſuo loco dictum eſt) quod non includit privationem abſolutam & omnimodam cuiuſcumque parvæ quantitatis cibi, ſed ſolum tantæ quantitatis, aut qualitatis.

II. Omnes adfirmant, ad Euchariſtiam ſumendam requiri ieiunium naturale, Eccleſiæ ſtatuto præſcriptum: quæ diſciplina antiquiſſimam habet originem, cuius meminit Tertullianus *Lib. II. ad uxorem*, Cyprianus *epiſt. ad Cæcilium*, Chryſoſtomus *hom.* XXVII. in I. ad Cor. *Tu, priuſquam communices, ieiunas, ut quomodocumque communione dignus appareas*. Contrariam conſuetudinem aliquorum prohibuit Concilium Carthaginenſe an. 397. *can.* XXIX. excepto tamen die anniverſario quo cœna Domini celebrabatur a non ieiunis in aliquibus Eccleſiis. Sed etiam hic mos obſolevit. S. Auguſtinus *epiſt.* CXVIII. *ad Ianuar.* nunc LIV. factum ſibi opponit Chriſti Domini, & hæc reſpondet. *Liquidum apparet, quando primum acceperunt diſcipuli corpus, & ſanguinem Domini, non eos accepiſſe ieiunos. Numquid tamen propterea calumniandum eſt univerſæ Eccleſiæ, quod a ieiunis ſemper accipitur?... Hoc enim placuit Spiritui ſancto, ut in honorem tanti ſacramenti in os Chriſtiani prius dominicum corpus intraret quam ceteri cibi: nam ideo per univerſum orbem mos iſte ſervatur. Neque enim quia poſt cibos dedit Dominus, propterea pranſi, aut cœnati fratres ad illud ſacramentum accipiendum convenire debent; aut, ſicut faciebant quos Apoſtolus arguit, & emendat, menſis ſuis iſta miſcere. Namque Salvator, quo vehementius commendaret myſterii huius altitudinem, ultimum hoc voluit altius infigere cordibus, & memoriæ diſcipulorum, a quibus ad paſſionem digreſſurus erat. Et ideo non præcepit, quo deinceps ordine ſumeretur, ut Apoſtolis, per quos Eccleſias diſpoſiturus erat, ſervaret hunc locum. Nam ſi hoc ille monuiſſet, ut poſt cibos alios ſemper acciperetur, credo quod eum morem nemo variaſſet. Cum vero ait Apoſtolus, de hoc ſacramento loquens:* Propter quod fratres, cum convenitis ad manducandum, invicem expectate: ſi quis eſurit, domi manducet, ut non ad iudicium conveniatis: *ſtatim ſubtexit:* Cetera, cum venero, ordinabo. *Unde intelligi datur, quia multum erat ut in epiſtola totum illum agendi ordinem inſinuaret quem univerſa per orbem ſervat Eccleſia, ab ipſo ordinatum eſſe quod nulla morum diverſitate variatur.*

III. Tria hic Auguſtinus tradit. I. Chriſtus Dominus Apoſtolos non ieiunos communicavit poſt cœnam: quia cum a cœna ad paſſionem ſuſtinendam digreſſurus eſſet, voluit ultimo loco infinitum ſui amoris pignus exhibere. II. Spiritus ſanctus peculiari ratione voluit ut in os Chriſtiani dominicum corpus prius intraret quam alii cibi, ob reverentiam & honorem debitum tanto ſacramento. III. Diſciplina hæc præmittendi ieiunium ad Euchariſtiam ortum habuit ab ipſo Paulo Apoſtolo. Convenientiam præmittendi ieiunii S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXX. *art.* 8. promit, ubi, laudata Auguſtini auctoritate, inquit, ſtatutum eſſe *in honorem huius ſacramenti, ut ſcilicet in os hominis intret, nondum aliquo cibo, vel potu infectum. Secundo propter ſignificationem, ut ſcilicet detur intelligi quod Chriſtus, qui eſt res huius ſacramenti, & caritas eius debet primo fundari in cordibus noſtris.*

Digitized by Google

ſtris, ſecundum illud Matth. VI. Quærite primum regnum Dei. *Tertio propter periculum vomitus, & ebrietatis, quæ quandoque contingunt ex hoc quod homines inordinate cibis utuntur; ſicut & Apoſtolus dicit I. Cor.* 11. *Alius quidem eſurit, alius autem ebrius eſt*. Advertit ibidem S. Thomas *ad* 4. nullo modo infringi ieiunium naturale quando *reliquiæ cibi remanentes in ore caſualiter tranſglutiuntur; nec impediunt ſumptionem huius ſacramenti: quia non traiiciuntur per modum cibi, ſed per modum ſalivæ: & eadem ratio eſt de reliquiis aquæ, vel vini, quibus os abluitur: dummodo non traiiciantur in magna quantitate, ſed permixtæ ſalivæ; quod vitari non poteſt*.

IV. Plurimas inſtituunt quæſtiunculas Neoterici de hoc naturali ieiunio, & de peccati gravitate quod perpetrant tranſgreſſores. Diſputant, num detur parvitas materiæ in hoc ieiunio; & an peccaret mortaliter qui poſt ſumptam minimam cibi quantitatem communicaret. Paſqualigus *deciſ.* CCCXXXV. opinionem negantem probabilem aſſerit; ſed iure communiter omnes ut laxam talem improbant opinionem. Quid, ſi quis dubitet manducaverit, vel biberit nec ne poſt mediam noctem? Probabiliſtæ utramque opinionem contrariam dicunt eſſe probabilem; ſed vera ſententia docet abſtinendum, excluſis caſibus neceſſitatis, ſive dubium negativum ſit, ſive probabile.

V. Quid, ſi ſcias te aliquid cibi, vel potus deglutiviſſe; ſed dubites, an ante, vel poſt mediam noctem? P. Claudius La-Croix *Lib. VI. part.* 1. *num.* 577. de more duas contrarias opiniones profert, affirmantem te poſſe communicare, & negantem id licere; ac neutram oppugnat. Quid, ſi noctu expergefactus bibat, dubitans, ſit nec ne elapſa media nox: poteſt ne communicare? Adfirmat Gobat; negant alii. Sed homines ſic dubitantes non debere communicare, nobis certum eſt.

VI. Diſputant quoque Probabiliſtæ, quid intelligatur per mediam noctem: & de horologiis ſignantibus eam prolixas inſtituunt diſputationes: utrum quis poſſit ſequi unum horologium reſpectu ieiunii eccleſiaſtici, & aliud reſpectu ieiunii naturalis? an in primo, vel in ultimo horologii pulſu abſtinere a cibo, potuque debeat? Quas tricas omnes vide reſolutas *Tom. V. de ieiunio*. Diſputant inſuper, utrum officula fructuum, plumbum, aurum, fila ex ſerico, vel lana frangant ieiunium: & communiter negant. Quid de terra, quam interdum prægnantes ſumere ſolent? Communius adfirmant, frangere ieiunium naturale; idemque adfirmant de creta, quam mulierculæ edunt, ut albeſcant. Similiter aſſerunt frangi ieiunium per cartam, per filum ex lino, per fenum, & paleam, quia herbæ ſunt: item per pulveres medicinales ex oſſibus, & lapidibus contritis; per ceram, quia ſemper quidquam mixtum mellis adeſt. Id tamen de cera negat Diana. Venenum non frangere ieiunium, aſſerit Paſqualigus; ſed melius adfirmant alii. Si quis de-

Digitized by Google

deglutiret parvam nucem cum cortice clauſo, Ioannes Sanchez, & Leander dicunt frangi ieiunium; ſed P. La-Croix *loc. cit. num.* 565. aſſerit, merito dubitare Tamburinum. Ego addo, immerito ipſum dubitare. Sanguinem gingivarum, ſaniem e puſtula profluentem non frangere ieiunium, communiter docent, etiamſi deglutiantur. Si quis in flumen lapſus invitus ſumat aquam; aut ſi dormienti per vim inferatur cibus aut potus in fauces, aliqui dicunt non frangi ieiunium; ſed communiter alii adfirmant, prioremque opinionem reiicinnt vel ipſi Probabiliſtæ, ut minus probabilem. Ego eam reputo falſam. Tabacum maſticatum, vel fumatum frangere ieiunium, docent aliqui. Diana, Burgaber, & alii, quos refert P. La-Croix *num.* 569. negant. Nemo negaverit id dedecere: & hoc ſat eſt ut quiſque abſtinere debeat. Sumptionem tabaci per nares negant communiter ieiunium frangere. Qui tamen abſtinent, reverentiæ erga auguſtiſſimum ſacramentum ſignum exhibent. Diſputant quoque num communicare ille valeat in cuius apertum os muſca ingrederetur, ſimulque eam traiiceret media reſpiratione? Adfirmant Leander, Lugo, Suarez, & plures alii: nec video quid opponi poſſit. Quid, ſi aliquid deglutias, & poſtea continuo illud evomas? Non debes communicare. Plures alias ſimiles quæſtiunculas verſant, quas, ceu nullius momenti, & quia vix umquam occurrunt, prætereo. Communis enim ſenſus ſat eſt ad eas dirimendas, & regulis traditis de ieiunio naturali facillime reſolvuntur.

VII. Quæſt. II. *An ſumi aliquando Euchariſtia poſſit a non ieiuno?* Reſp. Infirmi, quando inſtat periculum mortis, communicare non ieiuni poſſunt; ut cum S. Thoma *loc. cit.* communiter docent omnes, & conſuetudo obtinet. Tunc enim urget præceptum divinum ſumendi viaticum, quod prævalere eccleſiaſtico præcepto debet. An vero non ieiunus Sacerdos celebrare valeat, ut viaticum adminiſtret morituro, diſputant Auctores. Cardinalis Gotti *quæſt.* IV. *dub.* 5. *§.* 2. probabilius eſſe docet, quod non poſſit. Quia præceptum divinum ſumendi viaticum eſt adfirmativum, quod non obſtringit, quando celebrari Sacrificium nequit ritu præſcripto. Verum ſi non urget hic ritus reſpectu ægroti, cur urgere debeat reſpectu Sacerdotis, non video. Certum eſt, præceptum ſumendi viatici eſſe divinum. Ieiunium vero ſolo præcepto Eccleſiæ impoſitum eſt. Quare mihi probabilius videtur quod celebrare Sacerdos non ieiunus valeat in hoc caſu. Idque confirmatur ex eo quod Sacerdos hoc in caſu poſſit, non præmiſſa confeſſione mortalis culpæ, cum ſola contritione celebrare. Nec eſt quod reponas, diſcrimen eſſe: quia conſuetudo obtinet ſervandi ieiunium a celebrante, ſecus præmittendæ confeſſionis, quando non adeſt copia Confeſſarii. Hæc diſparitas arbitraria videtur: quia conſuetudo communicandi ægrotum non ieiunum evidens eſt. Ceterum raro contingit deeſſe particulas conſecratas pro communione infirmorum: & ideo raro contingit caſus in quo Sacerdos non ieiunus debeat celebrare. Verum ſi accideret, ego

ego non video cur celebrare non poſſet, quando alia non obſtarent. Quia tamen veritas manifeſta non eſt, & caſus raro accidit, doctiorum iudicio deciſionem ſubiicio.

VIII. Quæſt. III. *Poteſt ne Sacerdos ut adminiſtret viaticum infirmo, privatim proferre verba conſecrationis, ſine veſtibus ſacris, ſine altari* &c.? Reſp. Affirmant aliqui, quibus adhærere videtur Soto in *IV. diſt.* XII. *art.* 7. loquendo de Sacerdote ſeipſum communicante. Sed opinio negans communis & vera eſt. Et habetur expreſſe cap. *Comperimus* de conſecr. diſt. I. Eſt enim contra ius divinum conſecrare ſpeciem panis ſine altera ſpecie. Celebrare quoque abſque veſtibus ſacris eſt tranſgreſſio ritus ſummi momenti, ut alibi dicetur, quem omittere Sacerdos non poteſt, ut ægroto viaticum adminiſtret.

IX. Quæſt. IV. *Poteſt ne Sacerdos ob neceſſitatem perficiendi ſacrificium communicare non ieiunus?* Reſp. Affirmant communiter omnes. Si Sacerdos loco vini aquam infudiſſet calici, quem errorem non deprehendiſſet, niſi hauſta aqua, atque adeo ieiunio ſoluto, deberet continuo conſecrare vinum, & perficere ſacrificium. Quid, ſi Sacerdos advertat ex guſtu aquam eſſe, dum in ore eam habet, antequam illam deglutiat? Nonnulli defendunt, Sacerdotem, extracta particula hoſtiæ, debere reiicere aquam, ſive vinum corruptum in aliud vas, ut ieiunus poſſit communicare; ſed hanc opinionem iure alii improbant. Debet Sacerdos aquam cum particula hoſtiæ deglutire, & vinum conſecrare, ac non ieiunus ſumere. Quoniam in hoc caſu præceptum ieiunii non obſtringit. Et quod præfati Auctores ſuggerunt, irreverentiam, & indecentiam redolet. Similiter quando particula hoſtiæ calici adhæreſcit, non digito extrahenda, ſeu ad labrum calicis adducenda eſt, ſed vinum, vel aqua infundi debet, & ſumi. Idem faciendum eſt, quando particula hoſtiæ palato hæret. Quid, ſi Sacerdos abſque nota infamiæ, vel ſcandali non poſſet conſecrare vinum in adducto caſu, in quo loco vini aquam infudiſſet? Leander *quæſt.* XXIV. docet non debere conſecrare: & citat Suarez, Fagundez, Azorium, & alios. Scandala hæc, ut alias dixi, commentitia ſunt. Nam aut populus ritum ignorat; aut ſi qui callent ritum, iudicabunt, vel vinum infuſum pro conſecratione, fuiſſe in acetum converſum, vel Sacerdotem memoriæ, & inadvertentiæ lapſum paſſum eſſe. Præceptum divinum conſecrandi ſub utraque ſpecie certum eſt; ſcandalum autem incertum. Præterea tantum ne malum eſſet, ſi Sacerdos aut in pœnam ſuæ inadvertentiæ, aut citra pœnam ullam, ſi abſque culpa error contigit, aliquam ſubiret notam ob ſacrificii integritatem complendam? Quare vix contingere caſus poteſt in quo Sacerdos ob notam infamiæ, aut ſcandalum liber ſit a debito complendi ſacrificium, iure divino præſcripto. Sapienter S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXXIII. *artic.* 6. *ad* 2. docet. *Semper accipiendum illud quod habet minus de periculo. Maxime autem peri-*

cu-

iculoſum circa hoc ſacramentum eſt quod eſt contra perfectionem huius ſacramenti : quia hoc eſt immane ſacrilegium. Minus autem eſt illud quod pertinet ad qualitatem ſumentis.

X. Si ante conſecrationem advertat Sacerdos ſe non eſſe ieiunum, debet deſiſtere a Miſſa perſequenda, niſi grave timeatur ſcandalum; quod raro accidit. Si Sacerdos ante conſecrationem morte corripiatur, aut gravi morbo infirmetur; non oportet ut alius Sacerdos perſequatur ſacrificium. Si vero id contingat poſt conſecrationem, debet per alium Sacerdotem ſacrificium compleri; ut docet S. Thomas *loc. cit. ad* 1. immo ſacrificium perfici debet etiam a Sacerdote non ieiuno, ſi ieiunus deſit.

XI. Si Sacerdos poſt ſumptam ablutionem calicis reperiat aliquas reliquias, ſeu fragmenta hoſtiæ a ſe conſecratæ, debet illa ſumere, ſive parva ſint, ſive magna: quia cum ſint ex eodem ſacrificio, tota illa actio una reputatur, & una ſacrificii conſumptio. Immo ſi reverſus in ſacriſtiam, fragmenta in patena, aut in calice inveniret, poſſet eadem ſumere; cum ad idem ſacrificium pertineant, eamdemque actionem. Secus dicendum de fragmentis conſecratis ab alio Sacerdote. Hæc enim ſumi debent a Sacerdote ieiuno, aut reponi. Poteſt denique Sacerdos non ieiunus ſumere Euchariſtiam, ne in manus hæreticorum, & infidelium, qui eam conculcarent, & contumeliis afficerent, perveniret.

XII. Quæſt. V. *Quantum temporis interfluere debet Euchariſtiam inter & cibum?* Reſp. Leander *quæſt.* XLIII. reſpondet, ſtatim licitum eſſe poſt ſumptam Euchariſtiam cibis veſci: quia nullum extat præceptum præſcribens abſtinentiam. S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXX. *artic.* 8. *ad* 6. docet, magis requiri ieiunium ante quam poſt, inquiens: *Magis eſt inſtitutum quod homines ieiunent ante ſumptionem huius ſacramenti quam poſt. Debet tamen eſſe aliqua mora inter ſumptionem huius ſacramenti, & reliquos cibos. Unde & in Miſſa oratio gratiarum actionis poſt communionem dicitur, & communicantes etiam ſuas privatas orationes dicunt. Secundum tamen antiquos canones ſtatutum fuit . . . ut habetur de conſecr. cap.* XXIII. Si mane dominica portio editur, uſque ad ſextam ieiunent miniſtri, qui eam ſumpſerunt: & ſi tertia vel quarta hora acceperint, ieiunent uſque ad veſperum. *Antiquitus enim rarius Miſſarum ſolemnia celebrabantur, & cum maiori præparatione. Nunc autem, quia oportet frequentius ſacra myſteria celebrare, non poſſet de facili obſervari: & ideo per contrariam conſuetudinem eſt abrogatum.* Decet tamen ut per quadrantem ſaltem communicantes abſtineant a cibo, vel potu.

XIII. Priſcis ſæculis ſtatim poſt Euchariſtiam celebrabantur *Agapæ*, quæ dilectionem ſignificant: quamvis aliqui contendant, hoc dilectionis convivium ante ſynaxim celebrari conſueviſſe. Hæc conſuetudo uſque ad Auguſtini tempora ob-

Digitized by Google

obtinebat : & poſtea obſolevit ob conſectaria quorum meminit Paulus *I. Cor.* XI Et quamvis celebriores fuerint *Agapæ* (liceat paullulum digredi) quæ poſt ſacram communionem habebantur; tamen aliæ erant quæ *connubiales* dicebantur, peractæ tempore nuptiarum ; aliæ *natalitiæ* in feſtis Martyrum ; aliæ *funerales* in funeribus defunctorum. Ab *Agapis* dictæ fuerunt *Agapetæ*, videlicet *dilectæ*, ſeu ſorores, devotæ ſpirituales, vulgo *chietinæ*. Chriſtum Dominum mulieres devotæ & ſanctæ comitabantur, ſicut & Apoſtolos. Exemplum imitati ſunt viri ſancti poſteriores. Sed quia nihil tam ſanctum eſt quod humanæ naturæ infirmitate, & malitia depravari nequeat, quæ ſpiritu puro cœpta fuerant, temporis decurſu carnis maculas contraxerunt. Contra quam corruptelam calamum acuit S. Hieronymus *epiſt. ad Euſtochium*, in qua piarum mulierum cum Sacerdotibus ſocietatem carpit : *Novum concubinorum genus : unde in Eccleſia Agapetarum peſtis introivit*. Devitandæ ergo, & gravi ſeveritate fugiendæ ſunt eiuſmodi *Agapetæ*, quacumque ſanctitatis ſpecie fulgeant, non ſecus ac ſi lue inquinatæ eſſent ; ut idem Hieronymus *epiſt. ad Nepot.* ſubdit. *Solus cum ſola, ſecreto, & abſque arbitro, vel teſte non ſedeas . . . Caveto omnes ſuſpiciones, & quidquid probabiliter fingi poteſt, ne fingatur ante devita. Crebra munuſcula, & ſudariola, & faſciolas, & veſtes ori applicitas, & oblatos ac deguſtatos cibos, blandaſque & dulces litterulas ſanctus amor non habet. Mel meum, deſiderium meum, omnes delicias & lepores, & riſu dignas urbanitates, & ceteras ineptias amatorum in comœdiis erubeſcimus, in ſæculi hominibus deteſtamur : quanto magis in Monachis, & in Clericis, quorum & Sacerdotium propoſito, & propoſitum ornatur Sacerdotio?* Hæc per tranſennam, ſemper tamen opportuna feminarum directoribus. In ſemitam regredior.

XIV. Diſputant Auctores, num licitum ſit expuere ſtatim poſt communionem. Negant alii, alii affirmant. Omnes conveniunt, decens eſſe ut communicantes per aliquod temporis intervallum abſtineant : & hoc ſat eſt ut quiſque plus minuſve pro variis neceſſitatis gradibus in reverentiam tanti ſacramenti ſputum coerceat.

XV. Quæſt. VI. *An ad Euchariſtiam præcedere ſomnus debeat, & ciborum digeſtio?* Reſp. Affirmant Panormitanus Gloſs. in cap. *Nihil*, Ricardus, Aureolus, & alii. Sed S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxx. *art.* 8. *ad* 5. reſpondet. *Nec refert, utrum poſt cibum vel potum aſſumptum dormierit, aut etiam digeſtus ſit, quantum ad rationem præcepti. Refert autem quantum ad perturbationem mentis, quam patiuntur homines propter inſomnietatem, vel indigeſtionem : ex quibus ſi mens multum perturbetur, homo redditur ineptus ad ſumptionem huius ſacramenti.*

XVI. Quæſt. VII. *Quid de caſu quem proponit P. Claudius La-Croix de Sacerdote*

Digitized by Google

te primam Miſſam canente? Reſp. Sacerdos, inquit Auctor *Lib. VI. part. 1. num.* 583. qui primam Miſſam canere debet, mane ſumit incogitanter hoſtiam non conſecratam, ſicuti antea fecerat, dum ſe probabat. Poterit ne Miſſam celebrare? Abſolute, inquit, non poteſt. Verum ſubdit: *Poſſunt tamen adeſſe circumſtantiæ ob quas liceat. V. g. ſi Titius ſit familiæ perhoneſtæ, ad cuius primitias conveniunt cognati multi, pro quibus etiam ſit convivium lautum apparatum.* Quid, ſi Sacerdos eſſet honeſtæ, & non *perhoneſtæ* familiæ? Quid, ſi convivium non eſſet *lautum*, ſed ſobrium, atque frugale? liceret ne tunc celebrare primitias? Quod Eccleſiæ præcepta, quod ſacri ritus celebrandi auguſtiſſimum & incruentum ſacrificium cedere profanis cæremoniis, & lautorum conviviorum celebrationi debeant, vel ipſi communi ſenſui repugnare, nedum reverentiæ erga ſacratiſſimum Chriſti corpus debitæ, videtur. Si neceſſitas eſſet Miſſæ audiendæ, ut præcepto diei feſti ſatisfieret; tum poſſet præceptum ieiunii cedere huic alteri mandato. Verum quod propter cognatorum interventum, & propter inſtructum lautum convivium valeat Sacerdos non ieiunus celebrare, numquam ego probarem. Aliam circumſtantiam addit ibidem. *Item, ſi publice notum eſt, vel proclamatum eum hodie lecturum primitias: & contra error illius in ſumpta hoſtia non conſecrata ſit occultus, hoc caſu licitum ei erit celebrare:* & pro hac opinione citat Gobat. Ut hoc evincant, confugiunt ad epiikiam, & ad ſcandalum inde oriturum. Sed quodnam ſcandalum oriri poteſt, ſi quod caſu, & incogitanter accidit, enarretur? Sacerdos pius & probus, cui præter intentionem hoc accidit, quam mentis confuſionem, quam animi perturbationem non ſuſtinet? Et mente ſic confuſa, & animo ſic conturbato, commotoque primum ſuum celebrare ſacrificium debet, ne commoveantur cognati, amici, parentes? Ut vidimus ex plurium caſuum reſolutionibus, communiter iuxta recentiores non paucos præcepta graviſſima, ſacri ritus, in ſacramentorum adminiſtratione ſervandi, negliguntur ob humanas rationes, ob mundanos reſpectus, qui tetra ſcandali larva veſtiuntur. Non eo inficias, ſcandali habendam eſſe rationem. Sed aio ſcandala quæ obtruduntur, ſæpe imaginaria, & commentitia eſſe. Hominum diſplicentia, incommodum, & admiratio, & quod nequeant parata convivia lætanter, & exultanter, ut deſtinatum erat, celebrari, loco ſcandali habetur. Imbecillitati autem meæ hæ non ſunt rationes, ne quidem probabiles, ſalvo ſemper meliori iudicio, cur Sacerdos non ieiunus, turbatus, confuſus, commotus celebrare primum ſacroſanctum Sacrificium valeat.

XVII. Quæſt. VIII. *An pollutio nocturna impediat acceſſum ad communionem?* Reſp. Quando quis paſſus ſit pollutionem involuntariam, nullumque illius effectum, neque mentis hebetudinem, neque animi commotionem experiatur, tum accedere hunc ad communionem poſſe, communiter Auctores docent. Primis tamen

men Eccleſiæ ſæculis impedimentum erat propter fœditatem corporalem, quam ſemper inducit; ut conſtat ex *reſp.* S. Baſilii ad *inter.* CCCIX. & ex Caſſiano *coll.* XXII. *cap.* IV. ubi tamen excipitur pollutio arte dæmonis procurata. Si vero pollutio relinquat animum turbatum, tum deſiſtendum a communione ex quadam decentia, adfirmant. Audiamus S. Thomam, qui *III. Part. quæſt.* LXXX. *art.* 7. fuſe diſcutit hanc difficultatem, & docet pollutionem quæ eſt ſine culpa mortali, numquam retrahere a communione ex neceſſitate, retrahere vero ex quadam congruentia, *quantum ad duo, quorum unum ſemper accidit, ſcilicet quædam fœditas corporalis, cum qua propter reverentiam ſacramenti non debet ad altare accedere: unde & volentes tangere aliquod ſacrum, manus lavant; niſi forte talis immunditia ſit perpetua, vel diuturna; ſicuti eſt lepra, vel fluxus ſanguinis, vel aliud huiuſmodi. Aliud autem eſt evagatio mentis, quæ ſequitur pollutionem nocturnam, præcipue quando cum turpi imaginatione contingit.* Præmittit ibidem Angelicus. *Quandoque vero provenit ex ſola nequitia dæmonum volentium impedire hominem a ſumptione huius ſacramenti. Unde legitur in collationibus Patrum, quod cum quidam frater pateretur pollutionem ſemper in feſtis in quibus erat communicandum, ſeniores, comperto quod nulla cauſa in ipſo præceſſerat, decreverunt quod propter hoc a communione non ceſſaret; & ita ceſſavit illuſio dæmonum.* Heinc collige qua devotione recitandus ſit hymnus qui canitur in Completorio: *Hoſtemque noſtrum comprime, ne polluantur corpora.* Summa ergo vigilantia & ſtudio curanda eſt ipſa corporalis mundities, ut cum debita reverentia ad tantum accedamus ſacramentum.

XVIII. Quæſt. IX. *An ſit peccatum mortale eodem die quo perpetrata voluntaria pollutio, vel fornicatio eſt, etiamſi præcedat confeſſio ſacramentalis, communicare?* Reſp. Leander citat Navarrum, Covarruviam, Gabrielem, & alios, contendentes peccare mortaliter eum qui ſtatim poſt pollutionem voluntariam, aut fornicationem accedit ad Euchariſtiam, quamvis contritus, & confeſſus ſit. Communis ſententia id negat: quam ſententiam veram exiſtimo abſolute loquendo. Ceterum in praxi magna opus eſt prudentia. Diſputant vero, num ſit ſaltem peccatum veniale. Negat Leander *diſp.* III. *quæſt.* III. & more ſuo contendit, hoc eſſe probabilius. Verum hanc maiorem probabilitatem reiicimus, ut manifeſtam falſitatem; eamque improbant vel ipſi graviores Probabiliſtæ, ut Lugo, qui talem opinionem vocat ſingularem, & falſam, & ut talem damnant Patres omnes, & communis ſenſus.

XIX. Quæſt. X. *An licitum ſit accedere ad Euchariſtiam poſt coniugalem copulam?* Reſp. Leander *quæſt.* IV. *& ſeqq.* plures opiniones falſas & laxas agglomerat. Contendit, nullam coniugatos committere culpam venialem, nullam irreverentiam; immo neque conſulendum ut poſt habitam copulam abſtineant a com-

communione. Sed, miſſo hoc Auctore, laxitatis frequenter patrono, quid Scriptura, quid Patres dicant, explicandum eſt.

XX. S. Paulus *I. Cor.* VII. inquit: *Nolite fraudare invicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi*. S. Petrus *Epiſt. I. cap.* III. monet, ita coniugatos cohabitare debere, *ut non impediantur orationes veſtræ*. S. Hieronymus in locum Pauli Apoſtoli hæc ſcribit. *Si per coitum, quod minus eſt, impeditur, id-eſt orare; quanto plus, quod maius eſt, ideſt corpus Chriſti prohibetur accipere? Petrus ad continentiam hortatur, ne impediantur orationes noſtræ*. Opponit ſibi Doctor ſanctus quæ Probabiliſtæ nonnulli obtrudere ſolent. *Durum eſt, & non ferendum: quis hoc ſæcularium ſuſtinere poteſt? Qui poteſt ſuſtinere, ſuſtineat; qui non poteſt, ipſe viderit. Nobis curæ eſt, non quid unuſquiſque poſſit, aut velit, ſed quid Scripturæ præcipiant, dicere*. Ita reſpondet S. Hieronymus *Epiſt.* I. *adverſ. Iovinian.* Similia docet S. Auguſtinus *ſerm.* III. *de temp.* inquiens: *Quotieſcumque aut dies natalis Domini, aut reliquæ feſtivitates adveniunt, ante plures dies, non ſolum ab infelici concubinarum conſortio, ſed etiam a propriis uxoribus abſtinete, ab omni iracundia vos alienos efficite: peccata præterita per eleemoſynam redimantur*. Concilium Eliberitanum *can.* III. hæc habet: *Omnis homo ante ſacram communionem a propria uxore abſtinere debet tribus, aut quatuor, aut octo diebus*. Quid ad hæc novi quidam Caſuiſtæ? Sed audiamus S. Thomam, qui rem hanc perſpicue *III. Part. quæſt.* lxxx. *artic.* 7. *ad* 2. exponit. *Dicendum; quod coitus coniugalis, ſi ſit ſine peccato (puta, ſi fiat cauſa prolis generandæ, vel cauſa reddendi debitum) non alia ratione impedit ſumptionem huius ſacramenti, niſi ſicut dictum eſt de pollutione nocturna quæ accidit ſine peccato, ſcilicet propter immunditiam corporalem, & mentis diſtractionem: ratione cuius Hieronym. dicit ſuper Matth. . . . Si panes propoſitionis ab his qui uxores tetigerant, comedi non poterant; quanto magis ille panis qui de cælo deſcendit, non poteſt ab his qui coniugalibus paullo ante hæſere complexibus, violari, atque contingi? non quod nuptias condemnemus; ſed quod eo tempore quo carnes agni manducaturi ſumus, vacare carnalibus operibus non debeamus. Sed quia hoc ſecundum congruitatem, & non ſecundum neceſſitatem eſt intelligendum, Gregor. dicit, quod talis eſt ſuo iudicio relinquendus. Si vero non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas dominatur in opere, ut ibidem Gregor. ſubdit, tunc prohiberi debet ne accedat ad hoc ſacramentum.*

XXI. Tria ex doctrina S. Thomæ, & Patrum colligere licet. I. Congruum eſt ut a ſacra communione abſtineant coniuges qui nocte præcedente communionem, reddiderunt ſibi debitum: ſive alter eorum debitum dumtaxat reddiderit; non autem petierit; alter vero petierit. II. Qui debitum dumtaxat reddidit, poteſt ſine culpa ad communionem accedere; immo communicare etiam poteſt qui pe-

Digitized by Google

petiit ſolius procreandæ prolis cauſſa. Si autem explendæ libidinis cauſſa petiit, peccavit venialiter; & venialiter peccabit communicando, niſi aliqua neceſſitas urgeat. III. Uxor communicatura non excuſatur a reddendo debito propter communionem, ad quam acceſſura eſt illo ipſo die. Mutuo tamen coniuges ſibi ſuadere debent abſtinentiam. Ad hanc denique continentiam illos hortatur Catechiſmus Concilii Tridentini Part. II. cap. IV. ſ. 58. *Poſtulat tanti ſacramenti dignitas ut qui matrimonio iuncti ſunt, aliquot dies a concubitu uxorum abſtineant, Davidis exemplo admoniti, qui cum panes propoſitionis a Sacerdote accepturus eſſet, purum ſe, & pueros ſuos ab uxorum conſuetudine tres ipſos dies eſſe profeſſus eſt*.

XXII. Heinc collige quam ſit laxa opinio P. Tamburini, qui *Lib. de meth. com. cap.* 11. *num.* 5. deſcriptam Patrum doctrinam reiicit hac argutatione. *Etiam qui cauſa voluptatis veſpere ante communionem comediſſet, peccaret venialiter mane accedendo ad Eucharistiam; & ſic de ſimilibus: quod non admittimus*. Non diſtinguit benignus Probabiliſta inter voluptatem veneream, & voluptatem cibi; ſed indiſcriminatim ad communionem admittit fideles cum affectu ad venialia. Audi quæ docet ibidem *cap.* 1. *ſ.* 4. ad quem locum remittit lectorem. Vaſquez, inquit, quem ſequitur Ioannes Sanchez, *docet, non eſſe ne veniale quidem, ſi quis comitanter accedat cum affectu actuali ad veniale, ſive cum venialibus habitualiter, ſine aliqua diſplicentia de illis*. Deinde refert contrariam ſententiam Suarez, De Lugo, & ſic concludit: *Utraque igitur ſententia probabilitate non caret. Quare complectere tuto quam mavis*. Ecce quomodo Probabiliſmus per univerſam ſerpit Theologiam: ecce quam immerito nonnulli Probabiliſtæ nobis ſuccenſent, & excandeſcunt, quoties hunc opinandi modum improbamus. Verum nos patienter tolerantes illorum iras, ab improbando præfato modo abſtinere nec poſſumus, nec tuta conſcientia debemus. Quod Theologus ſeligat opinionem ſibi veriſimiliorem, quæ mihi falſa videtur, iure id facere poteſt; at quod paſſim lectoribus porrigat opiniones contrarias, tamquam probabiles, ut frequentiſſime Tamburinus cum aliis non paucis præſtat, omitti ſine culpa nequit quin admoneantur lectores ut a tali methodo caveant, & inquirant diligenti ſtudio quid Patres, quid Concilia, quid Scripturæ ſanctæ doceant, miſſis eiuſmodi Caſuiſtis.

XXIII. Quæſt. XI. *Quid dicendum de ornatu exteriori corporis, ſeu de veſtibus mulierum, virorum, & Sacerdotum?* Reſp. Extrema vitanda ſunt circa corporis ornatum. Sordidus dedecet, & irreverentiam redolet. Nemo accumberet honeſto convivio veſte maculis plena, & lutulenta. Honeſta ergo mundities in veſtibus, in vultu, in manibus elucere debet. Qui tuſſi laborat, aut qui ad vomitum ſtomachum inclinatum ſentit, abſtinere a communione debet. Si tamen

prudenter vomitum proximum non timeat, communicare poteſt; licet per diem vomere ſoleat.

XXIV. Mulierum ornatus nitidus ſit, & modeſtus. P. Thomas Tamburinus *loc. cit. cap.* 11. *§.* 3. quærit, quid dicendum ſit de muliebri purpuriſſa, ceruſſa, & ceteris ornamentis? Et reſolvit, ſacrilegium committere mulieres, quando vanitas illa eſt peccatum mortale. De hoc nulla difficultas. Si vero fucus, & alia ornamenta veniali tantum culpa afficiantur, reponit: *Dic illud quod ſupra diximus de accedente ad communionem cum affectu ad peccatum veniale.* Laxa doctrina & hic recurrit. Nullam ergo culpam, neque venialem, committunt mulieres, accedentes ad communionem fucatæ, criſpatæ, cincinnis ornatæ *iuxta ritum patriæ*, ſubdit ibi. Ritus non patriæ, ſed eccleſiaſticæ diſciplinæ ſpectandus eſt in ſacramentorum frequentia. Ad ſacrum altare, complexuræ cæleſtem ſponſum, deferre poſſunt mulieres vanas illas pompas quibus in ſacro baptiſmate renuntiarunt? Arcendæ omnino ſunt a ſacra communione mulieres illæ quæ ſinu nudato, & veſtibus vanis, luxum, faſtum, & mundanam pompam præferentibus, ad tantum ſacramentum accedere non erubeſcunt. Eiuſmodi ambitioſus vanuſque apparatus illarum indignitatem pateſacit. Illarum pulveres, odores, & nimis affectata ac ementita pulchritudo animarum fœtorem, & ſpurcitiem longius exhalant. Vel ipſe Tamburinus peccatum veniale agnoſcit, ſi non ex alio capite, ſaltem ex iactura temporis quod inſumunt ad ſe comendas: de quo ſcite Poeta: *Dum comuntur, dum pectuntur, annus eſt.* Sed non modo ob tempus male expenſum, ſed etiam ob vanitatem, luxum, faſtumque peccant mulieres iſtæ: idcirco excludendæ ab altari ſunt.

CAPUT XII.

De frequenti communione.

I. ELapſum iam ſæculum eſt ex quo Theologi, duas in partes diviſi, acriter diſputare de frequenti communione cœperunt, tanto partium ardore, ut mutuis cenſuris, & quidem gravibus non pepercerint. Sopitam controverſiam ſuſcitavit opus editum Pariſiis anno 1745. inſcriptum. *L'Eſprit de Ieſus Chriſt, & de l'Egliſe ſur la frequente communion.* Auctoris nomen ſileo: tum quod ſuppreſſum opus intelligo; tum ne de more clamitent, me perſonas, non falſas opiniones vellicare: quam impoſturam ſæpius labeſactavi. Plures Galliarum Epiſcopi opus iſtud ſub examen revocarunt, & perdoctis epiſtolis paſtoralibus illud a ſuis diœceſibus proſcripſerunt. Deceptus Auctor eſt, quod non diſtinxerit diſpoſitionem, & virtutum ornatum, quo ſe præparare Chriſtianus de-

ber,

Digitized by Google

bet, ut cum fructu divinæ aſſidere menſæ valeat, ab ipſa communione. Omnes Catholici fatentur, communionem eſſe ſanctiſſimam, & ad eiuſdem frequentiam hortandos Chriſtianos eſſe. At ſimul Concilia, Patres, & Pontifices docent, virtutum exercitia præcedere hanc communionem debere, præſertim fidem vivam, caritatem ardentem, ſpem firmam, ieiunia, preces, eleemoſynas: & quo frequentior eſt ad altare acceſſus, eo ferventiores ſint preces oportet, effuſior caritas tum in Deum, tum in proximum, maior divitiarum, honorum, dignitatum contemptio, longior a mundi oblectamentis, & illecebris ſeparatio, ſeverior concupiſcentiæ carnis, & appetitionum conflictatio, atque propinquior cum Deo coniunctio. Hunc perverrere videtur ordinem Auctor citati operis. Illius librum obtinere ego non potui; ſed penes Auctores fide dignos hæc e gallica lingua latine reddita illum docere reperio *pag. 369. & ſeqq.* „ Iniuſte homo (inquit) queritur de ſalutis ſuæ difficultate. Non animadvertit, Redemptorem in frequenti communione, quam ei proponit, remedium „ præbere ſalutis, non modo efficax, & prævalidum ad viam quæ ad cælum „ ducit, percurrendam; verum etiam cæleſti perfuſum dulcedine, quæ hominem ſanctificando plene felicem efficit. Rotunde dico, hoc eſſe medium facilius, & dulcius. Conferamus illud cum aliis quæ in Evangelio reperiuntur. Quodnam ex his eliges? Numquid iuges preces? An ieiunia aſſidua? „ An remotam ſolitudinem? An bonorum in pauperes diſtributionem? An infirmorum, & in carceribus detentorum viſitationem? An virginalis puritatis „ praxim? Horum mediorum quodlibet amorem proprium irritat, ſenſus perterrefacit, & in deſperationem conicit voluntatem debilem, qualis noſtra „ eſt. At frequens communio via faciliori te Chriſto coniungit . . . . Frequens „ communio abſque amaritudine corrigit defectus noſtros, curat vulnera noſtra „ ſine dolore, purificat corda noſtra ſine violentia, ſanctificat ſine ſtrepitu; „ & fere ſine conflictu: ipſa nos ſeiungit a nobis ipſis, quin convulſiones mortis inducat: ipſa nos ſeparat a creaturis, Deoque ſine anguſtia nos coniungit. “

II. Eo pertinere Auctoris iſtius benignitas videtur, ut fideles ad regnum cælorum ducat per viam, non ſpinis, & crucibus conſitam, non ſputis, alapis, contumeliis, & amaritudinibus illitam; ſed lacte, & melle fluentem, roſis, & floribus aſperſam, & lautis conviviis inſtructam. Chriſtus autem teſtatur, regnum cælorum vim pati, & violentos illud rapere: teſtatur, in hoc agone certandum, deferendam crucem, portandum iugum, quod ſenſus, carnem, & concupiſcentiam comprimit, & crucifigit: quod poſtea animæ Euchariſtiæ dulcedine ſuave fit, & leve; ſed ſenſibus & carni ſemper grave, & amariſſimum eſt. Teſtatur denique, arctam eſſe viam, & anguſtam portam quæ ducit ad vitam.

Aa ij Præ-

Digitized by Google

Præfatus Auctor vellet, homines ab hac carnis conflictatione, ab hac ſenſuum amaritudine, ab hoc iugo, ſpinis, crucibus, ludibriis, anguſtiis circumdato, ſubducere. Sed decipitur ille, & nolens decipit lectores ſuos, ſenſibus illorum prurit, & adulatur; & dum pio deſiderio, bonaque intentione per viam ſalutis illos ducere ſibi blanditur, eos per latam & ſpatioſam, quæ ducit ad perditionem, reipſa dirigit. Una eſt enim, & quidem arcta, & anguſta ſalutis via: Hæc patefacienda, in hanc reducendi fideles ſunt. Plura ex eodem Auctore tranſcribere poſſem. Sed argumentum ipſum perſpicue enucleandum eſt.

III. Et principio id quod penes omnes certum eſt, declarandum. Ut quis licite, & non indigne, ſeu non ſacrilege communicet, ſat eſt ut ſit gratia ſanctificante ornatus. Certum quoque eſt, hortandos, & pro viribus inducendos *fideles* eſſe ad frequentem communionem. Extra controverſiam quoque eſt, laicos aliquos in Eccleſia Dei reperiri ſemper, quibus expediens ſit quotidianam præbere communionem. Quis enim inficiari auſus fuerit, tum in ſæculo, tum in tanta clauſtralium multitudine aliquos reperiri ſtudio chriſtianæ perfectionis ſuccenſos, qui peccata venialia declinare diligenter ſtudent, & virtutibus exercendis operam navant ſedulam?

IV. Huc ergo diſputatio recidit, utrum ſcilicet expediat conſulere, & præbere abſolute Chriſtianis omnibus, gratia ſanctificante prædiris (de peccatoribus enim mortali culpa inquinatis nulla eſt diſputatio) quotidianam communionem; licet aliam diſpoſitionem non habeant præter ſolum ſtatum gratiæ. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXII. *cap.* VI. hæc de quotidiana communione habet. *Optaret quidem ſacroſancta Synodus ut ſingulis Miſſis fideles adſtantes, non ſolum ſpirituali affectu; ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent; quo ad eos ſanctiſſimi huius Sacrificii fructus uberior proveniret.* Utinam refloreret aurea primi Chriſtianiſmi ætas, datumque eſſet hanc quotidianam participationem corporis Chriſti optare reipſa, & ſuadere. Verum ſacra Synodus, attenta Chriſtianorum imbecillitate, ne optare quidem audet; ſed *optaret*, ſi fieri id moraliter poſſet, ut ſcilicet digna diſpoſitione omnes accederent ad quotidianam communionem. Hortandum tamen, & in communi inculcandum ut omnes ita ſe præparent & diſponant, ut digne quotidie communicare valeant. Quoniam heinc id aſſequemur, ut ſaltem plures frequenter, & aliqui quotidie communicent. His conſtitutis, ſit

§. I.

Non expedit omnes fideles qui maiorem diſpoſitionem non habent præter gratiam habitualem, quotidie communicare.

I. UT concluſioni propoſitæ demonſtrandæ mihi viam parem, principio præmittendæ de more ſunt propoſitiones ab Eccleſia in hac materia damnatæ, & opiniones, quas nonnulli mollioris Ethices fautores propugnanr, ſimiles doctrinæ quam ex citato Auctore reſcripſi.

II. Vener. Innocentius XI. hanc propoſitionem, quæ eſt 56. damnavit. *Frequens confeſſio, & communio etiam in his qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis.*

Alexander VIII. ſequentes duas damnavit. 22. *Sacrilegi ſunt iudicandi qui ius ad communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint.*

23. *Similiter arcendi ſunt a ſacra communione, quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers.* Vides proſcripta laxitatis, & ſeveritatis extrema. Duæ ultimæ immanem ſeveritatem præferunr, & repugnant Concilio Tridentino *ſeſſ.* XIII. *cap.* VII. ubi illos rantum ſacrilegos declarat qui cum conſcientia peccati mortalis ad ſacram menſam accedunt, ut ſupra explicatum eſt. Theſis 22. eo errore nititur, quod nullus capax ſit abſolutionis ſacramenralis, niſi prius debitam pœnitentiam expleverit. Theſis 23. Baianiſmum redolet, & affinis eſt aliis propoſitionibus, præſertim 7. & 38. Theſis 56. damnata ab Innocentio XI. horrendam prodit laxitatem.

III. P. Thomas Tamburinus *Lib. de meth. commun. cap.* I. *§.* II. paucis perſtringit hanc controverſiam, inquiens. „ Iam licere communionem quotidianam laico „ etiam uxorato; immo etiam vetare illi nec Confeſſarium, nec ſuperiorem poſ„ ſe: quia eam Chriſtus Dominus omnibus qui peccati mortalis ſibi conſcii non „ ſunt, ſive cum magno, ſive cum parvo devotionis affectu, liberaliter conceſ„ ſit: docet cum paucis Ioannes Sanchez in ſelect. *diſp.* XXII. Negat cum mul„ tis Ioannes De Lugo . . . Nos breviter negantem ſententiam amplectimur . . . „ Affirmans opinio illud a Confeſſariis obtineat, ut fidelibus ſacram communio„ nem appetentibus, *ſive etiam ſolum petentibus, ſe ſe faciles in poſterum exhi„ beant.* " Prudens ne, & ſalubre monitum iſtud? Ex hac profecto, quantum quidem arbitror, facilitate plures ſacrilegæ communiones ortum ducunt. San-

Digitized by Google

ctiſſimus Pontifex Innocentius XI. ut, extremis laxitatis, & ſeveritatis declinatis, regulas certas & Confeſſariis, & fidelibus præſcriberet, ſequens edidit decretum, quod integrum tranſcribere operæ pretium exiſtimavi.

DECRETUM

VEN. INNOCENTII XI.

De quotidiana communione.

I. „ CUM ad aures ſanctiſſimi D. N. fide dignorum teſtimonio pervenerit „ in quibuſdam diœceſibus vigere uſum quotidianæ communionis, etiam „ in feria ſexta Paraſceve; & ſimul affirmari, eamdem quotidianam communio„ nem præceptam eſſe a iure divino; quin etiam in illius adminiſtratione ali„ quos abuſus inoleviſſe, videlicet quod aliqui non in Eccleſia, ſed in privatis „ oratoriis, & domi, immo cubantes in lecto, & non laborantes ulla gravis in„ firmitatis nota, ſumant ſacroſanctam Euchariſtiam, quam argentea theca in„ cluſam, in crumena, aut ſecreto illis deferunt Sacerdotes ſæculares, aut regu„ lares, aliique in communione accipiant plures formas, ac particulas, vel gran„ diores ſolito; ac tandem quis confiteatur peccata venialia ſimplici Sacerdoti, „ non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario. Cum autem hæc Sanctiſſimus con„ ſideranda commiſerit S. Congregationi Cardinalium, Concilii Tridentini inter„ pretum, eadem S. Congregatio, prævia matura diſcuſſione ſuper prædictis, una„ nimi ſententia ita cenſuit. II. Etſi frequens, quotidianuſve ſacroſanctæ Eucha„ riſtiæ uſus a SS. Patribus fuerit ſemper in Eccleſia probatus; numquam tamen „ aut ſæpius illam percipiendi, aut ab ea abſtinendi, certos ſingulis menſibus, „ aut hebdomadis dies ſtatuerunt, quod nec Concilium Tridentinum præſcripſit, „ ſed quaſi humanam infirmitatem ſecum reputaret, nihil præcipiens, quid cupe„ ret tantum indicavit, cum inquit: *Optaret quidem ſacroſancta Synodus ut ſingu„ lis Miſſis fideles adſtantes ſacramentali Euchariſtiæ perceptione communicarent.* Ita„ que non immerito: multiplices enim ſunt conſcientiarum receſſus, variæ ob „ negotia ſpiritus alienationes, multæ e contra gratiæ, & Dei dona parvulis con„ ceſſa: quæ cum humanis oculis ſcrutari non poſſimus, nihil certe de cuiuſque „ dignitate, atque integritate, & conſequenter de frequentiori, aut quotidiano „ vitalis panis eſu poteſt conſtitui. III. Et propterea, quod ad negotiatores ipſos „ attinet, frequens ad ſacram alimoniam percipiendam acceſſus, Confeſſariorum, „ ſecreta cordis explorantium, iudicio eſt relinquendus, qui ex conſcientiarum

„ pu-

„ puritate, & frequentiæ fructu, & ad pietatem proceſſu laicis negotiatoribus, „ & coniugatis, quod proſpicient eorum ſaluti profuturum, id illis præſcribere „ debebunt. IV. In coniugatis autem hoc amplius animadvertent. Cum B. Apoſtolus „ nolit eos invicem fraudari, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacent ora- „ tioni, eos ſerio admoneant, tanto magis ob ſacratiſſimæ Euchariſtiæ reveren- „ tiam continentiæ vacandum, puriorique mente ad cæleſtium epularum commu- „ nionem eſſe conveniendum. V. In hoc igitur Paſtorum diligentia potiſſimum „ invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana ſacræ communionis ſumptione „ unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut ſumendi dies generaliter con- „ ſtituantur; ſed magis quid ſingulis permittendum per ſe, aut Parochos, ſeu „ Confeſſarios ſibi decernendum putet; illudque omnino provideat, ut nemo a „ ſacro convivio, ſeu frequenter, ſeu quotidie acceſſerit, repellatur; & nihilomi- „ nus det operam ut unuſquiſque digne pro devotionis, & præparationis modo, „ rarius, aut crebrius dominici corporis ſuavitatem deguſtet. VI. Itidem Monia- „ les, quotidie ſacram communionem petentes, admonendæ erunt, ut in diebus „ ex earum Ordinis inſtituto præſtitutis communicent: ſi quæ vero puritate men- „ tis eniteant, & fervore ſpiritus ita incaluerint, ut dignæ frequentiori, aut quo- „ tidiana ſanctiſſimi ſacramenti perceptione videri poſſint; id illis a ſuperioribus „ permittatur. VII. Proderit etiam præter Parochorum, & Confeſſariorum dili- „ gentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis conſtitutum haberi, ut „ cum fideles ad ſanctiſſimi ſacramenti frequentiam (quod facere debent) accen- „ derint, ſtatim de magna ad illud ſumendum præparatione orationem habeant, „ generatimque oſtendant, eos qui ad frequentiorem, aut quotidianam ſalutiferi „ cibi ſumptionem devoto ſtudio excitantur, debere, ſive laici negotiatores ſint, „ ſive coniugati, ſive quicumque alii, ſuam agnoſcere infirmitatem, ut dignitate „ ſacramenti, ac divini iudicii formidine diſcant cæleſtem menſam, in qua Chri- „ ſtus eſt, revereri; & ſi quando ſe minus paratos ſenſerint, ab ea abſtinere, „ ſeque ad maiorem præparationem accingere. VIII. Epiſcopi autem, in quorum „ diœceſibus viget huiuſmodi devotio erga ſanctiſſimum ſacramentum, pro illa „ gratias Deo agant, eamque ipſi, adhibito prudentiæ, & iudicii temperamen- „ to, alere debebunt, & ab eorum officio poſtulari ſibi maxime perſuadebunt, „ nulli labori, aut diligentiæ parcendum, ut omnis irreverentiæ, & ſcandali ſuſ- „ picio in veri, & immaculati Agni perceptione tollatur, virtuteſque, ac dona „ in ſumentibus augeantur. Quod abunde continget, ſi ii qui devoto huiuſmodi „ ſtudio, divina præſtante gratia, tenentur, ſeque ſacratiſſimo pane frequentius „ refici cupiunt, ſuas vires expendere, ſeque probare cum timore, & caritate „ aſſueverint: quibus Chriſtum Dominum, qui ſe fidelibus manducandum, & ſe „ pretium in morte tradidit, atque in cæleſti regno ſe præmium eſt daturus, precatur

Digitized by Google

„ ſacra Congregatio ut ſuam opem ad dignam præparationem & ſumptionem largiatur. IX. Porro Epiſcopi, & Parochi, ſeu Confeſſarii redarguant aſſerentes „ communionem quotidianam eſſe de iure divino. X. Doceant, in Eccleſia, ſeu „ Oratoriis privatis, ex diſpenſatione, ſeu privilegio Pontificis de manu Sacerdotis „ ſumendam ſanctiſſimam Euchariſtiam, nec eam ullo modo deferendam in crumena, aut ſecreto ad exiſtentes domi, vel cubantes in lecto; quam ad infirmos, qui ad illam ſuſcipiendam ad loca prædicta accedere non valeant, & ad „ eos, ſi ab Eccleſia deferatur, publice, & cum pompa iuxta formam Ritualis „ Romani: ſi vero ab Oratorio privilegiato, cum forma decenti. XI. Curent „ etiam ut circa communionem in feria ſexta Paraſceve, Miſſalis Rubricæ, & „ Eccleſiæ Romanæ uſus ſerventur. XII. Inſuper admoneant, nulli tradendas „ plures Euchariſtiæ formas, ſeu particulas, neque grandiores, ſed conſuetas. „ XIII. Non permittant ut venialium confeſſio fiat ſimplici Sacerdoti, non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario. XIV. Si Parochi, & Confeſſarii, etiam „ Regulares, aut quicumque alii Sacerdotes, ſecus egerint, ſciant, Deo Optimo „ Maximo rationem reddituros eſſe, neque defuturam Epiſcoporum, & Ordinariorum iuſtam, ac rigoroſam animadverſionem in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis Ieſu, facultate ipſis Epiſcopis, & Ordinariis per hoc decretum per Sedem Apoſtolicam ſpecialiter attributa.

„ XV. Et facta de præmiſſis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas ſua approbavit, ac præſens decretum typis dari, ac publicari voluit. In „ quorum &c.

Datum Romæ 12. Februarii 1679.

F. Card. Columna Præf.

F. Archiepiſ. Brancacius Epiſc. Viterbienſ. Secr.

„ Die 15. Menſis Februarii 1679. ſuprad. decretum affixum, & publicatum „ fuit per Urbem ad valvas Curiæ, & in acie Campi Floræ, ut moris eſt, per „ me AEgidium Felicem SS. D. N. PP. Curſorem. Pro D. Magiſtro Curſorum „ Gregorius Scagius, Apoſt. Curſ. „

§. II.

Digitized by Google

§. II.

Decretum Innocentii XI. conſentaneum eſt Patrum traditioni, quorum aliqua teſtimonia referuntur, ſeu regulæ pro vel frequenti, vel rariori communione.

I. Celebris P. Vincentius Contenſonius fuſo calamo, & eruditione ſumma hanc verſat controverſiam, quem conſulere, ſi pleniorem cupis notitiam, poteris. Paucis ego rem perſtringam. Mos quotidie communicandi ſuam ab Apoſtolis repetit originem, vigebatque tempore Cypriani, qui *Lib. de orat.* ſcribit: *Hunc autem panem dari nobis quotidie poſtulamus*. Sancta hæc conſuetudo obtinebat etiam tempore Auguſtini, Hieronymi, Ambroſii, qui tamen in orientali Eccleſia illam deſiiſſe narrat *Lib. V. cap. ultim. de ſacram.* his verbis. *Si quotidianus eſt panis, quare poſt annum illum ſumis, quemadmodum Græci facere conſueverunt?* Semper Patres fideles rite diſpoſitos hortati ad frequentem communionem ſunt; tepidos vero, & languentes, ut ſe pararent ad frequentiam: peccatores non continuo ac confeſſi erant, ad communionem admittebant.

II. Idem S. Ambroſius *Lib. II. cap. IX. de pœnit.* adverſ. crudelitatem Novatianorum, inquit: *Nonnulli ideo poſcunt pœnitentiam, ut ſtatim ſibi reddi communionem velint. Et non tam ſe ſolvere cupiunt, quam Sacerdotem ligare: ſuam enim conſcientiam non exuunt, Sacerdotis induunt*. Rurſus in *Pſal.* CXXVIII. luculentius idem perſuadet. *In ipſa Eccleſia, ubi maxime miſereri decet, teneri quammaxime forma iuſtitiæ debet, ne quis a communionis conſortio abſtentus brevi lacrymula, atque ad tempus parata, vel etiam uberioribus fletibus communionem, quam plurimis debet poſtulare temporibus, facilitate Sacerdotis extorqueat. Nonne, cum uni indulget indigno, plurimos facit ad prolapſionis contagium provocari? Facilitas enim veniæ incentivum præbet delinquenti.*

III. S. Auguſtinus *epiſt.* CXVIII. duorum qui ſanctam vitam ducebant, contrarias ſententias refert. *Neuter*, inquit, *exhonorat corpus, & ſanguinem Domini, ſi ſaluberrimum ſacramentum honorare contendunt. Neque enim litigaverunt inter ſe, aut quiſquam eorum ſe alteri præpoſuit, Zachæus, & ille Centurio: cum alter eorum gaudens in domum ſuam ſuſceperit Dominum; alter dixerit:* Non ſum dignus ut intres ſub tectum meum. *Ambo Salvatorem honorificantes, diverſo, & quaſi contrario modo, ambo peccatis miſeri, ambo miſericordiam conſecuti*. Ambo iuſti, & ferventes erant: ſed alter præ nimia humilitate non audebat accedere; alter, miſe-

miſericordia Domini confiſus, lætanter ſuſcepit Dominum in domum ſuam. Concludit vero Auguſtinus ibidem, deligendos dies eſſe *quibus purius homo, continentiuſque ad tantum ſacramentum dignius accedat.*

IV. Sed audiamus S. Ioannem Chryſoſtomum, qui uberrima ſuæ eloquentiæ vi *homil.* XVII. *in Epiſt. ad Hebr.* explicans celebre illud dictum, *Sancta ſanctis*, inter Miſſarum ſolemnia inculcari ſolitum, hæc ſcribit. *Non potes dicere: Neſciebam, ignorabam hanc rem plenam eſſe periculi. Ne hoc poſſis uti prætextu, ea de cauſa magna voce, terribili clamore, tamquam præco, manum tollens in altum, ſtans extenſus, & omnibus manifeſtus, & in tremendo illo ſilentio vehementer vociferans, alios quidem vocat, alios vero arcet Sacerdos, non hoc manu faciens, ſed lingua clarius, & apertius quam manu. Nam vox illa, aures noſtras incurrens, tamquam manus alios quidem repellit, & eiicit; alios autem introducit, & ſiſtit. Nam quando dicit,* Sancta ſanctis, *hoc dicit: ſi quis non eſt ſanctus, non accedat. Non ſolum, inquit, a peccatis purus, ſed etiam ſanctus. Sanctum enim facit non ſolum liberatio a peccatis, ſed etiam præſentia ſpiritus, & bonorum operum abundantia. Non ſolum, inquit, volo vos a cœno liberatos, ſed albos eſſe, & ſpecioſos. Nam ſi Rex Babylonis, iuvenes eligens ex captivitate, elegit pulchros ſpecie, & vultu decoros; multo magis eos qui adſtant menſæ regiæ, formoſos eſſe oportet, mentiſque pulchritudine præditos, auro fulgentes, pura mente amictos, regalibus calceis indutos, formoſum animæ vultum, ſplendideque ornatum circumferentes, ac veritatis zona præcinctos. Qui talis eſt, accedat, & pocula tangat regia. Si quis autem pannis obſitus, ſordidus, & ſqualidus, ad menſam regiam velit ingredi, vide quanta patietur, cum non ſufficiant quadraginta dies* (ideſt ſacrum Quadrageſimæ tempus) *ad abluenda quæ omni tempore ſunt admiſſa delicta. Nam ſi non ſufficit gehenna, licet ſit æterna, idcirco enim eſt æterna; multo minus hoc breve tempus. Non enim validam, ſed imbecillam ſuſcepimus pœnitentiam.* Integra Quadrageſima vix tempus ſufficiens Chryſoſtomo videbatur ad abluendas ſordes ex peccatis poſt baptiſmum patratis contractas. Et nunc continuo ac peccata Sacerdotis auribus patefacta ſunt, ad ſacram menſam fit acceſſus? Plurima ſimilia habet Chryſoſtomus *hom.* XXIV. *in cap.* X. *I. ad Cor.* & *hom.* III. *in cap.* I. *ad Epheſ.*

V. S. Hieronymus exponens illud Zachariæ cap. IX. *Frumentum electorum, & vinum germinans virgines*, hæc habet. *Hunc panem iis comedendum qui in Chriſto robuſti ſunt, bibendumque hoc vinum ab his virginibus quæ ſunt ſanctæ & corpore, & ſpiritu, ut inebriatæ, atque gaudentes, ſequantur Eccleſiam, & dicatur eis: Adducentur virgines poſt eam.* Rurſus in illud Pſal. lxxvii. *Adhuc eſcæ erant in ore ipſorum*, hæc adiicit. *Hæc de his qui Deum poſt acceptum manna dereliquerunt. Nam & nunc in Eccleſia ſi quis carne, & ſanguine Chriſti reficitur, & declinat ad vitia, noverit Dei iudicium imminere.*

VI.

VI. S. Cæſarius *ſer.* cxv. in app. Tom. V. S. Auguſtini. *Mutet ergo vitam qui vult accipere vitam. Nam ſi non mutet vitam, ad iudicium accipiet vitam: & magis ex ipſa corumpitur quam ſanetur; magis occiditur quam vivificetur.*

§. III.

Teſtimonia SS. Thomæ, Bonaventuræ, & aliorum Theologorum.

I. S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxx. *art.* 10. ex inſtituto hanc verſat controverſiam, eamque reſolvit hoc pacto. *Dicendum, quod circa uſum huius ſacramenti duo poſſunt conſiderari. Unum quidem ex parte ipſius ſacramenti, cuius virtus eſt hominibus ſalutaris: & ideo utile eſt quotidie ipſum ſumere, ut homo quotidie eius fructum percipiat. Unde Ambroſ. dicit in Lib. IV. de ſacramentis... Si, quotieſcumque effunditur ſanguis Chriſti, in remiſſionem peccatorum effunditur, debeo ſemper accipere; qui ſemper pecco, debeo ſemper habere medicinam. Alio modo poteſt conſiderari ex parte ſumentis, in quo requiritur ut cum magna devotione, & reverentia ad hoc ſacramentum accedat. Et ideo ſi aliquis ſe quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile eſt quod quotidie ſumat. Unde Auguſtinus cum dixiſſet, Accipe quotidie, ut quotidie tibi proſit, ſubiungit: Sic vive, ut quotidie merearis accipere. Sed quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta huius devotionis occurrunt, propter corporis indiſpoſitionem, vel animæ, non eſt utile omnibus hominibus quotidie ad hoc ſacramentum accedere; ſed quotieſcumque ſe ad illud homo invenerit præparatum. Unde in Lib. de eccleſ. dogmatibus... dicitur: Quotidie Euchariſtiæ communionem accipere nec laudo, nec vitupero.*

II. Paucis improbat Doctor ſanctus recentiorum Caſuiſtarum opinationem. Contendunt iſti, ad quotidianam communionem ſat eſſe carere peccato mortali; quamvis Chriſtianus, tepidus, languens, & peccatorum venialium plenus ſit; immo licet affectum ad venialia retineat. S. Thomas e contrario docet ut *cum magna devotione, & reverentia accedat.* Hæc magna devotio pugnat cum affectu ad venialia. An animo reverenti, & ornatu menſa regia digno accedit qui adhuc flagitiorum quæ confeſſus eſt, fœtorem, & impuras exhalationes emittit? An qui frequenter in peccata mortalia relabitur, ſic vivit, ut quotidie mereatur accipere? Qui vult, inquit Doctor Angelicus *opuſc. de ſacram. altaris cap.* xv. animam ad hoc ſacramentum præparare, *primo debet per aquam lacrymarum mundari. Secundo per opera pœnitentiæ torqueri. Tertio per fervorem amoris Dei a carnalium deſideriorum humore ſiccari.* Deinde in illud I. Cor. xi. lect. vii. *Si noſmet-*

ipſos

ipſos &c. hæc addit. *Ab ipſa mente pœnitentis talis ſententia proferatur, ut ſe indignum iudicet participatione corporis & ſanguinis Domini, ut ad tempus per eccleſiaſticam diſciplinam a ſacramento cæleſtis panis ſeparetur.*

III. Contra hanc ſuam doctrinam *loc. cit. ex III. Part.* opponit ſibi Angelicus *num.* 4. ipſum argumentum quod afferre pro conſulenda quotidiana communione recentiores ſolent. *Peccatum veniale non impedit hominem a ſumptione huius ſacramenti; ſed nec etiam peccatum mortale poſt pœnitentiam. Sed dato quod nocturna pollutio provenerit ex aliquo peccato præcedenti ſive crapulæ, ſive turpium cogitationum, plerumque tale peccatum eſt veniale; & ſi ſit mortale, poteſt contingere quod homo de mane pœniteat, & peccatum ſuum confiteatur. Ergo videtur quod non debeat impediri a ſumptione huius ſacramenti.* Nihil ſpecioſius opponunt hodie qui quotidianam communionem indiſcriminatim conſulunt. Reſpondet autem Angelicus. *Ad quartum dicendum, quod licet per contritionem, & confeſſionem auferatur reatus culpæ, non tamen aufertur corporalis immunditia, & diſtractio mentis ex pollutione ſecuta.* Si ſola immundities, ex involuntaria pollutione ſecuta, reputatur impedimentum congruens, cur fidelis abſtineat a ſacra menſa; quid, quæſo, dicendum de fornicatione, de adulterio, de ceteris graviſſimis flagitiis quæ patrare ſolent nonnulli qui craſtina die altaria frequentare audent, propterea quod per confeſſionem deleta putantur? Sed peremptoriam deciſionem audiamus, quam S. Doctor in *IV. diſt.* XII. *quæſt.* III. *art.* I. *quæſtiunc.* 2. tradit. *Si aliquis experimentaliter cognoſceret, ex quotidiana ſumptione fervorem amoris augeri, & reverentiam non minui, talis deberet communicare quotidie. Si autem ſentiret per quotidianam frequentationem reverentiam minui, & fervorem non multum augeri, talis deberet interdum abſtinere, ut cum maiori reverentia & devotione poſtmodum accederet.* Nemo ergo in hac cauſſa iudex melior quam tumetipſe. Experiris fervorem augeri, reverentiam & devotionem inflammari? Accede quotidie. Hæc eſt omnium Patrum doctrina. Huc Eccleſiæ vota conſpirant. At ſi contra fervor tepeſcat, langueat devotio, & paſſiones robuſtiores fiant: tum abſtine, ut fervorem accendas, devotionem augeas, & humilitatis, ac reverentiæ erga auguſtiſſimum ſacramentum ſigna exhibeas.

IV. Seraphicus Doctor Bonaventura de profectu Religioſorum *cap.* LXXVII. hæc ſcribit. *Si aliquis deſiderat experiri, utrum ſit melius, ſæpius, aut rarius corporis Chriſti ſuſcipere ſacramentum: videtur mihi quod non poſſit ſuper hoc dari regula uniformis. Varia ſunt hominum merita, & diverſa operum ſtudia, & differentia deſideria, & multiplices Spiritus ſancti operationes in ſingulis, & diverſi etiam ſtatus in Religione. Et ideo ſicut non poteſt in ægrotantibus una forma ſervari in dandis medicinis corporis propter diverſitatem complexionum, aut loci, aut temporis, aut diætæ, aut aliorum conſiderationum, pro quibus aut rarius, aut ſæpius,*

au

Digitized by Google

aut maiori aut minori quantitate eadem medicina datur; ita & de medicina ſpirituali, quæ eſt corpus Chriſti, eſt intelligendum. Mundanis enim curis occupati rarius poſſunt ſe ad illud recipiendum expedire, quam illi qui tantum ſpiritualibus ſtudiis ſunt intenti: & alii magis, alii minus ſunt circumſpecti in cuſtodia vitæ ſuæ, & morum, & conſcientiæ ſuæ puritate. Alii etiam ardentiori deſiderio trahuntur ad illius ſalutaris cibi perceptionem. Alii vero quodammodo terrentur, cum debent accedere: & niſi conſcientia urgeret, & conſuetudo Religionis induceret, vel timor maioris elongationis a Deo impelleret, valde raro accederent ad illud mirificum ſacramentum. Vix tamen aliquis ita religioſus eſſe videtur, & ſanctus, exceptis Sacerdotibus, quin ſemel in ſeptimana ſufficiat ei ex conſuetudine communicare; niſi ſpecialis cauſa quandoque, vel ratio plus ſuadeat, infirmitas ſuperveniens, vel ſingularis feſtivitas ſolemnis, vel inuſitatæ devotionis fervor, & intemperata deſiderii ſitis ſit pro illius ſuſceptione, quo ſolum ſufficit amantis animæ ardorem refrigerare. Et quia talis ardoris impetus non niſi a Spiritu ſancto, ut creditur, infunditur; ideo legibus humanæ conſuetudinis, & ſtatutis mortalium non arctatur.

V. S. Franciſcus Saleſius *II. Part. introduct. cap.* xx. hæc habet. *Quotidie Eucbariſtiam percipere nec laudo, nec reprehendo. Omnibus tamen dominicis communicandum ſuadeo; ſi tamen mens ſine peccandi affectu fuerit . . . Hoc ergo, quoad poteris, facito. Cum enim te ab omni tum mortalis, tum venialis peccati ſtudio, ac voluntate exiſtimem alienam, eam plane quam requirit Auguſtinus animi affectionem, & præparationem es adepta . . . Ut quis octavo quoque die Eucbariſtiæ perceptionem percipiat, ab omni eum mortalis peccati labe, ab omni peccatorum venialium ſtudio, ac voluntate immunem eſſe, ac propterea ſacræ Eucbariſtiæ vehementi deſiderio flagrare oportet.* Hæc doctrina S. Franciſci Saleſii, quemadmodum & anteriorum Patrum, directim contraria eſt commentis adverſariorum, qui ſolum ſtatum gratiæ requirunt.

VI. Celebris Magiſter Avila, non minus doctrina, quam ſanctitate inſignis, *epiſt.* lxv. hæc ſcribit. *Multum errant qui ſolam communionis cupiditatem, a conſuetudine potius, quam a ratione veriore natam, pro idonea ad Eucbariſtiam præparatione habent. Quod ſi præterea, dum Chriſti corpus accipiunt, lacrymulam extillent, magnopere ſe profeciſſe arbitrantur. Verum eo falluntur, quod communionis fructum, quem nullum capiunt, non ſatis attendunt; neque intelligunt, unicum probæ communionis ſignum, animæ profectum eſſe, atque ad pietatem progreſſionem: quam ſi aſſequantur, recte ad Eucbariſtiam ſæpius recurrunt; ſin minus, ab ea debent abſcedere. Commonefaciendi ſunt, quanti periculi ſit, ignem divinum ſinu colligentem non incaleſcere, pane cæleſti veſcentem eius ſuavitate non imbui, præſentiſſima medicina utentem in ſumma nihilominus ægritudine iacere. Eripiendus illis cibus, tamquam inertibus, & ignavis, ut tanti boni penuria miſeros ſe agnoſcentes, pluris illud faciant, ſibique laboris aliquid, & ſudoris ſubeundum intelligant, quo ad ſacras epulas ſanctius ſe*

præ-

preparent : culpas, in quas identidem incurrunt, acrius ulciſcantur, earum medicinam ardentius appetant, orationi, ac bonis operibus toto pectore inſtent, ut ita inſtructi, ac præculti cum interiori eſurie ad cæleſtem panem edendum properent : hic enim cibus, ut ait Auguſtinus, interioris hominis famem poſtulat. Plurima quoque ſcribit perdoctus Avila *epiſt.* lxvi. quæ brevitatis ſtudio prætereo. Ardenti zelo invehitur in tepidos & ignavos, qui non proficientes in via ſalutis, hoc cæleſti pane veſci quotidie non reformidant. Confeſſarios admonet, ut diligenter animum communicantium explorent, fervorem, & devotionem expendant, antequam ad ſacram menſam illos admittant. Nolim, inquit, ulli ſæpius quam octavo quoque die porrigi, quemadmodum ſuadet Auguſtinus; niſi quis forte tanto alimento præter alios egeat, aut tanta illius appetitione, & fame teneatur, ut tantæ cupiditati res tantopere concupita vix ſine iniuria denegari poſſe videatur.

VII. Ludovicus Granatenſis, qui vitam magiſtri Avilæ ſcriptis conſignavit, cura Eminentiſſimi Cardinalis Annibalis Albani Romæ typis editam, regulas tradit frequentandæ communionis ſaluberrimas. Siquidem *conc.* 2. *in feſt. corp. Chriſti* ſcribit. *Fratres, nemo credat, me ita ad frequentiorem huius ſacramenti ſumptionem hortari, ut non etiam illos perterrefaciendos putem qui ad illud minus pie, & religioſe accedunt, ſive illi Sacerdotes ſint, ſive non ſint. Video enim eſſe nonnullos qui partim ex præſcripta legum ſuarum neceſſitate, partim ex ſola conſuetudine . . . . ad illud frequenter accedunt. Ut quidam ergo excitandi ſunt, ne immodico timore correpti ab hac menſa recedant; ita alii perterrefaciendi, ne indigne accedant. Utroſque igitur hortamur ut caſto & puro corde, ut nuptiali caritatis veſte induti, ut reverentia timidi, devotione alacres, caritate ferventes, contritionis affectu humiles, poſitis odiis, & diſſidiis, vivificum Domini corpus accipiant.*

VIII. Miſſis plurimis aliorum Theologorum teſtimoniis, pauca adiicienda ſunt ex decreto Innocentiano ſupra reſcripto. In eodem *num.* 2. decernitur, ſtatum gratiæ abſolute non ſufficere ad quotidianam communionem : & cum nihil certi ſuper hoc ſtatui poſſit, ad Paſtorum vigilantiam, & prudentiam id relinquitur, ut illi reſolvant quid *ſingulis permittendum*. His ſolis clauſulis labefactatur Caſuiſtarum adverſantium opinio de admittendis omnibus gratia ſanctificante præditis ad quotidianam communionem. Quid quod *num.* 4. Monialibus dumtaxat quæ ferventiore caritate ardent, ſpirituſque ardore incaleſcunt, frequentior, aut quotidiana communio concedi poſſe dicitur? Et *num.* 6. minus paratos atque diſpoſitos, licet in ſtatu gratiæ præſumantur, monendos a Concionatoribus eſſe ut abſtineant a ſacra menſa, inculcatur; ſimulque ut eis dignam præparationem ſuadeant, adiicitur. Inſtruendos quoque coniugatos decretum aſſerit in doctrina Sancti Apoſtoli Pauli, qui ſi, ut orationi fideles vacent, abſtinendum a maritali conſortio hortatur; *tanto magis ob ſacratiſſimæ Euchariſtiæ reverentiam continentiæ vacandum, pu-*

rio-

viorique mente ad cæleſtium epularum communionem eſſe conveniendum. Et ne ſingulos numeros illius decreti expendam; quiſque colligere poteſt, eo maiorem requiri devotionis fervorem, & præparationis excellentiorem ſanctitatem, quo frequentior eſt participatio ſacratiſſimi Chriſti corporis. Eccleſiæ ergo decreto, & univerſæ Patrum traditioni contradicunt mollioris Ethices patroni illi qui indiſcriminatim ad quotidianam communionem admittendos gratia divina ornatos contendunt, abſque alia peculiari præparatione.

§. IV.

Nonnullæ adverſariorum obiectiunculæ diluuntur. Impoſtura P. Nicolai Ghezzii *exploditur.*

I. Obiiciunt 1. AEmulanda pro viribus eſt primitivæ Eccleſiæ diſciplina, & ſanctorum Patrum doctrina. Atqui in primitiva Eccleſia obtinebat quotidianæ communionis conſuetudo ſancta; & SS. Patres uno ore hortantur fideles ad quotidianam corporis Chriſti participationem. Saluberrimum ergo conſilium eſt omnes Chriſtianos divina gratia præditos hortari ad quotidianam communionem.

II. Reſp. Mirifici ſunt Caſuiſtarum nonnulli qui hæc opponere non dubitant, quæ potiſſima illorum principia noviter invecta, & peculiarem opinandi modum penitus labefactant. Si æmulanda eſt quotidianæ communionis frequentia, quæ priſcis ſæculis obtinebat; cur imitanda non eſt ieiuniorum, pœnarum, ciliciorum, eleemoſynarum, precationum, & aliorum chriſtianæ pœnitentiæ operum diſciplina, quæ in primitiva Eccleſia exacte vigebat? Cur tanto ſtudio quotidianam communionem inculcant primitivæ Eccleſiæ exemplo benigni Caſuiſtæ; & tam alto ſilentio obvolvunt primitivæ Eccleſiæ præparationem, qua fideles ſe diſponebant ad divinum illum cibum ſuſcipiendum? Cur Patrum doctrinam de frequenti communione magni faciunt; & Patrum doctrinam de pœnitentia, de devotione, & fervore quo accedendum ad ſacram menſam eſt, penitus ſilent? Quia forte pœnitentia, & cetera opera laborioſa, a ſacris canonibus præſcripta, nimium affligunt amorem proprium, nimium cruciant concupiſcentiam, nimium perterrefaciunt ſenſus humanos, & in deſperationem detrudunt imbecillem voluntatem; e contrario cibus euchariſticus delinit vulnera noſtra, non exaſperat; ſenſus demulcet, non crucifigit; voluntatem inflammat abſque amaritudine, animam dealbat ſine mæſtitia. Ita ne vero? Expediet ergo quotidiana communio, quin crucifiga-

tur

Digitized by Google

tur caro, quin coerceantur ſenſus, quin proprius amor, quo mundi oblectamenta proſequimur, opprimatur? Qui talia doceret, doctrinam inveheret antievangelicam. Patres omnes, & Theologi frequentem & quotidianam communionem ſuadent, inculcant, commendant; dummodo fideles ſeſe ad illam digne ſuſcipiendam diſponant, mores ſuos ad evangelicæ legis amuſſim reformando; dummodo virtutes chriſtianas exerceant pro ſtatuum & conditionum diverſitate. Præterea, an adverſarii evidenter oſtendent, primis Eccleſiæ ſæculis, amplificata per orbem religione, omnes fideles quotidie communicaſſe? An evincent, quotidie Sacerdotes celebraſſe, & non dominicis diebus, & ſolemnibus feſtis tantum; quemadmodum apud Græcos mos adhuc obtinet? Verum admittatur, aurea illa ætate omnes; non alicubi tantum, ſed ubique quotidie communicaſſe. Quid inde? *Optaret* Synodus Tridentina *ut omnes fideles Miſſæ aſſiſtentes ſacramentalem communionem ſuſciperent*. *Optaret*, inquam. Sed reſpectu omnium fidelium res adeo difficilis eſt, ut ne optare quidem reipſa valeat. Patres ergo ad frequentem communionem hortabantur fideles, ut ſanctam vitam ducerent, ut perſeverantes eſſent in bonorum operum exercitio. Quoniam frequentem communionem illis tantum concedebant quos devotos, & ferventes deprehendebant. Qui frequentem communionem inculcant, & dignam præparationem ſilent, decipiuntur, & decipiunt; atque paradoxa invehunt univerſæ antiquitati inaudita. Quid, ſi referre huc vellem documenta luculentiſſima, quibus exploratum habemus, adulteros, fornicatores, & ceteros flagitioſos, non publicos modo, verum etiam occultos, excluſos a ſacra menſa fuiſſe, neque ad illam admiſſos, donec certa pœnitentiæ ſigna dediſſent?

III. Obiiciunt 2. Patres, & Concilia ad digne communicandum non aliud poſtulant niſi exemptionem a peccato mortali; & hanc diſpoſitionem ſatis eſſe adfirmant. Præterea Deus clementiſſimus diſpoſitionem non poſtulat quæ infirmitatem humanam ſuperet. Ergo non amplius exigit quam exemptionem a peccato mortali. Reſp. Iam ſupra diſtinximus duplex diſpoſitionum genus. Aliud, quod dici ſolet removens prohibens; quale eſt peccatum mortale, a quo purgari primum omnium anima debet. Aliud, quod dicitur poſitivum, ſitum in actuali devotione, & fervore. Hæc duo ſeparant adverſarii, & pro frequenti communione non aliud poſtulant, niſi *negativum*, ſeu ſubtractionem obſtaculi, ne fiat manifeſtum ſacrilegium. Verum Patres omnes, & Theologi poſitivam diſpoſitionem requirunt ad digne communionem percipiendam. Et iuxta maiorem aut minorem gradum devotionis & fervoris, rarior aut frequentior conſulenda communio eſt. Diſpoſitionem ſupra humanam infirmitatem Deus non requirit: quia ipſe gratiam impertit, ne ſupra id quod poſſumus, tentemur. Ipſe divitias miſericordiæ ſuæ effundit ſuper nos, quibus & fervorem accendere, & devotionem augere poſſumus,

ſi

ſi bene illis uti velimus. Si tepidi, ſi languidi, ſi irreverentes, & indevoti, ſi indigni ſumus frequenti communione, ex noſtra malitia id proficiſcitur; non ex eo quod Deus diſpoſitionem poſtulet vires noſtras, ſua gratia adiutas, excedentes.

IV. Obiiciunt 3. Hoc ſacramentum inſtitutum eſt per modum alimenti; & vocatur panis quotidianus : ergo quemadmodum expedit panem corporalem quotidie ſumere, ita convenit omnes fideles hunc cæleſtem panem quotidie percipere. Reſp. Si paritas conſiſteret, conſequeretur pluries in diem ſumi poſſe panem hunc divinum, quomodo pluries in diem ſumitur panis communis. Quotidianus eſt panis iſte cæleſtis, quia quotidie omnibus aptis ad illum percipiendum paratus eſt. At illud expendendum eſt, quot ſint apti & diſpoſiti ad hanc quotidianam ſumptionem digne percipiendam. Hi autem, ut experientia docet, pauci ſunt. Idcirco quotidiana communio omnibus indiſcriminatim conſulenda, ut adverſarii contendunt, non eſt; ſed pro diſpoſitionum diverſitate rarius, aut frequentius iuxta prudentis & probi miniſtri iudicium percipi debet.

V. Obiicit 4. Auctor operis *ſpiritus Chriſti & Eccleſiæ* &c. *pag.* 335. & *ſeq.* Ieiunia, cilicia, & ſimilia non ſunt niſi exterior cortex pœnitentiæ. Frequens communio eſt perfecta pœnitentia. Et *pag.* 404. docet, ipſam communionem eſſe medium efficax quo peccatores ſuos corrigant defectus, ſeſeque diſponant ad illam percipiendam. Quam doctrinam paſſim repetit, & eſt veluti principium, quod per totum opus frequenter recurrit. Idque confirmat *pag.* 352. exemplo Arcæ, a Philiſthæis in templo Dagon collocatæ : quod exemplum adduci in horrorem ſacrilegæ communionis ab aliis ſolet. Auctor vero iſte ſic argutatur. Si umbra Euchariſtiæ, Arca nempe fœderis, in templo Dagon conſtituta, tam potens fuit; quanto potentior erit Chriſtus in Euchariſtia præſens, ſi frequenter hoc ſacramentum percipiatur? Continuo ac cor occupabit, e throno deturbabit amorem proprium, eiuſque deſtruet imperium.

VI. Amor proprius ergo idolum Dagon eſt, quod cor occupat communicantis, quod thronum implet, & moderatur imperium a Chriſto deſtruendum? Cupiditas igitur, ſive quælibet alia appetitio, quæ dominatur in corde illius qui communionem ſuſcepturus eſt, non eſt communioni obſtaculum, & impedimentum? Si hoc intelligit Auctor, turpiter errat. Quoniam nullus appetitus dominans, & imperium exercens in anima, componi cum ſtatu gratiæ poteſt. Et tamen huc recidere Auctoris doctrina videtur. Nam, ſubdit *pag.* 496. loco pœnitentiæ imponi frequens communio poteſt : quoniam iuxta Concilia frequens communio efficacius, & compendioſius medium eſt *converſionis*, & ſanctificationis, frenum potentius adverſus vitia, & pravos habitus. Si communio medium eſt converſionis; licet ergo fideli communicare, antequam convertatur. Immo, ſi medium iſtud validius & brevius ceteris omnibus eſt, Confeſſarius, poſtquam expertus eſt fruſtra-

ſtranea omnia media pro converſione peccatoris obdurati in vitiis, poterit illum ſacra communione reficere, ut breviori & potentiori remedio eumdem in Deum convertat. Tam horrenda abſurda, quæ neceſſario doctrinam recenſitam conſequi videntur, Auctor ipſe deteſtabitur. Hallucinatus ille eſt, ut alias dixi, quod genera & ordines diverſos in unum confundat; velitque ſola communione eximere fideles ab aliarum virtutum laborioſo exercitio. Omnes fatentur, panem hunc divinum cor noſtrum confirmare, inſtaurare vires, roborare animam, augere gratiam, venialia delere, & alios mirabiles affectus quos ſupra recenſui, inducere. Quid heinc? Propterea ne fideles liberi ſunt ab exercitio aliarum virtutum, quibus ad hoc ſacramentum præparentur? Propterea ne ſubducere ſe non debent a mundi oblectamentis, theatris, comœdiis, ludis, conviviis æquo lautioribus? Propterea ne præmittere non debent & preces ferventes, & eleemoſynas proprio ſtatui congruas, & ieiunia viribus accommodata, & ceterarum appetitionum compreſſionem? Auctor ſcribit *pag.* 258. communicantes a ſacra menſa *redire velut leones robuſtiſſimos, univerſo inferno formidandos*. Depopulabuntur ergo *leones & leoniſſæ iſtæ* omnia inferni ſimulacra. Rugient leones iſti contra theatra, & ſpectacula; ſcenas evertent, luxum, faſtum, ambitionem, pompas vanas, & cetera inſanientis mundi præſtigia deſtruent leones eiuſmodi, & devorabunt. Sed leones iſti, & leoniſſæ non adeo frequenter viſuntur. Ipſius Auctoris doctrina eiuſdem aberrationes refelluntur. Reipſa auguſtiſſimum ſacramentum digne ſuſceptum indicatos, & plures alios ineffabiles effectus parit. Ergo efficit communicantes plus minuſve contemptores mollioris vitæ, divitiarum, vanitatum, ambitionis: eos efficit temperantes, ſobrios, modeſtos, pudicos, devotos, ferventes in oratione, conſtantes in periculis, patientes in adverſis, in proſperis humiles. Cedo: qui frequenter accedunt ad ſacram menſam, ſunt, aut non ſunt huiuſmodi? Si ſecundum; ergo ex ſacra menſa non redeunt ut leones, inferno, & mundo terribiles. Si primum; ergo reipſa qui frequenter communicant, præter exemptionem a peccato mortali, & ſtatum gratiæ, ſecum adferunt ceterarum virtutum apparatum. Ne multa. Chriſtianarum virtutum exercitia præparant animam ad dignam Euchariſtiæ ſuſceptionem: & digna Euchariſtiæ perceptio animam roborat ad perfectiorem, ſanctioremque virtutum exercitationem: mutuo ſibi manus, ut ita loquar, porrigunt, & reciproco fœdere ſe ſe muniunt. Devota & fervens diſpoſitio aptiorem animam reddit ad uberiores Euchariſtiæ fructus percipiendos. Et quo maiores anima fructus in communione recipit, eo ferventiori devotione ſe in dies diſponit ad frequentiorem communionem. Hæc cognoſci niſi experientiæ beneficio nequeunt. Ergo doctrina adverſariorum, qua abſolute definiunt, ad frequentem communionem non requiri niſi exemptionem a peccato mortali, falſa & pernicioſa eſt.

VII.

Digitized by Google

VII. Obiiciunt 5. Fideles, præſertim nobiles, ad frequentandam communionem, & ſacramenta alliciendi ſunt; quamvis frequenter relabantur; ſuaſque reciprocas virorum, & mulierum amicitias abrumpere nolint; neque vale dicere vitæ molliori, ludis, comœdiis, choreis, & ceteris quæ hac tempeſtate obtinent, oblectamentis, & commerciis velint. Cur ergo admittendi ad ſacramenta iſti ſunt, & iſtæ? Quia, elapſa florida iuventute, & virili ætate, cum ad ſenium declinaverint, tum frequentia ſacramentorum ſuum pariet fructum. Conſuetudo quippe quæ obtinuit in iuventute & virilitate frequentandi ſacramenta, efficit ut, declinante ætate, ſacramenta digne ſanctequc percipiantur. E contrario, ſi florente ætate arcerentur a ſacramentis, habenas laxarent; &, fractis aggeribus, totos ſe vitiis ingurgitarent, & in deſperationem prolaberentur; templa deſerta, & confeſſionalia vacua fierent. Minus ergo malum eligendum, ad confeſſionem admittendi, impertienda abſolutio, reficiendi alimento cæleſti ſunt.

VIII. Obiectionem hanc ſcriptis conſignatam non legi, ſed a Confeſſoribus ipſis, & ab eorumdem pœnitentibus nonnumquam audivi. Fidem præbere prima vice vix poteram; ſed tot confirmationes acceſſerunt, ut de facti veritate ambigere nullo modo potuerim. Conſilium iſtud erroneum eſt, atque pernicioſiſſimum; praxis eſt ſacrilega, quæ Chriſti ſacramenta profanat, & ſcandala horrenda inducit. Utinam quæ narravi, comprobata experimento in mundi conſpectu non apparerent. Sacrilegis ergo communionibus demulcendi nobiles Chriſtiani, & Chriſtianæ ſunt? Permittendum ut ſuis illecebris indulgeant, & interim conſcientiarum aculei aliquantulum retundendi, placandi remorſus, tranquillandi animi ſacramentorum frequentia, ut abſque mœſtitia, & amaritudine ſuis frui deliciis valeant? Praxis iſthæc ſcelera ſceleribus accumulat, flagitiis horrorem adimit, ad continuanda crimina animos adiicit, ad obſtinationem, cæcitatem, & impietatem tandem viam parat. *O miſeri* (clamat S. Thomas Villanovanus) *animarum non curatores, ſed interfectores, non conſultores, ſed deceptores! Quid reſpondebitis Domino pro grege, quem veſtris blanditiis decepiſtis, veſtris conſiliis iugulaſtis?* Praxis iſthæc non reſponſionem, ſed deteſtationem poſtulat. An non cuique lumine naturali prædito inſitum illud eſt, *Sancta ſanctis*? Reponunt, *ſacramenta ſemper aliquid operari*. Verum habet. In ſanctis ſanctitatem; in iniquis condemnationem tremendam operantur: qui enim indigne manducant, & bibunt, iudicium ſibi manducant, teſte Apoſtolo Paulo.

IX. Impoſturam P. Nicolai Ghezzii effutientis, me diſſuadere fidelibus ſanctiſſimæ communionis frequentiam, ob oculos prudentum exponere cogor. Hæc itaque ſcribit *epiſt.* VI. *pag.* 140. P. Ghezzius. „ Or Riveritiſſimo Padre, a che mi„ ra tutto ciò, ſe non a quello ſcopo medeſimo, a cui mira il famoſo libro *del„ la frequente comunione*, cioè a diſtorre a tutto potere i fedeli dall'accoſtarſi ſo„ vente a queſti prontiſſimi mezzi di lor ſalute? L'Arnaldo anch'egli in quel

„ ſuo libro non mai eſpreſſamente diſapprova queſta frequenza; ma quel ſuo te-
„ nerſi a non dir mai parola, che v'inviti poſitivamente i fedeli, e tante dir-
„ ne, che gli ritraggano, è baſtato per farlo giudicare un libro pernicioſiſſimo.
„ Or ove è mai che in que'due Tomi della Storia, o in queſto Eſame dicaſi pur
„ una ſillaba per animar i fedeli a valerſi ſovente di queſti gran mezzi? Lad-
„ dove quanto vale a ritrarneli il leggere quanto io ſoltanto accennai, e a
„ metter loro, il men che ſia, in diffidenza, ſe non anche in orrore que'zelanti Di-
„ rettori, che a tutto potere ve li conſigliano? Troppo mi fa male di dover
„ rimproverarle coſe tali, e di trovare ad ogni paſſo nuovi riſcontri tra lei, e
„ Scrittori che ella avrebbe dovuto ſtudiare un po' meno, e meno ancora imi-
„ tare. " Hactenus P. Nicolaus Ghezzius.

X. Quinam ſunt libri iſti a quibus ego abſtinere debueram? Sua Reverentia, ut olim, dum puerorum magiſtrum agebat, ita nunc nobis ceu pueris libros legendos, aut reiiciendos præſcribit. Libri quibus ego ſtudeo, P. Nicolae Ghezzi, ſunt Scripturæ ſanctæ, Patres, Concilia, Angelici Doctoris, & graviorum Theologorum volumina. Hæreticorum opera revolvo, ut illorum hæreſes refellam. Caſuiſtarum plurium libros ſub examen induco, ut laxitatis paradoxa labefactare valeam. Duo mei Tomi *Hiſtoriæ Probabiliſmi & Rigoriſmi* in id unire incumbunt, ut impedimenta removeant quæ frequenti communione indignos fideles reddunt. Qua fronte P. Ghezzius ſcribillare audet, me fideles a frequenti communione retardare? Adverſus ſacrilegiorum frequentiam vocis ſonitum ego extollo. Matronas illas, & matronulas quæ heri cum amaſiis ſuis ſaltabant in circo, aſſidebant in theatris, tempus fallebant in ludis, in impudicis colloquiis; quæ luxum, faſtum, & pompas paganicas triumphabundæ in publicum deferunt: & hodie a Confeſſariis aliquibus abſolvuntur, communicantur, ſanctificantur; quin renuntient ambitioni, vanitati, obſcœniſque amicitiis: has, inquam, amaſias, & amaſios frequenti communione indignos dixi, donec, mundanis corruptelis eiuratis, Chriſti Evangelium ſervare velint. Contra fideles qui mores ſuos conformare ad Chriſti IESU ſplendidiſſimum exemplar pro humana imbecillitate ſtudent, ad frequentem communionem ſuadeo, exhortor, urgeo. Iure fatetur P. Ghezzi ſe conſcientiæ aculeatos morſus experiri (*troppo mi fa male di dover rimproverarle tali coſe*) dum tam immanem impoſturam mihi impingere non erubeſcit, quod nempe pios fideles retrahere ego a frequenti communione pertentem, quod erroneæ doctrinæ Auctores mihi imitandos proponam. Quid mihi librum Arnaldi de *frequenti communione* obtrudit P. Nicolaus? Arnaldi errores execror, & data occaſione refello. Illius, ſicut & aliorum, inobedientiam pontificibus conſtitutionis quæ errores contra dogmata divinæ gratiæ & humanæ libertatis, quæ Sinenſes & Malabaricos cultus ſuperſtitioſos, quæ captioſa commen-

menta; quæ tactus mamillares, quæ fenora, quæ libellos famoſos damnant, ſincero corde deteſtor.

XI. Unum arcanum referandum poſtulo a P. Ghezzio mihi improperante quod in *Hiſtoria Probabiliſmi & Rigoriſmi* non fuerim fideles ad frequentem communionem adhortatus. Arcanum eſt. Mollioris Ethices patroni non pauci, qui frequentiam ſuadent ſacramentorum, a ſupremo, & maximo mandato frequenter eliciendi actus caritatis fideles liberant. Alii docent, hoc mandatum urgere per accidens in mortis articulo, ſecus in vitæ decurſu; alii tantum ſingulis quinquenniis; alii ſingulis bienniis ad illud implendum Chriſtianos obligant. Quæro. Magis ne ſtringit præceptum divinum communionis, quam præceptum divinum caritatis? Præterea, nonne ſacramentum Euchariſtiæ ſingulariter amoris ſacramentum eſt? Rurſus. Cur Benigniſtæ illi qui frequentiam inculcant Euchariſtiæ, præcepta pœnitentiæ, ieiuniorum, & aliarum virtutum, quæ carnem affligunt, ſenſus coercent, & mundi illecebras prohibent, vanis commentis delinire, & extenuare conantur? Nonne eo tendit ſanctiſſimæ communionis finis, ut fideles conformes efficiat imagini Filii Dei? An Ieſu Chriſto ſimiles illi ſunt qui theatra, & altaria; qui comœdias, & Eccleſias; qui Euchariſtiam, & crapulam; qui Confeſſarios, & amaſias frequentant? Si ſuadendi hodierni fideles ſunt ut primos Chriſtianos in frequentanda Euchariſtia imitentur; numquid laxis opiniunculis benignitatis fuco delibutis liberandi ſunt a debito æmulandi eorumdem pœnitentiam, mortificationem, modeſtiam, humilitatem, pomparum, luxus, & faſtus contemptionem? Hoc arcanum pandendum requiro a P. Nicolao Ghezzio.

§. V.

Sacrilegarum communionum cauſſæ invictis argumentis manifeſtantur.

I. PRæiudicatæ opiniones, quæ Chriſtianorum, & quorumdam etiam Miniſtrorum mentes occupant, cauſſæ ſunt innumerabilium ſacrilegiorum. Pauci ſunt fideles qui ſcienter cum conſcientia peccati mortalis ad Euchariſtiam accedere velint. Puellæ aliquæ ob inſitam verecundiam occultare aliquando flagitia ſolent, dedecoris laqueo iugulatæ. Verum & ex iſtis paucæ ſunt; cum hodie effrenata procandi, peccandi, & bacchandi libertas adeo impudenter puellas inter & iuvenes, mares & feminas graſſetur, ut non dedecori, ſed honori flagitia vertantur. Exceptis itaque pauciſſimis mulierculis, aut hypocritis, communiter fide-

les ſua Confeſſariis ſcelera pandunt, de eiſdem dolorem præferunt, & abſolutionem obtinent.

II. Porro tria diſtinguenda ſunt peccatorum genera. Alterum tum a pœnitentibus, tum a Confeſſariis cognitum, tamquam evidenter flagitioſum. Alterum flagitioſum quidem reipſa, ſed tum a Confeſſariis, tum a pœnitentibus ſub velo honeſtatis conceptum & exiſtimatum. Tertium a pœnitentibus reputatum honeſtum, & a Confeſſariis cognitum ut pravum. De primo infra; de ſecundo, & tertio in præſens.

III. Cuiuſcumque profeſſionis, & conditionis homines ſua peculiaria crimina habent, quæ non reputantur ab ipſis. Ruſtici, coloni, agricolæ, ſervitores furta perpetrant, quæ compenſationis occultæ titulo veſtiunt. Artifices opera ſua vitioſe conſtruunt, quod emptores ſolvere iuſta pretia nolint. Mercatores uſuras fucant. Advocati fraudes, & dolos honeſta profeſſionis ſtratagemata vocant. Iudices ignorantiam ſapientiam practicam appellant. Matronæ vanitatem, pompas, luxum, & nuditatem pluſquam paganicam, ut honeſtum patriæ morem, defendunt. Nobiles prodigalitatem, & immoderatas expenſas ſtatus decorem nuncupant; quas ut continuent, ingentia debita ſæpe contrahunt, & quando intentionem eadem ſolvendi habeant, nullum ſibi ſcrupulum movent. Hæc bona & pia intentio illis ſat eſt, nihil curantes quod mercenarii lugeant, quod artifices blaſphement, quod mercatores decoctores evadant. Quid de invidia, de odio, de ſimultate dicam; quæ quo latius graſſantur, eo minus cognoſcuntur? Quid de ſuperbia, omnium malorum initio? Quid de ambitione? Quid de ceteris criminibus; quæ quo ſunt a corpore remotiora, eo difficilius cognoſcuntur. De his aut vix ſe accuſant Chriſtiani, aut ita perfunctorie, ut nullum verum dolorem de iiſdem concipiant. Quid de ipſis perſonis Deo conſecratis dicam? Moniales ſimoniæ ſcelus, quod perpetrant, dum a puellis ad habitum Religionis admittendis dotem, & vitalitium exigunt, falſo ut plurimum titulo paupertatis Monaſterii incruſtant; & quo ditiora ſunt Monaſteria, eo maiorem requirunt dotem, vitalitium opulentius, & profuſiores expenſas, ut paupertatis prætextus ſpecioſior ſit. Viri clauſtrales, & viri Theologi, tum mollioris, tum ſeverioris Ethices, ſuam habent Theologiam, qua ſancta conſtituunt quæ ſibi videntur commoda. AEdificiorum magnificentiam, & amplitudinem, pecuniarum accumulationem, aut dilapidationem, diſciplinæ relaxationem, delictorum diſſimulationem, & cetera quæ prætereo, temporum mores nominant. Denique cœpit licitum eſſe quod publice agitur: & cuiuſcumque cœtus crimina larvam conſuetudinis induerunt, quæ non modo licita, ſed ita ſancta apparet, ut quicumque eam reprehendere tentaverint, maledicta contra ſe provocent; ſicuti teſtatur Auguſtinus *ſer.* XVIII. *de verb. Evangel. Luc.* VII. *de trib. mor.* ubi hæc habet.

Digitized by Google

bet. *Qui faciendo quod malum eſt, etiam conſuetudine ſe implicant, ut ipſa conſuetudo non eos ſinat videre quod malum eſt, fiunt defenſores malorum factorum ſuorum, iraſcuntur cum reprehenduntur . . . ut iam nequitia ſit iuſtitia, & prohibitor potius reprehenditur quam factor.*

IV. Hi omnes ſacramenta & pœnitentiæ, & Euchariſtiæ tranquilla conſcientia frequentant, nullumque ſibi ſcrupulum movent neque pœnitentes, neque Confeſſarii: & cum conſcientiam peccati mortalis ſe habere non arbitrentur, ſecure communiones frequentant. Si Confeſſariorum aliquis peccatum in enarratis moribus, & conſuetudinibus deprehendat, & difficultatem ingerat pœnitentibus; hi reſpondent, ſe tuta conſcientia hæc peragere, rationeſque probabiles ſibi favere. Tum ſi Confeſſarius ſit Probabiliſta, deliberat licitum eſſe ſequi opinionem docti, & probi pœnitentis: ſi ſit Probabilioriſta, nolitque pœnitentes abſolvere; hi adeunt Confeſſarios alios, a quibus facillime abſolvuntur. En numerum ingentem Chriſtianorum, qui ſacrilege communicant ob peccata vincibilis, & culpabilis ignorantiæ.

V. Peccata manifeſta, & ut talia cognita, qualia ſunt adulteria, fornicationes, pollutiones voluntariæ, ſodomiæ, furta, ebrietates, periuria, blaſphemiæ nunc in examen veniant. Chriſtianorum nemo, horum criminum conſcius, ad Euchariſtiam accedere audet, quin confeſſionem præmittat. Iſtorum funeſta deceptio, & hallucinatio eſt, quod exiſtiment ſe continuo ac confeſſi ſunt, Euchariſtia dignos. Vulnerum veſtigia, flagitiorum fœtor adhuc olet; & ad regiam divinam menſam accedere non reformidant. Verum hoc parum eſt. Ipſa ſcelera non ſoluta, ſed ligata in anima poſt confeſſionem remanent in iis qui poſt ſacramenta in ſimilia flagitia illico, aut paullulum poſt relabuntur. Per confeſſionem ſacramentalem peccata deleri certum eſt, poſita neceſſaria diſpoſitione ex parte pœnitentis. Verum utrum reipſa peccata hæc deleantur, non aliunde nos cognoſcere poſſumus quam ex effectibus, qui ſub ſenſus cadunt. Porro quis dixerit Chriſtianum humilem, & non ſuperbum, ſi data occaſione paſſim ſe ſuperbum prodit? Quis adfirmaverit Chriſtianum pudicum & caſtum, ſi paſſim opportunitate oblata luxurioſum ſe manifeſtat? Idemque dicito de ceteris flagitiis. Ex centum hominum millibus, qui ante paſcha erant luxurioſi, vindicatores, prodigi, ambitioſi, avari, quot ſunt poſt communionem paſchalem qui revera caſtos, inimicorum veros amatores, divitiarum iuſtos adminiſtratores, humiles, modeſtos ſe prodant? Nonne publica experientia conſtat hos eſſe pauciſſimos?

VI. Porro, ut argumenti efficacitas luculentior appareat, adverſariorum rationes in medium prodeant. Extollunt ipſi nobiſcum vim & efficaciam Euchariſtiæ ad concupiſcentiam frenandam, ad roborandam infirmitatem noſtram, ad confir-

Digitized by Google

mandas vires, ad præſervandum a relapſu, ad augendam caritatem, & diminuendam cupiditatem, & ad perſeverandum in gratia. Ipſæ Scripturæ ſanctæ effectus iſtos Euchariſtiæ tribuunt. Omnis quippe qui digne Euchariſtiam ſuſcipit, iuſtus eſt. Porro *iuſtus* (inquit David Pſal. 1.) *erit tamquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo, & folium eius non defluet*. E contrario ſtatim ſubdit: *Non ſic impii, non ſic; ſed tamquam pulvis, quem proiicit ventus a facie terræ*. Evangeliſta Matthæus *cap.* VII. aſſimilat iuſtum *viro ſapienti qui ædificavit domum ſuam ſupra petram: & deſcendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit*. Fluctus humanarum viciſſitudinum, venti tentationum non diruunt interiorem animæ iuſtæ domum. Peccatorem aſſimilat ibidem Evangeliſta *viro ſtulto, qui ædificat domum ſuam ſuper arenam: & deſcendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam; & cecidit* &c.

VII. Quæ omnia evidentius confirmantur. Omnes iuſti, digne communicantes, caritatis, & gratiæ augmentum recipiunt, ut alias dictum eſt. Caritatis autem amor dominatur in cupiditatem, in amorem proprium, in ceteraſque appetitiones: quia augmentum caritatis infert diminutionem cupiditatis. Cum ergo Chriſtianos communicantes videmus, poſt paucos dies in lutulentiſſimum luxuriæ cœnum relabi, & volutari tentationum ventis, ac veluti pulverem proiici a facie Dei; cum illos videamus iracundos, crapulones, avaros, loquaces, periuros, vanos, ſuperboſque: qua vel levi probabilitate affirmari poteſt, digne iſtos Euchariſtiam ſuſcepiſſe? Cur, quæſo, adverſarii tanta eloquentiæ ubertate inculcare ſtudent frequentem communionem omnibus indiſcriminatim fidelibus gratia ornatis? Quia hæc remedium efficax, antidotum validiſſimum contra omnes tentationes. Ergo quoties recenſitos effectus non producit, caret remedium vi & efficacitate ſua propter obicem quem offendit in communicantibus. *Dic mihi* (clamat Ludovicus Granatenſis tract. III. mem. vit. Chriſti.) *Si quis gravi morbo laborans potionem ſibi a medico præſcriptam ebibens nihilo melius haberet, ſed idem febris ardor incenderet, idem ciborum faſtidium, eadem ſitis, eadem corporis debilitas illum premeret: quis huiuſmodi potionem ſalutarem illi fuiſſe crederet; cum nihil de morbi moleſtiis immutarit?* Cum igitur ſacramentalis communio animæ ſanitatem confirmet, & narratos effectus natura ſua edat: ſi nihil horum efficiat, ſi idem rerum ſpiritualium faſtidium in anima remaneat, eadem rerum terrenarum ſitis, atque cupido, idem libidinum æſtus, idem avaritiæ, atque ambitionis ardor, eadem ad omnia virtutum officia infirmitas atque imbecillitas: qua, quæſo, coniectura, vel iudicio colligere potero, ſpiritualem hanc medicinam tibi prodeſſe?

VIII.

Digitized by Google

VIII. Non me latet, ſtatum hominis viatoris mutationi obnoxium eſſe, & concupiſcentiam in iuſtis ipſis pugnare adverſus ſpiritum, atque numquam eam aſſequi immobilitatem quæ paucis in gratia confirmatis ſingulare privilegium eſt. Verumtamen quod communicantes hoc divino pane, qui panis fortium eſt, paſti, in eadem ſæpius relabantur flagitia; quod eaſdem experiantur ægritudines, & vix umquam convaleſcant; quod frequentius vincantur quam vincant: argumentum eſt eos haudquaquam Euchariſtiæ fructum percepiſſe. Quod hodie ſis amicus Dei ſincerus, conſtans, & fidelis, eiuſque amicitia thronum cordis tui occupet, & poſt paucos dies ad primam occaſionem, Deum a corde tuo repellas, & fœdus cum diabolo, & mundo ineas, paradoxa ſunt inaudita. Concedo, iuſtos ipſos poſſe interdum, ingruente aliqua vehementi tentatione, aut occaſione, non libere quæſita, ſed fortuito occurrente, infirmitati ſuæ ſuccumbere, & in flagitium etiam graviſſimum prolabi. Quare ſemper cum timore & tremore vigilandum, certandumque eſt pro gratiæ theſauro cuſtodiendo. At quod paſſim hæc eveniant; quod tu appetitiones tuas, quæ rebellionem continenter machinantur, demulceas; quod libere mundi delicias, oblectamenta, & rebellandi pericula adeas; quod declinare diaboli præſtigia reſpuas, ſed eadem anxie perquiras; quod otio, inertia, & ſocordia diffluas, & animæ tuæ ægritudines vix ſentias; & ſimul divina fruaris amicitia; ſunt paradoxa inaudita. Nam cum dicimus, vir bonus non frangit fidem, iuſtus iudex non eſt perſonarum acceptor, mercator honeſtus non facit fraudes, maritus fidelis non violat thalamum, probus Religioſus abſtinet a choreis &c. quiſnam eſt harum propoſitionum ſenſus? Communis & vulgaris eſt, quod aut numquam, aut raro, & difficulter eiuſmodi homines perpetrent indicata crimina. Communicantes aut ſunt probi, caſti, iuſti, & ſinceri Dei amici; aut ſecus. Si ſecundum; ergo ſacrilegi, & hypocritæ. Si primum; ergo raro, & difficulter Dei amicitiam violant. Experientia oppoſitum oſtendit. Ergo pauci ſunt qui digne & ſancte communicent. Suadendum itaque omnibus eſt ut aptos ad communionem ſe reddant; ſed illi tantum admittendi qui reipſa ex eorum operibus digni cognoſcuntur.

IX. Lubet pauca perſtringere ex iis quæ percelebris P. Emericus de Bonis Societatis Ieſu Theologus habet in *tract. de ſacram. altar.* latine reddita a P. Contenſonio. Duos pernicioſos abuſus, inquit, in frequenti communione, qui utinam cito tollantur, invenio. Primus eſt quorumdam hominum qui paſſim luxuriæ ſpurcitiis ſe contaminant, & nihiloſecius frequenter ſanctiſſimo Chriſti corpore paſcuntur. Sunt alii qui etſi rarius peccent, iis tamen diebus quibus conſueſcunt, ad ſacram menſam accedere, quamvis die antecedenti peccaverint, non reformidant. Illorum abuſus, errorque maximus eſt, quod non ſatis cogitent quam infame, & turpe vitium carnis illius virgineæ, humilitatis ſanctiſſimæ, divinitatis au-

auguſtiſſimæ, quam hoc ſacramento ſuſcipimus, munditiei, atque puritati adverſetur: cuius ſi vere dignitatem, & excellentiam pernoſcerent, aut in viam redirent, aut mutarent mores, aut numquam tremendum ſacramentum ſumere auderent. Et tamen ſunt homines adeo audaces, & perfrictæ frontis, ut ſæpe ſine ulla vitæ emendatione carne Chriſti veſci nihil horreant: quos ſi Confeſſarius a communione, ut decet, ſubmovere velit, iraſcuntur, nec verentur cum illo contendere, cauſati alios eſſe Confeſſarios contra ſentientes, & ad ſacram ſynaxim accedere permittentes.

Ego, etſi nemini legem præfinire velim, non mihi videor prave ſentire, ſi tales homines ad ſacram ſynaxim male præparatos putem; cum ipſi tam cito, tamque frequenter ad ſuas impuras libidines redeant: timendumque valde eſſe ne indignæ communionis, & infandi ſacrilegii periculo ſe exponant: quia crebri in eaſdem culpas relapſus debitam præparationem defuiſſe teſtantur. Nam ſi nullum adverſus vim & efficaciam ſacramenti obicem ponerent, effectus eius proculdubio ſequerentur; quorum unus eſt ut eos qui digne ſumunt, caſtos faciat: quoniam multum cupiditatem minuit, quæ ſic fracta & coercita facile vinci ſuperarique poteſt. Quod nunc in multis cernitur, qui cum ante luxuriæ vitio deditiſſimi eſſent, poſtea cæleſti cibo ſæpe refecti, caſtitatem coluere. Qui ſi pravam in meliorem vitam mutarunt, quidni illi quoque idem poſſint? Sed vultis ſcire quid ſit, quare non faciunt? Nolunt. Quapropter arcendi a communione ſunt. Unde qui ſecus facit, panem filiorum dat canibus, & margaritas proiicit ante porcos; quod a Chriſto Domino prohibetur.

Quamobrem Confeſſarii & Directores diligentius attendere ſibi debent, ne iudiciorum Dei experiantur acerbitatem, qui diſpenſati tam pretioſi theſauri accuratam ab eis rationem repoſcet. Ipſi ſecum reputent, ob indulgentiam illam, & nimiam facilitatem indignos ad communionem admittendi, multos ea duritie, eoque animi ſtupore erga res divinas obriguiſſe, ut ne quidem ſtatus illius miſerrimi, in quo torpent, ſenſum habeant ſalutarem. Quo fit ut cum prius venerabundi ad auguſtiſſimum ſacramentum accederent, iam id abſque timore, veneratione, & pietate ſuſcipiant. Quod inde manifeſtiſſime patet, quia nonnunquam eodem die (horrendum dictu, & Angelis ipſis deteſtabile) ad ſuas ſordes revertuntur. De iis quoque idem ſentio qui poſtero, tertio, aut quarto die ex quo Euchariſtiam ſumpſerunt, idem quod antea, peccant; aut qui pridie, nudius tertius, aut quartus ante peccaverunt; ita ut vix a noxa uno die, biduo, vel triduo per hebdomadam ſe abſtineant, qui tamen die dominico ad ſacram ſynaxim admitti flagitant. Quod dicunt, alios Confeſſarios eſſe qui eos ſic affectos a communione non arceant; ſat erit reſpondere, nolle mihi Deo talium Confeſſariorum agendi rationem eſſe præſtandam.

Non

zed by Google

Non equidem ignoro, fuiſſe præteritis ſæculis, & etiamnum eſſe viros & piiſſimos, & doctiſſimos, qui utile ſæpe eſſe, & aliquando neceſſarium cenſeant, talibus abſolutionem denegare, hoc freti, quod veræ contritionis, ne quidem attritionis, ſine qua nemo abſolvi poteſt, & abſolvere ſacrilegium eſt, ſigna nulla oſtendant: qui etiam ſanctæ reſurrectionis tempore eos qui ante paucos dies crimen aliquod admiſerint, a communione ſuſpendant, continentiam aliquandiu ante ſervare iubentes quam tremenda adire myſteria ſinantur; tam crebris, tam facilibus relapſibus, merito ſuſpicionem ingerentibus Confeſſario, deeſſe illis veram attritionem, ſine qua non ſolum poſſunt, ſed etiam debent ſuorum peccatorum vinculis obſtrictos remittere. Utiliſſimum ergo remedium eſt, & frequenti experientia confirmatum, ut in aliquod tempus iis hominibus abſolutio differatur, quo victu, cultuque aſperiori, antequam ad communionem accedant, ſe præparent. Eſt enim qui poſtquam innumera crimina, & horrenda ſcelera Sacerdoti patefecit, perendino, aut tertio die carne, & ſanguine Chriſti refici non timeat. Quod ſane non eſt permittendum: quoniam qui habitum peccandi contraxit, nonniſi magno niſu reſipiſcere, magnaque animi contentione excitare in ſe ſalutiferum peccatorum dolorem valet.

Quemadmodum arbor annoſa non unico ictu deiicitur, nec vas aliquo tetro liquore imbutum, ſi ſemel frigida aqua abluatur, odorem amittit; ſed opus eſt ut diu in cinere & lixivio ferveſcat: eadem quoque agendi ratione erga illos omnes utendum eſt qui tam ſæpe ad ſua peccata recurrunt. Subeant poſt expoſita flagitia, pœnarum, & laborum genera, quibus ſentiant, doleant, & deteſtentur præteritas culpas: quod quia ab illis non exigitur, cito ſuum vomitum reſorbent.

Multi Confeſſarii pii prudenteſque teſtantur, innumeros homines qui peccatis prius obſtricti erant, quod eam rationem tenuiſſent, dilataque abſolutione ſæpius ad tribunal, ut animi ſtatum identidem aperirent, illis redire iuſſiſſent, impoſita interim delictorum pœna, priſtinos mores in melius mutaſſe, & magno gaudio, magnoque deinceps in virtutem progreſſu, infandam peccati conſuetudinem abieciſſe. Durum plane, & grave primo illis videbitur, toties ſine abſolutione, & peculiaribus pœnis oneratos remitti. Verum multi poſtea ſeveritatis illius fructum, & utilitatem experti, gaudentes, & ut de ſe optime meritis gratulantes rediere, futurumque fatentes fuiſſe, niſi huiuſmodi auſteritate fuiſſent cohibiti, laudabiliorem vitam ut numquam inſtituerent. Magno dolore proculdubio, dum chirurgus tumorem pungit, ægrotus afficitur; ſed ſanatus gratias agit, mercedemque pro beneficio rependit. Si Confeſſarii maiorem ſeveritatem adhiberent, multo maior frequentiorque pravorum hominum emendatio conſequeretur. Non iiſdem ſemper criminibus obnoxios homines cerneremus, neque ſubinde, ut faciunt, Confeſſarios

mu-

Digitized by Google

mutarent, ut tandem aliquem inveniant mollem facilemque, qui leves imponat pœnas, qui ſinat, quoties libuerit, etiam moribus non mutatis, ad euchariſticam menſam accedere : quem deinde inventum, tamquam peritiſſimum, prædicant. Ceteros, qui perverſorum morum, inſtitutorumque mutationem exigunt, tamquam incommodos, ſcrupuloſos, humanæque fragilitati nimium duros, reprobant. Sed miſeri illi animarum rectores non cernunt, pravos homines in vitiis ſuis propter ſuam indulgentiam detineri, atque in priſtina peccata relabi. Medicus qui, ne moleſtus ſit ægroto, vulnus gangrena vitiari ſinit, quod, ſi validum unguentum, ignem etiam, aut ſcalpellum mature adhibuiſſet, ſanari potuerat, non miſericors, ſed crudelis haberi debet. Idipſum tam multis peccatorum reis ob nimiam Confeſſariorum levitatem & indulgentiam accidit. Offeret ſe aliquis cuius ad expiandas noxas multis diebus ieiunia, & cilicia eſſent imponenda. Huic ſemel Roſarii preces, aut ſeptem pœnitentiæ Pſalmi recitandi imponentur. Et quoniam illæ pœnæ non ſunt moleſtæ, ſit ut illi ſe cito ſuis criminibus inquinent Quod ſi illi Confeſſarii rationem Deo de illis hominibus ſibi reddendam eſſe etiam atque etiam apud ſe cogitarent, multo impenſius ſibi profecto caverent. Oraculum ſane tremendum S. Thomæ de Villanova ſerio perpendendum Confeſſariis exhibeo. *Quid Eccleſiam Dei hodie perdit, niſi Confeſſariorum blandiens adulatio, deliniens demulcenſque aſſentatio?* Fer. VI. Dom. III. Quadrag.

§. VI.

Nonnulla confectaria pro Confeſſariis. Quando concedere, aut denegare communionem debeant.

I. Conſequitur ex hactenus dictis, inquient nonnulli, diſſuadendos eſſe laicos fideles a frequenti & quotidiana communione. Sed baſilice hallucinantur. Confectarium legitimum hoc eſt, videlicet arcendos a communione indignos; omneſque hortandos ut morum caſtimonia, vitæ puritate, & operum ſanctitate ſe dignos reddant ad frequentem communionem. Nulla profeſſio, nulla ars, conditio nulla, nullus ſtatus impedit quominus Chriſtiani valeant hoc auguſtiſſimum ſacramentum frequentare. Negotia, occupationes, miniſteria honeſta, & humanæ ſocietati utilia, ſi ob finem rectum peragantur, & ad Dei gloriam ordinentur, locum meditationis & præparationis ad Euchariſtiam obtinere poſſunt. Sacerdotes, Parochi, Epiſcopi, Miniſtri qui ſine intermiſſione pauperum cauſſis & diſſidentium litibus dirimendis, componendiſve, qui caſibus conſcientiæ reſolvendis, rudibus imbuendis, concionibus parandis, confeſſionibus audiendis operam navant,

con-

continenter oranr, & meditantur: quia, inquit Auguſtinus, qui recte novit vivere, recte orare didicit. Artifices & operarii omnes qui in ſudore vultus pane veſcuntur, & officia ſua implent, ut Deum, qui in tali ſtatione illos collocavit, glorificent, orant opere, ſin minus ore. Mercatores, iudices, & cuiuſque ſtatus homines, ſi ſuæ vocationis munera exequantur; uxorati, ſi caſte, ſobrie, ſancteque matrimonium exerceant, procreandæ ſobolis gratia, filios imbuant in lege ſancta, patienter moleſtias, & onera graviſſima ſuſtineant, ut Deum glorificent, ſe ad ſacramenta diſponunt. Non ergo Magiſtratus officia, non familiæ negotia, non artium exercitia impedimento ſunt Euchariſtiæ frequentandæ; dummodo animo recto, iuſto, & chriſtiano hæc omnia peragantur. Contra qui nullis, aut levibus occupationibus diſtenti, dies & hebdomadas voluptatibus, ambitioni, mollitiei, otio, ludis devovent, Euchariſtiæ percipiendæ idonei minime reputandi ſunt; tametſi die dominico paucas horas impendant in aliquibus precationibus recitandis, & devotis libellis lectitandis, quæ parum, aut nihil incommodant. Quoniam digna ad Euchariſtiam præparatio non tam ex quibuſdam precibus, & meditationibus, quam ex morum probitate, ex vitæ ſanctitate, ex profeſſionis propriæ obſervantia, ex virtutum exercitio conſurgit. Status, & profeſſionis perſonarum peculiaris ratio habenda eſt.

II. Regula tuta & vera, quam ſervare debent Confeſſarii in concedenda, aut neganda communione, hæc eſto. Si certo deprehendatur, Euchariſtiam ſuos parere in communicantibus effectus, tum communio permittatur: & quo maior eſt communicantium profectus, eo ſit frequentior communio. Accedit peccator omni ex parte ſauciatus, & fœtens: vulnera ſua patefacit corde ſincero & contrito. Infunde vinum & oleum, & ſi oportuerit, acetum, quo eadem cures congruis pœnitentiæ operibus, & virtutum exercitiis plus minuſve iuxta ægroti ſtatum, & contritionis fervorem. Purgatum a vitiorum ſordibus, ſanatumque pœnitentiæ remedio, congruo tempore pane fortium cor illius confirma. Deprehendis illum hoc divino alimento paſtum, ſaginatum, robuſtumque? Deprehendis odio habere luxuriam, illecebras, & mundi voluptates, quas prius deperibat? Tum frequentius ad ſacram menſam admitte. Et quo ipſe alacrius viam mandatorum Dei currit, eo tu frequentius ipſum Euchariſtia refice. Relabitur? Vide num relapſus ſit fortuitus, & ſolius infirmitatis abortus: & tum, purgatione præmiſſa, denuo ipſum divino cibo inſtaura. Serio animadverte, num ſtudio diligenti declinet antiqua peccandi decipula, occaſiones, & pericula, mulierum nempe converſationem, colloquia, ludos, theatra, comœdias, convivia. Si affligere ſenſus, & concupiſcentiam ſtudeat; tum liberalis & miſericors eſto. Si anceps ſis, num ad menſam ſanctam admittere eumdem debeas, una & altera vice dives in miſericordia eſto. Si contra certo intelligis, illum eadem ac prius perſequi oblectamenta,

ta, eaſdem occaſiones, eadem pericula, & in crimina relabi; ab altari illum arce: quia tum certo cognoſcis, fruſtraneam eſſe medicinam, inutile pharmacum. A quorumdam Confeſſariorum enormi deceptione cave, qui dicere ſolent: Pauciora nunc crimina quam antea perpetrant pœnitentes mei: idcirco eos abſolvo, & communico; cum videam ſacramenta aliquid operari. Quam imperitiam pœnitentes ipſi deprehendentes, aliquot diebus a peccatis abſtinent, abrumpunt commercia, & occaſiones, ut abſolutionem, & communionem furentur. Vitæ tenorem, converſionis ſinceritatem, conſtantiam, & ſanitatis ſtatum ſerio expende. Quod peccata plura aut pauciora ſint, non tollit quin ficta converſio communiter ſit. Memento quod ſupra dictum eſt, virum ſincerum raro aut numquam mentiri, virum iuſtum raro aut numquam fraudem facere. Quod de communione dico, de abſolutione impertienda dicendum eſt.

III. Chriſtianos Dei amore flagrantes, ſæculi contemptores, qui habent uxores, tamquam non habentes, qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur, ad ſacrum epulum frequenter admitte. Noli curare pravorum hominum murmura, & dicteria; qui, cum ipſi pravi ſint, & iniqui, invidia odioque ardent, quod pii fideles veſte nuptiali induti ad regium convivium accedant. Contra hanc chriſtianæ religionis peſtem invehitur magnus Ludovicus Granatenſis *conc. IV. num. 3. de ſacr. corp. Chriſti*, his verbis. Sunt autem alii longe deteriores, qui non contenti ſocordia ſua, pios homines, & ad huius divini ſacramenti medicinam frequentius confugientes, ſocordiæ ſuæ participes efficere nituntur, dum eos malignis verbis ac detractionibus ab hoc pio, & ſalutari inſtituto revocant. Quorſum, inquiunt, toties confiteri? Toties ſacramentum Euchariſtiæ ſumere? Toties templa frequentare? Cum ſatis eſſe duxerit Eccleſia, ſemel quotannis confiteri? Indignum eſſe dicunt, tam familiari confidentia viles opifices, & homunciones ad hæc tremenda myſteria accedere. Quæ cum dicunt, non eo animo dicunt, quod divinæ maieſtatis contumeliam dolenter ferant; ſed quod piorum religio illorum impietatem magis conſpicuam reddat. Ut enim D. Gregorius ait, mos pravorum eſt invidere aliis virtutis bonum, quod ipſi habere non appetunt. Tales autem proditoris Iudæ exemplum imitari mihi videntur, qui indigne tulit unguentum Mariæ ſupra pedes Domini effundi, cum trecentis vænire denariis potuiſſet, & dari pauperibus. Hoc autem dicebat, ut Ioannes ait, non quod ipſe dominici ſanguinis proditor ulla egenorum cura tangeretur; ſed quia fur erat, & loculos habens, quidquid poterat, ſurripiebat. Sic igitur hos nulla honoris divini, ſed ſui tantum nominis, & opinionis cura remordet, qui alienæ religionis comparatione, & virtutis exemplo iniuriam ſibi irrogari putant. Itaque, dum hæc dicunt, non Dei, ſed ſub Dei prætextu cauſſam ſuam agunt, ſibi conſulunt, & ſuum dedecus aliorum obiurgatione tegere conantur. Quocirca demus operam, fratres, ne hunc quo-

Digitized by Google

quotidianum panem, quem quotidie a Domino poſtulamus, nos ſocordia noſtra annuum faciamus.

IV. Quid mirum, ſi Chriſtianorum communitas maiori ex parte languida, atque fœtidiſſimis ulceribus undiqueverſum ſcateat; cum ab hoc pane quotidiano ita abſtineat, ut vix illum ſemel in anno manducet, coacte magis quam ſponte, ne ab Eccleſiæ conſortio reſcindatur? O miſeram temporum conditionem! exclamat ibidem Granatenſis. O mirandam rerum commutationem! Summum hæreſis crimen, quod hodie extremo plectitur ſupplicio, Eccleſia olim plectebat huius cœleſtis panis interdicto. Siquidem Innocentius Papa Arcadium Imperatorem, & Eudoxiam Auguſtam, quod per ſummum ſcelus Ioannem Chryſoſtomum exilio damnaſſent, hoc potiſſimum fulmine feriendos curavit; ut Nicephorus *Lib. XIII. eccl. hiſt.* narrat. Ego (inquit Pontifex) *minimus & peccator, cui thronus magni Apoſtoli Petri creditus eſt, ſegrego & reiicio te, & illam* (Eudoxiam) *a perceptione immaculatorum myſteriorum Chriſti Dei noſtri*. Hoc igitur ſupplicium fideles olim mortis inſtar eſſe iudicabant. Nunc autem eo res noſtræ devenerunt, ut ipſi fideles ſe ſponte ſua hoc tanto ſupplicio puniant. Reſpuunt enim hunc Angelorum panem, ut porcorum ſiliquis veſcantur. Peccatores itaque hortandi, urgendique ſunt, ut, mundo contempto, vitiiſque relictis, ad frequentiam communionis ſe ſe præparent.

V. Aliud conſectarium eſt contra recentiorum opinionem, inquientium: *Communio quotidiana omnium exiſtentium in gratia eſt de iure divino*: quæ opinio indicatur in decreto ſupra adducto *num. 1.* Deinde *num. 9.* hæc habentur. *Porro Epiſcopi, & Parochi, ſeu Confeſſarii redarguant aſſerentes, communionem quotidianam eſſe de iure divino*. Quæ verba aperte improbant recenſitam opinionem. Nam ſi ſenſus eiuſdem eſt, quotidianam communionem iure divino præcipi præfatis Chriſtianis miniſtrandam; ut falſus & erroneus ab omnibus improbatur. Si vero opinio præfata ſignificare intendit, omnes gratia divina præditos ex iure divino aptitudinem habere ad quotidianam communionem; ſimiliter falſa eſt. Nam fideles ius non habent ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum, niſi ex directione & conſilio Eccleſiæ, ſeu ſuperiorum, & Confeſſariorum. Plures autem gratia ornati apti non ſunt ad quotidianam communionem ob defectum fervoris, & diſpoſitionis peculiaris, quæ requiritur, ut iam dictum eſt.

VI. Opponunt Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XIII. *cap.* VII. ubi hæc habentur. *Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa confeſſione ſacramentali ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat*. Heinc colligunt, ex Tridentino ſat eſſe ſtatum gratiæ ad frequentem & quotidianam communionem. Sed turpiter decipiuntur. Nam Concilium verbis laudatis ſolum vetat ne quis

quis conſcius peccati mortalis audeat accedere ad communionem, niſi præmittat confeſſionem. Quod autem hæc confeſſio ſufficiat, nullo modo, vel indirecte, indicat Tridentinum. Aliud enim eſt confeſſionem eſſe neceſſariam; aliud eſſe ſufficientem ad communionem frequentandam. Numquid ex Tridentino colligere licet, peccatores a graviſſimis criminibus abſolutos ſtatim admittendos eſſe ad communionem? Commenta hæc adeo vana ſunt, ut nec ipſi adverſarii eadem propugnare valeant.

§. VII.

De Sacerdotibus quotidie celebrantibus, qui vel tepidi ſunt, vel in flagitia prolabuntur.

I. Tremit manus, & artubus totis contremiſco, cauſſam graviſſimam oraturus, quæ non minus me quam alios ſpectat. Quamobrem nemo adduci in ſuſpicionem iure poteſt, me æquo ſeverius doctrinam de Sacerdote quotidie celebrante exaggeraturum. Quin vereor ipſe ne imbecillitatis, & peccatorum meorum conſcius, benignius quam par ſit, hoc de argumento verba facturus ſim. Quo in caſu dupliciter reus forem, & quod veritatem proderem, & quod excuſarem excuſationes in peccatis. Implorandum propterea divinum auxilium, quo adiutus ea ſcribere valeam quæ & me, & alios ad devotiorem, ferventioremque quotidianam incruenti Sacrificii oblationem excitent, ſtimulent, urgeantque.

II. Et principio, altioris perfectionis, ſublimiorisque virtutis eſt quotidie celebrare quam quotidie communicare. Qui celebrat, perficit ſacramentum, panem & vinum conſecrando; deinde communicat, utramque ſpeciem ſumendo. Quid quod ſacramento Ordinis initiati Sacerdotes ſunt, & peculiari vocationis gratia ad tam excelſum miniſterium delecti ſunt? Porro ſi laici, tametſi gratia ſanctificante ornati, ad frequentem communionem non admittuntur, niſi devotio, & fervor in ipſis deprehendatur; ſi quotidiana communione digni minime iudicantur, niſi morum caſtimonia, & virtutum exercitatione ſplendeant, niſi venialia pro viribus cavere, & evangelicæ inhiare perfectioni ſtudeant, niſi ſingulari deſiderio divini cibi ſuſcipiendi æſtuent, niſi caritatis ardore flagrent: ſi, inquam, hæc omnia omnes docti probique Theologi, Sanctorum ſcientia illuſtrati, in laicis pro quotidiana communione requirunt: quo, amabo te, virtutum apparatu fulgeant oportet Sacerdotes Domini, quotidie ad altare Dei ſacrificium immolaturi accedentes? Quæ corporis primum modeſtiæ, quæ ſenſuum cuſtodia, quæ veſtium a ſacris cano-

canonibus quoad formam, colorem, & longitudinem præſcriptarum diligens obſervantia? Quænam in inceſſu gravitas, quodnam ſilentii ſtudium, quænam totius corporis munditics & nitor? Dignos ne reputabis quotidiana celebratione illos cincinnatos, incriſpatos, comptulos, barbatulos, vanis mulierculis vaniores, & ambitioſiores, qui veſtibus vix a laicis diſtinctis ad ſacriſtiam accedentes, ibidem veſtes taleres induunt, ac ſi in ſcenam prodituri perſonam agere deberent? An ſola externa hæc forma indignos illos non patefacit quotidiana celebratione? Sed ad illos tranſeamus qui exteriorem corporis ornatum, a legibus, & ſacrorum Ordinum conſtitutionibus præſcriptum, ſervantes, animi infirmitate laborant. Digni ne quotidiana celebratione Sacerdotes illi ſunt qui non modo ſpeciali fervore caritatis non æſtuant, nec virtutum ſplendore emicant; ſed neque vitare vel ipſa manifeſtiora, & graviora venialia curant? Digni ne quotidiana celebratione Religioſi Sacerdotes, qui regulari perfectioni incumbere non ſatagunt, qui Ordinis conſtitutiones violare pro nihilo ducunt, qui otio diffluunt, qui paſcendæ curioſitati indulgent, qui gulæ ſatisfacere ſtudent, qui, ſi dapes minus ſapidæ, aut conditæ apponantur, murmurant, excandeſcunt, turbantur? Hi ne eo caritatis igne flagrant, & illo devotionis fervore ardent quem omnes in laicis ipſis requirunt, ut quotidiana communione refici digne valeant? Ubi, quæſo, in iſtis gratiæ quotidianæ augmentum, quod natura ſua ſacramentum producit? Ubi fervoris & devotionis auctæ vel leve veſtigium? Poſt tot annorum quotidianam celebrationem, eadem ſocordia, loquacitas, ſcurrilitas, & curioſitas eadem. Nullum in frenanda gula, in cohibenda lingua; in compeſcenda ira, in moderandis paſſionibus ſtudium; ſed iidem defectus, eædem ægritudines, iidem morbi. Prima ſacrificia maiori fervore, & devotiore præparatione forſitan celebrata fuerunt. Quænam ergo auctarum in dies gratiarum augmenta? An tanta gratiarum copia nullum extrinſecus promereret fructum? An caritas illa fervens & ardens nullam emitteret ſcintillam?

III. An exiguus tibi videtur profectus, quod nullum mortale crimen ſit perpetratum? Ecquis iſtius abſtinentiæ iudex? Nullum erit peccatum corporeum, & carnale, ſenſibus obvium. At quot forte peccata mortalia ſuperbiæ, invidiæ, odii, omiſſionis, & accidiæ? Qui non proficiunt in via Dei, retrogrediuntur: & difficillimum Patres reputant, illos qui venialia paſſim perpetrant, affectumque ad eadem non coercent, ſed fovent, qui ad proprii ſtatus perfectionem anhelare negligunt, a mortalibus immunes eſſe. Quot ſunt mortalia, ut ſupra diximus, velo honeſtatis obducta? An a mortalibus, & quidem graviſſimis, immunes illos Sacerdotes, unaque Theologos re vel nomine, dixeris qui graviſſimas controverſias ſuperba elatione inflati reſolvunt, dirimunt, definiunt iuxta præiudicatas opiniones? In diſputationem adducuntur negotia momentoſiſſima, unde pendent conſectaria graviſſimorum criminum, & malorum pleniſſima. Videbis Sacerdotes, quo

Digitized by Google

indoctiores, eo audaciores, & pervicaciores in deliberando, & definiendò. Nullum ne periculum, iſtos mortaliter peccare; & eo quidem gravius, quo graviora ſunt negotia, & maiora damna quæ ex falſa reſolutione proficiſcuntur? Heu nos miſeri! Tum nos a mortali ſcelere innoxios eſſe credimus, dum in flagitia carnalia non prolabimur, a quibus ob ſolum externum reſpectum infamiæ vitandæ abſtinere poſſumus. Caſtos vidimus Ethnicos, caſtas Veſtales; at ſuperbia vincendi, & dominandi inflatos. Sæpe vitium vitio tegimus; & plures appetitiones illi paſſioni obtemperare cogimus quæ in nobis dominatur. A dignitatibus, a gradibus imperandi excluduntur illi qui manifeſtis ſordibus fœtent: idcirco ab his aliqui ſæpe ieiunant, ut intemperanter ambitionis, & ſuperbiæ appetitum expleant. Difficile enim eſt, ſpectata etiam ſolius mundi conditione, omnes paſſiones ſaturare. Quare una alteri inſerviat oportet. Ne multa. Sacerdotes quotidie celebrantes qui venialia evitare non ſtudent, qui perdomandis paſſionibus, & virtutibus colendis operam ſedulam non impendunt, indigni ſunt quotidiana celebraione; verendumque ſummopere eſt ne aliquis occultus vermis morſu letali corrodat, & devoret interioris ſanctitatis plantam, & callo obducto, anima gratiæ mortua ſit, quin ſe mortuam ſentiat. Longius producerem argumentum, ſi id inſtituti ratio ſineret.

IV. Audio plures obſtrepentes. Religioſi tum ſæculares, tum clauſtrales quotidie celebrare debent: neque interrumpere abſque ſcandalo celebrationem poſſunt. Quid heinc? Propterea ne tepidi, indevoti, & languidi celebrare quotidie debent? Negant ſapientes omnes. S. Bonaventura *Lib. II. de profeſ. Religioſ. cap. lxxvii.* hæc docet. *Circa Sacerdotes poteſt hæc forma teneri, ut nec nimis raro, nec ſemper continue, & imprætermiſſe ſacram hoſtiam ſtudeant immolare. Nimis enim quotidie celebrare aliquam videtur notare irreverentiam; cum vix aliquis tam devotus ſit, quod ſemper eadem devotione ferveat, quod ſemper illud cum debita reverentia faciat, & cordis ardore, quin aliquando tepeat, quantulumcumque &c.*

V. Inſiſtunt. Laici ad quotidianam communionem admittendi non ſunt, quando fervorem, & devotionem ſingularem non præferunt: quia ſunt perſonæ privatæ, & de ſola illorum privata utilitate, & profectu ſpirituali agitur. At Sacerdotes ſunt perſonæ publicæ: ſacrificant Chriſti nomine, & pro univerſa Eccleſia; non ſibi tantum, ſed univerſis fidelibus proſunt. Quamobrem Venerabilis Beda, S. Bonaventura, S. Antoninus, aliique communiter inquiunt: Sacerdotes non habentes impedimentum, ſi omittant celebrare, quoad ipſos attinet, privant Trinitatem gloria & laude, Angelos lætitia, peccatores venia, iuſtos ſubſidio, & gratia, animas in purgatorio exiſtentes refrigerio, Eccleſiam Chriſti ſpirituali beneficio, & ſemetipſos medicina, ac remedio contra quotidiana peccata, & infirmitates. Vera hæc omnia ſunt. Quænam legitima conſequentia? Quod tepidi, & lan-

languidi, quod minus ferventes, & minus devoti quam laici quotidie communicantes, celebrare valeant? Vah putidum commentum! Hoc eſt legitimum conſectarium. Sacerdotes, ab hominum commercio ſegregati, & in ſortem Domini vocati, a mundanis curis exempti, & veluti mediatores Deum inter & laicos delecti, ad offerenda quotidiana ſacrificia, precibus, meditationibus, & virtutis ſtudio continenter parati & diſpoſiti ad divinum peragendum miniſterium eſſe debent. Quo altiori in gradu, & dignitate ſunt conſtituti, eo maiori devotionis, & ſanctitatis ſplendore fulgere aſtringuntur. Et quamvis ſacrificium iſtud ſanctiſſimum pro communi Eccleſia oblatum, beneficium fidelibus conferat; non propterea expedit Sacerdotes tepidos, languidos, frigidoſque illud quotidie offerre. Sed ſcandalum oritur, niſi quotidie celebrent. Ergo excutiant torporem & ſocordiam: ergo fervorem accendant, devotionem augeant, virtutes impenſius colant, & vitiis etiam levibus bellum indicant. Non eo ergo recidit oratio noſtra, ut Sacerdotes a frequenti, & quotidiana celebratione abſtineant; eo minus ut abſtineant ad fovendam ſegnitiem, torporem, & ſocordiam. Numquam enim hoc licitum eſt Sed eo pertinent quæ dixi, ut Sacerdotes qui liberi ſunt, ſi aliquando defervere devotionem experiantur, celebrationem interrumpant, non ut negligentiæ & tepori indulgeant, ſed in reverentiæ erga auguſtiſſimum ſacramentum teſtimonium, & ut ferventiore virtutum ſtudio ſe ſe diſponant. Qui quotidie vi inſtituti, ſeu invectæ conſuetudinis celebrare aſtringuntur, ſemper ob oculos habeant obligationem iſtam, ſemper recordentur ſe ad quotidie offerendum Deo delectos eſſe; ut inde colligant quam ferventer in via mandatorum ambulare, quam vigiles in declinandis vitiis, quam ſtudioſi in virtutum cultu eſſe debeant. Deus, qui ad hunc illos vocavit ſtatum, vocationis auxilia impertiet, niſi ipſi obicem ponant.

§. VIII.

Sacerdotes in flagitia carnis relabentes, tametſi confiteantur, non ſunt ad quotidianam celebrationem admittendi.

I. Diſciplina celebrandi primitivæ Eccleſiæ, & beatæ illius aureæ ætatis in qua tot fere erant Sancti, quot celebrantes, non modo in hac ſæculorum fæce relaxata non eſt, ſed ſplendidior viget, & frequentior. Immo ſi dixero, neque primis Eccleſiæ ſæculis tot fuiſſe privatas Miſſas, tot fuiſſe Sacerdotes, quot hac ætate videmus, a veritate non aberravero. Eadem ne morum integritas? Eadem ne vitæ ſanctimonia? Numquid minoris efficacitatis nunc quam tunc

divinum ſacramentum? Unde ergo tanta morum diverſitas? Unde? Diſciplina quotidie celebrandi, & communicandi in dies augetur, quia proventum parit. Diſciplina pœnitendi in dies obſoleſcit, quia incommoda, & permoleſta.

II. De impertienda abſolutione Sacerdotibus in gravia crimina, præſertim fornicationis, adulterii, pollutionis, ſodomiæ, lapſis, infra de pœnitentia fuſius dicam: in præſentia pauca obiter perſtringam de celebratione iiſdem deneganda, contra laxiſſimas quorumdam Caſuiſtarum opiniones. Non eſt quod nunc referam pœnas a priſcis canonibus conſtitutas adverſus Sacerdotes fornicatores, adulteros, aliove crimine inquinatos: quoniam ſtatim mollioris Ethices patroni reponerent, antiquatum iam diu eſſe talium pœnarum uſum. Verum licet exterior pœnarum ſeveritas valde remiſſa ſit, ſpiritus tamen diſciplinæ idem omnino eſt; ut ex ipſo Tridentino Concilio *ſeſſ.* XXII. *cap.* I. colligitur.

III. Sacri canones ſeptem annorum pœnitentiam imponebant olim cuilibet laico fornicanti, ut refert S. Baſilius *epiſ. can.* III. *ad Amphiloc. cap.* LIX. his verbis. *Fornicator ſeptem annis ſanctis non communicabit, duobus deflens, & duobus audiens, & duobus ſubſtratus, & in uno conſiſtens. Octavo autem anno ad communionem admittetur.* Si pœnitentia adeo ſevera purgandus laicus fornicator erat; quæ Sacerdotibus celebrantibus neceſſaria pœnitentia erit? *Si enim vix laico* (inquit S. Petrus Damianus de Euch.) *permittitur ut Eccleſiam cum aliis oraturus introeat, qualiter iſti dabitur ut ad altare Domini pro aliis interceſſurus accedat? Si ille, antequam tam prolixum pœnitentiæ ſpatium tranſigat, non meretur audire; iſte quomodo dignus erit ſacra Miſſarum ſolemnia celebrare? Si ille, qui minus peccavit, ut puta per latum ſæculi iter incedens, indignus eſt cæleſtis Eucbariſtiæ munus ore percipere; qualiter iſte merebitur tam terribile myſterium pollutis manibus tractare?*

IV. Quæ in laicis levia, in Sacerdotibus gravia ſunt, aiunt Patres omnes. Nihil fornicatione, ſodomia, aliiſque contra naturam monſtroſis ſceleribus vilius atque ſordidius. Quid ergo ſanctitati ordinis ſacerdoralis, & maieſtati adeo adverſum? Tanto enim enormior iniquitas, quanto dignior ille eſt qui delinquit. Creſcit malitia fornicationis a Sacerdote patratæ ex voto caſtitatis, quo is Deo ſacratus eſt. Vide quanta in uno crimine facinora. Quàm turpiter ergo aberrant iuniores illi qui Sacerdotes poſt nefandiſſima carnis flagitia ad ſacratiſſimam myſteriorum tractationem & celebrationem, & a lupanaribus, quorum putorem adhuc olent, ad altaria tremenda, confeſſione peracta, immittunt! Sacerdos fornicator corpus polluit, animam inquinat, mentem turpium & ſordidarum cogitationum tetra caligine hebetat & obſcurat, votum violat, ordinis maieſtatem denigrat, atque ad ſacrificandum indignum ſe omnino conſtituit. Peccatum fornicationis (inquit S. Thomas III. Part. quæſt. LXXX. art. 5. ad 2.) *reddit ineptum hominem ad perceptionem huius ſacramenti, inquantum ſcilicet per hoc peccatum ſpiritus ma-*

maxime carni ſubiicitur; & ita impeditur devotio, & fervor dilectionis, qui requiritur ad hoc ſacramentum. Si peccant laici, inquiunt Patres, ſalubri admonitione revocari poſſunt. Sacerdotes tanto difficilius admonitiones ſuſtinent, quanto magis ſibi blandiuntur, ſuum eſſe alios corrigere, non admoneri ab aliis. Quare *Matth.* v. inquit: *Vos eſtis ſal terræ. Quod ſi ſal evanuerit, in quo ſalietur? Ad nihilum valet ultra, niſi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus*. Quæ verba hunc produnt ſenſum, inquit S. Gregorius (vel alius Auctor) in cap. III. Lib. I. Reg. *Quaſi dicat: quis ei interceſſor remanet, cum ille ſe tranſgrediendo præcipitat qui ad intercedendum pro aliis ordinatus eſt? Quo profecto culpæ eorum magnitudo monſtratur: quia PLERIQUE EORUM IN IMPOENITENTIS CORDIS CALIGINEM PROIICIUNTUR, ET NULLA HOMINIS EXHORTATIONE RESIPISCUNT.*

V. Mundani homines, negotiis, & occupationibus diſtenti, a ſacris alieni, Scripturarum expertes, dum oracula, & monita Scripturarum, dum pios ſacroſque libros legunt, dum Sanctorum geſta, & damnatorum ſupplicia audiunt, velut nova hæc habent: idcirco timore corripiuntur pœnarum, & ad gloriam Sanctorum alliciuntur, & inter timorem & amorem facile compuncti ad pœnitentiam accurrunt. Sacerdotes autem quotidie ſacra myſteria tractant. Quidquid tremendum formidandumque eſt in Scripturis, quotidie in Miſſa, & Breviario legunt. Idcirco omnia terribilia, quæ ad frangendam malitiam, & emollienda corda validiora ſunt, familiaria habent. Nullum hæc iſtis timorem incutiunt; ſed, corde indurato, calloque obducto, efficaciora converſionis remedia inutilia ipſis evaſerunt. *Nihil autem* (inquit Chryſoſtomus, ſive Auctor oper. imperf. homil. xl.) *impoſſibilius quam illum corrigere qui omnia ſcit, & tamen contemnens bonum, diligit malum. Omnia enim quæcumque ſunt in Scripturis, propter quotidianam meditationem ante oculos eius inveterata, & vilia æſtimantur. Nam quidquid illic terribile eſt, uſu vileſcit. Propterea Clericus, qui ſemper meditatur Scripturas, aut omnino ſervaturus eſt, & erit perfectus; aut ſi ſemel cœperit illas contemnere, numquam excitatur illis, ut timeat. Quis aliquando vidit CLERICUM CITO POENITENTIAM AGENTEM? Sed etſi deprehenſus humiliaverit ſe, non ideo dolet, quia peccavit; ſed confunditur, quia perdidit gloriam ſuam.*

VI. At aures conſueto clamore obtundunt iuniores. Religioſi Sacerdotes vi inſtituti, Parochi, ut populus Miſſam audiat in die feſto, Capellani, Manſionarii; ut onus impleant Capellaniæ, aut ut inſerviant Dominis Miſſam audituris, celebrare coguntur: alioquin ſcandalum grave ſequeretur. Hæc ſunt hodierna ſacrilegiorum vela, hæc nova commenta, quibus a lupanaribus, a pollutionum, & ſodomiæ lutulentiſſimo cœno ad ſacroſancta myſteria aliquorum acceſſus obteguntur, & incruſtantur. An latet Sacerdotes iſtos, obſtrictos ſe eſſe ad celebrandum aut vi inſtituti, aut ut onus Parochi, & Capellani impleant? An latet illos, ſcan-

ſcandalum ex omiſſione ſacrificii oriturum? Nihiloſecius blandientis mulierculæ illecebris, & carnis reluctantis tentationibus deliberate conſentire non recuſant? Non Ordinis maieſtas; non caſtitas ſolemni voto Deo dicata, aut dignitati ſacerdotali coniuncta; non reverentia erga auguſtiſſimum ſacramentum; non denique ſcandalum quod ex omiſſione ſacrificii prævident conſecuturum, illos a ſordidiſſimo cohibere flagitio valuit? Si adeo effrenata iſtorum libido fuit, ut infringere omnes iſtos fortiſſimos aggeres, ſuperare, & conculcare hæc omnia validiſſima obſtacula potuerit; unde iſtorum inſtantaneam ſperare converſionem licet? Chriſtus Petrum, & ceteros diſcipulos monuit ut vigilarent, & orarent, ne tempore paſſionis ſuæ tentationi ſuccumberent. Neglecta oratione, reipſa Petrus Chriſtum negavit; & eo relicto, ceteri fugerunt, metu mortis ſubeundæ perculſi. Si dicamus ieiuniis, ciliciis carnis impetus coercendos, vitanda prorſus eſſe familiaria muliercularum alloquia, & converſationes, continenter vigilandum, orandumque; novæ benignioris Ethices fautores Rigoriſtas nos appellant, Tutioriſtas, & crudeles. Diſciplina quotidie privatim celebrandi adeo invaluit, ut, nemine etiam audiente, Miſſa recitetur; ſicut Cardinalis Caietanus in 2. 2. *quæſt.* CLXXXVIII. *art.* 7. inquit. *Tot ſunt Miſſæ, quot auditores . . . . Et culpa extenditur, dum hoc laudatur*. Abſit tamen ut ego improbem diſciplinam quotidie privatim celebrandi. Vigeat floreatque diſciplinæ iſtius ſanctitas. Sed lugeo alteram diſciplinam pœnitentiæ neceſſariæ, fere penitus in pluribus extinctam. Si olim Sacerdotes ad tormentorum immanium conſpectum, & crudeliſſimæ mortis timore perterrefacti, tentationi ſuccubuiſſent, & furente ſæviſſimo tyranno mortem minante, aliquid libaminis deguſtaſſent, ut proprii corporis lanienam & mortem declinarent; quamvis probatiſſimæ vitæ eſſent, pluribus luſtris, ieiuniis, precibus, gemitibus, ciliciis abolendum crimen erat. Temperata nunc eſt diſciplinæ ſeveritas. Verum habet. At numquid penitus antiquata, & deleta? Sola ne confeſſione præmiſſa, carnalium flagitiorum fontes Sacerdotes continuo celebrabunt? Numquid, inquies, ſi Sacerdotes aliqui integerrimæ vitæ, optimeque morati, inopinato caſu, alliciente muliercula, non induſtria quæſita, ſed fortuito occurrente, & ad crimen provocante, lapſi in fornicationis, mollitiei, adulterii crimen fuerint, & corde contriti atque lacrymabundi confiteantur, eos ab altari arcebis? Mitius iſtos tractandos fateor; at non propterea ad altare hodie illos mitterem qui heri vel hac nocte peccarunt. Cedo: ſi moratæ & integræ conſcientiæ iſti hactenus fuerunt; & prima vice fornicati, aut polluti fuerint; quodnam turbationis chaos lapſorum animum exagitat, quæ confuſio mentem turbat, quæ cordis & carnis conflictatio! Libidinis bitumen adhuc olet & fœtet. Et Sacerdotes eiuſmodi confuſi, diſſipati; & veluti in partes dilacerati, diſpoſiti, tranquilli, devoti, & digne ad celebrandum parati reputabuntur? Ardentior eſt poſt primam vicem libidinis æſtus, calen-

lentior carnis pruritus, ſordida phantaſmata impertinentius mentem & cor vexant. Quare timendum eſt ne ante lapſum vitæ integritas ficta fuerit & imaginaria; cum vix unquam uno ſaltu a iuſtitia & ſanctitate in extremum oppoſitum transſitus fiat. Verum, ut ſummæ benignitatis argumentum tibi præbeam, annuere volo, tot occurrere circumſtantias poſſe, ut Sacerdotem hac nocte in carnis crimen lapſum, mane ad altare mittere poſſis. Quid benignius poſtulare a me vales?

VII. Quid, ſi lapſus primus non ſit, neque ſecundus? Quid, ſi frequenter Sacerdotes in carnis peccata relabantur? Iſtos ne continuo abſolves, quia pectora tundunt, lacrymas fundunt, ſpondentque emendationem? Etiam Turcæ, dum Mahometi Meſchitas ingrediuntur, recordanturque Deum ſe offendiſſe, lacrymantur, gemunt, veniam implorant, & a futuris culpis abſtinentiam promittunt. Suſpendenda ergo dubio procul abſolutio iſtis eſt, & ab altari interdicendi. Sed ad Sacriſtiam veniunt, palam confitentur, interdum veſtibus ſacris parati, ſcandala obiectant, neceſſitatem celebrandi exaggerant, expectari in Eccleſia a domina, vel domino Miſſam clamant. Quid inde? Sacrilegia ne ſacrilegiis tu ipſe addes? At ſi ego celebrationem prohibeo, & abſolutionem ſuſpendo, plures alios Confeſſarios invenient qui abſolvent, & celebrationem permittent. Verum habet. Et hoc ex tremendiſſima Dei ira proficiſcitur. Hoc eſt terribile divinæ iuſtitiæ ſupplicium, quo Deus in cæcitatis, & obſtinationis abyſſum illos prolabi ſinit. Ut vero in tantæ caliginis barathro tranquille ſordeſcant, permittit Deus ut Prophetas falſos inveniant, & Confeſſarios palpones, fallaces, & adulatores obvios habeant. Iſti, clamat Cyprianus *epiſt.* IIII. falſam miſericordiam vocant *blandam perniciem, impietatem vocabulo pietatis coloratam, qua contra Evangelii rigorem, contra Domini & Dei legem, temeritate quorumdam laxatur incautis communicatio, irrita, & falſa pax, periculoſa dantibus, & nihil accipientibus profutura*. Subdit, hoc *eſſe lapſis quod grando frugibus, quod armentis peſtilens vaſtitas, quod navigiis ſæva tempeſtas. Solatium æternæ ſpei adimunt, arborem a radice ſubvertunt, navem ſcopulis, ne in portum perveniat, illidunt.*

VIII. Scandala quæ obtruduntur, crepitacula ſunt puerorum, & conſueta dæmonum præſtigia. Scandalum ſceleſti Sacerdotes non verentur, dum comptuli & cincinnati incedunt, dum publice muliercularum conventiculis interſunt, dum vanas veſtes contra ſacrorum canonum præſcripta induunt, dum ludis, comœdiis, ſaltationibus, ceteriſque inſanientis mundi oblectamentis dant operam, dum Miſſam ipſam mimorum more, præcipiti lingua, vaniſque geſticulationibus profanant, & non ſacrificium ſacroſanctum offerre, ſed ſcænicam repræſentationem ſe agere perhibent. Hæc continua, & publica ſcandala haudquaquam reformidant. Solum dum, poſtquam in cœno libidinis, veluti ſues, volutati ſunt, ad tremendum altare accedere audent, ſcandala obiiciunt. Non audiet populus, non audient

dient domini & dominæ Miſſam in die feſto, ſi Parochus, ſi Capellanus non celebret? Neque audirent fideles Miſſam, ſi Sacerdos ieiunus non eſſet. Porro, ſi Parocho non ieiuno non permittitur celebrare, tametſi populus Miſſam non audiret; quanto minus permittenda eſt celebratio Parocho, Capellano, Sacerdoti fornicario? Semper enim Eccleſia Dei plus horruit, Sacerdoti heri fornicanti, hodie abſolutionem impertiri, & altaris miniſterium concedi, quam Sacerdoti non ieiuno. Siquidem Eccleſia univerſa tum Græca, tum Latina Sacerdotes in fornicationem lapſos, notabili tempore ab altari per duodecim ſæcula excluſit; nec umquam poſt unum aut alterum a fornicatione diem offerre ſacrificium illis conceſſit. Diſciplina vero ieiunii in variis Eccleſiis varietati obnoxia fuit. Scandali, quod obtruditur, chimæra multis modis auferri a populo poteſt, aut ieiunium naturale frangendo, aut indiſpoſitionem, quæ ex variis proficiſci cauſſis poteſt, allegando. Si quorumdam admiratio, & ſuſpicio mala timeatur; tanto hæc erit magis temeraria, quanto probationis vitæ fuerit Sacerdos qui celebrare omittit. Verum, ut dixi alias, populus ex plurium Sacerdotum, qui vitam Chriſtiano, nedum Sacerdote, minus dignam agunt, celebratione quotidiana ſcandalum potius perfert, quam ſi moderate interrumperent, non ut laxius habenas appetitionibus remitterent, ſed ut fervorem, & devotionem operibus laborioſis, & virtutum officiis compararent, & populo ipſi ſe ſe devotos & ferventes Chriſti miniſtros oſtenderent.

IX. Facile hæc Theologi in ſuo cubiculo ſcribunt, & definiunt; at ſi in tribunali pœnitentiæ ſederent & ipſi, ac confeſſiones audirent, reique periculum facerent; tum cognoſcerent, diverſam eſſe theoricam ſcribendi rationem, a practica agendi conſuetudine: intelligerent, tot eſſe circumſtantias, quæ abſolutionis, & Miſſæ ſuſpenſionem non permitterent. Hæ ſunt nugæ, verius dixerim, paradoxa, & ſophiſmata, ignorantia evangelicæ doctrinæ, & eccleſiaſticæ diſciplinæ parta. Qui ſic argutantur, quorumdam Caſuiſtarum commentis præventi, & communis corruptelæ abuſibus obducti, quæ communiter fieri vident, licita reputant. Dum in cubiculo ſcribimus, divinam legem, ſanctorum regulas, Conciliorum canones, & nudam veritatem ob oculos habemus; non humanis reſpectibus capimur, non minuendæ pœnitentium frequentiæ timore, non ſubeundæ rigoriſmi notæ, non aliarum mundi rationum lenocinio agitamur. Audiant vani argutatores pauca Sanctorum dicta. Innocentius III. *Lib. IV. de myſteriis Miſſæ Cap.* XIII. hæc habet. *Peccator debet potius eligere ut abſtinendo reddatur ſuſpectus, quam ut communicando manducet indignus*. S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxx. *art. 6.* inquit: *Peccator tamen occultus potius deberet eligere infamari quam indigne ad menſam Domini accedere*. S. Ioannes Chryſoſtomus *homil.* III. *in Act.* ait: *Non arbitror inter Sacerdotes multos eſſe qui ſalvi fiant; ſed multos plures eſſe qui pereant*. S. Hieronymus *epiſt. ad Damaſum* clamat:

Ecc:

Ecce mundus ubique fervet Sacerdotibus ; & tamen tam ſunt rariſſimi Sacerdotes boni, quod vix e centum bonus reperiatur unus. Et tamen Chryſoſtomi, & Hieronymi tempore pauciſſimi Sacerdotes erant, ſpectata ætatis noſtræ multitudine. Narrat Dionyſius Carthuſianus *Lib. III. de quatuor noviſſimis*, ex Petro Cluniacenſi, pium Religioſum Anglum, ſpiritu raptum in purgatorium, *cum miraretur, quod tam pauci Sacerdotes eſſent in purgatorii pœnis, reſpectu eorum qui ubique terrarum caſtimoniam polluunt*; hoc ab Angelo accepiſſe reſponſum, *quod ideo ibi pauciſſimi erant, quia vix aliquis talium veram habet contritionem : idcirco pene omnes huiuſmodi æternaliter damnantur.* Si revera contriti eſſent, ipſi clamarent : *Exi a me, quia peccator ſum, Domine.* Ipſi ſe altari ſubducerent, & mederi congrua pœnitentia languoribus, & fœtentibus plagis ſuis curarent. Ipſa celebrandi anxietas argumentum eſt fictæ contritionis. Chriſtianus ſincere contritus, & felicitatis æternæ amore ſuccenſus, omnia quæ mundi ſunt, nihil facit, & conculcat. Confeſſariorum facilitas abſolvendi, & mittendi ad altaria Sacerdotes relapſos, incentivum relabendi delinquentibus præbet. Et quia corruptela eſt univerſalis, ideo in errorem pertrahit, ſi fieri poteſt, etiam probos. Mitiorem præſentis Eccleſiæ diſciplinam laudo, & colo; ſed pernicioſam laxitatem improbo. Olim aut per totam vitam, aut per plura luſtra Sacerdotes fornicatores, adulteri, polluti abſtinebant ab altari, ut non interruptis gemitibus contractas maculas eluerent. Temperatior, blandior, mitior nunc ſit diſciplina. At veſtigium ſaltem aliquod appareat. Cedo: aliquid ne vigoris amiſit regula iſthæc, *Sancta ſanctis*? An tunc concupiſcentia carnis minus effrenata; an libidinis furor minus impotens quam nunc? Tum ſeveriſſima & diuturna pœnitentia caro comprimebatur. Nunc invecta eſt nova medendi ratio: non amplius ciliciis, ieiuniis, eleemoſynis, aliiſque medicinis, a ſacris canonibus præſcriptis, carnis vulnera curantur; ſed pauculis precatiunculis impoſitis, quæ aut nihil, aut parum incommodant, ad altaria mittuntur flagitioſi. Si Confeſſariorum praxis obtineret ſuſpendendi abſolutionem, & ab altari arcendi Sacerdotes relabentes in peccata carnis; ſi, inquam, vigeret diſciplina iſthæc, & Sacerdotibus menti hæreret : diligentiores profecto iſti eſſent in coercenda & perdomanda concupiſcentia, cautius declinarent mulierum familiare commercium, ferventiores in oratione eſſent. At vident miſeri, paſſim Sacerdotes abſolvi, & relabi, & in perpetuo relapſuum, & abſolutionum circulo volutari, & quotidie celebrare. Huius ſerpentis, & quaquaverſum graſſantis corruptelæ præſtigiis faſcinati communem morem, tametſi praviſſimum, imitantur, licitumque reputant quod publicum eſt. Tu ergo Confeſſari, & divinorum myſteriorum diſpenſator, tibi cave ne facilitate abſolvendi alienorum ſacrilegiorum particeps fias. At, niſi abſolvantur, non præmiſſa confeſſione celebrabunt. Eſto. Ipſi viderint. Pauciora tunc erunt ſacrilegia; & tu immunis eris a ſacrilegiorum participatione. Tibi primum, poſtea aliis pro-

Digitized by Google

providendum eſt. At, niſi eſſent contriti, contempta confeſſione, ad altare accederent. Falleris. Nemo ſcienter damnari vult. Retundere conſcientiæ aculeos nituntur, nollent ſynderesis latratus, & furias illas inteſtinas experiri. Idcirco abſolutionis emplaſtro oblinire fœtida ulcera, & putidas plagas ſtudent. Non tibi rigorem, & auſteritatem, ſed veritatem ſuadeo. Cura tua eo tendere debet, ut ægrotus ſanetur. Si experientia compertum eſt, poſt tot abſolutiones, poſt tot ſacrificia, e vitiorum cœno minime egreſſos eſſe; nullus remanet ambigendi locus, indignos iſtos eſſe tum abſolutione, tum celebratione.

X. Si viri ſancti, præſertim S. Franciſcus Saleſius, omnium animarum rectorum mitiſſimus, Chriſtianos letalium vulnerum expertes, & ab affectu venialium vacuos, octavo tantum die dignos communione exiſtimant; quis ſibi perſuadeat, in numeroſo Sacerdotum cœtu nullos eſſe affectu ad venialia irretitos? Quis in animum ſibi inducet, ut credat, adeo univerſalem eſſe illam cordis puritatem, illam morum caſtimoniam quam ad dignam quotidianam communionem requirunt Doctores magiſtri ſancti? Porro ſi qui a mortalibus immunes ſunt, non propterea digni quotidiana communione reputantur; quodnam de recidivantibus iudicium ferendum eſt? Illud autem ſummopere animadvertendum quod alias indicavi, ſaltum de extremo ad extremum raro fieri. Vix umquam Sacerdotes a devota, & ferventi celebratione prolabuntur in carnis flagitia. Sed paullatim fervor tepeſcit, defervet devotio, languor ſuccedit, & ſenſim ſine ſenſu celebrantes evadunt loquaces, garruli, otioſi, murmuratores, intemperantes, iracundi, guloſi, & tandem in lutum prolabuntur libidinis. Dicam cum duobus præclariſſimis Dominicanæ familiæ Theologis, Ioanne a S. Thoma in ſuo *Catechiſ. part.* II. *cap.* XII. & Vincentio Contenſonio *Lib. XI. part.* II. *diſs.* IV. *cap.* II. Omnis regularis diſciplinæ relaxatio, & ſolutio ab indigna incruenti ſacrificii celebratione, & a ſacræ communionis, quam ſine præparatione Religioſi plures frequentant, abuſu proficiſcitur. Medicina quæ quotidie ſumpta non ſanat, ſed infirmitatem auget, ex perverſa applicatione mortem inducit. Sol, qui ceram liquefacit, lapides indurat: & panis, qui ſanum ſtomachum roborat, infirmum aggravat. Similiter tepidis, & languidis iterata celebratio, & repetitæ communiones teporem & languorem augent. Habenti enim devotionem maior datur, & abundat. Ab eo vero qui non habet, & quod habet, auferetur ab eo. Quare magnopere formidandum eſt Prælatis illis Regularium, qui electi ad Dei verbum ſubditis ſuis explicandum, fervoremque ſermonibus ſuis accendendum, vix de hac ferventi, & devota præparatione verba faciunt. Quarumdam conſtitutionum neglectum, & reculas quaſdam exaggerant; & id unde aut ſanctitas, aut relaxatio totius diſciplinæ manat, ſilentio prætereunt. Quæ non dico, quaſi legum etiam minimarum tranſgreſſiones tolerare debeant; ſed eo oratio pertinet, ut ſubditos ſuos ad dignam, de-

Digitized by Google

devotam, & ferventem celebrationem Miſſarum fervidis alloquiis excitent: quia tum illos exactos diſciplinæ obſervatores ſpectabunt. Ob oculos efficaci ſermone ponant, quo malorum, & flagitiorum tandem detrudant indevotæ, tepidæ, & minus dignæ celebrationes. Oſtendant Scripturarum oraculis, & Sanctorum doctrina, heinc ſilentii violationem, frequentes e conventu egreſſus, chori aut minorem frequentiam, aut indevotam pſalmodiam, heinc murmurationes, & intemperantias prodire. Curent, & identidem ignitis eloquiis inflammare ſtudeant, ut devoti, vigiles, ferventeſque ad altare tremendum accedant: & continuo ſubditos ſuos ſpectabunt in choro aſſiduos & modeſtos, in refectorio ſobrios, & communibus eſcis contentos, in propriis defungendis officiis ſedulos & attentos; atque omnium legum, quoad humana infirmitas patitur, vigilantiſſimos cuſtodes.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO II.

DE SACRIFICIO MISSAE.

C A P U T I.

Quid, & quotuplex ſit ſacrificium. Quænam eius neceſſitas.

I. HActenus de Euchariſtia ut ſacramentum, nunc de eadem, ut ſacrificium eſt, ſermonem inſtituo. Sacrificium in ſua ampla ſignificatione omne opus bonum comprehendit, ſive internum, ſive externum, quod in Dei gloriam dirigitur. Eleemoſyna, ieiunium, preces, actus fidei, ſpei, caritatis, contritionis, & cetera omnia quæ referri in Dei honorem poſſunt, ſacrificii nomen ſibi aſciſcere queunt. *Immola Deo ſacrificium laudis*: Pſalm. xlix. Rurſus: *Sacrificium laudis honorificabit me*: Item: *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum*. Ad communem ſacrificii rationem duo requiruntur: primum, ut opus bonum ſit; alterum, ut in Dei gloriam referatur; quemadmodum S. Auguſtinus *Lib. X. de Civ. Dei cap.* vi. inquit. *Verum ſacrificium eſt omne opus quod agitur, ut ſancta ſocietate inhæreamus Deo; relatum ad illum finem boni, quo beati eſſe poſſumus*.

II. Communis ſacrificii, proprie & preſſe accepti, eiuſmodi eſt definitio. *Oblatio externa ſoli Deo facta, qua in recognitionem ſupremi eius dominii a legitimo miniſtro res aliqua ſenſibilis & permanens ritu myſtico conſecratur, & mutatur*. *Oblatio* locum generis occupat; & eſt actio miniſtri victimam offerentis. Dicitur *oblatio externa*, ſeu ſenſibilis: quia eſt actus religionis, qua homines una coniunguntur. Homines autem communicare ſimul nequeunt, niſi ſignis ſenſibilibus, quibus id manifeſtant quod intrinſecus animo gerunt. Heinc ſacrificium proprie dictum eſt *rei ſenſibilis*; ut diſtinguatur a ſacrificio contriti cordis, & interiorum animæ affectuum. *Soli Deo facta*. Solus quippe Deus conditor, & moderator hominum eſt, principium, & finis. *Quis enim* (inquit Auguſtinus Lib. X. de Civ. Dei cap. iv.) *ſacrificandum eſſe cenſuit niſi ei quem Deum aut ſcivit, aut putavit, aut finxit?*

III. Additur, *In recognitionem ſupremi eius dominii*. Sacrificio externo homo ſervitutem, & ſubiectionem Deo ſolemniter profitetur, ſimulque conteſtatur, quidquid boni habet, ſe ab illo accepiſſe. Primarius enim ſacrificii finis eſt cul-

Digitized by Google

tus Deo exhibitus. *A legitimo miniſtro* oblatio immolanda eſt, ſcilicet a perſona quæ ad hoc officium deſtinata ſit. Quare Ozias Rex, qui, cum Sacerdos non eſſet, ſacrificare auſus fuit, pœnas luit; ut habetur *II. Paralip. cap.* XVIII. Dicitur *oblatio rei ſenſibilis, & permanentis*, ut diſtinguatur a precibus, proſtrationibus, ceteriſque id genus, quæ actu exteriori quidem fiunt ad offerendum cultum & reverentiam Numini ſupremo; ſed tranſeunt actu ſuo. *Ritu myſtico conſecranda*: quia res quæ Deo offertur, ex profana ſacra fieri, & novum, relicto priore, induere ſtatum debet. Sacrificare enim eſt ſacra facere, ut præclare S. Thomas 2. 2. *quæſt.* lxxxv. *art.* 3. *ad* 3. docet. *Sacrificia proprie dicuntur, quando circa res Deo oblatas aliquid fit; ſicut quod animalia occidebantur, & comburebantur; & hoc ipſum nomen ſonat: nam ſacrificium dicitur ex hoc quod homo facit aliquid ſacrum. Oblatio autem directe, & proprie dicitur, cum Deo aliquid offertur, etiam ſi nihil circa ipſum fiat; ſicut dicuntur offerri denarii, vel panes in altari, circa quos nihil fit . . . Primitiæ autem oblationes erant, quia Deo offerebantur . . . non erant autem ſacrificia, quia nihil ſacrum circa eas fiebat. Decimæ autem, proprie loquendo, non ſunt ſacrificia, neque oblationes: quia non immediate Deo, ſed miniſtris divini cultus exhibentur.* Ultima particula *mutatur* ſignificat, ut ex dictis conſtat, rem oblatam deſtruendam eſſe aut ſanguinis eſfuſione, aut partium diviſione, vel ignis ardore. Heinc quando in lege veteri animal vivum offerebatur ſine occiſione, ſacrificium nuſquam appellatum fuit. Hac deſtructione ſignificatur ſupremum dominium Dei in res omnes. Non eſt tamen ſemper neceſſaria deſtructio, ut patet in ſacrificio capri emiſſarii, qui non occidebatur, ſed exul in deſertum mittebatur; ut habetur *Levit. cap.* XVI. Sufficit ergo ut fiat aut deſtructio, aut immutatio. Frumentum quoque contritum, & farina oleo conſperſa, & igne concocta, Deoque oblata, ſacrificia nuncupantur.

IV. Sacrificium dividitur 1. ratione materiæ. 2. ratione formæ. 3. ratione finis. Materia alia ſolida; ut animal, quod offerebatur in veteri lege poſt partam de hoſtibus victoriam: & ideo ab hoſtibus *hoſtia*, & a victoria *victima* nuncupatur. Res quoque quæ vita carent, ſolidæ plures ſunt; ut panis, ſal, thus, ſpicæ, triticum. Panis in fruſta ſcindebatur, ſimila ſartagine, vel clibano cremabatur, ſal urebatur, thus adolebatur, ſpicarum manipulus torrebatur, triticum conterebatur. Eiuſmodi ſacrificia dicebantur *immolationes*. Alia eſt materia liquida, ut vinum, oleum, ſanguis, aqua, quæ aliquando offerebantur; & hæc vocantur *libamen*.

V. Ratione formæ ſacrificium tribuitur in holocauſtum, in ſacrificium, ſeu hoſtiam pro peccato, & hoſtiam pacificam. Omnium ſacrificiorum perfectiſſimum erat holocauſtum, quod totum conſumebatur. Sacrificium pro peccato partim con-

conſumebatur, partim in uſum Sacerdotum cedebat, illudque in templi atrio comedebant: unde prodiit, peccata populi, ſeu victimas pro peccato oblatas, comedere Sacerdotes. Offerebatur non ſolum pro peccatis tum internis, tum externis, ex malitia patratis; ſed etiam pro peccatis ignorantiæ; ut patet ex *Levit.* IV. & V. Hoſtia pacifica partim cremebatur, partim edebatur tum a Sacerdotibus, tum ab offerentibus. Offerri ſolebat aut pro acceptis beneficiis, aut ad nova imploranda.

VI. Dividitur ſacrificium ex parte finis in latreuticum, euchariſticum, impetratorium, & propitiatorium. Latreuticum ſic nuncupatur ob latriæ, ſeu perfectæ ſervitutis cultum Deo exhibitum, tamquam ſupremo Domino; idque holocauſto maxime perficitur. Euchariſticum in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis offertur: impetratorium pro beneficiis impetrandis offertur: & in lege veteri utrumque hoſtia pacifica vocabatur. Propitiatorium Deum nobis placatum reddit, & propitium; offerturque pro peccatis, pœnis, & flagellis avertendis.

VII. Sacrificii neceſſitatem colligit S. Thomas 2. 2. *quæſt.* lxxxv. *art.* I. ex duplici capite, nempe ex parte Dei, & ex parte hominis. Deo quippe, ut ſupremo rerum omnium conditori, proteſtatio debetur alti dominii, quod in nos habet; eique gratiæ pro tot collatis in nos beneficiis agendæ: & quia continenter novis eiuſdem beneficiis egemus; idcirco inceſſanter impetranda a nobis ſunt. Expiatio quoque peccatorum, quæ contra ipſum committuntur, ſacrificii neceſſitatem manifeſtat. *Naturalis ratio* (inquit Angelicus) *dictat homini, quod alicui ſuperiori ſubdatur propter defectus quos in ſeipſo ſentit, in quibus ab aliquo ſuperiori eget adiuvari, & dirigi: & quicquid illud ſit, hoc eſt quod apud omnes dicitur Deus. Sicut autem in rebus naturalibus naturaliter inferiora ſuperioribus ſubduntur; ita etiam naturalis ratio dictat homini ſecundum naturalem inclinationem, ut ei quod eſt ſupra hominem, ſubiectionem, & honorem exhibeat ſecundum ſuum modum. Eſt autem modus conveniens homini, ut ſenſibilibus ſignis utatur ad aliqua exprimenda: quia ex ſenſibilibus cognitionem accipit. Et ideo ex naturali ratione procedit quod homo quibuſdam ſenſibilibus rebus utatur, offerens eas Deo in ſignum debitæ ſubiectionis, & honoris, ſecundum ſimilitudinem eorum qui dominis ſuis aliqua offerunt in recognitionem dominii. Hoc autem pertinet ad rationem ſacrificii. Et ideo oblatio ſacrificii pertinet ad ius naturale.*

VIII. Quatuor ſacrificiorum genera reſpondent quatuor divinis perfectionibus. I. ſuprema eius maieſtas, ſub cuius dominio cuncta ſunt poſita, recognoſcitur per holocauſtum, in quo ſincero affectu omnia Deo offerimus, & exinanimur, ceu victimæ igne caritatis omnino conſumptæ, abſque ulla rapina, memores illius Iſaiæ lxI. *Ego Dominus . . . odio habens rapinam in holocauſto*. Expende ſerio,

Digitized by Google

ſio, nam revera in angulo cordis tui aliquid latitet Deo uſurpatum. II. eſt immenſa Dei erga nos bonitas, qua nos ex nihilo eduxit, conſervatque. Hanc infinitam bonitatem quotidie recolimus ſacrificio euchariſtico, quo gratiarum actiones rependimus. III. eſt iuſtitia infinita, cui iniurias peccatis noſtris irrogamus, pro quibus ſacrificio propitiatorio ſatisfacere corde contrito nitimur. IV. eſt æterna beatitudo, in eiuſdem divinarum perfectionum plenitudine ſita, qua ipſe fruitur, quæque eſt noſter ultimus finis. Huic perfectioni reſpondet ſacrificium impetratorium, quo poſtulamus omnia auxilia quibus hunc aſſequi finem valeamus. Omnia hæc quatuor ſacrificia eminentiore quodam modo ſplendent in ſacrificio Miſſæ, quod eſt latreuticum holocauſtum, euchariſticum, propitiatorium, & impetratorium; ut infra clarius explicabitur.

CAPUT II.

De ſacroſancto Miſſæ ſacrificio.

I. Variis nominibus Miſſæ ſacrificium appellatur. I. Dicitur *Liturgia*, quæ ſignificat totum illud miniſterium quo ſacrificium perficitur. II. *Synaxis*, ſeu coniunctio fidelium cum Chriſto. III. *Oblatio*, quæ in expiationem peccatorum offertur. IV. *Collecta*, ſeu congregatio fidelis populi ad ſacra myſteria peragenda. V. Dicitur *Miſſa* a verbo mittere, ſive quod Chriſtus hoſtia ſit a Deo nobis miſſa; ſive quod ex donis a populo miſſis ſacrificium fieret; ſive quia, peracto ſacrificio, populus mittitur, Diacono canente: *Ite, miſſa eſt*. Duas veluti in partes Miſſa olim diſtinguebatur. Prima dicebatur catechumenorum, & pœnitentium uſque ad offertorium. Hac parte completa, Diaconus elata voce clamabat: *Exite catechumeni, pœnitentes, indigni*. Altera pars Miſſa fidelium appellabatur, qua finita, dimittebatur populus.

II. Petrobuſiani, Albigenſes, Zuingliani, Lutherani, Calviniſtæ Miſſæ ſacrificium de medio ſuſtulerunt. Lutherus in formula Miſſæ, quam pro Eccleſia Vittembergenſi anno 1523. edidit, ſacrificium Miſſæ *abominationem* appellat. Et tamen in confeſſione Auguſtana, edita anno 1530. & decem poſt annos reformata, hæc Proteſtantes ſcripſerunt. *Falſo accuſantur Eccleſiæ noſtræ, quod Miſſam aboleant: retinetur enim Miſſa apud nos, & ſumma reverentia celebratur*. Subdola, & captioſa eſt proteſtatio iſthæc. Celebrant utique hæreticorum aliqui Miſſam, a ſeipſis fabricatam & corruptam, in qua nulla ſit oblatio. Contendunt illi, ſola fide iuſtificari homines; iniuriamque fieri paſſioni Chriſti, ſi poſt unicam illius oblationem in cruce factam, alia repetatur oblatio. Aſerunt heinc, nullum nunc reperiri ſacrificium *propitiationis*. Illorum ergo Miſſa eſt, inquiunt, do-

dominici tranſitus commemoratio, in qua excitata fiducia, ſacramentum Euchariſtiæ credentibus porrigitur. Idcirco in præfata confeſſione Auguſtana hæc ſubduntur. *Cum Miſſa ſit communicatio ſacramenti, ſervatur apud nos una communis Miſſa ſingulis feriis, atque aliis etiam diebus, ſi qui ſacramento velint uti, ubi porrigitur ſacramentum his qui petunt.* Miſſam ergo, ut ſacrificium, ſeu ut oblationem, deteſtantur novatores omnes. Lutherus in citata formula blaſphemare non erubuit, *ſe ſupra omnes abominationes habere Miſſam, & nihil magis dolere quam quod per annos quindecim Miſſas celebrarit Catholicorum more.* Tandem in *Libro de Miſſa privata* anno 1534. concluſit, *ſibi a dæmone ſuggeſtum, ac perſuaſum fuiſſe, Miſſæ ſacrificium abrogandum eſſe.*

III. His paucis delibatis, catholica doctrina de Miſſæ ſacrificio exponenda eſt. Innumeri Theologi omni argumentorum genere demonſtrarunt, Euchariſtiam veri ſacrificii rationem habere. Hoc ex inſtituto præſtiterunt Melchior Cano *Lib. XII. cap.* XII. Bellarminus *Lib. I. de Miſſa cap.* VI. P. Druin *de re ſacram. Lib. V.* & alii plurimi. Inſtituti mei ratio non ſinit pro dignitate controverſiam adverſus novatores enucleare; ſed ea tantum capita perſtringam quæ ad imbuendos lectores meos opportuna iudicavero.

§. I.

Fidei catholicæ dogma eſt, Euchariſtiam eſſe verum ſacrificium, quod in Miſſa offertur.

I. Dogma iſtud definivit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXII. *can.* I. his verbis. *Si quis dixerit, in Miſſa non offerri Deo verum & proprium ſacrificium* &c. *anathema ſit.* Rurſus can. III. *Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium tantum eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem ſacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium* &c. *anathema ſit.* Et tandem can. IV. *Si quis dixerit, blaſphemiam irrogari ſanctiſſimo Chriſti ſacrificio in cruce peracto, per Miſſæ ſacrificium, aut illi per hoc derogari; anathema ſit.*

II. His tribus canonibus profligavit Concilium Tridentinum novatorum errores; & doctrinam quam Eccleſia a Chriſto, & ab univerſa Apoſtolorum, & Patrum traditione accepit, confirmavit, & declaravit.

III. Et primum. Chriſtus, cum Euchariſtiam inſtituit, ſacrificium obtulit iuxta ritum, & ſimilitudinem ſacerdotii Melchiſedechi. Appellatur enim & a Davide *Pſalm.* CIX. & a Paulo ad Hebr. VII. *Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech.* Igitur quemadmodum Melchiſedechus *obtulit panem & vinum*, quæ fuerunt

runt ſymbolum, & typus Euchariſtiæ; ſic Chriſtus Dominus Sacerdos in æternum, dum Euchariſtiam conſecravit ſub ſpeciebus *panis*, *& vini*, verum & proprium ſacrificium obtulit; ut laudatum Tridentinum *ſeſſ.* xxii. *cap.* i. exponit. *Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, corpus & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit*. Et hanc doctrinam uno ore Patres omnes tradiderunt; ut laudati Theologi demonſtrarunt. Unum & alterum indicabo. S. Cyprianus *epiſt.* lxiii. ad Cæcilium hæc ſcribit. *Quod autem Melchiſedech typum Chriſti portaret, declarat in Pſal. Spiritus ſanctus ex perſona Patris ad Filium dicens:* Ante luciferum genui te: Tu es Sacerdos &c. *Qui ordo utique hic eſt de ſacrificio illo veniens, & inde deſcendens, quod Melchiſedech Sacerdos Dei ſummi fuit, quod panem & vinum obtulit*. S. Hieronymus in *Qq. Hebraicis* inquit: *Quod autem ait*: Tu es Sacerdos in æternum &c. *myſterium noſtrum in verbo ordinis ſignificatur, nequaquam per Aaron irrationabilibus victimis immolandis, ſed oblato pane & vino, ideſt corpore, & ſanguine Domini Ieſu*. Plurima alia teſtimonia ceterorum Patrum prætereo, quod obvia ſint.

IV. Chriſtus Dominus ſacrificium quod ipſe obtulit, immolari ab Apoſtolis præcepit. *Hoc facite in meam commemorationem*: Luc. xxii. Ita interpretantur Patres. S. Cyprianus *epiſt.* lxiii. ad Cæcilium ait: *Si Ieſus Chriſtus Dominus Deus noſter ipſe eſt ſummus Sacerdos Dei Patris, & ſacrificium Patri ſe ipſum primus obtulit, & hoc fieri in ſui commemorationem præcepit; utique ille ſacerdos vice Chriſti vere fungitur qui id quod Chriſtus fecit, imitatur: & ſacrificium verum, & plenum tunc offert in Eccleſia Deo Patri, ſi ſic incipiat offerre, ſecundum quod ipſum Chriſtum videat obtuliſſe*. S. Ambroſius in Pſal. xxxviii. *Sequimur Principem Sacerdotum, ut poſſumus, Sacerdotes, ut offeramus pro populo ſacrificium: etſi infirmi merito, tamen honorabiles ſacrificio: quia etſi Chriſtus nunc non videtur offerre; tamen ipſe offertur in terris, quando Chriſti corpus offertur: immo ipſe offerre manifeſtatur in nobis, cuius ſermo ſanctificat ſacrificium quod offertur*. S. Hieronymus *Lib. III.* dialog. adverſ. Pelag. *Sic docuit Apoſtolos ſuos, ut quotidie in corporis illius ſacrificio audeant loqui* &c. . . . . *Recurre ad Geneſim, & Melchiſedech Regem Salem huius Principem invenies civitatis: quia tunc in typo Chriſti panem, & vinum obtulit, & myſterium chriſtianum in Salvatoris ſanguine, & corpore dedicavit*. Similia habent ceteri Patres, qui omnia novatorum, negantium Melchiſedechum obtuliſſe ſacrificium, ſophiſmata in anteceſſum labefactarunt.

V. Plurimæ aliæ figuræ veteris teſtamenti Euchariſtiæ ſacrificium portenderunt, præſertim agni paſchalis ſacrificium. Quibus prætermiſſis, unicum oraculum Malachiæ Prophetæ *cap.* i. tranſcribo. *Non eſt mihi voluntas in vobis, di-*

Digitized by Google

cit Dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra: ab ortu enim ſolis uſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum eſt nomen meum in Gentibus. Perſpicue hic aſſeritur, reiectis ſacrificiis Iudæorum, ſubſtituendum fore novum ſacrificium, quod in *omni loco* offerretur. Perperam de more detorquere novatores ſtudent Malachiæ oraculum ad ſacrificium Crucis; cum iſtud non in omni loco, nec niſi ſemel oblatum fuerit. Fruſtra quoque ad bona opera, ad eleemoſynas, aliaque virtutum officia inflectere propheticum oraculum nituntur. Numquam bona opera improbavit; neque bona opera ſacrificiis moſaicis ſuccedunt. Quid quod iuxta novatores opera bona Chriſtianorum *oblatio munda* dici nequeunt, cum malitia inquinata ſint omnia?

VI. Sed, quod peremptorium adverſus novatores eſt, univerſa Patrum traditio teſtatur, oraculum Malachiæ Euchariſtiam deſignare. S. Iuſtinus Martyr in *dialogo cum Tryphone* inquit: *De noſtris vero gentium, quæ in omni loco offeruntur, ſacrificiis, hoc eſt pane Euchariſtiæ, & poculo ſimiliter Euchariſtiæ, iam tum locutus prædixit* (Malachias) *nos quidem glorificare nomen eius, vos autem profanare*. S. Irenæus *Lib. IV. adverſus hæreſes cap.* XXXII. hæc habet. *Eum qui ex creatura panis eſt, panem accepit, & novi teſtamenti docuit novam oblationem, de quo & in duodecim Prophetis Malachias ſic præſignavit: Non eſt mihi voluntas in vobis*. S. Auguſtinus *Lib. XVIII. de civ. Dei cap.* XXXV. perſpicue oraculum Malachiæ de Euchariſtia interpretatur. *Hoc ſacrificium per Sacerdotium ſecundum ordinem Melchiſedech cum in omni loco a ſolis ortu uſque ad occaſum Deo iam videamus offerri* &c. *Sacrificium autem Iudæorum, quibus dictum eſt*: Non eſt mihi voluntas in vobis: *ceſſaſſe negare non poſſunt*. Eodem modo loquuntur ceteri Patres, potiſſimum Chryſoſtomus, Theodoretus, Hieronymus. Ipſe Chriſtus Dominus, ad oraculum iſtud Malachiæ reſpiciens, dixit Samaritanæ mulieri Ioan. IV. *Mulier, crede mihi, quia venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Hieroſolymis adorabitis Patrem .... Venit hora, & nunc eſt quando veri adoratores adorabunt Patrem in ſpiritu, & veritate*. Nec blaterent novatores, Chriſtum loqui de adoratione interiori, & ſpirituali. Nam eiuſmodi adoratio ſemper fuit, & durabit uſque ad conſummationem ſæculi. Utique adorationem interiorem in ſpiritu, & veritate Chriſtus annuntiat, Iudæorum errorem improbans, qui abſque interiori religionis affectu animalium carnem offerebant. Damnat quoque ibi Samaritanorum ſuperſtitionem, qua falſis diis immolabant. Senſus itaque eſt. Chriſtiani verum Deum, non ficta numina, ut Samaritani, adorabunt, colentque, non tantum exterius, ut Iudæi, ſed in ſpiritu, & veritate incruentum ſacrificium eidem offerent.

VII. Sed quæ eſſe cum Lutheranis, & Calvinianis diſputatio poteſt, qui in re-

li-

ligionis negotio, ipſam exuunt rationem, & communi ſenſui renuntiant? Oſtendant nobis ſeveri Ariſtarchi ab orbe condito vel unam aliquam ſine ſacrificio religionem. *In qualibet ætate* (inquit S. Thomas cit. art.) *& apud quaslibet hominum nationes ſemper fuit aliqua ſacrificiorum oblatio. Quod autem eſt apud omnes, videtur naturale eſſe. Ergo & oblatio ſacrificiorum eſt de iure naturali.* Plato *Lib.XII. de Rep.* tradit, Sacerdotes magna claritate oportere abundare propter eorum quæ tractant, magnitudinem. Apud AEgyptios piaculum erat Regem abſque ſacerdotio imperare. Subdit Plato *dial.* VIII. de legibus neceſſum eſſe ut ſemper unus ex Magiſtratibus deorum alicui pro civitate ſacrificet. Apud Athenienſes creato Regi maxima ſacra attribuebantur. Ariſtoteles, Platonis diſcipulus, teſtatur *Lib.III. Polit.* heroicis temporibus Reges divinæ rei cultum exercere ſolitos; ſacrificia tamen inſignia Sacerdotibus reſervata fuiſſe. Quapropter monet, in optima Republica Sacerdotes honoratiſſimos conſtituendos eſſe. Neque enim, ait, agricola, artifex, neque vilium exercitiorum quiſque Sacerdos eſt deputandus: honos namque diis a civibus impendendus. Cirus, & Valerius ſcribunt, inquit Melchior Cano *loc. cit.* tantum ſtudium antiquæ religionis fuiſſe, ut Senatus tunc, cum florebat imperium, decreverit, ut de Principum filiis pauci quidam electi Hetruriæ populis ad diſciplinam ſacrorum percipiendam traderentur, ne ars tanta *propter tenuitatem hominum*, & religionis auctoritatem *adduceretur ad mercedem & quæſtum*. Tantus honos apud veteres, natura duce, religioni eſt habitus, ut nulli, niſi Principes, & Optimates, cæremoniarum erga Deum haberent facultatem. Et Lutherani contendunt, adeo Chriſtum deſipuiſſe, ut Rempublicam inſtituerit, in qua ſacrificia omnia contrita eſſent: Sacerdotes vero qui? Deliri ſenes, garrulæ anus, adoleſcentes leves, ſartores, lanii, coqui. Sacerdotium noſtrum Lutherani, Turcarum more, infamare cupiunt, apud quos a communi populo non multum Sacerdotes differunt. Quanto religioſius antiqui olim Germani ſtatuerunt, ut verberandi, animadvertendique in hominem, niſi Sacerdotum auctoritate, nullis eſſet conceſſa facultas; quo iudicia, non humana, ſed divina viderentur, concludit Melchior Cano.

VIII. Non ergo nobis ſuccenſeant Lutherani, ſi dixerimus, neminem ſanæ mentis effutire poſſe, Chriſtum Ieſum, qui non venit legem naturalem deſtruere, ſed adimplere, & perficere, & religionem omnium præſtantiſſimam & excellentiſſimam inſtituere, ab ea ſacrificium, quod eſt religionis cuiuſque character, & teſſera, aboleviſſe. Quid? Nulla religio umquam ſine ſacrificio: & religio chriſtiana ſola, omnium perfectiſſima, ſacrificio carebit, & ſacerdotio? Contra clamat Apoſtolus ad Hebr. VII. *Neceſſarium fuit ſecundum ordinem Melchiſedech alium ſurgere Sacerdotem, & non ſecundum ordinem Aaron dici. Tranſlato enim ſacerdotio, neceſſe eſt ut & legis tranſlatio fiat . . . Conteſtatur enim: quoniam*

niam tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. Igitur, teſte Paulo, ſacerdotium in novo fœdere non eſt ablatum, ſed ab ordine Aaron ad ordinem Melchiſedech translatum eſt. Si ſacerdotium eſt in nova lege, ſimul & altare ſit oportet; ut ibidem *cap.* XIII. teſtatur Paulus: *Habemus altare, de quo edere non habent poteſtatem, qui tabernaculo deſerviunt*. Habemus ergo & victimam immolandam. Tria hæc, ſacerdotium, altare, & ſacrificium, adeo connexa ſunt, ut conſiſtere unum ſine altero nequeat. Quiſnam altarium uſus, niſi ad ſacrificia offerenda? Ad quid inſtituti Sacerdotes, niſi in primis ad ſacrificandum? Nec blaterent novatores, in lege nova unum eſſe ſacrificium Crucis, quo pleniſſime pro omnibus ſatisfactum fuit; ut Apoſtolus ad *Hebr. cap.* X. ait. *Una enim oblatione conſummavit in ſempiternum ſanctificatos*. Si cavillatio iſthæc conſiſteret, abroganda etiam eſſent ſacramenta omnia. At quamvis pleniſſima fuerit Chriſti ſatisfactio, ſuperflua non ſunt, ſed neceſſaria ſacramenta. Ergo neceſſarium quoque ſacrificium eſt. Utique Chriſtus Dominus per cruentum Crucis ſacrificium adæquatam plenamque Deo pro peccatis ſatisfactionem obtulit, novum teſtamentum confirmavit, & infinita bona nobis promeruit. Sed, ut infinitum beneficium nobis proſit, applicari debet, non per ſolam fidem ſeu fiduciam, ut novatores delirantes blaterant; ſed per ſacrificium, & ſacramenta, quæ cum fide & fiducia ſuſcipienda ſunt. In quocumque ſtatu neceſſaria fuit fides ſacrificii Crucis ad iuſtificationem. Et tamen, hoc non obſtante, in quocumque ſtatu fuere vera ſacrificia, quibus effectus ſacrificii Crucis participarentur. Ergo & in novo fœdere extat ſacrificium incruentum, quo nobis cruenti ſacrificii Crucis fructus applicantur.

IX. Obiicit 1. Calvinus cum ceteris ſectariis illud Pauli ad Hebr. VII. *Et alii quidem plures facti ſunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere. Hic autem, eo quod maneat in æternum, ſempiternum habet ſacerdotium. Unde & ſalvare in perpetuum poteſt accedentes per ſemetipſum ad Deum, ſemper vivens ad interpellandum pro nobis. Talis enim decebat ut nobis eſſet Pontifex, ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus a peccatoribus, & excelſior cælis factus. Qui non habet neceſſitatem quotidie, quemadmodum Sacerdotes, prius pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populi. Hoc enim fecit ſemel, ſe ipſum offerendo. Lex enim homines conſtituit Sacerdotes infirmitatem habentes: ſermo autem iuriſiurandi, qui poſt legem eſt, Filium in æternum perfectum*. Hic Paulus ſacerdotium veteris teſtamenti a ſacerdotio novi fœderis diſtinguit. In hoc unus Sacerdos eſt. Cuius diverſitatis cauſſam perhibet Apoſtolus ipſe, quod nempe illi mortales erant: quare ſucceſſoribus indigebant, qui in demortuorum locum ſubrogarentur.

X. Reſp. Hoc argumentum, quod Calvinus de more iactabundus extollit, ſeipſo cor-

corruit. Unicus eſt Sacerdos noſter æternus, & immortalis, qui ſemper coram Deo pro nobis aſſiſtit. Porro hoc eſt veteres inter & Sacerdotes noſtros diſcrimen, quod illorum ſinguli ſuam offerebant hoſtiam proprio, non alterius Sacerdotis nomine: neque enim poſteriores alicuius prioris vices gerebant. Idcirco plures omnino Sacerdotes erant, quia non in uno veluti capite conveniebant, cuius loco adminiſtrarent. At Sacerdotes novi fœderis in Chriſti nomine, eiuſque perſona ad altare accedunt: ideo quodammodo unum eſt Sacerdotium. Omnes unam & eamdem hoſtiam offerunt: non igitur plures nos Sacerdotes ſumus, qui plures, atque diverſas hoſtias offeramus, quemadmodum veteres; ſed unus eſt ſummus Sacerdos Chriſtus Dominus, qui Deum ſanguine ſuo placavit, & reconciliavit mundo; noſque hoc ſenſu non dicimur Sacerdotes, ſed diſpenſatores ſumus myſteriorum eius, applicantes populo ſanguinem quem ille effudit in Cruce; ut Apoſtolus ipſe docet I. Cor. IV. *Sic nos exiſtimet homo ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*. Nec Sacerdotes noſtri ſimiles ſunt, ut Calvinus contendit, Sacerdotibus veteris legis. Illi hoſtias, ſeu ſanguinem offerebant hircorum, & taurorum, quæ ex ſe placere non poterant. Legis infirmitas erat, quod nec hoſtiam habebat, quæ ex ſe Deo eſſet accepta; nec Sacerdotes impollutos, qui Deo gratioſi gratam quoque hoſtiam efficerent. Sacerdotes vero noſtri, tametſi infirmi ſunt, nihil tamen Eccleſiæ incommodant, utpote quod vim ſuam non ab illis habet, ſed a Chriſto ſummo Sacerdote, in quo Pater bene ſibi complacuit, qui ſimul eſt Sacerdos & ſacrificium. Sacrificii itaque evangelici hoſtia ſeipſa eſt Deo quam gratiſsima; & unum habet Sacerdotem ſummum, ſanctum, impollutum, cuius oblatio vim tribuit ſacrificio, & omnibus fidelibus prodeſt. Sicut ergo infirmus & improbus miniſter Chriſti, ſacramentum adminiſtrans, nihil Eccleſiæ nocet; ita neque in Chriſti ſacrificio Sacerdos impius divinæ utilitatis fructu Eccleſiam privat; quamvis ipſe ſibi non emolumentum comparet, ſed exitium, concludit laudatus Melchior Cano.

XI. Inſiſtit Calvinus, ſemel Chriſtum iuxta Apoſtolum oblatum fuiſſe, & ſatisfeciſſe pro omnibus peccatis. Sed ex iis quæ dicta ſunt, obiectio corruit. Semel Chriſtus cruento ſacrificio ſe in monte Calvariæ obtulit Deo Patri, plenamque pro peccatis noſtris ſatisfactionem exhibuit. Sed fructus illius redundantis pretii nobis applicandus eſt. Sacrificium Miſſæ non offerimus, ut calumniantur novatores, in ſupplementum ſacrificii Crucis, quaſi illud deficiens fuerit; ſed dumtaxat ut nobis applicetur illius fructus. Sacrificium incruentum Miſſæ, & ſacrificium cruentum idem omnino ſunt quantum ad ſubſtantiam; cum eadem ſit hoſtia, idem offerens Chriſtus; & ſolus modus diverſus eſt, ut Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXII. *cap.* II. declarat. *Una eſt eademque hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio qui ſeipſum tunc in Cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſa: cu-*

jus quidem oblationis cruentæ fructus per hanc uberrime percipiuntur : tantum abeſt ut illi per hanc quovis modo derogetur. Semel ergo oblatus eſt, & una mortis oblatione omnia conſummavit. Unus eſt ſummus Sacerdos Chriſtus. Sacerdotes omnes ſunt illius vicarii, quorum miniſterio utitur ad offerendum eamdem hoſtiam in ſacrificio Miſſæ, quo nobis ſacrificii cruenti pretium applicatur. Nonne novatores ipſi fatentur, neceſſariam eſſe applicationem ſacrificii Crucis per fidem, per ſacramenta? Si propterea quod Chriſtus ſacrificio Crucis conſummavit opus ſalutis noſtræ, & ſuperabundantem pro peccatis noſtris obtulit æterno Patri ſatisfactionem, ſuperfluum foret Miſſæ ſacrificium; ſuperflua quoque forent ſacramenta, precationes, & cetera alia pia opera, quibus fructus paſſionis Chriſti nobis applicare curamus. Negant hoc ſecundum novatores : negent ergo & alterum neceſſe eſt. Argumentum Calvini valeret, ſi ſacrificium Miſſæ diverſum quantum ad ſubſtantiam eſſet a ſacrificio Crucis, & ab iſto virtutem non acciperet, & efficaciam : quod prorſus falſum eſt; cum eadem omnino victima ſacroſancta quæ oblata in Cruce fuit modo cruento, offeratur in altari incruento modo, ut ſæpius dictum eſt. Unde conſequitur, Miſſam non eſſe puram repræſentationem, & meram imaginem ſacrificii, ſed verum & proprium ſacrificium; licet ſit commemorativum illius ob rationem datam, quod eadem modo diverſo victima offeratur.

XII. Opponunt 2. Euchariſtia eſt ſacramentum. Ergo non eſt ſacrificium. Nam idem non poteſt eſſe utrumque. Reſp. Idem non poteſt eſſe ſimul ſacrificium & ſacramentum ſub eodem reſpectu, eademque ratione, concedo; ſub diverſo reſpectu, nego. Euchariſtia, ut nobis gratiam confert, donum Dei, & ſacramentum eſt; quatenus Euchariſtia continet Chriſtum hoſtiam incruentam, quæ offertur Deo Patri, ſacrificium eſt.

XIII. Opponunt 3. In ſacrificio requiritur victimæ mactatio. At in ſacrificio Miſſæ Chriſtus, qui offertur, non mactatur. Ergo Miſſa non eſt ſacrificium. Propterea in ſacrificio neceſſaria eſt oblatio rei ſenſibilis. Chriſti autem corpus, quod offertur, non eſt ſenſibile. Ergo Miſſa non eſt ſacrificium. Reſp. In ſacrificio requiritur victimæ immutatio eo modo quo eſt ſacrificium. Si hoc cruentum ſit, neceſſaria eſt phyſica victimæ mactatio; ſi ſacrificium ſit incruentum, ut eſt euchariſticum, requiritur immutatio, ſeu mactatio victimæ myſtica. In ſacrificio Miſſæ vi verborum quibus panis, & vinum conſecrantur, ſeparatur ſanguis a corpore, quæ ſeparatio eſt quædam myſtica ſanguinis effuſio. Neque ad rationem ſacrificii neceſſe eſt ut ſanguis reipſa effundatur; ſed ſat eſt ut ex vi actionis effundi debeat : quemadmodum patet in ſacrificio Abrahami, de quo S. Ioannes Chryſoſtomus *homil.* 11. *in S. Euſtatium Antioch.* inquit : *Eſt ſacrificium etiam ſine ſanguine. Sciunt illi qui myſteriis initiati ſunt. Propterea & illud* (Iſaaci) *ſacrificium ſine ſanguine perfectum eſt, quoniam illius figura eſſe debuit. Vides in veteri teſtamen-*

to

to imaginem multo ante adumbratam? Noli veritatem fidem denegare. Quot ſacrificia in antiquo teſtamento incruenta non fuere? Corpus & ſanguis Chriſti in Euchariſtia non ſunt ſenſibilia ſeipſis, & in propria ſpecie; ſunt tamen ſenſibilia per ſpecies panis, & vini, ſub quibus offeruntur.

XIV. Opponunt 4. Ex oblatione Melchiſedech, facta Abrahamo, non recte colligitur Miſſæ ſacrificium. Siquidem Melchiſedechus obtulit Abrahæ, & ſervis eius panem & vinum, non in ſacrificium, ſed ad eos ex prælio redeuntes refocillandos. Reſp. Utique ex eo quod Melchiſedech panem, & vinum obtulit Abrahæ, non infertur ipſum ſacrificaſſe: ſiquidem ſacrificium Deo ſoli offertur. Melchiſedechus igitur Deo panem & vinum ſacrificavit; & poſtea partem panis & vini protulit Abrahæ. Idque eruitur ex ipſa Scriptura *Gen. xiv.* ubi, narrata oblatione, ſubditur de Melchiſedech: *Erat enim Sacerdos Dei altiſſimi*. Ad quid Sacerdotii mentio facta eſſet, niſi Melchiſedech ſacrificaſſet? Ipſa quoque Scriptura maniſeſte declarat, Melchiſedech non protuliſſe panem & vinum ad refocillandos milites. Redierant enim e prælio cum ingenti præda; & ea habebant *quæ ad cibum pertinent*, ut ibidem dicitur: & Abraham Regi Sodomorum dixit: *Non accipiam ex omnibus quæ tua ſunt, exceptis his quæ comederunt iuvenes*.

XV. Ex quibus colliges, Miſſæ ſacrificium eſſe latreuticum: quia in eius celebratione cultus latriæ Deo exhibetur, & recognoſcitur ſupremum eiuſdem dominium in omnes creaturas. Eſt inſuper ſacrificium euchariſticum, quo pro acceptis beneficiis Deo gratiæ aguntur. Appellatur quoque propitiatorium: quia victima offertur ad placandam divinam iuſtitiam pro peccatis. Eſt ſimul impetratorium: quia dum illud Deo offerimus, ab eo auxilia, gratias, & dona impetramus.

§. II.

Sacrificii Miſſæ eſſentia explicatur.

I. Dogma catholicum eſt adverſus novatores, Miſſam eſſe ſacrificium. Diſputant vero Theologi catholici, in qua actione ſita ſit iſtius ſacrificii eſſentia. Convenit penes omnes, ſacrificium iſtud non conſiſtere in ea liturgiæ parte quam Eccleſia inſtituit; cum ſit divinitus inſtitutum, ut oſtenſum eſt. Controverſia ergo eſt inter Theologos circa partes quæ ſunt divinæ inſtitutionis.

II. Quæſt. I. *Utrum eſſentia ſacrificii Miſſæ ſita ſit in oblatione?* Reſp. Neque oblatio quæ conſecrationem præcedit, neque quæ conſequitur, ad eſſentiam pertinet ſacrificii. Oblatio præcedens conſecrationem eſt mera præparatio ad ſacrificium: eſt enim oblatio panis & vini. Panis autem, & vinum non ſunt victima ſacrificii: victima quippe huius ſacrificii eſt ipſemet Chriſtus Dominus. Oblatio

Digitized by Google

illa eccleſiaſticæ inſtitutionis eſt; ſacrificium autem eſt inſtitutionis divinæ. Præterea oblatio vocalis eſt præter eſſentiam ſacrificii: ſatis enim eſt ut reipſa Sacerdos Deo victimam offerat.

III. Similiter oblatio quæ conſecrationem conſequitur, ad ſacrificii eſſentiam non pertinet; cum non ſit a Chriſto, ſed ab Eccleſia inſtituta. Accedit quod hoc ſacrificium in perſona Chriſti offertur. Sacerdos autem, peracta conſecratione, non offert nomine Chriſti, ſed nomine proprio, & Eccleſiæ; ut patet ex verbis ipſis: *Unde & memores nos ſervi tui... offerimus*. Quibus verbis exprimitur oblatio facta a Chriſto, cum quo ſimul Eccleſia ipſa offert. Quamvis autem hæc oblatio ad eſſentiam ſacrificii non pertineat; tamen plures, & graves quidem Theologi eam ad eiuſdem attinere integritatem contendunt. Quare ſumma attentione, ſicut omnia quæ in Miſſæ canone continentur, recitanda ſunt iſtius oblationis verba.

IV. Quæſt. II. *An fractio, commixtio ſpecierum, diſtributio, & earumdem conſumptio ſint de eſſentia ſacrificii?* Reſp. De fractione, & commixtione hæc S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxxiii. *art. 6. ad 6.* ſcribit. *Dicendum, quod fractio hoſtiæ conſecratæ, & quod una ſola pars mittatur in calicem, reſpicit corpus myſticum; ſicut admixtio aquæ ſignificat populum. Et ideo horum prætermiſſio non facit imperfectionem ſacrificii, ut propter hoc ſit neceſſe aliquid reiterare circa celebrationem huius ſacramenti*. Hinc Theologi omnes inferunt, nullo modo reiterandum, aut irritum eſſe ſacrificium, ſi Sacerdoti crucem facienti decideret hoſtia in calicem, quæ frangi non poſſet. Utique Chriſtus panem fregit, ſed ad diſtribuendum, non ad myſterium aliquod deſignandum. Nec certum eſt Chriſtum fregiſse panem poſt conſecrationem; cum multi ante conſecrationem illum fregiſse velint.

V. Diſtributionem quoque non pertinere ad ſacrificii eſsentiam, fatentur omnes. Nam hæc diſtributio fieri a Diacono poteſt. Actio autem ſacrificii tota peragi a Sacerdote debet. Qui edunt victimas, participes quidem altaris ſunt, inquit S. Paulus *I. Cor.* x. at ſacrificium non conficiunt.

VI. Quæſt. III. *An conſecratio Sacerdotis ſit de eſſentia ſacrificii?* Reſp. Affirmant communiter Theologi. Nam ſacrificium eſt oblatio, & immolatio victimæ ſenſibilis. Porro certum eſt in conſecratione eſse veram oblationem. Siquidem Chriſtus Dominus vi conſecrationis, tamquam verus agnus & victima, ſiſtitur in altari ſub ſpeciebus panis, & vini, & in quodam ſtatu mortis conſtituitur; quatenus per ſpiritualem verborum gladium ſub diverſis & ſeparatis ſpeciebus immolatur, & offertur Deo Patri. Porro hæc myſtica, quæ vi verborum fit, ſeparatio corporis ac ſanguinis apte repræſentat ſeparationem cruentam ſanguinis a corpore in cruce peractam.

VII. Quæſt. IV. *An communio Sacerdotis ſit pars eſſentialis ſacrificii Miſſæ, aut ſolum*

Digitized by Google

lum integralis? Reſp. Diſputant in utramque partem Theologi. Omnes adfirmant, eſse partem ut minus integralem ſacrificii; & communior ſententia propugnat, partem eſse eſsentialem. Quoniam ſacrificium Miſsæ eſt omnium perfectiſſimum, & holocauſti rationem obtinet. Porro ſicut in holocauſto tota victima deſtruebatur & conſumebatur; ita in ſacrificio Miſsæ per communionem Sacerdotis tota conſumitur victima. Diſſidium iſtud, quod Sacerdotis communio ſit pars ſive integralis, ſive eſsentialis, parvi aut nullius momenti eſt. Nam omnes in hoc convenire videntur, quod conſecratio, quæ principaliter ſaltem eſsentiam ſacrificii conſtituit, exprimat ordinem neceſsarium ad conſumptionem oblatorum; ita ut conſumptio ſit de iure divino. Quamobrem ſi Sacerdos poſt conſecrationem moriatur, aut ineptus ad conſumptionem fiat, alius Sacerdos, etiam non ieiunus, perficere ſacrificium, & oblata conſecrata abſumere debet. Conſumptionem enim utriuſque ſpeciei eſse de iure divino, communis & certa ſententia eſt. Chriſti quippe corpus & ſanguis per conſecrationem exhibetur ſub ſpecie cibi & potus. Ergo conſecratio eſsentialiter ad conſumptionem ordinatur. Et hoc confirmatur exemplo Chriſti Domini, qui in ultima cœna ſuum corpus & ſanguinem ſumpſit; ut ex verbis *Luc.* XXII. colligitur. *Deſiderio deſideravi hoc Paſcha manducare vobiſcum antequam patiar.* Hoc autem de Paſchate, quod ipſe inſtituturus, & eſurus erat, intelligunt communiter Patres, & docet expreſse S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXXI. *art.* 1. *ad* 1. his verbis. *In Evangeliis legitur, quod Chriſtus accepit panem, & calicem. Non eſt autem intelligendum quod acceperit ſolum in manibus, ut quidam dicunt; ſed eo modo accepit quo aliis accipiendum tradidit. Unde cum diſcipulis dixerit:* Accipite, & comedite: *& iterum:* Accipite, & bibite: *intelligendum eſt quod accipiens comederit, & biberit. Unde quidam metrice dixerunt:*

Rex ſedet in cœna, turba cinctus duodena:
Se tenet in manibus, ſe cibat ipſe cibus.

Hanc doctrinam communiter Theologi defendunt.

VIII. Quæſt. V. *An conſecratio utriuſque ſpeciei panis, & vini ad eſſentiam ſacrificii pertineat?* Reſp. Sententiam adfirmantem ſuſtinent Theologi omnes. Idque exemplo, & divino præcepto ipſius Chriſti Domini conſtat. Quare Concilium Tridentinum *ſeſs.* XXII. *cap.* 1. ſic definit. *Chriſtus, Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, corpus, & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earumdem rerum ſymbolis Apoſtolis, quos tunc novi teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent, tradidit, & eiſdem, eorumque in ſacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba:* Hoc facite in meam commemorationem: *uti ſemper catholica Eccleſia intellexit, & docuit.* Pluribus rationum momentis hanc veritatem evincit S.Thomas *III. Part. quæſt.* LXXX. *art.* 12. *ad* 3. Repræſentatio, inquit, dominicæ paſſionis in conſecratio-

Digitized by Google

tione peragitur. Ergo non debet ſine ſanguine corpus conſecrari. Incruentum quippe Miſſæ ſacrificium imago eſt, ut alias dixi, cruenti ſacrificii Crucis. Et quamvis per conſecrationem unius ſpeciei totus Chriſtus ſacramentaliter ponatur in altari; deeſt tamen expreſſa ſignificatio mortis Chriſti, quæ in ſeparatione utriuſque ſpeciei, ac myſtica immolatione ſita eſt: quæ repræſentatio & commemoratio neceſſaria eſt ex præcepto Chriſti Domini. Quare ſi Sacerdos poſt conſecrationem panis repentina morte corriperetur, ſubſtituendus eſſet alius Sacerdos, qui inchoatum perficeret ſacrificium. Nec eſt quod opponas, Chriſtum Dominum in Emmaus caſtello coram duobus diſcipulis panem ſolum conſecraſſe. Quoniam quod Chriſtus ſuprema auctoritate præditus peregit, non eſt in exemplum adducendum; ſed quod in ultima cœna faciendum præſcripſit, impleri a nobis debet. Diſpenſationes quas nonnulli referunt ab Innocentio IV. & VIII. conceſſas, conſecrandi ſub una panis ſpecie, fictitiæ prorſus ſunt, & fabuloſæ.

IX. Quæſt. VI. *Si Chriſtus, peracta conſecratione, appareret per miraculum ſub ſpecie carnis, & ſanguinis, eſſet ne utrumque a Sacerdote ſumendum?* Reſp. Hanc quæſtiunculam verſat S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxxii. *art.* 4. *ad* 3. & reſolvit non eſſe in hoc miraculoſo eventu ſumendum. *Nec propter hoc* (inquit) *Sacerdos tranſgreſſor efficitur: quia ea quæ miraculoſe fiunt, legibus non ſubduntur. Conſulendum tamen eſſet Sacerdoti, quod iterato corpus, & ſanguinem Domini conſecraret, & ſumeret.* Ut tamen Sacerdos abſtineret ab ſumptione, deberet eſſe apparitio permanens, & ipſi Sacerdoti viſibilis. Si enim aliquibus tantum apparitio fieret, vel ipſi Sacerdoti poſt conſecrationem, ſed tempore communionis apparerent ſpecies panis & vini, tunc ſumere deberet, ut ibidem Angelicus docet.

X. Quæſt. VII. *Quid agendum, ſi aliquid veneficum poſt conſecrationem deprehendatur in calice?* Reſp. Reſpondet S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxxiii. *art.* 6. *ad* 3. his verbis. *Si muſca, vel aranea in calicem ante conſecrationem ceciderit, aut etiam venenum deprehenderit eſſe immiſſum, debet effundi, & abluto calice, aliud vinum apponi conſecrandum. Si vero aliquid horum poſt conſecrationem acciderit, debet animal caute capi, & diligenter lavari, & comburi, & ablutio cum cineribus in ſacrarium mitti. Si vero venenum ibi eſſe deprehenderit immiſſum, nullo modo debet ſumere, nec aliis dare, ne calix vitæ vertatur in mortem; ſed debet diligenter in aliquo vaſculo ad hoc apto cum reliquiis conſervari: & ne ſacramentum remaneat imperfectum, debet aliud vinum ponere in calicem, & denuo reſumere a conſecratione ſanguinis, & ſacrificium perficere.*

XI. Si ex oblivione aqua non ſit infuſa vino, & id deprehendatur ante conſecrationem; debet continuo apponi. Si hoc, peracta conſecratione, deprehendatur, nullo modo eſt infundenda: quia aquæ infuſio non eſt de neceſſitate ſacramenti, ut alias dictum eſt. Si cognoverit poſt conſecrationem, loco vini aquam eſſe; debet,

by Google

bet, ſepoſita aqua, vinum cum aqua more conſueto infundere, & reſumere Miſſam a verbis conſecrationis calicis. Si hoc deprehenderet poſt ſumptionem corporis; tum deberet aliam hoſtiam conſecrare ſimul cum calice, & repetere Miſſam a verbis conſecrationis panis, & ſumere hoſtiam conſecratam cum ſanguine, etiamſi prius ſumpſerit aquam: quia præceptum de integritate ſacrificii prævalet præcepto ieiunii.

CAPUT III.

De valore ſacrificii Miſſæ, eiuſque effectibus.

I. VAlor ſacrificii Miſſæ duplex: unus ex opere operato, alter ex opere operantis. Primus ex ipſo opere immediate a Chriſto inſtituto proficiſcitur. Secundus eſt effectus meriti, & dignitatis miniſtri, vel ſuſcipientis. Primus ſemper percipitur, niſi obex adſit. Secundus non ſemper habetur, cum pendeat a celebrantis devotione. Idcirco prudenter illi ſe gerunt qui a melioribus Sacerdotibus celebrari Miſſas curant, ut S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxxi. *art.* 6. ſapienter exponit. *Dicendum, quod in Miſſa duo eſt conſiderare; ſcilicet ipſum ſacramentum, quod eſt principale; & orationes, quæ in Miſſa fiunt pro vivis, & mortuis. Quantum ergo ad ſacramentum, non minus valet Miſſa Sacerdotis mali quam boni: quia utrobique idem conficitur ſacramentum. Oratio etiam quæ fit in Miſſa, poteſt conſiderari dupliciter. Uno modo, inquantum habet efficaciam ex devotione Sacerdotis orantis: & ſic non eſt dubium quod Miſſa melioris Sacerdotis magis eſt fructuoſa. Alio modo, inquantum oratio in Miſſa profertur a Sacerdote in perſona totius Eccleſiæ, cuius Sacerdos eſt miniſter: quod quidem miniſterium etiam in peccatoribus manet, ſicut ſupra dictum eſt de miniſterio Chriſti. Unde etiam quantum ad hoc eſt fructuoſa non ſolum oratio Sacerdotis peccatoris in Miſſa, ſed etiam omnes eius orationes quas facit in eccleſiaſticis officiis, in quibus gerit perſonam Eccleſiæ; licet orationes eius privatæ non ſint fructuoſæ, ſecundum illud Proverb.* xxviii. *Qui declinat aures ſuas, ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.*

II. Diſputant in utramque partem Theologi, ſit ne infinitus valor, ſeu fructus ſacrificii Miſſæ, qui eſt ex opere operato. Nam de valore ex opere operantis conſtat eum eſſe finitum, & limitatum; ſive ſpectetur ex merito & devotione celebrantis, ſive ex fervore adſtantium fidelium, ſimul cum Sacerdote offerentium. Sanctitas enim ſingulorum, & univerſæ Eccleſiæ finita eſt ac limitata. De primo ergo valore, qui ab ipſo Chriſto principali offerente, & ab opere ab ipſo inſtituto provenit, diſputatio eſt. Paucis rem perſtringo.

III. Quæſt. I. *Eſt ne infinitus valor ſacrificii Miſſæ?* Reſp. Si valor ſpectetur abſolu-

ſolute, & quatenus exprimit virtutem, & ſufficientiam; dubio procul eſt infinitus. Quandoquidem ſacrificium Miſſæ idem eſt, quantum ad ſubſtantiam, ac ſacrificium Crucis: ratio ſola, ſeu modus offerendi diverſus eſt. Sed cruentum ſacrificium Crucis infiniti valoris fuit quantum ad ſufficientiam, & virtutem. Ergo idem dicendum de ſacrificio Miſſæ.

IV. Si vero ſpectetur, ut offertur a miniſtris Eccleſiæ, & reipſa in actu ſecundo, finitus eſt & limitatus. Idque exemplo ſacrificii Crucis conſtat. Quamvis enim utrumque ſacrificium, prout meritorium, & ſatisfactorium, infiniti valoris, ut dixi, ſit; tamen effectum infinitum in nobis non producit: quia applicatio & diſpoſitio ſubiecti finita eſt & limitata.

V. Quid quod, ſi ſacrificium Miſſæ reipſa effectum infinitum produceret, æque prodeſſet omnibus & ſingulis, ac uni vel alteri: & una ſola Miſſa omnes animas purgantes liberaret; adeoque ſuperflua forent anniverſaria pro eadem anima, & fruſtra teſtatores plures Miſſas ordinarent, & capellanias, atque legata perpetua inſtituerent? Præterea iniuſte Sacerdos applicaret ſacrificii fructum uni animæ, ſi æque omnibus prodeſſet.

VI. Limitatio iſtius valoris ex ipſa Chriſti Domini voluntate proficiſcitur. Quemadmodum enim unica ſua actione potuiſſet ſatisfacere pro omnibus peccatis noſtris; & nihilominus multiplicare actus ſuos voluit uſque ad mortem: ſic per unicam incruentam oblationem ſacrificii potuiſſet omnia impetrare, & pro omnibus ſatisfacere. Verum infinita ſua ſapientia diſpoſuit ut fructus applicaretur, ſpectata diſpoſitione & aptitudine offerentis & recipientis.

VII. Quæſt. II. *Qui ſint effectus ſacrificii Miſſæ?* Reſp. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXII. *cap.* II. hæc docet. *Sacrificium Miſſæ non ſolum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus, ſed & pro defunctis in Chriſto, nondum ad plenum purgatis, rite, iuxta Apoſtolorum traditionem offertur.* Igitur ſacrificium Miſſæ, cum ſit propitiatorium, valet ad peccatorum veniam & ſatisfactionem; ut idem Concilium *loc. cit. can.* III. definivit. *Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium tantum eſſe laudis... non autem propitiatorium, vel ſoli prodeſſe ſumenti, neque pro vivis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, & aliis neceſſitatibus offerri debere; anathema ſit.*

VIII. Per ſacrificium remittuntur peccata, non immediate, ſed mediate tantum; quatenus Deus intuitu huius ſacrificii peccatori largitur gratias actuales, quibus ad pœnitentiam excitatur, & diſponitur aut ad baptiſmum, aut ad confeſſionem. Communis autem ſententia docet, hanc auxiliorum impetrationem, quibus homo diſponitur ad pœnitentiam, eſſe certam, niſi impedimentum obſit, ex opere operato: quia ex divina inſtitutione hoc ſacrificium ordinatum eſt ad applicandum nobis fructum paſſionis & mortis Chriſti. Hæc autem applicatio includit

dit cauſſalitatem ex opere operato, quia fit vi inſtitutionis Chriſti Domini. Tandem ſi Miſſæ ſacrificium non prodeſſet aliis, niſi ex opere operantis, nullum foret diſcrimen inter ſacrificium, & perceptionem Euchariſtiæ, quæ ex opere operantis prodeſſe aliis poteſt.

IX. Defendunt quoque plures, ſacrificium Miſſæ ex opere operato conferre augmentum gratiæ iis pro quibus offertur: quia, inquiunt, ſacramenta hoc modo producunt gratiam: ergo & hoc ſacrificium. Sed argutatio hæc inepta eſt, ſi intelligatur de productione immediata. Nam ſacramenta conferunt gratiam ex opere operato iis a quibus percipiuntur, ſecus aliis. Sic ſacrificium iſtud Sacerdoti offerenti, & abſumenti confert immediate augmentum gratiæ ex opere operato, ſecus ceteris pro quibus offertur: iſtis enim mediate tantum, ſi iuſti ſint, prodeſt ad gratiæ augmentum, ut mox dicam. Falſa ergo eſt P. Leandri opinio, quam defendit *quæſt.* VI. nempe per accidens poſſe hoc ſacrificium conferre primam gratiam illis pro quibus offertur.

X. Quid de peccatis venialibus? Remittit ne illa hoc ſacrificium? Affirmant communiter Theologi, ſacrificium iſtud prodeſſe iuſtis & ad remiſſionem venialium, & ad augmentum gratiæ, non immediate, ſicut ſacramenta; ſed mediate, quatenus illius intuitu Deus confert gratias per quas iuſti bona opera edunt, quibus merentur gratiæ augmentum.

XI. Reatus pœnæ temporalis remittitur immediate per hoc ſacrificium: quia creditor condonare debitori poteſt debitum, etiam de eo non cogitanti. Remiſſio enim pœnæ eſt ſolum exterior: in quo differt a remiſſione culpæ, quæ fieri nequit ſine interiori diſpoſitione, & mutatione peccatoris adulti. Hoc ergo ſacrificium Deum placando impetrat gratiam, per quam peccator ad ſacramenta ſuſcipienda ſe diſponat, ut illorum efficacia peccatorum remiſſionem, & iuſtitiam conſequatur.

XII. Per Miſſæ ſacrificium impetrantur quoque bona temporalia: idque patet ex univerſali Eccleſiæ conſuetudine. Inquit enim *homil.* LXXI. *in Ioan.* Chryſoſtomus: *Pro infirmis, & terræ, & maris, & univerſi orbis fructibus ſacrificamus.* Nec eſt quod opponas, Chriſtum per ſuam mortem nobis temporalia non meruiſſe. Quoniam verum habet, Chriſtum mortuum non eſſe, ut bonis temporalibus abundaremus; ſed bona temporalia nobis meruit, quatenus a divina providentia ordinatum eſt ut per eorum uſum & adminiſtrationem vitam æternam aſſequamur. Hoc enim in ſenſu bona temporalia ſubſunt ordini divinæ prædeſtinationis. Heinc eſt quod Deus illa nobis largitur, quatenus utilia ſunt ad ſalutem noſtram; eaque denegat, quia cognoſcit ſua infinita ſapientia impedimento nobis fore ad æternam beatitudinem; aut denique differt ad illud tempus quo nobis opportuna fore prævidet. Abſurdum utique eſt, ſacrificium Miſſæ ordinare

ad

Digitized by Google

ad bona temporalia obtinenda, tamquam ad finem; ſecus, tamquam ad media, quibus Deum ipſum aſſequamur.

CAPUT IV.

Cui, & pro quibus ſacrificium Miſſæ offeratur.

I. CErtum apud omnes Catholicos, ſoli Deo Miſſæ ſacrificium offerri; ſicut ſoli Deo templa & altaria eriguntur, & conſecrantur. Et hoc docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXII. *cap.* III. his verbis. *Et quamvis in honorem, & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Miſſas Eccleſia celebrare conſueverit; non tamen illis offerri ſacrificium docet, ſed Deo ſoli, qui illos coronavit. Unde nec Sacerdos dicere ſolet: Offero tibi ſacrificium, Petre, vel Paule; ſed Deo, de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipſi pro nobis intercedere dignentur in cælis, quorum memoriam facimus in terris.*

II. Hæc doctrina univerſali Eccleſiæ traditione manifeſta eſt. S. Auguſtinus *Lib. XX.* contra Fauſtum *cap.* XXI. inquit. *Populus autem chriſtianus memorias martyrum religioſa ſolemnitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum conſocietur, atque orationibus adiuvetur; ita tamen ut nulli martyrum, ſed ipſi Deo martyrum, quamvis in memoriis martyrum, conſtituamus altaria. Quis enim Antiſtitum in locis ſanctorum corporum aſſiſtens altari, aliquando dixit: Offerimus tibi, Petre, aut Paule, aut Cypriane? Sed offertur Deo, qui martyres coronavit.* Impudentiſſime igitur blaterant novatores, nos Miſſæ ſacrificium offerre martyribus, aut alicui Sanctorum; ſed in iſtorum memoriam, & honorem Deo offerimus. Quare merito illos anathemate percuſſit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXII. *can.* V. his verbis. *Si quis dixerit, impoſturam eſſe, Miſſas celebrare in honorem Sanctorum, & pro illorum interceſſione apud Deum obtinenda, ſicut Eccleſia intendit; anathema ſit.* Si plura cupis, lege S. Auguſtinum *Lib. XXII. de Civ. Dei cap.* X. Cyprianum *epiſt.* XXXIV. & XXXVII. Cyrillum Hieroſolymitanum *catech.* V. & communiter ceteros Patres. His breviter delibatis, illud nunc explicandum ſupereſt, pro quibus ſacrificium offeratur.

III. Quæſt. I. *Offerri ne ſacrificium Miſſæ poteſt pro omnibus hominibus mortalem vitam degentibus, Paganis, Iudæis, hæreticis, ſchiſmaticis, excommunicatis, catechumenis; maxime tamen pro fidelibus?* Reſp. Sententia adfirmans eruitur ex ipſo S. Paulo *I. ad Tim.* II. ubi inquit: *Hoc bonum eſt, & acceptum coram Salvatore noſtro Deo, qui omnes homines vult ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Porro pro illis omnibus oportet ſacrificium offerri quos ſalvos fieri Deus vult, & ad veritatis agnitionem venire; & pro quibus Chriſtus ſuum obtulit Crucis ſacrificium, cuius commemo-

Digitized by Google

moratio eſt ſacrificium euchariſticum. Atqui Deus vult omnes infideles ſalvos fieri; & pro omnibus paſſus eſt Chriſtus. Ergo pro omnibus offerri ſacrificium poteſt. S. Auguſtinus *epiſt.* CVII. hoc pacto redarguit Vitalem, effutientem initium fidei non eſſe donum Dei. *Dic ergo apertiſſime nos pro iis quibus Evangelium prædicamus, non debere orare ut credant, ſed eis tantummodo prædicare. Exere contra orationes Eccleſiæ diſputationes tuas. Et quando audis Sacerdotem Dei ad altare exhortantem populum Dei orare pro incredulis, ut Deus eos convertat ad fidem, & pro catechumenis, ut eis deſiderium regenerationis inſpiret, & pro fidelibus, ut in eo quod eſſe cœperunt, eius munere perſeverent; ſubſanna pias voces, & dic te non facere quod hortatur, ideſt Deum pro infidelibus, ut eos fideles faciat, non rogare, eo quod non ſint iſta divinæ miſericordiæ beneficia, ſed humanæ officia voluntatis.*

IV. Luculentius conſuetudinem quæ tempore Auguſtini obtinebat, exponit S. Thomas in *IV. diſt.* XVIII. *quæſt.* I. *artic.* I. *ad* I. his verbis. *Pro infidelibus oratur; ſed ipſi fructum orationis non percipiunt, niſi ad fidem convertantur. Similiter & pro excommunicatis orari poteſt; quamvis non inter orationes, quæ pro membris Eccleſiæ fiunt: & tamen fructum non participant, quamdiu in excommunicatione manent: ſed oratur ut detur eis ſpiritus pœnitentiæ, ut ab excommunicatione ſolvantur.* Rurſus ad 2. de excommunicatis hæc adiicit. *Unde ſuffragia Eccleſiæ eis non proſunt quæ pro tota Eccleſia fiunt. Nec ex intentione Eccleſiæ oratio pro eis inter membra Eccleſiæ fieri poteſt; quamvis aliqua perſona privata poſſet ad eorum converſionem aliquod ſuffragium per intentionem dirigere.* Sacerdotes itaque, non ex publica, ſed ex privata intentione orare, & offerre ſacrificium valent pro infidelibus, & excommunicatis. Hæc eſt enim Eccleſiæ diſciplina, ut eorum qui ſunt extra Eccleſiam, nomina publice non recitentur. In die dumtaxat Paraſceves, ob peculiarem ſanguinis Chriſti effuſi memoriam, orat pro infidelibus, ſchiſmaticis, hæreticis &c. Nihiloſecius Sacerdotes, & fideles orare privatim pro iiſdem valent. Nec eſt quod opponas, Auguſtinum *Lib. I. de orig. anim. cap.* IX. aſſerere: *Quis offerat corpus Chriſti niſi pro eis qui ſunt membra Chriſti?* Quoniam eo loci Doctor ſanctus loquitur dumtaxat de defunctis, qui aut ſunt reipſa membra Chriſti, aut nullo modo erunt. At licet infideles, hæretici &c. non ſint actu membra, poſſunt tamen eſſe, uſque dum vivunt. Idcirco offerre ſacrificium pro iiſdem indirecte poſſumus. Siquidem, dum ſacrificium offerimus pro Eccleſia catholica propaganda, amplificanda, unienda, indirecte offerimus pro infidelibus, hæreticis, ſchiſmaticis &c. ut convertantur.

V. Potiori autem iure offerimus pro fidelibus, tametſi peccatoribus, ſacrificium, iiſque impetramus vi iſtius ſacrificii contritionem, & gratiæ vitam. Offer-

ſertur quoque pro catechumenis, illiſque prodeſt, non ſolum quantum ad fructum impetrationis, ſed etiam quantum ad vim ſatisfactionis; dummodo per fidem, & contritionem iuſtificati ſint.

VI. Quæſt. II. *An liceat offerre ſacrificium pro damnatis, & beatis?* Reſp. Negant omnes. Immo pro damnatis, qui æternum a Chriſti corpore ſeparati ſunt, impium eſſet offerre ſacrificium. Quamobrem S. Auguſtinus *Lib. III. de orig. anim. cap.* XII. inquit: *Noli credere, nec dicere, nec docere ſacrificium Chriſtianorum pro iis qui non baptizati de corpore exierint, offerendum, ſi vis eſſe Catholicus.*

VII. Oppones 1. S. Auguſtinus in Enchiridio *cap.* CX. ſcribit: *Quibus autem proſunt, aut ad hoc proſunt ut ſit plena remiſſio, aut certe ut tolerabilior ſit ipſa damnatio.* Hæc verba Auguſtini anſam nonnullis præbuerunt defendendi, licitum eſſe orare pro damnatis, non ut liberentur, ſed ut illorum pœnæ & ſupplicia mitigentur. Verum opinio hæc ab omnibus improbatur. Verba Auguſtini interpretatur S. Thomas in *IV. diſt.* xlv. *quæſt.* II. *artic.* I. *quæſtiune.* I. hoc modo. *Damnatio in verbis illis large accipitur pro quacumque punitione; ut ſic includat & pœnam purgatorii, quæ quandoque totaliter per ſuffragia expiatur, quandoque autem non, ſed diminuitur.*

VIII. Oppones 2. Iudas Machabæus ſacrificium offerri iuſſit, ut habetur *II. Machab.* XII. pro Iudæis in prælio cæſis, qui damnati erant; cum ſub eorum tunicis idola inventa fuerint. Reſpondet *loc. cit. quæſt.* I. *ad* I. S. Thomas, *quod donaria idolorum non fuerunt inventa apud illos mortuos, ut ex eis accipi poſſet, quod in reverentiam idolorum ea deferrent; ſed ea acceperunt ut victores, quæ eis iure belli debebantur: & tamen per avaritiam venialiter peccaverunt: unde non fuerunt in inferno damnati; & ſic ſuffragia eis prodeſſe potuerunt. Vel dicendum ſecundum quoſdam, quod in ipſa pugna, videntes ſibi periculum imminere, de peccato pœnituerunt, ſecundum illud Pſal.* lxxvii. Cum occideret eos, quærebant eum. *Et hoc probabiliter poteſt æſtimari: & ideo oblatio pro eis fuit facta.*

IX. Oppones 3. Macharius oravit pro Sacerdote ethnico damnato; ut legitur in vitis Patrum. Item S. Ioannes Damaſcenus *ſerm. de ſuffragiis mortuorum* ſcribit, pro Traiano, a tribus ſæculis mortuo, S. Gregorium preces fudiſſe, & hanc vocem audiviſſe: *Vocem tuam audivi, & veniam Traiano do.* Et iſtius eventus *teſtis*, inquit, *eſt oriens omnis, & occidens.* Traianus ethnicus deceſſit e vita, atque adeo damnatus. Reſp. Narratio Macharii fabuloſa eſt. Ad putidam quoque fabulam amandant communiter eruditi, præſertim Natalis ab Alexandro *ſæcul.* II. *Hiſt. eccl. diſput.* I. liberationem Traiani ab inferno precibus S. Gregorii. Sermo pro ſuffragiis mortuorum, ſub Ioannis Damaſceni nomine evulgatus, ſuppoſititius eſt. S. Gregorius *Lib. XXXIV. Moral. cap.* XVI. conceptis verbis docet, non

Digitized by Google

non eſſe pro mortuis damnatis orandum. Nec officit, Paulum Diaconum ſimul cum Ioanne in vita Gregorii hunc eventum narrare: quoniam & ipſi aliquid humani paſſi ſunt. S. Thomas in *I. diſt.* xliii. *quæſt.* ii. *art.* 5. *ad* 5. hoc præbet reſponſum. *Idem eſt de Traiano, qui forte poſt* 300. *annos ſuſcitatus eſt, & de aliis qui poſt unum diem ſuſcitati ſunt. De omnibus enim dicendum eſt, quod non finaliter damnati erant: præſciebat enim Deus, eos Sanctorum precibus a pœnis liberandos, & vitæ reſtituendos; & ſic ex liberalitate bonitatis ſuæ eis veniam contulit, quamvis æternam pœnam meruiſſent.*

X. Pro beatis in cælo regnantibus numquam Eccleſia ſacrificium obtulit: quia nihil in Sanctis, qui Dei viſione fruuntur, expiandum ſupereſt. Quamobrem S. Auguſtinus *ſerm.* xvii. *de verb. Apoſt. cap.* i. hæc ſcribit. *In Patria vero nullus orandi locus erit, ſed tantum laudandi. Quare orandi locus nullus erit? Quia nihil deeſt. Quod hic creditur, ibi videtur: quod hic ſperatur, ibi tenetur: quod hic petitur, ibi accipitur.... Ideoque habet eccleſiaſtica diſciplina, quod fideles noverunt, cum martyres eo loco recitantur ad altare Dei, ubi non pro ipſis oretur, pro ceteris autem commemoratis defunctis oratur. Iniuria eſt enim pro martyre orare, cuius nos debemus orationibus commendare.*

XI. Solent referri antiquæ quædam collectæ, in quibus legitur, ſacrificium prodeſſe Sanctis. Sed reſpondet Innocentius III. id intelligendum eſſe, quod proſit, quatenus magis ac magis glorificentur in terris. Conſule S. Thomam in *IV. diſt.* xii. *quæſt.* ii. *art.* i. *quæſtiunc.* i. item *diſt.* xlv. *quæſt.* ii. *art.* 2. *quæſtiunc.* 2 Miſſæ de Sanctis inſcribuntur, non ut illi aliquod emolumentum inde percipiant; ſed ut gratias Deo de illorum victoriis agamus, inquit S. Auguſtinus *Lib. VIII. de civ. Dei cap.* xxvii. In Miſſis Mozarabum oratur pro animabus Athanaſii, Hilarii, Martini. Sed reſpondet Cardinalis Bona *Lib. II. rer. Liturg. cap.* xiv. diſtinguenda eſſe tempora. Miſſæ illæ editæ fuerunt tempore quo ſolis Apoſtolis, & Martyribus ſolemnis cultus exhibebatur. Reliqui qui in pace deceſſerant, nondum inter Sanctos habebantur.

XII. Quæſt. III. *An offerri ſacrificium pro defunctis in purgatorio detentis poſſit?* Reſp. Adfirmant omnes Catholici. Idque colligitur ex *II. Machab. cap.* xii & ex perpetua Eccleſiæ traditione. Patrum teſtimonia brevitatis cauſſa omitto. Lege S. Thomam in *Supp. III. Part. quæſt.* lxxi. *artic.* 9. *& ſeq.* item in *IV. diſt.* xlv. *quæſt.* ii. *artic.* 3. Satis ſit nunc referre definitionem Tridentini Concilii *ſeſſ.* xxii. *cap.* ii. ubi docet: *Sacrificium Miſſæ non ſolum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus, ſed & pro defunctis rite iuxta Apoſtolorum traditionem offerri.* Rurſus can. iii. *Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium tantum eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem ſacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium; vel ſoli prodeſſe ſumenti, ne-*

Digitized by Google

que pro vivis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere; anathema ſit.

XIII. Antiquorum hic erat mos ſeu ritus in ſacrificiis pro defunctis offerendis: Ipſo obitus die, cadavere inſepulto, ſacrificium offerebatur; ut ex Tertulliano *Lib. de anima cap.* 51. colligitur. *Scio feminam quamdam vernaculam Eccleſiæ, forma & ætate integram functam; poſt unicum, & breve matrimonium, cum in pace obdormiſſet, & morante adhuc ſepultura, interim oratione Presbyteri componeretur, ad primum habitum orationis, manus a lateribus dimotas in habitum ſupplicem conformaſſe, rurſumque condita pace ſitui ſuo reddidiſſe.* Advertit Pamelius in notis ad Tertullianum, Presbyteri orationem ſacrificium indicare. Eumdem ritum in exequiis Conſtantini Imperatoris narrat Euſebius *Lib. IV. vitæ Conſtant. cap.* lxx. Et S. Auguſtinus *Lib. IX. Confeſſ. cap.* xii. matris ſuæ S. Monicæ exequias deſcribens, ait: *Cum ecce elatum eſt corpus, imus, redimus ſine lacrymis. Nam neque in eis precibus quas tibi fudimus, cum offerretur pro ea ſacrificium pretii noſtri, iam iuxta ſepulcrum poſito cadavere, priuſquam deponeretur, ſicut illic fieri ſolet, nec in eis precibus ego flevi.*

XIV. Tertio poſt obitum die frequenter ſacrificium Miſſæ offerebatur. *Tertia dies* (inquit Albinus Flaccus Lib. de divin. offic.) *ſpecialiter pro animæ abſolutione celebratur . . . . Sacrificium tertia die peragitur.* S. Ambroſius *Lib. de fide reſurrect.* narrat ſuffragia quæ ſuo tempore pro defunctis offerebantur. *Nunc quadrageſimum celebramus, aſſiſtente ſacris altaribus Honorio Principe. Quia ſicut S. Ioſeph patri ſuo Iacob quadraginta diebus humationis officia detulit; ita & hic Theodoſio patri iuſta perſolvit. Et quia alii tertium, & trigeſimum, alii ſeptimum, & quadrageſimum obſervare conſueverunt, quid doceat lectio, conſideremus.* Anniverſaria celebrari pro defunctis, narrat Tertullianus *Lib. de coron. milit. cap.* iii. inquiens: *Oblationes pro defunctis, pro natalitiis annua die facimus.*

XV. Magis ne prodeſt defunctis Miſsa de Requie, an Miſsa alicuius Sancti? Reſpondet S. Thomas in *Suppl. quæſt.* lxxi. *art.* 9. *ad* 5. his verbis. *Ex parte ſacrificii oblati Miſſa æqualiter prodeſt defuncto, de quocumque dicatur; & hoc eſt præcipuum quod ſit in Miſſa. Sed ex parte orationum magis prodeſt illa in qua ſunt orationes ad hoc determinatæ. Sed tamen iſte defectus recompenſari poteſt per maiorem devotionem vel eius qui dicit Miſſam, vel eius qui iubet dici, vel iterum per interceſſionem Sancti, cuius ſuffragium in Miſſa imploratur.*

XVI. Docet quoque S. Thomas *loc. cit. art.* 12. ſacrificium Miſſæ magis prodeſſe illi pro quo applicatur quam aliis. Ergo, inquies, melioris conditionis ſunt divites, pro quibus multæ Miſſæ celebrantur, quam pauperes, pro quibus tot Miſſæ non celebrantur. Reſpondet ibidem *ad* 3. Angelicus, ad hoc quod attinet, melioris conditionis divites eſſe. Verum pauperes melioris conditionis ſunt quan-

quantum ad regnum cælorum. Divites enim ſunt deterioris conditionis; quia in periculo maiori damnationis verſantur. Vide plura ibi.

XVII. Maioris ſuffragii eſſe defunctis Miſſam ſolemnem quam Miſſam privatam, docent omnes. In Miſſa enim ſolemni reſonat harmonicus cantus, multiplicantur miniſtrorum actus religioſi, excitatur in adſtantibus maior devotio, dummodo & cantus ſit religioſus, & miniſtri gravitate, modeſtia, & diligentia ſua impleant munia. Heinc obligationi celebrandi Miſsam ſolemnem pro defunctis ſatisfieri nequit celebratione Miſsæ privatæ.

CAPUT V.

De miniſtro ſacrificii Miſſæ.

I. DE miniſtro Euchariſtiæ ſupra actum eſt. In præſens de miniſtro ſacrificii Miſſæ ſermo mihi erit. Multa adverſus novatores dicenda occurrerent; at pauca tantum delibabo. Montaniſtæ, ſeu *Pepuziani* duabus mulierculis Priſcillæ, & Quintillæ ſacerdotii dignitatem contulere; ut narrat S. Auguſtinus *Lib. de hær. cap.* XXVII. Hoc eodem honore feminas donarunt Marcitæ, & Collyridiani. Valdenſes ſacerdotium peccato mortali aboleri effutiere; omneſque pios laicos Sacerdotes conſtituebant. Lutherus *Lib. de captiv. Babyl.* non modo piis, ſed etiam impiis laicis ſacrificandi facultatem adſcripſit.

II. Catholica veritas eſt, ſolos Sacerdotes eſſe Euchariſtiæ conſecrandæ miniſtros; ut definivit Tridentinum Concilium *ſeſſ.* VII. *can.* X. his verbis. *Si quis dixerit, Chriſtianos omnes in verbo, & omnibus ſacramentis adminiſtrandis habere poteſtatem; anathema ſit.* Rurſus ſeſſ. XXII. can. 2. *Si quis dixerit, illis verbis*, Hoc facite in meam commemorationem, *Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe ut ipſi, aliique Sacerdotes offerrent corpus, & ſanguinem ſuum; anathema ſit.* Hæc doctrina ex ipſis Scripturis ſanctis hauſta eſt. Luculenter enim S. Paulus *Rom.* XIII. & *I. Cor.* XII. & *Epheſ.* IV. diverſa Eccleſiæ officia exponit, & non omnes Apoſtolos, non omnes Prophetas, non omnes Doctores eſse teſtatur; monetque neminem ſibi honorem ſumere debere, niſi ſit, tamquam Aaron, vocatus. In ipſa veteri lege non omnes circumciſi fungi ſacerdotio poterant; ſed ſolum qui ex tribu Levi de familia Aaronica delecti erant. Ergo potiori iure non omnes baptizati apti ſunt miniſtri ad offerendum ſacrificium incruentum corporis, & ſanguinis Domini. Prætereo teſtimonia Concilii Nicæni I. Lateranenſis IV. & omnium Patrum; cum res ſit compertiſſima.

III. Obiiciunt novatores S. Petrus *Epiſt. I. cap.* II. omnes Chriſtianos vocat *genus electum, regale Sacerdotium*. Item *Apoc.* V. dicitur: *Feciſti nos Deo noſtro re-*

Digitized by Google

gnum, & Sacerdotes. Sacerdotes minus proprie Chriſtiani vocantur, quatenus omnes ſpirituales hoſtias precum, eleemoſynarum, aliorumque ſanctitatis operum offerre Deo valent. Omnes quoque Chriſtiani Sacerdotes nuncupantur, quia omnes ſimul cum Sacerdote coniuncti Deo offerunt ſacrificium. Præterea ex omnibus indiſcriminatim Chriſtianis ordinari Sacerdotes poſſunt; cum in lege Moſaica ex ſola tribu Levi, & familia Aaronica aſſumerentur.

IV. Ut multa in pauca contraham, Chriſtus Dominus, ut æternus Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, eſt primarius offerens. Sacerdotes offerunt ut miniſtri & vicarii ipſius Chriſti. Offerunt quidem ut veri Sacerdotes ad hoc miniſterium ordinati, ſed miniſterialiter. Populus fidelis offert deſiderio, voluntate, & ſpirituali coniunctione cum Sacerdote offerente. Sacerdos in hoc ſacrificio offert in perſona Chriſti, cuius perſonam repræſentat, quemadmodum Legatus ſuſtinet Principis perſonam; ut optime explicat S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxxii. *art.* 7. *ad* 3. inquiens: *Sacerdos in Miſſa, in orationibus quidem loquitur in perſona Eccleſiæ, in cuius unitate conſiſtit; ſed in conſecratione ſacramenti loquitur in perſona Chriſti, cuius vicem in hoc gerit per ordinis poteſtatem*. Quamobrem ibidem *art.* I. demonſtravit, ſolos Sacerdotes, ſacro ordine inſignitos, poteſtate conſecrandi præditos eſse. *Quia*, inquit, *quicumque aliquid agit in perſona alterius, oportet hoc fieri per poteſtatem ab illo conceſſam. Sicut autem baptizato conceditur a Chriſto poteſtas ſumendi hoc ſacramentum; ita Sacerdoti, cum ordinatur, confertur poteſtas hoc ſacramentum conſecrandi in perſona Chriſti. Per hoc enim ponitur in gradu eorum quibus dictum eſt a Domino Luc.* xxii. *Hoc facite in meam commemorationem*.

V. Fideles itaque qui ſunt in Eccleſia, ſuo modo offerunt ſacrificium, ut dictum eſt. Immo in ipſa veteri lege populus fidelis offerebat ſacrificia, ut *Exodi* v. habetur. *Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Dimitte populum meum, ut ſacrificet mihi in deſerto*. Sacrificant autem fideles Deo per Sacerdotem, qui in ipſa Miſſa ait: *Orate fratres, ut meum, ac veſtrum ſacrificium acceptabile fiat*. Sacrificium eſt publicus & ſolemnis cultus univerſi populi, qui per Sacerdotem Chriſti miniſtrum Deo offert victimam immaculatam. In veteri teſtamento duplici modo populus offerebat. Primo, quia materiam ſacrificii, oves, capras, vitulos, turtures &c. ſubminiſtrabat. Secundo, quia Sacerdos nomine illorum qui materiam exhibebant, offerebat, ut illis prodeſſet. Chriſtiani tribus modis Deo offerunt. I. quia ſunt membra Eccleſiæ. Tota autem Eccleſia includit Sacerdotem offerentem: & ideo dicitur offerens per membrum ſuum, tamquam per miniſtrum ad id deputatum. II. ſpeciali ratione, quatenus cooperantur Sacerdoti ſacrificanti, aut præbendo eleemoſynam, aut inſerviendo altari. III. quia interiori caritatis affectu coniungunt ſe Sacerdoti ſacrificanti, ſacrificio conſentiunt, & eiuſdem ſacrificii participes fiunt.

VI. Quæſt. I. *An plures Sacerdotes poſſint eamdem hoſtiam conſecrare?* Reſp. Affirmat S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxxii. *art.* 2. ubi refert plurium Eccleſiarum conſuetudinem, qua Sacerdotes ſimul cum Epiſcopo ordinante celebrant. Nec ſequitur, ſuperfluum eſſe fieri per plures quod præſtari per unum poteſt. Hoc enim verum habet in illis qui virtute propria operantur. *Sed quia* (inquit Angelicus ad 2.) *Sacerdos non conſecrat niſi in perſona Chriſti; multi autem ſunt unum in Chriſto: ideo non refert, utrum per unum, aut multos hoc ſacramentum conſecretur, niſi quod oportet ritum Eccleſiæ ſervari.* Ritus igitur Eccleſiæ æmulandus, ſervanduſque eſt. Ritus autem Eccleſiæ Romanæ eſt, ut non conſecretur niſi per unum, excepto ordinationis Presbyteri, aut conſecrationis Epiſcopi tempore. Quando Presbyteri ordinantur, ſimul cum Epiſcopo celebrant; &, ſi eodem inſtanti ſimul proferant verba conſecratoria, ſimul conſecrant. Dum Presbyter inauguratur Epiſcopus, cum Epiſcopo conſecrante profert verba conſecratoria, & percipit partem hoſtiæ conſecratæ, & ſimul guttas ſanguinis, ab Epiſcopo conſecratore ſibi porrectas, e calice haurit. Apud Græcos, dum ſolus Epiſcopus celebrat; quia ſæpe unicum templum eſt, in quo unica celebratur Miſſa, omnes circumſtantes Sacerdotes cum eodem totam legunt Liturgiam ſeu Miſſam, & communionem ſub utraque ſpecie ab ipſo percipiunt. Cuius conſuetudinis originem a tempore Concilii Nicæni I. repetunt.

VII. Quæſt. II. *An ſceleſti Sacerdotes valide conſecrent?* Reſp. Sacerdotes peccato mortali inquinatos, valide conſecrare, docent Catholici omnes. Quam veritatem definivit Concilium Conſtantienſe *ſeſſ.* viii. *cap.* xv. contra Valdenſes, VVicleſiſtas, & Uſſitas. Rationem aſſignat S. Thomas *loc. cit. art.* 5. Quoniam *Sacerdos*, inquit, *conſecrat hoc ſacramentum, non virtute propria, ſed ſicut miniſter Chriſti, in cuius perſona conſecrat hoc ſacramentum. Non autem ex hoc ipſo deſinit aliquis miniſter eſſe Chriſti, quod eſt malus. Habet enim Dominus bonos, & malos miniſtros, ſeu ſervos.* Quam ſacrilege autem Sacerdotes mali ſua abutantur poteſtate, vix explicari verbis poteſt. Neque hic locus eſt tantam ſacrilegii enormitatem, & divinæ poteſtatis abuſum declarandi.

VIII. Quæſt. III. *An Sacerdotes hæretici, ſchiſmatici, ſuſpenſi, excommunicati, degradati valide ſacrificium perficiant?* Reſp. Affirmative reſpondet S. Thomas *III. Part. quæſt.* lxxxii. *art.* 7. *ad* 3. cui ſubſcribunt ceteri Theologi. Siquidem licet exercitium ordinis ſuſpendi a legitimo ſuperiore poſſit; poteſtas tamen ordinis deleri nequit. *Si Sacerdos*, inquit Angelicus, *ab unitate Eccleſiæ præciſus, Miſſam celebret, quia poteſtatem ordinis non amittit, conſecrat verum corpus, & ſanguinem Chriſti; ſed quia eſt ab unitate Eccleſiæ ſeparatus, orationes eius efficaciam non habent.* Illius ſacrificium efficax eſt ex opere operato; prorſus vero inefficax eſt ex opere operantis. De Sacerdote degradato loquitur ibidem S. Doctor *art.* 8. & e-

Digitized by Google

vincit, illum valide conſecrare : quia character ſacerdotalis indelebilis eſt. Nec eſt quod opponas, Epiſcopum, qui confert poteſtatem conſecrandi, poſſe illam auferre. Reſpondet enim Angelicus ad 2. quod *Epiſcopus non dat poteſtatem ſacerdotalis ordinis propria virtute, ſed inſtrumentaliter, ſicut miniſter Dei; cuius effectus per hominem tolli non poteſt.* Inſiſtis. Nullum ergo diſcrimen erit inter degradatum, & excommunicatum? Conſequentiam negat ibidem *ad 3.* S. Thomas; quia *excommunicatis non aufertur executio ſacerdotalis poteſtatis, quaſi in perpetuum, ſed ad correctionem uſque ad tempus; degradatis autem aufertur executio, quaſi in perpetuum condemnatis.* Excommunicatio eſt medicinalis; degradatio eſt pœna condemnatoria, & perpetua.

IX. Quæſt. IV. *Licet ne communionem petere ab hæreticis, excommunicatis, ſchiſmaticis?* Reſp. S. Thomas *loc. cit. art. 9.* reſpondet. *Sacerdotes, ſi ſint hæretici, vel excommunicati, vel etiam peccatores, quantumvis habeant poteſtatem conſecrandi Euchariſtiam, non tamen ea recte utuntur; ſed peccant utentes. Quicumque autem communicat alicui in peccato, ipſe particeps peccati efficitur.* Lege eumdem S. Thomam *quodlib.* XII. *art.* 8.

X. Quæſt. V. *An liceat Sacerdoti celebrare Miſſam privatam?* Reſp. Privatæ Miſſæ vario in ſenſu nuncupantur. I. Ratione loci in quo celebrantur. II. Ratione finis, cum pro aliquo particulari ſive negotio, ſive perſona celebrantur. III. Ob paucitatem illorum qui aſſiſtunt. IV. Ratione temporis: ſic dicuntur publicæ quæ feſtis diebus, & privatæ quæ profeſtis celebrantur. V. Publica Miſſa dici ſolet conventualis, ſeu parochialis, quæ, adſtante populo, & ſolemniori ritu cantatur; privata e contrario quam Sacerdos pro arbitrio celebrat, ſive multi, ſive pauci ſint adſtantes. VI. Privata denique Miſſa dicitur, in qua ſolus Sacerdos communicat. Contra hanc Miſſam privatam, poſtremo in ſenſu acceptam, blaſphemias ſuas de more eructarunt novatores ſeptentrionales.

XI. Omnes Catholici licitas propugnant Miſſas privatas, in quibus ſoli communicant Sacerdotes: idque definivit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXII. *cap.* 6. his verbis. *Optaret quidem ſancta Synodus ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes non ſolum ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quo ad eos ſanctiſſimi huius ſacrificii fructus uberior proveniret: nec tamen, ſi id non ſemper fiat, propterea Miſſas illas in quibus ſolus Sacerdos ſacramentaliter communicat, ut privatas, & illicitas damnat, ſed probat, atque adeo commendat. Siquidem illæ quoque Miſſæ vere communes cenſeri debent; partim quod in eis populus ſpiritualiter communicet; partim vero quod a publico Eccleſiæ miniſtro, non pro ſe tantum, ſed pro omnibus fidelibus, qui ad corpus Chriſti pertinent, celebrentur.*

XII. Ineptit de more Kemnitius, etiam Concionatorem eſſe miniſtrum publicum, ſicuti & qui baptizat: & tamen nec ille concionari ſine auditore, nec is baptizare

zare ſine baptizando poteſt. Nugæ anicula indignæ hæ ſunt. Sacrificium enim Deo offertur. Concio ad auditores, baptiſmus ad baptizandum directa ſunt. Hæ ſunt catapultæ Lutheranæ.

CAPUT VI.

De eleemoſyna pro Miſſis celebrandis collata.

I. SApientiſſimus Pontifex BENEDICTUS XIV. feliciter regnans, tum in ſuis *Notif.* ſeu *Inſtit.* tum in *tract. de Sacrifi. Miſſæ*, & tandem in ſuo celebratiſſimo opere *de Synodo* &c. hoc de Miſſarum eleemoſyna, ſeu ſtipendio argumentum more ſuo plena in luce poſuit, & exhauſit. Ex his ego operibus, quæ huc pertinent, excerpam.

II. Et principio advertit Pontifex ſummus *de Synod. Lib. V. cap.* VIII. morem antiquitus in Eccleſia obtinuiſſe, ut fideles, accedentes ad Miſſam, ſinguli panem & vinum conſecranda offerrent. S. Cyprianus *Lib. de oper. & eleemoſ.* feminam divitem increpat, quod nihil offerens, de aliena oblatione participare auderet. *Locuples, & dives es, & dominicum celebrare te credis, quæ in dominicum ſine ſacrificio venis, quæ partem de ſacrificio quod pauper obtulit, ſumis!* Obſoleſcentem conſuetudinem inſtaurare curavit Concilium Matiſconenſe II. an. 585. can. IV. *Reſidentibus nobis in ſancto Concilio, cognovimus quoſdam Chriſtianos, relicto fratrum cœtu, a mandato Dei aliquibus locis deviaſſe; ita ut nullus eorum legitimo obſecundationis parere velit officio Deitatis, dum ſacris altaribus nullam admovit hoſtiam. Propterea decernimus ut omnibus dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris, & mulieribus offeratur, tam panis, quam vini, ut per has immolationes, & peccatorum ſuorum faſcibus careant, & cum Abel, vel ceteris iuſte offerentibus promereantur eſſe conſortes. Omnes autem qui definitiones noſtras per inobedientiam evacuare contendunt, anathemate percellantur.* Quilibet pro ſua facultate offerebat plures panes, & vini amphoram, ex quibus congrua pro ſacrificio conſecranda decerpebatur; & reliqua in uſum cedebat Sacerdotum, & Clericorum. Præter panem & vinum, quæ ſacrificio inſerviebant, alia offerri vetitum erat. Permiſſum poſtea fuit offerri incenſum, oleum, ſpicas, & uvas. Ceteri fructus, non ad altare, ſed ad Epiſcopum deferebantur. Die Paſchatis, quo baptiſma celebrabatur, lac, & mel offerebantur, quæ egreſſis a ſacro fonte præberi ſolitum erat; ut Cardinalis Bona *rer. liturg. Lib. I. cap.* XVI. narrat. Martene de *antiq. Eccl. rit. Tom. I. Lib. IV. cap.* IV. *art. 6.* obſervat poſteriori ætate licitum fuiſſe ad altare offerre quidquid in Sacerdotum commodum cederet, ſive ante, ſive poſt Evangelium, offertorii tempore.

III. Quo tempore cœperit uſus oblationis pecuniæ, ignoratur. Narrat Baronius ad an. 44. primis Eccleſiæ ſæculis in ſingulis Chriſtianorum Eccleſiis arcam fuiſſe expoſitam, quam ipſe *Gazophylacium* appellat, in quam pecunias fideles mittebant. Pecuniæ illæ in uſum miniſtrorum, pauperum, & viduarum cedebant. Succeſſu temporis pecunias altare offerri cœptum fuit. Honorius Auguſtodunenſis, Scriptor XII. ſæculi, in Gemma animæ *Lib. I. cap.* LVIII. conſuetudinis offerendæ ad altare pecuniæ meminit. *Poſtquam autem Eccleſia numero quidem augebatur, ſed ſanctitate minuebatur propter carnales, ſtatutum eſt ut qui poſſent, ſingulis dominicis vel tertia dominica, vel ſummis feſtivitatibus, vel ter in anno communicarent, ne ante confeſſionem, & pœnitentiam pro aliquo crimine, iudicium ſibi ſumerent: & quia, populo non communicante, non erat neceſſe tam magnum panem fieri, ſtatutum eſt eum in modum denarii formari, ut populus pro oblatione farinæ denarios offerret* Circa hoc tempus obſolevit conſuetudo, qua fideles ſacrificio aſſiſtentes participabant ſacra myſteria; & inde, inquit Honorius, conſecuta eſt morum diſſolutio.

IV. Pecunia olim oblata non applicabatur alicui Sacerdoti, ut Miſsam privatim celebraret, quæ uni offerenti prodeſset; ut animadvertit Thomaſſinus *Lib. I. part.* III. *cap.* VII. *de veter. & nov. Eccl. diſcipl.* Mos offerendæ ſtipis, ut Sacerdos celebraret ad mentem largitoris, iuxta Mabillonium in *præfat. ad Part. I. ſæculi* III. *Benedict. num.* 62. cœpit alicubi circiter ſæculum VIII. neque paſſim ubique obtinuit ante ſæculum XII. Alii antiquius obtinuiſse contendunt. Valafridus Strabo, Scriptor ſæculi IX. *Lib. de reb. Eccl. cap.* XXII. hunc morem improbare viſus eſt, exiſtimans, ſacrificium non plus prodeſse illi pro quo offerebatur quam ceteris fidelibus. VVicleſiſtæ aperte eleemoſynam datam Sacerdoti pro Miſſæ celebratione, ſimoniæ arguebant. Hunc errorem Theologi catholici omnes improbant, & damnant: quia, inquit S. Thomas 2. 2. quæſt. c. art. 2. ad 2. *Sacerdos non accipit pecuniam, quaſi pretium conſecrationis Euchariſtiæ, hoc enim eſſet ſimoniacum; ſed quaſi ſtipendium ſuæ ſuſtentationis*. Et rurſus in IV. *diſt.* XXV. *quæſt.* III. *art.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 4. ſubdit: *Facere pactionem de Miſſa celebranda eſt ſimonia . . . Si tamen non habet alios ſumptus, & non tenetur ex officio Miſſam cantare, poteſt accipere denarios, ſicut cuncti Sacerdotes faciunt, non quaſi pretium Miſſæ, ſed quaſi ſuſtentationem vitæ.*

V. Simul atque obtinuit conſuetudo dandæ eleemoſynæ Sacerdotibus pro applicandis ſacrificiis in ſubſidium offerentium, ſordida avaritia Sacerdotum erupit. Quoniam, cum nondum vetitum eſſet plures Miſsas eodem die celebrare, ſæpius in diem ſacra faciebant, ut plures captarent eleemoſynas. Heinc Innocentius *III.* cap. *Conſuluiſti*, de celeb. Miſsar. & Honorius III. cap. *Te referente*, eod. tit. ſevere prohibuerunt iterare eodem die ſacrificium, excepta ſolemnitate Nativitatis Domini. Cui prohibitioni alia ſucceſſit nequitia: tot quippe hoſtias in eadem Miſsa conſe-

Digitized by Google

ſecrabant, quot illi fuerant qui eleemoſynas obtulerant. Alii Miſsam illius diei legebant uſque ad offertorium: poſt ſecundam, tertiam, & quartam incipiebant, & continuabant uſque ad eumdem locum: deinde tot ſecretas iterabant, quot liturgias legerunt: & tandem ſub uno canone Miſsam perficiebant, totidem recitatis in fine collectis quot initio recitaverant. Has Miſſas *biſaciatas*, & *triſaciatas* appellabant, quaſi duplicem, aut triplicem haberent faciem. Hæc Miſsarum monſtra recenſet Petrus Cantor in opere inſcripto, *Verbum abbreviatum cap.* XXIX. & Cardinalis Bona *Lib. I. cap.* XV.

VI. His corruptelis eliminatis, non idcirco, pergit Pontifex ſanctiſſimus, improba Sacerdotum cupiditas evulſa radicitus eſt. Quamobrem Cardinalis Robertus Pullus medio ſæculo XII. *Sum. Theolog. Part. VII. cap.* XVII. hoc pacto invectus eſt in Sacerdotes nolentes ſine ſtipendio celebrare. *Quid eſt Miſsarum ſolemnia contuitu temporalis commodi celebrare, niſi cum Iuda Chriſtum vendere, tanto nequius, quanto reſurgendo eſt ſublimatus?* Ut tam ſordidæ avaritiæ radicem penitus evelleret Concilium Toletanum an. 1324. hæc ſtatuit. *Multa mentis amaritudine concitamur, graviſque doloris aculeus perfodit mentem noſtram, intelligentes, quod aliqui Presbyteri, deteſtanda & abominabili ambitione cæcati, pro Miſſis per eos celebrandis pecuniam exigunt, & ſuper hoc, ac ſi vellent vendere rem profanam, impudenter mercantur .... Verum, cum dictum ſacramentum, ſuper omnia pretioſum, ſit liberaliter, ſicut cetera ſacramenta, celebrandum; diſtrictius prohibemus ne aliquis Presbyter pro Miſſis celebrandis pecuniam exigat, vel rem aliam temporalem; ſed grate accipiat, ſi aliquid per facientem Miſſas celebrari, oblatum ſibi caritative fuerit abſque pacto, & conventione.*

VII. Tandem Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXII. *in decret. de obſervand. & vitand. in celeb. Miſſ.* ut hoc profanum Sacerdotum mercimonium penitus, quoad fieri poteſt, de medio tolleret, iniunxit Epiſcopis, *ut cuiusvis generis mercedum conditiones, pacta, & quidquid pro Miſſis novis celebrandis datur, nec non importunas, atque illiberales eleemoſynarum exactiones potius quam poſtulationes, aliaque huiuſmodi, quæ a ſimoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu non longe abſunt, omnino prohibeant.*

VIII. Hactenus pauca hæc delibavi, non eruditionis tantum gratia, ſed ut hinc lectores colligant, quam immanem tyrannidem ſemper in hominum corda avaritia exercuerit. Non contenta dominari in foro, in nundinis, in mercatura, in officinis, ſibique in mancipia ſubmittere mercatores, & divitiarum poſseſsores, ipſum etiam Sanctuarium quolibet tempore obſidere tentavit. Verum illinc eamdem arcere, & in exilium agere numquam vigilantiſſimi Eccleſiæ Epiſcopi, ſanctique viri ceſsarunt. Ut iſtorum illa deluderet vigilantiam, varias induit larvas, & ſub una forma profligata, ſub alio apparere aſpectu adnixa eſt. Ex his quæ perſtrin-

xi,

xi, vidimus varias illius artes, & inſidias, quas adhibuit uſque ad Tridentinum Concilium. Mox videbimus quas his poſtremis temporibus technas excogitavit, ut Sacerdotes inficeret. Quod ut præſtem, decreta ſummorum Pontificum, quæ de Miſsarum celebratione ediderunt, huc tranſcribere operæ pretium exiſtimavi.

§. I.

CONFIRMATIO

DECRETORUM

Congregationis S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, ſuper celebratione Miſſarum, etiam cum declarationibus, & innovatione decretorum, ab eadem Congregatione, auctoritate fel. rec. Urbani Papæ VIII. deſuper alias factorum.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

Servus ſervorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

„ Nuper a Congregatione venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Car-
„ dinalium, Concilii Tridentini Interpretum, prodierunt decreta tenoris in-
„ fraſcripti, videlicet.

„ Alias ſuper celebratione Miſſarum, ac prohibitione illas moderandi, ſeu re-
„ ducendi abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, nec non ſuper earumdem oneribus
„ perpetuis ſuſcipiendis, & Religioſorum numero ultra reditus, & conſuetas elee-
„ moſynas locorum Regularium non habendo, emanarunt ab hac ſacra Con-
„ gregatione S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, auctoritate
„ per fel. record. Urbanum Papam VIII. illi ſpecialiter attributa, quamplura de-
„ creta tenoris ſequentis.

„ Cum ſæpe contingat in quibuſdam Eccleſiis tam magnum Miſſarum celebran-
„ darum numerum, ex variis defunctorum relictis, aut piorum eleemoſynis im-
„ poſitum eſſe, ut illis pro ſingulis diebus præſcriptis nequeat ſatisfieri, & tamen
„ nova onera Miſſarum in dies ſuſcipiantur; indeque fiat ut depereant piæ te-
„ ſtantium voluntates, obſtricta benefactoribus fides violetur, defunctorum animæ
„ ſuſ-

„ ſuffragiis priventur, Eccleſiis debitus ſubtrahatur cultus, ac Chriſti fideles, gravi
„ ſcandalo affecti, plerumque a ſimilibus caritatis operibus retrahantur: cumque
„ his malis maximum inter cetera fomentum præbeat, aut quod ii qui Miſſas
„ ſuper vires celebrandas ſuſcipiunt, ſperent illas brevi ad pauciorem numerum
„ a ſuperioribus reductum iri; aut quod Eccleſiis, forte pecuniarum abſumpta,
„ plerumque nuda remaneant onera Miſſarum, abſque ullo emolumento; aut
„ quod eleemoſyna pro illis celebrandis ſit adeo tenuis, ut non facile inveniantur
„ qui velint huic ſe muneri ſubiicere, & reditus Eccleſiæ, aut Monaſterii adeo
„ exigui, ut Sacerdos pro neceſſaria ſua ſuſtentatione novis ſe oneribus obſtringe-
„ re compellatur: ſacra Congregatio Cardinalium, Concilii Tridentini Interpre-
„ tum, animadvertens, facturam ſe rem Deo gratiſſimam, caritatique, ac iuſti-
„ tiæ maxime conſentaneam, ſi pro viribus ſatagat, hunc teterrimum abuſum
„ e chriſtiana Republica convellere, atque eradicare, SS. D. N. Urbani di-
„ vina providentia Papæ VIII. auctoritate ſibi ſpecialiter attributa, infraſcripta
„ decreta edidit.

„ Ac primo diſtricte prohibet atque interdicit ne Epiſcopi in diœceſana Syno-
„ do, aut Generales in capitulis generalibus, vel alias quoquo modo reducant
„ onera ulla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in
„ limine fundationis; ſed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel com-
„ mutandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perſpecta, id
„ ſtatuet quod magis in Domino expedire arbitrabitur: alioquin reductiones, mo-
„ derationes, & commutationes huiuſmodi, ſi quas contra huius prohibitionis for-
„ mam fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.

„ Deinde, ubi pro pluribus Miſſis, etiam eiuſdem qualitatis, celebrandis ſti-
„ pendia, quantumcumque incongrua, & exigua, ſive ab una, ſive a pluribus
„ perſonis, collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Eccleſiis,
„ Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſteriis, Conventibus, Con-
„ gregationibus, domibus, ac locis piis quibuſcumque tam ſæcularibus, quam re-
„ gularibus, ſacra Congregatio ſub obteſtatione divini iudicii mandat, ac præ-
„ cipit ut abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ
„ præſcriptæ fuerint; ita ut alioquin ii ad quos pertinent, ſuæ obligationi non
„ ſatisfaciant; quinimo graviter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.

„ Id vero ut deinceps obſervetur exactius, ſacra Congregatio eadem auctoritate
„ revocat privilegia, & indulta omnia quibuſvis perſonis, Eccleſiis, ac locis piis
„ tam ſæcularibus, quam regularibus, cuiuſcumque Ordinis, Congregationis, &
„ Inſtituti, quamcumque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur, ut certarum
„ Miſſarum, vel Anniverſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu oratio-
„ nibus, plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.

„ Ac

Digitized by Google

„ Ac ſimiliter omne damnabile lucrum ab Eccleſia removere volens, prohibet „ Sacerdoti qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eamdem „ Miſſam alteri, parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam com„ mittat.

„ Præterea, ne in Eccleſiis in quibus onera Miſſarum in perpetuum impoſita „ ſunt, Sacerdotes in eis, ut par eſt, adimplendis eo tepidiores ac ſegniores red„ dantur, quod onera huiuſmodi cum nulla, aut parva ſint utilitate coniuncta; „ ſtatuit, atque decernit ut pecuniæ, ac bona mobilia Eccleſiis, Capitulis, Colle„ giis, Hoſpitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monaſteriis, Conventibus, ac „ locis omnibus tam ſæcularibus, quam regularibus, atque illorum perſonis in „ futurum ſimpliciter acquirenda, cum onere perpetuo Miſſarum celebrandarum „ ab iis ad quos pertinet, ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, ipſo facto „ incurrenda, a die realis acquiſitionis, ſtatim deponi debeant penes ædem ſa„ cram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam, ad effectum illa, ſeu illo„ rum pretium, quamprimum inveſtiendi in bonis immobilibus fructiferis, cum „ expreſſa, & individua mentione oneris quod illis annexum reperitur.

„ Ac ſi eadem bona immobilia auctoritate apoſtolica deinceps alienari conti„ gerit, eorumdem pretium, ſub eadem pœna, ut ſupra, deponi, atque in aliis „ bonis ſtabilibus, itidem fructiferis, cum eiuſdem oneris repetitione, atque anne„ xione converti debeat.

„ Ad hæc, ſacra Congregatio quibuſvis Capitulis, Collegiis, Societatibus, & „ Congregationibus, nec non omnibus, & ſingulis Eccleſiarum, & piorum loco„ rum tam ſæcularium, quam regularium Superioribus, vel aliis ad quos perti„ net, diſtricte prohibet ne impoſterum onera perpetua ſuſcipiant Miſſarum cele„ brandarum, ſæculares quidem ſine Epiſcopi, vel eius generalis Vicarii, Regula„ res vero ſine Generalis, vel Provincialis conſenſu, & licentia, in ſcriptis, & „ gratis concedenda; alioquin ſæcularis, qui huius prohibitionis tranſgreſſor exti„ terit, ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus ſit eo ipſo; Regularis vero pœnam pri„ vationis omnium officiorum quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad „ alia de cetero obtinenda, vocisque activæ, ac paſſivæ, abſque alia declaratio„ ne, incurrat.

„ Eleemoſynas vero manuales, & quotidianas pro Miſſis celebrandis ita de„ mum iidem accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfecerint, ut „ nova quoque onera ſuſcipere valeant; alioquin omnino abſtineant ab huiuſmodi „ eleemoſynis, etiam ſponte oblatis, in futurum recipiendis, & capſulas auferant „ ab Eccleſiis cum inſcriptione illa, *Eleemoſyna pro Miſſis*, vel alia ſimili, ſub „ iiſdem pœnis, ipſo facto incurrendis, ne fideles hac ratione fruſtrentur.

„ Epiſcopus vero, ſeu eius Vicarius, aut Generalis, vel Provincialis, ubi de „ li-

„ licentia pro perpetuis oneribus fuerint requiſiti , in ſingulis caſibus diligenter „ inquirant de ſingulis Miſſarum celebrandarum obligationibus, cuique Eccleſiæ, „ Monaſterio , aut loco pio incumbentibus , nec antea aſſenſum huiuſmodi, aut „ licentiam præbeant , quam eis legitime conſtiterit, illius Sacerdotes tam novo „ oneri ſuſcipiendo, quam antiquis iam ſuſceptis ſatisfacere poſſe; præcipuamque „ rationem habeant, ut reditus qui Eccleſiis, & locis piis relinquuntur , omnino „ reſpondeant oneribus adiunctis , ſecundum morem cuiuſque civitatis , vel pro- „ vinciæ ; intelligantque, ſi in re tanti momenti deſides , aut negligentes fue- „ rint , in noviſſimo die ſe huius prætermiſſi muneris rationem eſſe reddituros.

„ Poſtremo Illuſtriſſimi Patres non ſine gravi animi dolore intelligentes, mala „ fere omnia , quæ regularem diſciplinam evertunt, ac præcipue nimiam hanc „ facilitatem fovent , in oneribus Miſſarum ſupra vires ſuſcipiendis , veluti ex „ infecta radice, pullulare ex maiori Regularium numero, quam ferant reditus, „ & eleemoſynæ cuiuſque Monaſterii; inhærentes ſummorum Pontificum , ac ſa- „ cri Tridentini Concilii decretis hac de re editis , ſanctiſſimi Domini noſtri auctoritate præcipiunt, ac mandant omnibus & ſingulis Generalibus, Provinciali- „ bus, Commiſſariis, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus , Prioribus , Præpoſitis, „ Guardianis, Vicariis, & quibuſcumque aliis Superioribus Monaſteriorum, Con- „ ventuum , ac Domorum Regularium , bona immobilia poſſidentium, vel non „ poſſidentium , cuiuſcumque Ordinis , Congregationis , & Inſtituti exiſtentium, „ intra fines Italiæ , & Inſularum adiacentium , ut ſinguli ad quos pertinet in „ qualibet provincia , adhibitis duobus , aut tribus Regularibus ſui Ordinis, vel „ Congregationis probatioribus, & rerum uſu peritioribus, bona immobilia, cen- „ ſus, reditus, & proventus omnes, conſuetas item eleemoſynas, & obventiones „ tam communes Monaſteriorum , Conventuum, & Domorum eiuſdem provin- „ ciæ, quam etiam ſingularibus perſonis religioſis aſſignatas , ſeu permiſſas , in „ communem uſum deinceps conferendas, decem annorum immediate præceden- „ tium habita ratione, diligenter, & mature recognoſcant , iis omnibus detractis „ quæ reparationes, præſtationes, grandines, ſterilitates, aliave cuiuslibet generis „ onera conſueverunt abſorbere.

„ Eaque omnia ſcripto fideliter exarata idem Superior, cuius intereſt, in primo „ Capitulo, ſeu Congregatione generali, vel provinciali, coram tribus iudicibus, „ ab ipſomet Capitulo, ſeu Congregatione deligendis proponat , qui, computatis „ huiuſmodi reditibus, eleemoſynis, & obventionibus univerſis, & oneribus, ut ſu- „ pra, detractis, ſedulo examinent , quot Religioſi homines, connumeratis etiam „ laicis, aliiſque neceſſariis ſervientibus, in unoquoque Monaſterio, Conventu, & „ Domo regulari, iuxta regionis, & proprii inſtituti morem, victum & veſtitum;

„ &

„ & medicinalia in communi habentes, competenter valeant ſuſtentari. Tum eorumdem bonorum, redituum, eleemoſynarum, & onerum præciſam notam ipſimet Capitulo, ſeu Congregationi exhibeant, ut in illo diligenter omnibus diſcuſſis, cuiuſque familiæ, Monaſterii, Conventus, ac Domus Regularis in ſingula quaque provincia certus earum tantum perſonarum numerus, Patrum capitularium voto, præfigatur, quæ reditibus, eleemoſynis, & obventionibus, ut ſuperius, ſufficienter ali poſſint.

„ Ne vero Superiores, qui id præſtare debent, ſegnius, aut remiſſius quam par eſt, ſuo muneri ſatisfaciant, mandat ſacra Congregatio ut infra annum, poſt proximum Capitulum generale, vel Provinciale computandum, omnia hoc de genere capitulariter geſta, in authenticam formam redacta, ad ſacram ipſam Congregationem Concilii ſinguli mittant.

„ Numerumque familiæ, ſingulorumque Conventuum, Monaſteriorum, & Domorum huiuſmodi Regularium, Capituli, ſeu Congregationis generalis, vel provincialis ſententia, & auctoritate præfinitum, iidem Superiores tam Generales, & Provinciales omnes, quam locales, perpetuo ſervare omnino teneantur, nec poſſint illum quoquo modo augere, etiam prætextu augmenti redituum, abſque ſacræ ipſius Congregationis licentia. Superiores autem huiuſmodi, qui prædicta omnia in præfixo termino non præſtiterint, vel numerum, ut ſupra, præſcriptum quovis modo augere præſumpſerint, privationis omnium officiorum quæ tunc temporis obtinebunt, vociſque activæ, & paſſivæ, & ad omnia ſuæ Religionis officia & gradus inhabilitatis perpetuam pœnam eo ipſo incurrere, atque aliis etiam gravioribus a Sede Apoſtolica infligendis pœnis, ſacra Congregatio ſubiacere voluit, & declaravit.

„ Deinceps vero Monaſterium, Conventus, Domus, Congregatio, vel Societas Religioſorum, ſeu Regularium nullibi recipiatur, niſi præter alia ad id requiſita, in ſingulis huiuſmodi locis duodecim ſaltem Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi degere, & ex reditibus, & conſuetis eleemoſynis, detractis omnibus, ut ſupra, detrahendis, competenter ſuſtentari valeant, ad præſcriptum decreti fel. rec. Gregorii XV. hac de re editi: alioquin Monaſteria, & loca huiuſmodi poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi, ut ſupra, ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitaverint, Ordinarii loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur.

„ Porro, ne ullo umquam tempore hæc in oblivionem, ſeu deſuetudinem abeant, Superiores locales cuiuſque Monaſterii, Conventus, ac Domus Regularis curare, atque efficere teneantur, ſub pœna privationis officii, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrenda, ut in perpetuum, ſexto quoquo „ men-

Digitized by Google

„ menſe ; ideſt feria ſecunda poſt primam dominicam Adventus, & feria ſex-
„ ta poſt octavam Corporis Chriſti, præſentes ordinationes in publica menſa
„ perlegantur.

„ Omnibus tam eccleſiaſticis perſonis, cuiuſcumque ſint ordinis, conditionis,
„ & gradus, quam laicis, quocumque honore & poteſtate præditis, præſentia de-
„ creta declarandi, vel interpretandi facultate penitus interdicta.

„ Non obſtantibus, quod ſupraſcripta omnia & ſingula, in præſentibus decre-
„ tis contenta, conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis in favorem qua-
„ rumcumque perſonarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quam non Men-
„ dicantium, Militarium etiam ſancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum,
„ Societatum, ac cuiuslibet alterius Inſtituti, etiam neceſſario & in individuo
„ exprimendi, Eccleſiarum, Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, Capi-
„ tulorum, Hoſpitalium, Confraternitatum, & aliorum quorumcumque tam ſæ-
„ cularium, quam regularium locorum, nec non illorum etiam iuramento,
„ confirmatione apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & con-
„ ſuetudinibus, etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris
„ apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, ſub
„ quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum
„ derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus
„ decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de apoſtolicæ poteſtatis
„ plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu
„ extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis, etiamſi pro
„ illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis,
„ ſpecialis & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas ge-
„ nerales, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exqui-
„ ſita forma ſervanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum,
„ nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, inſerti forent,
„ præſentibus pro expreſſis habens, quibus quoad ea quæ præſentibus adverſan-
„ tur, illis alias in ſuo robore permanſuris, ſacra Congregatio Sanctitatis ſuæ
„ auctoritate ſpecialiter, & expreſſe derogat, ceteriſque contrariis quibuſcum-
„ que.

„ Et ne præmiſſorum ignorantia a quoquam prætendi poſſit, voluit eadem ſa-
„ cra Congregatio ut præſentes ordinationes in Valvis Baſilicarum S. Ioannis La-
„ teranenſis, & Principis Apoſtolorum de Urbe, ac in Acie Campi Floræ, ut
„ moris eſt, affixæ, omnes ad quos pertinet, ita arctent, & afficiant, ac ſi uni-
„ cuique perſonaliter intimatæ fuiſſent.

„ Utque earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius
„ Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitu-

„ tæ

Digitized by Google

„ tæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur quæ præſentibus adhiberetur, ſi fo-
„ rent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ die 21. Iunii 1625.

Coſmus Card. de Torres.

Proſper Fagnanus S. Congreg. Secr.

Excitatis autem ſuper præmiſſorum decretorum intelligentia, ſeu interpretatione infraſcriptis dubiis, prodierunt a memorata Congregatione, ſimili auctoritate illi a præfato Urbano Papa octavo ſpecialiter attributa, reſponſiones, ſeu declarationes inferius apponendæ.

„ Super primo ſacræ Congregationis decreto de celebratione Miſſarum, quo
„ prohibetur ne Epiſcopi in diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis gene-
„ ralibus, vel alias quoquo modo, reducant onera ulla Miſſarum celebrandarum,
„ aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis,

„ Quæritur, quid, ſi legatum ſit ita tenue, ut non ſit qui velit onus illi in-
„ iunctum ſubire; & ſi recurrendum ſit ad Sedem Apoſtolicam pro moderatione
„ oneris, totum, aut fere totum inſumendum ſit pro expenſis ad id neceſſa-
„ riis?

„ Et quid, ſi permittatur Epiſcopo in fundatione, ut poſſit huiuſmodi onera
„ moderari?

„ Secundo, ſuper ſecundo eiuſdem Congregationis decreto, quo cavetur ut ce-
„ lebrentur tot Miſſæ, quot ad rationem tributæ eleemoſynæ præſcriptæ fue-
„ rint,

„ Quæritur, an verba illa, *præſcriptæ fuerint*, intelligenda ſint de præſcriptio-
„ ne facta ab offerente, vel ab Ordinario?

„ Tertio, an, cum Ordinarius præſcripſerit eleemoſynam congruam iuxta qua-
„ litatem loci, perſonarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes ſtipendium mi-
„ nus congruo, teneantur Miſſas illi ab offerente præſcriptas celebrare?

„ Quarto, an Sacerdotes qui tenentur Miſſas celebrare ratione beneficii, ſeu
„ capellæ, legati, aut ſalarii, poſſint etiam manualem eleemoſynam pro Miſſis
„ votivis, aut defunctorum, recipere, & unico Miſſæ ſacrificio utrique oneri ſa-
„ tisfacere?

„ Quinto, poſito quod teſtator relinquat ut celebrentur pro eius anima centum
„ Miſſæ abſque ulla præſcriptione eleemoſynæ,

„ Quæritur, an liberum ſit heredibus, eleemoſynam ſibi bene viſam præſcribe-
„ re, an vero eadem eleemoſyna præſcribenda ſit ab Ordinario?

„ Sexto, ſuper tertio Congregationis decreto, in quo eadem Congregatio revo-
„ cat privilegia quibus indulgetur ut certarum Miſſarum, vel Anniverſariorum
„ celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus plurium Miſſarum oneri-
„ bus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat,

„ Quæ-

Digitized by Google

„ Quæritur, an verba *in futurum ſuſcipiendis* intelligenda ſint de oneribus ſu- „ ſcipiendis poſt privilegium ?

„ Septimo, ſuper quarto eiuſdem Congregationis decreto, quo prohibetur Sa- „ cerdoti qui ſuſcepit Miſſam celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eamdem „ Miſſam alteri, parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam commit- „ tat,

„ Quæritur, an permittendum ſit adminiſtratoribus Eccleſiarum, ut retineant „ aliquam eleemoſynarum portionem pro expenſis manutentionis Eccleſiæ, al- „ tarium, inſervientium, paramentorum, luminum, vini, hoſtiæ, & ſimi- „ lium ?

„ Octavo, an hoc decretum habeat locum in Beneficiis quæ conferuntur in „ titulum; ideſt, an Rector Beneficii qui poteſt per alium celebrare, teneatur „ Sacerdoti celebranti dare ſtipendium ad rationem redituum Beneficii ?

„ Decimo, an Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemoſyna maior ſolita, „ pro celebratione Miſſæ, debeant dare eamdem integram eleemoſynam iis qui- „ bus Miſſas celebrandas committant; an vero ſatis ſit ut dent celebrantibus „ eleemoſynam conſuetam ?

„ Undecimo, ſuper quinto eiuſdem Congregationis decreto, quo inter cetera „ ſtatuitur in hæc verba: *Eleemoſynas vero manuales, & quotidianas pro Miſſis „ celebrandis ita demum iidem accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſa- „ tisfecerint, ut nova quoque onera obire valeant; alioquin omnino abſtineant ab „ huiuſmodi eleemoſynis, etiam ſponte oblatis, in futurum recipiendis, & capſulas „ auferant* &c.

„ Quæritur, an hoc decretum prohibeat abſolute quo minus accipiant novas „ eleemoſynas ii qui acceptis non ſatisfecerint; & quid, ſi congruo tempore poſ- „ ſint omnibus ſatisfacere ?

„ Duodecimo, quid, ſi offerens eleemoſynas, audito impedimento, conſentiat, „ ut Sacerdos Miſſam celebret, cum primum poterit ?

„ Decimotertio, an pœna interdicti, & aliæ appoſitæ in eodem decreto, af- „ ficiant tam eos qui accipiunt eleemoſynas contra formam ibi præſcriptam, „ quam eos qui non auferunt capſulas ab Eccleſiis, ut ibidem præcipitur ?

„ Decimoquarto, an in hoc decreto comprehendantur illæ capſulæ quæ appo- „ ni ſolent in Eccleſiis in die commemorationis omnium defunctorum, & vulgo „ dicuntur *Caſſe de' morti ?*

„ Decimoquinto, an adminiſtratores Eccleſiæ magnæ devotionis, & concurſus, „ poſſint eleemoſynas pro Miſſis celebrandis accipere, ſi iiſdem Miſſis nonniſi „ poſt longum tempus ſatisfacere valeant; ne alias cultus Eccleſiæ, & devotio, „ ac concurſus Fidelium, ut aiunt, minuantur ?

„ Decimoſexto, quia prohibitio dicti decreti videtur aliquibus directa ſolis Ca- „ pitulis, Collegiis, Societatibus, Congregationibus, necnon omnibus, & ſingulis „ Eccleſiarum, & piorum locorum tam ſæcularium, quam regularium Superio- „ ribus, de quibus fit expreſſa mentio, non autem privatis Sacerdotibus, qui ta- „ men comprehendi videntur ſub clauſula generali, *Et aliis ad quos pertinet :* „ ſupplicatur pro opportuna declaratione.

„ Decimoſeptimo, ſuper ſeptimo eiuſdem ſacræ Congregationis decreto, quo „ cavetur ut in ſingulis Monaſteriis Religioſorum præfigatur numerus, qui ex „ conſuetis reditibus, aut eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari,

„ Quæritur, an, ubi hæc præfixio facta iam fuit in vi ſimilis decreti ſanct. „ mem. Pauli V. abſque tamen computatione redituum cuiuſque Religioſi, ſit „ denuo facienda, nec ne?

„ Decimooctavo, an Novitii, ad habitum regularem admiſſi, poſſint admitti „ ad profeſſionem in Monaſteriis in quibus habita, ut ſupra, præfixione nume- „ ri, commode ali non poſſunt?

„ Decimonono, ſuper ultimo, quo cavetur, ut nullibi recipiantur Conventus „ Regularium, niſi præter alia ad id requiſita, duodecim ſaltem Fratres in eis „ degere, & competenter ſuſtentari valeant, ita ut alioquin ſubſint iuriſdictioni „ Ordinarii,

„ Quæritur, an hoc decretum, quod videtur editum in ordine ad celebratio- „ nem Miſſarum, comprehendat eas Religiones, quæ non conſueverunt one- „ ra Miſſarum recipere, ut ſunt Religiones Capuccinorum, ac Societatis Ie- „ ſu?

„ Ultimo, an idem decretum, ubi diſponit ut nullibi recipiantur Monaſteria, „ niſi &c. habeat locum in Italia dumtaxat, ad quam eſt reſtrictum decretum „ proxime antecedens, an vero etiam extra Italiam?

Declarationes, & reſponſiones ad ſupradicta dubia.

„ Sacra Congregatio Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, auctoritate „ ſibi a Sanctiſſimo Domino noſtro attributa, ad ſingula dubia ſuperius propoſi- „ ta, ad hunc modum reſpondit, videlicet:

„ Ad primum, etſi legatum ſit adeo tenue, nihilominus pro reductione one- „ ris, ut ſupra, impoſiti ab iis ad quos pertinet, Sedem Apoſtolicam eſſe adeun- „ dam, quæ abſque ulla impenſa id ſtatuet quod magis in Domino e re eſſe „ iudicaverit. Verumtamen, ſi in ipſa Beneficii erectione expreſſe cautum fue- „ rit ut liceat Epiſcopo iniunctum onus reducere, ac moderari legem hanc fun-

„ da-

„ datoris, quam decreta hac de re edita non ſuſtulerunt, eſſe validam, & ob-
„ ſervandam.

„ Ad ſecundum, eſſe intelligenda de præſcriptione facta ab eo qui eleemoſy-
„ nam tribuit, non autem ab Ordinario. Quod ſi tribuens eleemoſynam, nu-
„ merum Miſſarum celebrandarum non præſcripſerit; tunc tot Miſſas celebra-
„ ri debere, quot præſcripſerit Ordinarius, ſecundum morem civitatis, vel pro-
„ vinciæ.

„ Ad tertium, teneri.

„ Ad quartum, Sacerdotes, quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione
„ Beneficii, ſeu Capellæ, legati, aut ſalarii, ſi eleemoſynas pro aliis etiam
„ Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa utrique obligationi ſa-
„ tisfacere.

„ Ad quintum, cenſuit, ubi nullam certam eleemoſynam teſtator reliquit,
„ eſſe ab Epiſcopo præſcribendam eleemoſynam congruam, quæ reſpondeat one-
„ ribus Miſſarum celebrandarum, ſecundum morem civitatis, vel provinciæ.

„ Ad ſextum, ita eſſe intelligenda.

„ Ad ſeptimum, reſpondit, permittendum non eſſe ut Eccleſiæ, ac loca pia,
„ ſeu illorum adminiſtratores, ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum ullam ut-
„ cumque minimam portionem retineant, ratione expenſarum quas ſubeunt in
„ Miſſarum celebratione, niſi cum Eccleſiæ, & loca pia alios non habent red-
„ itus, quos in uſum earumdem expenſarum erogare licite poſſint; & tunc;
„ quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expenſarum
„ quæ pro ipſomet tantum Miſſæ ſacrificio neceſſario ſunt ſubeundæ; & nihilo-
„ minus eo etiam caſu curandum eſſe ut ex pecuniis quæ ſuperſunt, expenſis,
„ ut ſupra, deductis, abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot præſcriptæ fuerint ab
„ offerentibus eleemoſynas.

„ Ad octavum, non habere locum, ſed ſatis eſſe ut Rector Beneficii, qui pot-
„ eſt Miſſam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam
„ congruam, ſecundum morem civitatis, vel provinciæ, niſi in fundatione ipſius
„ Beneficii aliud cautum fuerit.

„ Ad decimum, debere abſolute integram eleemoſynam tribuere Sacerdoti ce-
„ lebranti, nec ullam illius partem ſibi retinere poſſe.

„ Ad undecimum reſpondit, non prohibere abſolute; ac propterea, etſi one-
„ ribus iam ſuſceptis non ſatisfecerint, poſſe tamen nova etiam onera ſuſcipere
„ Miſſarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus poſſint omnibus
„ ſatisfacere.

„ Ad duodecimum, quamvis onera ſuſcepta infra modicum tempus adimple-
„ ri nequeant, ſi tamen tribuens eleemoſynam pro aliarum Miſſarum celebra-

Digitized by Google

„ tione id ſciat, & conſentiat ut illæ tunc demum celebrentur, cum ſuſce-
„ ptis oneribus ſatisfactum fuerit, decretum non prohibere quo minus eo ca-
„ ſu eleemoſyna accipiatur pro iiſdem Miſſis, iuxta benefactoris conſenſum ce-
„ lebrandis.

„ Ad decimumtertium, has pœnas non habere locum, niſi in ſuſcepturis one-
„ ra perpetua Miſſarum celebrandarum, ſine licentia Epiſcopi, vel eius genera-
„ lis Vicarii, aut Generalis, vel Provincialis.

„ Ad decimumquartum, comprehendi.

„ Ad decimumquintum, non poſſe, niſi de conſenſu eorum qui eleemoſynas
„ tribuunt, ut ſupra in reſponſione ad duodecimum.

„ Ad decimumſextum, comprehendi etiam privatos Sacerdotes.

„ Ad decimumſeptimum, numeri præfixionem eſſe iterum faciendam, ſervata
„ forma ultimi decreti hac de re editi.

„ Ad decimumoctavum, eſſe admittendos ad profeſſionem, ſi alias habiles exi-
„ ſtant; ac deinde in aliquo alio Monaſterio eiuſdem Religionis eſſe collocan-
„ dos, ubi commode ali poſſint.

„ Ad decimumnonum, cenſuit comprehendere.

„ Ad ultimum, habere locum extra Italiam.

Coſmus Card. de Torres.

Proſper Fagnanus Sacr. Congreg. Secr.

„ Cum autem ſuper præmiſſis diverſi irrepſerint abuſus, illorumque occaſione
„ quamplures querelæ, & recurſus ad Apoſtolicam Sedem pervenerint; cupiens
„ eadem Congregatio Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, huiuſmodi
„ deteſtabiles abuſus e chriſtiana Republica pro viribus evellere, ac opportune
„ providere, ut ſublatis fraudibus, ac emendata negligentia, piæ diſponentium,
„ ſeu benefactorum voluntati fides illibata ſervetur, defunctorum animabus in-
„ tegra & prompta præſtentur ſuffragia, itidemque Deo maior gloria, & Eccle-
„ ſiis præſtantior cultus reddatur; prævia auctoritate per SS. D. N. Innocentium
„ divina providentia PP. XII. ei ſpecialiter attributa, infraſcripta decreta, prius
„ in particulari nonnullorum ex præfatis Cardinalibus per Sanctitatem ſuam de-
„ putata, & poſtea in generali huiuſmodi Cardinalium Congregatione mature,
„ & accurate diſcuſſa, recognita, & examinata edidit.

„ In primis, præinſerta decreta, cum præmiſſis illorum declarationibus, ple-
„ niſſime, & ampliſſime approbat, confirmat, & innovat, omniaque, & ſingu-
„ la ibidem contenta, & expreſſa, iterum omni meliori modo decernit, ſtatuit,
„ ac ab omnibus, & ſingulis, etiam ſpeciali, & individuali nota, ſeu expreſſio-
„ ne dignis, penitus obſervari, & omnimode executioni demandari decernit,
„ ſancit, & præcipit.

„ In-

Digitized by Google

„ Inſuper, ut in re tanti momenti conſultius, ac maiori, ut par eſt, circum-
„ ſpectione procedatur; ſi qui forſan fuerint, vel ſint qui ſuis pravis & erroneis
„ intentionibus, ſeu opinionibus blandiri volentes, Miſſarum celebrationem o-
„ mittant ſub malitioſa, vel irrationabili ſpe earumdem condonationem, vel re-
„ ductionem a Sede Apoſtolica, vel compoſitionem a Reverenda Fabrica S. Pe-
„ tri de Urbe obtinendi; Congregatio præfata tum eoſdem, tum quoſeumque
„ alios, qui poſthac in adeo deteſtabiles abuſus auſi fuerint offendere, certiores
„ fieri, & monitos eſſe voluit, præfatas condonationes, & reductiones ab eadem
„ Sede, nonniſi ex rationabili cauſa, ſeu æqua commiſeratione; compoſitiones
„ vero a dicta Fabrica, utente ſuis facultatibus, & privilegiis, nonniſi ex cau-
„ ſa pariter rationabili, & cum clauſulis opportunis, & præſertim cum illa,
„ *Dummodo malitioſe non omiſerint animo habendi compoſitionem*, *alias gratia nul-*
„ *lo modo ſuffragetur*, admitti conſueviſſe, & ſolere. Quapropter, ut locus o-
„ mnis impoſterum hiſce prætextibus præcludatur, memorata Congregatio tales
„ intentiones, opiniones, ſeu ſpes, ac eleemoſynarum, ſive in toto, ſive in par-
„ te, verſiones in alium, quam præfatarum Miſſarum uſum, ſeu ſatisfactionem,
„ & quaſcumque alias directas, vel indirectas, immediatas, vel mediatas contra-
„ ventiones, ſeu circumventiones, declarat prorſus irrationabiles, iniuſtas, & il-
„ licitas, illaſque omnino reprobat, damnat, & interdicit.

„ Cumque huiuſmodi abſurda ex eo plerumque proveniant, quod onera Miſ-
„ ſarum ſupra vires ſuſcipiantur, caveant omnes, & ſinguli Rectores, Superio-
„ res, & Miniſtri quarumcumque tum Sæcularium, tum Regularium Eccleſia-
„ rum, ſeu illarum Capitula, ne onera, ſeu Miſſas tum perpetuas, tum tempo-
„ rales, tum etiam manuales, quarum ſatisfactioni impares fuerint, quoquo mo-
„ do ſuſcipiant; utque idipſum, quoad fieri poterit, pateat, teneantur iidem
„ conficere, ſemperque in loco magis patenti, & obvio retinere tabellam one-
„ rum perpetuorum, & temporalium, litteris perſpicuis, & intelligibilibus deſcri-
„ ptorum, quorum implemento ſi moraliter, & intra præſcriptum, ſeu breve
„ tempus ſatisfacere non poſſe, ſeu illa dumtaxat, & non ulteriora adimplere
„ poſſe crediderint, ſeu credere debuerint, alias Miſſas ſive perpetuas, ſive tem-
„ porales, ſive manuales per ſe, vel interpoſitas perſonas quoquo modo recipe-
„ re, ſeu acceptare omnino deſiſtant, ſeu abſtineant, & ulterius tali caſu in ea-
„ dem tabella ſimiliter exprimant, ſe propterea aliis Miſſis acceptandis, & cele-
„ brandis impares eſſe.

„ Iidemque teneantur pariter in Sacrario duos libros retinere, ac in eorum al-
„ tero ſingula onera perpetua, & temporalia; in altero autem Miſſas manua-
„ les, & tam illorum, quam iſtarum adimplementum, & eleemoſynas diſtin-
„ cte, & diligenter annotare, & annotandas, ſeu annotanda curare, ſinguliſ-

„ que annis de ſupradictis adimplementis, eleemoſynis, & oneribus pariter exa„ ctam rationem ſuis ſuperioribus reddere, ac omnes & ſingulas rationes huiuſ„ modi in præfatis reſpective libris ſimili diſtinctione, & diligentia, tam præfa„ ti, a quibus rationes debent reddi, quam ſuperiores, quibus reddendæ erunt, „ deſcribere, ſeu annotare, ſive deſcribendas, vel annotandas reſpective cura„ re.

„ Quibus ſemper ſalvis, debeant ulterius Regulares prædicti, omnes, & quaſ„ cumque eleemoſynas tum manualium, tum perpetuarum, & temporalium Miſ„ ſarum reponere in capſa particulari ſub duabus clavibus, quarum una penes „ Superiorem localem, altera vero penes alium a Capitulo Conventuali depu„ tandum retineatur, ac de iiſdem eleemoſynis, & celebratione Miſſarum, co„ ram Patribus Diſcretis, ſeu Conſiliariis, vel alio ſimili modo nuncupatis, ſin„ gulis menſibus diſtrictam rationem exigere, & reſpective reddere.

„ Quod ſi prædicti, ad quos cura tabellæ, capſæ, & librorum præfatorum re„ ſpective pertinet, ſeu pertinere debet, ſuam operam præmiſſis, ut præfertur, „ minime navaverint, & ſuperiores tum ſæcularium, tum regularium Eccleſia„ rum, rationem prædictam non exegerint, ſeu non invigilaverint, quod præſa„ ti, qui in curam tabellarum, & librorum incumbunt, ſuo muneri, ut præfer„ tur, ſatisfaciant; in ſingulis reſpective caſibus ſæculares pœnam ſuſpenſionis „ incurrant; Regulares vero voce activa & paſſiva, ac gradibus, & officiis quæ „ obtinent, ipſo facto, & abſque alia declaratione privati ſint, & intelligantur, „ necnon ad huiuſmodi gradus, & officia obtinenda ſimiliter inhabilitentur, & „ inhabilitati ſint, & intelligantur.

„ Porro, ne ullo umquam tempore omnia, & ſingula decreta prædicta in ob„ livionem, ſeu deſuetudinem abeant, Rectores, Superiores, ſeu Capitula Eccle„ ſiarum ſæcularium illa retineant publice expoſita in eorum Sacrario; Superio„ res vero locales cuiuſcumque Monaſterii, Conventus, ac domus regularis cu„ rare, & efficere teneantur ſub pœna privationis officiorum quæ obtinent, vo„ ciſque activæ & paſſivæ ipſo facto incurrenda, ut in perpetuum ſexto quo„ quo menſe, ideſt feria ſecunda poſt primam dominicam Adventus, & feria „ ſexta poſt octavam Corporis Chriſti, omnes, & ſingulæ præmiſſæ, tum inſer„ tæ, ſeu confirmatæ, tum in præſens factæ ordinationes, una cum dictis decla„ rationibus in publica menſa perlegantur.

„ Meminerint igitur, & ſatagant Ordinarii ut a perſonis, & in Eccleſiis, quo„ quo modo etiam in vi decretorum Concilii Tridentini ſibi ſubiectis, Miſſæ ea „ qua par eſt fide, & diligentia celebrentur, & cuncta & ſingula decreta huiuſ„ modi omnimodæ executioni demandentur, nedum iuſtitiam recurrentibus, ſeu „ inſtantibus reddentes, ſed ex officio tum in Viſitationibus, tum in aliis acti„ bus,

„ bus, & modis, quos expedire, & convenire toties quoties iudicaverint, inquirentes, ne aliquid committatur, pervertatur, differatur, vel omittatur, quod his omnibus, & ſingulis decretis adverſetur.

„ Caveant etiam reſpective omnes Regulares tum ſubditi, tum Superiores quicumque, nedum locales, ſed etiam Provinciales, & Generales, ne Miſſarum celebratio, & omnium decretorum præmiſſorum executio, cum pernicie propriarum animarum, cum præiudicio illarum quibus Miſſæ ſunt applicandæ, & cum magno Chriſti fidelium ſcandalo, quoquo modo omittantur, differantur, negligantur, ſeu pervertantur; alioquin ultra propriæ conſcientiæ onerationem, pœnam privationis vocis activæ, & paſſivæ, ac graduum, & officiorum quæ obtinent, nec non inhabilitationis ad huiuſmodi gradus, & officia obtinenda prorſus incurrant.

„ Curent propterea præfati Superiores regulares in omnes, & ſingulos contravenientes debitis pœnis diligenter, & prompte etiam per inquiſitionem animadvertere; & inſuper teneantur omnes, & ſinguli Superiores locales in provincialibus Capitulis, ſeu Congregationibus, exhibere atteſtationem, ſeu fidem ab omnibus Sacerdotibus Conventus, Monaſterii, ſeu cuiuſcumque Domus regularis ſubſcriptam, & iuratam, quod omnibus, & ſingulis tum perpetuis, tum manualibus Miſſarum oneribus, ſeu obligationibus ad limites, & tenorem præſentium decretorum, tempore eorum regiminis fuerit omnino & integraliter ſatisfactum; vel deficiente aliqua modica ſatisfactione, poſſit etiam huiuſmodi reſiduali implemento Miſſarum diſtincte referendarum intra breve tempus moraliter ſatisfieri, ea adiecta, & omnino adimplenda conditione, quod ante præfatæ atteſtationis exhibitionem quicumque Superiores locales prædicti vocem activam, ſeu paſſivam in memoratis Capitulis, ſeu Congregationibus omnino habere non valeant.

„ Præterea Provinciales, Vicarii, & Viſitatores Provinciarum, ſeu Congregationum debebunt in fine eorum regiminis Superioribus Generalibus in forma probante oſtendere, quod executioni præſentium decretorum ſedulo invigilaverint, & ad eorum tenorem in omnibus, & ſingulis Conventibus, ſeu Monaſteriis, vel Domibus regularibus Provinciæ, ſeu Congregationis, de omnibus & ſingulis oneribus, & obligationibus, ac inſimul ſatisfactionibus Miſſarum exactam, & diligentem rationem exegerint, ac contra delinquentes ad declarationem, & executionem reſpective pœnarum in decretis contentarum proceſſerint, & de adimplemento circa ea quæ in præmiſſis ad ipſos ſpectant legitime docuerint; alias ad vocem activam & paſſivam in Capitulis generalibus nullatenus admittantur.

„ Ceterum, quia etiam ad quamplures Archiconfraternitates, Confraternitates,

„ Societates, Congregationes, Hoſpitalia, Altaria, Capellas, Oratoria, & Eccle„ ſias, ac alia loca, & opera pia quomodolibet nuncupata, quæ cuicumque cu„ ræ, ſeu regimini, aut adminiſtrationi, vel directioni laicorum cuiuslibet gra„ dus, ſtatus, conditionis, & præeminentiæ etiam ſpeciali, & individuali nota „ dignorum dumtaxat, vel quorumcumque Eccleſiaſticorum, & laicorum huiuſ„ modi mixtim commendata, annexa, ſeu quomodocumque commiſſa, vel attri„ buta ſunt, onus, ſeu cura celebrationis Miſſarum, ſive manualium, ſive ad „ tempus, vel in perpetuum pertinet; hinc ſalvis ſemper iis quæ in præinſertis „ decretis continentur, omnes, & quicumque huiuſmodi Archiconfraternitatum, „ Societatum, Congregationum, Hoſpitalium, Altarium, Capellarum, Oratorio„ rum, & Eccleſiarum, ac aliorum locorum & operum piorum Rectores, ſeu „ Adminiſtratores, vel Directores, & alii huiuſmodi Officiales, nec non ii, ad „ quos cura tabellæ, & librorum in præmiſſis ſpectat, tabellam, libros, & hæc „ decreta reſpective iuxta modos ſuperius expreſſos, ſimiliter retinere, nec non „ de oneribus, ac celebrationibus, & eleemoſynis dictarum Miſſarum ſingulis an„ nis rationem exigere, & reſpective iis ad quos pertinet, reddere, ſub pœnis ar„ bitrio, & in ſubſidium excommunicationis teneantur.

„ Poſtremo omnibus, & quibuſcumque, tam eccleſiaſticis perſonis cuiuſcumque „ ordinis, ſtatus, gradus, Regulæ, Congregationis, Societatis, conditionis, & di„ gnitatis exiſtant, quam laicis quocumque honore, ac poteſtate præditis, o„ mnia, & ſingula præmiſſa decreta interpretandi, nec non eccleſiaſticis prædi„ ctis pœnas in huiuſmodi decretis relaxandi, ſeu quoquo modo circa præmiſſa „ diſpenſandi, omnis, & quæcumque facultas ſit penitus interdicta.

„ Non obſtantibus quoad ſupra ſcripta omnia, & ſingula in huiuſmodi decre„ tis contenta, conſtitutionibus apoſtolicis in favorem quarumcumque perſona„ rum, atque Ordinum, tam mendicantium, quam non mendicantium, Militia„ rum etiam S. Ioannis Ieroſolymitani, Congregationum, Societatum, ac cuiusli„ bet alterius Inſtituti, etiam neceſſario, & in individuo exprimendi, Eccleſia„ rum, Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, Capitulorum, Hoſpitalium, „ Confraternitatum, & aliorum quorumcumque tam ſæcularium, quam regula„ rium locorum, nec non illorum etiam iuramento, confirmatione apoſtolica, „ vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus etiam imme„ morabilibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris apoſtolicis, etiam Mari ma„ gno, ſeu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, ſeu quibuſcumque tenoribus, & „ formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacio„ ribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus decretis etiam motu *proprio*; „ & ex certa ſcientia, ac de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut alias quomo„ dolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis

„ vi-

Digitized by Google

„ vicibus approbatis, & innovatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de „ illis, eorumque totis tenoribus, & formis, ſpecialis, & individua, ac de verbo „ ad verbum, non autem per clauſulas generales, mentio, ſeu quævis alia ex- „ preſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores huiuſ- „ modi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tra- „ dita obſervata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quibus quoad „ ea quæ præſentibus adverſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, ſacra „ Congregatio Sanctitatis ſuæ auctoritate ſpecialiter, & expreſſe derogat, ceteriſ- „ que contrariis quibuſcumque. Datum Romæ die 23. Novembris 1697.

Ioſeph Card. Sacripantes Præfect.

Ferdinandus Nuntius ſacræ Congreg. Secret.

„ Quocirca, cum dilectus Filius noſter Ioſeph Tituli S. Mariæ Tranſpontinæ „ S. R. E. Presbyter Cardinalis Sacripantes, memoratæ Congregationis Præfe- „ ctus, præfata decreta nobis retulerit, nos conſiderantes eadem omnia, & ſin- „ gula decreta ea qua decet maturitate digeſta, & examinata, ac in vim apo- „ ſtolicæ auctoritatis, eidem Congregationi ſpecialiter, ut præfertur, attributæ „ peracta, perutilia fore cenſentes, illaque propterea perpetuo, & inviolabiliter „ obſervari, nec non conſtitutionis noſtræ munimine roborare volentes: motu „ proprio, non ad cuiuſquam nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed „ ex certa ſcientia, & matura deliberatione, deque apoſtolicæ poteſtatis plenitu- „ dine præinſerta decreta, omniaque, & ſingula in eis contenta, tenore præſen- „ tium, auctoritate apoſtolica confirmamus, & approbamus, illiſque inviolabi- „ lis, & irrefragabilis apoſtolicæ firmitatis robur, & efficaciam adiicimus; quin- „ immo motu, ſcientia, deliberatione, ac poteſtatis plenitudine ſimilibus omnia, „ & ſingula in ſupradictis decretis contenta, de novo ſtatuimus, decernimus, & „ ordinamus, ac ab omnibus, & quibuſcumque, etiam ſpeciali, & individua no- „ ta dignis, omnino exacte, & perpetuo ſervari volumus, ſancimus, & man- „ damus.

„ Decernentes, præſentes litteras, cum omnibus, & ſingulis inibi contentis, „ ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios & in- „ tegros effectus ſortiri, & obtinere debere, & ab omnibus ad quos ſpectat, & „ pro tempore quandocumque, & quomodocumque ſpectabit, in omnibus, & per „ omnia pleniſſime, & inviolabiliter obſervari, ſicque & non aliter, per quoſ- „ cumque iudices ordinarios, & delegatos, quavis auctoritate, præeminentia, „ aut poteſtate fungentes, & functuros, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Au- „ ditores, ac eiuſdem S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, & Sedis „ Apoſtolicæ Nuncios, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & „ interpretandi facultate, iudicari, & definiri debere, ac irritum & inane, ſi ſe-

„ cus

„ cus ſuper iis a quoquam, quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contige-
„ rit attentari.

„ Non obſtantibus omnibus, & ſingulis quæ præfata Congregatio, auctorita-
„ te per eiuſdem recordationis Urbanum Papam VIII. & reſpective per nos illi
„ ſpecialiter attributa, decrevit non obſtare, quæ pariter, & iterum nos tenore
„ præſentium non obſtare decernimus, & mandamus, quibus omnibus quoad ea
„ quæ præſentibus adverſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, etiam ha-
„ rum ſerie pleniſſime, ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis
„ quibuſcumque.

„ Volumus autem ut præſentes litteræ in valvis Eccleſiæ Lateranenſis, ac Ba-
„ ſilicæ Principis Apoſtolorum, nec non Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæque gene-
„ ralis in Monte Citorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris eſt, pu-
„ blicentur, & affigantur; ſicque publicatæ, & affixæ, omnes, & ſingulos quos
„ illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac ſi unicuique eorum perſona-
„ liter intimatæ fuiſſent.

„ Pariterque, ut earumdem præſentium tranſumptis, impreſſis, manu alicuius
„ Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitu-
„ tæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur quæ præſentibus adhiberentur, ſi
„ forent exhibitæ vel oſtenſæ.

„ Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc noſtrarum Confirmatio-
„ nis, Approbationis, Statuti, Decretorum, Ordinationis, Voluntatis, Sanctionis,
„ Mandatorum, & Derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si
„ quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac
„ Beatorum Petri & Pauli, Apoſtolorum eius, ſe noverit incurſurum.

Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem anno Incarnationis dominicæ 1697. decimo Kalendas Ianuar. Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

B. Card. Prodat. I. F. Card. Albanus

Viſa de Curia. I. Ciampinus

I. Catallus.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini Noſtri I. C. milleſimo ſexcenteſimo nonageſimo octavo, indictione ſexta, die vero tertia Ianuarii, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Innocentii divina providentia PP. XII. anno ſeptimo, ſupradicta Conſtitutio affixa, & publicata fuit ad valvas Baſilicarum S. Ioannis Lateranen. Principis Apoſtolorum, Curiæ Innocentianæ, Cancellariæ Apoſt. in Acie Campi Floræ, & in aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis, per me Ioannem Baptiſtam de Capellis, eiuſdem SS. Domini Noſtri Papæ Curſorem.

Franciſcus Antonius Simoncellus Mag. Curſ.

D E-

Digitized by Google

DECRETUM

S. Congr. Concilii, de diebus vacationis licitæ a celebratione Miſſæ, ut habetur in Concilio Neapolitano pag. 179.

„ Modernus Epiſcopus Collenſis, diœceſim viſitando comperit; non ſine maximo conſcientiarum periculo, plures irrepſiſſe abuſus in adimplendo mentem eorum qui Miſſas celebrari mandarunt. Ad eos ergo tollendos, diſcutiendum, atque reſolvendum videtur.

„ 1. An Sacerdotes obligati ratione Beneficii, Capellaniæ, Legati, aut ſtipendii celebrare quotidie Miſſam per ſeipſos, poſſint aliquando a celebratione vacare? Et quatenus affirmative.

„ 2. Quando, & quoties a dicta celebratione vacare poſſint?

„ 3. An diebus licitæ vacationis poſſint Miſſam pro ſeipſis, vel aliis, præterquam pro fundatoribus, celebrare? Et quatenus affirmative.

„ 4. An pro aliis celebrando, poſſint ſtipendium pro huiuſmodi celebratione percipere?

„ 5. An aliis diebus quibus licite vacant a celebratione, teneantur Miſſam ab aliis celebrari facere, iuxta intentionem fundatorum?

„ 6. An Sacerdotes, ut ſupra, obligati celebrare Miſſam quotidie, abſque tamen onere celebrandi per ſeipſos, poſſint aliquando a celebratione vacare?

„ Die 18. Septembris 1683. S. Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, ad primum, & ſecundum reſpondit affirmative, concurrente aliqua rationabili cauſſa. Ad 3. & 4. & 6. negative. Ad 5. diſtulit reſolutionem.

„ Ita reperitur in Regeſto autographo Decretorum eiuſdem S. Congregationis Lib. XXXIII. fol. 311. In fidem &c. Hac die 30. Maii 1699.

F. Nuptius S. Congreg. Conc. Secretarius.

DECRETUM

Sacræ Congregationis Concilii ſuper applicatione ſacrificii a Parochis.

IN LUCANA.

„ Cum præcepto divino iis quibus animarum cura commiſſa eſt, mandatum ſit pro ovibus ſuis ſacrificium offerre, ſæpe alias ſacra Congreg. Concilii cen-

„ ſuit,

„ fuit, Parochos teneri pro parochianis ſacrificium applicare, atque ea cum di-
„ ſtinctione, ut ſi reditus pingues ſint, ſingulis diebus; ſi vero tenues, ſaltem die-
„ bus feſtivis. Idem nunc cenſet quoad Parochos ipſius civitatis, & diœce-
„ ſis &c.

Romæ 10. Maii 1681.

F. Card. Columna.

Steph. Archiep. Brancaccius Sac. C. Secr.

§. II.

Plures quæſtiunculæ caſuiſticæ reſolvuntur de Miſſæ ſtipendio.

I. EX tot documentis quæ hactenus partim reſcripſi, partim indicavi, quiſque colligere poteſt, quam ſevere Eccleſia prohibeat non modo turpe ſimoniæ ſcelus, ſed cuiuſvis ſordidi mercimonii, & turpis quæſtus veſtigium. Et tamen poſt tot Conciliorum ſanctiones; poſt tot Pontificum, & Cardinalium, & Epiſcoporum decreta, adhuc innumeræ fere ſunt quæſtiunculæ quæ a Theologis moventur, & plures in utramque partem diſputantur. Alvarus Pelagius de planctu Eccleſiæ refert, Seraphicum Patriarcham Franciſcum iuſſiſſe ut Fratres *unica Miſſa* contenti eſſent. Et S. Patriarcha Ignatius prohibuit ne ſui Religioſi eleemoſynas pro Miſſis acciperent. Si leges iſtæ ab omnibus ſervarentur; ceſſarent quæſtiones, & ſordida mercimonia exularent. Verum cum hæc fruſtra deſiderentur, quæſtiunculæ reſolvendæ ſunt.

II. Quæſt. I. *A quo taxanda eſt eleemoſyna conferenda Sacerdoti Miſſam celebranti?* Reſp. Ab Epiſcopo taxandam Sacra Concilii Congregatio determinavit, cum non poſſit regula univerſalis præſcribi; cum alicubi maior, alibi minor, iuxta diverſitatem locorum, & circumſtantiarum eſſe deceat. Alicubi enim maior, alibi minor eſt annonæ penuria, aut copia. Animadvertit Pontifex ſummus BENEDICTUS XIV. *de Synod. Lib. V. c.* 1x. & communiter quoque Theologi adfirmant, neceſſe haud eſſe ut eleemoſyna tanta ſit quæ ſufficiat integræ ſuſtentationi Sacerdotis unius diei in qua celebrat. Nec enim actio ſacrificii integrum diem, aut maiorem illius partem requirit; ſed media hora perficitur. Præterea Sacerdotes ſæculares non promoventur ad ſacros Ordines ſine Beneficio, aut patrimonio: nec ex Regularibus ad Religionem acceptari quiſquam iure valet, niſi ex Monaſterii reditibus, aut conſuetis eleemoſynis ali poſſit. Cur ergo ex ſola Miſſa repeti alimentum debet? Eleemoſyna taxata, aut taxanda, non eſt, nec con-

Digitized by Google

congrua eſſe debet ad integram Sacerdotis ſuſtentationem, ſed ad illius adminiculum; ut ſcite laudatus Pontifex, citatis gravioribus Theologis, docet. Quamobrem ſuam ignorant profeſſionem Sacerdotes illi qui argutari ſolent . Alimenta hac tempeſtate cariore pretio emuntur. Ergo augeri Miſſæ eleemoſyna debet. Hi aſſumpſiſſe Sacerdotium videntur, veluti artem aut victus captandi, aut avaritiæ ſimulacro inſerviendi; non ut honorem, & dignitatem offerendi Deo pro ſe, & pro populo Sacrificium in peccatorum expiationem, in gratiarum actionem, & in auxiliorum, atque beneficiorum impetrationem.

III. Si plus eleemoſyna taxata ab Epiſcopo Sacerdos exigat, non modo Eccleſiæ legem, ſed iuſtitiam etiam commutantem lædit. Quamvis enim eleemoſyna pretii rationem abſolute excludat; lata tamen Eccleſiæ lege, quæ proportionem aliquam ſervandam præſcribit inter opus miniſterii a Sacerdote ſubeundi, & eleemoſynam conferendam, quicumque violator eſt legis huius, ſimul iniuſtitiæ reus evadit; ut docet idem Pontifex ſummus *loc. cit. n.* 2. Iudicio Epiſcopi, eleemoſynam taxantis, ſubiecti ſunt etiam Regulares, nullo privilegio in oppoſitum ſuffragante.

IV. Quæſt. II. *An liceat Sacerdoti diviti eleemoſynam accipere, ut Miſſam celebret?* Reſp. Si conſulantur canones, eleemoſynam Sacerdoti celebraturo concedere videntur propter ſuſtentationem vitæ. Hanc eleemoſynam S. Thomas 2. 2. *quæſt.* C. *art.* 2. dicit eſſe *non tamquam pretium mercedis, ſed tamquam pretium neceſſitatis*. Rurſus in *IV. diſt.* XXXII. *quæſt.* III. *art.* 2. *quæſtiunc.* 1. *ad* 4. inquit: *Si tamen Sacerdos non habet alios ſumptus, & non tenetur ex officio Miſſam cantare, poteſt accipere denarios.* Conſuetudo tamen univerſalis Eccleſiæ, cui ſemper ſtandum eſt, omnibus Sacerdotibus indiſcriminatim eleemoſynam accipere pro Miſſa celebranda permittit. Quæ conſuetudo iuſta videtur, utpote innixa divinæ Scripturæ. *Dignus eſt enim operarius mercede ſua*: Luc. x. Item S. Paulus I. Cor. IX. *Neſcitis quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt; & qui altari deſerviunt, cum altari participant?* Scriptura divina non diſtinguit, ſicut nec conſuetudo Eccleſiæ, inter Sacerdotes divites & pauperes; ſed omnibus indiſcriminatim qui altari inſerviunt, participare de altari conceditur. Legatur totum citatum Pauli caput. *Quis militat*, inquit, *ſuis ſtipendiis umquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat?* Legantur plura ibi. Concludit tamen Apoſtolus. *Ita & Dominus ordinavit iis qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Ego autem nullo horum uſus ſum*. Laborabat ille manibus ſuis, ut victum ſibi compararet, ne ex receptione eleemoſynarum offendiculum paterentur puſilli. Hinc colligant Sacerdotes, præſertim divites, quanta diligentia evitare debeant omnem ſimoniæ ſuſpicionem.

V.

Digitized by Google

V. Quæſt. II. *Quinam Sacerdotes ſimoniæ ſuſpicionem præbeant?* Reſp. Qui a celebrando deſiſtunt, eleemoſyna deficiente. Factum iſtud prævaleat omnibus prætextibus quibus fucari ſimonia ſolet. Sacerdotes illi qui, dum ægrotant, perquam raro communicant, nulloque communionis deſiderio fervent; qui, deficiente eleemoſyna, facillime ob quodcumque leve impedimentum a Miſſa celebranda abſtinent: contra, dum eleemoſyna occurrit, & præcipue ſi ſit conſueta pinguior, licet valetudinarii, licet Eccleſia diſtet, animos ſibi faciunt, impedimenta ſuperant, vires omnes exerunt, & Miſſam celebrant, voce aiunt, ſe ob finem ſacrificandi Deo altiſſimo celebrare; ſed factum nimis luculenter patefacit, illos in primis ſpe mercedis ductos, & impulſos ad altare accedere. Porro S. Thomas *opuſc. de offic. Sacerd. c.* 1. inquit: *Non poteſt tamen Sacerdos illa intentione celebrare, ut ex hoc pecuniam conſequatur: quia peccaret mortaliter*. Et Cardinalis Denoff. Epiſcopus Cæſenatenſis in ſua Synodo Cæſenatenſi an. 1693. *tit.* 11. *c.* v. hæc habet. *Sedulo Sacerdotes attendant, ne dum Miſſas ſola ſpe mercedis illecti celebrant, gravioribus culpis conſcientias ſuas illaqueent: docet enim S. Thomas, non poſſe Sacerdotem illa intentione celebrare, ut ex hoc pecuniam conſequatur, quia peccaret mortaliter. An vero hac præcipua intentione Miſſæ ſacrificium offerant, viderint ii qui ſanctiſſimæ communionis in ægritudine nullo, aut perexiguo tenentur deſiderio; cum tamen, recuperata valetudine, vix aliquam prætermittant diem qua ad altare non accedant.* Facile mentitur iniquitas ſibi: & facillime nobis blandientes, bonam, ſanctamque intentionem oſtentamus. At ſæpe facta noſtra pravitatem intentionis noſtræ manifeſtant. Singuli Sacerdotes ſuam intentionem cum factis comparent, & iudices ſuæ ſint conſcientiæ.

VI. Quæſt. IV. *An licitum ſit paciſci de ſtipendio Miſſarum?* Reſp. Canones, & Synodi plures, & graviores Theologi pacta, & conventiones pro ſtipendio Miſſarum improbant. P. Claudius La-Croix *Lib. IV. part.* 11. *num.* 123. inquit: „ Non „ eſt illicitum paciſci de ſtipendio pro Miſſa: & quando hoc videtur prohiberi, „ intelligi debet de pactione per quam vendatur Miſſa pro pretio. Gobat. " Non modo Miſſæ venditionem prohibent Concilia (nam vix fuerunt, & ſunt Sacerdotes adeo ſcelerati, ut Miſſam vendere expreſſe velint) ſed Tridentinum Concilium præter pacta, & conventiones, vetat etiam illiberales eleemoſynarum exactiones, & ea omnia quæ turpem quæſtum redolent. An paciſci de hoc ſtipendio a turpis quæſtus labe immune ſit, iudicent ſapientes. Ut mitiſſime dicam, minus caute expoſita mihi videtur doctrina PP. La-Croix, & Gobat. Ab iis omnibus abſtinere Sacerdotes debent quæ vel ſuſpicionem ſordidi mercimonii porrigunt; ut Concilia præſcribunt, miſſis Caſuiſtarum commentis. Si offerentes ſponte maiorem taxata eleemoſynam ſuppeditant, illam accipiant.

VII. Quæſt. V. *An Sacerdos valeat accipere eleemoſynam unam pro fructu ſpecia-*

ciali, alteram pro fructu ſpecialiſſimo? Reſp. Si antiqui Sacerdotes acuti fuerunt in excogitandis fucandæ avaritiæ, & ſimoniæ coloribus, dum Miſſas *bifaciatas*, & *trifaciatas* introduxerunt; obtuſi ſane ingenii non fuerunt poſtremæ ætatis Caſuiſtæ non pauci, qui pro diverſis Sacrificii fructibus duplicata ſtipendia licita propugnarunt, etiam poſtquam Urbanus VIII. ſordidum mercimonium damnaverat. Triplicem Sacrificii fructum diſtinguunt Theologi plures: generalem, ſpecialem, ſpecialiſſimum. Generalis omnia Chriſti membra complectitur. Specialis, ſeu medius, ille eſt qui in commodum illius cedit pro quo Sacerdos Sacrificium applicat, & a quo ſtipendium accipit. Specialiſſimus dicitur qui cedit in bonum celebrantis. Pro ſecundo unum ſtipendium, pro tertio alterum ſtipendium accipi poſſe, propugnarunt Moraliſtæ nonnulli: quorum opinionem damnavit Alexander VII. in hac propoſitione 8. *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus, ipſimet celebranti correſpondentem: idque poſt decretum Urbani VIII.* Hanc damnatam opinionem fuſo calamo poſt decretum Urbani VIII. Leander defendit *diſp.* IV. *quæſt.* X. & quidem more ſuo, ut probabiliorem; pluresque Probabiliſtas allegat.

VIII. Quæſt. VI. *An Sacerdos qui, ut celebret, cogitur emere ſacras veſtes, candelas &c. poſſit licite ſtipendia Miſſæ augere?* Reſp. Adfirmat Leander *quæſt.* XIII. Sed hæc opinio laxa eſt, & ſordidi mercimonii plena, unde plura proficiſcuntur abſurda. Non minus falſa eſt altera Leandri ſententia, poſſe ſcilicet Sacerdotem offerre ſacrificium pro eo a quo accepit eleemoſynam, & ſimul pro aliis ex caritate, & liberalitate: quia, inquit, cum Miſſa ſit infiniti valoris, æque prodeſt omnibus. Quæ opinio in recitatis decretis improbata eſt.

IX. Falſa quoque, & improbata manet altera opinio Leandri, qui *quæſt.* XV. propugnat, Religioſos ſui ordinis, qui vi regulæ ſuæ tenentur certis diebus offerre pro defunctis eiuſdem ordinis, pro captivis, & benefactoribus, poſſe ſimul eadem ſacrificia pro aliis applicare, accepto ſtipendio. Nec mihi arridet quod idem Leander cum aliis ſuis Probabiliſtis docet *quæſt* XVI. eum qui liberaliter promiſit alteri unum Sacrum animo ſe obligandi, non peccare mortaliter, ſi, fide fracta, Miſſam non celebret. Promiſſio facta, & acceptata obſtringit iuſtitiæ vinculo. Ergo qui illam infringit in re graviſſima, uti eſt ſacrificium Miſſæ, non videtur, ut ego quidem arbitror, a gravi culpa immunis, niſi aliquæ circumſtantiæ excuſent.

X. Quæſt. VII. *Utrum Sacerdos poſſit per alium celebrare, retenta ſibi parte ſtipendii accepti?* Reſp. Adfirmarunt plures Probabiliſtæ; ſed Alexander VII. illorum opinionem damnavit in hac prop. 9. *Poſt decretum Urbani poteſt Sacerdos cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.* P. Dominicus Viva in ſua trutina in hanc

Digitized by Google

hanc *prop.* 9. *num.* 8. refert ſententiam Bordonii, aſſerentis non peccare contra iuſtitiam, atque adeo non obſtringi ad reſtitutionem Sacerdotem hunc; ſed ſolum contra obedientiam debitam Pontifici: in quam opinionem hoc iudicium probabiliſticum profert: *Quamvis hoc non careat ſua probabilitate, videtur tamen probabilius &c.* Si ſua probabilitate non caret hæc opinio; ergo vi Probabiliſmi executioni demandari licite poteſt. Ego vero eam, ut aperte falſam, & in damnata propoſitione contentam, reiicio.

XI. P. Dominicus Viva *loc. cit. num.* 7. duos excogitavit modos quibus præfatus Sacerdos retinere ſibi partem ſtipendii iure valeat. Primus eſt, ſi omnino ſponte, & ex mera liberalitate condonetur ab eo cui Miſſa traditur celebranda. Addit tamen cavendum eſſe ne condonatio ſit tantum oretenus liberalis. Hic tamen modus purgari vix poteſt a turpi mercimonio; ideo improbandus. Alium modum his verbis deſcripſit ipſe P. Viva num. 8. „ Secundo retineri *probabiliter* poteſt ex „ Tambur. num. 13. ſi moraliter conſtet ſtipendii iuſti exceſſum dari Sacerdoti liberaliter, non intuitu Miſſæ celebrandæ, ſed intuitu perſonæ, quia videlicet eſt amicus, vel pauper. “ Diſtinctio hæc in praxi commentitia eſt, fuco Probabiliſmi obducta. Qui exercere erga amicum liberalitatem vult, & miſericordiam erga pauperem, alia via id præſtet. Dum quis maius pro Miſſa celebranda ſtipendium exhibet, id agit, ut opus Deo acceptius offerat, magiſque mereatur. Quare etiam iſte ſecundus modus, Probabiliſmi partus, ſordidum redolet mercimonium.

XII. P. Thomas Tamburinus *Lib. III. meth. Miſſ. celebr. cap.* 1. *§.* 5 *num.* 15. hæc docet. „ Si quis, cum ſit procurator, ut centum v. g. Miſſæ celebrentur, quæ Miſſæ in hac urbe ſolent dici v. g. pro ducentis iuliis: ſi quis, inquam, per induſtriam ſuam mittat, ſeu eat ad aliam urbem, ubi intra expoſtulatum tempus „ dicantur pro centum iuliis: puto enim non eſſe *improbabile*, poſſe talem procuratorem retinere ſibi alios centum. Ratio eſt, quia ſumi poteſt paritas a ſervo, „ qui per extraordinariam induſtriam (nam ad ordinariam & moralem obligatur ex ipſo famulatu) per ſuum laborem emit res minoris quam valeant communiter in foro: poteſt enim retinere quod ſupereſt, utpote fructum ſuæ induſtriæ. *Pari ergo modo in caſu noſtro.* “ Duas hic laxas opiniones, ut ego quidem arbitror, venditat Tamburinus. Primo, ut ſordidiſſimum quæſtum ex eleemoſynarum oblatione pro Miſſis celebrandis captari licite poſſe defendat, rationem repetit ab induſtria extraordinaria famuli. Quænam comparatio profani famulatus ad ſacras oblationes, deſtinatas altaris miniſtris? An ratiocinium ipſum horrorem quemdam non ingerit? Etiamſi licitum famuli præfati lucrum eſſet; ideo ne procurator Miſſarum celebrandarum poſſet ſibi uſurpare centum iulios ex oblationibus ſacris, deſtinatis pro ſacrificiis peragendis? Altera laxa opinio eſt, quæ dictum lucrum famulo concedit. Famulus induſtriam ſuam locavit domino. Tempus

pus quod in extraordinario labore impendit, domino locatum eſt. Si famulus illud non inſumeret in illa extraordinaria induſtria, in alio labore ad domini commodum inſumere deberet. Famuli, hac probabiliſtica doctrina imbuti, cito ſuam induſtriam extraordinariam efficiunt. Quotidie lamentantur domini de famulorum, & miniſtrorum infidelitate. Sed Deus iuſte illos plectit. Ipſi enim plenis buccis extollunt Benigniſmum & Probabiliſmum, quo licita aſſeruntur eorumdem oblectamenta; ſed ipſiuſmet Probabiliſmi abuſu, honeſtatis & iuſtitiæ fuco, ſervitorum, famulorum, & miniſtrorum furta teguntur.

XIII. P. Dominicus Viva in *trut.* in *prop.* 9. *Alex. VIII. num.* 8. hanc defendit opinionem. „ Præterea, ſi collectores eleemoſynarum pro Miſſis ſint Sacerdotes, „ & non tradantur iis Miſſæ celebrandæ, ſed ſe habeant ut laici, qui curant Miſ-„ ſarum celebrationem, poterunt ex Nav. Cord. Tambur. *probabiliter* contra Pe-„ liz. Soto. *l. 9. de iuſt. quæſt.* 111. moderatam pro labore mercedem *ex datis pro* „ *Miſſa* ſuſcipere, cum id videatur licitum iure naturæ. " Principio, quid Concilia, quid ſacri canones præſcribant circa ea quæ attinent ad eleemoſynas pro ſacrificiis oblatas ſpectandum eſt. Deinde ius ipſum naturæ præſcribit ut aliunde collectores iſti, quam *ex datis pro Miſſa*, laboris ſui mercedem repetant. Sacerdotes hac P. Viva doctrina imbuti, deludere omnia pontificia decreta, & propoſitiones damnatas valent. Plurimas eleemoſynas colligent, & minori ſtipendio collato aliis Sacerdotibus, retinebunt ſibi partes ſtipendiorum pro labore in colligendis eleemoſynis: quia dicent, ſe non recipere illas ut Sacerdotes, ſed *ut laicos*, dandas aliis Sacerdotibus celebraturis. Ambarum opinionum PP. Tamburini, & Viva praxim prohibuit BENEDICTUS XIV. in ſequenti conſtitutione, tamquam ſordidam nundinationem. *Conſtitutione* igitur XXII. quæ incipit, *Quanta cura, ſub pœna cenſurarum, quarum abſolutio Romano Pontifici reſervatur, prohibentur mercimonia ſuper eleemoſyna Miſſarum; hoc eſt, qui eleemoſynas colligunt in iis locis in quibus ſtipendia ſive eleemoſynæ pro Miſſis ſunt pretii maioris, Miſſas vero celebrare curant in locis in quibus pro minori pretio celebrari ſoleant: ſi laici ſint, excommunicationem; ſi vero Clerici, vel Sacerdotes, ſuſpenſionem a ſolo Romano Pontifice abſolvendam incurrant*. Et in *Lib. V.* de Synodo diœceſana *cap.* VIII. *num.* 9. legitur, quod „ Patres „ Concilii Toletani, ad coercendam Sacerdotum avaritiam, anno 1324. vetuerunt „ ne ullus Sacerdos quidquam, vel minimum, pro Miſſa ex pacto exigeret; ſed „ eleemoſyna contentus eſſet quæ ei ſponte offerretur. " Et *num.* 10. quod „ Epi-„ ſcopi, ut Tridentino obtemperent, atque importunas & immoderatas eleemoſy-„ narum exactiones impediant, debent in ſua quiſque diœceſi Miſſarum ſtipem „ taxare, ultra quam nemo quidquam exigere valeat. " Cap. autem IX. num. 2. *Porro, ſi ultra eleemoſynam ab Epiſcopo taxatam plus Sacerdos celebraturus exigat, non ſolum delinquit contra legem Eccleſiæ, verum etiam iuſtitiam commutativam lædit:*

quibus additur, quod ex decreto ſac. Congreg. Concilii, etiam Regulares taxæ ſtare debent ab Epiſcopo conſtitutæ. Vide duo *citata capita*, & *cap.* x. in quibus plura tractantur erudite.

XIV. Quæſt. VIII. *Beneficiarius, quando per alium celebrare cogitur, licite ne præbere valet conſuetam eleemoſynam, tametſi ex Beneficio maior percipiatur?* Reſp. Affimative reſpondit propoſito dubio ſacra Congregatio. Idque concedunt Lugo, Tamburinus, Diana etiam Capellano, quamvis amovibili, & illis quibus commiſſa eſt perpetuarum Miſſarum celebratio, addit La-Croix *Lib. VI. part.* II. *num.* 131. ex Paſqualigo *quæſt.* dcccclxx. & dcccclxxIII. Gobat *num.* 572. His ſubſcribit P. Viva *quæſt.* v. *art. ult. num.* 6. In Miſſis ergo manualibus vetitum eſt celebrare Miſſas per alios, collato ſtipendio minori quam acceptum ſit.

XV. Dum quis Sacerdoti, ſingularis pietatis fama prædito, eleemoſynam conſueta maiorem confert, quia maiori fervore, & devotione celebrari ab illo Miſſam credit; is non poteſt alteri Sacerdoti, etiam collato integro ſtipendio, celebrandam Miſſam committere. Si tamen alter Sacerdos eiuſdem plus minuſve probitatis haberetur; tum non videretur Sacerdos committens celebrationem peccaturus. Aliquod etiam impedimentum, vel iuſta cauſſa excuſare poſſet ab omni culpa; dummodo integrum ſtipendium tradatur. Tum enim mercimonium intervenire non poteſt. Maior autem, & minor devotionis fervor tanti communiter non eſt, ut variatio celebrantis inferat culpam ſaltem gravem.

XVI. Sempronio Sacerdoti hodie offeruntur duo Iulii, ut celebret: is rogat Titium Sacerdotem, ut hodie celebret pro ſe, ſpondens cras pro illo ſe celebraturum, quia pro craſtina Miſſa unum Iulium accepit. Hoc licere aſſerit P. La-Croix *Lib. VI. part.* II. *num.* 134. quia fit tantum permutatio dierum, & Miſſarum. Mihi e contrario videtur verſuta ars circumveniendi decreta ſupra allata; nec video quomodo a ſpecie turpis mercimonii hoc excuſari poſſit. Eo enim hæc dierum, & Miſſarum permutatio tendit, ut lucrum maius pariat. Unicus permutationis finis eſt mercimonium. Quid quod offerens fortaſſis te ad celebrandum delegit, quia devotiorem te præ alio reputavit? Gravis tamen culpæ non audeo damnare ſimilem permutationem: ſed ab eadem abſtinendum aſſero; cum honeſtus finis non appareat, præter lucrum, quod honeſti finis rationem hic habere nequit. An paupertas aliquando titulus honeſtus eſſe poſſit, prudentum iudicio relinquo.

XVII. Quæſt. IX. *Qui accipit plura ſtipendia exigua ſingulis Miſſam promittens, poteſt ne unica Miſſa pro omnibus ſatisfacere?* Reſp. Adfirmant Azorius, & Corduba apud Trullenchum. Communis ſententia negat. P. Dominicus Viva *quæſt.* v. *art. ult. num.* 9. inquit, „ Verum Trullench, & Tamburinus *Lib. III. cap.* I. §. 3. „ probabilem putant ſententiam Suarez, docentis eo in caſu poſſe id concedi Sa-

„ cer-

Digitized by Google

„ cerdoti pauperi, quando paupertate coactus conſentit." Hæc opinio improbata eſt in decreto ſupra reſcripto. Plura congerit ibi P. Viva ex P. Tamburino, aliiſque Probabiliſtis, ut oſtendat ſententiæ P. Suarez non opponi ſacræ Congregationis decretum. Sed *num.* 10. fatetur cum Lugo, decreto Congregationis prohiberi ne ſententia P. Suarez ad praxim reducatur. Et tandem concludit: *Cenſeo tertio ſententiam Suarez abſolute eſſe falſam.*

XVIII. Quæſt. X. *An Sacerdos poſſit accipere duplex ſtipendium, alterum pro præſentia, ſeu officiatura in Eccleſia deſignata; alterum pro applicatione?* Reſp. Lugo, & Tamburinus adfirmant, dummodo conſtet unum voluiſſe ſolam præſentiam, alterum ſolam applicationem. Pro hac opinione P. La-Croix refert etiam Suarez, Vaſquez, Paſqualigum, Avverſam, alioſque multos. Et ipſe de more nihil pronuntiat.

XIX. Pontifex ſummus BENEDICTUS XIV. *Tom. III. notif.* xv. fuſo calamo hanc verſat quæſtionem. Refert P. Paſſerinum, Cardinalem de Lugo, Bartholomæum Gavanto pro opinione adfirmante: pro negante Dianam, & Cottonium, qui pro hac opinione referunt reſolutionem ſacræ Congregationis Concilii die 9. Ianuarii, & 6. Februarii an. 1627. quæ eſt eiuſmodi. *An Sacerdotes qui nulla alia obligatione in Confraternitatibus, vel Monaſteriis Monialium celebrant, quam pro ornatu Eccleſiæ, vel ut Confratres, vel Moniales ſatisfaciant præcepto audiendi Miſſam, poſſint ultra ſtipendium quod recipiunt a Confraternitatibus, vel Monialibus, aliud ſtipendium recipere? Sacra Concilii Congregatio 9. Ianuarii, & 6. Februarii an.* 1627. *in Tragurienſi reſpondit: Non poſſe.*

XX. Hæc reſolutio confirmatur epiſtola Cardinalis Paulucci, data 30. Martii an. 1661. ad Epiſcopum Comaclenſem, in qua hæc habentur, latine verſa: *Receſſum non eſt a reſolutione in Tragurienſi, cum nequeant Capellani duplex ſtipendium accipere pro celebratione Miſſarum, tametſi aſtricti non ſint applicationi ſacrificii.* Quæ documenta referuntur in *Appendice ad Synodum diœceſanam*, celebratam ab Illuſtriſſimo Batiſtelli Epiſcopo Fulginei *pag.* 251. Pro qua ſententia Theologorum quoque auctoritates allegantur. Subdit Pontifex ſummus, numquam tempore quo ipſe interfuit Congregationi Concilii, hanc controverſiam ex inſtituto verſatam fuiſſe. Tandem concludit, non adeo facilem eſſe caſum in quo Sacerdos debeat celebrare, & non applicare Miſſam. Et qui contendit excluſam applicationem, illius eſt luculentis argumentis evincere impoſitam fuiſſe celebrationem, ſecus applicationem iuxta reſolutionem ſacræ Congregationis Concilii in cauſſa *Tinen. Applicationis ſacrificii die* 18. *Martii* 1668. *Lib. XXVI. decretorum pag.* 61. in qua hæc habentur: *Ex diſpoſitione teſtamentaria, antiquitus facta a pio teſtatore, reperitur fundata quædam Capellania, cum onere Capellani pro tempore Sacrum faciendi ſingulis dominicis, aliiſque feſtivis diebus, nulla adiecta declaratione, ad cuius ſuffra-*

 gium

gium applicandum eſſet ſacrificium : ideo Epiſcopus Tinen. ſupplicat per ſacram Congregationem declarari, an huiuſmodi ſacrificium applicandum ſit pro anima ipſius teſtatoris, an vero ad libitum Capellani, uti hactenus factum eſſe comperit. Sacra Congregatio Concilii reſpondit applicandum eſſe ſacrificium pro anima teſtatoris. Ad iſtius reſolutionis normam caſus occurrentes in hac materia deciſos fuiſſe, teſtatur ibidem Pontifex ſummus. Quare niſi expreſſe, & conceptis verbis teſtatores, vel offerentes eleemoſynam declarent ſe velle tantum celebrationem, ſecus applicationem, Sacerdos applicare pro offerente, vel teſtatore tenetur.

XXI. Nequit Sacerdos accipere ſtipendium unum pro fructu impetrationis Miſſæ, & alterum ſtipendium pro fructu ſatisfactionis; quidquid in oppoſitum nonnulli Probabiliſtæ olim commenti fuerint. Neque duplex ſtipendium accipere celebrans poteſt ex eo quod uni applicet Miſſam, alteri indulgentias, v. g. altaris privilegiati. Qui enim Miſſas petit, & ſtipendia confert, utrumque pro ſe applicari intendit. Quid, ſi acceptaſti ſtipendium pro Miſsa, ubi, & quando volueris, celebranda; & roget aliquis, ut te obliges ad celebrandum certo loco, vel tempore? Concedunt Gobat, & alii pro hac obligatione te poſse aliquid accipere. Ego exiſtimo eiuſmodi ſubtilia commenta turpis quæſtus fuligine tincta eſse. Neque enim Sacerdotes Domini in offerendo ſacroſancto ſacrificio decet, quodcumque incommodum ad leges emptionis, & venditionis, & pretii taxationes exigere; quemadmodum in corporum laboribus, & in terrenis negotiationibus ſevere ſupputantur, & expenduntur. Similiter mihi non probatur quod P. La-Croix ex P. Gobat refert *Lib. VI. part.* 11. *num.* 141. videlicet, eum qui accepit conſuetum ſtipendium, poſſe aliquid accipere pro fructu ſpecialiſſimo. Hæc ſunt verba P. La-Croix. „ Si tamen convenerit de fructu ſpecialiſſimo, aut alia parte fructus „ non petiti applicanda tertio, ut ei proſit, quantum poteſt, poſse *aliquid* ideo „ ſumi, notat Gobat *num.* 512. dummodo admoneat dantem de incertitudine, an „ ei proſit talis applicatio." Eiuſmodi diſtinctiunculæ in re graviſſima, & ſanctiſſima nobis diſplicent. Unde, quæſo, tam acutæ cogitatiunculæ, niſi ad honeſtandam nimiam aliquorum celebrantium pecuniæ cupiditatem, ne dicam avaritiam?

XXII. Quæſt. XI. *Poteſt ne unica Miſſa pluribus obligationibus ſatisfieri?* Reſp. Quamvis Urbanus VIII. prohibuerit pro unica Miſsa plura ſtipendia accipere, non defuere ex recentioribus Caſuiſtis qui oppoſitum propugnaverint. Iſtorum opinionem damnavit Alexander VII. in hac prop. 10. *Non eſt contra iuſtitiam pro pluribus ſacrificiis ſtipendium accipere, & ſacrificium unum offerre. Neque enim eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam, promiſſione etiam iuramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.*

XXIII. In die Natalis Domini pro tribus Miſſis tria poſsunt acceptari ſtipendia.

dia. Quando in die feſto eſt penuria Sacerdotum; vel non adeo facile inveniri Sacerdotes poſsunt qui Miſsas celebrent, Caſuiſtæ nonnulli plus ſtipendii exigi poſse concedunt. Sed hoc, tamquam putidum mercimonium, improbant communiter Theologi, Conciliorum auctoritate nixi. Paupertas Sacerdotis numquam excuſat, ut pro unica Miſsa plura accipiantur ſtipendia. Si extrema neceſſitas urgeat, licitum erit accipere oblata, non propter celebrationem, ſed quia uſus rerum, extrema neceſſitate urgente, communis eſt. Et tum convenientius a ſponte offerentibus quam ab aliis accipiuntur. Pro Miſsa quam Confeſſarius Sacerdoti pœnitenti imponit, accipi ſtipendium nequit. Similiter Sacerdotes illis diebus quibus celebrare aſtringuntur ratione Beneficii, vel Capellaniæ, aut legati, nequeunt pro Miſsa talis diei accipere ſtipendium.

XXIV. Quæſt. XII. *Quamdiu differri celebratio Miſſæ poteſt pro qua acceptum ſtipendium eſt?* Reſp. De Lugo, Diana, & alii non pauci dicunt, differri non poſse ultra 50. aut 60. dies. Paſqualigus ait, differri a nemine poſse ultra tres menſes. Tempus iſtud nimis longum mihi videtur, etiam re abſolute ſpectata: quia Urbanus VIII. vetat in ſuo decreto ne plures Miſsæ acceptentur quam quæ *intra modicum tempus* celebrari valeant. Tempus autem duorum aut trium menſium non videtur modicum. Quodnam ergo erit tempus modicum? Reſpondeo, definiri abſolute non poſse; ſed ſpectandas eſse circumſtantias, & præcipue voluntatem offerentium. Si quis Miſsam petit, ut declinet hoc periculum, ut ab hac infirmitate ſanetur, aut ab alio infortunio liberetur; continuo Miſsæ celebrandæ ſunt. Similiter Miſsæ pro defunctis diu differri non debent, ne propter dilationem ſacrificii animæ purgantes detrimentum patiantur.

XXV. Quæſt. XIII. *Quid agendum ſit Sacerdoti qui celebrare nequit Miſſas pro quibus ſtipendia accepit?* Reſp. Si, dum accepit ſtipendia, ſcivit ſe Miſſas celebrare non poſſe, peccavit ſtipendia accipiendo; ſecus, ſi fide bona exiſtimavit ſe poſſe onera ſuſcepta implere. Quando vero poſt accepta ſtipendia reipſa celebrare Miſſas nequit, neque per ſe, neque per alium; id præſtare debet quod poteſt. Si circumſtantiæ permittant, admonere offerentes debet, ut Miſſas celebrari curent. Si hoc fieri nequeat, oret quotidie in ſuis ſacrificiis pro illis in quorum utilitatem celebrare debebat, collectas recitet pro iiſdem, ieiunia, & alia pia opera in eorumdem ſuffragium dirigat; Miſſas pro iiſdem audiat, ab aliis Sacerdotibus Miſſas pro illis celebrari petat; breviter, omni meliori modo quo poteſt, implere onus ſuum ſtudeat.

XXVI. Quæſt. XIV. *Qui vovit Miſſam, in gratiarum actionem celebrandam, poteſt ne accipere ſtipendium?* Reſp. Quando quis Miſsam Deo vovit in gratiarum actionem ob aliquod beneficium acceptum, vel ut ab aliquo periculo liberaretur, præſumitur voventem intentionem habuiſse non accipiendi pro eadem ſtipendium.

Si ſibi reſervaſset ſacrificii fructum, contendit Tamburinus, poſse hunc voventem applicare fructum cui voluerit, ſtipendio accepto. Sed hæc ſunt commenta nimium arbitraria in hac materia: & qui voveret ſacrificium, & ſimul ſibi retineret fructum, ut pro eodem accipere ſtipendium poſset, imprudens, ne dicam ſtultus, eſset. Qui negligeret implere votum unius Miſsæ, peccaret mortaliter. Votum celebrandi communiter eſt perſonale, niſi expreſſe vovens aliquem peculiarem finem adiiciat, vi cuius evadat reale, implendum etiam ab aliis.

XXVII. Quæſt. XV. *Qui accepit ſtipendium, ut celebret Miſſam* de requie, *peccat ne, ſi aliam Miſſam legat?* Reſp. Quod non peccet graviter, adfirmant omnes; cum eadem ſubſtantialiter Miſsa ſit, ſive *de requie*, ſive de tempore, aut de Sanctis. Similiter nullum peccatum eſt, quando Rubricæ non permittunt celebrare Miſsam *de requie*. Immo Alexander VII. die 5. Auguſti *1662.* & Clemens IX. die *23.* Septembris *1669.* hoc in caſu conceſserunt ut per Miſsas de tempore obtineantur omnes indulgentiæ quæ conceſsæ ſunt Miſſis *de requie*, ne ulla ſupereſset eccleſiaſtici ritus variandi cauſsa. Quando tamen celebrans talem Miſſam expreſse promittit, & Rubricæ illam permittunt, fidem ſervare debet: alioquin venialiter peccabit. Similiter, quando offerens petit ut celebretur ad tale altare, in hac, aut illa Eccleſia, ſervanda eſt promiſſio, & implenda voluntas offerentis, niſi rationabilis cauſsa obſit; ut ſi altare eſset occupatum, & diu expectandum eſset, vel Eccleſia impedita.

XXVIII. Qui tenetur celebrare Miſsas in Eccleſia, aut altari, a teſtatore, vel fundatore deſignato, peccat, & quidem graviter, ſi, neceſſitate ſublata, alibi celebret. Excuſant tamen Auctores a mortali, ſi quinquies, aut ſexies per annum negligat locum, aut tempus; dummodo alibi celebret iuxta intentionem fundatoris. Aliquando Epiſcopus ex rationabili cauſsa diſpenſare poteſt ab obligatione celebrandi in loco deſignato a teſtatore.

XXIX. Qui ſingulis menſibus celebrare aſtringitur tot Miſſas, puta 12. peccat ne, ſi hoc menſe ſingulis diebus celebret, ut ſatisfaciat pro Miſſis quæ celebrandæ ſunt menſibus ſequentibus? Hæc anticipatio, cum ſit in commodum offerentis, ſeu inſtitutoris capellaniæ, vel legati, immunis a culpa eſt. Si tamen teſtator ſtatuiſſet Miſſarum celebrationem ob aliquam peculiarem cauſſam, puta ne Eccleſia Miſſis careret, vel ob aliam rationem; tum Miſſarum celebratio anticipari non poſſet. Qui celebrare tenetur ex ſuſcepta obligatione omni die, poteſt ſemel in hebdomada abſtinere reverentiæ cauſſa; ut communiter Auctores docent: numquam tamen celebrare valet pro aliis, ſtipendio accepto. Conceduor tamen communiter Theologi, ut ſemel & iterum celebrare queat pro ſibi valde coniunctis & cognatis, ut pro patre, matre, fratre &c. in die obitus. Talem quippe eſſe mentem teſtatoris, rationabiliter præſumitur.

XXX.

Digitized by Google

XXX. Quæſt. XVI. *Quid, ſi Sacerdos qui omni die ex onere capellaniæ, vel legati celebrare aſtringitur, nequeat celebrare, quia Confeſſarius eidem ſuſpendit celebrationem ob crimina pollutionis, fornicationis &c.?* Reſp. Si pollutio ſit involuntaria, culpa carens, & ob reverentiam erga auguſtiſſimum ſacramentum abſtineat; ad nihil tenetur. Verum ſi abſtinere cogatur, quia Confeſſarius ob flagitia pollutionis voluntariæ, fornicationis, aliorumve criminum vetat celebrationem; tum per alium ſatisfacere ſuæ obligationi aſtringitur. Neque enim teſtator, vel inſtitutor capellaniæ, legati &c. ſubire detrimentum debet ob culpam celebrantis. Similiter celebrare per alium aſtringitur, quando ipſe nequit celebrare, quia cruditates ſtomachi patitur ob nimiam crapulam, aut aliud vitioſum impedimentum, ut ebrietatis &c. a ſe voluntarie poſitum: quidquid in oppoſitum dicat La-Croix *Lib. IV. num.* 838. Sæpe Sacerdotes flagitioſi allegant neceſſitatem celebrandi, ut extorqueant a Confeſſario abſolutionem. Sed iniuſti ſacrorum myſteriorum diſpenſatores erunt Confeſſarii, ſi eiuſmodi Sacerdotibus ob talem neceſſitatem abſolutionem impendant. Quid, ſi ob paupertatem nequeant celebrare per alios? Ipſi viderint. Numquid ſacrilegæ profanationi exponendum eſt auguſtiſſimum ſacramentum, ne obligatio celebrationis interrumpatur? Apage immane commentum.

XXXI. Quæſt. XVII. *Quid, ſi inſtitutor capellaniæ, legati &c. expreſſe non præſcribat, quoties, vel ſecundum quam intentionem celebrandum ſit?* Reſp. Si ſcriptum ſit ita ambiguum, ut mens teſtatoris deprehendi nequeat; conſulendus Epiſcopus eſt. Si reditus capellaniæ, legati &c. ſint ita pingues, ut congrua ſtipendia præbeant pro Miſſa quotidiana; omni die celebrandum eſt, & quidem iuxta mentem teſtatoris. Si Capellanus ægrotans nequeat celebrare; concedunt Auctores per duos circiter menſes eum non aſtringi celebrare per alium. Quare nimis laxa, & falſa eſt opinio Caſtropalai, qui omni tempore quo Sacerdos ægrotat, & legitime impeditur morbo, vel captivitate, eumdem liberat ab onere ſupplendi Miſſas omiſſas. Hanc Caſtropalai opinionem probat Layman, ſi celebrans non habeat unde vivat. Verum hoc in caſu conſulendus Epiſcopus eſt.

XXXII. Quæſt. XVIII. *Sacerdos laborans morbo caduco, vel lepra, celebrare ne debet?* Reſp. Abſtinere a celebratione debet, uſquedum a tali morbo liberetur, ſi vero morbo caduco obnoxius ſit. Si autem raro cadat, ideſt ſemel in menſe, & morbus ſit ſine ſpuma, aliiſque circumſtantiis quæ horrorem adſtantibus incutiant; tum eum celebrare poſſe dicunt (dummodo ſit alius qui adiuvet, ſuppleatque id quod accidere poſſet) Tamburinus, Gobat, & alii. Sed conſulendum hoc in caſu Epiſcopum exiſtimo.

XXXIII. Quæſt. XIX. *An liceat celebrare Miſſam ſiccam, & Gregorianam?*

 Reſp.

Digitized by Google

Reſp. Miſſa ſicca dicitur in qua non fit conſecratio, ſed aliæ cæremoniæ peraguntur. Uſus talis Miſſæ abſolute mihi non probatur: & in Synodo Colonienſi an. 1662. vetita eſt. Pueri imbuendi ſunt, ut conſuetas preces cum devotione recitent, ut ſacroſancto Sacrificio reverentia ſumma aſſiſtant, aliaque pia opera ipſis conſentanea exerceant, non ut Sacerdotum perſonam agant. Nimis tremendum eſt hoc ſacrificium, quam ut vel illius cæremoniæ debeant a pueris exerceri. Miſſæ Gregorianæ ſunt 30. Miſſæ ſine interruptione ab eodem Sacerdote celebratæ. Plures alias circumſtantias numerant Gobat, Beia, & alii. Verum cum Miſſarum iſtarum celebratio nunc non obtineat; idcirco non diſcutio, utrum ſit nec ne licita. Illud certum eſt, plus efficacitatis has præ ceteris Miſſas non habere.

XXXIV. Quæſt. XX. *Quæ remedia adhibere Sacerdos ſcrupuloſus in conſecratione, & celebratione Miſſæ debeat?* Reſp. Communiter ſcrupuloſi, & meticuloſi in Miſſa celebranda, in horis canonicis recitandis, æquo laxiores eſſe ſolent in iis quæ propriis appetitionibus congruunt. Non raro homines iſti compenſare ſibi blandiuntur aliarum legum violationem æquo ſeveriori alicuius cæremoniæ, aut legis, quæ parum illis incommodat, obſervatione. Communi fertur proverbio, ſcrupuloſos gulæ ſaturandæ, commodis captandis, & mentis obſtinationi obnoxios eſſe. Quæ obiter dicta ſint. Sacerdotes, ut ſupra dictum eſt, in legendis precibus, collectis, aliiſque ſacræ liturgiæ partibus nomine proprio, & Eccleſiæ id præſtant. In conſecratione Chriſti perſonam ſuſtinent, & vices illius viſibiliter implent. In conſecratione igitur potiſſimum dedecet Sacerdotem ſcrupuloſum eſſe: quia id omnium actionum ſanctiſſimam inhoneſtat, adſtantes commovet, illorumque devotionem, & fervorem turbat, & extinguit. Communiter anguntur circa intentionem conſecrandi. Et tamen vix fieri poteſt, Sacerdotem ſerio celebrantem carere neceſſaria intentione: cum plures graveſque Theologi ſuſtineant, Sacerdotem hunc conſecrare reipſa, etiamſi deliberate conſecrare nolit: quia intentio facti exterioris prævalet intentioni internæ. Quod idcirco dico, non ut hanc opinionem probem, quam ſupra improbavi; ſed ut evincam, vix fieri poſſe, Sacerdotem ſerio conſecrantem non conſecrare. Ut minus, habet intentionem exercitam, & virtualem. Quid enim manus lavat, hoſtiam apponit, calicem parat, liturgiam legendam ſignat, veſtes induit, niſi ut victimam immolet? Niſi ergo capitis ſanitate laboret Sacerdos, dubitare de ſua intentione non poteſt. Ut vero omnem dubitandi, & metuendi anſam ſibi adimat, legat ante celebrationem orationem, *Ego volo celebrare Miſſam* &c. qua recitata, nihil amplius cogitet de intentione, ſecuruſque omnino celebret. Verba conſecrationis eo modo recitet quo cetera ſecreta. Nulla vi enitatur, neque, antequam illa verba proferat, ſubſiſtat, & renovare intentionem adnitatur; ſed continua-

te.

Digitized by Google

te pergat proferre verba dominica, quemadmodum cetera quæ antecedunt: neque enim ſancta illa verba aut ab intenſiore prolationis conatu, aut ab expreſſiore intentione quidquam efficacitatis accipiunt; cum in perſona Chriſti, a quo omnem vim habent, proferantur. Propterea caveant ne Chriſtum ridiculum repræſentent bis repetendo idem verbum: quia hæc repetitio natura ſua graviter vitioſa eſt. Si diſtractus ignoret ſe conſecraſſe, aut aliquod verbum pronuntiaſſe, nihil curet; ſed intrepide pergat, continuetque actionem ſanctam. Niſi his monitis reſipiſcere velit, celebratione interdicatur: quia aut ſtultus eſt, aut infirmus; & ſuſpenſio celebrationis forte illum excitabit. Non raro ſcrupulis immiſcetur hypocriſis. Affectant aliqui ſub initium apparere ſcrupuloſi, ut devoti, & ferventes habeantur, & reputentur. Morbus ſenſim ſine ſenſu creſcit; & quandoque in pœnam alicuius hypocriſis reipſa ſemiſtulti evadunt. Sint iſti fervidi in præmittenda devota præparatione, in virtutum exercitio, in exacta legum obſervatione, in gula coercenda, in carne & concupiſcentia comprimenda, in tolerandis iniuriis, atque in aliis piis operibus exercendis. Si hoc præſtiterint, communiter a ſcrupulis liberi evadent. Miſſam graviter, devote, & expedite ſimul & officium recitabunt.

XXXV. Quæſt. XXI. *Ad quem attineat Miſſam applicare; & quæ intentio requiratur?* Reſp. Sicut plures ſunt offerentes, ſic plures ſunt qui applicare Miſſam valent. Primus offerens poſt Chriſtum Dominum eſt Sacerdos, deinde fideles aſſiſtentes. Quamvis enim Sacerdos offerat ſacrificium nomine totius Eccleſiæ, ſeu omnium fidelium, etiam abſentium, qui, quatenus ſunt membra Eccleſiæ, concurrunt & ipſi ad ſacrificium; nihilominus fideles qui reipſa Miſſæ aſſiſtunt ſenſibili præſentia, peculiari modo cum Sacerdote ſacrificium Deo offerunt, & communicant in eadem actione ſacrificante. Idcirco omnes iſti ſacrificii fructum, qui reſpondet propriæ cooperationi, cui voluerint, applicare poterunt; quemadmodum applicare valent quodlibet aliud opus ſatisfactorium, vel impetratorium. Fideles autem adſiſtentes, & ſimul offerentes magis aut minus participant, prout magis aut minus diſpoſiti ſunt. Magis autem participant, ut ſupra indicatum eſt, offerentes eleemoſynam, inſervientes altari, & poſtea ceteri aſſiſtentes.

XXXVI. Circa intentionem, qua Sacerdos applicare Miſſam debet illi a quo ſtipendium accipit, Suarez, Bonacina, Gobat, Paſqualigus, & alii, quos refert & ſequitur La-Croix *num.* 205. docent, ſufficere intentionem habitualem: quia, inquiunt, applicatio Miſſæ eſt veluti donatio de præſenti, & aſſignatio rei futuræ, quæ ſemel poſita, & non revocata, quamvis ante decem annos præceſſerit, adhuc perſeverat. Addit idem La-Croix, probabile eſſe ſecundum Laymanum, & Gobatum, ſufficere etiam intentionem interpretativam, ſeu illam qua velles; ſi

ſi cogitares, applicare. Heinc Paſqualigus *quæſt.* clxvii. docet, te poſſe valide applicare pro aliquo, quem ſcis habere onera Miſſarum, etiam illo inſcio: quia rationabiliter præſumis, eumdem habere intentionem ſaltem interpretativam implendi obligationes ſuas.

XXXVII. Extrema & rigoris, & laxitatis vitanda ſunt. Intentio actualis non ſemper requiritur. Neque habitualis, quam deſcripſi, ſufficere videtur. Sat ergo erit virtualis ante conſecrationem ſaltem unius ſpeciei. Nec exiſtimo veram, aut probabilem opinionem Tamburini, Paſqualigi, & De Lugo, aientium ſufficere intentionem præcedentem communionem. Intentio virtualis hæc eſt. Accepiſti 20. eleemoſynas pro totidem Miſſis. Hodie celebrationem incipis, deliberaſque ſingulis diebus pro offerente applicare uſque ad ultimum. Etiamſi ceteris ſingulis diebus alio diſtractus intentionem non renoves, puto ſufficere primam, virtualiter enim perſeverat. Similiter dum Religioſi ſubditi applicant ſacrificium iuxta intentionem ſacriſtæ, vel ſuperioris, animumque deliberatum habent ſic applicandi, quamvis interdum diſtracti renovandæ huius applicationis obliviſcerentur, non propterea ambigere de applicatione debent.

XXXVIII. Accepiſti a pluribus, puta a 20. perſonis, totidem ſtipendia. Bonacina, Diana, & alii docent, ſat eſſe ut confuſe applices totidem Miſſas proxime celebrandas. Sed alii verius, & tutius requirunt ut ſigillatim dies determines, & pro ſingulis Miſſæ applicentur. Falſam reputo ſententiam Bonacinæ, Henao, Aveiſæ, & aliorum, qui docent, te, qui accepiſti decem ſtipendia a decem hominibus pro 10. Miſſis, ſatisfacere, ſi in ſingulis Miſſis decimam partem Miſſarum quotidie applices iuxta intentionem ſingulorum hominum uſque ad decimam incluſive. Hæc enim ſunt arbitraria commenta. Singulis integrum ſacrificium applicandum eſt iuxta ſingulorum intentionem.

XXXIX. Si quis applicavit iuxta intentionem Sempronii, a quo accepit ſtipendium; deinde immemor huius deliberationis applicat pro Titio, a quo ſimiliter accepit eleemoſynam: plures dicunt, prævalere poſteriorem applicationem. Alii defendunt, valere priorem. Alii diſtinguunt. Si ſpecialis ratio occurrat ſecundæ applicationis; tum dicunt prævalere hanc poſtremam. Si nulla peculiaris cauſſa urgeat; aiunt valere primam. Si alicui caſus contingeret, certus eſſet ſe pro alterutro ſatisfeciſſe. Applicet ergo altera die pro eo cui prima Miſſa non fuit applicata.

XL. Quæſt. XXII. *An licita & valida ſit applicatio Miſſæ pro illo quem Deus novit primo daturum ſtipendium?* Reſp. Affirmant Diana, Pellizarius, Burghaberus, & alii plures. Alii docent, eſſe quidem validam, ſed illicitam. Sed dicendum eſt, tum illicitam, tum invalidam eſſe talem applicationem; illamque prohibuiſſe Clementem VIII. eiuſque decretum poſtea promulgaſſe S. Pium V. die

15.

Digitized by Google

15. Novembris an. 1605. narrat ex Baſſæo P. La-Croix *Lib. V. part.* II. *num.* 222. Sed mendum eſt. Nam S. Pius V. præceſſit Clementem VIII. Quare is potius promulgavit decretum S. Pii V. quod tamen decretum ego non vidi.

XLI. Quæſt. XXIII. *Quid de reductione Miſſarum dicendum eſt?* Reſp. Innumeras olim quæſtiones Theologi ſuper hac reductione inſtituerunt. Sapientiſſimus Pontifex BENEDICTUS XIV. omnem diſputandi occaſionem ſuſtulit. Tanta quippe perſpicuitate rem hanc declaravit, ut nulla amplius altercandi ratio ſubſiſtat. Animadvertit primum *Lib. V. cap.* x. *de Synodo*, Concilium Tridentinum *ſeſſ.* xxv. *cap.* IV. *de reformat.* facultatem dediſſe Epiſcopis, & Superioribus Generalibus Ordinum Regularium, ut illi in diœceſana Synodo, hi in Capitulis generalibus Miſſarum onera contrahere, ſeu minuere poſſent. Hanc poteſtatem revocavit Urbanus VIII. & ad Sedem Apoſtolicam avocavit in ſua conſtitutione xlv. Bullar. Tom. V. his verbis. *Diſtricte prohibet atque interdicit ne Epiſcopi in diœceſana Synodo, aut Generales in capitulis generalibus, vel alias quoquo modo reducant onera Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis; ſed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perſpecta, id ſtatuet quod magis in Domino expedire arbitrabitur. Alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiuſmodi, ſi quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.*

XLII. Poſt hanc Urbani VIII. conſtitutionem diſputari cœptum eſt, num Epiſcopis, & Generalibus adempta ſit poteſtas minuendi Miſſas, quarum celebrandarum obligationem nemo adhuc in ſe ſuſcepit, & ob eleemoſynæ tenuitatem, nemo eſt qui illam ſuſcipere velit. Non eſſe ademptam, defendunt Paſqualigus *de ſacrif. quæſt.* mclxviii. Paſſerinus *de ſtatibus hominum Tom. II. quæſt.* clxxxvii. *num.* 1055. & alii. Sed oppoſita ſententia, quam defendit Diana *Tom. II. coord. reſ.* 14. prævaluit ſemper, utpote confirmata decreto ſacræ Congregationis Concilii, a qua quæſitum fuit: *An prohibitio facta Epiſcopis reducendi onera Miſſarum habeat locum etiam in caſu quo legatum ſit ita tenue, ut non ſit qui velit onus illi iniunctum ſubire: &, ſi recurrendum ſit ad Sedem Apoſtolicam pro moderatione oneris, totum, aut fere totum inſumendum ſit pro expenſis ad id neceſſariis.* Planum eſt, hic ſermonem eſſe de legato nondum acceptato. Hoc idem declaravit ſacra Congregatio in cauſſa Lucen. onerum Miſſarum, in qua diſputatum fuit de ſequenti articulo: *An Epiſcopus poſſit onera Miſſarum nondum acceptata reducere, abſque beneplacito Sedis Apoſtolicæ, ſive huius ſacræ Congregationis, quoties reductionem neceſſariam eſſe iudicaverit, ex eo quod locus pius legatum acceptare recuſet, non diminuto onere. Die* 20. *Iunii* 1682. *Reſpondit negative.* Secus vero eſſet, ſubdit Pontifex, ſi is qui legatum reliquit, e. præſtam fa-

facultatem dediſſet Epiſcopo Miſſarum deſignaturum numerum minuendi. Planum quippe eſt, tum Epiſcopum poſſe, inconſulta Apoſtolica Sede, Miſſas reducere; ut habetur *cit. Tom. V.* Bullar. poſt conſtitutionem Urbani VIII.

XLIII. Concludit autem Pontifex ſummus BENEDICTUS XIV. his verbis: „ Attamen poſt Urbanum VIII. alii Romani Pontifices, videlicet Alexander VII. „ Clemens X. Clemens XI. Innocentius XIII. & Benedictus XIII. fere omnibus „ Religioſis Inſtitutis privilegium conceſſerunt, ut Superiores Generales, adhibi- „ to maturo conſilio, ac nonnullis ſervatis regulis, in eorumdem privilegiorum „ litteris expreſſis, poſſent in ſua quiſque Religione onera Miſſarum, antea reli- „ cta, & acceptata, moderari: eademque facultas a ſan. mem. Benedicto XIII. „ facta fuit omnibus Epiſcopis, qui per ſe, vel per ſuos procuratores interfue- „ runt Concilio Romano, habito 1725. uti videre eſt in *eodem Concilio tit.* XV. „ *cap.* VIII. “

XLIV. Et hæc dicta eſto de Miſſarum reductione. Sapientiſſimus enim BENEDICTUS XIV. tam claro in lumine rem hanc collocavit, ut in ſummum occidant omnes quæſtiunculæ quas hactenus Theologi magna contentione agitarunt.

XLV. Quæſt. XXIV. *Quibus diebus animarum curam gerentes applicare Miſſam debent pro grege illis commiſſo?* Reſp. Variæ hactenus diſputationes ſuper hoc argumento fuerunt inter Theologos. Eas omnes abſtulit Pontifex ſummus feliciter regnans. Quare, ut plene ſatisfaciam propoſitæ quæſtiunculæ, ſequentem pontificiam Encyclicam ſubiicio, in qua omnes reſolvuntur difficultates.

SAN-

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI BENEDICTI PAPAE XIV.

EPISTOLA ENCYCLICA

Super Miſſa parochiali, & conventuali.

Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis, gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus,

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, ſalutem, & apoſtolicam benedictionem.

„ CUM ſemper oblatas nobis occaſiones apoſtolica ſcripta dirigendi ad Fraternitates veſtras libenter amplectimur, ut ſinceræ noſtræ erga vos dilectionis argumenta frequenter eluceant; tum vero maiori animi alacritate idipſum præſtamus, quum ad excitandum Fraternitatum veſtrarum zelum pro conſervatione rectæ diſciplinæ in Clero, regimini veſtro commiſſo, præſentibus rerum, aut temporum conditionibus commovemur. Nec enim impoſitum imbecillitati noſtræ omnium Eccleſiarum ſollicitudinis onus aliter ſuſtinere nos poſſe confidimus, quam ſi divini cultus augmentum, atque exactam eccleſiaſticarum ſanctionum in ſingulis diœceſibus cuſtodiam religioſæ vigilantium Paſtorum curæ identidem inculcando commendemus.

„ Huius porro Epiſtolæ ad vos ſcribendæ occaſionem nobis atque argumentum in primis præbet onus illud quod omnibus animarum curam gerentibus incumbit, applicandi Miſſam parochialem pro populo ipſorum curæ commiſſo; tum etiam applicatio Miſsæ conventualis, quæ pro benefactoribus in genere facienda eſt ab iis qui Miſsas canunt in Eccleſiis patriarchalibus, metropolitanis, cathedralibus, & collegiatis; tum denique debitum pſallendi, quo tenentur Canonici prædictarum Eccleſiarum choro aſſiſtentes. Cuius quidem argumenti minime nova, ſed a ſcriptoribus frequenter habita tractatio eſt; cumque ea res in huius Almæ Urbis noſtræ Congregationibus, & potiſſimum in Congregatione Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, cuius Secretarii munere olim in minoribus conſtituti, multos annos perfuncti ſumus, multoties diſcuſsa ac definita fuerit; quamvis

„ ea-

„ earumdem Congregationum decreta plerumque circa eam uniformia & ſibi „ conſona prodierint, eorumque decretorum nonnulla etiam pontificiam Prædeceſsorum noſtrorum approbationem, & confirmationem meruerint; minime tamen mirandum eſset, eorum notitiam ad ſingulos quoſque veſtrum non adhuc perveniſse. Quapropter non modo opportunum, verum etiam neceſsarium duximus, encyclicam hanc Epiſtolam ad vos ſcribere, per quam, ſublata demum diverſarum, in quas ſcriptores abierunt, opinionum varietate, conſtans huius Apoſtolicæ Sedis ſententia prædictis de rebus cuilibet innoteſcat, & Fraternitatibus veſtris quædam veluti norma ac regula ſuppetat, iuxta quam ſynodales, aliaſque veſtras circa præmiſsa conſtitutiones, ordinationes, ſeu edicta, quorum publicationem vobis iniungimus, dirigere valeatis. Eorum vero executionem, dum iuxta ea quæ in præſentibus tenenda atque ſervanda præſcribimus, omni qua decet ſollicitudine ac vigilantia urgere ſtudebitis, minime dubitandum vobis erit ne ſtatutorum veſtrorum implemento obicem aut moram afferre valeant recurſus ad huius noſtræ Curiæ tribunalia forſitan habendi; utpote quos omnino reiiciendos eſse præcipimus ac iubemus: quamobrem has ipſas Litteras noſtras in ſingulorum tribunalium regeſtis aſservari volumus, atque ad earum præſcriptum tam ipſorum tribunalium reſolutiones, quam de veſtris decretis, quæ ipſi, præſentibus inhærentes, edituri eſtis, iudicia exigi, & conferri mandamus.

„ Et quidem, quod nuper enuntiavimus, ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium a Paſtoribus animarum applicari debere pro populo ipſorum curæ commiſſo, id, veluti ex divino præcepto deſcendens, a ſacra Tridentina Synodo diſerte exprimitur *ſeſſ.* XXIII. *cap.* I. *de reformat.* per hæc notabilia verba: *Cum præcepto divino mandatum ſit omnibus quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre* &c. Et quamvis minime defuerint qui per inanes, & frivolas interpretationes huiuſmodi obligationem, a ſancta Synodo memoratam, de medio tollere, vel ſaltem extenuare contenderint; quum tamen relata Concilii verba ſatis clara & perſpicua ſint, quumque prædicta Congregatio eiuſdem Concilii interpretationi privative præpoſita, conſtanter edixerit, eos quibus animarum cura demandata eſt, non modo ſacrificium Miſſæ celebrare, ſed illius etiam fructum medium pro populo ſibi commiſſo applicare debere, nec illud pro aliis applicare, aut pro huiuſmodi applicatione eleemoſynam percipere poſſe; quodque magis intereſt, quum hæc intelligentia a Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus approbata fuerit, & confirmata: nihil iam amplius ulli veſtrum deſiderandum ſupereſt, ut eam amplecti, eidemque obſequi, necnon illius promptam executionem in veſtris reſpective diœceſibus omni ſtudio procurare debeatis.

„ Ne-

,, Neque nos tamen, qui, ut ſuperius innuimus, in minoribus adhuc degen-
,, tes, munus Secretarii prædictæ Congregationis, Concilii Tridentini Interpre-
,, tis, plures annos obivimus, alioſque non paucos partim in Anconitanæ Ca-
,, thedralis, partim in Metropolitanæ Bononienſis, patriæ noſtræ dilectiſſimæ,
,, quam adhuc retinemus, gubernatione aſſidue tranſegimus: non, inquam, nos
,, latent multiplicis generis effugia, per quæ nonnulli prædictæ obligationis im-
,, plementum declinare ſatagunt, quibuſque proinde opportune a nobis eſt oc-
,, currendum.

,, Quum enim ſacrum Tridentinum Concilium, ne animarum cura negliga-
,, tur, non uno in loco Epiſcopis mandet ut, quotieſcumque opus fuerit, ido-
,, neos Vicarios cum certorum fructuum aſſignatione ad eamdem curam exer-
,, cendam eligant, ac deputent, uti videre eſt in *ſeſſ.* VI. *cap.* II. *ſeſſ.* VII. *cap.* V.
,, & VII. *ſeſſ.* XXI. *cap.* VI. *ſeſſ.* XXV. *cap.* XVI. non raro autem eveniat ut, ali-
,, qua Eccleſia parochiali vacante, Vicarius pariter ad implenda huiuſmodi Ec-
,, cleſiæ onera, uſque ad novi Rectoris electionem ab Epiſcopo deputari debeat,
,, eodem Concilio Tridentino id iubente *ſeſſ.* XXIV. *cap.* XVIII. *de reform.* nonnul-
,, li ex huiuſmodi Vicariis nituntur ſe ipſos a prædicta obligatione ſubtrahere,
,, vel ex eo quod, habituali cura penes alium ſeu alios reſidente, ipſi actualem
,, dumtaxat exerceant; vel quod ipſi ſint ad nutum amovibiles, vel ad breve
,, tempus huiuſmodi curæ ſint addicti; ut nihil hic loquamur de Parochis regu-
,, laribus, qui a prædicta applicatione Miſſæ pro populo nonnumquam alienos
,, ſe oſtendunt. Itaque mens noſtra & ſententia eſt, ſicuti etiam pluries a præ-
,, laudatis Congregationibus iudicatum fuit ac definitum, quod omnes & ſingu-
,, li qui actu animarum curam exercent, & non ſolum Parochi, aut Vicarii
,, regulares, uno verbo, omnes & ſinguli de quibus ſupra dictum eſt, atque
,, alii quicumque, etiam ſpecifica, & individua mentione digni, æque tenean-
,, tur Miſſam parochialem applicare pro populo, ut præfertur, ipſorum curæ
,, commiſſo.

,, Nonnulli vero ad evitandum huiuſmodi obligationis implementum allegare
,, ſolent, congruos ſibi parochiæ ſuæ reditus non ſuppetere; alii denique ad inve-
,, teratam conſuetudinem confugiunt, ſuſtinentes id neque ſibi, neque deceſſo-
,, ribus ſuis, per longum tempus, quod immemorabile affirmant, umquam in u-
,, ſu fuiſse. Nos autem ad præcedentes prædictæ Congregationis Concilii reſolu-
,, tiones noſtram approbationem, & confirmationem extendimus; &, quatenus
,, opus ſit, auctoritate apoſtolica iterum tenore præſentium decernimus & decla-
,, ramus, quod licet Parochi, ſeu alii, ut ſupra, animarum curam habentes,
,, congruis præfinitis reditibus deſtituantur, & quamvis antiqua ſeu etiam imme-
,, morabilis conſuetudo in ipſorum diœceſibus ſeu parochiis obtinuerit, ut Miſsa

,, pro

Digitized by Google

„ pro populo non applicaretur; eadem nihilominus omnino in poſterum ab ipſis „ debeat applicari.

„ Dum tamen diximus, omnes curam animarum habentes, Miſsæ ſacrificium „ pro populo ſibi commiſso applicare debere; non ideo ſtatuere voluimus, eoſdem „ aut quotidie, aut quotieſcumque celebraverint, ad prædictam applicationem „ pro populo teneri. Et quidem ſacroſancta Tridentina Synodus *ſeſſ.* XXIII. *cap.* „ XIV. præcipit Epiſcopis curare ut Sacerdotes, ſaltem diebus dominicis, & „ feſtis ſolemnibus, Miſsarum ſacra faciant, *ſi autem curam habuerint animarum*, „ *tam frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent*; in pluribus autem „ ſynodalibus Epiſcoporum conſtitutionibus novimus provide conſtitutos ac deſi- „ gnatos eſse dies quibus animarum Paſtores Miſsas celebrare debeant. At vero „ nos id unum in præſenti ſuſcepimus decernendum, quando nimirum iidem pro „ populo celebrare & applicare teneantur. Et quamvis compertum habeamus id „ quod alias a Congregatione Concilii reſponſum fuit, Parochum nempe pingui- „ bus reditibus dotatum quotidie pro populo celebrare, & applicare debere; eum „ vero qui uberioribus huiuſmodi reditibus non gaudeat, feſtivis tantum diebus „ id ipſum præſtare teneri: quum tamen pariter nobis perſpectæ ſint tum con- „ troverſiæ ſuper hoc ipſo exortæ, nimirum ad quam ſummam pertingere debeant „ Eccleſiæ parochialis proventus, ut pingues, & uberes appellari poſſint; quo- „ niam pingues minime habendi ſunt reditus, etiam copioſi, quibus tamen mul- „ tiplicia & gravia ſint onera adnexa; tum etiam multorum querelæ adverſus „ huiuſmodi decretum, tamquam plus æquo rigidum, excitatæ, nobis innote- „ ſcant: idcirco opportunum cenſemus Fraternitatibus veſtris declarare, nobis ab- „ unde ſatisfactum fore, vobiſque proinde ſatis eſse poſse, dum ii qui animarum „ curam exercent, ſacrificium Miſsæ pro populo celebrent atque applicent in do- „ minicis, aliiſque per annum diebus feſtis de præcepto; quum prædicti dominici, „ aliique feſti dies ii ſint in quibus iuxta præceptum Concilii Tridentini *ſeſſ.* V. „ *cap.* II. & *ſeſſ.* XXIV. *cap.* IV. quilibet animarum curæ præpoſitus populum ſibi „ commiſsum ſalutaribus verbis paſcere debet, docendo ea quæ ſcire omnibus „ neceſsarium eſt ad ſalutem; iidemque ſint dies de quibus eadem ſancta Synodus „ ſtatuit *ut moneat Epiſcopus populum diligenter, teneri unumquemque parochiæ ſuæ* „ *intereſſe, ubi commode id fieri poteſt, ad audiendum verbum Dei*; & quibus Paro- „ chi ſubditos ſuos in doctrina chriſtiana erudire debent, iuxta id quod a prædi- „ cto Concilio in cit. *cap.* IV. Epiſcopis præcipitur, ut nempe *ſaltem dominicis*, „ *& aliis feſtivis diebus pueros in ſingulis parochiis, fidei rudimenta, & obedientiam* „ *erga Deum & parentes, diligenter ab iis ad quos ſpectabit, doceri curent*.

„ Et quia in nonnullis diœceſibus numerus dierum feſtorum de præcepto, de „ apoſtolica noſtra auctoritate & conſenſu, eatenus eſt imminutus, ut nempe in

„ ali-

„ aliquibus feſtis Chriſtifideles & Miſsam audire, & ab operibus ſervilibus abſti-
„ nere debeant; in aliis vero populo permiſsum ſit opera ſervilia exercere, fir-
„ ma remanente obligatione audiendi Miſsæ ſacrificium: Nos, ut obortæ iam
„ dubitationes circa onus applicationis Miſſæ parochialis in huiuſmodi diebus fe-
„ ſtis penitus eliminentur, ſtatuimus & declaramus, quod etiam iiſdem feſtis
„ diebus quibus populus Miſſæ intereſſe debet, & ſervilibus operibus vacare pot-
„ eſt, omnes animarum curam gerentes Miſſam pro populo celebrare & appli-
„ care teneantur.

„ Quia vero propria nonnumquam experientia ſatis agnovimus, aliquos eſſe Pa-
„ rochos adeo pauperes, ut ferme ex eleemoſynis quas a fidelibus pro Miſſarum
„ celebratione accipiunt, vivere cogantur; eos vero qui, Eccleſia parochiali va-
„ cante, ad animarum curam exercendam, ſub Vicarii, ſeu Oeconomi nomine
„ deputantur, aliquibus in locis adeo illiberaliter tractari, ut exigui reditus ipſis
„ conſtituti, & pauca incerta emolumenta eiſdem obvenientia, ægre ad eorum
„ vitæ neceſſaria ſufficiant; quod eis quoque non raro evenire ſolet qui in ali-
„ quibus Eccleſiis, habituali cura apud alios manente, actuali tantum exercitio
„ ſunt addicti; proindeque cum iſtis ſevere nimis agi videretur, ſi diebus feſtis,
„ quibus potiſſimum huiuſmodi occaſio ſe offert, eiſdem vetitum eſſet eleemoſy-
„ nam pro applicatione Miſsæ recipere: idcirco Nos tam iſtorum, quam illorum
„ inopiam ſummopere miſerantes, eiſdemque, quantum nobis integrum eſt, con-
„ ſulere volentes; quamvis, ut ſupra dictum eſt, omnes & ſinguli prædicti te-
„ neantur diebus feſtis Miſsam pro populo celebrare, & applicare; attamen, quod
„ pertinet ad prædictos Parochos egentes, unicuique veſtrum facultatem concedi-
„ mus, cum iis quos revera tales eſse noveritis, opportune diſpenſandi, ad hoc ut
„ etiam diebus feſtis huiuſmodi, eleemoſynam ab aliquo pio offerente recipere,
„ & pro ipſo ſacrificium applicare, quatenus id ab eo requiratur, libere & licite
„ poſſint & valeant; dummodo ad neceſsariam populi commoditatem, in ipſa
„ Eccleſia parochiali Miſsam celebrent: ea tamen adiecta conditione, ut tot
„ Miſsas infra hebdomadam pro populo applicent, quot in diebus feſtis, infra
„ eamdem hebdomadam occurrentibus, iuxta peculiarem intentionem alterius pii
„ benefactoris obtulerint.

„ Quod autem ſpectat ad Vicarios, ſive Oeconomos Eccleſiarum vacantium,
„ quum a ſacro Tridentino Concilio *cit. ſeſſ.* XXIV. *cap.* XVIII. cuilibet Epiſcopo
„ tribuatur facultas eos deputandi, & conſtituendi, *cum congrua*, *eius arbitrio*,
„ *fructuum portionis aſſignatione*: veſtrum erit, Ven. Fratres, cum iis agere qui
„ vacantis Eccleſiæ fructus exigunt, ut egenti Vicario, qui exigua huiuſmodi cer-
„ torum fructuum aſſignatione, paucíſque incertis proventibus gaudeat, congruum
„ aliquod augmentum præbeatur pro onere celebrandi & applicandi Miſsam pro

 „ po-

„ populo diebus feſtis. Quapropter pro iis locis in quibus Eccleſiarum vacantium „ fructus ad commodum cameræ noſtræ apoſtolicæ exigitur, opportuna Theſaurario noſtro generali mandata dirigimus, quæ is denuntiare non prætermittet „ peculiaribus dictorum locorum Collectoribus, cum quibus Epiſcopi eccleſiaſticæ „ noſtræ ditionis, ceterorumque locorum, in quibus, ut præfertur, Eccleſiarum „ vacantium fructus ad cameram prædictam pertinent, officii ſui partes in eum „ finem de quo ſupra diximus, interponere debebunt.

„ Ac demum, quoad illos qui tamquam Vicarii ſive perpetui, ſive ad tempus „ conſtituti, animarum curam adminiſtrant, quæ apud alios habitu reſidet, ratio„ ne alicuius Eccleſiæ parochialis, ipſorum Eccleſiis, ſeu Monaſteriis, Collegiis, „ aut locis piis olim unitæ; quamvis a recol. mem. Prædeceſsore noſtro S. Pio „ Papa V. præfinita fuerit certa pars fructuum huiuſmodi Vicariis aſſignanda, „ prout in ipſius conſtitutione quæ incipit, *Ad exequendum*, data kalendis No„ vembris anni MDLXVII. diſtincte ſtatuitur; nihilominus, ubi præſcripta fru„ ctuum portio vel nullo modo, vel non integre Vicariis prædictis aſſignata re„ periatur, vel etiam ubi ea quæ ad normam prædictæ conſtitutionis eiſdem fue„ rit attributa, minime ſufficiens a vobis reputetur, propter temporum circum„ ſtantias, & ſignanter pro implendo onere celebrandi & applicandi Miſsam pro „ populo diebus feſtis de præcepto; utendum vobis erit poteſtate quam fecit E„ piſcopis Synodus Tridentina *ſeſſ.* VII. *cap.* VII. dum illorum arbitrio permiſit, „ iuxta temporum, atque iniunctorum onerum rationem, congruam prædictis Vi„ cariis fructuum portionem aſſignare; quam ob cauſsam Nos etiam Fraternitati„ bus veſtris, quatenus opus ſit, neceſsarias omnes & opportunas facultates im„ pertimur, quibuſcumque appellationibus, privilegiis, aut exemptionibus, ut in „ eodem Concilio ſancitur, adverſus ea quæ ſalubriter a vobis conſtituta fuerint, „ minime ſuffragantibus.

„ Hæc igitur circa Miſsam parochialem ſtatuenda, & Fraternitatibus veſtris „ denuntianda iudicavimus. Indeque gradum facientes ad ea quæ pertinent ad „ Miſsam conventualem, neminem veſtrum latere putamus ſacrorum canonum „ ſanctiones, quibus præcipitur ut ſingulis diebus in Eccleſiis patriarchalibus, me„ tropolitanis, cathedralibus, & collegiatis tum horæ canonicæ debitis modo, & „ forma recitentur, tum etiam Miſsa conventualis celebretur; quæ adeo claræ „ ſunt, ut nulla ſuper iis oriri poſſit dubitatio. Eaque de re perſpicuæ pariter, „ & per omnia uniformes exiſtunt reſolutiones ab hac Congregatione Ven. Fra„ trum noſtrorum Concilii Tridentini Interpretum repetitis vicibus emanatæ, quas „ omnes apoſtolica auctoritate noſtra confirmamus & approbamus, earum exe„ cutionem vobis enixe inculcantes: ut ſcilicet Miſsa conventualis, quæ ſingulis „ diebus canitur a Clero prædictarum Eccleſiarum, pro earumdem benefactoribus

„ in

„ in genere quotidie applicetur, eodem prorſus modo quo Miſſam parochialem „ ab iis qui curam animarum gerunt, pro populo ſibi commiſſo, ſingulis ſaltem „ diebus feſtis de præcepto, applicari debere ſuperius declaravimus. Itaque date „ operam ut falſam quorumdam opinionem eliminetis, quam in aliquibus Eccle- „ ſiis eiuſmodi, ſive dolo malo, ſive per errorem invectam eſse novimus; quod „ nempe cum Miſsa conventualis pro certo aliquo Eccleſiæ benefactore, vel gra- „ ti animi ergo, vel ex vi oneris impoſiti celebratur, & applicatur, ſatis imple- „ tum cenſeatur debitum applicationis Miſsæ conventualis. Etenim huiuſmodi „ debitum non quidem reſpicit ſingulares aliquos benefactores, ſed benefactores „ in genere cuiuslibet Eccleſiæ, cuius ſervitio addicti ſunt quicumque in eadem „ ſive Dignitates, ſive Canonicatus, ſive Manſionariatus, ſive Beneficia choralia „ obtinent, & Miſsam conventualem ſuis reſpective vicibus celebrant.

„ Neque minus improbandam noveritis aliorum ſententiam, qui ſatis putant „ ſupradictam obligationem impletam eſſe, dum in eorum Eccleſiis pro benefa- „ ctoribus in genere aliquæ interdum preces fiunt, vel anniverſaria ſtatis diebus „ ſacrificia pro illis peraguntur. Nemo enim id ſibi arrogare debet, ut impoſitæ „ obligationi alia ratione ſatisfacere poſſit quam ea quæ a lege eccleſiaſtica mul- „ toties præſcripta fuit; nimirum Miſſam conventualem ſingulis diebus pro be- „ nefactoribus celebrando, eamdemque pro illis in genere applicando.

„ Profecto non ſolum prioribus Eccleſiæ ſæculis, verum etiam temporibus haud „ longe a noſtra ætate remotis (quod vos ex hiſtoria Eccleſiæ didiciſſe non du- „ bitamus) ſervabatur olim in ſingulis Eccleſiis ſeries accurata omnium, & ſin- „ gulorum, quorum liberalitate unaquæque aucta fuerat, eorumque nomina ſa- „ cris diptychis (ſic enim vocabantur) ideo conſignata erant, ut eorumdem re- „ cordatio numquam interiret, utque pro iis tum preces funderentur, tum etiam „ Miſſæ ſacrificium offerretur; quam ob cauſſam etiam prædictus catalogus in „ pleriſque Eccleſiis ob oculos Preſbyteri celebrantis apponi conſuevit, licet iidem „ pii benefactores in ſuis donationibus nihil penitus pro ſe pacti eſſent, ſed tan- „ tummodo pro peccatorum ſuorum remiſſione ſe bona ſua Deo offerre declaraſ- „ ſent. Eccleſiarum ſiquidem Præſules preces pro iis imperandas eſſe duxerunt; „ quamvis illi propria bona offerentes ne verbum quidem ea de re feciſſent. Sa- „ crorum huiuſmodi diptychorum uſus ſenſim defecit; ob idque in oblivione ta- „ cent alicubi complurium benefactorum nomina. At non idcirco deſerere fas eſt „ uſum & diſciplinam orandi pro iis, & ſacrificium Miſſæ pro illis offerendi. At- „ que inde præceptum applicandi Miſſam conventualem pro benefactoribus in ge- „ nere originem atque rationem deſumit.

„ Quemadmodum vero, loquendo de Miſſa parochiali, ſuperius dictum eſt, „ varias excuſationes afferri ſolere ad declinandam illius applicationem pro po-

„ pulo diebus feſtis de præcepto; ita pariter uſuvenit quoad applicationem quo„ tidianam Miſſæ conventualis pro benefactoribus in genere. Ut autem ſuperio„ res illæ, ſic etiam hæ poſteriores provide e medio ſublatæ fuerunt per oppor„ tunas Congregationis Concilii Tridentini reſolutiones, quas proinde in his etiam „ auctoritate noſtra approbamus & confirmamus.

„ Nonnulli ſiquidem obtentu contrariæ conſuetudinis, etiam immemorabilis, in „ propria Eccleſia vigentis, ſe ab huiuſmodi onere eximi poſſe ſibi perſuaſerunt. „ Verum iam pluries reſponſum fuit, huiuſmodi conſuetudinem, licet immemora„ bilem, quæ potius abuſus & corruptela dicenda eſt, nemini ſuffragari. Alii a „ Miſſa pro benefactoribus in genere applicanda ſe excuſatos voluiſſent, ex eo „ quod alio quopiam Miſſarum onere obſtricti inveniantur, vel ratione proprii „ Canonicatus, aut alterius Beneficii eccleſiaſtici, quod inſimul cum canonicali „ præbenda obtinent; vel quia præter munus Canonici, ſeu Beneficiati, aut Man„ ſionarii in Eccleſia cathedrali, ſeu collegiata, quum etiam in eadem, vel in a„ lia Eccleſia parochialem curam exerceant, dum Miſſam conventualem canunt „ diebus feſtis de præcepto, debent pro populo ſibi commiſſo eam applicare; ac „ proinde nequeunt eamdem pro Eccleſiæ benefactoribus ſpecialiter offerre. Sed „ his quoque obviam itum eſt, iubendo ſingulis prædictis, ut Miſſam conventua„ lem quam canunt, pro Eccleſiæ benefactoribus in genere applicent; pro aliis „ vero, pro quibus ipſi peculiariter Miſſam applicare tenentur, alterum ſubſti„ tuant, qui ipſorum loco Miſſam huiuſmodi celebret, applicetque.

„ Aliorum pariter exceptio fuit, quod Miſſa conventualis non ſemper a Cano„ nicis aut Dignitatibus celebretur, ſed aliquando etiam a Beneficiatis, aut Man„ ſionariis; quos minus æquum videtur pro Miſſæ celebratione omni eleemoſyna „ carere, quæ unde deſumi valeat, ignoratur. Cui tamen rei pariter conſultum „ eſt, demandando ut ea deſumatur ex maſſa diſtributionum.

„ Alii denique obtenderunt exiguitatem huiuſmodi diſtributionum, quæ ob de„ tractam eleemoſynam quotidianam pro Miſſa conventuali, ad nihilum ſere red„ actæ, vix foret ut ab aliquo curarentur, cum magno detrimento ſervitii Ec„ cleſiæ præſtandi. Tridentina quidem Synodus *ſeſſ.* XXIV. *cap.* XV. opportunas ra„ tiones oſtendit, quibus canonicalium præbendarum inopiæ valeat provideri. Si „ vero deſignatam a Concilio viam, ut fere evenire ſolet, nequaquam iniri poſ„ ſe contingat, reliquum erit ad Congregationem Concilii recurſum habere, cu„ ius erit, perſpecto ex veſtris relationibus rerum ſtatu, auctoritate apoſtolica a „ Prædeceſſoribus noſtris eidem impertita, & a nobis etiam præſentium tenore „ confirmata, quotidianam applicationem Miſſæ conventualis pro benefactoribus „ in genere, ut alias, ad feſtos tantummodo dies reducere.

„ Non modo Eccleſiis patriarchalibus, metropolitanis, cathedralibus, & colle-

„ gia-

Digitized by Google

„ giatis iniunctum reperitur, ſed etiam in rubricis generalibus, quarum exactiſſi-
„ mam Fraternitatibus veſtris cuſtodiam commendamus, præſcribitur ut certis
„ diebus, non una, ſed binæ, atque etiam aliquando tres Miſsæ conventuales u-
„ no die celebrentur. Itaque quum nuper a nobis dictum fuerit, primam Miſſam
„ conventualem quotidie pro benefactoribus in genere celebrandam, & applican-
„ dam eſse; nunc expendendum ſupereſt, àn earumdem Eccleſiarum Capitula
„ iuriſdictioni veſtræ reſpective ſubiecta adigere debeatis ut alias quoque Miſsas,
„ ſi plures, ut præfertur, celebrari contigerit, pro benefactoribus in genere ſi-
„ militer applicent.

„ Huiuſmodi quæſtio ab aliquibus ex vobis eccleſiaſtico zelo flagrantibus ſu-
„ pradictæ Congregationi Venerabilium Fratrum noſtrorum, Concilii Tridentini
„ Interpretum, propoſita eſt. Iamque ante illius propoſitionem compertum fue-
„ rat, alias ab eadem Congregatione reſponſum fuiſse, concedendam eſse exem-
„ ptionem ab onere applicandi ſecundam & tertiam Miſsam conventualem pro
„ benefactoribus in genere, attenta Canonicatuum, & Beneficiorum tenuitate; ex
„ quo inferri poterat, huiuſmodi applicationis debitum manere, ubi de Eccleſiis
„ pauperibus non ageretur. Verum quum hanc definiendæ quæſtionis regulam a-
„ pud prædictam Congregationem non admodum veteri obſervantia firmatam probe
„ noverimus, cumque huiuſce dubii ſolutionem eadem Congregatio nuper iudicio
„ noſtro remittendam eſſe cenſuerit; Nos ita iudicamus, idque vobis tenendum
„ indicimus, laudandos nempe, & confirmandos eſse, quotquot ſponte ſua ſecun-
„ dam aut tertiam conventualem Miſsam pro benefactoribus in genere applicant;
„ qui vero idem agunt ex vi conſuetudinis, in ipſorum Eccleſia vigentis, iis im-
„ perandum ut in ea conſuetudine perſeverent; ubi vero id uſu receptum non
„ invenitur, liberam omnino ſecundæ, tertiæque Miſsæ conventualis applicatio-
„ nem celebrantibus relinquendam eſse, dummodo in commemoratione pro de-
„ functis, Eccleſiæ benefactorum non obliviſcantur.

„ Huic demum Epiſtolæ noſtræ finem imponentes, Fraternitates veſtras enixe
„ hortamur ut maximam curam & vigilantiam in id conferatis, ut in Eccleſia-
„ rum veſtrarum choris, præter devotam celebrationem, debitamque applicatio-
„ nem Miſsæ conventualis, horæ canonicæ non præpropere, ſed exacte, pauſa
„ nempe interpoſita, & maxima qua decet reverentia, ac religione canantur. E-
„ quidem ſcimus, in aliquibus metropolitanis & cathedralibus Eccleſiis, inter Ca-
„ nonicos eam opinionem invaluiſse, ut ſe munus ſuum ſatis implere contendant,
„ dum choro præſentes aſſiſtunt, licet ipſi ſibi ſilentium imperent, neque pſal-
„ lentibus Beneficiatis, aut Manſionariis in cantu ſe adiungant. In huiuſce vero
„ opinionis confirmationem, adduci ab iiſdem ſolent inveteratæ conſuetudines,
„ ſtatuta peculiaria, aut etiam prætenſa Eccleſiarum ſuarum privilegia. At quum

Digitized by Google

„ Synodus Tridentina *ſeſſ.* XXIV. *cap.* XII. loquens de Dignitatibus, & Canonicis, „ qui choro intereſse debent, unum ex eorum officiis eſse dicat, *in choro ad pſallendum inſtituto, hymnis, & canticis Dei nomen reverenter, diſtinctè, devoteque laudare:* quumque pauca omnino ſint Capitula in quibus eo modo a Canonicis „ in choro aſſiſtatur, ideoque receptæ in univerſa Eccleſia diſciplinæ paucos illos adverſari dignoſcatur; quum inſuper opinio illa, numquam in Congregatione Concilii Tridentini interpretationi præpoſita, examinata ſit, quin ſtatim „ exploſa fuerit, & improbata, quamvis præſumptis conſuetudinis, aliiſque fundamentis, & rationibus innixa perhiberetur, Canonicis etiam Eccleſiarum patriarchalium huius noſtræ Urbis ſuper hoc inſtantibus; quum denique idem iudicium prolatum reperiatur a pluribus Conciliis provincialibus, ab hac etiam „ Apoſtolica Sede approbatis & confirmatis: nihil iam reliquum eſse videtur, „ quominus pauciores univerſorum legi ſe accommodent. Equidem minime nobis „ compertum eſt, quo peculiari titulo ſuffulti perſuaſum habeant unius vel alterius Eccleſiæ Canonici, ſe muneri ſuo ſatisfacere per ſimplicem in choro aſſiſtentiam, abſque divinæ pſalmodiæ cantu. Verum, niſi illis præſto ſit apoſtolicum, non præſumptum, vel abrogatum, ſed legitimum ac vigens privilegium „ ſive indultum, iure ac merito verendum eſt ne iſti, dum ita ſe gerunt, præbendarum ac diſtributionum fructus minime ſuos faciant, & conſequenter ne „ ad eorum reſtitutionem teneantur. Quapropter veſtrum erit, Venerabiles Fratres, hæc omnia illis aperire, ut neque nobis, neque vobis apud divinum iudicem fraudi ſit, ſi in huiuſmodi re, quæ tanti eſt momenti, utpote quæ ad „ ipſius Dei cultum proxime ſpectat, abuſus & corruptelas, quas arguendo & „ increpando evellere debebamus, diſſimulatione ac ſilentio noſtro fovisſe & confirmaſse inveniamur. Interea Fraternitatibus veſtris, quas intimo cordis affectu „ complectimur, Apoſtolicam Benedictionem amantiſſime impertimur.

„ Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem die XIX. Auguſti MDCCXLIV.
„ Pontificatus noſtri anno quarto.

C A-

CAPUT VII.

Quando, quoties, & quo loco celebrandum ſit.

I. QUæſt. I. *Qua hora celebrare licet?* Reſp. Communis ſententia eſt, licitum eſſe celebrare ab aurora uſque ad meridiem. Variæ aſſignantur cauſsæ tum anticipandi, tum poſtponendi celebrationem. Damnum grave, ut amiſſio notabilis lucri, occaſio itineris neceſsarii reputantur cauſsæ ſufficientes anticipandi, aut poſtponendi per horam Miſsam. Generales, Provinciales, Superiores locales poſsunt cum ſuis Religioſis diſpenſare ex rationabili cauſsa, ut anticipent, vel poſtponant tempus celebrandi; cum ſint ipſorum Ordinarii.

II. Quæſt. II. *Quodnam peccatum perpetrat qui ante, vel poſt præſcriptum tempus celebrat?* Reſp. Peccare hunc graviter Auctores docent, quando ſine ulla cauſsa legem præſcripti temporis violat. Quis autem abſque cauſsa hanc legem infringet? Diſſident vero Auctores in aſſignanda temporis quantitate neceſſaria ad culpam gravem. Alii requirunt mediam horam, alii tres quadrantes, alii fere horam. Verum raro accidit, in hac materia peccari. Nam alicubi, ut Venetiis, conſuetudo eſt protrahendi Miſsas poſt meridiem. Cauſsæ quoque occurrunt anticipandi, aut protrahendi Miſsam. Nam præter aſſignatas, ſolemnis cantus ſæpe Miſsam protrahit per unam & alteram horam. Funera ſolemnia Principis, aut alicuius Magnatis, iter quoque, ut dixi, concio, publica ſupplicatio, cauſsæ eſse queunt cur per horam anticipetur, vel poſtponatur. Religioſos privilegio frui inchoandi Miſsam una hora poſt meridiem, docent plures. Si differant poſt hanc horam per tres quadrantes, peccabunt venialiter ſolum, inquit P. Viva, ob parvitatem materiæ: & laudat Bonacinam, ac Sylvium.

III. Quæſt. III. *Licitum ne eſt celebrare tribus ultimis diebus hebdomadæ ſanctæ?* Reſp. Die Iovis licitum eſt celebrare cuilibet Sacerdoti; quamvis communis Eccleſiæ conſuetudo ſit ut tali die, ſicut & ſabbato ſancto, Sacerdotes abſtineant a celebratione. Niſi adſit peculiaris ratio, exiſtimo ſervandam eſse conſuetudinem tum die Iovis, tum ſabbato ſancto. Superiores tamen ex rationabili cauſſa diſpenſare cum aliquo Sacerdote poſſunt, ut reipſa interdum diſpenſant. Die Paraſceves vetitum omnibus celebrare. Quando feſtum Annuntiationis vel in Paraſceve, vel in ſabbato ſancto occurrit, iam ſtatutum eſt transferendum eſſe.

IV. Quæſt. IV. *Quandonam licet pluries eodem die celebrare?* Reſp. Olim, ut diximus, pluries Sacerdotes celebrare poterant. In præſens dumtaxat die Nativitatis Domini conceſſum eſt tres Miſſas celebrare. Nemo tamen ad tres celebrandas aſtringitur, ſed ad unam tantum tenetur, etiamſi Parochus ſit. Quando quis unam tantum dicere velit, Gavantus contendit, eum debere legere primam, aut tertiam. Alii contendunt eum legere poſſe quam maluerit. Si celebret media nocte, videtur opportunior prima; ſi verſus meridiem, tertia videtur magis expedire: nulla tamen ratio apparet cur hanc potius quam illam celebrare debeat. Qui omnes tres Miſſas dicere velit, poteſt illas celebrare ſucceſſive poſt mediam noctem, inquit P. Viva *quæſt. v. artic. 6. num. 3.* & allegat Suarez, ac Dianam: Ad decretum emanatum 1641. relatum a P. La-Croix, quo id prohibetur, reſpondet P. Viva, non eſſe uſu ubique receptum. Hæc opinio videtur eſſe contra communem conſuetudinem. Una Miſſa celebrari poteſt media nocte elapſa: aliæ duæ celebrandæ ſunt poſt auroram. Ante quippe auroram communicare populus nequit. Hæc eſt communis conſuetudo.

V. Alicubi in aliquo regno Hiſpaniæ die commemorationis defunctorum celebrantur a quolibet Sacerdote duæ Miſſæ. Anno elapſo ſummus Pontifex BENEDICTUS XIV. Regi Luſitaniæ privilegium conceſſit, quo Sacerdotes celebrare poſſent eadem die tres Miſſas, adiecta tamen conditione ut pro una ſola accipi ſtipendium poſſit.

VI. Plures aſſignari caſus ſolent in quibus iterare Miſsas licet. Si Parochus habeat plures parochias, &, niſi plures celebret Miſsas, aliqua parochia Miſsa careat; tunc, inquiunt, *binare* poteſt. Immo die Natalis Domini Parochum habentem duas parochias, poſse celebrare ſex Miſsas, docet La-Croix *num.* 240. ubi citat Suarez, & Lugo, qui concedunt tali Parocho, ut in ſingulis parochiis repetat Miſsam diebus ferialibus, ne alteruter populus poteſtate privetur offerendi ſacrificium. Leander, Gobat, & alii contendunt, adventum Principis, vel Magnatis, dedicationem Eccleſiæ, quando ob populi multitudinem ſatis non eſt unum ſacrificium, nimiam Eccleſiæ, vel Sacerdotis paupertatem, neceſſitatem benedicendi nuptias, ſufficientes eſse cauſsas iterandæ Miſsæ. Sed opiniones iſtæ falſæ ſunt, præſertim ætate noſtra, ob Sacerdotum multitudinem. Et cum Sedes Apoſtolica prohibuerit Miſsas eadem die iterari, nemo abſque eiuſdem diſpenſatione plures eadem die celebrare Miſsas valet.

VII. Quæſt. V. *Quo loco celebranda ſit Miſſa?* Reſp. In Eccleſia vel conſecrata, aut ſaltem benedicta ab Epiſcopo, & ad altare aut conſecratum, aut in quo ſit petra conſecrata. Epiſcopus facultatem impertire poteſt celebrandi extra Eccleſiam in aliquo honeſto loco ob rationabiles cauſsas. Quare ſi Parochus prævideat, in tali ſolemnitate populum non poſse in Eccleſia ob anguſtiam congregari,

Digitized by Google

ri, debet prævenire, & petere facultatem ab Epiſcopo celebrandi extra Eccleſiam: quæ facultas non cenſetur data, niſi in caſu repentino, & inopinato. Quilibet Sacerdos celebrare valet in altari fixo conſecrato, ubicumque poſito, Epiſcopi auctoritate erecto. Epiſcopus in itinere poteſt in altari portatili celebrare; vel curare ut coram ſe celebretur, dum ad Eccleſiam commode accedere nequit. Aliqui contendunt, id eum agere poſse in propria, ſecus in aliena dioeceſi. Alii contradicunt; cum hæc actio non ſit iuriſdictionis contentioſæ, ſed uſus privilegii perſonalis. Circa hoc decretum edidit Clemens XI. quod hic ſubiicio legendum.

DECRETUM

CLEMENTIS XI.

De celebratione in Oratoriis privatis, emanatum. 15. Decemb. 1703.

„ NOnnulli Epiſcopi, & complures Regulares ſub prætextu privilegiorum ea ſibi licere putant quæ prohibita ſunt. Siquidem Epiſcopi, etiam in „ aliena dioeceſi, extra domum propriæ habitationis in privatis laicorum domi- „ bus erigi faciunt altare, ibique per unum, aut plures e ſuis Capellanis viviſi- „ cam Chriſti hoſtiam immolare: Regulares vero in quibuſdam Magnatum, ſeu „ aliarum nobilium perſonarum privatis Oratoriis, quæ certis quandoque ex cauſ- „ ſis a Sede Apoſtolica concedi ſolent, celebrare audent vel plures Miſſas quam „ in iis ſit indultum, vel abſque præſentia perſonarum quarum contemplatione „ gratioſa conceſſio emanavit, vel extra debitas horas, & poſt meridiem, vel il- „ lis etiam diebus quibus per conſtitutiones dioeceſanas, aut etiam decreta S. „ Congregationis Concilii celebrari prohibetur, aut quæ in ipſis indultis apoſtoli- „ cis excipiuntur, quominus in illis celebrari poſſit; aut etiam altari portatili uti „ non verentur in ſanctarum ſanctionum contemptum, ac ſancti ſacrificii irreve- „ rentiam. Quamobrem ad abuſus huiuſmodi eliminandos, & ad inſtaurandam „ venerationem tremendo myſterio debitam, ſanctiſſimus Dominus noſter ex u- „ nanimi voto S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, inhærendo „ declarationibus alias hac de re editis, expreſſe declarat, Epiſcopis & his maio- „ ribus Prælatis, etiamſi Cardinalatus dignitate fulgentibus, neque ſub prætextu „ clauſi in corpore iuris, neque alio quocumque titulo, nullo modo licere extra „ domum propriæ habitationis, in domibus laicis, etiam in propria dioeceſi, quod „ for-

Digitized by Google

„ fortius intelligitur in aliena, etiamſi diœceſani conſenſus adhiberetur, erigere „ altare, ibique ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium celebrare, ſive celebrari facere. „ Ac pari modo in oratoriis privatis, quæ per S. Sedem conceſſa fuerint, non li- „ cere Regularibus cuiuſvis Ordinis, aut Inſtituti, ſeu Congregationis, etiam So- „ cietatis IESU, aut etiam cuiuſcumque ordinis militaris, etiam S. Ioannis Hie- „ roſolymitani, aut aliis quibuſcumque Sacerdotibus, etiamſi eſſent Epiſcopi, in „ iis celebrare in diebus Paſchatis, Pentecoſtes, Nativitatis Chriſti Domini, aliiſ- „ que anni feſtis ſolemnioribus, ac diebus in indulto exceptis: in reliquis vero „ diebus prædictis Regularibus, & Sacerdotibus quibuſcumque, etiam Epiſcopis, „ in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi unica Miſſa, quæ in indulto con- „ ceditur, fuerit celebrata; ſuper quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, „ & de eo ſe optime informare: atque illa etiam in caſibus præmiſſis celebrari „ nequeat poſt meridiem, demandando ulterius, ac declarando in omnibus hu- „ iuſmodi caſibus perſonas quaſcumque, dictas Miſſas audientes, nullatenus præ- „ cepto Eccleſiæ ſatisfacere. Quo vero ad altare portatile, iterum inhærendo de- „ clarationibus ſupradictis, cenſuit licentias, ſeu privilegia conceſſa nonnullis Re- „ gularibus in c. *In his* de priv. & per aliquos ſummos Pontifices aliis Regulari- „ bus communicata, utendi dicto altari portatili, in eoque celebrandi abſque Or- „ dinariorum licentia in locis in quibus degunt, omnino revocata eſſe per idem Con- „ cilium (Tridentinum) atque idcirco eoſdem Regulares prohibendos ne illis utantur, „ ac mandandum, prout præſentis tenore mandat Epiſcopis, aliiſque Ordinariis „ locorum, ut contra quoſcumque contravenientes, quamvis Regulares, proce- „ dant etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati ad pœnas præſcriptas per idem „ S. Concilium in dicto decreto 11. 22. *c. unico*, uſque ad cenſuras latæ ſenten- „ tiæ, tributa etiam iiſdem facultate per hoc decretum, ita procedendi, perinde „ ac ſi per S. Sedem ſpecialiter conceſſa fuiſſet. Et ita Sanctitas ſua declarat, & „ ſervari mandat. “

Cardinalis Panciaticus Præfectus.

VIII. In navi quoque licitum eſt celebrare, dummodo abſit periculum ſangui- nis effundendi. Immo addunt, licitum eſſe ſervare in eadem Euchariſtiam, ſi lo- cus adſit decens & opportunus. Alii dicunt, poſſe celebrari Miſſam ſiccam, quan- do non poteſt conſecrari. Sed huius Miſſæ ſiccæ uſus mihi non probatur. Quan- do offerri ſacrificium nequit, recitentur preces, legantur Evangelia, Epiſtolæ Pau- linæ, fiant meditationes myſteriorum chriſtianæ religionis, & alia pia officia ex- erceantur.

IX. Quæſt. VI. *Quid de Oratoriis privatis dicendum?* Oratorium privatum eſt locus in domo hominis privati ad tempus cultui divino deputatus. Quare oratoria in palatiis Epiſcoporum, in Regularium clauſtris, perpetuo deſtinata divino cul- tui,

tui, non computantur inter Oratoria privata; ſicuti neque Oratorium quod habet ingreſſum in publica via. Sermo ergo in præſentia non eſt de Oratoriis Regularium, aut Epiſcoporum, ſed de Oratoriis privatis laicorum, aut Clericorum ſæcularium.

X. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXII. *decret. de celebr. Miſſ.* imperat ne Epiſcopi permittant in privatis domibus celebrari. Paſqualigus, & alii non pauci docent, poſſe Epiſcopum dare facultatem ut celebretur in privatis ſæcularium Oratoriis pro dando viatico infirmo graviter ægrotanti; & quando tutus non ſit egreſſus e domo, ut tempore peſtis. P. La-Croix *Lib. VI. part.* II. *num.* 267. narrat, Epiſcopos in Germania ſeipſa poteſtatem exercere concedendi Oratoria privata ad vitam alicuius. Verum quid poſſint, aut non poſſint Epiſcopi, ad me non attinet definire. In Italia a ſola Sede Apoſtolica facultas erigendi Oratoria privata ſæcularibus impertitur. Concedunt dumtaxat Epiſcopi facultatem erigendi Oratoria publica, ſeu quæ publicum ingreſſum admittunt. Publicum autem eſt, ut dixi, quando habet ianuam in publica via, & omnibus ingreſſus patet.

XI. Innumeras quæſtiunculas de his Oratoriis inſtituerunt, quaſi non ſufficerent illæ quæ excitantur ſuper iure naturali, & divino. Vix aliquod emanat ſtatutum, aut privilegium, quin volumina quæſtionum edantur. Fateor me ſummopere tædere, dum tot quæſtionum farraginem lego ſuper eiuſmodi ſtatutis & privilegiis meri iuris poſitivi humani, ſæpe non communis, ſed privati. Aliquas præcipuas perſtringam.

XII. Et principio dicunt, Oratoria iſta debere muris quatuor conſtare, ab aliis locis profanis ſeiunctis. Pro quarto tamen aptari tela poteſt, quæ aperiatur, aut claudatur ad commodum audientium Miſſam. Privilegium a Papa conceſſum ceſſat morte privilegiari, non perit morte Papæ. Si privilegium concedit unius Miſſæ celebrationem, intelligitur quod unica illo die celebrari poſſit. Aliqui cavillantur, quod hæc particula *una* non ſit excluſiva; ideoque licitum eſſe celebrari plures. Sed commentum iſtud nimis eſt ineptum. Si privilegiatus mutet domicilium in aliam diœceſim, ſecum defert privilegium; cum ſit perſonale. Requiritur tamen Epiſcopi approbatio, etiamſi fiat mutatio in eadem civitate; quidquid aliqui dicant: quia Epiſcopus approbavit primum locum, non alium. Si privilegiatus alio peregrinetur, nequit curare ut privatim ſibi celebretur. Neque unum Oratorium in villa, aliud in civitate haberi poteſt; niſi id Papa expreſſe concedat. Vi enim unius privilegii unico tantum in loco conceditur Oratorium.

XIII. In eiuſmodi Oratoriis vetitum eſt celebrare in feſtis Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paſchatis, Pentecoſtes, Annuntiationis, Aſſumptionis, Apoſtolorum Petri & Pauli, & omnium Sanctorum, niſi aliter exprimatur. Decretum Sac. Congr. 17. Novemb. 1607. quo id declaratur, refert Gavantus; confirmatumque eſt

Digitized by Google

eſt decreto Clementis XI. ſupra reſcripto. In his Oratoriis privatis nequit cantari Miſſa ſolemnis.

XIV. Satisfaciunt præcepto audiendæ Miſſæ die feſtivo in his privatis Oratoriis omnes qui habitant in domo privilegiati, ut pater, mater, nurus, gener, uxor; filii, filiæ, nepotes, pronepotes, & alii per lineam rectam deſcendentes, & manentes ſub regimine familiæ privilegiati, habitanteſque cum illo: item famuli; ſervi, & ancillæ. Hoſpites, niſi ſint in privilegio nominati, non ſatisfaciunt. Si hi in Bulla ſint nominati, Tamburinus docet (cui ſubſcribit La Croix cum aliis) etiam famulos eorumdem hoſpitum privilegio uti poſſe. Vera ne, an falſa ſit hæc opinio, ignoro. Ego ſtricte interpretanda eſſe hæc privilegia cenſeo; cum ſint contra ius commune parochiale. Rurſus optandum eſſet ut Chriſtiani ſubire hoc incommodum vellent inviſendi ſupremum Dominum in illius domo, ibique cum communi fidelium ſocietate Deo ſacrificandi. Non pauci hæc privilegia extorquent immoderati commodi, ne dicam otii, & torporis cauſſa. Privilegia ſuſpicio, & ea qua par eſt reverentia veneror. Sed plurimi iiſdem abutuntur. An ne ſola gens plebeia, & pauperes frequenrare parochias aſtringuntur? Communiter qui pluribus abundant vitiis, nihil pœnitentiæ, nihil incommodi pati volunt; ſed ſuis commoditatibus Deum ipſum inſervire contendunt. Utinam ſaltem matronæ, & matronulæ, quæ in propriis domibus Miſſam audiunt, in publicum tam impudenter, & tam frequenter non prodirent. Sed mane domi Miſſam audiunt; poſt ſplendido luxus, pompæ, faſtus apparatu exornatæ, diu noctuque comœdias, theatra, virorum, & amaſiorum cœtus frequentant, & incommoda graviſſima ſubeunt. Intentio concedentis privilegia eſt ſuccurrendi infirmis, debilibus, devotioni erga ſacroſanctum ſacrificium, non fovendi ſegnitiem, mollitiem, & faſtum. Hæc per tranſennam, & ſalvo ſapientum iudicio dicta ſint.

XV. Quæſt. VII. *An qui non ſunt de familia, ſatisfaciant præcepto diei feſti audiendo Miſſam in Oratoriis privatis?* Reſp. Affirmant Probabiliſtæ plures, Azorius, Caſtropalaus, Pellizarius, Homobonus, Henriquez, Buſembau, Burghaber, Marchantius, Gobat, quos refert P. La-Croix *Lib. III. part. 1. num. 628.* eorumque opinionem probabilem vocat: & ideo vi Probabiliſmi ſecure ad praxim reduci poteſt. Laudat etiam ſapientiam *P. Sporer*, qui ſuadet ut qui non ſunt de familia, alibi Miſſam audiant; nolentes tamen non urget.

XVI. Recenſita opinio falſa eſt, & penitus improbabilis. Nam Pontifex in Bulla conceptis verbis illam improbat. Hæc ſunt verba Pontificis. *Volumus autem ut alii qui non ſunt de familia, non cenſeantur liberi ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia.* Cuinam in mentem veniſſet tam uberrimam eſſe vim Probabiliſmi, ut hanc luculentiſſimam Pontificis clauſulam eluderet? Reponunt laudati Probabiliſtæ, præfatam clauſulam apponi in Bulla, ſeu Brevi, *ut ſervetur antiquus ſtilus cu-*

Curiæ : & dantur privilegia, inquiunt, *ſecundum antiquas formulas reſcribendi*. Hæc ſunt commenta, quibus leges hominum arbitrio accommodantur . Hac libertate circumveniendi leges, eaſque ad arbitrarios ſenſus detorquendi admiſſa, quæ lex, quod decretum conſiſtere valet? Qua enim libertate hanc, eadem ceteras leges interpretari non pauci recentiores ſolent. Tu heinc collige . Si legem apertiſſimam cavillari audent, quid non audebunt, cum lex aliquam præferat ambiguitatem? Quæ horum habenda ratio eſt, ſi nihil eſt tam manifeſtum, nihil tam perſpicuum, quod illorum diſtinctiunculis non ſubiaceat? Hanc opinionem ipſi doctiores Probabiliſtæ reiiciunt. Vel ipſe P. La-Croix noſtram ſententiam probabiliorem vocat. Sed, cum oppoſitam probabilem afferat, hoc ſat eſt Probabiliſtis ut ſecure ad praxim reducere illam valeant. Paſqualigus, licet benigniſſimus Probabiliſta, pro hac noſtra ſententia, quam & ipſe defendit, laudat undecim Auctores, quibus accedunt Diana, Baſſæus, & alii. Concludo, certum eſſe non ſatisfacere præcepto illos qui non ſunt de familia : quia ſic declarat Pontifex ſummus. Nec eſt quod diutius immorer in convellendis vanis commentis. Qui plura de privatis Oratoriis cupit, conſulat Paſqualigum, qui fuſo calamo hoc de argumento ſcribit. Noli tamen abſque ſerio examine Auctoris huius, ſicut nec aliorum, nec mei ipſius, omnium infimi, placita ſuſcipere.

XVII. Quæſt. VIII. *Quid dicendum de abuſu differendi celebrationem Miſſæ in privatis Oratoriis ultra horam præſcriptam?* Reſp. Viri nobiles communiter Presbyterum habent qui illis tum in profanis, tum in ſacris officiis inſerviat. Non modo illum ad altare ſacris indumentis paratum ad celebrandum expectare dominam, vel dominum faciunt, ſed non raro ultra horam præſcriptam celebrationem protrahere cogunt. BENEDICTUS XIV. *Tom. II. notif.* XIV. *§. 3.* iure invehitur adverſus tantam corruptelam, ubi verba adducit Agobardi Archiepiſcopi Lugdunenſis in epiſtola ad Bernardum Chorepiſcopum. *Increbuit conſuetudo impia, ut pene nullus inveniatur anhelans, & quantulumcumque proficiens ad honores, & gloriam temporalem, qui non domeſticum habeat Sacerdotem, non cui obediat, ſed a quo inceſſanter exigat licitam ſimul, atque illicitam obedientiam, non ſolum in divinis officiis, verum etiam in humanis*. Scandalum iſtud adeo monſtroſum eſt, ut in Gallia, inquit Franciſcus Puget *Tom. II. pag.* 819. regiis edictis improbatum proſcriptumque fuerit. Oratoria iſtis, & ſacrificia, non ad ſanctificationem animæ, ſed ad profanationem divini cultus inſerviunt. Confeſſariorum eſt ſuſpendere iſtis ſacramentorum adminiſtrationem, humano reſpectu contempto; cum & ipſi ſacerdotio, & ſacrificio abutantur.

XVIII. Quæſt. IX. *Quid dicendum de Eccleſiæ benedictione, & conſecratione?* Reſp. Benedici Eccleſia poteſt a ſimplici Sacerdote ex commiſſione Epiſcopi; conſecrari a ſolo Epiſcopo poteſt. Neque enim Epiſcopus valet committere Sacerdoti, etiam

in

Digitized by Google

in dignitate conſtituto, ut Eccleſiam conſecret, aut pollutam reconciliet, etiamſi aqua ab Epiſcopo tantum benedicta fuiſſet. Pontifex vero ſummus committere ſimplici Sacerdoti poteſt ut Eccleſiam conſecret; cum ritus iſte iuris ſit eccleſiaſtici. Miſſa dedicationis legi nequit, niſi conſecrata Eccleſia ſit. Diſputant Auctores, num valida ſit conſecratio ab Epiſcopo hæretico, vel ab excommunicato peracta. Alii adfirmant, negant alii. Adfirmantes inquiunt: Epiſcopus hæreticus, & excommunicatus vitandus valide baptizat, valide conſecrat: quidni & conſecrare Eccleſiam poterit? Ratio videtur ſolida. Sed cum caſus iſte vix contingere hac ætate valeat, ſeverius illum non diſcutio.

XIX. Quæſt. X. *Quid ſit Eccleſiæ pollutio*? Reſp. Eccleſia polluta dicitur 1. Propter homicidium in ea patratum, etiam ſine ſanguinis effuſione; aut ſi vulnus ſit ita letale, ut ibi, aut alibi mori debeat vulneratus. 2. Per ſanguinis, aut ſeminis publicam effuſionem mortaliter malam; atque adeo etiam per ſacrilegum actum coniugalem. 3. Per ſepulturam excommunicati vitandi, vel infidelis. 4. Per deſtructionem Eccleſiæ, aut demolitionem maioris partis. Pollutionem Eccleſiæ conſequitur pollutio Cæmeterii; non contra. Si homo infeſtus ſocietati, & perturbator Reipublicæ in Eccleſiam ſe ſe recipiat, ut iuſtitiæ poteſtatem declinet, ſi capiatur, aut ibi occidatur, non polluitur Eccleſia: quia hic non gaudet immunitate. Alii tamen contradicunt, ut Diana, & Fagundez. Sed hoc ad Epiſcopum deferatur. Si Sacriſtia ſuis muris dividatur, & in eadem fiat percuſſio letalis, plures docent non pollui Eccleſiam.

XX. Si effuſio mortalis ſeminis, aut ſanguinis non ſit publica notorietate facti, vel iuris, Eccleſia non polluitur. Heinc quamvis privatim ſciatur, hunc, aut illum flagitium pollutionis in Eccleſia perpetraſſe, non propterea Eccleſia polluta cenſetur. Quid, ſi crimen ob quod Eccleſia eſſet polluta, fuiſſet tempore commiſſionis notorium, ſed maneat longo tempore occultum, & poſtea ſciatur? Aliqui docent Eccleſiam pollui, etiamſi poſt 50. annos delictum innoteſcat. Alii contendunt, Eccleſiam non pollui, ſi crimen occultum maneat per tres aut quatuor menſes. Etiam hoc ad Epiſcopum referendum eſt. In dubio, an Eccleſia ſit polluta, cenſenda eſt polluta: quia poſſeſſio ſtat pro ſanctitate Eccleſiæ, ut fatentur vel ipſi Probabiliſtæ. Eccleſia non reconciliatur per ſacrificii celebrationem; ſed reconciliari debet iuxta ritum præſcriptum. Quare licitum non eſt in eadem celebrare, niſi ſit ſecundum ritum reconciliata.

XXI. Quæſt. XI. *Eccleſia deſtructa, quid de lignis, lapidibus, & fundo agendum eſt?* Reſp. Hæc decernuntur cap. *Ligna* de conſecrat. diſt. 1. *Ligna Eccleſiæ dedicatæ non debent in aliud opus iungi, niſi ad aliam Eccleſiam, vel igne ſunt comburenda, vel ad profectum in Monaſterio fratribus: in laicorum opera non debent admitti*. Dum igitur Eccleſia deſtruitur, ligna, & lapides deſervire nequeunt privatis laicorum uſi-

uſibus; ſed ex iiſdem conſtrui debent aut dormitorium, aut capitulum Religioſorum, vel in eorumdem coquina ligna comburi.

XXII. Circa fundum Eccleſiæ dirutæ l. *Æde Sacra* 72. *ff. de contrah. emp.* hoc ſtatuitur. *Æde ſacra terræ motu diruta, locus ædificii non eſt profanus, ideo venire non poteſt.* Epiſcopum tamen facultatem vendendi talem fundum dare poſſe ex rationabili cauſſa, exiſtimant Auctores, erecta ibidem cruce.

XXIII. Quæſt. XII. *Quale altare requiratur ad ſacrificium*? Reſp. Neceſſarium eſt altare a proprio Epiſcopo conſecratum, fixum, vel portatile, ſeu viaticum. Portatile unico conſtare lapide debet tantæ magnitudinis, ut ſuper eum reſidere poſſint calix, patena, hoſtia, & particulæ conſecrandæ. Requiritur ut in ſepulcro ſeu ſigillo aræ ponantur Reliquiæ; ut conſtat ex cap. *Si placuit* de conſecr. diſt. 2. Contendunt plures, contrariam hodie obtinere conſuetudinem; cum non ſit tanta Reliquiarum copia, quæ pro tot altaribus ſufficiat, inquit P. Viva *quæſt* v. *art. 6. num. 9.* Verum in hoc ſtandum eſt Epiſcopi judicio, & Rituali de conſecratione altaris.

XXIV. Quæſt. XIII. *Quodnam altare ſit execratum*? Reſp. Ut altare dicatur execratum, ineptumque ad ſacrificium, fractio illius debet eſſe enormis, quæ formam eiuſdem deſtruat. Idque contingere dicunt, cum tertia illius pars dempta fuerit; vel ſi figura ſit ita deformata, ut dignoſci non valeat. Addunt communiter, quod, ſi lapis frangatur in partes duas, quarum quælibet apta ſit ſuſtinere calicem, patenam, & hoſtiam, poſſit utraque pro ara deſervire; cum totus lapis ſit conſecratus. Miſſionariis concedi privilegium ſolet ut celebrent in altari portatili, etiam fracto, aut læſo, & Reliquiis deſtituto. Si altare non ſit fractum, ſed fiſſum, non amittit conſecrationem; dummodo forma non ſit deſtructa, nec ſeparatæ partes. Si altare fixum transferatur abſque læſione ſtructuræ ſuperioris, & inferioris partis, ad alium Eccleſiæ locum; conſecrationem non amittit. Si tamen pars inferior ſimul & ſuperior conſecrata ſit, & una ſeparetur ab altera; tunc amittitur conſecratio. Similiter quando frangitur ſigillum, ſeu ſepulcrum altaris, aut removetur cum Reliquiis, tum amittitur conſecratio.

CA-

CAPUT VIII.

De præcepto quo Sacerdos celebrare aſtringitur cum miniſtro.

I. QUæſt. I. *An Sacerdotes teneantur Miſſæ ſacrificium offerre?* Reſp. Omnes fideles præcepto naturali, divino, & eccleſiaſtico offerre per publicos miniſtros Miſſæ ſacrificium aſtringuntur. Supra oſtenſum eſt adverſus novatores, ſolos Sacerdotes conſecrandi poteſtate inſtructos eſſe. Iure autem naturali aſtringi fideles omnes ad offerendum Deo ſacrificium per Sacerdotes, quo eius ſupremum dominium recognoſcant, & pro acceptis beneficiis gratias rependant, inde patet quod in omni naturæ ſtatu ſemper oblatum Deo fuerit ſacrificium. Eodem ergo iure eligere Sacerdotes debent, ut id præſtent. Porro non aliud in chriſtiana lege eſt ſacrificium, niſi incruentum Miſſæ. Igitur ſi iure naturali fideles obligati ſunt Deo offerre ſacrificium, etiam divino iure ad id aſtringuntur. Quod natura ipſa imperat, hoc & ius divinum fieri mandat. De præcepto eccleſiaſtico fuſius alibi dictum eſt. Tandem qua lege fideles urgentur intereſſe ſacrificio, eadem Sacerdotes tenentur offerre; cum hæc duo reciproca ſint. Divinum mandatum, obligans Sacerdotes ad ſacrificandum, habetur Luc. XXII. *Hoc facite in meam commemorationem*. Et rurſus Apoſtolus Paulus ad Hebr. V. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis*.

II. Perſpicue more ſuo S. Thomas debitum quo aſtringuntur Sacerdotes ſacrificandi, *III. Part. quæſt.* LXXXII. *art.* 10. declarat, *Dicendum, quod quidam dixerunt, quod Sacerdos poteſt omnino a conſecratione licite abſtinere, niſi teneatur ex cura ſibi commiſſa celebrare populo, & ſacramenta præbere. Sed hoc irrationabiliter dicitur: quia unuſquiſque tenetur uti gratia ſibi data, cum fuerit opportunum; ſecundum illud II. ad Cor.* VI. Exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. *Opportunitas autem ſacrificium offerendi non ſolum attenditur per comparationem ad fideles Chriſti, quibus oportet ſacramenta miniſtrari; ſed principaliter per comparationem ad Deum, cui conſecratione huius ſacramenti ſacrificium offertur. Unde Sacerdoti, etiamſi non habeat curam animarum, non licet omnino a celebratione ceſſare; ſed ſaltem videtur quod celebrare teneatur in præcipuis feſtis, & maxime in illis diebus in quibus fideles communicare conſueverunt. Et hinc eſt quod II. Machab.* IV. *contra quoſdam Sacerdotes dicitur, quod iam non circa altaris officia dediti erant, contempto templo, & ſacrificiis neglectis*.

III.

Digitized by Google

III. Caietanus ſuis in citatum articulum commentariis docuit, *venialiter* dumtaxat peccare Sacerdotes qui raro, aut numquam ſacris operantur. Hanc opinionem, ut nimium laxam, & falſam, expungi S. Pius V. ex Caietani commentariis mandavit.

IV. Parochi, & omnes curam animarum gerentes tenentur per ſeipſos, & ſi fuerint impediti, per alios toties celebrare, quoties fideles aſtringuntur Miſſæ intereſſe. Plures alii tituli occurrunt, vi quorum Paſtores teneantur offerre. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXIII. *cap.* I. inquit: *Præcepto divino mandatum eſt omnibus quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre, verbique divini prædicatione, ſacramentorum adminiſtratione, & bonorum omnium operum exemplo paſcere*. Paſtores, ut mihi videtur, aut per ſe, aut ſi impediti revera ſint, per alios ſacrificare debent, ſin quotidie, ſaltem frequenter, præter dies feſtos, ut exemplo ſuo parochianos invitent, & alliciant ad ſacrum audiendum, ſuoque modo cum ſemetipſis offerendum. Si ſynagoga ipſa ex divino mandato quotidie iuge ſacrificium offerebat; quanto magis Eccleſiæ chriſtianæ præcipuæ, quales ſunt parochiales, quotidianum ſacrificium offerre Deo debent?

V. Sacerdotes quibus nulla eſt animarum commiſſa cura, ad determinatum numerum Miſſarum divina lege non obſtringuntur. Quid ergo illis agendum? Extrema vitanda ſunt. Sacerdotes qui quotidie eo quo par eſt cordis fervore, animique pietate ſacris operantur, ſumma laude digni ſunt; quemadmodum improbari illi debent qui raro ſacrificant. S. Bonaventura *Lib. de præp. ad Miſſam cap.* V. exclamat: *O quam graves anguſtiæ me undique affligunt! Accedere indigne, horrendum eſt iudicium: non accedere ex notabili negligentia, vel contemptu, damnabilis eſt culpa*.

VI. Quamvis divina lege non aſtringantur Sacerdotes ad certum ſacrificiorum numerum; lege tamen eccleſiaſtica frequenter celebrare aſtringuntur. Siquidem Innocentius III. in Concilio Lateranenſi IV. in eos Sacerdotes invehitur qui vix quater in anno celebrant. *Sunt & alii qui Miſſarum ſolemnia vix celebrant quater in anno .... Hæc igitur, & ſimilia ſub pœna ſuſpenſionis penitus inhibemus*. Suſpenſionis gravitas gravem præſupponit culpam. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* XXIII. *cap.* 14. hæc præſcribit. *Curet Epiſcopus ut ii ſaltem diebus dominicis, & feſtis ſolemnibus, ſi tamen curam habuerint animarum, tam frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent*. S. Carolus in ſuo Concilio Mediolanenſi I. hæc *part.* 2. ſtatuit. *Tridentini etiam Concilii auctoritatem ſecuti, præcipimus Sacerdotibus, cuiuſcumque gradus, conditionis, & dignitatis illi ſint, ut dominicis, & reliquis feſtis diebus Miſſam celebrare non omittant*. Plura referre alia Concilia poſſem, quæ frequenter Sacerdotes, & ut minus diebus dominicis, & feſtis, celebrare præſcribunt Et hoc idem docet S. Thomas, ut ſupra oſtendi.

Digitized by Google

VII. Oppones, aliquos ſanctitate & doctrina celebres aut raro, aut numquam celebraſſe. Verum habet. Sed quid inde? Abſtinuerunt Hieronymus, & Vincentius a celebratione ob profundam humilitatem, & reverentiam erga auguſtiſſimum ſacrificium. Num unius & alterius exempla prævalere univerſali Eccleſiæ diſciplinæ debent? Numquid qui illorum exempla opponunt, iſtorum virtutes, & vitæ ſanctitatem æmulantur? Numquid miraculis coruſcant?

VIII. P. Dominicus Viva *quæſt. v. art.* 5. *num.* 4. docet cum Diana, & aliis Probabiliſtis, Sacerdotes ſatisfacere celebrandi præcepto, ſi ter aut quater in anno celebrent; ut in die Natalis Domini, Reſurrectionis, & Pentecoſtes. Hæc opinio falſa, & laxa eſt: quia intentioni Eccleſiæ, & Conciliorum ſtatutis, & Sanctorum doctrinæ adverſa. Hæc ſunt verba P. Viva. „ Quamvis autem D. Thomas *quæſt.* lxxxii. *art.* 10. cum Soto putet, debere Sacerdotes celebrare in præcipuis feſtis, in quibus fideles ſolent communicare . . . communius tamen docent apud Dianam, ſatisfieri huic obligationi, ſi ter vel quater in anno celebrent; prout dicitur in cap. *Dolentes*, præcipue in die Natalis Domini, Reſurrectionis, Pentecoſtes. "

IX. Quamvis S. Thomas putet, debere Sacerdotes celebrare diebus dominicis, & feſtis præcipuis; quamvis Concilium Lateranenſe IV. ſuſpenſionis pœna multet Sacerdotes qui vix quater in anno celebrent; quamvis Tridentinum Concilium, quamvis S. Carolus Borromæus in Concilio Mediolanenſi, quamvis innumera alia Concilia præſcribant ut Sacerdotes dominicis, & feſtis celebrent; communius tamen apud Dianam docent DD. Caſuiſtæ, ſatisfieri huic obligationi, ſi ter vel quater in anno celebrent Sacerdotes? Unde Diana, unde ceteri Caſuiſtæ Doctores colligunt, Sacerdotes ſola trina in annum celebratione implere præceptum iſtud? Ex ſolo fundo auctoritatis plurium Caſuiſtarum. Sed nobis ſufficit aſſerere, unum ſolum Concilium prævalere Dianæ, Caramuelis, Tamburini, aliorumque ſimilium opinionibus.

X. Quæſt. II. *An Sacerdos ſine miniſtro celebrare valeat?* Reſp. Olim perſecutionis tempore abſque miniſtro ſacris operari licitum erat. At diſciplina illa continuo obſolevit; ut conſtat ex S. Laurentio, S. Sixtum ad martyrium properantem ita allocuto: *Tu numquam ſine miniſtro ſacrificium offerre conſueveras.* Neque in neceſſitatis caſu feminis permiſſum eſt ad altare accedere, vel Presbytero celebranti miniſtrare.

XI. Leander *diſ.* vii. *quæſt.* iii. defendit in gravi neceſſitatis caſu, puta ad dandum viaticum, licitum eſſe ſine miniſtro celebrare. Et pro hac opinione allegat Suarez, Sotum, Ioannem a Cruce, Villalobos, Dianam, & alios: quia præceptum divinum miniſtrandi viaticum prævalere debet præcepto huic eccleſiaſtico. Quam opinionem reiicere abſolute non audeo. Idem fieri poſſe aſſerunt,

Digitized by Google

runt, ne populus in die feſto Miſſa careat. Feminas quoque ex loco remoto reſpondere poſſe Sacerdoti offerenti aiunt; licitamque eſſe ſubdunt Monialium conſuetudinem e choro Sacerdoti reſpondentium.

C A P U T IX.

De ritu, ſeu cæremoniis quibus celebrari Miſſa debet.

I. Calviniſtæ omnes Miſſæ cæremonias de medio ſuſtulerunt, ut fictitias ſuperſtitiones, & ex procacitate natas, inquit Calvinus *Lib. IV. Inſt. cap.* x. §. 8. humanæ confidentiæ, quæ ſe continere non poteſt, quin in Dei myſteriis ludat, & laſciviat. Lutherus, qui realem Chriſti præſentiam agnoſcit, aliquas admittit, plures vero improbat; & more ſuo debacchatur. Kemnitius plura dicteria eructat in ſuo *exam.* adverſus Romanæ Eccleſiæ ritus. Verum omnium iſtorum deliria prætereo; cum penitus illa labefactaverint Theologi noſtri, & præſertim doctiſſimus, unaque piiſſimus Cardinalis Bellarminus.

II. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* xxii. *cap.* v. de ſacrif. Miſſæ, hæc de cæremoniis generatim acceptis ſtatuit. *Cum natura hominum ea ſit, ut non facile queat ſine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem ſuſtolli; propterea pia mater Eccleſia ritus quoſdam, ut ſcilicet quædam ſubmiſſa voce, alia vero elatiore in Miſſa pronuntiarentur, inſtituit. Cæremonias item adhibuit, ut myſticas benedictiones, lumina, thymiamata, veſtes, aliaque id genus multa ex apoſtolica diſciplina, & traditione: quo & maieſtas tanti ſacrificii commendaretur, & mentes fidelium per hæc viſibilia religionis, & pietatis ſigna ad rerum altiſſimarum quæ in hoc ſacrificio latent, contemplationem excitarentur.* His breviter prælibatis præcipua de hoc argumento capita diſpiciam.

III. Quæſt. I. *Quotuplex eſt cæremoniarum Miſſæ genus?* Reſp. Ad duo revocantur capita. Aliæ præcedunt, aliæ comitantur Miſſam. Quæ præcedunt, ſpectant locum, tempus, & perſonam. Aliæ conſiſtunt in actionibus, quæ reſpiciunt Deum, populum, & ipſum ſacrificium. Ad perſonam attinent veſtes ſacræ. Nomine loci intelliguntur templa, altaria, vaſa ſacra, lumina. Tempus indicat dies feſtos, & horam celebrandi. Quæ Miſſam comitantur, ſunt ipſæ partes ſacræ liturgiæ

IV. Quæſt. II. *Quot ſunt ornamenta ſacerdotalia?* Reſp. Sex numerantur; Amictus, alba, cingulum, manipulus, ſtola ſeu orarium, caſula ſeu planeta. Sacrarum iſtarum veſtium uſus antiquiſſimus. Chriſtum Dominum, Apoſtolos, ce-

ceteroſque Sacerdotes perſecutionis tempore vulgaribus veſtimentis uſos fuiſſe; nemo inficiatur. Verum, ut a perſecutione reſpiravit Eccleſia, continuo diſciplina ſacrarum veſtium ordinata fuit: & quidem congruenter. Nam, ſi Reges, Principes, & Magiſtratus non communi, & vulgari ornatu incedunt; ſed auguſtiore, & ſplendidiore veſtitu prodeunt ad publica peragenda officia; quanto magis decet ut Dei Sacerdotes ſacro apparatu in publica Eccleſiæ actione utantur, tum ad myſterii reverentiam, tum ad populi devotionem, & obſequium excitandum? Nonne & in ipſo veteri teſtamento Sacerdotes peculiares in ſacrificiis veſtes adhibebant? Sed, miſſis rationibus, auctoritas Eccleſiæ, Dei lumine illuſtratæ, ſat nobis eſt, ut ſacra Sacerdotum ornamenta veneremur.

V. Quæſt. III. *Quænam ſunt ſacrarum veſtium myſticæ ſignificationes?* Reſp. Rubricarum interpretes fuſo calamo argumenta iſta verſant. Illorum originem exponunt, & incrementum. De veſtibus ſacris ex inſtituto ſcripſerunt Albinus Flaccus, Alcuinus, Amalaricus Fortunatus, Rabanus Maurus, Innocentius III. Guillelmus, Durandus. Paucis ſingula perſtringam.

VI. *Amictus*, veluti ſpiritualis galea, ſpem præfert, firmamque in Deum fiduciam ad propulſandos diaboli incurſus. Idcirco dicitur: *Impone Domine capiti meo galeam ſalutis ad expugnandos omnes diabolicos incurſus.* Amictus appellatur quoque, inquit Cardinalis Bona, *ſuperhumerale*, *ambolagium*, *anabolarium* per quamdam analogiam ad *ephod* legalium Sacerdotum.

VII. *Alba*, a candore ſic nuncupata, quæ etiam *camiſia*, *ſubucula linea*, *dalmatica* vocatur, munditiem, vitæ innocentiam, & virtutum ornamenta ſignificat. Huius meminere Concilium Carthaginenſe IV. an. 398. Hieronymus adverſus Pelagianos, S. Gregorius Magnus, aliique plures.

VIII. *Cingulum*, quod *baltheum*, & *zonam* etiam vocant, lumbos reneſque Sacerdotis ſtringendo, ſignificat coercendos eſſe concupiſcentiæ motus ad caſtitatem cuſtodiendam. Heinc Eccleſia præſcribit hanc orationem, in eiuſdem uſu adhibendam. *Præcinge me, Domine, cingulo puritatis, & extingue in lumbis meis omnem humorem libidinis, ut maneat in me virtus continentiæ, & caſtitatis.*

IX. *Manipulum* ſubſtitutum dicunt loco mantilis, quo tergebantur manus miniſtrorum, & quandoque lacrymarum affluentia; ut in Martyrologio Bedæ IV. Kal. Auguſti legitur. Manipulum appellabant quoque *panonem*, *mappulam*, & *ſupermanicale*. Myſtice ſignificat pœnitentiam, humilitatem, patientiam, dolorem, & fletum manipulo detergendum.

X. *Stola* uſurpata fuit a veteribus pro quolibet indumento. Communius ſtolæ nomine ſignificatur ſplendidum ornamentum. Patritii Veneti ſtolam vocant panni ſegmentum oblongum ſiniſtro humero ſuperpoſitum. Rerum eccleſiaſticarum Scriptores nomine ſtolæ ſignificant tum *pallium archiepiſcopale*, tum *faſciam* an-

gu-

guſtam, quam & Diaconi, & Presbyteri in humeris deferunt, quamque veteres *orarium* appellabant. In Eccleſia ſtola ſignum eſt iuriſdictionis: idcirco ſummus Pontifex ſemper in publicum procedit ſtola ornatus. Significat etiam evangelicæ prædicationis miniſterium. Ex oratione quam recitamus illam induentes, ſymbolum eſt iuſtitiæ, & immortalitatis, quæ in Adami prævaricatione amiſſa eſt.

XI. *Planeta* olim totum corpus tegebat, ideoque *caſula* vocabatur, veluti parva caſa, quæ totum hominem circumdabat. De hac caſula fuſo ſermone ſcribit præter alios Stephanus Durandus *Lib. II. de ritib. eccl. cap.* IX. Myſtice repræſentat caritatem, quæ omnibus virtutibus ſupereminet, eaſque cuſtodit, illuſtrat, & æterna vita dignas efficit.

XII. Veſtes eiuſmodi benedicantur oportet ab habente facultatem, ut iiſdem Sacerdotes valeant in Miſſæ celebratione uti. Quæ benedictionis conſuetudo vim legis habet, ſub mortali obligantis. Benedictionem amittunt per fractionem, & immutationem, quæ priorem formam deſtruat. Detritæ converti nequeunt in profanos uſus; ſed igne ſunt comburendæ.

XIII. Quæſt. IV. *Licitum ne aliquando eſt abſque ſacris veſtibus celebrare?* Reſp. Communis Theologorum ſententia eſt, numquam licere in profano veſtitu celebrare, tum ob reverentiam debitam ſacramento, tum ob ſcandalum quod inde oriretur. Solum concedunt in caſu neceſſitatis Miſſæ audiendæ, aut miniſtrandi viatici, celebrari poſſe ſine cingulo, aut manipulo, vel adhiberi poſſe manipulum pro ſtola. Ceterum, niſi gravis urgeat neceſſitas, ſatius eſt abſtinere quam indecenter celebrare.

XIV. Quæſt. V. *Urget ne præceptum recitandi præſcriptas preces in veſtibus ſacris induendis?* Reſp. Communis ſententia Theologorum defendit, preces iſtas ex præcepto recitandas eſſe, nec negligi ſine peccato poſſe: quia expreſſe præſcribuntur in Miſſali. Materiæ parvitas excuſare a gravi culpa valet. Quare Sacerdotes illi qui ſe parantes ad Miſſam celebrandam, ſermones miſcent, hunc, & illum alloquentes, & ſimul ſacras preces recitantes, a culpa immunes non ſunt, tum quod mente diſtracta eaſdem recitant, tum quod ritum ſacrum profanant, & opere contemnunt; indicantque animo indevoto ſe accingere ad ſacrificandum.

XV. Quæſt. VI. *Licitum ne eſt ad evitandam mortem ſine veſtibus ſacris celebrare?* Reſp. Adfirmant aliqui Probabiliſtæ. Sed dicendum, numquam id licere ob mortem evitandam: quia mors intentari nequit, quin religionis contemptus accedat: quo in caſu etiam laxiores Caſuiſtæ negant licitum eſſe abſque ſacris veſtibus celebrare. De colore ſacrarum veſtium nihil dico, cum Rubrica obvia ſit.

XVI. De templis, & altaribus dictum eſt ſupra. De vaſis ſacris pauca adiicienda. Neceſſaria eſſe vaſa ſacra ad licitam Miſſæ celebrationem, Catholici omnes fatentur, illorumque uſum ſemper obtinuiſſe in Eccleſia conſtat. Calix, & patena ab Epiſcopo, vel ab iis qui privilegio fruuntur, conſecrari debent. Poteſt enim ſummus Pontifex talem facultatem impertiri ſimplici Sacerdoti.

XVII. Diſputant Auctores, ex qua materia conſtare hæc ſacra vaſa debeant. Cap. *Vaſa* diſt. 1. hæc habentur. *Quando Sacerdotes aurei ligneis calicibus utebantur; nunc e contrario lignei Sacerdotes utuntur aureis calicibus .... Ne decus matris Eccleſiæ imminuatur, ſed magis cumuletur, & amplificetur, ſtatuimus ut deinceps nullus Sacerdotum ſacrum myſterium corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti in ligneis vaſculis ullo modo conficere præſumat.* Rurſus cap. *Ut calix*, de conſec. diſt. 1. dicitur: *Ut calix Domini cum patena, ſi non ex auro, omnino ex argento fiat. Si quis autem tam pauper eſt, ſaltem vel ſtanneum calicem habeat. De ære, aut aurichalco non fiat calix, quia ob vini virtutem æruginem parit, quæ vomitum provocat. Nullus autem in ligneo, aut vitreo calice præſumat Miſſam cantare.* Calicis pedem fieri poſſe ex cupro, aut ære concedunt omnes; dummodo cuppa ſit argentea, intus inaurata ſimul cum patena.

XVIII. Præter ſacra vaſa requiruntur linteamina, nempe corporale, palla, & purificatorium, quæ pariter ſacra ſunt, & a ſuperiore habente facultatem benedicta. Corporale lineum eſſe debet, & quidem album, nitidumque. Palla olim unita erat corporali, quod ſupra calicem replicabatur. Nunc ad maius commodum ſeiuncta eſt. Linea eſſe debet, & benedicta, cum ſit veluti pars corporalis. Eidem tamen immiſceri aliquid pretioſi panni poteſt, ut firmior, & commodior fiat, cum calici ſuperponatur, ne quidquam in eam decidat. Requiritur quoque purificatorium lineum, vel ex cannabe meliori confectum, & benedictum, quo interior calicis cuppa extergatur.

XIX. Tobaleæ, ſeu mappæ ſuper altare debent eſſe tres; ut diſt. 11. can. *Si per negligentiam* de conſecrat. habetur. Et Rubrica hæc præſcribit. *Altare operiatur tribus mappis, ſeu tobaleis mundis, ab Epiſcopo, vel alio facultatem habente benedictis, ſuperiori ſaltem oblonga, quæ uſque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus, vel una duplicata.* Circa longitudinem uſque ad terram uſus obtinet oppoſitus. Sine ulla mappa celebrare peccatum grave eſt; urgente neceſſitate gravi, nulla culpa eſt. Pars anterior altaris tegi pallio debet, niſi marmorea, vel aliquo alio modo ornata ſit. Crux in medio altaris ſit oportet, quæ imaginem Crucifixi gerat, non picta, ſed ſculpta a quolibet alio corpore ſeiuncta. Plures tamen contendunt, ſufficere ſolam Crucem deſtitutam Crucifixi imagine.

Tam-

Digitized by Google

Tamburinus ait, ſat eſſe Crucem, vel Crucifixum depictum in pariete, aut in tabula ad latus. *Gobat* requirit ut ſaltem depictus ſit in tabernaculo. Sed hæc arbitraria commenta ſunt, & Rubricis ſtandum eſt. Huius tamen Rubricæ obſervatio non eſt tantæ neceſſitatis, ut ſine Cruce, & Crucifixo nequeat celebrari ex rationabili cauſſa. Quando expoſitum eſt Venerabile, non eſſe opus Cruce, plures aſſerunt, ſed ab aliis refertur hæc ſacræ Congregationis declaratio die 14. Maii 1707. *Quando ſuper altare expoſitum eſt Venerabile, debet etiam in eo collocari Crux cum imagine Crucifixi.*

XX. Sacra vaſa tangi nequeunt a laicis. Illa tangere poſſe Clericos prima tonſura initiatos, docent plures. Si ſacra vaſa contineant corpus Chriſti a ſolo Sacerdote, & Diacono tangi poſſunt. Laici Ordinum mendicantium, dum Sacriſtæ munus obeunt, tangere omnia ſacra vaſa, corporalia, purificatoria poſſunt, ſive ex privilegio, ſive ex conſuetudine.

XXI. Requiritur præterea velum cum burſa, quæ tangi ab omnibus poſſunt: neque debent ex neceſſitate eſſe benedicta. Hoſtia debet eſſe apud Latinos figuræ orbicularis, tam magna, quam parva. Græci utuntur quadrangulari figura in hoſtia maiori, in minori triangulari. Plures docent, licitum eſſe uti minori hoſtia, ſi deſit maior, ob ſolam devotionem, omni neceſſitate ſublata. Hanc opinionem ego non probo. Quoniam abſque rationabili cauſſa non poteſt ritus Eccleſiæ mutari. Sola autem devotio non videtur eſſe cauſſa ſufficiens. Si poſt oblationem Sacerdos advertit hoſtiam eſſe fractam, licite eam conſecrare valet, niſi timeatur ſcandalum: quo in caſu alia petatur, & prior fracta poſt ablutionem ſumatur.

XXII. Nemo fidens memoriæ ſuæ abſque Miſſali celebrare debet. Non eſt neceſſe ut Miſſale ſit benedictum. Si Miſſale, deſit ſat eſt ut Sacerdos habeat Miſſam in charta deſcriptam. Plures etiam docent, poſſe Sacerdotem ex memoria Miſsam celebrare; ſed, niſi adſit aliqua iuſta cauſa, non eſt permittendum. Qui legere nequeunt ob defectum viſus, uti Miſsali debent, ac ſi viderent, ob ſcandalum vitandum. Requiritur tamen ut Sacerdos poſſit videre hoſtiam, & calicem, ut abſit periculum irreverenter tractandi ſacramentum. Qui cæci evadunt, nequeunt celebrare, niſi privilegium obtineant. Quiſque uti debet Miſsali iuxta proprium ritum. Si deſit hoc Miſsale, uti quiſque poteſt Romano; immo quandoque ob vitandam populi turbationem, vel admirationem debent Sacerdotes, ut Dominicani, ſe ſe ad ritum Romanum conformare, ſaltem in iis quæ extrinſecus apparent. Sacerdotes ritus Romani nequeunt uti Miſsali alterius ritus, neque in Eccleſiis Regularium. Qui ritum Romanum ſervant, uti poſsunt Miſsali illius diœceſis, in qua peregrinantur.

XXIII. Legenda eſt Miſsa conformis officio illius diei, niſi permiſsa a Rubri-

ca ſit Miſsa, ut vocant, *votiva*, vel de *requie*. Quiſque celebrare Miſsam poteſt ſecundum publicum officium illius Eccleſiæ in qua celebrat; tametſi non conveniat cum officio quod ipſe recitat: quia tenetur ſe conformare publico ritui Eccleſiæ.

XXIV. Si Moniales habeant officium proprium de Beato Ordinis, debet Sacerdos illis legere Miſsam de tali Beato, in Miſsali tamen Romano, ut declaravit Sac. Congreg. 9. Iun. 1668. *Qui celebrat Miſſam in aliqua Eccleſia Regularium, etiam Monialium, in qua ſit de feſto duplici habente Miſſam propriam quæ non ſit conceſſa omnibus, Miſſam quidem dicat de feſto, ſed cum Miſſali Romano.*

XXV. Lumina quoque duo requiruntur: neceſſitate tamen urgente, unum ſufficit. Immo Paſqualigus defendit, in neceſſitate celebrari poſſe abſque ullo lumine. Sed probabilior eſt oppoſita ſententia. Si tamen producta Miſſa ſit uſque ad offertorium incluſive, & utrumque lumen extinguatur, nec poſſit rurſus accendi, Miſſa continuanda eſt; ut probabilior opinio docet. Si inter celebrandum candela una extinguatur, reaccendi debet; continuanda tamen Miſſa eſt. Si utraque candela extinguatur ante conſecrationem, expectandum eſt, donec reaccendatur. Si poſt conſecrationem hoc contingat, pergendum eſt, quia continuatio Miſſæ magis curanda eſt, utpote intrinſeca, quam externa decentia luminis. Lumen ex cera procurari debet. Deficiente cera, ſebum præferri oleo debet. Profanis etiam candelabris candelæ imponi valent; immo ſine candelabris adhiberi lumina poſſunt neceſſitate urgente. Poſt dictum, *Ite Miſſa eſt*, non debent continuo extingui lumina, ſed tantum recitato Evangelio S. Ioannis. Nullum peccatum eſt non accendere candelam poſt *Sanctus*, aut ſub elevatione. Accendi quoque candelæ debent, dum diſtribuitur communio. Campanula quæ pulſatur in Miſſa, non benedicitur.

XXVI. Quæſt. VII. *Quid dicendum de veſtibus ipſius Sacerdotis, de capillitio, annulo, & baculo?* Reſp. Sacerdotes ſæculares veſte propria talari ad Eccleſiam accedere debent, ut cuiuſcumque diœceſis Synodi, & Epiſcoporum decreta præcipiunt. S. Carolus *Act. Eccl. Mediol. part.* IV. iubet ut Sacerdotes *veſtibus non ſordidis, aut inquinatis, nec dilaceratis, ſed mundis, & ad talos uſque deſcendentibus, ordinique ſuo iuxta provincialia noſtra decreta congruentibus induantur*. Advertit ſapienter Pontifex ſummus BENEDICTUS XIV. *Tom. II. notif.* XIV. §. 4. Sacerdotes non audere ſe ante aliquem Magnatem ſiſtere abſque talari veſte: & poſtea illos non pudet domo diſcedere, ut ſacroſanctum ſacrificium Altiſſimo immolent, veſte breviore indutos? In præfata notificatione præter alias pœnas inflictas Sacerdotibus, abſque propria talari veſte celebrantibus, minatur quoque ſuſpenſionem, non modo Sacerdoti celebranti, ſed etiam Sacriſtis qui ſervant veſtes talares in ſacriſtia,

ſtia, eaſque commodant Sacerdotibus advenientibus. Quare Sacriſtæ eiuſmodi Epiſcoporum decreta, quibus præcipitur ut Sacerdotes veſte talari ad Eccleſiam accedant, eludunt, ipſique, tamquam tranſgreſſores, merito plectendi eſſent. Nec a peccato tranſgreſſionis immunes evadunt, propterea quod ſint Regulares. Nam & ipſis ſane cooperari non licet, ut Epiſcoporum decreta violentur; immo contra curare, quoad poſſunt, ut obſerventur, debent.

XXVII. Debent quoque Sacerdotes nudato capite celebrare, & calceatis, non nudis pedibus. Sporer, Diana, & alii dicunt, ſufficere aliqualem cauſſam, ut Sacerdotes celebrent capite tecto. Iſti quoque Auctores cum aliis docent, Epiſcopum dare poſſe licentiam tegendi capitis in celebratione. Sed aperte falluntur; cum in Miſſali Romano iuſſu Urbani VIII. reformato hæc habeantur: *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Miſſæ, ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, non obſtante quacumque contraria conſuetudine.* Idem potiori iure dicendum eſt de capillitio, ſeu coma ficta vulgo *parucca*, cuius uſus vetitus eſt ab Innocentio XI. litteris encyclicis, datis ad Apoſtolicæ Sedis Nuntios die 21. Martii an. 1689. *Non eſſe mentem Sanctitatis ſuæ, quod Nuntiis Apoſtolicis, aut Epiſcopis liceat licentiam Sacerdotibus concedere eiuſmodi comas in actu celebrationis geſtandi.* Integram litteram pontificiam refert P. La-Croix *Lib. VI. part.* II. *num.* 401. Poſtea ſubdit. „ Non obſtantibus illis, videmus quotidie Sacerdotes celebrantes in capillitio ficto, qui „ putant ſe per hoc ſatis facere conſcientiæ, ſi ita celebrent, habito iudicio unius „ vel alterius prudentis medici, quod aliter non poſſint abſque periculo gravis „ incommodi. “ Nec P. La-Croix verbum aliquod reponit contra tantam laxitatem, & corruptelam. Ad unius ergo, vel alterius medici iudicium in fumum occidunt ſummorum Pontificum decreta? Si gravi incommodo laborant Sacerdotes, ad ſanctam Sedem ſcribant pro diſpenſatione. Ideo quippe ſancta Sedes ſibi hanc facultatem reſervavit, ut abuſum efficacius tolleret. Sacerdotes quotidie cum capillitio celebrant? Capitis ne peſte aliqua, quæ ſe communicet fere omnibus divitibus, aut nobilibus Sacerdotibus, laborant comati iſti celebrantes, qui communiter iudicio medici egent capillitio in ipſa celebrationis actione? Qui ſic comati ad altare accedunt, animum ad mundi, & medicinæ de cute fovenda, & demulcenda regulas paratum, non ad Eccleſiæ chriſtianæ leges diſpoſitum, ſe habere produnt, & pareſaciunt.

XXVIII. Epiſcopi igitur neque capillitii, neque birreti, quo caput in celebranda Miſſa regatur, facultatem impertire valent. Addit BENEDICTUS XIV. *loc. cit.* ſub Alexandro VIII. in peculiari Congregatione hanc difficultatem fuiſſe diſcuſſam; deciſumque fuiſſe, nullum adeſſe fundamentum oppoſitum ſentiendi: idque legi poteſt apud Advocatum Urſaia *Lib. I. tit.* x. *§.* 4. *num.* 51. In Concilio Romano ſub BENEDICTO XIII. celebrato *tit.* XVI. *cap.* 3. prohibetur quoque Sacer-

cerdotibus celebrantibus circulus capillorum, vulgo *girello*, vel *cerchietto*, quo a frigore ſibi caveant. Duobus quoque Sacr. Congr. Rit. decretis vetatur Sacerdotibus, etiam Canonicis, & Protonotariis apoſtolicis, Doctoribus &c. in quacumque Eccleſia, etiam metropolitana, celebrare cum annulo in digito. Decreta refert Gavantus *part. 2. tit. 1. de præpar. Sacerd.* Sacerdotes ob debilitatem uti baculo, cui innitantur, poſſunt, quando celebrare nequeunt abſque tali ſubſidio. Publice tamen iſti ſine urgente neceſſitate celebrare non debent, ſed privatim dumtaxat.

XXIX. Quæſt. VIII. *Quot in partes Miſſa tribuitur, & quæ cæremoniæ ipſam comitantur?* Reſp. Hactenus de iis quæ Miſſam præcedunt: in præſentia de iis quæ ipſam Miſſam comitantur, pauca delibanda ſunt. Quatuor in partes tribui Miſſa ſolet. 1. ab initio uſque ad offertorium, & dicitur Miſſa catechumenorum. 2. ab offertorio uſque ad conſecrationem. 3. a conſecratione uſque ad communionem. 4. a communione uſque ad finem.

XXX. Novatores confeſſionem quæ ad Miſſam præmittitur, carpunt, quod non Deo tantum fiat, ſed etiam B. Virgini, & aliis Sanctis. Sed de more fingunt hoſtem quem feriant. Neque enim nos gratiæ auxilia ab illis poſtulamus, aut illis peccata noſtra confitemur, quaſi ab illis peccatorum remiſſionem expectemus; ſed dumtaxat illorum apud Deum interceſſionem enixe flagitamus, ut quæ nobis neceſſaria ſunt, impetrent.

XXXI. *Introitus* ſic nuncupatur, quia eſt initium Miſſæ, & canitur a choro cum Sacerdos accedit ad altare. Conſtat ex antiphona, & pſalmo cum *Gloria Patri*. Antiphona cantus reciprocus eſt, & alternatim compoſitus. Uſus dicendi *Gloria Patri &c.* antiquior Hieronymo, & Damaſo eſt.

XXXII. *Kyrie eleiſon* vocabula Græca ſunt, quæ ſignificant *Domine miſerere*. Primus huius precationis uſus apud Græcos obtinuit, eſtque antiquiſſimus.

XXXIII. *Gloria in excelſis &c.* hymnus angelicus dicitur: quia prima eius verba ab Angelis in nativitate Domini dicta fuerunt. Contendunt aliqui, S. Hilarium iſtius hymni inſtitutorem fuiſſe; ſed S. Hieronymus narrat *Lib. de virg.* ſanctas virgines conſueviſſe a multo tempore hunc hymnum canere. Alii volunt illius Auctorem fuiſſe Teleſphorum Pontificem ſummum. Sed communis ſententia tenet, incertam eſſe eiuſdem originem.

XXXIV. *Dominus vobiſcum* ad populum converſus pronuntiat Sacerdos in medio altari; &, ſi Epiſcopus ſit, dicit *Pax vobis*: quibus verbis populum ſalutat, illi bene precatur, atque eumdem invitat ad orandum. Ex Hebræorum ritu ſumpta eſt cæremonia iſta, quibus familiare eſt in ſalutatione dicere, *Dominus tecum*, aut *vobiſcum*. Antiquiſſimam eſſe hanc cæremoniam in Miſſa omnes fatentur; & legitur in vetuſtiſſimis liturgiis Iacobi, Baſilii, Chryſoſtomi, & aliorum.

XXXV.

Digitized by Google

XXXV. *Collecta*, ſeu oratio, quam poſt ſalutatum per *Dominus vobiſcum* populum Sacerdos recitat, ſic nuncupatur, quia ſupra populum collectum & congregatum recitatur; vel, ut alii volunt, quia *colligit vota populi*; vel quia ad differentiam aliarum precum recitatur in Miſſa, quæ olim *collecta* dicebatur. Antiquiſſimus eſt illius in ſacrificio uſus; cum fideles ad ſacrificium vocentur, ut orent. Collecta hæc dirigitur ad Patrem per Filium. Tota tamen Trinitas propter eſſentiæ unitatem invocatur. Concluditur autem collecta ſemper per Filium, quia ipſe eſt advocatus noſter, & mediator, per quem omnia petimus. Populus, finita oratione, reſpondet *Amen:* quæ vox Hebræa eſt, & ſignificat *vere*, *ita ſit*, *verum eſt*, *conſentio*. Interdum vox hæc eſt affirmantis, aliquando deſiderantis, vel conſentientis.

XXXVI. *Epiſtola* ſequitur collectam ſimul cum graduali. Sumitur vel ex Propheta, vel ex Apoſtolo. Primum ad Lectorem attinebat Epiſtolam legere; poſt Subdiaconis hæc lectio commiſſa fuit. Alii forte melius dicunt, lectionem propheticam clericis minoribus, Paulinam Subdiaconis demandatam fuiſſe. Mos iſte adhuc in O. P. viget: quando ſiquidem duæ epiſtolæ in Miſſa leguntur, prophetalem Clerici minores, Paulinam Subdiaconus legit. *Graduale* ſic nuncupatur, quia tum canebatur, cum per gradus aſcendebat Diaconus in ambonem, Evangelium lecturus. *Alleluia* Hebraica vox eſt, quæ ſignificat *Laudate Deum*, atque exultationis & lætitiæ ſignum eſt: idcirco non canitur ieiuniorum tempore; ſed tum ſubſtituitur tractus, ex Scripturæ verſiculis compoſitus, qui *tractim*, & cum aſperitate vocum, & prolixitate verborum, inquit Durandus, canitur in teſtimonium mœſtitiæ.

XXXVII. *Evangelium* in ſiniſtra, & aquilonem verſus legitur ex antiquiſſima conſuetudine, ad denotandum lucem evangelicam illuxiſſe gentibus. Evangelii lectio in omnibus liturgiis præſcribitur. Multis opus non eſt, ut oſtendatur, nihil Chriſtiano acceptius eſſe poſſe quam heroica Chriſti Domini geſta, eiuſque ſanctiſſimos ſermones, exhortationes, & legem illius ore prolatam audire.

XXXVIII. *Symbolum* profeſſio fidei eſt. Quadruplex, ut alias dictum eſt, diſtinguitur, Apoſtolicum, Nicænum, Conſtantinopolitanum, Athanaſianum, quod ab Athanaſio conditum dicitur. Primis quinque Eccleſiæ ſæculis in Miſſa non recitabatur. Timotheus, ut ſerpentem errorem Macedonii exterminaret, anno 510. legi Symbolum Nicænum in fidelium congregationibus iuſſit.

XXXIX. *Offertorium* verſibus Scripturæ conſtat: & inde nomen accepit, quod, populo offerente materiam ad ſacrificium neceſſaria, caneretur. Mos iſte uſque ad ſæculum IX. obtinuit. Poſt Eccleſiis, liberalitate Principum, & fidelium reditibus dotatas, Sacerdotes ipſi ad maiorem munditiem præparare cœperunt offerenda in ſacrificium.

XL.

Digitized by Google

XL. *Præfatio* eſt veluti præludium, quo excitatur populus, ut animum mentemque ſurſum in Deum erigat, ſeſeque diſponat ad conſecrationem corporis, & ſanguinis Chriſti. Præfationi adiungitur hymnus, quem Græci *carmen triumphale* appellant, *Sanctus, Sanctus, Sanctus* &c.

XLI. *Canon*, qui idem ac *regula* ſonat, complectitur ritum ſacrificii immolandi. Incipit ab illis verbis, *Te igitur*, & pertingit uſque ad orationem dominicam. Appellatur etiam *oratio*, qua omnium donorum excellentiſſimum, Chriſtus nempe, a Deo efflagitatur. A Valafrido dicitur antonomaſtice *Actio*, quod ſit omnium actionum præſtantiſſima; & ab Optato *Lib. II. adverſus Parmenianum* vocatur *legitimum*. Ampla eruditione de hoc ſacro canone ſcribunt Durandus *Lib. II. cap.* XXXIX. Menardus in *Sacrament.* S. Gregorii Magni, & Cardinalis Bona *Lib. II. cap.* II. Collectus autem eſt canon iſte ex verbis Chriſti Domini, apoſtolicis traditionibus, & ſummorum Pontificum inſtitutionibus. Submiſſa voce recitatur: quia decet ſacra myſteria in occulto ſervare dignitatem ſuam. Plures alias rationes producunt Auctores laudati.

XLII. *Oratio dominica* omnium excellentiſſima eſt, quam Tertullianus appellat *Breviarium totius Evangelii*: continet enim quæcumque petere a Deo debemus, ut implere officia noſtra poſſimus tam erga Deum, quam erga nos ipſos, & erga proximum. Habetur in omnibus Chriſtianorum liturgiis, in quibus ex Chriſti, & Apoſtolorum inſtitutione legitur; ut ſcribit S. Hieronymus *Lib. III. adverſus Pelagianos*. Plura de hac oratione alibi dicam.

XLIII. *Fractio* hoſtiæ plures præfert ſignificationes, quas explicat S. Thomas *III. Part. quæſt.* LXXXIII. *art.* 5. & Auctores ſupra citati. Item Sylvius in citatum articulum S. Thomæ. Plura contra hanc fractionem opponit Lutherus, quæ perdocte more ſuo reſolvit Bellarminus. Tempore *confractionis hoſtiæ* recitatur *Agnus Dei* ex inſtitutione Sergii I. Romani Pontificis. Apud Græcos tamen id prius obtinuit. Poſt *Agnus Dei* ſequuntur tres orationes ante communionem: qua peracta, recitantur orationes in gratiarum actionem, quibus Miſſa clauditur, & populus dimittitur per hæc verba, *Ite, Miſſa eſt*.

C A-

Digitized by Google

CAPUT X.

Nonnullæ aliæ quæſtiunculæ circa Rubricas, & ritus Miſſæ celebrandæ.

I. QUæſt. I. *Eſt ne peccatum mortale negligere Rubricas in Miſſa celebranda?* Reſp. Sententia adfirmans communis eſt, niſi materiæ parvitas excuſet. Quia gravi præcepto a S. Pio V. & aliis Pontificibus ſummis illarum obſervantia iubetur. Duplex Rubricarum genus diſtinguitur. Aliæ appellantur *præceptivæ*, aliæ *directivæ*. Dicuntur præceptivæ illæ quæ aut iure, aut legitima conſuetudine iubentur; ut celebratio in loco ſacro, in ara, in vaſis, & cum veſtibus ſacris, in materia, & forma præſcriptis, ieiunio præcedente, & alia plura. Directivæ dicuntur illæ quæ iuxta communem Theologorum ſenſum non præcipiuntur ſub culpa letali; ut orare ante & poſt Miſſam, collectarum numerus; genuflexiones, cruces, manuum extenſiones, & alia id genus plura, quorum omiſſio non eſt mortalis, ſublato contemptu, & ſcandalo. Negligentia craſſa, qua quis nihil curat eaſdem addiſcere, & ſervare, ſi ſit continuata, non videtur carere implicito ſaltem contemptu.

II. Quæſt. II. *Qui omittit aliquam Miſſæ partem, peccat ne mortaliter?* Reſp. Partes Miſſæ aliæ ſunt veluti intrinſecæ & ordinariæ ipſius Miſſæ, quatenus ſemper dicuntur; ut confeſſio, oratio, Epiſtola, Evangelium, offertorium, præfatio, Canon, oratio dominica, Agnus Dei. Non ordinariæ ſunt *Gloria*, orationum numerus, *Credo*, pluralitas Epiſtolarum, præfationum diverſitas, ſequentiarum, tractuum, & quorumdam Canonis verborum varietas. Qui omittit partem ordinariam, puta Epiſtolam, Evangelium, partem notabilem Canonis, & ſimilia, peccat mortaliter. Qui omitteret materiam levem, etiam in Canone, peccaret venialiter, puta ſi omitteret aliquod ex Sanctorum nominibus. Qui tamen voluntarie in Canone omitteret aliquam orationem, aut verba, quæ corrumperent ſenſum, peccaret mortaliter. Paſqualigus *quæſt.* CCII. docet, eum mortaliter peccaturum qui omitteret *Pater noſter*, vel *Agnus Dei*: quia quælibet harum partium efficit functionem gravem. Mortalem quoque culpam exiſtimant plures omiſſionem fractionis hoſtiæ, aut illius cum calice commixtionem, infuſionem aquæ in calicem: quia hæc omnia myſticas & graves præferunt ſignificationes. Mortalem quoque cenſet Paſqualigus *quæſt.* CCVIII. omiſſionem purificationis calicis & patenæ poſt communionem. Quæ omnia intellige de eo qui deliberate hæc omitteret.

III.

III. Culpam venialem communiter reputant omittere unam ex partibus non ordinariis, puta *Gloria*, *Credo*. Qui tamen unum horum voluntarie omitteret in magna ſolemnitate, peccaret mortaliter. Omiſſionem ſequentiarum, *Lauda Sion*, *Victimæ paſchali*, *Veni creator Spiritus*, venialem culpam reputant. Similiter venialis culpa eſt, omittere quatuor temporibus *Flectamus genua* cum ſecundariis collectis, & ſecundariis Epiſtolis, vel præfationem ſpecialem, vel *Communicantes*, quæ leguntur certis tantum diebus, vel aliquas benedictiones, cruces, deoſculationes altaris, inclinationes, eaſdem nimis celeriter agere, dummodo tot non omittantur quæ ſimul ſumptæ conſtituant materiam gravem. Omiſſionem principalis collectæ uno tantum in loco non excedere culpam venialem, docent plures; eam vero omittere tribus in locis culpam gravem eſſe defendunt. Uti ſola aqua, omiſſo vino, in purificatione, & ablutione, niſi celebrans ſit abſtemius, venialem culpam eſſe aiunt; deficiente tamen vino, nulla culpa eſt. In Miſſa ſolemni ea omnia legi debent quæ a choro cantantur; & omiſſio partis notabilis eorum quæ ad talem Miſsam requiruntur, non excuſatur a gravi culpa.

IV. Qui peragere omnia valet, excepta elevatione hoſtiæ, & calicis, celebrare privatim poteſt: quia tanti momenti non reputatur defectus iſte, ut abſtinere a celebratione Sacerdos debeat. Probabile iudicat La-Croix non peccare graviter eum qui præſciens ſe non poſse recitare illa quæ præcedunt Evangelium, vult celebrare: quia, inquit, qui non audit ea quæ præcedunt Evangelium, integram Miſsam audit: ergo etiam vere legit Miſsam qui reliqua legit; cum impotentia excuſet a præcedentibus. Confeſſio, introitus, Gloria, collectæ, Epiſtola cum graduali videntur conſtituere notabilem Miſsæ partem. Quare qui prævideret ſe hæc omnia omiſsurum, ut mihi videtur, abſtinere a Miſsa deberet. Nec paritas La-Croix arridet: quia, admiſso etiam quod ſatisfaciat præcepto ille qui audit Miſsam ab Evangelio uſque ad finem; tamen in celebrante omiſſio partis adeo notabilis videtur gravis deformitas.

V. Quæſt. III. *Licet ne aliquid addere, vel immutare in Miſſa*? Reſp. Qui adderet in Miſsa novas preces publicas, peccaret mortaliter: quia ritum variaret. Qui unam collectam adderet ultra præſcriptas, facile excuſaretur ab omni culpa, ſi occurreret aliqua cauſsa, vel devotio. Satius tamen eſt abſtinere, & exacte ritum, & rubricas obſervare. Veniale eſset recitare aut *Gloria*, aut *Credo*, dum omittendum eſt. Si quis loco Epiſcopi, nominandi in canone Miſsæ, nominaret Generalem propriæ Religionis, ex declaratione Cardinalium, inquiunt plures, peccaret mortaliter: non quia res de ſe gravis ſit; ſed quia videtur id fieri in Epiſcopi contemptum. Inverſio orationum, ut ſi recitetur ſecundo quæ primo loco recitari debet, venialis culpa eſt. Qui tamen Evangelium ante epiſtolam legeret, a mortali non excuſaretur: quia eſset magna deformitas.

VI.

Digitized by Google

VI. Quæſt. IV. *Quid de verborum expreſſione dicendum* ? Reſp. Multipliciter delinquere circa verborum expreſſionem Sacerdos poteſt in Miſsa. Principio, qui notabilem Miſsæ partem intra labia, & dentes ita muſſitando recitaret, ut, ſublato omni impedimento, nec ille ſeipſum, nec audientes illum intelligerent, peccaret mortaliter: quia vocaliter Miſsam non recitaret. Plura laxa, ad hoc quod attinet, docent Tamburinus, Caramuel, & alii. Qui omnia ſubmiſsa voce recitat quæ alte pronuntiari debent, hunc peccare venialiter docent plures. Convenit penes omnes, Miſsam eſse officium publicum, in quo communicat populus, qui excitandus ad devotionem eſt. Circa vocis altitudinem, nulla præſcribi regula poteſt. Extrema cavenda ſunt. Cavendum ne nimia vocis elatio offendat, turbetque alios celebrantes. Vitanda quoque nimia vocis depreſſio. Non eſt neceſse ut omnis populus vocem audiat; ſed ſat eſt ut adſtantes attenti percipere vocem queant. Paſqualigus *quæſt.* ccxxx. ait ſat eſse ut Sacerdos ita alte verba exprimat, ut excedant limites orationis ſecretæ; licet audire populus nequeat: quia rubrica id præſcribens, eſt tantum directiva, non præceptiva. Ego aſsero, inhærendum rubricæ eſse, miſſis privatorum arbitrariis commentis.

VII. Communiter Auctores docent, graviter peccare illos qui notabilem partem eorum quæ ſecreto, & ſubmiſsa voce legi debent, alte recitarent. Diſputant vero, quanta vocis elatio requiratur ut culpa gravis perpetretur. Plures dicunt, veniale tantum eſſe, ſi ita alte proferantur conſecrationis verba, ut audiantur ad ſex, vel octo paſſus; ſi vero audiantur ad quadraginta paſſus, communiter aiunt eſſe mortale. Quin addunt, ſi intra decem paſſus populi magna pars contineretur, & verba tam alte pronuntiata eſſent, ut audiri intra idem ſpatium poſſent; tum quoque mortalis eſſet culpa: quia ratio ob quam prohibetur alta horum verborum prolatio, eſt, ne populus verba memoria retineat, & ad iocos adhibeat. Nullum tamen peccatum eſſe aiunt, ſi ita alte proferantur, ut miniſtri illa audiant. Ego ſententiam peccati mortalis ſuper hac vocis elatione, quæ ad octo vel decem paſſus audiri poſſit, pronuntiare non audeo. Illud dico, eum peccare qui alta voce præfata verba pronuntiat. Quando autem contingat peccatum mortale nec ne, penitus ignoro. Sacerdoti devote celebranti ſat eſt ſcire ſe peccare, dum alta voce hæc verba profert. Qui enim in tam ſancta actione quodlibet peccatum etiam veniale non horret, illudque cavere non curat, indigne celebrat.

VIII. Quid de ſcrupuloſis dicendum? Qui nolunt, aut nequeunt ſubmiſſa voce hæc ſancta verba proferre, ſuſpendendi ſunt ab altari, nulla adhibita indulgentia. Quia aut ſtulti ſunt, aut mali, quando ſervare Eccleſiæ ritum recuſant. Indulgentia fovet illorum ſtultitiam, aut ſuperbiam.

IX. Quæſt. V. *Quantum temporis inſumere Sacerdos debet in Miſſa celebranda?* Reſp.

Reſp. Pontifex ſummus BENEDICTUS XIV. *notif. cit. §. 6.* fuſa oratione ſevere detonat in Sacerdotes nimia celeritate Miſſam celebrantes; ſeu muſſitantes Pauca huc tranſcribam latine verſa. „ Sunt (inquit) Sacerdotes qui magnam „ diei matutinæ partem prodigunt in profanis negotiis, in plateis, in officinis, „ ſermones inutiles, otioſoſque miſcentes. Adveniente celebrationis hora, illico „ ad ſacriſtiam percurrunt, & induti ſacris veſtibus vix ad altare pedem intulere, ut paucis poſt momentis redeant ad ſacriſtiam, & rurſus ad plateam, ad „ officinam. Utinam hoc verum non eſſet. Sunt Eccleſiæ quas laici frequentant, optime gnari ibidem Miſsas breviſſimas agi, aliaſque Eccleſias declinant, „ veriti ne Miſsæ longiores ſint. Ab hominibus fide dignis accepimus, repertos „ Sacerdotes eſse qui, cum capellani Nobilium eſse cuperent, ut in eorum privatis Oratoriis celebrarent, inter alia merita & prærogativas, illud in primis „ expoſuere, quod paucis minutis Miſsam expedirent. De his cum Tertulliano „ merito dici valet: *Sacrificat, an inſultat?* "

X. Rubrica Miſsalis hæc præſcribit. *Sacerdos autem maxime curare debet ut ea quæ clara voce dicenda ſunt, diſtincte, & apposite proferat: non admodum feſtinanter, ut advertere poſſit quæ legit; nec nimis moroſe, ne audientes tædio afficiat*. Pius doctuſque Cardinalis Bona *tract. aſcet. de Miſſa §. 3.* Sacerdotem celebraturum inſtruens, hæc addit. *Omnia verba quæ ſive elata, ſive ſubmiſſa voce proferuntur, clare, diſtincte, ferventer, & abſque ulla feſtinatione pronuntiabis, nihil inde mente revolvens, quantumvis bonum, & ſanctum videatur, quod a propria & litterali verborum ſignificatione alienum ſit, & menti Eccleſiæ non conforme, quæ omnes Miſſæ preces, lectiones, & ſententias magno cum delectu ad Sacerdotis, & adſtantium inſtructionem, & devotionem ſelegit.*

XI. Duplicem in Miſsa Auctores diſtinguunt longitudinem. Intimam illam vocant quæ & verborum diſtinctam, claram, ac maturam pronuntiationem, & actionum, inclinationum, aliarumque cæremoniarum gravem devotamque executionem ſpectat. Extimam appellant quam Sacerdos ipſe ex ſua peculiari devotione adiicit. S. Philippus Nerius, divini luminis affluentia mirum in modum perfuſus, cuius præclarum inſtitutum vel ipſi hæretici admirantur, cum Sacerdotes, inſolito fervore ſuccenſos, Miſsas nimium protrahentes videret, dicere ſolitus erat, ut ex eiuſdem *Act. Lib. I. cap.* XIX. *num. 9.* colligitur: *In cubiculo hanc devotionis redundantiam vellem*. Quibus verbis indicabat, devote utique & diligenti ſtudio celebrandam Miſsam eſse; at vitandam ſimul nimiam prolixitatem, quæ audientes tædio afficiat.

XII. Congruum temporis intervallum quo celebrari Miſsa debet, brevius eſse non debet tertia horæ parte, nec dimidiam horam excedere; ſed ad dimidiam circiter horam declinare, & veluti attingere, ut communiter Theologi etiam beni-

Digitized by Google

nigni docent. Vix enim, inquit vel ipſe P. Gobat *tract. III. cap. XXII. ſec. 3. num. 814.* breviori ſpatio poſſunt omnia in communibus Miſſis peragi cum debito decore, ac devotione: cum tamen ſit neceſſario tanta mora tribuenda ſacrificio, quanta neceſſaria eſt ad rite, ac devote omnia peragenda. Nec facile mihi perſuadebis, te communiter cum pietatis ſenſu, & ſine multis imperfectionibus intra horæ quadrantem finire Miſſam poſſe, inquit P. Gobat: cuius iudicio ſubſcribo. Cardinalis Baronius ad an. 418. num. 35. narrat, ipſum S. Auguſtinum declamaſſe adverſus eos *qui quererentur de prolixitate Miſſarum*. Chriſtiani maiori ex parte vellent exteriorem chriſtianæ religionis formam profiteri, peccata confiteri quater, aut ſepties in anno, Euchariſtiam ſumere, myſteria credere, Miſſas feſtinanter audire, & cetera exteriora officia peragere, dempto incommodo, & abſque ullo interiore ſpiritus fervore, ſed laxatis appetitionibus ſuis habenis. Dei Miniſtri non pauci, ut huic Chriſtianorum generi indulgeant, ſacramenta facillime adminiſtrant, & Miſſas ipſas feſtinanter celebrant. Ut hanc honeſtent corruptelam, illos minime pudet abuti textu ſancto Exodi, *Comedetis feſtinanter*; ubi celeris comeſtura præſcribitur, quia celeriter Hebræi ab urgentibus AEgyptiis tranſire mare cogebantur. Quæ feſtina agni comeſtio nimis impudenter, & temere detorquetur ad celerem Miſſæ celebrationem. Plura dicenda forent adverſus permultos Sacerdotes, qui vix duodecim, ne dicam decem, minuta inſumunt in Miſſa legenda. Hi enim ut mimi & comœdi potius quam Dei miniſtri habendi ſunt. Lectionem ſacrorum verborum demptione ſillabarum; Crucis ſanctæ ſigna tanta deformitate conficiunt, & ceteras cæremonias ita profanant, & deturpant, ut animæ indevotionem, ne dicam pravitatem, ſatis evidenter patefaciant. Deo iſti relinquendi ſunt: vix enim verbis inſtrui poſſunt. Sacrificii actio eſt omnium præſtantiſſima: ergo ſtudio ſummo & diligentia maxima exercenda.

XIII. Quæſt. VI. *Quæ diſtractio mentis reputanda eſt mortalis in Miſſæ celebratione?* Reſp. P. Thomas Tamburinus *Lib. II. de Sacrif. cap. III. num. 8.* docet, diſtractionem, quamvis longam, extra canonem, & ſumptionem, eſſe tantum venialem; aſſerit tamen diuturnam ſub canone eſſe mortalem, ſaltem ob periculum committendi errores. Sermo eſt de diſtractione voluntaria. Nam ab involuntariis quis eſt immunis? Nimis laxa, & falſa mihi videtur opinio P. Claudii *La Croix* qui *Lib. VI. part. II. num. 443.* hæc ſcribit. „ Probabile tamen eſt, quamcumque diſtractionem internam, et- „ iam ſub conſecratione, vel communione fore veniale tantum• " Iuxta hanc Probabiliſmi ſententiam Sacerdos poteſt integram Miſſam celebrare, conſecrare, communicare, deliberato animo alio diſtractus, quin tranſiliat culpæ venialis confinia Hæc doctrina, ut mihi videtur, ſalvoque obſequio erga P. La-Croix, alioſque Auctores qui illam defendunt, ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacrificium ad externam repræſentationem reducit. Ipſe communis Chriſtianorum ſenſus ſcandalum patitur, audiens Sacerdotem per integram Miſſam animo libero alia quæcumque negotia re-

revolventem, immunem eſſe a gravi culpa. Quo, quæſo, pertinent illa verba? *Surſum corda, Habemus ad Dominum.* Opinio hæc P. La-Croix nititur alteri opinioni quam defendit *Lib. IV. a num.* 1341. videlicet, attentionem non attinere ad eſſentiam orationis. Quam ut evincat, hoc inter alia promit argumentum. „ Pontifices ſciunt, ſententiam quæ eiuſmodi obligationem (attentionis internæ) ne- „ gat, defendi; & tamen, cum facile poſſent, non contradicunt. Ergo agnoſcunt, „ legem illam non eſſe certam: ergo nec obligat; *ſed libertas noſtra eſt in poſſeſ-* „ *ſione contra eam.*" En fetus *Probabiliſmi.* Undenam didicit Auctor iſte, Pontifices ſcire omnes laxas opiniones quas in dies edunt Caſuiſtæ non pauci? Si hæc opinio P. La Croix, docentis non eſse niſi venialem culpam quamcumque diſtractionem internam deliberatam in Miſsæ celebratione, deferretur Pontifici ſummo, ego puto illum eam damnaturum. Nam nimis abſona videtur, & tanto ſacrificio iniurioſa: huic quippe ſacrificio incruento, cordis noſtri ſacrificium, & animi noſtri vota coniungenda ſunt. Si nulla eſt neceſsaria attentio interna ex divino præcepto, nulla quoque devotio interna neceſsaria erit. Ergo poterunt Sacerdotes integram Miſsam celebrare animo voluntariò diſtracto, & indevoto, quin mortaliter peccent. An hæc Probabiliſmi fuco honeſtari valeant, iudicent Sapientes. *Sed libertas noſtra eſt in poſſeſſione contra eam*, obligationem ſcilicet attente, atque adeo devote celebrandi, clamat P. La-Croix. Verum ego reſpondeo, poſseſſionem hanc chimæricam eſse, & purum putumque Probabiliſmi fetum. Sacerdotes legunt eiuſmodi opiniones: & poſtea miramur, ſi Miſsas celebrari feſtinanter, præcipitanter, balbe, atque confuſe videamus?

XIV. Plura mihi dicenda forent adverſus celebrantium Sacerdotum corruptelam, & quorumdam Caſuiſtarum laxas opiniones. Plura quoque dicenda eſsent de aliis Rubricis, de Miſſis votivis. Sed maioris momenti argumenta tractanda ſuperſunt. Hæc ergo de ſacroſancto Euchariſtiæ ſacramento dicta ſufficiant. Sacerdotes memoriæ infixas habeant obvias illas litteras A. B. C. D. E. ideſt Miſsam eſse celebrandam alte, breviter, clare, devote, exacte. Minus exacte quam par erat, de auguſtiſſimo hoc Sacrificio ſcriptum a me eſt. A te, lector optime, peto, efflagitoque ut in tuis ſacrificiis orare in expiationem inertiæ, ignorantiæ, & oſcitantiæ meæ apud Deum velis, ut ſi forte in multis erraverim, lumen infundere dignetur, quo retractare aberrationes meas valeam. Si quid boni a me lucubratum eſt, id omne in ſanctiſſimæ Trinitatis gloriam, poſt in honorem S. Thomæ Aquinatis, qui præ ceteris tam alte, tam perſpicue, & tam incredibili profunditate de hoc auguſtiſſimo ſacramento ſcripſit, cedat. Amen.

FINIS TOMI OCTAVI.

I N-

INDEX
RERUM, ET VERBORUM
Quæ in hoc Tomo continentur.

A

Ablutio pedum an ſit ſacramentum. *pag.* 41. *num.* 17. Ablutio materia proxima baptiſmi. *pag.* 129. *num.* 1. Qualis aquæ infuſio ſit in ablutione facienda. *pag.* 142. *num.* 2. Ablutio uteri materni num ſufficiat ad validum baptiſma. *pag.* 132. *num.* 3. Vide *Infans*.
Abrenuntiationis quæ fit in baptiſmo, vis & ſignificatio. *pag.* 192. *num.* 4. Quis eam violet. *pag.* 193. *num.* 5. Votum eam appellant Patres. *pag.* 194. *num.* 8. Num ſtrictam voti rationem habeat. *pag.* 195. *num.* 9.
Academia Pariſienſis laxam Caſuiſtarum opinionem de confirmatione proſcripſit. *pag.* 228. *num.* 15.
Accidentia quid in Euchariſtia ſignificent. *pag.* 293. *num.* 8. An ſine ſubiecto poſſint ſubſiſtere. *ibid. num.* 19. An corrumpi, & nutrire poſſint. *pag.* 296. *num.* 9. Quantum temporis interfluere debeat, ut accidentia in Euchariſtia corrumpantur. *pag.* 297. *num.* 10. An ſi accidentibus vini conſecrati vinum miſceatur non conſecratum, deſinat ſub illis adeſſe ſanguis Chriſti. *ibid. num.* 11.
Adulti rationis compotes non ſatis eſt ſi mere paſſive ſe habeant ad validam receptionem ſacramentorum. *pag.* 103 *num.* 3. Quam diſpoſitionem debeant afferre accedentes ad baptiſma. *pag.* 178. *num.* 2.
Affectus ad venialia num impediat fructum Euchariſtiæ. *pag.* 335. *num.* 7.
Agape nomen quomodo Euchariſtiæ conveniat. *pag.* 236. *num.* 7. Quando Agape habebatur a fidelibus primis Eccleſiæ ſæculis. *pag.* 365. *num.* 12.
Alapa cur impingitur confirmato. *pag.* 231. *num.* 8.
Alba, veſtis ſacerdotalis, quid ſignificet. *pag.* 500. *num.* 7. Vide *Ornamenta*.
Alvum mulieris deſperatæ ſanitatis perſecare non licet, ut infans baptizetur. *pag.* 136. *num.* 13.
Altare requiritur ad ſacrificium. *pag.* 495 *num.* 23. Quomodo debeat eſſe conſtructum. *ibid.* Quando dicatur exſecratum. *ibid. num.* 24.
Amictus quid ſignificet. *pag.* 500. *num.* 6. Vide *Ornamenta*.
Angeli boni ſi in corpore aſſumpto Sacramenta miniſtrent, rata habenda ſunt. *pag.* 60. *num.* 3.
Aqua naturalis eſt materia remota baptiſmi. *pag.* 121. *num.* 2. Cur a Chriſto Domino aſſumpta ad ſpirituale lavacrum. *pag.* 122. *num.* 5. Uſus aquæ benedictæ in baptiſmo antiquus, & probandus. *pag.* 123. *num.* 8. & *pag.* 187. *num.* 5. Quænam dicenda aqua naturalis. *pag.* 125. *num.* 2. Quando uti liceat aqua corrupta in baptiſinate. *ibid. num.* 3. Una vel altera aquæ gutta non ſatis eſt ad baptiſma. *pag.* 126. *num.* 4. An aqua ex ſale liquato idonea ſit ad baptiſmum. *ibid. num.* 5. An reſoluta ex nive, glacie, gelu, rore. *ibid. num.* 6. Aqua ex vite vel arboribus diſtillans inepta ad baptiſmum. *pag.* 127. *num.* 8. Aqua quæ ex Chriſti latere profluit, num potuerit eſſe idonea ad baptiſmum. *ibid. n.* 10. Ex floribus diſtillata inepta ad baptizandum. *pag.* 128. *num.* 12. Aqua miſcenda eſt vino in Euchariſtia. *pag.* 252. *num.* 8. Quo iure, vel præcepto. *pag.* 253. *num.* 13. Qualis, & quanta.

pag. 254. *num.* 15. *& ſeq.* Convertitur in Sanguinem Chriſti. *ibid. num.* 17. Sed prius in vinum. *ibid. num.* 19. Non miſcenda poſt conſecrationem. *pag.* 426. *num.* 11.

Artolatriæ impoſtura Catholicis temere impoſita a Kemnitio. *pag.* 301. *n.* 9.

Aſperſio olim in baptiſmate adhibita. *pag.* 130. *num.* 5.

Atramentum ineptum ad baptiſmum. *pag.* 128. *num.* 13.

Auguſtinus quomodo intelligendus, quando docere videtur Euchariſtiam eſſe neceſſariam neceſſitate medii. *p.* 318. *n.* 9.

Auctor recens Gallus quid de frequenti communione ſentiat. *pag.* 370. *num.* 1. Refellitur. *pag.* 385. *num.* 5. & *ſeq.*

Avus paternus venit nomine parentis. *pag.* 176. *num.* 11. Eius aſſenſus prævalet diſſenſui matris in baptiſmo pueri infidelis. *Ibid.*

Azymi uſus perpetuus in Eccleſia Latina in ſacrificio Miſſæ. *pag.* 245. *n.* 6.

B

Balſamum num materiam confirmationis neceſſario ingrediatur. *pag.* 204. *n.* 12. Quanta ſit eius copia. *pag.* 205. *n.* 15.

Baptiſmi materiam & formam in ſpecie Chriſtus determinavit. *pag.* 20. *num.* 4. & *ſeq.* Baptiſma per iocum miniſtratum quomodo validum. *pag.* 74. *n.* 1. Vide *Intentio.*

Baptiſmi privilegia ex Gregorio Nazianzeno. *pag.* 117. Baptiſmata, & luſtrationes quomodo in uſu apud Gentiles, & Hebræos. *pag.* 118. *num.* 1. Quomodo a Ioannis baptiſmate differat. *pag.* 119. *num.* 4. Variæ eiuſdem ſignificationes. *pag.* 120. *num.* 5. Falſæ hæreticorum definitiones. *ibid. num.* 7. Sola aqua naturali miniſtrandus. Vide *Aqua. Materia.* Validus ſive per unam, ſive per trinam immerſionem collatus. *pag.* 130. *num.* 6. Per infuſionem quomodo improbatus a Cornelio Papa. *pag.* 131. *num.* 8. & *ſeq.* Baptiſmus triplex. *pag.* 147. *num.* 1. Baptiſmus ſanguinis præſtat baptiſmo aquæ & flaminis. *ibid. num.* 2. Vide *Martyrium.* Baptiſmus a Chriſto inſtitutus fuit. *pag.* 159. *num.* 1. Quando in Iordane baptizatus fuit. *pag.* 161. *num.* 2. & *ſeq.* Quando lex baptiſmi cœpit obligare. *pag.* 161. *num.* 5. Neceſſarius eſt ad ſalutem. Vide *Neceſſitas.*

Baptiſmi ſuſceptio non eſt ab adultis differenda. *pag.* 165. *num.* 11. Datur præceptum ſuſcipiendi baptiſmum quam primum commode poſſit, obligans ſub gravi culpa. *pag.* 167. *num.* 18. Peccant lethaliter parentes, vel tutores diu ſine rationabili cauſſa baptiſmum infantis differentes. *ibid. n.* 19. Quot dies differri poſſit. *pag.* 168. *n.* 19. Abſque baptiſmo etiam invincibiliter ignorato nullus ſalvari poteſt. *ibid. n.* 20. Adminiſtrandus eſt parvulis ante rationis uſum. *pag.* 169. *n.* 2. & *ſeq.* Vide *Infans. Infideles.* Campanarum baptiſma num ſuperſtitioſum. Vide *Campana.* Baptiſmus gratiam ſanctificantem confert. *pag.* 182 *num.* 3. Aufert omnia peccata quantum ad reatum culpæ. *ibid. num.* 4. Et etiam quoad reatum pœnæ æternæ, & temporalis. *pag.* 183. *num.* 6. Quando ſit iterandus. *pag.* 184. *num.* 8. & *ſeq.* Ficte ſuſceptus, recedente fictione peccata delet. *pag.* 185. *num.* 11. Rebaptizans ſcienter irregularitatem incurrit. *pag.* 168. *num.* 13. Quo tempore adminiſtrandus. *pag.* 187. *num.* 3. Quo in loco. *ibid. num.* 4. Quo ritu. Vide *Cæremoniæ.*

Berti (P. Laurentius) optime Auguſtini teſtimonium dilucidat. *pag.* 27. *num.* 23. & *pag.* 75. *num.* 4.

C

Caietanus (Thomas de Vio) laxe docet, ſufficere quod adulti ſuſcipientes ſacramenta mere paſſive ſe habeant. *pag.* 103. *num.* 3. Sacerdotem qui raro aut numquam celebrat, ſolum venialiter peccare. *pag.* 497. *num.* 3. Expuncta hæc opinio iuxta S. Pii V. mandatum ex eius Commentariis. *ibid.*

Calicis uſus in Euchariſtia an ſit de præcepto. *pag.* 321. *num.* 19. & *ſeq.* Prudenter ab Eccleſia laicis ſubtractus. *pag.* 324. *num.* 25. Num illum permittere expediat. *ibid. num.* 26.

Calvinus præſentiam realem Chriſti Domini in Euchariſtia confiteri videtur. *pag.* 264. *num.* 3. Doctrinam Catholicorum de tranſubſtantiatione errori Lutheranorum præfert. *pag.* 288. *num.* 7. Eiuſdem errores, dicteria, mendacia refelluntur. *pag.* 13. *num.* 9. *pag.* 25. *num.* 17. *pag.* 26. *num.* 19. *pag.* 35. *num.* 3. *pag.* 44. *num.* 2. & *ſeq. pag.* 56. *num.* 9. *pag.* 63. *num.* 4. *pag.* 106. *num.* 4. *pag.* 112. *num.* 15. *pag.* 119. *num.* 3. *pag.* 162. *num.* 5. *pag.* 196. & 197. *num.* 2. *pag.* 212. *num.* 8. *pag.* 264. *num.* 3. *pag.* 333. *num.* 2. *pag.* 420. *num.* 9. *pag.* 421. *num.* 11. *pag.* 499. *num.* 1.

Campanarum antiquitas. *pag.* 181. *num.* 9. Uſus in Eccleſia occidentali. *ibid. num.* 10. Ritus eas benedicendi immunis ab omni ſuperſtitione. *pag.* 180. *num.* 8. & *pag.* 181. *num.* 11. Campanula quæ pulſatur in Miſſa, non benedicitur. *pag.* 504. *num.* 25.

Capillitium fictum deferre in celebratione Miſſæ vetitum eſt Sacerdotibus. *pag.* 505. *num.* 27. Illud deferendi facultatem concedere nequeunt Epiſcopi, ſed S. Sedi reſervatur. *ibid. n.* 28.

Caracter imprimitur in nonnullis ſacramentis. *pag.* 53. *num.* 1. & *ſeq.* Quid ſit caracter. *pag.* 55. *num.* 6. Imprimitur in baptiſmate. *pag.* 184. & in confirmatione. *pag.* 222. *num.* 12.

Caſuiſtæ caute legendi. *pag.* 227. *num.* 12.

Catarini (P. Ambroſii) opinio de intentione miniſtri. *pag.* 64. *num.* 6. Bellarminus eam putat non diſcrepare ab errore hæreticorum. *pag.* 65. *num.* 7. A Salmerone defenditur. *ibid.* a Serry, & Le Druin propugnatur. *pag.* 66. *num.* 9. Refellitur. *pag.* 67. *num.* 1. & *ſeq.* Evincitur damnata ab Alexandro VIII. propoſit. 30. *pag.* 70. *num.* 6.

Catechumenorum claſſes. *pag.* 166. *num.* 14. & *ſeq.* Quo tempore baptizandi. *pag.* 167. *num.* 17.

Cœnæ Domini nomen cur ab hæreticis præſertim aſſumptum ad denotandam Euchariſtiam. *pag.* 235. *num.* 5.

Cæremoniæ unde dictæ. *pag.* 105. *num.* 1. Quid, & quotuplicis generis ſint. *pag.* 106. *num.* 2. Cæremoniarum utilitas in Eccleſia. *pag.* 107. *num.* 5. & *ſeq.* Immoderatus uſus a SS. Patribus improbatus. *pag.* 108. *num.* 9. Cæremonias inſtituendi poteſtate gaudet Eccleſia. *pag.* 109. *num.* 10. Eas inſtituit ob ſpiritualem, & myſticam ſignificationem. *pag.* 110. *num.* 12. Nonnullarum ſignificatio exponitur. *ibid. num.* 14. Obſervandæ ſunt cæremoniæ ab Eccleſia conſtitutæ. *pag.* 111. *num.* 15. & *ſeq.* Earum omiſſio, vel violatio non ſemper eſt peccatum lethale. *pag.* 113. *num.* 17. Quænam cæremoniæ olim fuerint in uſu in baptiſmate. *pag.* 186. *num.* 2. Quænam modo ſint in uſu, & baptiſmum præcedunt. *pag.* 187. *num.* 6. Quænam comitantur. *pag.* 188. *num.* 7. Quænam conſequuntur. *ibid. num.* 8. Cæremoniæ in Miſſa quotuplicis generis. *pag.* 499. *num.* 3. Quæ Miſſam comitantur, exponuntur. *pag.* 506. *num.* 31. & *ſeq.* Quænam earum omiſſio in Miſſa ſit peccatum lethale. *pag.* 509. *n.* 2.

Cervиſia inepta materia baptiſmi. *pag.* 122. *num.* 4.

Chriſma materia confirmationis. *pag.* 202. *num.* 4. Quid ſit, & ex quibus conficiatur. *pag.* 203. *num.* 10. Debet ab Epiſcopo conſecrari. *pag.* 205. *num.* 16. Num poſſit etiam a ſimplici Sacerdote ex diſpenſatione Eccleſiæ. *ibid. num.* 17. Eo ungi debet frons confirmandi pollice Epiſcopi in modum crucis. *pag.* 206. *num.* 18.

Chriſtus particulam *enim* in conſecratione panis non adhibuit. *pag.* 261. *num.* 15. Corpus ſuum in cibum, & ſanguinem ſuum in potum promiſit. *pag.* 269. *num.* 1. & *ſeq.* Promiſſionem implevit in inſtitutione Euchariſtiæ. *pag.* 272. *num.* 5. Eius verba non tropice, ſed litteraliter intelligenda ſunt. *pag.* 273. *num.* 6. & *ſeq.* Totus eſt in ſacramento Euchariſtiæ. *pag.* 294. *num.* 2. Num cum ipſo ſint Pater, & Spiritus ſanctus. *pag.* 295. *num.* 4. Eſt totus in qualibet ſpecierum parte. *ibid. num.* 5. Non eſt in Euchariſtia ſicut in loco. *ibid. num.* 6. Nequit percipi oculo corporeo, aut intellectuali. *pag.* 296. *num.* 7. Quando apparet caro, vel

vel puer, quid videatur. *ibid. num.* 8. An tunc ſumenda Euchariſtia in Miſſa. *pag.* 426. *num.* 9. Chriſtus eſt adorandus in Euchariſtia cultu latriæ. *pag.* 298. *num.* 1. & *ſeq.*

Cingulum quid ſignificat. *pag.* 500. *n.* 8.

Circumciſio probabilius inſtituta in remedium peccati originalis. *pag.* 56. *num.* 11. Gratiam non conferebat ex opere operato. *pag.* 57. *num.* 12.

Cognatio ſpiritualis a quibus in baptiſmate contrahatur. *pag.* 190. *num.* 6. Contrahitur etiam in confirmatione. *pag.* 230. *num.* 3.

Communio laica qualis ſit. *pag.* 325. *n.* 29. Qualis peregrina. *pag.* 326. *num.* 30. Qualis præſanctificatorum. *ibid. n.* 31. V. *Euchariſtia*. *Neceſſitas*. *Viaticum*.

Concionator quando peccet lethaliter verbum Dei in peccato mortali annuntians. *pag.* 93. *num.* 23. & *ſeq.*

Concupiſcentia quomodo in baptizatis remaneat. *pag.* 183. *num.* 5.

Confeſſio a quibus præmittenda ſuſceptioni confirmationis. *pag.* 218. *num.* 4. Præmittenda etiam ſumptioni Euchariſtiæ. *pag.* 335. *num.* 6. Et quidem ex præcepto divino. *pag.* 337. *num.* 2. A Tridentino præcipitur facienda *quamprimum* a Sacerdote qui in peccato lethali celebravit cum contritione ob carentiam Confeſſarii. *pag.* 338. *num.* 3. Propoſitio quæ hoc Concilii ſtatutum conſilium eſſe dicebat, non præceptum, damnata. *ibid.* Laxe explicatur hoc præceptum a P. La-Croix. *ibid. num.* 4. & *ſeq.* Præceptum hoc etiam ad laicos extenditur. *pag.* 342. *num.* 14. Quem ſenſum habeat particula *quamprimum*. *pag.* 348. *num.* 33.

Confeſſores quomodo a Martyribus diſtincti. *pag.* 148. *num.* 2.

Confirmatio eſt verum novæ legis ſacramentum. *pag.* 197. *num.* 1. & *ſeq.* Exprimitur in Scriptura per manus impoſitionem. *ibid. num.* 2. Quænam confirmationis materia. V. *Chriſma*. *Materia*. *Manus impoſitio*. Confirmationis auctor Chriſtus. *pag.* 209. *num.* 3. Quando hoc ſacramentum inſtituit. *ibid.* Quis miniſter. V. *Miniſter*. Confirmationis capaces ſunt omnes baptiſmo initiati. *pag.* 217. *num.* 1. Convenientius poſt uſum rationis concedenda. *ibid. num.* 2. Num danda amentibus, ægrotis, energumenis. *pag.* 218. *num.* 3. Confirmandi quid ſcire debeant. *pag.* 219. *num.* 6. Confirmationis effectus duplex. *pag.* 220. *num.* 7. Confertur in confirmatione gratia ſanctificans. *ibid. num.* 8. Non quidem prima, ſed ſecunda. *ibid. num.* 9. Diſcrimen gratiæ collatæ in confirmatione, a gratia in baptiſmo recepta. *pag.* 221. *num.* 10. Confirmatio corroborat etiam ad integritatem moralis diſciplinæ propugnandam. *ibid. num.* 11. Eſt de præcepto tam divino, quam eccleſiaſtico. *pag.* 224. *num.* 6. & *ſeq.* Olim conferebatur præſertim in Paſchate, & Pentecoſte, modo quolibet tempore. *pag.* 231. *num.* 5. Et in quolibet templo. *ibid. num.* 6. Confirmati frons cur circumligetur. *ibid. num.* 9.

Coniugalis copula num acceſſum impediat ad Euchariſtiam. *pag.* 367. *num.* 19. & *ſeq.*

Coniunctio intima cum Chriſto effectus Euchariſtiæ. *pag.* 327. *num.* 3.

Copia Confeſſarii quando deſit. *pag.* 346. *num.* 28.

La-Croix (Claudius) laxe docet, non peccare mortaliter qui ſacramenti formam inchoat in peccato mortali, dummodo ante poſtrema verba ſit in ſtatu gratiæ. *pag.* 5. *num.* 1. Refellitur hæc opinio. *pag.* 91. *num.* 19. Laxe docet præceptum confirmationis ſuſcipiendæ deſiiſſe per deſuetudinem. *pag.* 6. *num.* 9. Refellitur. *pag.* 226. *num.* 11. Non teneri Sacerdotem præcepto Tridentini confiteri *quamprimum*, ſi habens copiam Confeſſarii non ſit confeſſus ex malitia, vel non adfuerit urgens neceſſitas celebrandi. *pag.* 7. *num.* 19. Refellitur. *pag.* 338. *num.* 4. Legem præcipientem attentionem internam in adminiſtratione ſacramentorum non eſſe certam. *pag.* 9. *num.* 30. Plures caſus inutiles agglomerat de adiectione conditionis in formis ſacramentorum. *pag.* 88. *num.* 9. Laxam refert opi-

opinionem Moya. *ibid.* Laxe docet, probabile eſſe non peccare mortaliter Sacerdotem in peccato lethali Euchariſtiam miniſtrantem. *pag.* 90. *num.* 17. Similiter nec Epiſcopum ſacrum chriſma, & oleum infirmorum conſecrantem. *pag.* 91. *num.* 18. Nec Diaconum ſolemniter Sacerdoti inſervientem. *pag.* 92. *num.* 21. Immo nec ſolemniter Euchariſtiam miniſtrantem, etſi id ſæpius ex conſuetudine faciat. *ibid.* Non peccare adminiſtrantem ſacramenta peccatori publico, ſi metus mortis immineat. *pag.* 100. *num.* 11. diſtinctiunculæ beneficio vim eludit propoſitionis 29. ab Innoc. XI. damnatæ. *pag.* 101. *num.* 13. Refellitur. *ibid. num.* 14. Falſo docet in extrema neceſſitate probabiliter ſub conditione adhiberi poſſe in baptiſmo aquam ex floribus diſtillatam. *pag.* 128. *num.* 13. Laxe docet, illum qui recordatur alicuius peccati lethalis in confeſſione per oblivionem omiſſi, dum eſt Euchariſtiam ſumpturus, poſſe communicare ſine novo dolore illius peccati. *pag.* 345. *num.* 25. Docet licere paciſci de ſtipendio Miſſæ. *pag.* 462. *num.* 6. Laxe docet, præcepto audiendi Miſſam ſatisfieri in privatis Oratoriis etiam ab iis qui non ſunt de familia. *pag.* 492. *num.* 15.

Cyrillus Lucari Calvinianis favens, anathemate damnatur a Clero Conſtantinopolitano. *pag.* 37. *num.* 7.

D

Decretum Innocentii XI. de quotidiana communione. *pag* 374. & *ſeq.* Decretorum Congregationis Concilii confirmatio ab Innocentio XII. facta. *pag.* 442. & *ſeq.* Decretum Benedicti XIV. ſuper Miſſa parochiali & conventuali per epiſtolam encyclicam ad Epiſcopos. *pag.* 477. & *ſeq.* Decretum Clementis. XI. de celebratione in Oratoriis privatis. *pag.* 489. & *ſeq.* Eiuſdem moderatio Benedicti XIV. in favorem Epiſcoporum: *in Addenda.*

Delectatio ſpiritus effectus Euchariſtiæ. *pag.* 328. *num.* 4.

Devotio requiſita ad Euchariſtiam fructuoſe ſumendam. *pag.* 352. *num.* 2. Eiuſdem carentia quomodo fructum Euchariſtiæ impediat. *pag.* 353. *num.* 3. & *ſeq.*

Diaconus peccat lethaliter, ſi culpæ gravis conſcius ſolemniter Sacerdoti inſerviat. *pag.* 92. *num.* 21. Si Euchariſtiam miniſtret. *ibid.* Conferre poteſt baptiſma ſolemniter non ex officio, ſed ex commiſſione. *pag.* 153. *num.* 2. Eſſe poteſt miniſter extraordinarius diſtribuendæ Euchariſtiæ. *pag.* 305. *n.* 4. Abſente Sacerdote poteſt illam infirmis miniſtrare. *pag.* 306. *num.* 6. Poteſt ſibi ipſi Euchariſtiam miniſtrare, ſi deſint alii idonei miniſtri. *pag.* 307. *n.* 12.

Diſtractiones deliberatæ, & affectus ad venialia num omnem fructum Euchariſtiæ impediant. *pag.* 354. *num.* 6. & *ſeq.* Quænam diſtractio mentis ſit reputanda mortalis in Miſſa. *pag.* 513. *num.* 13.

Dulcedo cordis effectus Euchariſtiæ. *pag.* 328. *num.* 4.

E

Eccleſia quomodo viſibilis. *pag.* 79. *n.* 11.

Eccleſia (Templum) a quibus benedici poſſit, vel conſecrari. *pag.* 493. *num.* 18. Eiuſdem violatio quomodo contingat. *pag.* 494. *num.* 19. & *ſeq.* Eccleſia deſtructa, quid de lignis, lapidibus, fundo agendam. *ibid. num.* 21.

Effectus Euchariſtiæ augmentum gratiæ. *pag.* 326. *num.* 2. Intima coniunctio cum Chriſto & fratribus. *pag.* 327. *num.* 3. Delectatio ſpiritualis, & interna dulcedo cordis. *pag.* 328. *num.* 4. Spirituale robur adverſus dæmonis tentationes. *pag.* 329. *num.* 5. Remiſſio venialium peccatorum. *ibid. num.* 6. Remiſſio pœnæ. *pag.* 330. *num.* 7. Compreſſio appetituum, & ſenſuum. *ibid. num.* 8. Semen immortalitatis & reſurrectionis. *pag.* 331. *num.* 9. Perſeverantia finalis. *pag.* 332. *num.* 10.

Emericus de Bonis S.I. Theologus abuſus in frequenti communione aperit, & doctiſſime emendat. *pag.* 393. *num.* 9.

Epiſcopus peccat lethaliter, ſi peccati morta-

mortalis reus factum chriſma, & oleum infirmorum conſecret. *pag.* 91. *num.* 18. Eſt ſolus ordinarius miniſter confirmationis. *pag.* 210. *n.* 4. & *ſeq.* Peccat mortaliter, ſi opportunis temporibus non adminiſtret ſacramentum confirmationis in ſua diœceſi. *pag.* 216. *n.* 18.

Epiſtola S. Io: Chryſoſtomi ad Cæſarium ubi extet. *pag.* 291. *num.* 14. Nonnulla eiuſdem epiſtolæ verba in ſpeciem hæreticis faventia explicantur. *ibid. n.* 15.

Euchariſtiæ etymologia. *pag.* 235. *num.* 1. Eiuſdem varia nomina. *ibid. num.* 2. & *ſeq.* Cur variis nominibus appelletur. *pag.* 236. *num.* 8. Definitio Euchariſtiæ. *ibid. num.* 9. Quomodo ſit unum ſacramentum. *pag.* 237. *num.* 11. Materia Euchariſtiæ quænam. V. *Panis. Vinum. Materia.* In Euchariſtia una ſpecies ſine altera valide conſecrari poteſt, non tamen licite. *pag.* 256. *num.* 21. Chriſtus Dominus verbis uſus eſt in Euchariſtiæ conſecratione. *pag.* 257. *num.* 3. Perficitur ſolis verbis dominicis. *pag.* 258. *num.* 4. & *ſeq.* Quænam verba eſſentialiter requirantur ad conſecrationem. V. *Forma.* Cur etiam poſt conſecrationem Euchariſtia panis dicatur. *pag.* 289. *num.* 11. Totus Chriſtus eſt in Euchariſtia. V. *Chriſtus.*

Euchariſtia eſt religioſe in templis cuſtodienda & aſſervanda. *pag.* 299. *n.* 4. & *ſeq.* Eiuſdem in proceſſionibus circumgeſtatio religioſa eſt. *pag.* 301. *n.* 8. Sicut & eiuſdem publica expoſitio. *pag.* 302. *num.* 11. quæ nimis frequens eſſe non debet. *ibid. num.* 12. Nec fieri ex cauſa privata. *pag.* 303. *num.* 13. Non licet collo appenſam in itinere deferre. *pag.* 304. *num.* 14. Num licitum in mortis articulo eam accipere a Sacerdote hæretico, ſchiſmatico, excommunicato. *pag.* 308. *num.* 14. Olim miniſtrabatur infantibus. *pag.* 309. *n.* 2. Num concedenda energumenis, & amentibus. *pag.* 310. *num.* 3. & *ſeq.* Num extremo ſupplicio plectendis. *ibid. n.* 5. & *pag.* 320. *num.* 17. Num mortuis. *pag.* 311. *num.* 6. Num publicis peccatoribus. *ibid. num.* 7. & *pag.* 312. *num.* 9. Quid, ſi mortis periculum immineat, vel notabilis infamia. *pag.* 313. *num.* 10. Num peccatori occulto. *pag.* 312. *n.* 8. Cui non licet hoſtiam non conſecratam porrigere ad vitandum ſacrilegium. *pag.* 313. *num.* 11. Sicut nec ſimulare immiſſionem hoſtiæ in os peccatoris ad vitandam eius infamiam, vel grave damnum. *pag.* 314. *num.* 12. & *ſeq.* Num ſit neceſſaria neceſſitate medii. V. *Neceſſitas.* Ad eam ſuſcipiendam nullam requirit diſpoſitionem Lutherus. *pag.* 333. *num.* 2. Solam fidem requirunt novatores. *pag.* 334. *num.* 3. Indirecte peccata mortalia delet. *pag.* 335. *num.* 5. Inter ſumptionem Euchariſtiæ & cibum quantum temporis intercedere debeat. *pag.* 364. *num.* 12. Statim poſt ſumptam Euchariſtiam num expuere liceat. *pag.* 365. *num.* 14. An eius ſumptionem præcedere debeant ſomnus, & ciborum digeſtio. *ibid. num.* 15. An pollutio nocturna involuntaria acceſſum ad Euchariſtiam impediat. *pag.* 366. *num.* 17. Quid de voluntaria, etſi confeſſio præceſſerit. *pag.* 367. *num.* 18. Num coniugalis copula arceat a ſumptione Euchariſtiæ. *ibid. n.* 19. & *ſeq.*

F

Feſtum Corporis Chriſti pie ac religioſe inſtitutum. *pag.* 300. *n.* 6. & *ſeq.*

Fictio ſacramentorum numquam licita. *pag.* 101. *num.* 12. & *ſeq.* & *pag.* 176. *num.* 12. Ficte ſuſceptum baptiſma recedente fictione peccata delet. *pag.* 185. *num.* 11. & *ſeq.*

Fides non eſt neceſſaria in miniſtro baptiſmi, ut validus ſit. *pag.* 84. *num.* 1. Solam fidem requirunt novatores tamquam diſpoſitionem ad Euchariſtiam. *pag.* 344. *n.* 3.

Forma baptiſmi a Chriſto in ſpecie determinata fuit. *pag.* 20. *num.* 4. Formarum verba non ſunt promiſſoria. *pag.* 24. *num.* 14. Nec concionalia. *ibid. num.* 15. & *ſeq.* Sed conſecratoria. *pag.* 25. *num.* 18. & *ſeq.* Formæ mutatio quotupliciter contingere poſſit. *pag.* 29. *num.* 4. Peccat qui formas ſacramentorum mutat. *pag.* 30. *num.* 5. In caſu extremæ neceſſitatis in baptiſmo, & pœnitentia uti licet forma dubia,

bia. *pag.* 31. *num.* 7. Uſus formæ conditionalis quando invectus. *pag.* 32. *num.* 10. & *ſeq.* In ſacramento pœnitentiæ reprobatur extra caſum extremæ neceſſitatis. *pag.* 33. *num.* 13. Valet ſacramentum ſub forma conditionali de præſenti, vel de præterito, ſi conditio vera ſit, ſecus de futuro. *pag.* 87. *num.* 8. Variæ baptiſmi formæ ab hæreticis adhibitæ. *pag.* 137. *num.* 1. & *ſeq.* Legitima eſt illa qua utitur Eccleſia Latina. *pag.* 138. *num.* 5. Valida quoque ea qua utuntur Græci. *ibid. num.* 6. Ad valorem formæ requiritur verbum *Baptizo*. *pag.* 139. *n.* 10. Propoſitio oppoſitum docens damnata ab Alexandro VIII. *ibid.* Quodnam peccatum ſit omiſſio vocis *Ego*. *pag.* 142. *num.* 1. Valeret baptiſma, ſi quis diceret *Nos*. *ibid. num.* 2. Eſſentialis eſt pronomen *Te*. *ibid. num.* 4. Num peccatum ſit addere formæ nomen baptizati. *pag.* 143. *n.* 5. Num validum foret baptiſma, ſi quis diceret, *Mergo*, *intingo*, *lavo*, *abluo*. *ibid. num.* 6. Particula *In* videtur ingredi eſſentiam formæ baptiſmi. *ibid. num.* 7. Qui eam omitteret, graviter peccaret. *ibid.* Repetitio vocis *In nomine* ad ſingulas perſonas non mutat eſſentialiter formam baptiſmi. *pag.* 144. *num.* 8. Num valeret collatum ſub hac forma *Ego te baptizo cum Patre, cum Filio, cum Spiritu ſancto*. *ibid. num.* 9. Dubia forma, ſi quis loco *In nomine* diceret *In virtute*. *ibid. num.* 10. Quid ſi diceret in nomine *Genitoris*, *Geniti*, & *Procedentis ab utroque*. *pag.* 145. *num.* 11. Repetitio integræ formæ ad ſingulas perſonas probabilius eſſentiam non mutat. *ibid. num.* 12. Omiſſio coniunctionis *Et* valori baptiſmi non officit. *pag.* 146. *num.* 13. Peccaret tamen qui eam omitteret. *ibid.* Peccatum eſt etiam omittere *Amen*. *ibid.* Mutatio vel demptio alicuius litterulæ in balbo, vel imperito quando invalidam formam efficiat *ibid. num.* 14.

Forma ſacramenti confirmationis. *pag.* 208. *num.* 5. Forma conſecrationis panis in Euchariſtia in quibus verbis eſſentialiter conſiſtat. *pag.* 259. *num.* 7. Ad eam non pertinent verba præcedentia, *Qui pridie* &c. ut cenſet Scotus. *ibid. num.* 8. Forma conſecrationis calicis quibus verbis eſſentialiter conſtituatur. *ibid. num.* 10. & *ſeq.* Mens D. Thomæ explicatur. *pag.* 260. *num.* 13. Forma Euchariſtiæ non hiſtorice, ſed aſſertive pronuntiatur. *pag.* 261. *num.* 24. Particulam *enim* omittere peccatum eſt lethale. *ibid. n.* 16. Forma Euchariſtiæ variis modis expreſſa num valida ſit. *pag.* 262. *num.* 19. & *ſeq.*

Fornicariis quænam pœna olim a ſacris canonibus impoſita. *pag.* 404. *n.* 3.

Frequens communio. Vide *Quotidiana Communio*.

G

Ghezzi (P. Nicolai) impoſtura refellitur. *pag.* 387. *num.* 9. & *ſeq.*

Gratiæ augmentum effectus Euchariſtiæ. *pag.* 326. *num.* 2.

Græci cur in baptiſmo utantur verbo *Baptizetur*, loco *Ego baptizo*. *pag.* 139. *n.* 9. Græcorum forma in ſacramento confirmationis quænam. *pag.* 209. *num.* 6. Græci cur fermentato pane utantur in Euchariſtia. *pag.* 248. *n.* 11. Ad conſecrationem Euchariſtiæ præter verba dominica etiam preces, & orationes cenſent neceſſarias. *pag.* 258. *num.* 4. & *ſeq.* Afferunt pro defenſione ſuæ ſententiæ Patrum teſtimonia, & antiquiores liturgias. *ibid. n.* 6.

H

Hæretici ſolis conviciis, & mendaciis contra Catholicos pugnant. *pag.* 37. *n.* 7. & *pag.* 44. *num.* 2. & *ſeq.* Hæreticorum circa Euchariſtiam errores. *pag.* 263. *num.* 2. & *ſeq.* Hæretici ſibi mutuo contradicunt circa veritatem exiſtentiæ Chriſti in Euchariſtia. *pag.* 279. *num.* 17.

Hoc pronomen quid ſignificet in conſecratione Euchariſtiæ. *pag.* 275. *num.* 13. & *ſeq.*

Homicidium in ebrietate patratum quo-

modo ſit voluntarium, & peccatum . *pag.* 87. *num.* 7.

I

Ieiunium naturale neceſſario præmittendum ſumptioni Euchariſtiæ. *pag.* 360. *num.* 2. Non admittit parvitatem materiæ. *pag.* 361. *num.* 4. Quomodo, & per quæ infringatur. *ibid. num.* 6. In dubio an ſis ieiunus, num ſumenda Euchariſtia . *ibid. num.* 4. & *ſeq.* Non ieiunus num poſſit aliquo in caſu Euchariſtiam ſumere . *pag.* 362. *num.* 7. & *ſeq.* & *pag.* 365. *num.* 16.

Ieſuita Eimericus. Vide *Eimericus*.

Immerſio trina olim in uſu in baptiſmate. *pag.* 129. *num.* 2. Quamdiu duravit. *ibid. num.* 4. Cur pœna inflicta non baptizantibus per trinam immerſionem. *pag.* 132. *num.* 10. Non eſt liberum una vel trina immerſione baptizare. *ibid. num.* 1.

Infans valide baptizari nequit in utero matris per ablutionem materni uteri . *pag.* 132. *num.* 3. Nec quamvis obſtetricis arte poſſit aqua ſuper ipſum immitti. *pag.* 133. *num.* 5. Infans ſecundina obvolutus quomodo , & quando baptizandus. *pag.* 134. *num.* 6. Ablutio infantis ſi in capillis fiat , vel in veſtibus tantum, num ſufficiat ad baptiſmum. *ibid. num.* 7. & *ſeq.* Dubium eſt baptiſma, ſi ſolus digitus, vel pes infantis abluatur. *ibid. num.* 9. Proiectio infantis in puteum , vel flumen num ſufficiat ad valorem baptiſmi. *pag.* 135. *num.* 10. & *ſeq.* Si infans baptizetur aqua venenata, vel ferventi, animo necandi , valet baptiſma . *pag.* 136. *num.* 12. Infantes infidelium num liceat invitis parentibus baptizare. *pag.* 174. *num.* 4. & *ſeq.* Quid ſi ſint in periculo mortis conſtituti. *pag.* 175. *n.* 9. Licet eos baptizare, ſi ſint expoſiti , vel patriæ poteſtati ſubducti. *pag.* 176. *num.* 10. Et quando unus ex parentibus conſentit. *ibid. num.* 11. Si ipſe infans baptiſmum petat , num baptizandus invitis parentibus. *pag.* 177. *num.* 13. Infantes nulla neceſſitate tenentur ad Euchariſtiam ſuſcipiendam . *pag.* 186. *num.* 2. & *pag.* 309. *num.* 2.

Infideles quomodo ſint compellendi ut domum Dei impleant. *pag.* 174. *n.* 6. Infidelium pueri num baptizandi invitis parentibus. Vide *Infans*.

Intentio miniſtri ſacramentorum quotuplex. *pag.* 62. *num.* 1. Catarini ſingularis opinio. Vide *Catarinus*. Neceſſaria eſt intentio miniſtri , qua ſerio & vere facere velit quod facit Eccleſia . *pag.* 67. *num.* 1. & *ſeq.* Contraria opinio damnata evincitur ab Alex. VIII. propoſit. 30. *pag.* 70. *num.* 6. & *ſeq.* Quæ intentio reperiatur in Iudæis, Athæis &c. dum baptiſmum conferunt. *pag.* 78. *num.* 8. Diſcrimen inter miniſtros profanos, & miniſtros ſacramentorum circa intentionem. *pag.* 79. *n.* 10. Fides in miniſtro non eſt neceſſaria, ut requiſitam habeat intentionem conficiendi ſacramentum . *pag.* 84. *num.* 1. Nec voluntas producendi effectum ſacramenti. *pag.* 85. *num.* 2. Nec requiritur ut intendat facere quod facit Eccleſia Romana. *ibid. num.* 3. Non ſufficit intentio habitualis, nec neceſſaria eſt actualis; ſed ſatis eſt virtualis. *ibid. num.* 4. Non valet interpretativa. *pag.* 86. *num.* 6. Quænam requiratur intentio pro applicatione Miſſæ. *pag.* 473. *num.* 36. & *ſeq.*

Irregularitas incurritur a laico, ſi ſolemniter, non vero ſi privatim extra caſum neceſſitatis baptizet. *pag.* 155. *n.* 8. Eamdem incurrit qui ſcienter rebaptizat. *pag.* 186. *num.* 13.

Iuramentum ſine animo iurandi quomodo ſit verum periurium. *pag.* 82. *n.* 16.

Ius petendi debitum non amittunt parentes filios ſuos baptizantes in caſu neceſſitatis. *pag.* 158. *num.* 14.

Iuſculum inepta baptiſmi materia . *pag.* 127. *num.* 9.

L

Layman (P. Paulus) laxe docet, infirmum qui paullo ante (puta octo vel decem diebus) cum ſanus eſſet communicavit , in morbum lapſum non te-

Digitized by Google

teneri iterum communicare. *pag. 6. n.* 12. Refellitur. *pag.* 328. *num.* 14.

P. Leander a SS. Sacramento laxe docet, licere Sacerdoti ſimulare immiſſionem hoſtiæ in os mulieris ad eius mortem vitandam. *pag.* 7. *num.* 18. Refellitur. *pag.* 314. *num.* 12. & *ſeq.* Sacerdotem non adſtringi præcepto Tridentini confitendi *quamprimum*, ſi in ipſa Miſſæ celebratione vel commiſſi peccati recordetur, vel novum peccatum committat. *pag.* 8. *num.* 23. Refellitur. *pag.* 342. *num.* 17. Non eſſe peccatum lethale omittere particulam *enim* in conſecratione Euchariſtiæ, ſi omittatur ex contemptu materiali. *pag.* 7. *num.* 17. Refellitur. *pag.* 261. *num.* 17. & *ſeq.* Sacerdotem pauperem ex conſueta Miſſæ eleemoſyna victitantem celebrare poſſe in peccato lethali abſque prævia confeſſione. *pag.* 8. *num.* 24. Refellitur. *pag.* 345. *n.* 27. Falſa eius opinio de valore baptiſmi collati infanti in utero matris. *pag.* 133. *num.* 5. Laxe docet adminiſtrare ſacramenta contra uſum Eccleſiæ, non gravem materiam, ſed levem eſſe cenſendam. *pag.* 156. *num.* 9. Falſo aſſerit, nulla lege probari poſſe parentem extra neceſſitatis caſum filium ſuum baptizantem privari iure petendi debitum. *pag.* 159. *num.* 14. Falſo docet, convenientius ſacramentum confirmationis infantibus ante rationis uſum adminiſtrari. *pag.* 217. *num.* 2. Laxe docet, confirmandum conſcium gravis culpæ nec ſub veniali adſtringi ad confeſſionem præmittendam. *pag.* 218. *num.* 4.

Laxe docet, nullum adeſſe præceptum nec divinum, nec eccleſiaſticum ſuſcipiendæ confirmationis, & ſolum venialiter peccare qui illam ex negligentia omittit. *pag.* 223. *num.* 2. Refellitur. *pag.* 224. *num.* 6. & *ſeq.* Laxe docet, Sacerdotes ſive Græcos, ſive Latinos peregrinantes pro libito poſſe in azymo, vel fermentato celebrare. *pag.* 249. *num.* 12. Sacerdotem poſſe Miſſam proſequi, ſi poſt introitum recordetur alicuius peccati mortalis, etſi valeat abſque nota, vel ſcandalo a celebratione deſiſtere. *pag.* 344. *num.* 20. Laxius docet, poſſe etiam Miſſam inchoare, & proſequi, ſi recordetur peccati mortalis exiſtens ad altare ante initium Miſſæ, licet abſit omne ſcandali periculum. *ibid. num.* 21. Laxe docet Capellanum ſolo titulo capellaniæ celebrare poſſe cum contritione abſque confeſſione, ſi deſit copia Confeſſarii. *pag.* 346. *num.* 27. Poſſe Regularem communicare, vel celebrare non præmiſſa confeſſione lethalium, ſi in ſua communitate mos & conſuetudo ſit quotidie celebrandi, vel communicandi certis diebus. *pag.* 347. *n.* 29. Coniugatos poſt copulam poſſe accedere ad Euchariſtiam ſumendam abſque ullo peccato veniali, vel irreverentia; immo nec ipſis conſulendum ut abſtineant a communione. *pag.* 367. *num.* 19. Laxe defendit ut probabiliorem opinionem de duplici ſtipendio pro fructu ſpeciali, & ſpecialiſſimo Miſsæ. *pag.* 463. *num.* 7. Laxe docet, poſse Sacerdotem Miſsam offerre, pro eo a quo ſtipendium accepit, & ſimul pro aliis ex caritate, vel liberalitate. *ibid.* Poſse Religioſum ſui Ordinis qui vi regulæ teneatur certis diebus celebrare pro defunctis, vel benefactoribus Ordinis, accepto ſtipendio idem ſacrificium alteri applicare. *ibid. num.* 9.

Linteamina, ſive mappæ, quænam requirantur ad Miſsæ ſacrificium. *pag.* 502. *num.* 18. Quodnam peccatum ſit ſine ulla mappa Miſsam celebrare. *ibid.*

Lixivium inepta baptiſmi materia. *pag.* 127. *num.* 9.

Lamas (P. Hieronymus) laxe docet, Sacerdotem quædam ſacramenta, immo & Euchariſtiam miniſtraturum in peccato lethali, non teneri ad actum contritionis eliciendum, *pag.* 5. *num.* 4. Refellitur hæc opinio. *pag.* 90. *num.* 17.

Lumina quot requirantur in celebratione Miſſæ. *pag.* 504. *num.* 25. Quid in caſu neceſſitatis. *ibid.* Eſſe debent cerea. *ibid.* His deficientibus ſebum oleo præferri debet. *ibid.*

M

Macarii Monachi oratio pro Ethnico damnato fabuloſa. pag.432. num.9.

Manipulus, ornamentum ſacerdotale, quid ſignificet. pag. 500. num. 9.

Manuum impoſitione Apoſtoli non ſolas gratias gratis datas, ſed & ſanctificantem gratiam conferebant. pag. 200. num.9. Manuum impoſitio materia ſacramenti confirmationis. pag.201. num. 2. & ſeq. Non quæ præcedit, ſed quæ comitatur ſacri chriſmatis unctionem. pag. 207. num. 3. Aliquando etiam unctioni poſtpoſita manuum impoſitio. ibid.

Martyrii notio. pag. 148. num. 1. Eius cauſſæ tres. ibid. num.3. Martyres non fore qui pro illibatæ Virginis conceptione ſanguinem funderent, docuit Benedictus XIV. pag.149. num.5. Martyrium in adultis vicem ſupplet baptiſmi. pag. 150. num. 7. Et etiam in infantibus. ibid. num. 8. Et quidem ex opere operato. pag.151. num.10. Quænam in adultis diſpoſitiones requirantur ad ſuſcipiendum baptiſmum ſanguinis. pag. 152. num. 12. & ſeq.

Materiæ nomen in ſacramentis analogice adhibitum. pag.20. num.2. Non res ſolum ſignificat, ſed etiam actiones. ibid. num. 3. Materiam omnium ſacramentorum a Chriſto in ſpecie determinatam, probabilius eſt. pag. 21. n. 6. & ſeq. Materiæ mutatio quotuplex. pag. 28. num. 1. Si ſubſtantialis ſit, nullum reddit ſacramentum. ibid. num.2. Quot modis mutatio materiæ contingat. ibid. num.3. Materia baptiſmi duplex. pag. 121. num. 1. Aqua naturalis ſola materia baptiſmi. V. *Aqua*. Quænam ſit inepta baptiſmi materia. pag. 128. num. 11. Quænam confirmationis materia. pag. 201. num. 2. & ſeq. V. *Chriſma*. Quænam Euchariſtiæ. pag. 238. num. 2. V. *Panis*, *Vinum*. Quænam materiæ quantitas apta ſit conſecrationi in Euchariſtia. pag. 238. n. 4. Quænam vero quantitas licite poſſit conſecrari. pag. 239. num. 5. Materia debet eſſe præſens conſecranti. ibid. num.6. Quænam præſentia requiratur. pag. 240. num. 7. Materia debet deſignari a Sacerdote. ibid. num. 8.

Matrimonium contrahentes ex metu gravi iniuſte incuſſo, a peccato lethali excuſant Auctores. pag. 102. num. 15.

Miniſter ſacramentorum eſt homo viator. pag. 60. num. 2. Angeli boni in corpore aſſumpto ſi ſacramentum aliquod miniſtrent, eſt ratum habendum. ibid. num. 3. Non omnis homo eſt ſacramentorum miniſter. ibid. num. 4. Sed qui in Eccleſia legitime ordinati ſunt. pag.61. num.5. & ſeq. Quam intentionem habere debeant. V. *Intentio*. In miniſtro ad valorem ſacramentorum non eſt neceſſaria probitas. pag. 88. num.10. & ſeq. Peccat mortaliter, ſi ex officio gravis culpæ conſcius ſacramenta conficiat. pag. 89. num. 13. Non peccant lethaliter qui non ex officio, ſed ex neceſſitate actum contritionis non permittente, ſacramenta miniſtrant. pag. 92. num. 20. Peccat lethaliter Sacerdos Euchariſtiam miniſtrans inquinatus culpa lethali. pag.90. num.17. Similiter & Diaconus. V. *Diaconus*.

Miniſter, ſi conſcius peccati mortalis, tenetur ſacramentaliter confiteri antequam ſacramentum miniſtret, ſi adſit copia Confeſſarii, & nulla urgeat neceſſitas ſuccurrendi periclitanti. pag. 94. num. 26. & ſeq. Quando liceat ſacramenta petere a miniſtro indigno. pag.103. num.4. & ſeq. & pag. 105. num.9. Ab hæreticis, & ſchiſmaticis extra caſum neceſſitatis non licet ſacramenta petere. pag. 104. num. 6. & pag. 438. num. 9. Sacramenta baptiſmi, & pœnitentiæ licet ab eis petere in caſu neceſſitatis. pag. 104. n. 7. & ſeq. Miniſter baptiſmi triplex. pag. 153. num. 1. In caſu neceſſitatis quilibet baptiſma miniſtrare poteſt. ibid. n. 3. Peccant mortaliter qui Sacerdotes non ſunt, ſi extra caſum neceſſitatis baptizant. pag. 154. num. 5. Et etiam ſi neceſſitate urgente baptizent præſente Sacerdote. ibid. num. 8. Et probabilius etiam præſente Diacono. pag. 155. num. 7. Unus miniſter

poteſt

Digitized by Google

poteſt unica aſperſione plures baptizare. *ibid. n. 9.* Peccaret tamen mortaliter, ſi extra neceſſitatis caſum id faceret. *ibid.* Duo miniſtri alter manibus carens, alter lingua, ſimul nequeunt validum conferre baptiſma. *pag.* 156. *num.* 10. Obſtetrix præferenda Sacerdoti excommunicato in adminiſtratione baptiſmi privati in caſu neceſſitatis. *pag.* 157. *num.* 11. Nullus ſe ipſum valide baptizare poteſt. *ibid. num.* 12.

Miniſter confirmationis Epiſcopus. *pag.* 210. *num.* 5. Quomodo S. Hieronymus Epiſcopos miniſtros confirmationis dixerit ex conſuetudine, non ex neceſſitate. *pag.* 211. *num.* 7. Quid ſtatuerit circa Diaconos, & Presbyteros Concilium Eliberitanum. *pag.* 212. *n.* 9. Conferri poteſt ſimplici Sacerdoti confirmandi poteſtas. *ibid. num.* 10. Conceſſa fuit a S. Gregorio M. Presbyteris Sardiniæ. *ibid. num.* 11. Et ab aliis Pontificibus nonnullis Regularibus. *pag.* 214. *num.* 13. Cur Diaconis nequeat concedi facultas conſecrandi, & abſolvendi a peccatis, & Presbyteris poſſit concedi facultas confirmandi. *ibid. num.* 15. Solus Papa poteſt facultatem impertiri ſimplici Sacerdoti conferendi confirmationem. *pag.* 215. *num.* 16. Epiſcopus hæreticus valide ſacramentum confirmationis miniſtrat. *pag.* 216. *num.* 17. Peccat mortaliter Epiſcopus non confirmans ſuos ſubditos opportunis temporibus in ſua diœceſi. *ibid. num.* 18. Miniſter diſpenſandæ Euchariſtiæ ordinarius eſt ſolus Sacerdos. *pag.* 304. *num.* 1. & *ſeq.* Diaconi eſſe queunt extraordinarii diſpenſatores. *pag.* 305. *num.* 4. Poſſunt abſente Sacerdote Euchariſtiam infirmis miniſtrare. *pag.* 306. *num.* 6. Subdiaconi, aliique inferiores Clerici, ſicut & laici nequeunt ſibi, vel aliis Euchariſtiam miniſtrare nec in caſu extremæ neceſſitatis. *ibid. num.* 7. Nonnulli Theologi oppoſitum ſentientes refelluntur. *ibid. num.* 8. Num Sacerdotes, & Diaconi poſſint ſibi ipſis Euchariſtiam miniſtrare, & in quo caſu. *pag.* 307. *num.* 12. Peccat Sacerdos, ſi abſque ſuperpelliceo, & ſtola Euchariſtiam miniſtret. *pag.* 308. *num.* 15. Solus Sacerdos miniſter eſt ſacrificii Miſſæ. *pag.* 435. *num.* 1. & *ſeq.* Chriſtus tamen eſt principalis offerens. *pag.* 436. *num.* 4. Omnes fideles quoque aliquo modo ſacrificium offerunt. *ibid. num.* 5. Plures Sacerdotes unam eamdemque hoſtiam poſſunt conſecrare. *pag.* 437. *n.* 6. Scelesti Sacerdotes valide conſecrant. *ibid. num.* 7. Etiam hæretici, ſchiſmatici, degradati valide Euchariſtiam conficiunt. *ibid. num.* 8.

Miſſa quo ritu pro defunctis celebretur. *pag.* 434. *num.* 13. An magis illis proſit Miſſa de *Requiem*, quam alicuius Sancti. *ibid. num.* 15. Maioris ſuffragii eſt illis Miſſa ſolemnis quam privata. *pag.* 435. *num.* 17. Non ſit ſatis obligationi celebrandi Miſsam ſolemnem celebratione Miſsæ privatæ. *ibid.* Miſsas privatas celebrare licitum eſt. *pag.* 438. *num.* 10. Miſsæ biſaciatæ & triſaciatæ quales. *pag.* 440. *num.* 5. Miſsas ſiccas, & Gregorianas an legere liceat. *pag.* 471. *num.* 33. Miſsarum reductio per quos facienda. *pag.* 475. *num.* 41. & *ſeq.* Miſsa legenda eſt conformis Officio illius diei. *pag.* 503. *n.* 23. Quot in partes dividatur. *pag.* 506. *n.* 29. Miſsæ Rubricas negligere quale peccatum. *pag.* 509. *num.* 1. Miſsæ partem omittere quale peccatum. *ibid. num.* 2. In Miſsa nihil licet addere, vel immutare. *pag.* 510. *num.* 5. Miſsa qua voce celebranda. *pag.* 511. *num.* 6. & *ſeq.* In Miſsa celebranda quantum temporis inſumendum. *pag.* 511. *num.* 9. V. *Sacrificium.*

Miſsale eſt in celebratione Miſsæ adhibendum. *pag.* 503. *num.* 22. Quiſque uti debet Miſsali iuxta ſuum ritum. *ibid.*

Monſtrum quando ſit baptizandum. *pag.* 171. *num.* 10.

Mortuos baptizare non licet, nec vivos pro mortuis. *pag.* 179. *num.* 3. Vetitum in Concilio Carthaginenſi III. *ibid. n.* 4. Quomodo intelligendus textus Apoſtoli de baptiſmo pro mortuis. *ibid. num.* 5. Expoſitio D. Thomæ. *pag.* 180. *num.* 6.

Moya

Moya (P. Matthæus) laxe docet, ob metum mortis licere uti ſimulatione in omnibus ſacramentis. *pag.*5. *num.*2. Refellitur hæc opinio. *pag.* 101. *num.* 12. & *ſeq.* Damnata fuit ab Innoc. XI. *ibid.* Falſo affirmat, levi fundamento inniti aſſerentes eſſe peccatum ſaltem veniale ſe privare fructu ſacramenti confirmationis, quando quis illud commode poteſt percipere. *pag.* 6. *num.* 14. Refellitur. *pag.* 226. *num.* 11. Laxe docet, nec veniale eſſe ordines recipere ante confirmationem. *pag.* 6. *num.* 15. Falſo docet, in ſacramentorum confectione ſemper adeſſe conditionem implicitam. *pag.* 88. *n.* 9.

N

Neceſſitas duplex, alia medii, alia præcepti. *pag.* 161. *num.* 1. Quæ neceſſaria ſunt etiam neceſſitate medii, ſi extrinſeca ſint, ſuppleri poſſunt per votum, ſeu deſiderium. *pag.* 162. *num.* 2. Neceſſitate medii neceſſarium eſt baptiſma etiam infantibus. ex fidelibus procreatis. *pag.* 163. *num.* 7. Adultis quoque vel in re, vel in voto. *ibid.* *num.* 8. Et quidem explicito. *pag.* 164. *num.* 9. Neceſſaria non eſt neceſſitate medii ſumptio Euchariſtiæ. *pag.* 316. *num.* 4. Num ſit neceſſaria ſaltem in voto. *pag.* 317. *num.* 6. An explicito, vel implicito. *ibid.* *num.* 7. & *ſeq.* Eſt neceſſaria neceſſitate præcepti divini. *pag.* 319. *num.* 10. Quinam hoc præcepto adſtringantur. *ibid.* *num.* 11. Quando obliget. *ibid.* *num.* 12. & *ſeq.* Quænam neceſſitas dicatur urgens, ut quis celebrare, vel communicare poſſit non præmiſſa confeſſione mortalium. *pag.* 343. *num.* 18. & *ſeq.* Num neceſſitas audiendi Sacrum in die feſto ſit vere urgens. *pag.* 345. *num.* 26. Num talis ſit etiam neceſſitas ſumendæ communionis paſchalis. *ibid.* Num etiam onus ſatisfaciendi Capellaniæ. *ibid.* *num.* 27.

Nix non eſt apta baptiſmi materia. *pag.* 127. *num.* 7.

Nomen aliquando mutatur in confirmatione. *pag.* 230. *num.* 4.

Nugno (P. Didacus) laxas docet propoſitiones circa præceptum ſuſcipiendæ confirmationis. *pag.* 6. *num.* 13. Refellitur. *pag.* 224. *num.* 6. & *ſeq.*

O

Oblationes fidelium olim in Miſſa quales fuerint. *pag.* 246. *num.* 7. & *pag.* 439. *num.* 2.

Onera baptiſmalis profeſſionis ex ſanctis Patribus explicantur. *pag.* 191. *num.* 2. & *ſeq.*

Oratorium privatum quale ſit. *pag.* 490. *num.* 9. Quinam oratorium privatum concedere valeat. *pag.* 491. *num.* 10. Decretum Clementis XI. de celebratione in Oratoriis privatis. *pag.* 489. aliud Benedicti XIV. in *Addenda*. Quomodo conſtructum eſſe debeat. *pag.* 491. *num.* 12. Quando ceſſet privilegium Oratorii privati. *ibid.* Quot Miſſæ in eo celebrari poſſint. *ibid.* Privilegium Oratorii privati eſt perſonale. *ibid.* Vi unius privilegii non conceditur duplex Oratorium, unum in civitate, alterum in villa. *ibid.* In Oratorio privato quibus diebus Miſſam celebrare vetitum ſit. *ibid.* *num.* 13. Quinam Miſſam audientes in Oratorio privato præcepto ſatisfaciant in die feſto. *pag.* 492. *num.* 14. & *ſeq.* Eliminandus abuſus celebrandi in privatis Oratoriis ultra horam præſcriptam. *pag.* 493. *num.* 17.

Orientalibus Monachis vetitum a Benedicto XIV. Euchariſtiam collo appenſam in itinere deferre. *pag.* 304. *n.* 14.

Ornamenta ſacerdotalia quænam ſint. *pag.* 499. *n.* 4. Ornamentorum ſacrorum ſignificationes. *pag.* 500. *num.* 5. & *ſeq.* Num liceat ſine ſacris ornamentis Miſſam celebrare. *pag.* 501. *num.* 13. Saltem ad mortem vitandam. *ibid.* *num.* 15.

Ornatus corporis qualis eſſe debeat in accedentibus ad ſacram Euchariſtiam. *pag.* 369. *num.* 23. Quid de muliebri ornatu. *pag.* 370. *num.* 24.

Orſi (P. Auguſtinus) laudatur ob prudens conſilium in diſputatione de baptiſmo aliquando collato in nomine Chriſti. *pag.* 141. *num.* 13.

Pi-

Digitized by Google

P

Panis triticeus eſt ſolus materia ſacramenti Euchariſtiæ. *pag.* 238. *num.* 2. Non ille confectus ex amygdalis, caſtaneis, fabis, lentibus, farre, hordeo. *pag.* 241. *num.* 9. An idoneus ex ſiligine. *ibid. num.* 10. Quo ritu & cæremoniis olim parabatur panis pro Euchariſtia. *pag.* 242. *num.* 12. Panis azymi uſus perpetuus in Eccleſia Latina. *pag.* 245. *n.* 6. Panis tam azymus quam fermentatus idoneus ad conſecrationem. *pag.* 247. *num.* 9. Convenientius adhibetur azymus quam fermentatus. *pag.* 248. *num.* 10. Non licet Græcis apud Latinos, nec Latinis apud Græcos ſive commorantibus, ſive peregrinantibus pro libito panem azymum vel fermentatum in Euchariſtia adhibere. *pag.* 249. *num.* 12. & *ſeq.*

Parochi iure divino tenentur ſacramenta ſuis parochianis miniſtrare. *pag.* 97. *num.* 1. & *ſeq.* Peccant lethaliter, ſi ſe difficiles, moroſos, agreſtes præbeant in iis præſtandis, quæ ex officio præſtare tenentur. *pag.* 98. *num.* 3. Tempore peſtis etiam cum diſcrimine vitæ tenentur ſacramenta miniſtrare ovibus ſuis contagio infectis. *ibid. n.* 4. Laxe limitant Probabiliſtæ hoc debitum ad duo ſacramenta neceſſitatis, baptiſmum, & pœnitentiam. *ibid. n.* 5. Peccant Parochi qui privatim domi infantem baptizant expectandi gratia patrinum de longinquo venturum, ut in Eccleſia ſolemnem ritum peragant. *pag.* 157. *num.* 13. Tenentur tempore peſtis etiam cum diſcrimine vitæ ſuas oves communicare. *pag.* 308. *num.* 13. Quomodo in eo caſu miniſtranda ſit Euchariſtia lue infectis. *ibid.* Quoties celebrare teneantur. *pag.* 497. *num.* 4. Quando teneantur ſacrificium pro populo offerre. *pag.* 476. *num.* 45.

Paſqualigo (P. Zaccharias) probabilem cenſet opinionem admittentem parvitatem materiæ in ieiunio naturali. *pag.* 361. *num.* 4.

Patrinus adhibendus eſt, qui baptizandum de ſacro fonte ſuſcipiat. *pag.* 188. *num.* 9. Non tamen quilibet indifferenter in patrinum eligendus. *ibid. n.* 10. Num pueri uſum rationis habentes patrini eſſe poſſint. *pag.* 189. *num.* 11. Peccant lethaliter Sacerdotes baptiſma ſolenniter adminiſtrantes abſque patrinis. *ibid. num.* 12. Quot admittendi patrini. *ibid. num.* 13. Monachi patrini officium ſuſcipere nequeunt. *ibid. num.* 14. Nec Regulares mendicantes. *ibid. num.* 15. Cum quibus patrinus ſpiritualem cognationem contrahat. *pag.* 190. *num.* 16. Adhibendi patrini in ſacramento confirmationis. *pag.* 229. *num.* 2. Qui tamen ſint confirmati. *ibid. num.* 3. Qui patrinus fuit in baptiſmo, non ſit in confirmatione. *pag.* 230. *num.* 3. Excluduntur pariter Monachi, & Regulares ab hoc munere. *ibid.* Contrahunt patrini confirmationis cognationem ſpiritualem. *ibid.*

Peccatum in confeſſione expoſitum ut dubium, ſi quis ante communionem agnoſcat ut certum, num illud iterum confiteri teneatur. *pag.* 347. *num.* 30. An peccata dubia, quæ ante communionem in mentem veniunt, ſint in confeſſione aperienda, vel ſatis ſit de illis conteri. *ibid. num.* 31. Peccata venialia quomodo Euchariſtiæ fructum impediant. *pag.* 354. *num.* 6. & *ſeq.* Duplicis generis ſunt, alia inhærentia, alia fluxa. *pag.* 356. *num.* 11. & *pag.* 369. *num.* 22. Peccata quæ in cauſſa ſunt ſacrilegarum communionum, enumerantur. *pag.* 389. *num.* 1. & *ſeq.* Peccata profeſſionum, & conditionum quomodo excuſentur. *pag.* 390. *num.* 3. Peccatorum exigua vel nulla emendatio etiam poſt confeſſionem. *pag.* 391. *num.* 5.

Perſeverantia finalis fructus Euchariſtiæ. *pag.* 332. *num.* 10.

Pompis diaboli baptizatus renuntiat. *pag.* 188. *num.* 7. Quid pertineat ad diaboli pompas. *pag.* 191. *num.* 6. & *ſeq.*

Planeta, Sacerdotalis veſtis, quid ſignificet. *pag.* 501. *num.* 11.

Præceptum non impletur per opus non præceptum. *pag.* 320. *num.* 14.

Præſentia realis Chriſti Domini in Eucha-

chariſtia perpetua Patrum traditione evincitur. *pag.* 280. *num.* 1. & *ſeq.* Eam conſtanter tenuit utraque Eccleſia, Latina, & Græca. *pag.* 284. *num.* 19. Vindicavit luculenter Arnaldus. *ibid.* Præſentiæ realis dogma de novo invectum in Eccleſiam, falſo affirmant Calviniſtæ. *pag.* 285. *num.* 20. Tripliciter præſens eſſe poteſt Chriſtus in Euchariſtia. *pag.* 286. *num.* 2. Eſt præſens per tranſubſtantiationem. *pag.* 287. *num.* 4. V. *Tranſubſtantiatio.*

Probabiliſmus per univerſam Theologiam ſerpit. *pag.* 347. *num.* 30. & *pag.* 348. *num.* 31. & *pag.* 369. *num.* 22. Viam ſternit pluribus erroribus. *pag.* 350. *num.* 37.

Probatio ſui ipſius Euchatiſtiæ præmittenda ex Apoſtolo, quæ & qualis. *pag.* 336. *num.* 8.

Propoſitiones damnatæ, quæ in hocce Tomo recenſentur. De ſacramentis. *pag.* 1. De ſtipendio Miſſæ. *ibid.* & *pag.* 463. *num.* 7. De præmittenda confeſſione ante celebrationem Miſſæ. De intentione & forma baptiſmi. *pag.* 2. De præcepto confitendi quamprimum. *pag.* 1. & *pag.* 338. *num.* 3. De interpretatione particulæ *Quamprimum*. *pag.* 384. *num.* 33. De frequenti communione. *pag.* 2. & *pag.* 373. *num.* 2. De communione deneganda iis qui nondum condignam pœnitentiam egerunt, & quibus nondum ineſt amor puriſſimus. *pag.* 2. & *pag.* 373. *num.* 2. De detinenda ſibi parte ſtipendii oblati pro Miſſa. *pag.* 463. *num.* 10. De ſatisfaciendo pluribus obligationibus unica Miſſa. *pag.* 1. & *pag.* 468. *num.* 22. De uſu ſcientiæ in confeſſione acquiſitæ. *pag.* 312. *num.* 8.

Propoſitiones laxæ. V. *Caietanus. La-Croix. Layman. Leander. Llamas. Moya. Nugno. Salmanticenſes. Sanchez. Silveſter. Tamburinus. Viva.*

Puer petens baptiſmum, & de quo dubitari poteſt an rationis uſum habeat, num baptizari poſſit invitis parentibus infidelibus. *pag.* 177. *num.* 13.

Q

Quotidiana communio. Eam laico etiam uxorato concedit Tamburinus. *p.* 373. *num.* 3. De quotidiana communione decretum Innocentii XI. *pag.* 374. *n.* 1. Qui damnat aſſerentes, quotidianam communionem eſſe de iure divino omnibus in gratia exiſtentibus. *ibid.* & *pag.* 399. *num.* 5. In uſu erat primis Eccleſiæ ſæculis. *pag.* 377. *num.* 1. & *ſeq.* Quibus concedenda. *pag.* 382. *num.* 8. & *pag.* 396. *num.* 1. & *ſeq.* Quid ſentiant SS. Patres. *pag.* 377. *num.* 2. & *ſeq.* Quid D. Thomas. S. Bonaventura, ceterique Theologi. *pag.* 379. *num.* 1. & *ſeq.* Quomodo Patres ad quotidianam & frequentem communionem fideles hortentur. *pag.* 383. *num.* 1. & *ſeq.* Sola exemptio a peccatis lethalibus non eſt ſufficiens diſpoſitio ad quotidianam, ſeu frequentem communionem. *pag.* 384. *n.* 3. Tridentini Concilii decretum male intellectum a benignioribus Theologis. *pag.* 399. *num.* 6. Quotidiana vel frequens communio non eſt concedenda relabentibus in peccata. *pag.* 387. *n.* 7. & *ſeq.* Frequentem communionem importune inculcant Probabiliſtæ. *pag.* 389. *num.* 11. Iniuſte Auctori improperat P. Nicolaus Ghezzius illum fideles a communione abſtrahere. *pag.* 387. *num.* 9. Suadetur fidelibus frequens communio. *pag.* 398. *num.* 3.

R

Regulares etiam vitam contemplativam agentes quomodo teneantur tempore peſtis ſacramenta miniſtrare. *pag.* 99. *num.* 8. Nequeunt eſſe patrini in baptiſmo. *pag.* 189. *num.* 15. Nec in confirmatione. *pag.* 230. *num.* 3.

Remiſſio venialium peccatorum, fructus Euchariſtiæ. *pag.* 329. *num.* 6. Remiſſio pœnæ pariter Euchariſtiæ fructus. *pag.* 330. *num.* 7.

Sacer-

Digitized by Google

Neceſſitas . In ſtatu innocentiæ non extiterunt ſacramenta. *ibid. num.* 3. In ſtatu legis naturæ uſque ad præceptum circumciſionis probabilius eſt aliquod extitiſſe ſacramentum. *pag.* 15. *n.* 5. & *ſeq.* In lege ſcripta nonnulla extitere ſacramenta. *pag.* 17. *n.* 9. & *ſeq.* Sacramenta novæ legis ſeptem. *pag.* 34. *num.* 1. Septenarius numerus defenditur adverſus novatores. *ibid. num.* 2. & *ſeq.* Admittitur ab omnibus Eccleſiis orientalibus, & occidentalibus. *pag.* 36. *num.* 6. & *ſeq.* Ordo ſacramentorum quis. *pag.* 42 *n.* 18. Qualis dignitas. *ibid. num.* 19. & *ſeq.* Gratiam producunt ex opere operato. *pag.* 46. *num.* 7. & *ſeq.* Ceu inſtrumenta phyſica. *pag.* 50. *num.* 23. & *ſeq.* Conferunt gratiam ſanctificantem. *pag.* 51. *num.* 26. Et etiam peculiarem, quæ ſacramentalis dicitur. *ibid. num.* 27. AEqualem in omnibus, ſi æqualis ſit diſpoſitio. *pag.* 52. *n.* 28. Sacramenta vivorum per accidens etiam primam gratiam producunt. *ibid. n.* 29. Nonnulli caracterem imprimunt. Vide *Caracter*. Quibus conſtent partibus. Vide *Materia*. *Forma*. Quomodo differant ſacramenta novæ legis a ſacramentis veteris legis. *pag.* 55. *n.* 7. & *ſeq.* Ratio diſcriminis unde repetenda. *ibid. num.* 10. Chriſtus Dominus per ſe immediate omnia & ſingula inſtituit novæ legis ſacramenta. *pag.* 57. *num.* 2. & *ſeq.* An Deus valeat creaturæ poteſtatem conferre inſtituendi ſacramenta. *pag.* 58. *num.* 4. Viatores ſunt miniſtri ſacramentorum. Vide *Miniſter*. Sacramenta non ſunt indignis miniſtranda. *pag.* 99. *num.* 8. Peccatori occulto publice petenti non ſunt deneganda. *pag.* 100. *num.* 9. Publicis peccatoribus ſive palam, ſive occulte petentibus ſemper deneganda. *ibid. num.* 10.

S

Sacerdotes curam animarum non habentes quando tempore peſtis teneantur ſacramenta adminiſtrare. *pag.* 99. *n.* 7. Num Sacerdos primam Miſſam celebrare poſſit non ieiunus, ſi incogitanter hoſtiam ſumpſerit non conſecratam dum ſe probaret. *pag.* 365. *n.* 16. Quales debeant eſſe Sacerdotes quotidie celebraturi. *pag.* 400. *num.* 1. & *ſeq.* Quam laxe Sacerdotes impudicos ad altare ſinant accedere benigniores Theologi. *pag.* 404. *num.* 4. Eorum excuſationes refelluntur. *pag.* 405. *n.* 6. & *pag.* 407. *num.* 8. Sacerdotes impudici in eadem peccata relabentes ſunt ab altare arcendi. *pag.* 407. *n.* 7. & *pag.* 408. *num.* 9. Sacerdotes tepide, vel indigne celebrantes in quæ mala incurrant. *pag.* 410. *num.* 10. Sacerdos laborans morbo caduco, vel lepra, quando poſſit celebrare. *pag.* 471. *num.* 32. Sacerdos ſcrupuloſus quomodo ſe gerere debeat in conſecratione, & celebratione Miſſæ. *pag.* 472. *num.* 34. Sacerdotes ex præcepto tenentur aliquando Miſsæ ſacrificium offerre. *pag.* 496. *num.* 1. Quoties ad id teneantur. *pag.* 497. *num.* 4. & *ſeq.* Non ſatisfaciunt, ſi ſolum ter aut quater in anno Miſsam celebrent. *pag.* 498. *num.* 8. & *ſeq.* Sacerdoti ſine miniſtro celebrare non licet. *ibid. num.* 10. Quid in caſu neceſſitatis. *ibid. num.* 11. Si cæcus ſit, nequit Miſsam offerre ſine privilegio. *pag.* 503. *num.* 22. Talarem Veſtem geſtare debet præſertim ad altare accedens. *pag.* 504. *num.* 26. Pœna tranſgreſſoribus inflicta. *ibid.* Sacerdotes ſcrupuloſi quando ſuſpendendi a celebratione. *pag* 511. *num.* 8.

Sacramenti variæ acceptiones. *pag.* 10. *num.* 1. & *ſeq.* Vera definitio ex Catechiſmo Concilii Tridentini. *pag.* 11. *num.* 5. Ex S. Thoma. *ibid. num.* 6. Definitionis explicatio. *pag.* 12. *num.* 7. & *ſeq.* Reiiciuntur novatorum definitiones. *ibid. num.* 10. & *ſeq.* Sacramentorum neceſſitas alia medii, alia præcepti. *pag.* 14. *num.* 1. Vide

Sacrificium ampla ſumi poteſt ſignificatione. *pag.* 412. *num.* 1. Eiuſdem legitima definitio. *ibid. num.* 2. Explicatio definitionis. *ibid. num.* 3. Variæ ſacrificii diviſiones. *pag.* 413. *num.* 6. & *ſeq.* Sacrificii neceſſitas. *pag.* 414. *num.* 7. In Miſſa verum offertur ſacri-

ficium. *pag.* 416. *num.* 1. & *ſeq.* Huius ſacrificii figuræ in veteri teſtamento. *pag.* 417. *num.* 4. & *ſeq.* Perpetua Patrum traditio Miſsæ ſacrificium confirmat. *pag.* 418. *num.* 6. Nulla umquam fuit religio ſine ſacrificio. *pag.* 419. *num.* 7. Chriſtus quomodo unicus Sacerdos. *pag.* 420. *num.* 9. & *ſeq.* Sacrificium Miſſæ quare offeratur poſt ſacrificium Crucis. *pag.* 421. *num.* 11. Quomodo habeatur in ſacrificio altaris victimæ mactatio. *pag.* 422 *num.* 13. Miſſa eſt ſacrificium eucharisticum, propitiatorium, & impetratorium. *pag.* 423. *num.* 15. Sacrificii Miſſæ eſſentia non conſiſtit in oblatione. *ibid. n.* 2. Nec in commixtione, fractione, aut diſtributione. *pag.* 424. *num.* 4. Sed in conſecratione. *ibid. num.* 6. Communio quoque eſt pars eſſentialis ſacrificii Euchariſtiæ. *ibid. num.* 7. Utriuſque ſpeciei conſecratio ad eſſentiam ſacrificii pertinet. *pag.* 425. *num.* 8. Duplex valor ſacrificii Miſſæ. Vide *Valor*.

Sacrificium Miſsæ etiam pro defunctis offertur. *pag.* 428. *num.* 7. Quomodo peccata remittat. *ibid. num.* 8. An conferat augmentum gratiæ, & quomodo. *pag.* 429. *num.* 9. An remiſſionem donet venialium peccatorum. *ibid. num.* 10. Et reatum remittat pœnæ temporalis. *ibid. num.* 11. Per ipſum impetrantur bona temporalia. *ibid. num.* 12. Soli Deo offertur. *pag.* 430. *num.* 1. & *ſeq.* Pro omnibus hominibus in hac vita degentibus etiam infidelibus. *ibid. num.* 3. & *ſeq.* Sed potiori iure pro fidelibus. *pag.* 431. *num.* 5. Non vero pro damnatis in inferno. *pag.* 432. *num.* 6. Nec pro beatis in cælo regnantibus. *pag.* 433. *n.* 10. & *ſeq.* Bene quidem pro animabus in purgatorio detentis. *ibid. n.* 12. & *ſeq.* Quo ritu ſacrificium offeratur pro defunctis. *pag.* 434. *num.* 13. Magis prodeſt illi pro quo offertur quam aliis. *ibid. num.* 14. Soli Sacerdotes huius ſacrificii miniſtri ſunt. Vide *Miniſter*. Num pro ſacrificio liceat ſtipendium accipere. Vide *Stipendium*. Qua hora Miſsæ ſacrificium offerre liceat. *pag.* 487. *num.* 1. Quale peccatum ſit prævenire, vel excedere tempus conſtitutum. *ibid. num.* 2. Num tribus poſtremis diebus hebdomadæ maioris liceat Miſsæ ſacrificium publice, vel privatim offerre. *ibid. n.* 3. Quando Sacerdos pluries in die ſacrificium offerre poſſit. *pag.* 488. *num.* 6. Quo loco ſit offerendum ſacrificium. *ibid. num.* 7. An liceat in navi. *pag.* 490. *num.* 8. Num in privatis Oratoriis. Vide *Oratorium*.

Sacrilegarum communionum cauſſæ requiruntur. *pag.* 389. *num.* 1. & *ſeq.*

Salmanticenſes laxe docent, non peccare mortaliter Confeſſarium audientem ſacramentalem confeſſionem in peccato lethali, ſi propoſitum habeat vel confitendi, vel eliciendi actum contritionis antequam formam abſolutionis proferat. *pag.* 7. *num.* 16. Refellitur hæc opinio. *pag.* 96. *num.* 30. Infideles maiori obligatione non adſtringi ad confirmationis ſacramentum ſuſcipiendum, quam ad Miſſam audiendam in die feriali. *pag.* 224. *num.* 4.

Sanchez (P. Thomas) laxe docet, probabilius licere in ſacramentorum adminiſtratione uti opinione minus probabili, relicta probabiliori & tuta, etiam cum periculo nullitatis ſacramenti, cum duplici tamen limitatione. *pag.* 2. *num.* 1. Quæ aſſertio videtur implicite damnata ab Innoc. XI. *pag.* 3. *num.* 4. Certe falſa, & improbabilis oſtenditur. *ibid.*

Sanchez (P. Ioannes) laxe docet, Sacerdotem ficte conſecrantem non eſſe reum idololatriæ quam committunt adorantes, quia materialis eſt. *pag.* 5. *n.* 3. Habentem peccata reſervata, ſi deſit copia Confeſſarii facultatem habentis abſolvendi a reſervatis, poſſe celebrare, vel communicare urgente neceſſitate ſine confeſſione. *pag.* 348. *num.* 32.

Satyri, ſive concepti ex bruto, & muliere, non ſunt baptiſmi capaces. *pag.* 171. *n.* 9.

Semen immortalitatis & reſurrectionis effectus Euchariſtiæ. *pag.* 331. *num.* 9.

Senſuum compreſſio fructus Euchariſtiæ. *pag.* 330. *num.* 8.

Sy-

Synaxis nomen cur Euchariſtiæ tributum. *pag.* 235. *num.* 2.

Stipendium olim ſingulis Sacerdotibus non dabatur pro Miſſæ privatæ celebratione. *pag.* 440. *num.* 4. Quando mos ſtipendii dandi inceperit. *ibid.* Modi plura comparandi ſtipendia a Sacerdotum avaritia inventi. *ibid. n.* 5. Omne purpe lucrum in celebratione Miſſæ veritum a Tridentino. *pag.* 441. *num.* 7. Coercitum pluribus decretis Congregationis Concilii ab Innocentio XII. confirmatis. *pag.* 442. & *ſeq.* Stipendium pro Miſſa ab Epiſcopo taxandum. *pag.* 460. *num.* 2. Illud accipere Sacerdotibus etiam divitibus licet. *pag.* 461. *num.* 4. Quomodo in ſtipendii acceptione ſimoniæ ſuſpicio præberi poſſit. *pag.* 463. *num.* 5. Duplex ſtipendium pro fructu ſpeciali, & ſpecialiſſimo non licet accipere. *ibid. num.* 7. Damnata oppoſita opinio. *ibid.* Nequit Sacerdos ſtipendium augere, quia cogatur emere veſtes, candelas &c. *pag.* 463. *num.* 8. Nec Regularis ſtipendium accipere, & Miſſam pro aliis applicare iis diebus quibus ex ſuæ Regulæ ſtatuto celebrare tenetur pro benefactoribus, defunctis, captivis &c. *ibid. num.* 9. Peccat lethaliter qui fidem datam de Miſſa gratis celebranda non ſervat. *ibid.* Nequit Sacerdos per alium celebrare, retenta ſibi parte ſtipendii. *ibid. num.* 10. Damnata oppoſita ſententia. *ibid.* Laxæ opiniones Viva, & Tamburini refelluntur. *pag.* 464. *num.* 10. & *ſeq.* Beneficiarius quando per alium celebrare cogitur, poteſt illi licite conſuetum ſtipendium erogare, licet maius retrahat ex fructibus Beneficii. *pag.* 466. *num.* 14. Num fieri poſſit Miſſarum permutatio. *ibid. num.* 16. An poſſit qui plura exigua ſtipendia accepit ſingulis Miſſam promittens, unica Miſſa pro omnibus ſatisfacere. *ibid. num.* 17. Duplex ſtipendium accipi nequit, aliud pro fructu Miſſæ, aliud pro officiatura. *pag.* 467. *num.* 18. Ita deciſum a Sacra Congregatione. *ibid. num.* 19. & confirmatum. *ibid. num.* 20. Nec pro fructu ſatisfactionis & impetrationis, ſicut neque pro Miſſa, & Indulgentiis. *pag.* 468. *num.* 21. Unica Miſſa pluribus ſatisfieri obligationibus nequit. *ibid. num.* 22. Oppoſita opinio damnata eſt ab Alexandro VII. *ibid.* Ob Sacerdotum penuriam augere non licet Miſſæ ſtipendium. *pag.* 469. *num.* 23. Poſt acceptum ſtipendium quamdiu Miſſa differri poſſit. *ibid. num.* 24. Quid præſtare debeat Sacerdos qui Miſſas nequit celebrare pro quibus ſtipendia accepit. *ibid. num.* 25. Qui Miſſam vovit celebrandam pro gratiarum actione, ſtipendium nequit accipere. *ibid. num.* 26. Qui ſtipendium accepit pro Miſſa de *Requie*, num legere poſſit Miſſam de Sanctis. *pag.* 470. *num.* 27. Peccat qui extra altare, vel Eccleſiam pro Miſſa a dante ſtipendium deſignatam celebrat. *ibid. num.* 28. Quando liceat anticipare Miſſæ celebrationem. *ibid. num.* 29. Qui ſuſpenditur per Confeſſarium a celebratione ob peccata commiſſa, tenetur per alium ſupplere oneri Capellaniæ. *pag.* 471. *num.* 30. Quoties, & pro quo celebrandum ſit, ſi Capellaniæ inſtitutor nihil præſcribat. *ibid. num.* 31. Non licet Miſſam applicare pro illo qui primo daturus eſt ſtipendium. *pag.* 474. *num.* 22.

Stola, veſtis ſacerdotalis, quid ſignificet. *pag.* 500. *num.* 10.

Subdiaconus Sacerdoti ſolemniter miniſtrans lethali culpa inquinatus, probabilius mortaliter peccat. *pag.* 93. *num.* 22.

Sylveſter laxe docet, non eſſe lethale peccatum in articulo mortis Euchariſtiam non ſumere, ſi ex ſola negligentia fiat. *pag.* 6. *num.* 11.

T

Tamburinus (P. Thomas) laxe docet, nec mortaliter, nec venialiter peccare qui ſacramentum confirmationis negligunt. *pag.* 6. *num.* 10. Nullum dari præceptum de eius ſuſceptione. *ibid.* Refelluntur hæ opiniones. *pag.* 224. *num.* 6. & *ſeq.* Laxe docet, tamquam regulam certam eſſe tenendam,

in dubio an verba legis præceptum imponant, an conſilium, reputanda eſſe conſilia, non præcepta. *pag.* 7. *num.* 20. Laxius docet, ſufficere, ſi laicus qui Euchariſtiam ſumpſit in peccato lethali, pœniteat antequam eam deglutiat. *pag.* 8. *num.* 21. Refellitur. *pag.* 340. *num.* 8. Laxe affirmat, Sacerdorem Euchariſtiam miniſtrantem in peccato lethali non peccare mortaliter. *pag.* 8. *num.* 22. Refellitur. *pag.* 90. *num.* 17. & *pag.* 341. *num.* 11. Idem affirmat de Diacono. *ibid.* Refellitur. *pag.* 92. *num.* 21. Decretum Tridentini de confeſſione *quamprimum* facienda a Sacerdote qui in peccato lethali celebravit, probabiliter merum conſilium continere affirmat. *pag.* 338. *num.* 3. Damnata ſuit hæc opinio ab Alex. VII. *ibid.* Sacerdotem ſacram Euchariſtiam etiam in Miſſa attrectantem ſolum venialiter peccare. *pag.* 341. *num.* 10. & *ſeq.* Laicum menſæ communionis aſſidentem, ſi recordetur alicuius peccati lethalis, non teneri a communione recedere, etſi id præſtare poſſit abſque ſcandalo. *pag.* 344. *num.* 22. Laxiſſime & horrende docet, dari poſſe caſum in quo quis communicet, vel celebret in peccato mortali abſque confeſſione, vel contritione, & tamen non peccet mortaliter. *pag.* 8. *num.* 20. & *pag.* 9. *num.* 27. & *pag.* 349. *num.* 34. & *ſeq.* Refellitur. *pag.* 350. *num.* 37. Laxe docet, non admittendam opinionem Theologorum affirmantium, peccare venialiter qui cum veſpere etiam ſolius voluptatis cauſſa comediſſent, vel quid ſimile peregiſſent, mane ad Euchariſtiam accedederent. *pag.* 369. *num.* 22. Laxe quotidianam communionem omnibus peccato lethali non inquinatis concedit. *pag.* 373. *num.* 3. Modum docet quo quis partem ſtipendii pro Miſſa ſibi retinere queat. *pag.* 464. *num.* 12.

Tauleri pulcherrima doctrina de qualitate, & diverſitate peccatorum venialium. *pag.* 356. *n.* 11. & *ſeq.*

Tobaleæ, ſeu mappæ in altari, quot, & quales. *pag.* 502. *num* 19.

Torrecilla laxe docet, capacem eſſe baptiſmi infantem in utero matris, etſi nulla eius pars in lucem prodeat, dummodo aqua illuc poſſit introduci. *pag.* 5. *num.* 5. Refellitur hæc opinio. *pag.* 133. *num.* 5. Laxe docet, nullum eſſe peccatum ſacramentum confirmationis non recipere etiam in eo qui commode poteſt, niſi ex contemptu omittatur. *pag.* 5. *num.* 6. Refellitur. *pag.* 224. *num.* 6. & *ſeq.* Laxe affirmat, in confirmatione non requiri neceſſitate ſacramenti quod unctio fiat digito Epiſcopi, ſed ſufficere ſi aliquo inſtrumento fiat. *pag.* 5. *num.* 7. Refellitur hæc opinio. *pag.* 206. *num.* 1. & *ſeq.*

Traianus num ab inferno liberatus precibus S. Gregorii M. *pag.* 432. *num.* 9.

Tranſubſtantiatio quid ſignificet. *pag.* 286. *num.* 2. Cur eam negaverint Lutherus, & Kemnitius. *ibid.* *num.* 3. Per eam Chriſtus præſens eſt in Euchariſtia. *pag.* 287. *num.* 4. Hoc vocabulum novitatis inepte accuſant hæretici. *ibid.* *num.* 5. Etſi hac voce non uſi fuerint Patres, rem tamen per vocem ſignificatam ſemper tenuerunt. *pag.* 288. *num.* 9. Quo ſenſu nonnulli Theologi doceant, tranſubſtantiationem ex Scriptura evinci non poſſe. *pag.* 290. *num.* 12. Quo ſenſu Chryſoſtomus ſubſtantiam panis in Euchariſtia remanere dixerit. *ibid.* *num.* 13. & *ſeq.* Quo ſenſu idem dixerit Gelaſius. *pag.* 292. *num.* 16.

V

Valor ſacrificii Miſſæ duplex. *pag.* 427. *num.* 1. Quomodo ſit infinitus. *ibid.* *num.* 3. V. *Sacrificium.*

Vaſa ſacra ex qua materia conflanda. *pag.* 502. *num.* 17. Nequeunt tangi a laicis. *pag.* 503. *num.* 20.

Vaſquez (P. Gabriel) laxe docet, ſolam caritatem lædi, non vero iuſtitiam, ſi quis in ſacramentis adminiſtrandis ſequatur opinionem probabilem. *pag.* 2. *num.* 1. Proſcripta hæc propoſitio ab Innoc. XI. *ibid.*

Venenum num frangat ieiunium naturale. *pag.* 361. *num.* 6. Si in calice depre-

prehendatur poſt conſecrationem, quid agendum. *pag.* 426. *num.* 10.
Veri (Claudius de) male docet, ſacras cæremonias non ob myſticam ſignificationem inſtitutas. *pag.* 110. *num.* 12.
Veſtes ſacræ, quæ, & quot ſint. V. *Ornamenta.*
Viaticum nuncupatur Euchariſtia, & cur. *pag.* 235. *num.* 4. Non ſumendum ab eo qui eodem die communicaverat. *pag.* 320. *num.* 15. Num ab eo qui paucis ante diebus communionem acceperat. *ibid. num.* 14. An qui poſt viaticum lethaliter peccavit, iterum ſumere viaticum teneatur. *ibid. num.* 16.
Vinum ſolum de vite idonea materia Euchariſtiæ. *pag.* 238. *num.* 2. & *pag.* 250. *num.* 1. & *ſeq.* Quæ vini quantitas ſit in conſecratione Euchariſtiæ adhibenda. *ibid. num.* 3. Vina, ſive liquores ad conſecrationem inepti recenſentur. *ibid. num.* 4. Vinum congelatum num ad conſecrationem idoneum. *pag.* 251. *num.* 7. Vino in ſacrificio aqua miſcenda. *pag.* 252. *num.* 8. V. *Aqua.*
Viva (P. Dominicus) laxam opinionem tradit circa præceptum ſuſcipiendæ confirmationis. *pag.* 5. *num.* 8. & *pag.* 223. *num.* 3. Refellitur. *pag.* 224. *num.* 6. & *ſeq.* Aliam de collectione eleemoſynarum pro Miſſis. *pag.* 9. *num.* 29. Refellitur. *pag.* 463. *num.* 10. Plus iuſto amplificat damnationem propoſitionis trigeſimæ ab Alexandro VIII. confixæ. *pag.* 71. *num.* 8. Laxe docet, miniſtrum ſibi gravis culpæ conſcium non teneri ſacramentaliter confiteri priuſquam ſacramenta adminiſtret, etſi adſit copia Confeſſarii, & non urgeat neceſſitas ſuccurrendi periclitanti. *pag.* 94. *num.* 26. Refellitur. *ibid. num.* 17. Laxe docet, nec tunc quidem urgere præceptum confirmationis, quando coram tyranno fidem chriſtianam quis debet profiteri. *pag.* 228. *num.* 14. Licitum eſſe peccatori publico Euchariſtiam miniſtrare ob metum mortis, aut notabilis infamiæ. *pag.* 313. *num.* 10. Particulam *quamprimum* in præcepto Tridentini ad triduum extendit. *pag.* 318. *num.* 33. Modum docet retinendi partem ſtipendii accepti pro Miſſa ab alio celebranda. *pag.* 464. *num.* 11. & *pag.* 465. *num.* 13. Praxim tamen prohibuit Benedictus XIV. *ibid.* Laxe docet, Sacerdotem ſatiſfacere præcepto offerendi ſacrificium, ſi ſolum ter aut quater in anno celebret. *pag.* 498. *num.* 8.
Ultimum Paſcha an a Chriſto celebratum, & quando. *pag.* 243. *num.* 2. & *ſeq.*
Unctio quæ in baptiſmo adhibetur, & quæ in confirmatione quomodo differant. *pag.* 220. *num.* 12. Unctio in confirmatione facienda dextero pollice Epiſcopi. *pag.* 206. *num.* 18. Peccaret graviter Epiſcopus ſi alio digito ungeret. *ibid.*
Votum baptiſmum ſuſcipiendi in adultis eſſe debet explicitum, nec implicitum ſufficit. *pag.* 164. *num.* 9.

F I N I S.

AD-

ADDENDA

ſtatim poſt decretum Clementis XI. pag. 490.

DEſcriptum tamen decretum Benedictus XIV. expoſuit in favorem Epiſcoporum in ſua Romana Synodo celebrata anno 1745. ſequenti declaratione, quæ habetur titulo xv. *cap.* 111.

„ Declaramus tamen, quod cum in prædicto decreto ſtatuatur non licere Epi-
„ ſcopis extra domum propriæ habitationis in domibus laicis erigere altare, ibi-
„ que ſacroſanctum Miſsæ ſacrificium celebrare, huiuſmodi prohibitio intelligen-
„ da non ſit de domibus etiam laicis in quibus ipſi Epiſcopi forte occaſione vi-
„ ſitationis, vel itineris hoſpitio excipiuntur, & nec etiam quando Epiſcopi in
„ caſibus a iure permiſſis, vel de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia abſentes a do-
„ mo propriæ ordinariæ habitationis moram idcirco faciunt in aliena domo per
„ modum ſimilis habitationis: his enim caſibus licita iis erit erectio altaris ad
„ effectum prædictæ celebrationis, non ſecus ac in domo propriæ ordinariæ ha-
„ bitationis."

Erra-

Digitized by Google

Pag.	lin.	*Errata*	*corrige ſic.*
335.	1.	Do offeretur	Deo offertur
388.	18.	in id unire	in id unice
ibid.	37.	pontificibus conſtitutionis	pontificiis conſtitutionibus
390.	10.	ſervitores	ſervi
401.	5.	veſtes taleres	veſtes talares
402.	2.	periculum iſtos mortaliter peccare	periculum in iſtis mortaliter peccandi
408.	5.	orni cario	fornicario
440.	5.	altare	ad altare
462.	2.	omnibus preteſtibus	omnibus prætextibus.

Ad pag. 80. *lin.* 20. TOMI I.

Pro ceu Chriſti capiti *lege* ceu Chriſti Vicario.

Digitized by Google

45, 47 1841

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google